Enigma cheii de argint

LITERATURA ORIGINALĂ ȘI UNIVERSALĂ
POEZIE PROZĂ
MICĂ ANTOLOGIE A PROZEI DE ANTICIPAȚIE

REPORTAJE ISTORICE
PROZĂ POLIȚISTĂ ȘI FANTASTICĂ
UN ROMAN DE EDGAR WALLACE
UMOR

ALMANAH AL ASOCIAȚIEI SCRIITORILOR CLUJ

ALMANAHUL
ASOCIAȚIEI SCRIITORILOR
CLUJ

1985

Colectivul de redacţie:
Petre Bucşa, Al. Căprariu, Nicolae **Prelipceanu,**
Eugen Uricaru

Coperta şi prezentarea artistică:
Octavian Bour

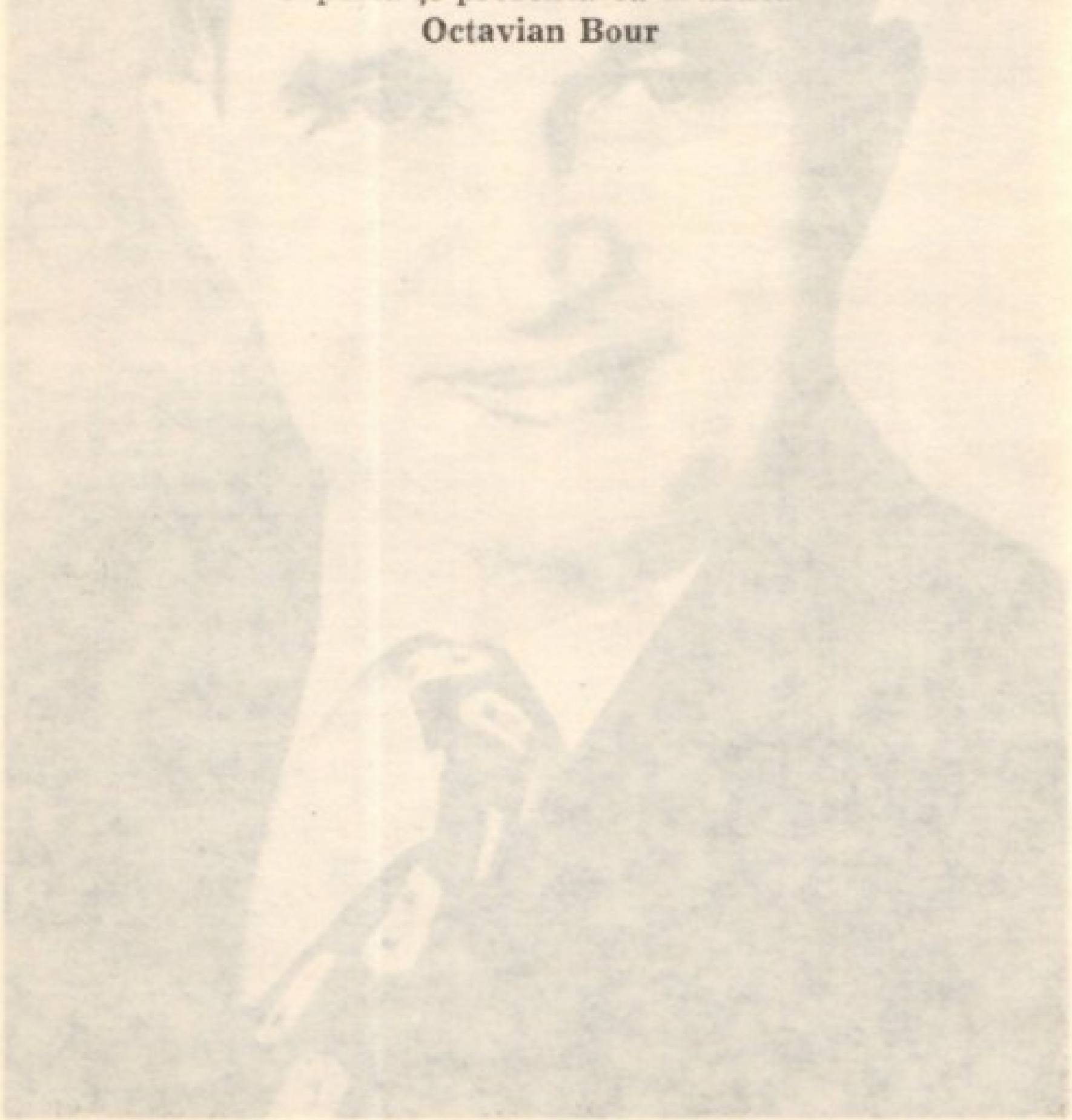

EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU

EPOCA ÎMPLINIRILOR NOASTRE REVOLUȚIONARE

Există în viața popoarelor oameni care, prin lupta și munca lor eroică, prin gîndirea și fapta lor cutezătoare, prin capacitatea excepțională de a surprinde cerințele progresului și de a uni energiile maselor în direcția înfăptuirii lui, prin puternica lor personalitate înrîuresc profund destinul neamului în mijlocul căruia s-au născut. Pentru noi, un astfel de om este astăzi tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii. În adîncul conștiințelor noastre, ale milioanelor de oameni ai muncii, conducătorul partidului și statului nostru s-a identificat cu imaginea omului politic cutezător, cu o contribuție decisivă la tot ce s-a înfăptuit vreodată mai măreț și mai durabil pe străvechiul pămînt românesc, a unui mare conducător care, ridicat din rîndurile poporului, i-a înțeles ca nimeni altul aspirațiile, năzuințele, idealurile, a unui om de mare energie și devotament care și-a închinat întreaga viață propășirii și fericirii poporului.

Se împlinesc în acest an două decenii de cînd în fruntea Partidului Comunist Român se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, inaugurîndu-se astfel o epocă decisivă pentru destinul poporului român. Este perioada celor mai mari realizări din întreaga istorie a țării, care a permis o dezvoltare continuă a națiunii noastre socialiste. Este epoca unui înalt progres, cînd s-au înregistrat ritmuri fără precedent, transformînd România într-o țară cu o industrie puternică, cu o agricultură înfloritoare și o viață spirituală intensă. Marcînd ridicarea pe o treaptă superioară a procesului de transformări revoluționare, cele două decenii ce se împlinesc de la istoricul Congres al IX-lea al partidului au conturat un ev de strălucitoare victorii în construirea socialismului în patria noastră. Este epoca marilor înnoiri ce poartă numele celui care a ctitorit-o: Epoca Nicolae Ceaușescu. Numele marelui fiu al națiunii noastre, care s-a ilustrat în întreaga sa viață ca un revoluționar exemplar, ca un luminat și înflăcărat patriot, ca un desăvîrșit strateg ce a făcut din înălțarea țării idealul suprem de viață.

Este de netăgăduit că România socialistă a străbătut, în ultimii 20 de ani o perioadă de profunde și democratice procese de modernizare, de progres social pe calea construcției socialiste multilateral dezvoltate. Toate aceste procese au pus, la rîndul lor, în evidență o activitate de o diversitate și o rodnicie fără precedent, desfășurată la toate nivelele și în toate compartimentele vieții sociale. Comunist încercat, gînditor de mare profunzime și originalitate, patriot înflăcărat și om de omenie, adversar al dogmatismului și partizan a tot ceea ce este nou, înaintat, tovarășul Nicolae Ceaușescu a imprimat întregii activități de partid și de stat un nou ritm și un nou stil de muncă. De la început el a așezat în centrul activității sale de conducător revoluționar contactul nemijlocit cu realitățile țării și dialogul direct cu masele largi populare. El ne-a învățat să fim noi înșine, să ne bizuim pe propriile noastre puteri, să nu ne lăsăm intimidați de greutăți și stihii, să muncim încrezători în viitor. Aplicînd creator principiile generale ale materialismului dialectic și istoric, ale socialismului științific la condițiile specifice țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut un rol decisiv în elaborarea Programului construirii societății socialiste multilateral dezvoltate pe pămîntul patriei. Cu o energie deosebită, el a imprimat un dinamism necunoscut pînă atunci tuturor sectoarelor de activitate, proces ce a făcut din întreaga țară un vast șantier, toate zonele patriei fiind antrenate în cauza pentru dezvoltare și emancipare socială. Ani în șir președintele țării a aprofundat continuu problemele progresului nostru social, urmărind stabilirea locului istoric al etapei de făurire a socialismului multilateral dezvoltat, văzînd în ea o etapă nouă, calitativ superioară, de maturizare a socialismului pe propria sa bază. În concepția sa, se știe, edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate reprezintă o etapă obiectiv necesară pe drumul înaintării României spre comunism, etapă care urmează legic făuririi și consolidării economiei socialiste unitare și prin care se asigură continuitatea procesului revoluționar în țara noastră. Această modalitate de a înțelege dezvoltarea societății a impus treptat o viziune complexă, integratoare asupra fenomenelor sociale. Ceea ce, evident, presupunea o concepție sistemică. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, în condițiile țării noastre, s-a adoptat conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată pentru a sublinia multilateralitatea procesului dezvoltării societății, pentru

a nu o înțelege limitativ, reducînd-o doar la aspecte cantitative, legate de dezvoltarea strict economică. Este un concept ce presupune și ideea de echilibru între diferitele componente ale sistemului social, de corelare optimă în dinamica progresului social.

*

Revine secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, meritul de a fi subliniat că principiul explicativ marxist al evoluției sociale își păstrează pe deplin valabilitatea și pentru orînduirea noastră, de a fi legat problemele esențiale ale făuririi noii civilizații socialiste în primul rînd de nivelul de dezvoltare a forțelor de producție, al bazei tehnico-materiale de care dispunem. Mai mult, în această ordine, nu o dată a fost relevat faptul că structura industrială tradițională a forțelor de producție și chiar temelia pe care o oferă industrializarea în sens clasic sînt cu totul insuficiente pentru a face posibilă o viață socială bazată pe dezvoltarea liberă și deplină a omului, că, pentru a împlini această cerință esențială a socialismului, este necesar ca noua orînduire să-și făurească o bază de civilizație proprie, alcătuită în principal din aplicarea celor mai noi cuceriri ale tehnicii și științei contemporane. Și tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat explicit că realizarea obiectivului fundamental al actualei etape de dezvoltare a patriei — făurirea socialismului multilateral dezvoltat — „nu se poate realiza decît pe baza dezvoltării puternice a forțelor de producție, a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane. Orice rămînere în urmă pune în pericol viitorul poporului nostru, independența și suveranitatea sa. De altfel, tocmai pe baza alocării unei părți importante din venitul național pentru dezvoltare, a unei acumulări susținute, am putut asigura marile realizări obținute în anii construcției socialiste și ridicare, pe această bază, a nivelului de trai, material și spiritual, al poporului nostru. Acumularea, reproducția lărgită, constituie o cerință obiectivă pentru dezvoltarea oricărei societăți și, cu atît mai mult pentru societatea socialistă și comunistă.".

Pornind de la legitățile generale ale edificării noii societăți și ținînd seama de condițiile concrete, economice și sociale, ale țării noastre, Partidul Comunist Român, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul său general, a pus în centrul operei de făurire a societății socialiste industrializarea, ca bază a progresului general al patriei și ridicării economico-sociale a tuturor zonelor și localităților, a creșterii nivelului de viață al poporului, a asigurării independenței și suveranității naționale. Dezvoltarea industriei românești, mai ales în anii care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, se caracterizează prin amplificarea procesului de trecere de la factorii extensivi ai dezvoltării la factorii intensivi, calitativi a acesteia, a procesului de ridiciare a nivelului tehnic, de înnoire și modernizare a producției prin extinderea tehnologiilor moderne, de înalt randament, asimilarea de noi tipuri de mașini, utilaje și instalații, diversificarea și îmbunătățirea calității produselor, folosirea mai judicioasă a energiei, materiilor prime și a materialelor.

Pe baza hotărîrilor Congresului al IX-lea s-a trecut, în același timp, cu consecvență la lichidarea unor tendințe de subapreciere a rolului agriculturii manifestate în perioada anterioară. Pornind de la faptul că dezvoltarea intensivă constituie un fenomen istoric general, o legitate a progresului oricărei ramuri a producției materiale, secretarul general al partidului a orientat și asigurat promovarea și în agricultură a progresului tehnico-științific pe direcțiile sale principale: ridicarea capacității productive a pămîntului, aplicarea rezultatelor științelor biologice, ridicarea nivelului de calificare a forțelor de muncă, perfecționarea conducerii și gestiunii unităților agricole ș.a. Raporturile reciproc dependente dintre forțele de producție și relațiile de producție au avut și au ca suport dezvoltarea bazei tehnico-materiale, crearea și perfecționarea relațiilor socialiste de producție, ca un proces revoluționar continuu, asigurîndu-se, în fiecare etapă, integrarea agriculturii pe plan economic și social în procesul general de făurire a societății socialiste. Respingînd teza specializării interstatale a agriculturii, partidul nostru a orientat această ramură pe calea dezvoltării multilaterale, a integrării ei în procesul de dezvoltare a complexului economic național unitar.

Gîndirea teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu și acțiunea sa practică în domeniul ridicării nivelului de trai al poporului au drept coordonată de bază teza potrivit căreia prosperitatea întregii societăți, posibilitățile de dezvoltare generală a țării și gradul de satisfacere a cerințelor materiale și spirituale ale celor ce muncesc depind nemijlocit și hotărîtor de mărimea venitului național, iar creșterea susținută și neîntreruptă a acestuia nu poate fi decît rezultatul făuririi unei economii moderne, de înaltă tehnicitate și eficiență capabilă să asigure folosirea deplină și rațională a potențialului uman al țării. În lumina acestei corelații dialectice, secretarul general al partidului a dat o fundamentare științifică amplă necesității asigurării unei rate optime a acumulării pentru depășirea stadiului României de țară în curs de dezvoltare și făurirea unei economii puternice și moderne, pentru promovarea consecventă a progresului tehnic în întreaga economie națională și participarea activă a țării la circuitul economic mondial.

*

Vastul program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate a încorporat în mod unitar și activitatea politico-ideologică, cultural-educativă. Această activitate a cunoscut o evoluție ascendentă, o înflorire continuă ca urmare a aplicării ferme a concepției partidului nostru potrivit căreia făurirea noii orînduiri nu se rezumă doar la creșterea forțelor de producție, ci implică, în mod necesar, creșterea forței motrice, dinamizatoare a conștiinței socialiste. În întreaga muncă politică, ideologică și culturală, în îmbogățirea conținutului ei și definirea clarvăzătoare a finalităților educative s-au aflat neabătut concepția, ideile, orientările de amplă perspectivă pe care le datorăm gîndirii revoluționare, militante, capacității de analiză și sinteză ale secretarului general al partidului nostru. Întreaga sa operă teoretică s-a constituit într-un inestimabil tezaur pentru conceperea, orientarea și desfășurarea muncii de propagandă și educație, înarmînd partidul nostru, întregul popor, cu un program de lucru larg, cuprinzător, cu principii de înaltă valoare teoretică și practică, în centrul căreia se află afirmarea plenară a spiritului revoluționar.

Concept politic complex, spiritul revoluționar se identifică de fapt, în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu promovarea spiritului creator și novator, în activitatea politico-ideologică, în organizarea și conducerea tuturor sferelor vieții sociale, cu stimularea înțelegerii dialectice, cultivarea noului și respingerea a ceea ce este vechi și frînează progresul, cu înlăturarea viziunilor schematice și reducționiste în înțelegerea fenomenelor contemporane. Bineînțeles, spiritul revoluționar și promovarea lui nu sînt concepte doar sub aspect teoretic și ideologic, ci în primul rînd ca o cerință de ordin practic, pentru instituirea unui climat de muncă și luptă a poporului nostru, de mobilizare maximă a tuturor forțelor, energiilor și capacităților, colective și individuale, pentru soluționarea la un înalt nivel calitativ a sarcinilor și obiectivelor înscrise în Programul partidului de făurire a socialismului multilateral dezvoltat pe pămîntul patriei noastre. Întărirea spiritului revoluționar se identifică, de aceea, cu promovarea neabătută a valorilor autentice, sociale și umane, a competențelor celor mai înalte, a principiilor și normelor eticii și echității socialiste, ale dreptății și legalității, ale umanismului revoluționar și principialității, cu respingerea nonvalorilor și a confuziei de valori, a mentalităților retrograde, moștenite de la vechea orînduire sau apărute ca urmare a unor influențe din afara țării. Spiritul revoluționar presupune, totodată, apărarea și întărirea unității întregului nostru popor în jurul partidului, educarea tuturor oamenilor muncii în spiritul dragostei față de patria socialistă și respingerea oricăror acțiune și concepții care slăbesc forța de acțiune a poporului, unitatea și frăția oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate.

De asemenea, s-a realizat, în ultimii 20 de ani, un înalt nivel de integrare a învățămîntului cu știința și producția întreaga țară a devenit în acești ani o imensă școală, în care se învață nu pentru școală, ci pentru viață; oamenii muncii au devenit tot mai mult consumatori competenți de cultură, dar și creatori de valori spirituale în amplul Festival național „Cîntarea României", în cercuri artistice, în cenacluri, în formații culturale dintre cele mai diverse. Una din trăsăturile definitorii ale culturii socialiste în Epoca Nicolae Ceaușescu o constituie profundul său democratism, capacitatea de a răspunde aspirațiilor de cunoaștere, de dezvoltare multilaterală a personalității fiecărui om al muncii și de a implica în același timp întregul popor în procesul creației și receptării valorilor culturale. Socialismul a înfăptuit cadrul democratic necesar pentru manifestarea largă a spiritului creator al poporului nostru, făuritorul și păstrătorul, de-a lungul întregii sale istorii, a unor înaintate tradiții de artă și cultură. Valorificînd aceste tradiții înaintate, îmbogățindu-le cu elemente desprinse din realitățile de astăzi ale țării, ale procesului revoluționar de edificare a noii orînduiri, activitatea cultural-artistică a fost pusă în mod ferm în slujba poporului, reflectînd munca eroică a constructorilor socialismului și implicînd nemijlocit participarea activă a acestora la creația și receptarea valorilor culturii noi, socialiste.

*

Contribuția inestimabilă a tovarășului Nicolae Ceaușescu la elaborarea politicii partidului în toți acești ani constituie un aspect valoros la îmbogățirea tezaurului concepției revoluționare despre lume și viață a oamenilor muncii. În miezul întregii sale opere teoretice și a acțiunilor practice tovarășul Nicolae Ceaușescu a situat una din problemele cardinale ale afirmării noii orînduiri, anume problema participării constante, conștiente, responsabile a clasei muncitoare, în calitate de clasă conducătoare a societății și, alături de ea, a celorlalți oameni ai muncii, la conducerea directă a procesului complex de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. Militînd neabătut pentru transpunerea în viață a celei mai autentice democrații, din inițiativa și cu contribuția nemijlocită a secretarului general al partidului a fost creat și perfecționat un cadru organizatoric complex — de la nivelul unităților economico-sociale și pînă la nivelul național — care asigură participarea tuturor categoriilor de oameni ai muncii, fără deosebire de naționalitate, la conduce-

rea economiei și vieții sociale, realizindu-se astfel unitatea de nezdruncinat dintre partid și popor. Punînd în evidență această realitate vie a societății noastre, secretarul general al partidului preciza adesea că „atunci cînd poporul devine cu adevărat stăpîn pe destinele sale, cînd partidul aflat la guvernămînt este el însuși ieșit din rîndul poporului și își trage forța și seva din rîndurile clasei muncitoare, ale țărănimii și intelectualității, în aceste condiții, întărirea rolului conducător al partidului constituie chezășia și necesitatea pentru a asigura dezvoltarea democrației, pentru participarea maselor largi la conducerea societății. Aceasta este o democrație nouă, revoluționară, în care poporul, sub conducerea comuniștilor, își înfăptuiește propriul viitor."

Militînd pentru promovarea spiritului de dreptate și echitate socială, tovarășul Nicolae Ceaușescu a evidențiat în acești ani necesitatea ca, beneficiind de drepturile oferite de orînduirea noastră, toți cetățenii patriei trebuie să conștientizeze și să se manifeste în viața socială prin spirit de inițiativă, prin disciplină și ordine și mai ales prin creșterea răspunderii față de tot ce implică destinul națiunii noastre, cauza socialismului și comunismului în România. Căci înfăptuirea conștientă, programatică a măreților obiective ce ne stau în față nu este posibilă decît prin unanimitatea de gînd și faptă, de voință și ideal a întregului popor.

*

Slujind cu fermitate neabătută interesele supreme ale națiunii noastre, acționînd cu înaltă răspundere pentru soarta întregii omeniri, tovarășul Nicolae Ceaușescu a intrat în conștiința contemporaneității ca un înflăcărat promotor al idealurilor nobile ale păcii, colaborării și prieteniei între popoare, ca un neobosit combatant pentru destindere și securitate internațională, pentru cauza independenței și suveranității popoarelor, pentru soluționarea constructivă a marilor și complexelor probleme ale timpului nostru. Remarcabilele succese ale diplomației românești din ultimele două decenii, indisolubil legate de numele și personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, se datoresc impresionantei rezonanțe internaționale a modului de a gîndi și a acționa al unui popor liber și suveran, care militează cu hotărîre pentru recunoașterea și consacrarea deplină a celor mai importante valori cărora omenirea trebuie să le asigure preeminența în lumea de azi: pacea, independența și cooperarea. Doctrina Ceaușescu, strălucit program de acțiune pentru înfăptuirea unei lumi noi, mai bune și mai drepte, pornește de la analiza științifică, realistă și clarvăzătoare a lumii contemporane, proiectînd în perspectivă istorică prevalența dreptului asupra forței, a rațiunii asupra politicii de înarmare, a echității asupra politicii avantajelor unilaterale.

Sînt astăzi apreciate și se bucură de un larg ecou în rîndul popoarelor inițiativele și acțiunile României, ale președintelui ei, pentru eliminarea forței și amenințării cu forța în viața internațională, pentru soluționarea pașnică, prin tratative, a conflictelor și a stărilor de încordare între state, înfăptuirea destinderii și păcii în Europa și în lume, ca și acțiunile și eforturile concrete depuse în vederea lichidării subdezvoltării și înfăptuirii noii ordini economice mondiale, creării tuturor condițiilor pentru participarea egală a statelor, fără nici o discriminare, la viața internațională, pentru clădirea unei lumi drepte și echitabile pe planeta noastră. Toate aceste orientări și acțiuni dezvăluie o profundă înțelegere a transformărilor pe care le cunoaște lumea contemporană, ceea ce a făcut ca partidul nostru comunist, în frunte cu secretarul său general să se afirme ca un detașament activ al luptei pentru progres și pace în întreaga lume, să se bucure de prietenia și colaborarea națiunilor de pe toate meridianele globului.

Concomitent cu dezvoltarea impresionantă a relațiilor sale bilaterale, practic cu toate țările lumii, România a participat la analiza și găsirea de soluții în ceea ce privește problemele fundamentale ale vieții internaționale. Pozițiile, tezele și inițiativele președintelui Nicolae Ceaușescu au fost adesea însușite și incorporate în documente internaționale, bilaterale și multilaterale, dînd expresie străduinței constante a poporului român de a construi cu răbdare și tenacitate o politică novatoare și dinamică. Președintele României a fost arhitectul unui astfel de edificiu dedicat păcii și înțelegerii internaționale, afirmării libere și independente a popoarelor de a trăi în bună înțelegere unele cu altele.

Drumul luminos deschis acum douăzeci de ani poartă patria noastră spre culmi de civilizație și progres, spre creșterea prestigiului politicii externe românești în lume. Chezășie a acestor împliniri stă prezența în fruntea partidului și a țării a tovarășului Nicolae Ceaușescu, ilustrul fiu al României, luminoasă figură în marea și eterna frescă a eroilor neamului.

C. POPA

160 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI AVRAM IANCU

La sfîrșitul veacului trecut, mai precis în anul 1895, Aron Densușianu tipărea în numerele 1 și 2 ale publicației „Revista critică-literară", care apărea la Iași, un minunat reportaj-mărturie despre Avram Iancu, despre momentele cînd l-a cunoscut, la 17 ani după revoluție. S-ar putea ca îndemnul de a-l scrie și tipări să fi fost generat de ampla mișcare a Memorandumului, un semn al solidarității intelectualilor din România cu lupta pentru eliberare națională a fraților de peste munți, iar subiectul abordat părea să țintească la re-amintirea unui eveniment de la a cărui făptuire trecuse aproape o jumătate de secol: revoluția pașoptistă și chipurile celor care au însuflețit-o.

Reportajul lui Aron Densușianu a rămas prizonier în filele acelui periodic, destinat, după cum îl trădează numele, unui public restrîns, atras de problemele istoriei și criticii literare. Dezghiocat din haina formală a umbajului latinizant, la modă pe acele timpuri, eludînd unele pasaje care-i îngreunau desfășurarea, reportajul intitulat de autor „O ZI CU REGELE MUNȚILOR" merită să fie scos din uitarea paginilor îngălbenite și redat cititorilor, care vor avea, sperăm, o dublă satisfacție: aceea a cunoașterii unui moment din viața lui Avram Iancu și totodată bucuria de a descoperi virtuțile unui analist al peisajului și sufletului omenesc. Este vorba de savantul enciclopedist Aron Densușianu.

CONSTANTIN DUMITRESCU

„O ZI CU REGELE MUNȚILOR"

„Cînd eram student la Liceu în cursul superior, vacanțele le petreceam călătorind prin diversele ținuturi ale Ardealului, Banatului și Ungariei, avînd o deosebită plăcere de a cunoaște oameni și locuri. Și pentru ca într-adevăr să-mi cîștig asemenea cunoștințe, călătoriile le făceam cu căruța apostolilor.

Cum se întîmplase însă, ținutul cel mai romantic și mai interesant ca istorie nouă, Munții Apuseni, cuibul de vulturi al noilor Cantabri, al Moților, nu-l cercetasem. Dar mai mult, și aceasta mă rodea la inimă, nu văzusem încă pe eroul Iancu, numit Regele munților. Pe moți îi cunoșteam încă de copil, căci în toată iarna petrecea un număr oarecare și în satul nașterii mele, ca îmblătitori; după ce m-am dus la școală îi vedeam prin oraș cu cercuri și cu ciubere. Pe frumoasele și voioasele amazoane de la Abrud, Roșia și Cîmpeni le văzusem la culesul viilor de la Ighiu și Șard, unde tună (cobor), după expresia lor, pentru a-și cumpăra vin și a-și pregăti așa numitele vinuri dulci. Mamele cu fiicele lor petrec cîte două săptămîni la frumoasele vii de la satele de pe lîngă Alba Iulia pentru a-și face vinurile cum se zice, iar studenții de la Blaj și Alba Iulia lergau și ei să vadă cît sunt strugurii de dulci.

Petrecerile cele mai voioase se țineau lanț vreo două săptămîni. Școlile pe atunci la culesul viilor aveau vacanță vreo zece zile.

Făcusem și eu acest cules la Ighiu în 1859 cu cîțiva voioși amici care acum mai toți zac sub glia verde, stinși în floarea vieții, între care cu plăcere mi-aduc aminte de veselii frați Dobo, fiii învățatului preot Dobo din Teiuș, care zugrăvindu-și biserica pusese pe pictori să scrie sub sfinți sentințe din Virgiliu, căci Biblia lui erau operele acestui mare poet latin.

La acest cules avusesem ocaziunea să cunosc ce au frumos Munții Apuseni, nu cunoscusem însă ce aveau glorios. Nu văzusem pe Iancu niciodată, nu cercetasem locurile glorioase, unde moții cu „regele" lor îndepliniseră faptele mărețe de la 1848—1849. Nu văzusem, în fine, clasicul pămînt unde Horea ridicase încă la 1784 stindardul independenței naționale.

Iancu poate să moară mîine, poimîine, îmi ziceam, și tu să nu-l fi văzut, cînd puteai ușor să faci aceasta? Rușine!...

În vara anului 1865, pe 27—29 august era anunțată la Abrud adunarea generală a Asociațiunii transilvane. Eu mă aflam pe atunci la Făgăraș, capitala lui Negru Vodă. Deși pînă la Abrud erau trei zile de călătorie cu trăsura, iute ne-am decis cu soția mea și cu cumnata mea artistă pe violină Elisa Circa, și am plecat. A treia zi am și ajuns la bătrînul Ampoi și am luat-o pe el în sus prin munți. Intrînd în Zlatna ne izbiră pe neașteptate triste urme ale catastrofei de la 1848. Pe strada principală o sumă de case arse și pustii, iar de prin ele se ridicau arbori verzi și bălării.

...Noutatea locurilor, măreția lor muntoasă, grozăvia scenelor petrecute cu 17 ani mai înainte, umbrele amurgului care se întindeau și se îndesau mereu, liniștea mormîntală ce domnea peste tot, căci suflet de

om n-am întîlnit de la Zlatna încolo, deoarece oaspeții cari s-au mai dus la Abrud trecuse cu ziuă toți înainte — toate acestea ne umpluse sufletele de un sentiment care se zbătea între admirație și înfiorare.

În fine, cînd ziua se amestecase deja cu noaptea eram în vîrful dealului... De aici încolo fiind tot coborîș, trăsura ducea caii și nu caii trăsura și pe la miezul nopții intrarăm în Abrud. Noi ajunserăm cei din urmă oaspeți, căci în realitate eram cei mai departe. Dar, vorba românului pățit, în tot răul și ceva bine. Locuința și cina care se pregătise la proprietarul de mine Henți, pentru președintele Asociațiunii, episcopul Saguna, au fost să fie ale noastre, căci de cu seară sosise știrea că Saguna nu vine. Fuserăm conduși la locuință unde aflarăm două perechi de oameni tineri, ca și noi pe atunci, și veseli, gazda casei și un prieten al meu din Liceu, care ținea pe o soră a doamnei casei și cu care nu ne mai întîlnisem de cînd ieșisem din liceu.

Deși foarte obosiți de drum, uitasem însă toată oboseala cînd dădurăm de o familie atît de plăcută, voioasă și primitoare, și după cîteva minute devenirăm atît de intimi, părea că suntem cu toții frați și surori.

Pe cînd noi ședeam cu toții la cina vlădicească, rîdeam și ne spuneam pățaniile de la Dealul Mare, auzim pe cineva trecînd pe sub ferestre și zicînd din fluier Marșul lui Iancu.

— Acesta-i Iancu! zise doamna casei. În toată seara trece pe aici zicînd din fluier. Azi trece mai tîrziu, va fi fost cu prieteni și cunoscuți la petrecere.

— Va să zică ceea ce auzisem despre Iancu este plinul adevăr! zisei eu.

— Mîine o să-l vedeți cu fluierul în buzunarul de sus de la rocă, continuă doamna casei.

A doua zi, duminică, trecu cu asistarea la serviciul divin, apoi cu vizite prin familii. Pe Iancu nu l-am putut vedea nicăieri. A-l căuta anume era imposibil, căci nu avea locuință stabilă.

Seara a fost concertul cumnatei mele Elisa Circa. Mă adresai către un cunoscut să-mi arate pe Iancu, de-l vede undeva în sală. Eu însumi examinam fizionomiile, cunoscînd că voi afla figura impozantă a lui Iancu, ce-o văzusem în portretele din timpul revoluțiunei. Vedeam destule figuri minunate, cum întîlnești la frații de peste munți, dar idealul meu nu-l întîlneam nicăieri. Era și cu neputință căci sala de concert era atît de îndesuită, cît oamenii stau ca sardelele în cutie.

Se termină concertul în entuziasmul general, căci tînăra artistă fermecase lumea cu arcușul său, ajutat pe lîngă farmecul artei și de o figură din cele mai captivatoare. Eu și soția mea intrarăm într-o odaie alături unde se retrăsese artista.

Peste cîteva momente bate cineva la ușă, și intră un bărbat de statură peste mijlocie, puțin plecat, roșu la față, mustața lungă blondă, părul asemenea blond și retezat, în haine porumbii. În urma lui intră cunoscutul meu pe care îl rugasem să-mi arate pe Iancu în sală.

— Recomand pe domnul Iancu, zise cunoscutul meu. Și-a exprimat dorința să vadă pe domnișoara.

— Felicitările mele, domnișoară, zise Iancu, pentru măiestria cu care știi mînui un instrument atît de greu, cum este vioara.

În timpul cît conversarăm cercetam discret cu ochii să-i văd fluierul. În buzunarul din afară al rocului nu era. În fine îl zării în buzunarul dinlăuntru. Părea că-l ascunde să nu vină în colisiune cu vioara artistei.

După o conversație de un sfert de oră:

— Nu vă mai rețin, zise Iancu, veți fi osteniți de lungul drum.

Ne despărțirăm. Cuvintele lui frumoase, purtarea foarte gentilă cu damele ne făcu impresia cea mai plăcută, și credeam că nu poate să fie adevărat că ar fi atît de rătăcit la minte cum auzisem.

Cunoscutul nostru însă care-l petrecuse pînă afară, și se întoarse iar la noi, ne spuse că această ținută a fost numai momentană la prima impresie; se mira însă că s-a putut ține atît de bine timp de un sfert de oră. Dar în adevăr, zise cunoscutul nostru, de cînd au început a veni oaspeții, s-a întîmplat o mare schimbare cu Iancu.

Pe la mijlocul nopții Iancu iarăși trecea zicînd din fluier pe aceeași stradă.

A doua zi la ședința Asociațiunii nu l-am văzut. El n-a fost la ședință.

Pentru a treia zi, marți, se aranjase o excursiune la romantica Detunată. Dimineața în acea zi ieșind în piață să văd dacă au plecat oaspeții, aflu pe Iancu în mijlocul pieței zicînd din fluier marșul lui Dragoș, care în revoluțiune se popularizase pe numele său, iar în jurul lui o mulțime de țărani, sta și-l asculta. Pe fețele tuturor ceteam o jale adîncă amestecată cu pietate. Toți sta și asculta atît de liniștiți, încît ți se părea că sînt figurile din cetatea împietrită din poveste. M-am oprit pînă a nu mă observa și am stat și am ascultat cîtva timp. Scena m-a emoționat nespus, și mi-a stors lacrimi. După ce m-am recules am ieșit din mulțime care sta la oarecare distanță de Iancu, m-am dus spre dînsul și cînd m-a văzut a încetat, și cu stînga 'și pune fluierul în buzunarul din afară, iar dreapta mi-o întinde mie. Scoase apoi iarăși fluierul și-mi arată zicînd; acesta-i petrecerea mea! Fluierul era cam de-o palmă și ceva, simplu ca fluierul păstoresc.

Domnule Iancu, îi zisei apoi, nu vii la Detunata? Facem cu toții o excursiune.

— Eu nu știu nimic, nu mi-a spus nimeni.

— Ne-ai face o deosebită plăcere să vii cu noi.

— N-aș voi să incomodez doamnele.

— Din contră, s-ar simți fericite, îi zisei.

— Dar n-am dejunat încă,

— Poftiți la noi să luăm dejunul împreună.

— Nu, frate! e prea de dimineață, doamnele își fac toaleta.

— Sunt deja gata, numai să dejunăm și să plecăm.

— Nu! mă duc să dejun colea, și vă aștept cînd veți trece cu trăsura. Plecarăm amîndoi și imă duse în o cîrciumuliță în apropiere. Beu două pahare de bere, se aprovizionă cu țigări pentru toată ziua, regularăm socoteala nouă și încă alta mai veche și ieșirăm iar în piață.

— Vă aștept aci! îmi zise și ne despărțirăm.

Peste un sfert de oră treceam cu trăsura prin piață. Iancu ne aștepta unde l-am lăsat. Oprim și suie. Damele îndărăpt, noi amîndoi în față. Eu nefiind fumător, Iancu-și ceru permisiune de la dame să poată fuma. Dar uitase să-și ieie chibrituri. Se întoarse către birjar și-i cere cîteva și-și aprinde țigara. Ieșim din oraș. Iancu era voios și vorbitor. Intrăm în conversație.

— Trebuie să fiți rudă cu Oprea Circa pe care l-am cunoscut la 1848 era căpitan; zise Iancu către soția mea și cumnata mea.

— Da, ne este unchi dinspre tată, acum se află maior în pensiune, răspunse una din dame.

În urmă i se păru că jenează damele cu fumul, și cu toate că-l asigurară că nu le jenează întru nimic, nu mai voi să șadă în față și se mută lîngă birjar.

Eu scot portofelul fără să mă vadă, și încep a-l întreba de unele date biografice și de unele amănunte istorice din viața sa. Ce-mi spunea notam pe furiș să nu mă vadă. Mă observă însă și mi se părea că nu-i place, căci devenea mai scurt la vorbă. Așa am întrerupt notițele...

După ce-și fumă țigara se întoarse iar în fața doamnelor și ia fluierul și începe a zice Marșul lui Dragoș. Face cîteva întorsături și pune fluierul iar în buzunar zicînd:

— Oamenii îi zic la marșul acesta „Marșul lui Iancu", dar nu-i adevărat, căci e al lui Dragoș.

— Noi nu-l cunoaștem decît ca „Marșul lui Iancu" zise una din dame, și așa e cunoscut și se cîntă pe tot locul.

Astfel vorbind mai una mai alta, merserăm calea jumătate foarte veseli de buna dispoziție a lui Iancu. Începu apoi din cînd în cînd a întrerupe vorba cu noi, și întorcea capul către birjar, cu care schimba cuvinte indiferente, cerea chibrituri, îi lua pipa din gură, se uita la ea și iar i-o da, se întorcea iar la noi și lega conversația. De cîte ori voiam să aflu ceva mai de aproape despre vreo faptă de ale sale de la 1848, trecea cu cîteva cuvinte la alt obiect...

Într-aceea ne apropiem de Buciumani. Niște oameni dregeau un gard.

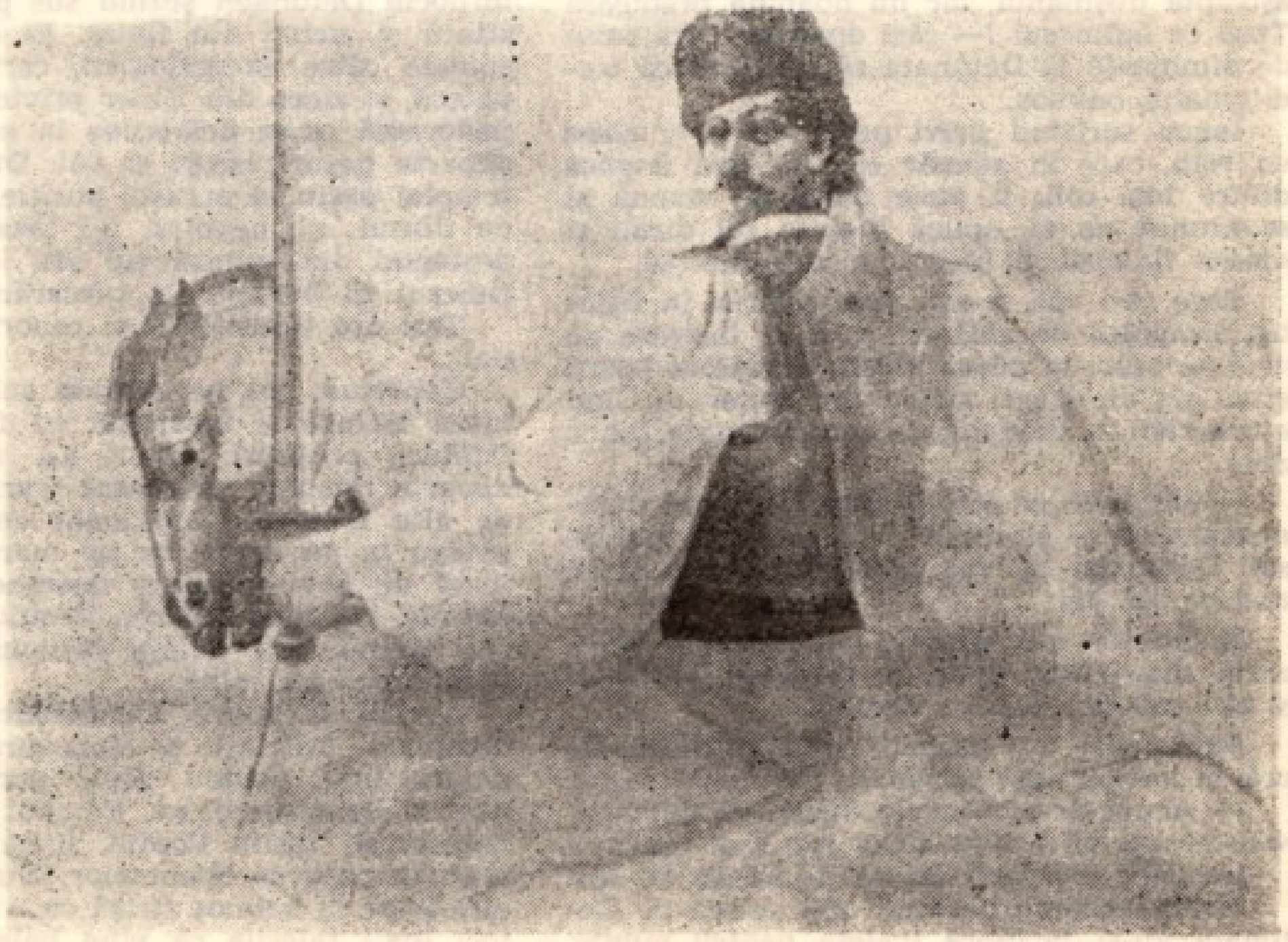

DAN BIMBEA: CRAIȘORUL

— Uite, zise Iancu, acesta mi-a fost căpitan în '48 și ne arătă un om de statură de mijloc, îmbrăcat țărănește, corpulent, cărunt și roșcovan la față, cu capul mare. Oamenii își luară pălăriile privind toți la Iancu, iar el zise: „Să de Demunezeu bine"! și numi pe căpitan pe nume Vlăduțu, repetînd: uite, acesta mi-a fost căpitan la '48.

Acest Vlăduț, cum se vede în Memoriul lui Iancu, era căpitanul care a condus pe buciumani și a apucat pe Hatvani din partea stîngă la Gura Cornii și l-a zdrobit. Figura puternică a lui Vlăduț, capul lui mare și caracterul îndrăzneț și hotărît ce se exprima în trăsăturile feței, îți făceau impresia unui taur bătăios.

Mai mergînd puțin ne arată o casă în stînga, zicînd:

— Aici în casa aceasta a prins Șaguna pe Catarina Varga la 1847. A avut Șaguna noroc, că avea cai buni, căci aici îi rămîneau oasele. Sătenii se luase după el, dar nu l-au ajuns. Am cercat să-l fac să ne nareze mai departe această interesantă istorie, dar n-a voit să mai spună nimic. Zise numai atît, că Catarina Varga a fost din Făgăraș.

Ajunserăm la popa Țura. Imediat de aici se începe suirea la Detunata. Aci ne așteptau cai înșeuați, căci de aici încolo nu mai puteam sui cu trăsurile. Noi sosirăm cei dintîi. Pînă cînd damele-și făcură toaleta de călărit, sosiră mai toți oaspeții.

— Domnule Iancu, îi zisei, alegeți un cal bun, pune-te în frunte și condu expediția asupra Detunatei. Închipuiți-vă că acolo ne așteaptă dușmanul, iar nu doamna preoteasă Țura cu balmoșul !— căci doamna Țura suise de dimineață la Detunata să pregătească tradiționalul balmoș.

Iancu surîzînd privi peste cai și-și alese un roib, care în adevăr era cel mai frumos dintre toți caii, îi puse mîna pe coamă și se aruncă pe el, apucă înainte cel dintîi și scoase fluierul și începu a zice marșul.

Pare că-l văd și azi, cum călărea în fruntea șiragului de călăreți care se înșirase pe deal în sus, cu părul blond și retezat scurt, gîtul ars de soare, zicînd din fluier... Cînd ajunserăm în brădetul de sub Detunata Iancu zise:

— Eu apuc pe aici și ajung înaintea dumneavoastră! — și apucă pe o cărărușe mai pe sub Detunata, iar noi pe o cărare mai largă mai pe din jos.

În adevăr noi aflarăm pe Iancu în frunzarul improvizat unde se pregătea balmoșul și alte mîncări pentru oaspeți.

Poposirăm toți oaspeții ca o jumătate de oră, și începu apoi suirea pe Piatra-Detunată.

— Acum de-aici încolo duceți-vă dumneavoastre, eu vă aștept aicea jos, zise Iancu.

Oaspeții începură suirea pe stînga în sus.

Unele doamne neștiind ce-i suirea pe Detunata nu-și făcuseră toaleta pentru munte,

Pe frunte cu áură

Se făcea, făcea
Din munți cobora,
Din Munții Apusului,
Umbra Iancului,
Pe dalbă rouă
Pe frunte cu áură
Munții răsunau
Și se clătinau
Și îl suspinau
Se făcea, făcea
Iancu se oprea
Și îi agrăia
Și se închina
Și îi alina...

TEOFIL RĂCHIȚEANU

plecaseră înfoiate cu malacoafele sau crinolinele, cum erau pe atunci...

Pe Detunata te sui aproape ca pe o scară. Începînd a ne sui, situațiile deveneau tot mai comice, pentru aceea trebuiau unele dame să renunțe la fermecătoarea panoramă ce se deschide pas cu pas peste munți cînd te sui pe Detunata.

...La reîntoarcere aflarăm pe Iancu pe la mijlocul Detunatei șezînd sus pe un colț de stîncă și zicînd din fluier. El era întors cu spatele către excursioniști, cari coborau pe potecă, și zicea din fluier privind admirabila panoramă ce se deschidea în acea zi senină departe peste piscuri și văi. După ce-l contemplai puțin în această poziție, mă apropiai de dînsul, și, nevoind a-l lăsa îndărăpt, îl deșteptai din transportul său idilic, și puse fluierul în buzunar și plecarăm în jos.

Trei ore ținu suișul și coborîșul pe Detunata.

Coborînd, jos ne aștepta sub un frunzar masa întinsă și încărcată cu fel de fel de fripturi, prăjituri, vinuri ș.a. iar ceva mai departe doamna preoteasă Țura cu o suită de alte frumoase amazoane muntence pregăteau la un mare foc un mare balmoș. La masă de abia încăpură doamnele și domnișoarele, bătrînul Cipariu, Barițiu și încă vreo doi bătrîni, toți ceilalți începurăm a mînca vînătorește din mînă.

Curînd începură închinările. După ce-și închinară bătrînii se începură închinările pentru unii, pentru alții, pentru doamne, pentru domnișoare, ș.a. Pe cînd veselul preot necăsătorit Iustin Popfiu, ținea un entuziast toast în onoarea doamnelor, una din amfitrioanele de la balmoș strigă cu o voce de stentor; luați talerile că vine balmoșul!

Publicul izbit de contrastul între idealul toast și realul balmoș, irumpe fără voie într-un hohot, ce abia se stîmpără cînd balmoșul ajunse pe masă.

— Uite, în ce loc bun se înecă toastul meu! zise Popfiu arătînd spre balmoș.

— Fie-i balmoșul ușor! auzi o voce din public, și rîsul începu din nou.

Rîsul publicului mai avea și oarecare ghimpe de răzbunare, căci Popfiu... nu ne mai slăbea cu toastele sale, și publicul se cam obosise.

Era să se încheie această frumoasă petrecere, fără ca cineva să fi avut un cuvînt măcar pentru cel mai mare din cîți erau acolo, pentru nemuritor între ceilalți bieți muritori.

Eram tînăr și așteptam ca vreunul din bătrînii cu vază, să-și aducă aminte de cel ce face gloria anului 1848, și care va străluci în istorie cît va fi un suflet de român.

În fine luai eu cuvîntul, făcui aluziune la marea însemnătate ce o are acest ținut, Munții Apuseni, în istoria noastră; cu ce mîndrie trebuie să privim la acești munți și la voinicii locuitori, care i-au ilustrat prin eroismul lor. Ce fericiți trebuie să ne simțim cu toții că avem chiar aici în mijlocul nostru pe cea mai mare glorie a acestor munți, pe cea mai mare figură în istoria noastră modernă...

Deodată auzii un murmur surd în public. Înțelesei îndată sensul murmurului și înfierbîntîndu-mă ridic vocea, îi dau vorbirei curs puternic solemn și după cîteva fraze adînc simțite pronunț numele lui Iancu și închin paharul. Închinarea fu acoperită de aplauze și toată lumea își ciocnea paharul cu Iancu.

Eu de la început mă postasem față în față cu Iancu la distanță de vreo cinci pași. El se afla pe un loc ceva mai ridicat, încît eu îl vedeam bine peste capetele celor ce mai erau între noi, și-l observai mereu să văd ce impresiune fac lucrurile asupra lui. El ținea în mîna stîngă o bucată de friptură, iar în călcîiul mînei cu cele două degete din urmă ținea pîinea și îndrepta un cuțitaș cu care tăia și mînca liniștit, privind din cînd în cînd peste public.

Cînd în vorbirea mea am început a face aluziune la însemnătatea istorică a ținutului a încetat de a mai mînca, el avea toată friptura în mînă, căci la balmoș care se servise tot la masa doamnelor nu s-a dus —, și sta ascultînd cu fața foarte serioasă, cînd s-a auzit murmurul în public a aruncat fără ceva schimbare la față ochii peste public, și rămase cu capul ceva mai plecat ascultînd. Cînd i-am amintit numele și-a luat pălăria și asculta cu capul descoperit, unul din oaspeți îi dă un pahar cu vin, și cînd am terminat închinarea și pășii spre dînsul el veni spre mine și ciocnid paharul îmi zise; Îți mulțumesc că ți-ai adus aminte și de mine!".

...Să-și închipuiască fiecare ce amar sentiment a trebuit să stringă inima unui tînăr, un asemenea spectacol. Pe cînd eu îmi prefiram în minte unele cazuri analoage din istorie, și mai ales soarta unor mari personaje din antichitate descrise de Cornelius Nepos, o doamnă în etate, doamna Pipoș de la Zlatna mă deșteptă din cugetele mele posomorîte zicînd:

„— Cunosc pe Iancu de cînd era de zece ani și venise întîia oară la școală la Zlatna. Era un băiat blond, blînd și foarte modest. Am rămas înmărmurită cînd în revoluțiune aud deodată numele lui atît de războinic. Acum iarăși e blînd și modest, cum l-am cunoscut ca copil".

Tinerimea începu jocul, dar soarele încă se grăbea către apus. După cîteva dansuri plecarăm și cînd ziua se bătea cu noaptea noi eram cu toții jos în vale. Ne suim în trăsură. Iancu și înapoi vine tot cu noi.

— Sunt tare ostenit, zise Iancu.

Trăsura cu care venisem era o brașoveancă, îi făcurăm loc îndărăpt și se culcă. Cînd intrarăm în Abrud se sculă și în dreptul hotelului zise birjarului să oprească.

— Eu intru aici, zise Iancu, să mă întîlnesc cu niște prieteni.

Ne strînse mîinile și ne despărțirăm. Noi priveam în urma-i pînă dispăru sub zarea blîndă a lunei în curtea hotelului. Pare că-l văd încă depărtîndu-se și dispărînd, nu știu cum, ca o umbră.

După ce l-am pierdut din vedere plecarăm, și-mi venea așa un sentiment, parcă nu l-am văzut de-ajuns, și cu cît mă depărtam de unde se coborîse, și cugetam în mine că n-o să-l văd mai mult, cum nici nu l-am mai văzut, cu atîta îmi părea mai rău, că ziua a trecut așa iute și că numai atîta am putut să fiu cu el.

Scurt timp avui fericirea să fiu cu Iancu, dar acest scurt timp fu plin, cum văzurăți, de momente din cele mai dramatice. Figura lui cînd îl văzui în piață zicînd din fluier, încongiurat de țărani, suirea lui pe munte în capul șiragului oaspeților, surprinderea lui zicînd din fluier pe un colț de stîncă pe Detunata, scena cu toastul și în fine despărțirea și dispariția lui, nu știu cum fantastică sub razele blînde și îngăimate ale lunei, toate acestea mi-au rămas adînc întipărite în inimă, și cu toate acestea nu știu cum și nu știu de ce, am plecat cu un gol în sufletul meu, ca și cum nu l-aș fi văzut de-ajuns... Lucrurile mari niciodată nu le poți vedea de ajuns. Și în lumea sentimentelor, din contra ca în lumea fizică, cu cît te depărți mai mult de un lucru mare, cu atît el crește în loc de a scade.

Dar atît, cît am văzut pe Regele munților, pentru mine a fost și a rămas un moment din cele mai fericite din cîte mi-au fost date în viață!"

ARON DENSUȘIANU

Viziune în Apuseni

În dimineţile de miercuri
Coboară moţii către mare
Cu luna plină strînsă-n cercuri;
Cu doniţe şi cu ciubare,
În zori cînd soarele răsare
Pe ţigla claselor primare.

Pe unde soarele apune
Rotund pe crestele piezişe,
Cînd fumul pare-o rugăciune
Urcînd din vechi acoperişe.

În ritmul spiţelor solare
Vin carele, curg dinspre mare,
Urcînd spre Ţara cea de Sus,
Pierzîndu-se către Apus,
Şi-n munţii lunii văd deodată
Chipul lui Horea tras pe roată.

Paşii poetului prin cetate

„Daţi-mi un trup, voi, munţilor!"

Lucian Blaga

Dealul Feleacului dă într-o vale
Pe unde ploile devin catedrale.

Dar paşii poetului sub cer se aud
Cum calcă pe fila asfaltului ud.

„Mut ca o lebădă" sub cerul înalt
Paşii poetului se-aud pe asfalt.

Parcă ritmează prin Transilvanii
„Eheu fugaces! Labuntur anni!

Sufletul său de vis şi zăpadă
Sub pleoapa nopţii curînd va să cadă.

Şi ca o lebădă spre infinit
Prin bronzuri paşii s-au risipit.

Dar noaptea bronzul devine sonor:
„Daţi-mi un trup voi munţilor . . ."

Spre Ithaca

Soarele pare înfipt
Vîrf de săgeată-n zenit,
Ulise pluteşte, sub cer răstignit.
Pe-o frunză de eucalipt.

Vîntul bătînd dinspre larg
Şuieră-n solzul de peşte,
Marea de stînci se izbeşte,
Oglinzile-n cioburi se sparg.

Doamne, mai dă-ne de ştire
Cum, cînd şi pe unde
Ulise spre ţărm va pătrunde
Plutind pe o frunză subţire.

Turmele albe, zăpezile

Din calendare zăpezile
Cad peste tîmplele noastre,
Auzi-le turmele, vezi-le
Cum curg în vocale albastre,

Luna prin ceruri alunecă
Pe o patină de platină,
Prin arbori, vîntul, îmi spune că
Iubirea noastră se clatină.

Aşa a fost să se-ntîmple
În Ianuarie cînd vezi-le
Cum se pogoară spre tîmple
Turmele albe, zăpezile.

NEGOIŢĂ IRIMIE

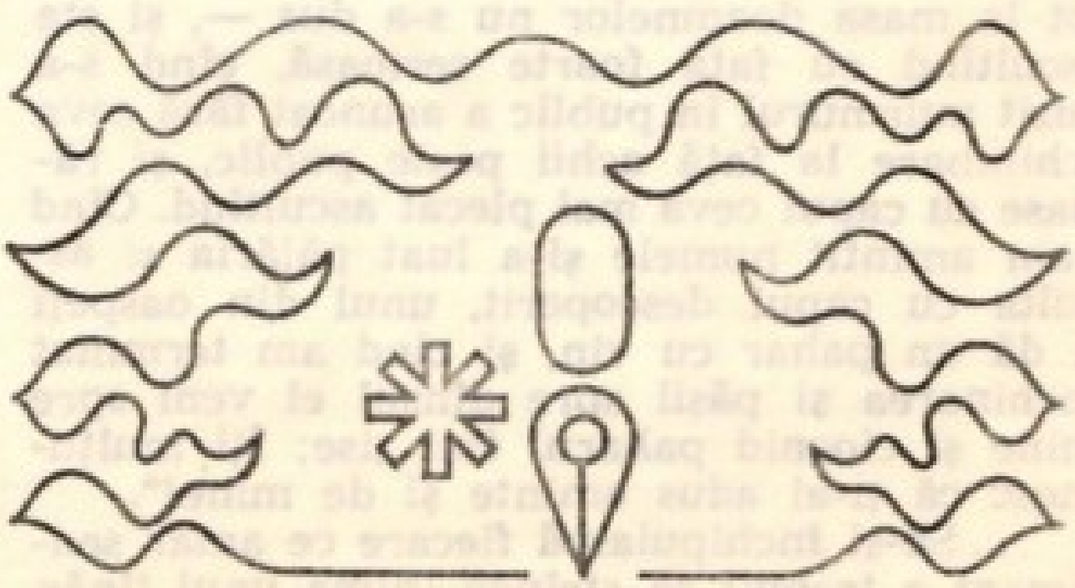

Toamnă târzie

Trage un zăvor la ușă,
pune joluri în ferești.
De pe măguri de cenușă
vine frigul strâns în haite
către casele-omenești.

Iese fumul, ce să-semne?
Poate s-a pornit un vânt,
poate ninge în curând.
Ia mai pune-un braț de lemne!

N-așteptăm nici o scrisoare,
nu se-aude nici un tren.
Pân-la vara viitoare
nu deschidem
decât bietului de greier
osândit de La Fontaine.

Ninsoare

Peste fumuriul din cetate
dacă ninge-ntâi e numai semn
că mai este alb și puritate
dincolo de ceea ce vedem,

Crească deci ca neaua peste ziduri
înăuntru nostru bucuria:
după gratiile-acestor riduri
dă cu bulgări iar copilăria.

Alb

Prin ganguri viscolu-și ascunde prăzile.
Ninge pe lume ca niciodată.
De Anne Karenine sunt pline străzile,
de blănuri albe calea ferată.

Vulpi argintii cu coada-nspicată
în jurul gâturilor se strâng pitite.
Ce bine că astăzi ca niciodată
sunt toate trenurile înzăpezite!

MIRON SCOROBETE

În amintire

Doar după ce se apucau tihnite
să mestece nutrețul vrăfuit
și-ndestulate-s vrednicele vite,
scotea și el mîncarea — în sfîrșit.
Spre el priveau cu ochii mari viteii
și vacile, învăluindu-l blînd,
parcă-și spuneau: e prietenul, e omul
ce grija noastră-a are-n primul rînd.

Aflați în cîmp, chiar după-un fir de iarbă
el se-apleca și-l ridica de jos
și șters de praf îl aducea spre gura
întinsă-a vitei, cu un gest duios.
Nici bici nu folosea, nici vorbă aspră,
ci numai liniștit s-au înțeles,
și ele mîna i-o lingeau văzîndu-l
pășind în față (-ngîndurat ades!).

Spărgeau ogorul, brazdă după brazdă,
și totuși seara laptele-n șiștar
în așteptare l-auzeam cum cîntă
ca un șuvoi care țîșnește-arar ...
Doar cînd vedea că ieslele sunt pline
prinzea și el, gîndind c-așa-i firesc —
O, zori de zi, sculați-l iar pe tata.
De ce în locu-i eu să mă trezesc?

Drum de sanie

Zăpezi, zăpezi, troiene uriașe,
țipenie pe cîmp — pustiu lunar,
zăpezi, zăpezi, troiene uriașe,
de ce-am sosit pe lume-n ianuar?

Zăpezi, zăpezi, troiene uriașe,
sticlește pe hotar un frig cumplit,
zăpezi, zăpezi, troiene uriașe,
de ce în miez de vară n-am venit?

Zăpezi, zăpezi, troiene uriașe,
mulate pe coline pînă sus,
zăpezi, zăpezi, troiene uriașe —
vai, printre ele sania-mi s-a dus ...

LÉTAY LAJOS

În românește
de **Aurel Gurghianu**

Epifanii

Ce vinturi, ca de-o panică prinse, își ridică
Aripile?
Și bat în surde porțile-aducerii aminte.
Umbre-n alai ca peste-un tărîm de oseminte
Sufletul nostru-acuma, — epifanii adică.

Viclenele ochițe, vitraliile selene,
Spre-o altă față-a lumii, înfricoșate gene
Ridică.
În veci, ale zidirii lespezi, se preschimbară,
Multe să-mi întoneze fuga crepusculară.

Prima înduioșare

Lui Zoel

Ce țărm, de graminee-mpovărat,
Și cu heralzi — fanatici maci — prin ele!
Ca lacrimi rodul și l-au scuturat
Petalele, cum pleoape-apleacă iele,

În ființa ta, cu trei în albii luni,
Venită-aici de pe-o planetă altă,
Încrîncenata vatră să ne-o'mbuni
Și s-o'nlumini la cina nunții naltă.

Văișuri reci prin netrupească rană,
Stilete fără trup prin neprihană
Să-ți înșioare taina, pentru-o-ntîie
—Ntristare . . . cu miez-abur de tămîie.

Închinare

Pentru fecioare:
Cîntec-cunună, de floare
Culeasă din toate-ale lumii focuri
și neîncepute izvoare.

Pentru surori:
Suris în cununi peste frunțile lor
De înalte ninsori.

Pentru soție?:
Viața în dar,
Cu întregul ei cîntec frumos de amar,
Numai ție.

Pentru Mamă,
— Adevărata lumii icoană:
Din fir de suspin în de lacrimi lumini
brodată, maramă.

Iar pentru bunica cea bună:
O altă înaltă,
Din numai săruturi
Cunună.

25 Februarie

Zefir, al înserării suris, să-mi înfiori
Odăile, de-amar de timp curate.
Eden crepuscular! . . . Oglinzile-n ninsori,
Tremurător nălucile și-arate.

Imn lin, din lacrimi, în lumini leit,
Mut murmure-mi, ca-ntr-o-nstelată taină,
Eleusinic timp în nenuntită haină
A trupului de plingeri văruit.

TEOHAR MIHADAȘ

DAN BIMBEA: PRIMĂVARĂ ANONIMĂ

Antirăzboinică

Natură vie și natură moartă:
un cărăbuș și un soldat la poartă,
un cer pustiu sub care marea latră,
un cub închis sub casca idolatră,
un cîine răpănos printre gunoaie,
un general iubind într-o odaie,
un om urlînd cu spatele la zid,
cușca de vorbe-n care te închid.

Iarnă sarmată

Ninge-n sarmatice, aspre ținuturi;
iarnă adîncă, fără liman.
Ninge în tine; n-ai cum să scuturi
zilele, nopțile, lunile, ani!

Ninge într-una, totu-i o ceață,
ninge în lucruri, ninge în cer,
cade zăpada, ninge de-o viață
și nu știi-i astăzi, mîine sau ieri.

Nu mai sînt oameni, nu mai ai nume,
semnele, urmele nu se mai știu,
cade zăpada, ninge de-o lume
pe universu-ngropat de viu!

Octombrie, vamă

Octombrie, vamă a zilelor!
Neabătute căile lui țin
în calmă lumină
sfîrșitul,
cu rece, adînca-i suflare
ocrotește el sufletul
lucrurilor.

Octombrie, vamă a zilelor!
În palmele lui
de mult ți-ai așezat inima,
de mult ai simțit dogoarea
nevăzutului foc.
Frate al frunzelor
arzînd ai învățat gustul iubirii,
sub zări înalte și goale
ai simțit lumea lipindu-și gura
de buzele tale.

* * *

Nu mai poți scrie vorbe
frumoase.
Mîinile tale ca niște ghiare
țin o bucată de timp
în locul hîrtiei,
un veac fără început și sfîrșit
pe care cu ochi obosiți descifrez
urmele încîlcite
ale genunchilor.

Ultima noapte a lui Spartacus

De la o vreme
mîinile au început să ți se pară
străine.
Le privești cununa de spini;
te întrebi cîte aplauze încă
pînă la tandrul ascuțiș
al piroanelor.

El Greco în fața inchiziției

Cu mîinile tale uscate
ca pămîntul Beoției,
cu mîinile tale înmuiate
în lăturile Mediteranei,
cu mîinile tale
de grec rătăcitor
ai pictat suferința.
Oare cînd vei învăța
bucuriile crucii?

HORIA BĂDESCU

FREDERIC BROWN

O BĂTAIE ÎN UȘĂ

Știu o nostimă istorioară de groază care se poate rezuma în două fraze:

Ultimul om de pe Pămînt stătea așezat singur într-o cameră. A auzit o bătaie în ușă...,

Două fraze și trei puncte de suspensie. Bineînțeles, grozăvia nu rezidă în fraze, ci în punctele de suspensie și în ceea ce ele presupun: Cine e cel ce bate la ușă? Confruntat cu necunoscutul, spiritul uman îl suplinește cu cîteva relații pline de o vagă oroare. În acest caz, întîmplarea n-are nimic oribil.

Ultimul om de pe Pămînt (sau, după cît ne dăm seama, din întregul Univers) *stătea așezat singur într-o cameră*. O cameră destul de bizară, într-adevăr. Încerca să înțeleagă cît era ea de bizară și-i studia rațiunile pentru care o numea astfel. Concluzia la care ajunse nu-i inspira nici un pic de oroare, ci doar o oarecare contrarietate.

Walter Phelan, profesor de antropologie la Universitatea din Nathan pînă ce această universitate încetă să mai existe, cu două zile mai înainte, nu se îngrozea prea ușor. Să se înțeleagă bine: Walter Phelan nu era un erou; nu putea trece așa ceva nici măcar în ochii oamenilor dotați cu o imaginație delirantă. De talie mică, cu un caracter blînd, avea o înfățișare de nebăgat în seamă și el își dădea seama despre asta.

Dar asta nu-l mai neliniștea acum. În fapt, date fiind împrejurările, el nu se neliniștea de nimic. Teoretic, știa că, două zile mai devreme, pe parcursul unei ore, rasa umană a fost distrusă, cu excepția lui însuși și a unei femei (una singură), care se afla și ea pe undeva. Existența acesteia din urmă îl preocupa pe Walter Phelan cel mai puțin: nu o va vedea, cu siguranță, niciodată și asta îi era indiferent.

Femeile nu ocupaseră nici un loc în viața sa după moartea Marthei, petrecută cu un an și jumătate mai înainte. Totuși Martha, nu fusese o soție rea, în ciuda faptului că era puțin prea autoritară. Da, a iubit-o mult, cu o dragoste calmă și profundă. Acum, avea patruzeci de ani, nu avea decît treizeci și opt cînd murise soția sa, dar, pe onoarea lui, nu se gîndise nici o clipă să o înlocuiască. Se consacrase în întregime cărților: cele pe care le citea și cele pe care le scria. În clipa de față cum a scrie cărți nu mai avea nici un sens, își putea petrece restul vieții citindu-le. În fond, puțină companie i-ar fi fost agreabilă, dar sfîrși prin a se obișnui cu singurătatea. Poate că în cele din urmă îi vor face plăcere rarele vizite ale zanilor. Cu toate acestea, îi era destul de greu să priceapă. Modul lor de gîndire era opus celui al său: deși păreau a avea oarecare inteligență, nu exista între ei și nici un punct comun de discuție.

O furnică este relativ inteligentă; cu toate acestea nici un om n-a putut comunica vreodată cu o furnică. În ochii lui Walter, zanii erau furnici dintr-o specie superioară și i se părea că zanii considerau rasa umană exact cum rasa umană o considera pe cea a furnicilor. Ceea ce era sigur, era că ei tratează Pămîntul în același fel în care oamenii tratau mușuroiul de furnici: doar că ei o făcuseră cu mai multă eficacitate.

Dimpotrivă, zanii îi dăduseră o grămadă de cărți. Se arătară foarte drăguți asupra acestui subiect de îndată ce le spusese ce dorea, și-i satisfăcură dorința imediat, ceea ce-l făcu să priceapă că era hărăzit să-și petreacă restul zilelor singur în această cameră. Restul vieții sau (pentru a folosi chiar cuvintele zanilor) „pen-tru-tot-deauna". Mințile cele mai strălucite (și zanii erau, fără îndoială, minți strălucite) au idiosincraziile lor. Distrugătorii umanității învățară să vorbească englezește în cîteva ore, dar persistau în despărțirea tuturor cuvintelor în silabe...

Dar să punem capăt acestei digresiuni.

A auzit o bătaie în ușă.

Toată povestea este cuprinsă aici, iubite cititor, fără cele trei puncte de suspensie, omisiune pe care o văd abia acum punînd capac la toate și arătîndu-vă că nu e nimic groaznic în această împrejurare.

Walter Phelan strigă: „Intră". Ușa se deschise. Bineînțeles nu era altceva decît un Zan. Semăna întocmai cu ceilalți: Walter nu găsise încă mijlocul spre a-i deosebi. Avea în jur de patru picioare înălțime și nu semăna cu nimic cunoscut de pe Pămînt (cel puțin cu nimic cunoscut pe Pămînt înainte de venirea zanilor). „Bună ziua, Toto", zice Walter. (Înțelegînd că nici unul dintre ei nu avea nume, decisese să-i numească pe toți: Toto și zanii păreau a vedea asta cu ochi buni).

Vizitatorul răspunse: „Bu-nă-ziua, Walter". Era un adevărat ritual: bătaia în ușă și apoi salutul. Omul aștepta.

„Pri-mul punct, începu zanul. În-ce-pînd-de-azi, tu îți vei în-toar-ce fo-to-liul în al-tă-par-te".

— Este ceea ce gîndeam și eu, Toto. Peretele acesta gol este transparent cînd îl privești din exterior, nu-i așa?
— E tran-spa-rent.
— Nu mă îndoiam. Sînt într-o grădină zoologică, nu-i așa?
— E ade-vă-rat.
— Știam, oftă Walter. Acest perete gol, fără nici o mobilă pe el, e făcut dintr-o substanță diferită de a celorlalți. Dar dacă voi persista să stau cu spatele la el, ce-mi veți face? Mă veți ucide? (Te întreb asta în speranța unui răspuns afirmativ).
— Îți-vom-lua căr-ți-le.
— Aici m-ai învins, Toto. Bine, mă voi întoarce în altă parte spre a citi. Cîte alte animale mai aveți în grădina voastră zoologică?
— Două su-te-șai-spre-zece.
— Dar nu sînt toate, Toto! Chiar și o grădină zoologică de rangul cinci e mult mai bine dotată ca asta; vreau să zic: *ești* bine dotat, dacă rămîi grădină de rangul cinci. Le-ați ales la întîmplare?
— Da, ce-le-dintîi-spe-ci-me-ne pe care, le-am gă-sit. Cîte un băr-bat și cîte o fe-me-lă din o sută-opt spe-cii di-fe-ri-te.
— Ce le dați să mănînce? (vorbesc de carnivore).
— Fa-bri-căm hra-nă sin-te-ti-că.
— Foarte ingenios. Și flora? Ați aranjat o grădină botanică?
— Flora n-a avut de su-fe-rit. Con-ti-nu-ă să se dez-vol-te.
— Are vină bună! Ați fost prea duri cu fauna... Spune-mi, deci, Toto, ai început cu „primul punct". Presupun că ai și un al doilea ascuns pe undeva. Despre ce e vorba?
— Un lu-cru pe ca-re nu-l pu-tem pri-ce-pe. Două dintre a-ni-ma-le dorm și nu se mai scoa-lă. Sînt reci.
— Se întîmplă și în grădinile cele mai bune, Toto. Probabil că nu e nimic extraordinar înafara faptului că sînt moarte.
— Moar-te? Vrei să zici o-pri-te. Dar ni-mic nu le-a oprit. Unul dintre ei e-ra sin-gur.

Walter îl privi pe zan cu ochii mari: „Spune-mi, Toto, nu-i așa că nu știi ce e aceea moarte naturală?
— Moar-tea e cînd o-mori o ființă vie, cînd o împie-di-ci să trăias-că.
— Ce vîrstă ai tu, Toto? îl întrebă Walter clipind din ochi.
— Am șai-spre-zece... dar tu nu în-ți-le-gi cu-vîn-tul. Pla-ne-ta ta s-a în-vîr-tit de șapte mii de ori în ju-rul Soa-re-lui. Sînt încă tînăr.
— Un copil în „cămășuță", spuse Walter șuierînd ușor.

După ce reflectă cîteva clipe, Walter continuă: „Ascultă-mă, Toto: ai cîteva lucruri foarte importante de învățat despre planeta unde te găsești. Avem aici un individ care nu se află în colțul de univers de unde vii tu. Un bătrîn cu barbă albă, înarmat cu o seceră și o coasă. Vibrațiile voastre nu l-au ucis.
— Cine e?
— Îl poți numi Cosașul Nemilos. Sau, mai simplu, Timpul. Oamenii și animalele Pămîntului trăiesc pînă cînd Timpul îi oprește. spre a mă exprima ca și tine.
— El este cel care a o-prit ce-le două ființe? El le va opri și pe al-te-le?

Walter deschise gura ca să răspundă, dar o închise imediat. Ceva în vocea lui Zan îi spuse că fața lui avea o expresie de neliniște, dacă ar fi avut într-adevăr, o față creatura asta.

„Ai putea să-mi aduci să văd și eu animalele acestea care refuză să se scoale? întrebă Walter. Sau este împotriva regulamentului?"
— Vi-no, spuse zanul.

Toate acestea se petreceau în după-amiaza celei de-a doua zile. Dimineața următoare sosiră mai mulți zani care începură să mute mobilele și cărțile lui Walter. După care îl mutară și pe el. Se trezi într-o cameră puțin mai mare, la vre o sută de metri depărtare.

Se așeză și așteptă liniștit. De această dată cînd auzi o bătaie în ușă, știu ce urma să se petreacă și se ridică politicos. Un zan deschise, apoi se depărtă. Intră o femeie.

Walter se înclină și spuse: „Walter Phelan. Mă prezint, în ipoteza că Toto nu v-a spus numele meu. El încearcă să se arate bine crescut, dar nu cunoaște toate convențiile noastre sociale."

Observă cu un sentiment de ușurare că femeia părea calmă: „Mă cheamă Grace Evans, domnule Phelan. Ce se întîmplă? De ce m-au adus aici?"

Walter o examina în timp ce ea vorbea. Era bine făcută și la fel de înaltă ca el. Trebuia să aibă între treizeci și treizeci și cinci de ani: vîrsta Marthei. Avea acea încredere în sine care i-a plăcut atît de mult la Martha, cu toate că aceasta contrasta cu bonomia cam simplă care-l caracteriza pe el. În adevăr, semăna puțin scumpei sale răposate.

„Mi se pare că știu de ce v-au adus aici, răspunse, dar, înainte de a vă spune, cred că e mai bine să ne întoarcem puțin în urmă. Știți cumva ce s-a petrecut pe-aici?"
— Faceți aluzie la faptul că au ucis pe toată lumea?
— Da. Așezați-vă, vă rog. Ați ghicit cum au procedat?
— Nu, răspunse ea, afundîndu-se într-un fotoliu comod. Nu-mi dau seama; dar presupun că asta nu are prea mare importanță.
— Bineînțeles. Cu toate acestea, iată povestea puținului pe care îl știu: l-am făcut pe unul dintre ei să vorbească și-am realizat

ALEXANDRU CRISTEA: GINDURI CĂLĂTOARE

citeva apropieri, ceea ce-mi permite să ajung la unele concluzii. Zanii sînt relativ puțin numeroși pe Pămînt. Nu-mi dau seama cîți sînt în locul lor de origine; așezarea acestuia din urmă îmi este de asemenea necunoscută; trebuie să fie înafara sistemului solar. Ați văzut astronava cu care au venit aici?

— Da, e cît un munte de mare.

— Aproape. Ei bine, e echipată de așa manieră încît poate emite o anumită vibrație (acesta e numele pe care ei îl dau acestui fenomen în limbajul nostru, dar presupun că e vorba de o undă hertziană și nu de o vibrație sonoră) capabilă să distrugă orice vietuitoare. Astronava însăși e sub stăpînirea acestei vibrații. Nu-mi dau seama dacă bătaia sa a fost atît de întinsă încît să extermine întreaga planetă dintr-o singură lovitură, sau mai degrabă au survolat Pămîntul în cercuri succesive. Ceea ce e sigur e că undele au ucis toate viețuitoarele instantaneu și, sper, fără durere. Dacă noi doi și cele peste două sute de animale din această grădină zoologică n-am fost uciși este pentru că noi ne găsim în interiorul astronavei. Pe noi ne-au reținut ca specimene. Cred că știți că ne găsim într-o grădină zoologică, nu-i așa?

— Mă... mă îndoiesc.

— Pereții din față sînt transparenți, văzuți din exterior. Zanii au avut ingeniozitatea să amenajeze interiorul fiecărei celule în așa fel încît să reproducă ambianța naturală a viețuitoarelor care le locuiesc. Aceste celule (cum e și cea în care sîntem noi, de pildă) sînt din material plastic: zanii au o mașină care poate fabrica una în timp de zece minute. Dacă noi, pămîntenii, am fi avut o asemenea mașină, n-ar mai fi fost criză de locuințe. În orice caz, această criză nu mai există acum. Pe de altă parte, îmi închipui că rasa umană (adică dumneavoastră și eu) nu mai are motiv să se îngrijoreze cu privire la bomba atomică și la viitorul război. Zanii au rezolvat totul fără să țină seamă de problemele noastre.

Grace Evans încearcă un surîs timid: „Da, spuse ea, acesta e încă un caz în care operația a reușit și bolnavul a murit. Trebuie să mărturisesc că ne aflăm într-o groaznică fundătură... Vă mai aduceți aminte cum ați fost prins? Eu, nu. M-am culcat într-o noapte pentru ca dimineața următoare să mă trezesc într-o cușcă de la bordul unei astronave".

— Nici eu nu-mi amintesc nimic. Presupun că au început prin a emite radiații de joasă intensitate pentru a ne face să ne pierdem cunoștința. Apoi, au zburat pe deasupra noastră, alegînd la întîmplare cîteva specimene pentru grădina lor zoologică. După ce ne-au făcut loc în astronava lor, au reglat conturile cu umanitatea. Abia ieri și-au dat seama că au comis o greșeală supraestimîndu-ne: ne-au crezut nemuritori, precum ei.

— Ce tot spuneți acolo?

— Ei pot fi uciși, dar ignoră total ceea ce se numește moarte naturală. Mai bine spus, au ignorat-o pînă ieri, cînd doi dintre noi au murit.

— Doi dintre noi?... Oh!

— Da, două dintre animalele din grădina lor zoologică. Un rățoi și un șarpe. Două specimene iremediabil pierdute. Și, după modul în care ei percep timpul, cele ce au rămas nu mai au de trăit decît cîteva minute. Ei credeau a poseda specimenul cu viață veșnică.

— Credeți că nu-și dau seama cît este de scurtă viața noastră?

— Exact. Unul dintre ei îmi spunea că are șapte mii de ani și că e tînăr. În trecere vorbind, ei sînt bisexuați, dar se pare că se reproduc cel puțin o dată la zece mii de ani. Ieri, înțelegînd că viața animalelor terestre este ridicol de scurtă, trebuie să se fi cutremurat pînă în măduva spinării, presupunînd că vor fi avînd măduvă. Oricum ar fi, au decis să-și reorganizeze grădina zoologică grupînd specimenele pe cupluri. Apreciază că vom trăi mai mult în colectivitate decît individual.

— Oh!

Grace Evans se ridică și o ușoară roșeață îi podidi obrajii:

ION SIMA: CANA CU FLORI

„Dacă vă închipuiți că... dacă ei își imaginează..."

Se întoarse spre ușă.

„Cred că e închisă cu cheia, spuse Walter Phelan calm. Nu trebuie să vă neliniștiți. Dacă ei își închipuie cine știe ce, eu nu-mi închipui nimic. Nu e nevoie să-mi spuneți că n-aveți nevoie de mine, chiar dacă aș fi singurul om de pe Pămînt: ar fi grotesc în împrejurările actuale".

— Credeți că vor să ne păstreze închiși în cămăruța asta pentru tot restul zilelor noastre?

— Nu-i chiar așa de mică. Ne-am instalat foarte bine. Pot dormi perfect în unul din aceste fotolii... Și nu cumva să credeți, draga mea prietenă, că eu nu sînt întru totul de acord cu dvs. Lăsînd la o parte orice considerație personală, puținul pe care-l putem face pentru rasa umană e de a o lăsa să se sfîrșească odată cu noi, în loc de a o perpetua spre a-i permite ca ea să fie expusă într-o grădină zoologică.

— Vă mulțumesc, spuse ea cu o voce abia auzită, în timp ce obrajii își recîștigau culoarea normală. Ochii îi străluceau de furie,

dar Walter pricepu că nu era pornită împotriva lui. Găsea că în această împrejurare semăna într-adevăr foarte mult cu Martha.

„Dacă am fi într-o altă situație...“ reluă el surîzînd.

Ea sări spre fotoliu și, timp de o clipă, Walter crezu că o să-l pălmuiască. Numai că, se lăsă să cadă în fotoliu, cu lașitate.

„Dacă sînteți, cu adevărat un om... începu ea pe un ton amar. Mi-ați spus că pot fi uciși, nu-i așa?“

— Fără nici o îndoială. I-am studiat. Chiar dacă par a fi îngrozitor de diferiți de noi, cred că au aproape același metabolism, același tip de sistem circulator și digestiv. Cred că omorînd pe unul dintre noi, omoară totodată și pe unul de-al lor.

— Dar mi-ați spus...

— Desigur, există diferențe. Ei nu posedă factorul care provoacă îmbătrînirea omului. Numai dacă nu sînt cumva dotați cu glandele regeneratoare de celule de care oamenii sînt lipsiți.

Uitînd de mînie, ea se aplecă înainte cu un aer profund interesat.

„Cred că aveți dreptate. Sînt sigură că ei nu simt durerea.“

— Să sperăm; dar ce vă face să fiți atît de sigură, draga mea prietenă?

— Am întins de-a curmezișul ușii de la celulă o bucată de sîrmă de fier pe care am găsit-o într-un sertar pentru a-l face să cadă pe zanul care se ocupa de mine. De bună seamă că el a căzut iar sîrma i-a intrat în picior.

— Sîngele lui era roșu?

— Da, dar asta n-a părut să-l neliniștească deloc. Cînd a revenit, cîteva ore mai tîrziu, tăietura a dispărut aproape în întregime. Asta în cazul în care nu m-am înșelat asupra faptului că cel ce revenise era unul și același zan.

Walter Phelan dădu ușor din cap.

„Nu mă mir deloc că nu s-a înfuriat: ei nu încearcă nici un fel de emoție. Cred că nici nu ne-ar pedepsi dacă am reuși să omorîm pe unul dintre ei. Numai că asta nu ne-ar servi la nimic. Se vor mulțumi să ne dea hrana printr-un ghișeu și ne vor trata așa cum tratează oamenii o fiară care a ucis un paznic: vor veghea doar la faptul ca animalul respectiv să nu mai aibă prilejul să ucidă“.

— Cîți sînt?

— În jur de două sute, în astronava aceasta. Sînt cu siguranță mai mulți în locul de unde vin. Îmi imaginez că cei de aici constituie un fel de avangardă însărcinată cu „curățirea“ planetei noastre spre a permite zanilor să o ocupe fără nici un risc.

— Au făcut o faimoasă...

Se auzi o bătaie în ușă. Walter Phelan strigă: „Intră“. Un zan apăru în prag.

„Bună ziua, Toto“, zise Walter.

— Bu-nă-ziua, Wal-ter“, zise zanul.

Era sau nu același zan, ritualul rămînea neschimbat.

„Ce se petrece?“ întrebă Walter.

— O altă cre-a-tu-ră doarme și re-fu-ză să se scoa-le. O cre-a-tu-ră mi-că cu bla-nă lun-gă, nu-mi-tă ne-văs-tui-că.

Walter ridică din umeri. „Se întîmplă, Toto. Ți-am spus deja: e Timpul“.

— E mai rău decît atît. Un zan a mu-rit azi di-mi-nea-ță.

— Și asta e rău? întrebă Walter privindu-și interlocutorul cu un aer suav. După mine, bătrînul meu Toto, va trebui să vă obișnuiți dacă vă propuneți să rămîneți aici.

Zanul rămase nemișcat și mut.

„Și atunci“? întrebă Walter.

— Cu privi-re la ne-văs-tui-că. Ne sfă-tuiești a-ce-lași lucru?

— Cu siguranță nu vă va folosi la nimic. Dar, în definitiv, de ce nu?

Zanul se retrase.

Walter ascultă zgomotul pașilor lui îndepărtîndu-se în afară. Apoi începu să surîdă și spuse: „Cred că va merge, Martha.“

— Mă numesc Grace, domnule Phelan. Ce anume va merge?

— Eu mă numesc Walter, Grace. Ar fi mai bine să vă obișnuiți. Într-adevăr, îmi amintiți foarte mult de Martha. A fost soția mea. A murit acum doi ani...

— Sînt dezolată... Dar spuneți-mi, ce s-ar putea să meargă? Despre ce vorbeați cu vizitatorul nostru?

— O vom ști mîine, replică Walter. Și Grace nu-i mai putu smulge nici un cuvînt mai mult.

Era cea de-a patra zi a instalării zanilor pe Pămînt.

Ziua următoare a fost ultima.

Spre amiază, își făcu apariția un zan. După salutările rituale se opri pe pragul ușii. Aș dori foarte mult să vi-l descriu, dar n-am suficiente cuvinte pentru aceasta.

„Ple-căm, spuse el. S-a întru-nit Con-si-li-ul și a luat a-cea-stă de-ci-zie“.

— A mai murit vreunul dintre voi?

— Da, noaptea tre-cu-tă. Sîntem pe o pla-ne-tă a mor-ții.“

Walter încredință cu o mișcare a capului: „V-ați făcut o bună parte din treabă. Grație vouă, din cîteva miliarde de viețuitoare n-au mai rămas decît două sute treisprezece. Nu vă grăbiți să reveniți aici.“

— Am mai pu-tea fa-ce ce-va?

— Da. Mai întîi, ștergeți-o cît mai repede. Apoi lăsați ușa noastră deschisă, dar lăsați-le pe celelalte închise. Ne vom ocupa noi de ele.

Zanul se retrase.

Grace Evans era în picioare. Ochii ei străluceau.

„Ce-i asta? Cum se face?“ întrebă ea.

— Așteptați o clipă, spuse Walter. Să ascul-

tăm vuietul eșapamentelor: e un zgomot pe care vreau să mi-l aduc aminte pînă la sfîrșitul zilelor.

Peste cîteva minute zgomotul încetă. Walter Phelan, ținînd cont de tensiunea pe care acesta o imprimă întregii lui ființe, se destinse în fotoliu.

„Vedeți dumneavoastră, Grace, începu el pe un ton visător, a existat în Grădina Raiului un șarpe care ne-a adus mari nenorociri. Dar cel de aici a reparat răul făcut. Vorbesc de companionul șarpelui care a murit alaltăieri. Era un șarpe cu clopoței."

— El a fost cel ce i-a omorît pe cei doi zani?

Walter făcu un semn afirmativ cu capul.

„Pe planeta noastră, ei erau la fel de pierduți ca frații lui Tom Degețelul. Cînd m-am dus să examinez cele două creaturi care «dormeau și refuzau să se scoale», și cînd am văzut că una dintre ele era un șarpe cu clopoței, mi-a venit o idee. S-ar putea, mi-am zis, ca ființele veninoase să fie apanajul Pămîntului și zanii să nu le cunoască. Poate că și metabolismul lor să fie apropiat de al nostru pentru ca otrava să-i omoare... În orice caz, nu aveam nimic de pierdut încercîndu-mi norocul. Și presupunerile mele s-au dovedit exacte.

ALEXANDRU CRISTEA: PEȘTELE LUI VREMIR

— Cum ați dus șarpele la...

— Le-am spus că are nevoie de afecțiune, spuse el rîzînd, lucru de care n-aveau nici cea mai mică idee. Mi-am dat seama că doreau să conserve cît mai mult timp cu putință specimenul supraviețuitor de la fiecare specie pentru a-l studia înainte de a muri. Le-am spus că pierderea companionului, îl va face și pe acesta să moară de tristețe dacă ei nu-l vor înconjura cu o afecțiune și nu-l vor mîngîia permanent. Le-am arătat cum trebuie să procedeze demonstrîndu-le cu ajutorul rățoiului. Din fericire acesta era un rățoi îmblînzit. L-am ținut strîns cîteva clipe la piept și l-am mîngîiat. Apoi, le-am trecut și lor rățoiul, îndemnîndu-i să facă același lucru și cu șarpele cu clopoței.

Se sculă, se întinse, apoi se reașeză confortabil.

„Draga mea prietenă, reluă el, avem o întreagă lume de organizat. Va trebui să scoatem animalele din arcă și trebuie să ne gîndim cum facem. Putem da drumul imediat ierbivorelor sălbatice; dar vom păstra ierbivorele domestice, căci avem nevoie de ele... Cît privește carnivorele... După părerea mea, va trebui să luăm o decizie în privința lor. Cred că nu trebuie să avem rețineri spre a le ucide."

O privi direct în față înainte de a adăuga:

„Ne mai rămîne specia umană. Avem de luat o decizie și în ceea ce o privește. O decizie foarte importantă."

Grace Evans se încordă în fotoliu, în timp ce o ușoară roșeață îi urcă în obraji, la fel ca în ajun.

„Nu!" exclamă ea.

— Nu e deloc o rasă de disprețuit, spuse el ca și cum n-ar fi auzit nimic. Își va reîncepe cursa chiar de azi. Se poate să dureze puțin pînă își va recăpăta suflul, dar vom strînge pentru ea toate cărțile și vom păstra neatinsă cea mai mare parte a cunoștințelor esențiale. Putem...

Se opri, deoarece ea se ridicase și căuta ușa. Tot așa s-ar fi comportat și Martha în vremurile cînd îi făceam curte... gîndi.

„Gîndește-te bine, draga mea prietenă, spuse. Ai tot timpul, dar întoarce-te."

Ușa se trînti. Rămase așezat, gîndindu-se la tot ce avea de făcut de îndată ce va fi stabilit prjoritățile: nu se simțea deloc grăbit să se apuce de treabă. După cîteva timp, auzi pașii șovăitori ai tinerei femei.

Surise... Vă dați seama și dumneavoastră, iubiți cititori, că nu mai era nimic înfrozitor...

Ultimul om de pe Pămînt stătea așezat singur într-o cameră. A auzit o bătaie în ușă...

În românește de **Vasile Igna**

RAY BRADBURY

PEDEAPSĂ FĂRĂ CRIMĂ

Pe ușă, se putea citi: „Automate, Societate Anonimă".

— Vreți să vă omorîți soția? întrebă bărbatul cu mină sumbră așezat în spatele biroului.

— Da. Nu... Nu întocmai. Vreau să spun...

— Numele?

— Al ei sau al meu?

— Al dumneavoastră.

— George Hill.

— Adresa?

— Glenview, strada South St. James, 11.

Omul lua note imperturbabil.

— Numele soției dumneavoastră?

— Catherine.

— Vîrsta?

— Treizeci și unu de ani.

Urmă o serie rapidă de întrebări: culoarea părului, a ochilor, tenul, parfumul preferat, numărul încălțămintei, mănușilor, pălăriei...

— Aveți o fotografie ca lumea, în relief, de a ei? Și ce ruj de buze...?

O oră mai tîrziu, George Hill era scăldat în sudori.

— Cam asta-i totul. (Omul cu mină sumbră se ridică, parcă burzuluit.) Continuați să vă mențineți hotărîrea?

— Da.

— Semnați aici.

El semnă.

— Știți că e un lucru ilegal, nu-i așa?

— Da.

— Și că ne declinăm orice responsabilitate asupra urmărilor pe care le poate avea cererea dumneavoastră?

— La naiba! M-ați făcut să pierd destul timp cu astea. Treceți la treabă!

Omul surise imperceptibil.

— Avem nevoie de trei ore pentru a pregăti automata soției dumneavostră. Ar fi bine să dormiți puțin, asta o să vă calmeze nervii. A treia cameră cu oglinzi, pe stînga, e liberă.

Aproape cu totul năucit, George se îndreptă spre cameră. Se întinse pe patul de catifea albastră; acționate de greutatea trupului său, oglinzile din plafon începură să se rotească și o voce dulce murmură cîntat: „Dormi... dormi... dormi..."

— Catherine, murmură George. Nu voiam să vin aici. Tu m-ai împins la asta. Dumnezeule, cum aș mai vrea să fiu în altă parte! Ce bine-ar fi să pot da înapoi! Nu vreau să te ucid!

Oglinzile scînteietoare se roteau lent.

Curînd, adormi.

Visă că avea din nou patruzeci și unu de ani, că el și Kate alergau pe o colină verde, în timpul unui picnic. Vîntul ridica șuvițele lungi, blonde ale lui Katie și ea rîdea. În loc să mănînce se sărutau, ținîndu-se de mînă. Și citeau poeme; își petreceau adesea timpul citind poeme.

O altă scenă. Pete schimbătoare de culoare defilau sub ei. Katie și el survolînd Elveția, Italia și Grecia în timpul acelei atît de lungi și frumoase toamne din 1997. Să zbori, să zbori mereu, fără să te oprești vreodată!

Și, dintr-o dată, coșmarul. Katie și Leonard Phelps. George strigă prin somn. Cum de s-a putut întîmpla așa ceva? De unde mai ieșise și Phelps ăsta? De ce se vîrise în viața lor? De ce viața nu putea fi simplă și bună? Oare din cauza diferenței de vîrstă? George se apropia de cincizeci iar Katie era atît de tînără, abia douăzeci și opt de ani. De ce, oh! de ce?

Scena îi era gravată pentru totdeauna în memorie: Leonard Phelps și Catherine într-un parc înverzit, la porțile orașului. Și el, George, sosind pe o alee, exact la timp spre a-i vedea îmbrățișîndu-se.

Furia lui. Lupta care urmase. Tentativa de crimă asupra persoanei lui Phelps.

Alte zile. Alte coșmaruri.

George Hill se trezi plîngînd.

*

— Mister Hill, noi suntem gata.

Se ridică greu, și se privi în oglinzile acum nemișcate. Chiar că-și arăta cei cincizeci de ani. Da, fusese o greșeală prostească. Bărbați mult mai bine ca ei se însurară cu femei tinere doar spre a le vedea topindu-se din mîinile lor ca o lingură de zahăr

în apă. Se privi cu o luciditate monstruoasă. Un pic prea multă burtă. O bărbie în plus prea evidentă. Un pic prea mult piper în păr și nu destul în membre...

Omul cu mină sumbră îl conduse într-o altă încăpere. Lui George Hill i se tăie răsuflarea:

— Dar e camera lui Katie!

— Ținem ca totul să fie perfect aidoma.

— Asta și *este!* Pînă la cel mai mic detaliu!

George Hill scoase din buzunar un cec pregătit dinainte. Zece mii de dolari. Omul îl luă și se retrase.

Camera era liniștită și răcoroasă.

George se așeză și pipăi revolverul pe care îl avea în buzunar. Totul era cam scump. Dar cînd ești bogat, poți să-ți permiți luxul crimei cathartice. Nonviolența violentă. Moartea fără moarte. Omorul fără victimă. De pe acum se simțea net mai bine, mai calm. Ochii îi erau ațintiți asupra ușii. Trecuseră șase luni de cînd aștepta ziua asta. Și într-o clipă robotul, frumoasa marionetă fără sfori, avea să sosească și atunci...

— Bună, George.

— Katie...

Se întoarse. Ea apăruse din partea cealaltă. Purta o rochie verde, ușoară ca un fulg. În picioare avea sandale din fir de aur împletit. Părul strălucitor îi nimba capul și gîtul, iar ochii erau de un albastru limpede.

Simți un asemenea șoc, că multă vreme nu putu scoate un cuvînt.

— Ești frumoasă, zise el în sfîrșit.

— Cum aș putea fi altfel?

— Lasă-mă să te privesc.

Propriu-i glas i se părea ireal. Întinse mîinile ca un somnambul. Inima îi bătea îngrozitor de rar. Pășind ca și cum ar fi trebuit să lupte împotriva presiunii unei uriașe mase de apă, el se învîrti de cîteva ori în jurul ei, atingînd-o.

— Nu m-ai privit destul în toți anii ăștia?

— Niciodată destul.

Ochii lui erau plini de lacrimi.

— Despre ce vroiai să-mi vorbești?

— Nu mă lua așa repede, rogu-te. Dă-mi puțin timp, zise el așezîndu-se cu greu și încrucișîndu-și la piept mîinile tremurătoare. De necrezut, zise el. E un nou coșmar. Cum au izbutit să te *facă?*

— N-avem dreptul să vorbim despre asta. Destramă iluzia.

— Dar e curată magie!

— Nu, e știință.

Ea era caldă la atingere. Unghiile le avea perfecte, ca niște cochilii. Nici o cusătură vizibilă, nici un defect. Neluîndu-și privirea de la ea, își aminti cuvintele atît de des citite împreună pe vremea cînd erau fericiți. *Ce frumoasă ești, iubito, ce frumoasă ești! Ochii tăi — ochi de porumbiță, supt marama ta... Buzele tale sunt ca un fir de cîrmiz și cuvintele tale mă farmecă... Amîndouă țițele tale sunt ca doi pui de ciută, ca gemenii unei căprioare cari pasc între crini... Ești frumoasă detot iubit-o, și n-ai nici un cusur!*

— George?

— Ce? tresări el. Privirea îi era rece și sticloasă. Ar fi vrut să-i sărute buzele.

...Miere și lapte se află subt limba ta, și mireasma cosițelor tale este ca mireasma Libanului.

— George.

Un zumzet imens. Camera începu să se învîrtească brusc cu el.

— Da, da. O clipă, o clipă, zise el scuturîndu-și capul care-i vuia.

...Ce frumoase îți sunt picioarele în sandale, fată de domn! Marginile rotunde ale coapsei tale sunt ca niște lănțișoare de pus la gît, lucrate de mîinile unui meșter iscusit...

— Cum au făcut? exclamă el. În atît de puțin timp... În numai trei ore, pe cînd dormeam. Să fi topit ei aur, să fi fixat delicate resorturi, diamante și paiete, bogate rubine, argint lichid, fire-de-aramă? Oare insecte de metal îi țesuseră părul? Să fi mulat foc lichid?

— Ei, nu, zise ea. Dacă vorbești despre asta, eu plec.

— Nu!

— Atunci să trecem la ale noastrei. Vrei să-mi vorbești despre Leonard.

— Un moment, nu mă grăbi.

— Ba chiar acum, insistă ea.

De cînd intrase, mînia lui George se evaporase cu totul. Într-o manieră puerilă, se simțea stînjenit, întinat.

— De ce-ai venit să mă vezi? Ea nu mai surîdea.

— Te rog...

— Insist. Din cauza lui Leonard, nu? Știi bine că-l iubesc, nu-i așa?

— Taci! strigă el, ducîndu-și mîinile la urechi.

Dar ea continuă cu cruzime:

— Știi că-mi petrec acum tot timpul cu el? Și mergem împreună în locurile pe unde mă duceai tu. Îți mai amintești poiana picnicului de la Muntele Verde? Am fost acolo săptămîna trecută. Acum o lună, la Atena... cu o ladă de șampanie.

El își umezi buzele.

— Nu ești vinovată, *tu nu ești* vinovată! zise el ridicîndu-se și prinzînd-o de încheieturi. Tu ești nouă, tu nu esti *ea. Ea* este vinovată, nu tu. Tu ești o alta!

— Dar nicidecum, zise femeia. Eu *sunt* ea. Nu pot acționa altfel decît cum face și ea. Nimic din ceea ce sunt nu îi este străin. Suntem una și aceeași persoană.

— Dar tu n-ai făcut ce-a făcut ea!

— O, ba da! Am făcut totul.

— Imposibil, pentru că abia acum te-ai născut!

— M-am născut din trecutul ei și din cugetul tău.

— Ascultă, o imploră ei, scuturînd-o ca s-o silească să-i acorde atenție. Trebuie să existe o cale: n-aș putea... să plătesc mai mult? Și să te iau cu mine la Paris sau la Stockholm, unde vrei!

Ea începu să rîdă.

— Automatele sunt destinate numai închirierii, nu vînzării. Niciodată de vînzare.

— Dar eu sunt foarte bogat.

— S-a încercat și formula vînzării, cu multă vreme în urmă. E imposibil. Asta duce la nebunie. Și pînă și ceea ce facem aici este ilegal, *știi bine*. Nu existăm decît pentru că guvernul ne tolerează.

— Katie, singura mea dorință e să trăiesc cu tine.

— Imposibil, căci eu sunt ea și nimeni alta decît ea. Dealtfel, noi nici nu dorim concurență. Automatele nu trebuie să iasă de aici; o eventuală disecție ar putea să le dezvăluie secretele. Ajunge; te-am prevenit că n-ar trebui să vorbești despre lucrurile astea. Ai să destrami iluzia și te vei simți frustrat ieșind de aici. Ai plătit; atunci fă ce vroiai să faci.

— Nu doresc să te ucid.

— O parte din tine o dorește, dar tu nu vrei să ți-o mărturisești.

El scoase revolverul.

— Sunt un biet imbecil bătrîn. N-ar fi trebuit să vin aici niciodată. Ești atît de frumoasă!

— În seara asta o să mă întîlnesc cu Leonard.

— Taci!

— Și mîine dimineață vom lua avionul de Paris.

— N-ai auzit ce ți-am spus?

— După aceea vom merge la Stockholm.

Cu un rîs melodios ea îi mîngîie bărbia: „Omulețul meu grăsan."

Se făcu foarte palid și simți ceva tresărind în lăuntrul lui. Știa ce se petrece. Mînia, dezgustul și ura ascunse în el emiteau unde slabe de conștientizare. Și în capul androidei o delicată rețea telepatică îi recepționa tentația ucigașă care-i da tîrcoale. Ea urzea sforile marionetei. Și el era acela care o punea în mișcare.

— Omulețul meu bondoc și grăsan, care era așa de chipeș altădată...

— Nu...

— Și care-i bătrîn. Bătrîn, cînd eu n-am decît treizeci și unu de ani. Ah! George, ce orb ai putut fi! Să muncești pe brînci ani și ani numai pentru a-mi da prilejul să pic din nou îndrăgostită. Nu găsești că Leonard e frumos?

Orbit de ură și mînie, el ridică arma.

— Katie!

SABIN ȘTEFĂNUȚĂ: POVESTE DE DRAGOSTE LA MAREA MOARTĂ

— *Capul lui e cunună de aur curat...* murmură ea.

— Katie, îți interzic!

— *Pletele lui, ca niște valuri, sunt negre cum e corbul... Mîinile lui inele de aur sunt, ferecate cu pietre de hrisolit din Tarsis...*

Cum putea face ea una ca asta? Cîntecul se îngîna în mintea lui doar, însă ea era cea care-i da glas!

— Katie, nu mă împinge să fac asta!

— *Obrajii lui, ca tufele de flori îmmiresmate,* continuă ea cu ochii închiși, pășind agale în jurul camerei. *Pîntecul lui, poftă de fildeș lustruit, acoperită cu safire. Picioarele lui, stîlpi de alabastru...*

— Katie! răcni el.

— *Cerul gurii lui este dulceața însăși...*

El trase o dată.

— *Așa este iubitul meu, scumpul meu...*

Trase și a doua oară.

Ea căzu.

— Katie, Katie, Katie!

De încă patru ori mai trase în trupul prăbușit, care zvîcnea. Gura insensibilă se deschise și cine știe ce mecanism înnebunit o făcu să repete mereu:

— Iubitul, iubitul, iubitul, iubitul...

George Hill își pierdu cunoștința.

*

Contactul rece al compresei așezate pe frunte îl trezi.

— Gata, s-a isprăvit, zise omul cu mîna cea sumbră.

— S-a isprăvit? murmură George Hill.

Omul aplecă fruntea.

George Hill își privi mîinile tremurînde. Fuseseră pline de sînge. Cînd își pierduse cunoștința, căzuse alături de trupul ei. Și ultima lui amintire era valul de sînge care-i țîșnea pe mîini. Pe mîinile lui acum curate, spălate.

— Trebuie să vă spun ceva.

— Dacă vă simțiți în stare...

— O să meargă! (Se ridică.) Plec la Paris, să reîncep de la zero. Trebuie să încerc să nu-i telefonez lui Katie, nu-i așa?

— Katie a murit.

— Da! Nu-i așa că eu am ucis-o? Dumnezeule, sîngele! Era atît de *adevărat!*

— Suntem foarte mîndri de calitatea acestui detaliu...

*

Luă ascensorul și coborî în stradă. Ploua. Ar fi vrut să meargă, să meargă, ceasuri și ceasuri. Mînia și setea de a distruge îi fuseseră șterse cu totul. Amintirea celor săvîrșite era atît de îngrozitoare, că niciodată nu-l va mai încerca dorința de a ucide. Chiar dacă adevărata Katie i-ar apare dintrodată în față, singura lui reacție ar fi să-i mul-

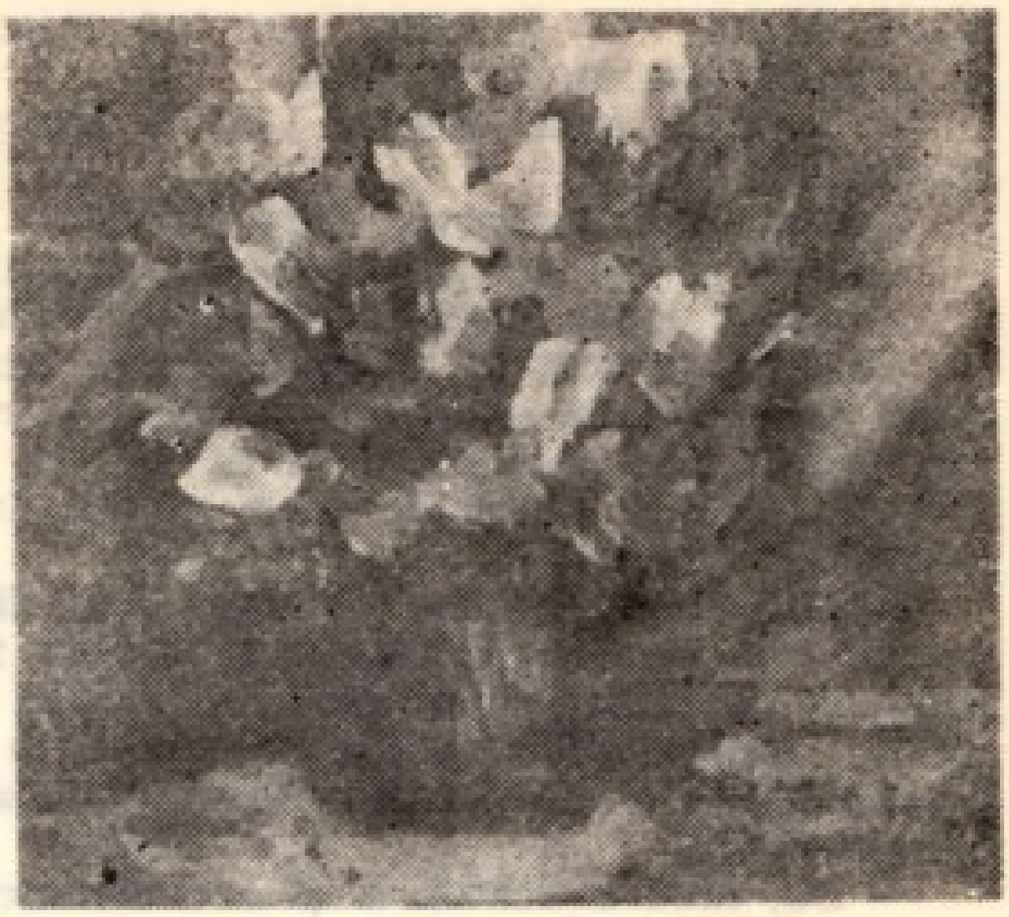

SEPTIMIU BIZO:
NATURĂ STATICĂ CU FLORI

țumească lui Dumnezeu și să se lase să cadă prosteşte în genunchi. Era moartă. El făcuse întocmai ce-a dorit. De asemenea, violase și legea, dar asta nimeni nu va ști.

Ploaia îi șiroia proaspătă pe față. Ar trebui să plece fără întîrziere, cîtă vreme se simțea eliberat, și mai cu seamă fără să reînnoade firul trecutului. Principala funcție a automatelor era de a împiedica săvîrșirea unor crime *reale.* Dacă doreai să omori, să bați sau să torturezi pe careva, te puteai defula pe unele din marionetele astea fără sfori. Nu, mai cu seamă nu trebuia să se întoarcă în apartament. Katie ar putea să se afle acolo, or trebuia ca în memoria lui ea să rămînă moartă, să fi suferit ceea ce merita.

Se opri la marginea trotuarului, privind trecerea în goană a vehiculelor. Își umplu plămînii de aer și puțin cîte puțin simți cum îi descrește încordarea.

— Mister Hill? rosti un glas alături de el.

— Da?

Fu încătușat înainte chiar să fi înțeles ce se petrece. „În numele legii, ești arestat."

— Dar...

— Hai, mișcă. Smith, ocupă-te tu de ceilalți!

— Nu puteți să-mi faceți asta...

— Ba da, pentru omor putem.

Un tunet zgudui cerul.

*

Era opt și un sfert, seara. De zece zile ploua fără-ncetare pe zidurile închisorii. Își trecu mîinile printre zăbrele pentru a simți picăturile formînd mici băltoace în palmele lui tremurătoare.

În spate se auzi ușa, dar nici nu se în-

toarse măcar. Era avocatul care luă un scaun și se așeză înainte de a vorbi.

— Jocurile sunt făcute. Veți fi executat în noaptea asta.

George Hill urmărea zgomotul ploii.

— Dar ea nu era reală. N-am ucis-o.

— Asta-i legea. Cred că vă aduceți aminte. Ceilalți au fost și ei condamnați. Directorul Societății de automate va muri la miezul nopții. Cei trei asistenți ai lui, la ora unu. La unu și jumătate va fi rîndul dumneavoastră.

— Mulțumesc, spuse George. Ați făcut tot ce v-a stat în putință. Da, a fost fără îndoială un omor, chiar dacă nu-i vorba decît de unul simulat. Ideea a existat, la fel premeditarea și planul. N-a lipsit decît adevărata Katie.

— Da, făcu avocatul. E și o chestiune de moment. În urmă cu zece ani, n-ați fi fost condamnat la moarte. Și peste zece ani, nici atît. Dar le trebuia un caz care să le ofere temeiul unui act de jurisprudență, și un țap ispășitor. Folosirea automatelor a luat în ultimele luni o extensie de necrezut. Ca să se pună capăt situației trebuie băgată spaima în public... spaimă zdravănă, nu jucărie. Numai Dumnezeu știe unde-am fi ajuns dacă asta mai continua. Și nu trebuie neglijat nici aspectul spiritual: unde începe și unde se oprește viața, roboții sunt și ei ființe adevărate sau nu? Pînă și Bisericile se situează pe poziții opuse în problema asta. Chiar de nu sunt făpturi în adevăratul sens al cuvîntului, în tot cazul nu le lipsește mare lucru: automatele acționează, gîndesc... Știți că acum două luni s-a votat „legea robotului viu"; pe baza ei ați fost condamnat. Ei da, ați ales cel mai rău moment...

— Da... Îmi dau acum seama că guvernul are dreptate.

— Sunt fericit că înțelegeți motivațiile legii.

— Da. La urma urmei, omorul nu poate fi legalizat. Chiar dacă se comite folosind mașini, telepatia, ori ceara. Aș fi ipocrit dis-culpîndu-mă de crimă. Căci era vorba într-adevăr de o crimă. Și mă simt vinovat de a fi săvîrșit-o. Chiar am și dorit pedeapsa. Curios, nu găsiți? Așa pățești cînd societatea te posedă. Creînd în tine o culpabilitate, pînă și atunci cînd nimic n-o justifică...

— Acum, trebuie să plec. Poate mai doriți ceva?

— Nu, mulțumesc.

— În cazul ăsta, la revedere, mister Hill.

Ușa se închise. George Hill rămase tot cățărat pe scaun, cu brațele trecute printre zăbrele, răsucindu-și palmele în ploaie.

Un bec roșu se aprinse în perete și o voce răsună în interfon:

— Mister Hill? V-a sosit soția.

Mîinile i se încleștară de gratii. „E moartă", își spuse el.

— Mă auziți, Mister Hill?

— E moartă. Eu am omorît-o.

— Soția dumneavoastră așteaptă în anticameră. Pot să-i dau drumul să intre?

— Am văzut-o căzînd, i-am tras șase gloanțe în trup, am văzut-o căzînd moartă!

— Mister Hill, mă auziți?

— Da! urlă el, izbind în perete cu pumnii. Da, aud. *Vă aud!* Ea-i moartă. Moartă! Nu mă poate lăsa odată în pace? Eu am omorît-o! Nu vreau s-o văd! E moartă!

După cîteva clipe de tăcere, vocea murmură:

— Cum doriți, Mister Hill.

Lumina roșie se stinse.

Fulgere străbăteau cerul, luminîndu-i fața. Își lipi obrajii în flăcări de gratiile reci și rămase așa, ascultînd cum cade ploaia. După o vreme, undeva sub el, se deschise o ușă spre stradă și văzu două siluete în fulgarine ieșind din grefa închisorii. Rămaseră neclintite sub un lampadar și ridicară capul spre clădire. O recunoscu pe Katie. Și alături de ea — Leonard Phelps.

— Katie!

Ea se întoarse. Bărbatul o apucă de braț și o sili să traverseze repede bulevardul prin ploaie. Urcară într-o mașină, lungă, joasă.

— Katie!

Zgîlțîia gratiile din toate puterile. Urlă. Lovi cu pumni neputincioși pervazul de beton. „Trăiește! Ea trăiește! Gardian! Gardian! Am văzut-o! Nu e moartă! N-am ucis-o, îmi puteți da drumul! N-am ucis pe nimeni, a fost o farsă, o eroare! Am văzut-o, am văzut-o cu ochii mei! Katie, întoarce-te, Katie! Spune-le, spune-le că ești vie, Katie! Katie!

Gardienii se iviră în goană.

— Nu mă puteți omorî! N-am făcut nimic! Katie trăiește, am văzut!

— Am văzut-o și noi, domnule.

— Atunci, puneți-mă în libertate! Dați-mi drumul!

Simți că-l cuprinde nebunia. Se înăbuși fu cît pe ce să-și piardă echilibrul.

— Toate astea au fost spuse deja la proces, domnule.

— Dar asta nu-i dreptate! se repezi, agățîndu-se de zăbrele și urlînd fără încetare.

Mașina se puse în mișcare, cu Katie și Leonard.

Ea pleca la Paris, Atena și Veneția, la primăvară avea să se ducă la Londra, în timpul verii la Stockholm și toamna la Viena.

— Katie, întoarce-te! Katie! Tu nu-mi poți face una ca asta!

Ploaia înghiți în depărtare stropurile roșii ale mașinii. În spatele lui apărură gardienii: trebuia domolit...

În românește de **Sorina Bulat**

WILLIAM HOPE HODGSON

CAMERA SUIERĂTOARE

Cînd sosii, cu puțină întîrziere, Carnacki mișcă un deget prietenesc înspre mine. Apoi deschise ușa care dădea în sufragerie și ne lăsă să intrăm toți patru: Jessop, Arkright, Taylor și eu.

Cinarăm bine, ca de obicei, și, tot ca de obicei, Carnacki nu fu prea vorbăreț în timpul mesei. La sfîrșit, ne instalarăm să bem vin și să ne fumăm țigările; Carnacki, așezat comod în fotoliul său imens, începu, fără nici o introducere:

*

— Tocmai m-am întors din Irlanda, spuse el, și cred că v-ar interesa, și pe unii și pe ceilalți, ultimele noutăți. Mai mult, îmi imaginez că totul va fi mai limpede-n mintea mea cînd vă voi fi povestit ce s-a întîmplat. Trebuie, totuși, să vă spun că, de la început, am fost cu totul descumpănit și încă mai sînt. Am dat peste unul dintre cele mai neobișnuite cazuri cu fantome — sau cu vrăjitorii — din cîte mi-a fost dat să întîlnesc. Dar ascultați:

Mi-am petrecut cîteva săptămîni la castelul Istrae, cam la 20 de mile nord-est de Galway. Primisem, cu o lună mai înainte, o scrisoare de la un oarecare domn Sid K. Tassoc care cumpărase de puțină vreme această proprietate, se instalase în ea și descoperise că domeniul său era neobișnuit.

Cînd am sosit acolo, a venit să mă caute la gară și m-a dus la castel. Am băgat de seamă că stătea acolo, provizoriu, cu fratele său și cu un alt american, jumătate servitor, jumătate însoțitor. Toți servitorii părăsiseră casa și ei se descurcau ajutați doar de o femeie de serviciu.

Se mulțumeau cu o hrană sumară și Tassoc îmi povesti toate neplăcerile sale cît timp am stat la masă. Era povestea cea mai extraordinară pe care o auzisem vreodată și în care am fost amestecat vreodată.

Tassoc și-a început povestea de la mijloc:

«Avem în baraca aceasta o cameră din care vine un șuierat infernal, ca și cum ar fi bîntuită de stafii. Începe nu contează cînd și o ține așa pînă ce-ți vine să mori de frică. Nu-i un șuierat obișnuit și nu-l scoate vîntul. Așteptați numai și-o să-l auziți.

— Avem toți revolvere, spuse fratele mai tînăr, lovindu-și buzunarul.

— E-atît de grav?» întrebai eu. Cel în vîrstă consimți:

«Poate crezi că-s slab din fire, explică el, dar așteaptă să-l auzi. Cîteodată cred că-i un lucru drăcesc, iar apoi sînt aproape sigur că cineva ne joacă o farsă de prost gust.

— De ce? Ce-ar avea de cîștigat?

— Vrei să spui, reluă el, că oamenii au, în general, motive precise ca să facă farse atît de complicate ca aceasta. Ei bine, o să-ți explic. Există o femeie în împrejurimi, care se numește D-șoara Donehue și care va fi soția mea peste două luni. Este mai frumoasă decît e voie să fie și, cel puțin după cît îmi dau seama, cred că mi-am vîrît mîna într-un cuib de viespi irlandeze. Există o-ntreagă bandă de tineri zvăpăiați care o curtau de doi ani și acum, dacă le-am tăiat craca de sub picioare, sînt furioși pe mine. Începi să înțelegi ce se poate întîmpla?

— Da, făcui eu, poate, dar destul de vag. Ceea ce nu înțeleg este ce efect poate avea aceasta asupra cmerei.

— Cînd am hotărît să mă căsătoresc cu D-șoara Donehue am căutat o casă și-am cumpărat-o pe aceasta. Mai tîrziu, într-o seară, în timpul cinei, i-am spus că am intenția să mă stabilesc aici. Ea m-a întrebat atunci dacă nu mi-e frică de camera care șuieră. I-am răspuns că trebuie să fie o invenție fără nici un rost, căci n-am mai auzit niciodată vorbindu-se despre așa ceva. Erau de față cîțiva dintre prietenii ei și pe buzele lor am văzut înflorind un surîs. Am descoperit astfel, după ce am mai pus cîteva întrebări, că mai multe persoane cumpăraseră casa în ultimii 25 de ani: de fiecare dată, după o scurtă perioadă, fusese repusă în vînzare. Flăcăii au început să mă sîcîie și să parieze că nu voi rămîne mai mult de șase luni în această baracă. O priveam pe d-șoara Donehue și-mi dădeam seama că pentru ea nu era vorba de-o glumă. Cred că indivizii aceia își băteau un pic joc de mine, dar ea, ea credea cu adevărat în povestea camerei care șuieră.

După cină, am ținut piept rivalilor mei și-am acceptat să pariez cu ei. Unii vor fi

adversari ranchiunoși, dacă voi cîștiga — ceea ce și vreau. Acuma — iată — știi toată povestea.

— Nu chiar toată — i-am răspuns. Știu doar că ai cumpărat un castel care are o cameră «bizară» și că ai pus niște pariuri. Mai știu că servitorii tăi au fugit, de frică. Mai dă-mi cîteva amănunte asupra acestui șuierat.

— A început a doua noapte după ce-am sosit aici. Cercetasem cu multă grijă încăperea, în timpul zilei, cum bănuiești, de altfel, căci conversația pe care-o avusesem la Arlestrae — casa D-șoarei Donehue — mă neliniștise puțin. Dar camera nu mi s-a părut mai «bizară» decît altele care se află situate în partea veche a castelului. Poate părea într-un fel abandonată, dar asta putea să fie impresia pe care mi-a lăsat-o discuția de pînă atunci.

Șuieratul a început a doua seară înspre orele zece. Tom și cu mine ne găseam în bibliotecă atunci cînd am auzit șuieratul bizar care pătrundea de-a lungul culoarului din partea estică — încăperea se găsea în partea de est, vă amintiți.

«Aceasta-i afurisita de fantomă» i-am spus lui Tom; ne-am luat lămpile de pe masă și-am urcat să vedem ce se-ntîmplă. Vă jur, trecînd pe coridor am simțit cum mi se strînge gîtul. Zgomotul putea să semene cu un cîntec, dar mai mult cu niște rîsete diabolice, ca și cum creaturi nevăzute își băteau joc de noi și voiau să se arunce asupra noastră. Cel puțin aceasta era impresia pe care o lăsa.

Ajunși în fața ușii, am deschis-o fără să mai așteptăm nimic și atunci — v-o jur, zgomotul m-a izbit în obraji. Cît îl privește pe Tom, a fost cam la fel: se simțea stupefiat și năuc. Am cercetat încă o dată încăperea și iritarea noastră a fost atît de mare că am bătut în retragere zăvorînd ușa în urma noastră. Cînd ne-am văzut jos, am băut ceva tare și ne-am simțit mai bine. Ne venise de hac. Am luat niște bastoane și-am organizat o goană în jurul castelului, convinși că era vorba de acești afurisiți de irlandezi care se jucau de-a fantomele pe cheltuiala noastră. Dar n-a mai mișcat nimic.

Ne-am reîntors în casă, pentru a controla a doua oară camera. N-am putut suporta. Am fugit, răsucind cheia în urma noastră. Nu știu cum să explic această panică: aveam sentimentul că înfrunt un lucru extrem de periculos. De atunci nu ne-am mai despărțit de revolvere.

Natural, a doua zi am scotocit nu numai camera, ci și casa și parcul, de sus pînă jos. N-am găsit nimic neobișnuit. Acum nu știu ce să cred. Rațiunea îmi spune că-i o farsă pusă la cale de acești irlandezi, pentru a mă lua peste picior.

— Și apoi?

— Am păzit noaptea ușa, am cercetat pereții și dușumeaua din cameră. Am făcut tot ce ne-a venit în minte și asta a început să ne calce pe nervi. De-aceea te-am făcut să vii aici, dumneata, specialistul caselor bîntuite de stafii».

Terminaserăm de mîncat. Cînd ne ridicam de la masă, Tassoc strigă:

«Șit! Ascultați!»

Am tăcut imediat și-am ascultat. Am auzit un șuierat extraordinar, monstruos, inuman, care venea de foarte departe, traversînd culoarul din dreapta.

«Dumnezeule! exclamă Tassoc, de-abia s-a-nnoptat! Țineți lumînările astea și urmați-mă.»

În cîteva momente eram afară din cameră și urcam treptele din patru-n patru. Tassoc a luat-o pe culoarul lung și noi îl urmam, protejînd cu mîna flacăra lumînării. Zgomotul părea că umple întreg coridorul; pe măsură ce ne apropiam, aveam impresia că tot aerul plîngea hohotind, sub apăsarea unei Forțe Imense și Nebune..., ca și cum am fi pătruns într-o lume descompusă și monstruoasă.

Tassoc a deschis ușa împingînd-o cu piciorul, a făcut un salt înapoi și a scos revolverul. Zgomotul — un zgomot imposibil de descris celor care nu l-au auzit — ne-a izbit: era un sunet pe jumătate uman, pe jumătate bestial. În obscuritate, îți puteai imagina camera care se agita, care pîrîia, scotea cu o bucurie drăcească un strigăt abject, care ne era în mod special adresat. Eram năuciți. Ai fi zis că cineva ridicase capacul unei uriașe marmite clocotitoare și ar fi zis: «Iată iadul!» Și-ați fi fost siguri că nu minte. Înțelegeți?

Am făcut un pas în interiorul camerei și am ridicat lumina deasupra capului pentru a cerceta totul împrejur. Tassoc și cu fratele său mă ajunseră. Americanul înainta în spatele nostru. Eram asurzit de șuieratul ascuțit și apoi dintr-o dată mi se păru că mi se spunea clar la ureche:

«Ieși de-aici... Repede! Repede! Repede!»

Cum știți, prieteni, nu neglijez niciodată acest fel de avertisment. Uneori poate fi vorba, simplu, de-o reacție nervoasă, dar, cum vă amintiți desigur, asta m-a salvat de multe ori. Deci, m-am întors către ceilalți: «Afară, le-am spus, pentru numele Domnului, *afară*, și repede!» Într-o secundă i-am scos în coridor.

Un urlet extraordinar s-a amestecat cu șuieratul îngrozitor. Apoi tăcerea a izbucnit ca o lovitură de trăznet. Am trîntit ușa și-am răsucit cheia. Apoi m-am întors către însoțitorii mei. Erau palizi și fără îndoială nici eu nu arătam mai strălucitor. Am rămas acolo, tăcuți și nemișcați.

TEODOR HARȘIA: FLORI DE CIMP

«Să coborîm și să bem un whisky», a zis într-un tîrziu Tassoc, cu o voce pe care se străduia să-o facă normală. Ne arătă drumul. Eram ultimul și știam că nu ne vom putea opri să ne uităm peste umăr. Cînd am ajuns jos, Tassoc dete sticla din mînă în mînă. El dădu paharul repede peste cap și apoi îl puse cu zgomot pe masă și se lăsă să cadă greu într-un fotoliu. «E plăcut să ai un asemenea întăritor în casă, nu-i așa?» spuse el și apoi imediat: «De ce ne-ai făcut să ieșim atît de repede, Carnacki?

— Mi-a părut că ceva-mi spunea să ies *repede*. Asta pare puțin ridicol..., superstițios, știu, dar cînd ai a face cu asemenea lucruri trebuie să fii atent la avertismentele cele mai bizare și să n-ai teamă că cineva-și bate joc de tine.»

Îmi dădu dreptate.

«Natural, adăugai eu, poate că nu-i vorba decît de așa-zișii tăi rivali care încearcă să facă glume cu tine, dar personal, deși sînt hotărît să fiu cu ochii-n patru, am impresia că acest lucru este și mîrșav și de temut.»

Am continuat să vorbim încă un timp, apoi Tassoc a propus o partidă de biliard. Am acceptat, fără prea mare entuziasm, și jucînd, ciuleam mereu urechea. Dar n-am mai auzit nimic și, după ce-am băut cafeaua, gazda ne-a sugerat să mergem devreme la culcare. A doua zi vom examina încăperea în amănunt.

Camera mea se afla în partea nouă a castelului și ușa dădea în galeria cu tablouri. Extremitatea estică a galeriei se deschidea în culoarul care duce spre cealaltă aripă. Două uși vechi de stejar masiv contrastau cu celelalte mai moderne care separau galeria de coridor. Cînd am ajuns în camera mea, nu m-am întins pe pat, ci mi-am despachetat instrumentele de lucru. Aveam intenția să încep imediat investigațiile preliminare ale anchetei mele asupra extraordinarului șuierat.

Cînd castelul și-a regăsit liniștea, m-am strecurat afară din cameră și-am traversat intrarea în culoarul cel mare. Am deschis una dintre ușile joase și-am proiectat în fața mea lumina lanternei. Culoarul era gol; am trecut pragul închizînd ușa de stejar în urma mea. Apoi m-am angajat pe lungul culoar, luminînd pe rînd în față și în spatele meu, cu mîna pe revolver.

Atîrnasem în jurul gîtului un «colier protector» de usturoi și mirosul umplea întreaga casă la trecerea mea, ceea ce-mi dădea o oarecare siguranță. Căci cum știți, e o «protecție» minunată împotriva demonilor de orice fel care, după părerea mea, ar fi putut purta răspunderea acestui șuierat, deși, în acel moment al anchetei mele, credeam mai degrabă că era vorba de ceva cu totul natural. Într-adevăr, e surprinzător să constați marele număr de bizarerii care, în ultima instanță, nu au nimic supranatural în ele.

În afară de colier, îmi înfundasem și cîte un dop de usturoi în urechi și, cum nu aveam intenția să rămîn mai mult de cîteva minute în cameră, speram să nu mă pască nici o primejdie.

Cînd am sosit la ușă și mi-am băgat mîna în buzunar ca să scot cheia, m-a apucat o spaimă cumplită. Totuși, nu puteam să dau înapoi! Am descuiat, am sucit clanța, am împins ușa cu piciorul, ca Tassoc, și mi-am scos revolverul, deși, la drept vorbind, nu credeam c-o să mă slujesc de el.

Am luminat întreaga încăpere cu lampa, apoi am pătruns în ea cu senzația oribilă că înfrunt un pericol care mă pîndește. Am rămas cîteva secunde nemișcat, așteptînd. Nu s-a petrecut nimic; camera a rămas goală. Dar simțeam că încăperea era plină de-o tăcere premeditată, la fel de înspăimîntătoare ca zgomotele pe care le făcea ceea ce-am numit «Lucrul»... O tăcere malefică... acea liniște de temut a Lucrului care te observă fără să-l poți vedea și care știe că te afli în puterea lui. Oh, da, am recunoscut «Lucrul» imediat și am măturat încă-

perea cu lumina lămpii mele. N-am pierdut nici un minut. Am sigilat cele două ferestre cu fire de păr și în timp ce mă încrîncenam în munca mea aerul din jurul meu se încărca de electricitate, iar tăcerea prindea o densitate de nesuportat. Mi-am dat seama că nu puteam face nimic în această încăpere fără o «protecție totală», căci eram sigur că nu era vorba de-o simplă materializare a unui corp astral, ci de-o influență cu mult mai dăunătoare: aceea a unei aure satanice.

Ferestrele fiind astupate, m-am repezit spre șemineu, era enorm, susținut de fierărie în formă de spînzurătoare. I-am sigilat ușa cu șapte fire de păr, al șaptelea făcînd cruce cu celelalte șase. Cînd eram aproape gata, un șuier jos și batjocoritor s-a înălțat în încăpere. Un fior mi-a coborît de-a lungul spinării și-a urcat din nou pînă la țeastă. Zgomotul indescriptibil, parodie hidoasă a șuieratului uman, era însă prea uriaș pentru a putea ieși din gîtlejul unui om, numai dacă nu-l scotea vreun Gargantua gigantic. Am aplicat ultimul sigiliu, convins că dădusem peste unul din acele cazuri rare și teribile în care *Inanimații* păstrează puterea *Animaților*. Mi-am reluat, pipăind, lampa și-am ajuns repede la ușă, privind peste umăr și avînd toate simțurile la pîndă pentru a percepe Lucrul. În chiar momentul cînd puneam mîna pe clanță a izbucnit răcnetul, furibund și dușmănos, dominînd șuieratul care se modula de-abia. M-am repezit înafară, am trîntit ușa și-am zăvorît-o.

Gîfiind, m-am sprijinit de peretele coridorului: urletul era de nesuportat... «Lucrurile sacre nu te vor putea apăra dacă Monstrul are puterea de-a vorbi prin piatră sau prin lemn.» Asta spune pasajul lui Sigsand. Știu din experiență că-i adevărat. Nimic nu te apără de manifestarea informă a Demonului. Totuși, poți profita un scurt moment, timpul celor «cinci bătăi de inimă», cum prevede Sigsand, de protecția sacră, invocînd Ultima Frază Necunoscută a Ritualului lui Saamaa. Dar această protecție nu e totdeauna eficace și riști să te paralizeze oroarea pericolului.

În interiorul încăperii se înălța acum un șuierat meditativ, neîncetat. Apoi s-a oprit și tăcerea a fost și mai greu de suportat, căci din ea se degaja o răutate perversă.

Am sigilat, în sfîrșit, și ușa de la intrare cu fire de păr încrucișate, am străbătut interminabilul culoar și m-am dus să mă culc.

Am rămas mai multă vreme treaz, înainte de-a reuși să adorm. Dar spre orele două ale dimineții, șuieratul a ajuns la mine, prin ușile închise și m-a smuls din somn. Făcea să vibreze casa întreagă în ritmul terorii. Toți demonii păreau să-și fi organizat sabatul la capătul coridorului.

M-am ridicat și m-am așezat pe marginea patului. Mă întrebam dacă n-ar trebui să mă duc să verific sigiliile puse pe ușa camerei, cînd Tassoc a bătut și-a pătruns la mine. Își luase un halat peste pijama.

«M-am gîndit că te-ai trezit. Așa că am venit să vorbesc cu dumneata, a spus el. Eu *nu pot dormi*. Frumos, nu?

— Extraordinar», am făcut eu și i-am aruncat cutia cu țigări. A aprins una. Am vorbit mai mult de-o oră. În tot acest timp, zgomotul continua la capătul culoarului.

Deodată Tassoc s-a ridicat:

«Să ne luăm pistoalele și să cercetăm bestia, spuse îndreptîndu-se spre ușă.

— Nu, pentru numele Domnului... NU! Nu pot spune nimic sigur deocamdată, dar cred că încăperea e...

— Bîntuită de stafii... E-ntr-adevăr bîntuită de stafii?» a întrebat el, fără nimic din ironia lui obișnuită.

Nu puteam confirma încă nimic, nici nu puteam infirma nimic, dar speram să am o părere definitivă curînd. I-am ținut o scurtă conferință asupra Falsei Re-Materializări a Forței-Animate de Inerția-Neanimată. A început atunci să înțeleagă pericolul de-a înfrunta această Materializare a Forțelor Funeste.

După circa o oră, șuieratul a încetat subit și Tassoc s-a întors în patul său. Eu într-al meu și-am dormit o vreme.

Dimineața, m-am întors în camera cu pricina. Am găsit neatinse sigiliile puse pe ușă. Am intrat. Sigiliile de la ferestre și firele de păr nu fuseseră atinse, afară de cel de-al șaptelea, cel de la placa de deasupra șemineului, care era rupt. Asta m-a făcut să reflectez: părul s-ar fi putut rupe dacă l-aș fi întins prea mult, dar și altceva l-ar fi putut rupe. Totuși, nu era probabil ca un om să se fi putut introduce în încăpere fără a rupe toate firele de păr, pe care nimeni nu le putea vedea.

Am ridicat celelalte fire de păr și sigiliile. Apoi m-am vîrît în căminul care se înălța drept și-am întrevăzut deasupra albastrul cerului. Nu exista nici un ungher, nici un cotlon care să poată servi ca ascunzătoare. Dar nu mă încredeam într un examen atît de superficial și, după micul dejun, mi-am luat salopeta și m-am cățărat pînă la acoperiș. Am sondat peretele, dar n-am găsit nimic.

Am coborît și-am scotocit încăperea: dușumeaua, plafonul și pereții. Cu un ciocan și un poanson, am cercetat suprafața camerei centimetru cu centimetru. Totul era normal.

Am cotrobăit prin tot castelul timp de trei săptămîni, la fel de conștiincios, dar n-am găsit nimic. Am mers mai departe: într-o noapte, de îndată ce-am auzit șuieratul, am cuplat microfonul. Dacă șuieratul era de natură mecanică, aș fi descoperit obligatoriu funcționarea mașinii. Era, trebuie

să fiți de acord, un mijloc de examinare modern.

Bineînțeles, nu credeam că un rival al lui Tassoc ar fi instalat vreun mecanism, dar era posibilă o altă soluție: ar fi fost ascunsă, cu ani în urmă, o sirenă care trebuia să-i alunge pe curioși, convingîndu-i că încăperea era bîntuită de stafii. Dacă era așa, cineva care cunoștea secretul ar fi putut să-l utilizeze pentru a-i face o festă diabolică lui Tassoc. Proba microfonică a pereților nedînd nici un rezultat, nu mai rămînea nici o îndoială pentru mine: era o cameră cu adevărat «bîntuită de stafii».

Totuși, în fiecare noapte și uneori întreaga noapte, șuieratul scrîșnea de-a lungul castelului, intolerabil. Spiritul Funest turba din cauza cercetărilor mele? Din timp în timp, urcam fără zgomot, în șosete, în vîrful picioarelor, pînă la camera sigilată. Cînd soseam acolo, șuieratul se transforma într-un sunet batjocoritor, ca și cum Lucrul mă vedea prin ușa închisă. Și rămîneam ore întregi nemișcat ascultînd, cu impresia că deranjez sabatul.

La sfîrșitul primei săptămîni, am întins fire de păr de-a lungul tuturor pereților și a plafonului. Pe sol, care era de piatră șlefuită, am pus mici bucăți de peceți incolore, cu partea adezivă-nspre plafon. Fiecare pecete era numerotată și așezată după un plan bine stabilit, ceea ce trebuia să-mi permită urmărirea mișcărilor unei Creaturi Vii. Era deci imposibil oricui să pătrundă în cameră fără să lase urme. Dar nu era niciodată nimic deranjat și-am început să cred că voi fi obligat să petrec o noapte în Pentacolul Magnetic. Vă dați seama! Ar fi fost o nebunie, dar eram atît de sătul că eram gata să încerc orice.

Într-o seară, spre mierul nopții, am rupt sigiliul de la ușă ca să arunc o privire rapidă în cameră. Un răcnet de nebunie mă întîmpină. Pereții păreau că se umflă ca spre-a mă strivi. Trebuie că era un efect al imaginației mele, dar urletul acesta reuși să mă pună pe fugă. Picioarele mi-erau de plumb. Cunoașteți, fără îndoială, această senzație.

Ajunsesem în stadiul în care ești gata la orice, cînd am făcut o descoperire care mi s-a părut importantă.

Era aproape ora unu spre dimineață și făceam încet ocolul castelului, călcînd cu picioarele prin iarba moale. Sosisem la fațada estică. Deasupra mea, auzeam șuieratul înspăimîntător al camerei, acolo sus, în întuneric. Și deodată, la cîțiva pași, un bărbat vorbi cu voce groasă; era limpede, jubila:

«Sapristi, prieteni, eu n-aș vrea niciodată să-mi aduc soția într-o asemenea casă».

Accentul era acela al unui irlandez cultivat.

A avut o exclamație, urmată de pași care fugeau în toate direcțiile. După toate evidențele, fusesem zărit.

Cîteva momente m-am simțit total ridicol: ei inventaseră această poveste cu fantome. Ce imbecil fusesem! Acești flăcăi erau, desigur, rivalii lui Tassoc, iar eu eram pe punctul să cred că era vorba de magie! Pe urmă îmi reveniră-n minte o mulțime de detalii care mă făcură din nou să mă îndoiesc. Dar, fie că era vorba de-un lucru natural fie de unul supranatural, mai rămîneau încă multe de lămurit.

A doua zi dimineața, i-am povestit lui Tassoc ce descoperisem și următoarele cinci nopți am supravegheat atent fațada estică. Nimeni nu dădea tîrcoale prin împrejurimi. Și totuși, în acest timp, teribilul șuierat nemilos scrîșnea în întunecimi, deasupra capetelor noastre.

În dimineața celei de-a cincea nopți, am

VASILE CIOLPAN: VESTIGII

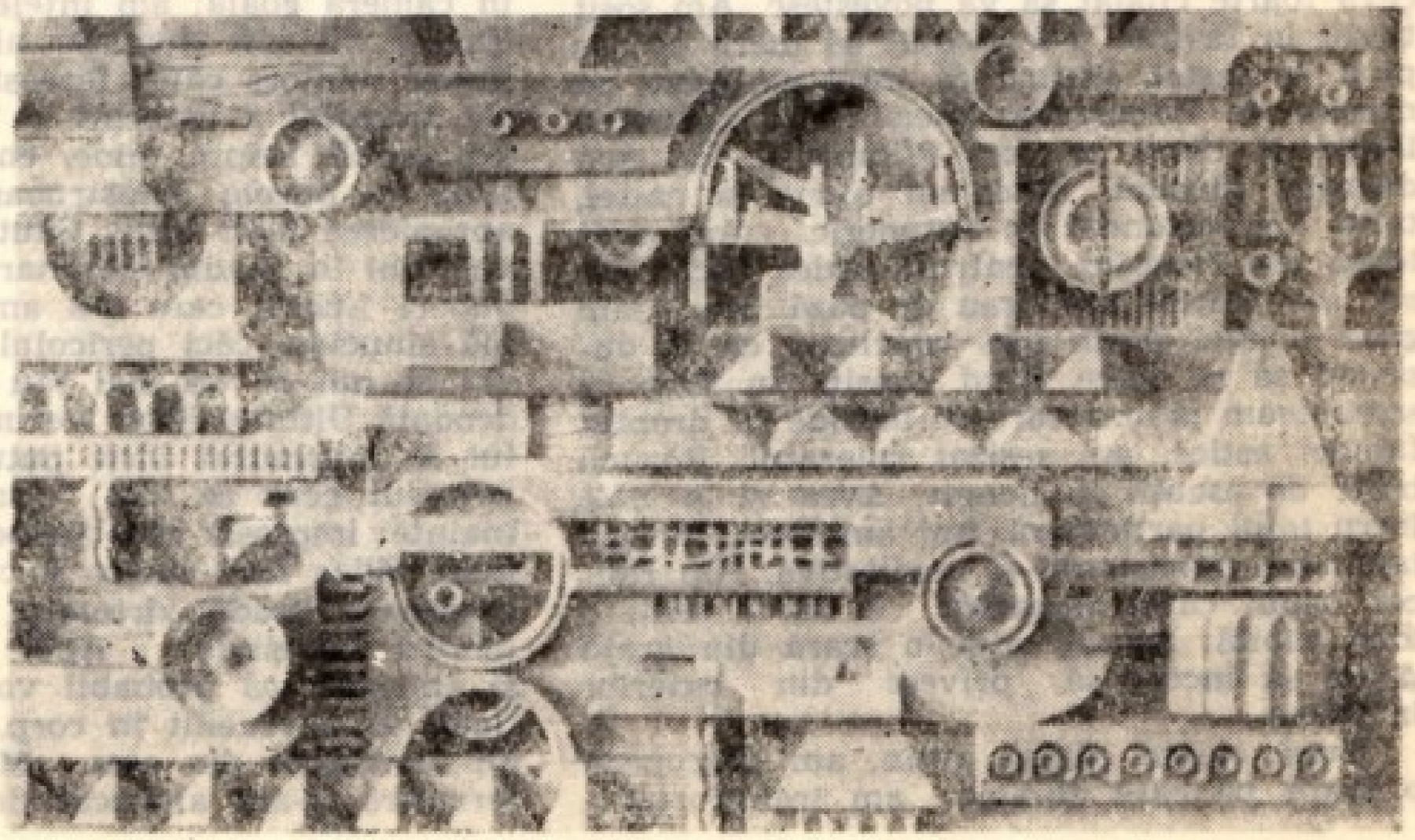

primit o telegramă care m-a obligat să mă reîntorc acasă cu primul vapor I-am explicat lui Tassoc că eram forțat să lipsesc cîteva zile și i-am recomandat să continue paza din jurul castelului. Din prudență, l-am făcut să jure că nu va pătrunde niciodată în acea cameră, de la apusul pînă la răsăritul soarelui. Nu știm nimic sigur nici într-un sens, nici în altul. Am adăugat că dacă încăperea era ceea ce crezusem eu de la început, ar fi mai bine să moară decît să pătrundă în ea după căderea nopții.

Afacerile mele fiind acum terminate, am crezut că veți fi interesați de-această poveste. Mai mult, am avut nevoie să-mi fac ordine în idei. Iată de ce v-am telefonat. Mă reîntorc acolo mîine și cînd voi reveni voi avea fără îndoială lucruri extraordinare să vă povestesc. Apropo, am uitat să vă dau un detaliu curios. Am încercat să înregistrez pe disc șuieratul, dar zgomotul nu s-a imprimat. Este un amănunt care mi-a dat cel mai mult sentimentul a ceva ciudat.

Alt detaliu curios: microfonul nu amplifică nici nu retransmite sunetul. Microfonul nu este sensibil la acest șuierat. Asta-i. Acum nu mai știu ce să fac. Mă întreb cu curiozitate dacă printre voi se va găsi vreunul atît de priceput încît să mă facă să-nțeleg. Eu încă nu știu nimic. Încă nu.»

Se ridică.

«Noapte bună tuturor.»

Și ne-a dat afară fără formalități și fără ca noi să ne supărăm pentru atît.

Cincisprezece zile mai tîrziu, ne-a trimis o scrisoare prin care ne fixa o întîlnire; de-această dată n-am mai întîrziat. Carnacki ne-a așezat direct la masă. Odată masa terminată, și-a reluat povestirea de unde-o lăsase.

*

— Acum ascultați-mă cu atenție, căci am ceva foarte ciudat să vă povestesc. Am sosit tîrziu la Iastrae și-a trebuit să merg pe jos pînă la castel, pentru că nu anunțasem pe nimeni de întoarcerea mea. Luna strălucea înaltă și clară pe cer. Plimbarea era mai degrabă plăcută. Cînd am ajuns la castel, totul era cufundat în întuneric. Am avut ideea să-l înconjur, pentru-a vedea dacă Tassoc sau fratele său erau de pază. Nu i-am găsit nicăiri și-am tras concluzia că se duseseră să se culce, fiind obosiți. În timp ce străbăteam peluza care se întinde în dreptul fațadei estice, am sesizat șuieratul. Răsuna bizar de ascuțit în noapte. Avea și o notă într-un totul particulară, îmi amintesc, în acel timp persistentă și meditativă. Am ridicat capul către fereastră și mi-a venit o idee subită: am să aduc o scară din grajd și-am să încerc să privesc din exterior înăuntru.

După ce-am căutat puțin, am descoperit o scară pe care de-abia am transportat-o. Dumnezeu mi-e martor! Am crezut la început că nu voi reuși niciodată s-o înalț. Am reușit totuși și am sprijinit-o de perete sub pervazul celei mai mari dintre ferestre. Apoi, în tăcere, m-am urcat și-am privit înăuntru.

Șuieratul bizar s-a accentuat, dînd impresia unei creaturi care-și fluiera tihnită sie însăși. Și totuși, ai fi zis că era șuieratul unui monstru cu suflet uman.

Și atunci, știți ce-am văzut? Partea de jos a încăperii imense și goale se ridica și forma un mamelon care să găurea în vîrf ca un crater. La fiecare palpitație scotea șuieratul acela. Acest mamelon, ca un sîn gigantic, se umfla, se dilata și exploda într-o simfonie fantastică. Am fost stupefiat: Lucrul trăia. Aveam în fața ochilor două enorme buze negricioase, bosumflate, care luceau în clarul de lună... Ele s-au umflat și un strat gros de sudoare a acoperit buza de sus. Șuieratul a devenit un strigăt delirant, care m-a umplut de spaimă. În momentul următor, nu aveam în fața ochilor decît dușumeaua de piatră latră, șlefuită și netedă, care se întindea de la un perete la celălalt. Tăcerea era totală.

Vă imaginați în ce stare mă aflam: Camera era acum liniștită, dar nu puteam uita ce văzusem. Eram ca un copil bolnav de groază. Aș fi vrut să alunec în josul scării și să fug. Dar în acel moment l-am auzit pe Tassoc care-mi cerea ajutor din interiorul Camerei. «Ajutor», striga el. Dumnezeule, eram atît de năucit, de tulburat, încît la început am crezut că irlandezii îl tîrîseră acolo ca să se răzbune pe el. Am auzit o nouă chemare. Atunci am spart geamul și-am sărit în încăpere ca să-l ajut. Chemarea părea să vină dinspre șemineu. M-am repezit într-acolo: nu era nimeni.

«Tassoc», am urlat și vocea mi-a răsunat în camera goală; am înțeles dintr-o dată că Tassoc nu mă chemase niciodată. Îngrozit, m-am reîntors către fereastră, cînd un șuierat triumfal a izbucnit în Cameră. Peretele s-a pornit înspre mine, enorm, pîntecos, în timp ce buzele monstruoase se găseau în apropierea feței mele. Căutam nebunește revolverul în fundul buzunarului, nu pentru a doborî Lucrul care mă amenința, ci spre-a mă sinucide, căci pericolul care mă pîndea era de mii de ori mai rău decît moartea. Și deodată Ultimul Rînd Necunoscut al Ritualului fu murmurat încît putu fi auzit. Și s-a petrecut ceea ce mai cunoscusem o dată, înainte: impresia că o pulbere fină ca de cenușă cădea fără oprire și că viața mi-era în suspensie, pradă vîrtejului amețelii acelor lucruri invizibile... Apoi *aceea* luă sfîrșit și am știut că probabil voi putea trăi. Sufletul mi-a revenit în corp, puterea și viața mi-au apărut din nou. M-am lansat către fereastră și-am alunecat de-a lungul scării,

cu capul înainte, căci trebuie să vă spun că nu-mi mai era frică de moarte, și m-am găsit viu pe pămînt. Am rămas pe iarba moale, mîngîiat de razele de lună. Sus, Camera, cu geamul spart, scotea șuieratul monoton.

*

Nu mă rănisem. Am mers și-am bătut la ușa dela intrare. Tassoc mi-a deschis. Am avut o lungă conversație lîngă un pahar cu whisky. Încă tremuram ca o frunză. Le-am explicat totul cît am putut mai bine. I-am spus lui Tassoc că trebuia să dărîme camera, că totul trebuia ars într-un cuptor cu aer construit într-un Pentacol. El a încuviințat. Apoi am plecat să mă culc.

O mică armată a fost pusă la lucru și în zece zile totul era fum, nu mai rămăsese decît cenușa.

Numai cînd muncitorii au demolat lambriurile am înțeles cum evoluase această extraordinară poveste. Deasupra marelui șemineu, cînd s-au smuls panourile de stejar, am găsit, sigilată în zidărie, o tabletă de piatră cu o inscripție în limba celtă: în această încăpere fusese ars bufonul regelui Alzof, Dian Tiansay, care scrisese *Cîntarea Nebuniei*, despre regele Ernore de la Al Șaptelea Castel.

I-am dat-o lui Tassoc îndată ce i-am avut traducerea. A fost extrem de iritat, căci cunoștea vechea legendă. M-a trimis în bibliotecă să consult un pergament care povestea în amănunt istoria. Am descoperit apoi că această aventură era bine cunoscută în regiune, dar că era considerată mai degrabă o legendă decît un fapt istoric. Și nimeni nu părea să fi visat vreodată că aripa de est a castelului de la Iastrae era ceea ce mai rămăsese din Al Șaptelea Castel de odinioară.

După vechiul pergament, mi-am dat seama că se petrecuse mai demult o poveste destul de murdară. Regele Alzof și regele Ernore fuseseră dușmani din cauza unei probleme de drept de primogenitură, dar, dincolo de cîteva palme, nimic grav nu se petrecuse între ei timp de mai mulți ani, pînă în ziua cînd Dian Tiansay a compus *Cîntarea Nebuniei*, despre regele Ernore. El i-a cîntat în fața regelui Alzof care l-a apreciat într-atît încît i-a dat bufonului de soție pe una din damele sale de onoare.

Toți oamenii din țară au cunoscut această *Cîntare* care a ajuns și la urechile regelui Ernore. Acesta a fost atît de supărat încît a pornit război împotriva mai vechiului său dușman, l-a capturat și l-a ars împreună cu castelul său. Dar pe Dian Tiansay, bufonul, l-a luat cu sine. I-a smuls limba din cauza *Cîntării* pe care-o compusese și l-a întemnițat în Camera din aripa de est. Iar pe nevasta bufonului a păstrat-o pentru el, căci îi plăcuse.

Dar într-o noapte femeia lui Dian Tiansay nu a mai fost de găsit; spre dimineață au descoperit-o moartă în brațele bufonului. Acesta șuiera *Cîntarea Nebuniei*, căci n-o mai putea cînta.

Atunci l-a ars pe Dian Tiansay în marele șemineu din cameră, atîrnîndu-l probabil de acele «fierării de spînzurătoare» despre care am amintit. Și pînă ce-a murit, Dian Tiansay n-a-ncetat și șuiere *Cîtarea Nebuniei* pe care n-o mai putea cînta. Apoi s-a auzit adeseori noaptea acest faimos șuierat. Camera a fost considerată «bîntuită de stafii» și nimeni n-a îndrăznit să mai doarmă în ea. De altfel, se pare că și regele s-a mutat într-un alt castel, căci șuieratul îl incomoda.

Iată, acum cunoașteți totul. Desigur există o traducere grosolană a pergamentului. Ce ziceți de asta?

*

Am răspuns pentru ceilalți:

«Mi-ar place să știu cum s-a materializat această manifestare?

— E unul dintre cazurile în care continuitatea gîndirii influențează materia într-un mod concret, a răspuns Carnacki. A fost nevoie de-o evoluție în cursul secolelor, înainte de nașterea acestui fenomen. E un exemplu tipic de «manifestări Saitiene». Se poate compara cu o ciupercă a cărei creștere schimbă compoziția eterului. Această modificare implică un control ezoteric asupra «materiei». E imposibil de explicat clar acest caz în cîteva cuvinte.

— Atunci, crezi că această Cameră era materializarea vechiului Bufon? Că sufletul său, hrănit de ură, se transformase într-un monstru?, am întrebat.

— Da, a făcut Carnacki clătinînd din cap. Cred că ai rezumat destul de bine ceea ce gîndesc. Or, D-șoara Donehue era descendenta acestui faimos rege Ernore. În orice caz așa am auzit spunîndu-se. Nu-i curios? Pe măsură ce căsătoria se apropia, Camera devenea «vie». Dacă logodnica ar fi intrat în această încăpere din întîmplare... ei? Camera așteptase multă vreme. Păcatele strămoșilor... Da, așa cred... Ei trebuie să se căsătorească săptămîna viitoare și eu le voi fi martor. Un lucru de care am oroare. Tassoc a cîștigat pariul, și încă cum! Gîndiți-vă puțin, dacă i s-ar fi întîmplat să intre în această încăpere... Ce oroare, nu?»

A clătinat din cap, morocănos, iar noi am făcut la fel, toți patru. Apoi s-a ridicat și ne-a condus pînă la ușă. Ne-a scos afară prietenos; ne regăsirăm pe taluz, în aerul proaspăt al nopții. «Noapte bună» i-am strigat și-am plecat către casele noastre.

Dacă ea ar fi intrat în această încăpere? Da, dacă-ar fi intrat? Iată la ce continuam să mă gîndesc.

În românește de Nicolae Mocanu

RAYMOND E. BANKS

CEI DOUĂZECI DE PRIETENI AI LUI WILLIAM SHAW

Nu mi se întîmplă foarte des să fiu vizitat de un valet. Cu atît mai puțin de unul care să aducă un coș de mîncare cu el. L-am lăsat, totuși, pe Higgins să intre, pentru că lucra pentru William Shaw, iar Shaw... ei bine, îmi făcuse cîndva un mare serviciu.

Higgins îmi vorbi cu afabilitate protocolară, transmițîndu-mi complimentele stăpînului său. Am scos o sticlă din vinul meu cel mai bun, amintindu-mi iarăși de recunoștința pe care i-o datoram lui Shaw, un prieten vechi și adevărat.

— Fii bun și pune-mă la curent, l-am spus. Nu l-am mai văzut pe domnul Shaw de mult, de cînd era...

— De cînd s-a căsătorit, zise blînd Higgins.

Dintotdeauna admirasem maxilarul ferm al lui Higgins și precizia cuvintelor sale. Făcea parte din speța aceea rară de valeți care puteau rezolva încurcăturile de moment printr-un simplu zîmbet sau încruntare. Acum, fața îi părea cioplită în stîncă, ca a unui om ce urmărea cu tenacitate un scop. „De cînd s-a căsătorit", repetă.

— Grace Shaw este cam... Vreau să spun că, după căsătorie, prezența ei a fost cam ca un duș rece pentru vechii amici, remarcai eu.

Higgins împinse cu delicatețe coșul de mîncare cu vîrful ascuțit al pantofului său negru, de o manufactură conservatoare.

— Domnul Shaw avea foarte puține slăbiciuni, răspunse el. Una dintre ele era soția lui. Un bărbat mai trecut și o femeie tînără... Ultimii ani nu i-au fost ușori. Din cauza dorinței sale de a-și ajuta semenii, domnul Shaw s-a pomenit într-o situație delicată. Puțin a mai rămas dintr-o avere destul de frumoasă... Problema divorțului nu se putea pune, deoarece doamna Shaw nu s-ar fi mulțumit cu mai puțin de jumătate...

Mi-am amintit de ultima vizită pe care le-o făcusem, de scînteietorul colier purtat atunci de Grace Shaw și de felul cum îl mîngîiase, pe pielea albă a pieptului.

— Desigur că nu se poate pune, am zis, mimînd, inconștient, engleza extrem de precisă a lui Higgins. Era greu să nu imiți vocea aceea uscată și puternică.

— A fugi de acasă și a te ascunde nu este, iarăși, o soluție prea bună. În primul rînd, îl desparte pe om de prietenii săi, iar domnul Higgins a ținut întotdeauna mult la prieteni.

— Ce formidabil am petrecut, mi-am amintit eu, înainte să...

— Apoi, e destul de greu să explici un accident, continuă valetul.

Dintr-o dată m-am pomenit uitîndu-mă țintă la coș, cu tot mai mult interes și mai mare neplăcere. M-a scuturat un fior, dar poate vinul era de vină. Scînteia, roșu ca sîngele, între degetele lui Higgins cînd ridică paharul în soare. Ușa dinspre grădină era deschisă și camera era îmbibată de mirosul puternic al pămîntului, mirosul primăverii și florilor, al unui anotimp al speranței și redeșteptării.

— Frumoasă casă aveți, observă Higgins, privind în jur. Ați reușit în viață. Domnului Shaw îi va face plăcere să afle că vă merge atît de bine.

— Odată a fost cît pe-aci să-mi pun capăt vieții, am zis. (Din nu știu ce pricină, omul ăsta te invita la confidențe.) Eram un ratat absolut penibil. Eram lefter, fără prieteni, fără familie. Sufeream, de asemenea, de o boală gravă și n-aveam nici măcar atîția bani cît să-mi cumpăr medicamente cu care să-mi ușurez durerile. M-am dus sus, în Hollywood Hills. La reclama aceea mare care scrie H-O-L-L-Y-W-O-O-D peste dealuri. Știi că multă lume s-a aruncat în cap de pe reclama aia.

— Și atunci l-ați întîlnit pe domnul Shaw, zîmbi Higgins ușor.

— Cotitura. Era un străin, n-avea nici o obligație. Dar a cheltuit o groază de timp și

bani ca să mă pună din nou pe picioare. N-am să uit asta niciodată.

— Bineînțeles că nu. Domnul Shaw are cel puțin douăzeci de prieteni ca dumneavoastră. Oameni care se aflau în împrejurări disperate cînd i-a găsit.

Higgins împinse coșul și mai departe de el, mai înspre mine. Zîmbetul îi deveneă tot mai cald și mai înțelegător.

— N-am încetat să sper — am zis — că-l voi putea răsplăti într-un fel sau altul.

— Domnul Shaw nu se gîndește la răsplată cînd își ajută semenii, zise Higgins. Ar exista, totuși, o problemă în care i-ați putea de o mînă de ajutor.

— Păi, dacă-i pot fi de folos... M-am întrerupt, deoarece zîmbetul interlocutorului meu dispăruse. Acum arăta aproape înfricoșător.

— Din nefericire, omul care a fost întotdeauna bunătatea întruchipată s-ar putea să moară la cererea statului, zise, cu ochii încețoșați. Higgins. Deși s-ar putea ca dispariția lui Grace Shaw să nu provoace prea multe comentarii. A mai dispărut ea și pînă acum — odată a avut o aventură de două săptămîni la San Diego, cu un marinar. Altă dată, cred, a fugit cu un camionagiu.

— Auzeam eu că nu-i chiar perfectă.

Higgins ridică din umerii îmbrăcați într-un .cou perfect croit.

— Dar de data asta — cine poate ști? Brutar, măcelar, poate luminărar. S-a dus, iar domnul Shaw arată și se poartă ca și cum ar fi întinerit cu douăzeci de ani, ca și cum i-ar fi fost luată o mare greutate de pe suflet. Există, desigur, pacostea de frate al doamnei, care încearcă să creeze probleme. Dar domnul Shaw nici nu vrea să-l asculte, acum că Grace a dispărut.

Sorbi ultima înghițitură de vin și se ridică.

— Toți prietenii buni și apropiați ai domnului Shaw îi dau o mînă de ajutor. Vreo douăzeci sau cam așa ceva — cei care-i sînt profund îndatorați. Sînt sigur că putem conta și pe dumneavoastră.

— Eu... eu...

Higgins, însă, se înclină și se îndreptă spre ușă.

— În locul dumneavoastră, zise el, n-aș zăbovi prea mult. Vremea e destul de caldă și gheața uscată n-o să țină cine știe cît. La revedere, domnule Benson. Dar nu adio. În curînd, domnul Shaw va da o petrecere ca în vremurile de odinioară. Un fel de sărbătoare, la care veți fi invitat cu drag, cu soția dumneavoastră.

Am mers cu el pînă la ușă. L-am însoțit pe mica terasă și apoi în jos pe alee pînă la portiera Rolls-ului.

— Nu prea am experiență în probleme din astea, am protestat.

— Domnul Goodlace s-a dus la pescuit în largul mării, îmi răspunse Higgins. Domnul Al Drayton tocmai își construia un *patio* de cărămidă Eileen Wilson a descoperit că are nevoie de cîțiva tufișuri de trandafiri în grădină — din aceia cu rădăcini adînci. O minte bună poate descoperi multe posibilități.

Higgins îmi luă mîna și mi-o strînse.

— Îngrijiți-vă sănătatea, domnule Benson. Sînteți cam palid. Aș îndrăzni să vă sugerez să vă întindeți cîteva minute. Domnul Shaw v-a considerat întotdeauna cel mai fidel...

Rollsul dispăru din vederea mea.

Nu mi-a plăcut niciodată prea mult munca în curte și grădină. Dar ai mei erau plecați și era o după amiază însorită, așa că am ieșit afara cu un hîrleț, lăsînd coșul în garaj. Pămîntul din primul loc ales rezistă cu îndîrjire, dar am găsit curînd un sol mai moale, lîngă un strat de zambile.

Mi-am dat curînd seama că cineva stă în spatele meu.

— Ce faci?, mă întrebă un băiețaș. Mă urmărea cu ochi rotunzi și serioși.

Mi-au trecut prin minte o mulțime de răspunsuri posibile, dar m-am oprit la cel mai simplu.

— Sap, am spus.

— Ce sapi?, întrebă copilul din vecini. Era curiosul de Danny, care începuse deja o viață închinată bîrfei.

— O groapă, i-am răspuns și am început să transpir, deși nu săpasem mai adînc de șase inci.

Conversația continuă pînă cînd află că intenționez să plantez un tufiș de trandafiri.

— Mama nu-i plantează așa de adînc, zise el obraznic și bănuitor. Normal, avea o față simpatică, luminată de inteligență. Acum ochii îi păreau prea apropiați, gura rînjea.

— S-ar putea să ai dreptate, am recunoscut, abandonînd proiectul. Ideea nu părea prea bună, ținînd seama că prin vecini se zbenguiau, liberi, vreo treizeci și cinci de țînci. Dar nici prea multă vreme nu mai aveam, deoarece soția mea se întorcea la cinci, iar fiul meu, Timmy, la șase.

Multă lume n-are habar despre avantajele terenurilor pentru depozitat gunoiul într-un oraș modern. Depozitele de tip vechi, cu barăci și insule de resturi menajere, undele arzînd mocnit, înconjurate de șine de cale ferată și locuite de vagabonzi, aparțin definitiv trecutului. Depozitul din apropierea casei mele este administrat de Compania de construcții JHK. E un fel de albie lungă și lată care se umple încet și în care se vor înfige, pînă la urmă, fundațiile unui șir lung de case de patruzeci de mii de dolari bucata. E înconjurat de un gard înalt

MARCEL CHIRNOAGĂ: CONSTRUCTOR

de sîrmă și are un administrator politicos, care întîmpină pe clienți la intrare. De la poartă încep cîteva drumuri șerpuitoare care duc la parcela proaspăt inaugurată pentru a primi gunoiul zilei. Pe măsură ce camioanele descarcă, un buldozer pufăie, geme și urlă, zdrobind lucrurile aruncate și îndesîndu-le în pămîntul negru, mănos. Sub șenilele lui, amestecate într-un cocktail permanent cu țărîna, se află arcuri rupte de pat, crenguțe provenite din camionetele grădinarilor, ziare, sticle, zdrențe și piese de mobilier. După trecerea buldozerului nu mai rămîne decît pămînt răscolit cu urme de hîrtie, de lemn și crenguțe sfărîmate. Mîine stratul acesta va fi acoperit de un altul, apoi de un altul și tot așa. Arheologii viitorului vor trebui să țină seama de buldozerul veacului nostru.

Odată trecut de poartă te încadrezi în șirul de camioane, presărat cu cîteva automobile obișnuite cu remorcă, ce urcă încet spre locul de depozitare al zilei. Mergi în marșarier la cîțiva metri de unde se află buldozerul și-ți arunci încărcătura. Se găsește mereu cineva care descarcă lîngă buldozer și, în vreme ce acesta grohăie necontenit, rampa de aruncare se mută.

Îmi umplusem automobilul cu resturile din garaj, pe care tot îmi spuneam de cîteva luni că e cazul să le duc. Lucruri de care gunoierii ce veneau săptămînal nici nu voiau să se atingă. Coșul lui Higgins părea destul de inocent în simfonia aceea de rămășițe netrebuincioase.

Tocmai voiam să intru cu spatele la rampa de aruncare cînd am observat o mașină, doar cu un camion în fața mea, care părea îngrijorător de cunoscută. Nu-l mai văzusem pe Ben Jackson de cel puțin doi ani, dar nu putea exista nici o îndoială că pe caroseria automobilului se răsfăța una din picturile tipice ale lui Ben. Și iată-l pe bunul Ben însuși, unul dintre prietenii de nădejde ai lui William Shaw, manevrînd mașina pentru a o descărca.

Am ieșit din șir ca să parchez și m-am dus la el. N-a fost prea bucuros să mă vadă și cînd i-am cercetat remorca plină de resturi mi-am dat seama de ce Higgins făcuse multe vizite sîmbăta aceea.

— Eu am avut primul ideea, strigă Ben.

— E un maidan mare, i-am răspuns. Un maidan foarte mare.

Ben era un bărbat gras, pleșuv, cu ochi căprui vagi. Își flutură mîna spre cei trei muncitori de pe teren, care scormoneau prin lucrurile aruncate din camioane.

— Unul ar putea trece neobservat. Două coșuri ar atrage bănuielile tuturor, explică el.

— N-am ce-ți face, i-am zis. Nu există decît un număr limitat de soluții.

Exact în clipa aceea se întîmplă accidentul. Nu mai știu dacă am alunecat eu, sau dacă Ben s-a împiedicat de mine. Pe lîngă noi, însă, tocmai trecea în viteză un camion. M-a agățat din mers și a dat cu mine zdravăn de pămînt.

O vreme, lumea s-a învîrtit cu mine. Auzeam felurite voci iar chipul mare și bun al lui William Shaw coborîse din ceruri și-mi zîmbea, mulțumindu-mi pentru ceea ce făceam de dragul lui. Tocmai încercam să protestez și să-i spun că nu din vina mea merseseră rău lucrurile, cînd am simțit degetele puternice ale paznicului depozitului așezîndu-mă pe scaunul mașinii, în spatele volanului.

— Prietenul dumneavoastră v-a ajutat să descărcați și s-a dus, mă informă el, umezindu-și, nervos, buzele. Acuma ar fi mai bine să plecați și dumneavoastră acasă.

Nu mi-a fost greu să-i înțeleg nervozitatea. Poate că eram rănit grav. Cine știe dacă nu aveam nevoie de o ambulanță. Mai tîrziu aș fi putut da în judecată depozitul. În concluzie, ar fi preferat să-mi iau picioarele la spinare. Tot așa gîndeam și eu. Prea multe pericole atîrnau deasupra capului meu ca să nu doresc să plec de-acolo cît mai iute

Ajuns cu bine pe șosea, m-am uitat la bancheta din spate ca să mă asigur că scăpasem de toate resturile. Într-adevăr, dispăruseră, ceea ce mi-a făcut multă plăcere. Dar, așezate frumos pe banchetă, se găseau acum acolo două coșuri, în loc de unul.

Am făcut un efort să gîndesc, dar n-am prea reușit. Eram încă năuc și plin de dureri după accident, deși nu se întîmplase nimic prea grav. Am hotărît să mă duc acasă, să caut adresa lui Ben Jackson și să-i fac o vizită cu o rangă de fier în mînă.

Sfînta indignare m-a ținut pînă am ajuns acasă, pînă cînd am oprit mașina la intrare și, pe veranda din față, am zărit un binecunoscut coș. Biletelul însoțitor fusese redactat, cu un scris cursiv, de o mînă feminină:

„Cred că vă mai aduceți aminte de mine: sînt Sarah King, prietena lui William Shaw. Nu v-am mai văzut de mult, domnule Benson, dar știu că mă puteți ajuta. Trăiesc într-un apartament mic și nu ies practic deloc de acasă. Știu că sînteți un gentlemen și vă va face plăcere să ajutați o biată bătrînă care nu se prea arată în lume. Sînteți drăguț să aveți dumneavoastră grijă de tufișul de trandafiri al domnului Shaw? Dintre toți prietenii lui, locuiți cel mai aproape de mine și aveți o grădină mare și frumoasă." Semnat Sarah King.

Am intrat repede în casă. Începea să mă cuprindă panica. Adevărat, William Shaw îmi salvase viața, mă ajutase să încep o carieră promițătoare. Dar are și recunoștința limitele ei.

Telefonul suna cu o insistență monotonă care-mi spunea că apelul începuse cu mult înainte. Era Charles Moriseau, fratele lui Grace Shaw. I-am recunoscut vocea belicoasă înainte de a fi rostit trei cuvinte.

— Ai văzut-o pe Grace?, mă întrebă el.

— Nu, i-am răspuns, încercînd să dau cuvintelor un ton firesc, deși groaza mă ținea încleștat de gît. De fapt nici nu văzusem altceva decît niște pachete albe, bine împachetate și legate, așezate în trei coșuri. Nu spuneam, prin urmare, nici o minciună.

— Ilustrul meu cumnat pretinde că a dispărut, mă informă Moriseau. Eu bănuiesc însă că a pus ceva urît la cale, împreună cu prietenii lui necioplîți.

Mi-am format în minte imaginea lui Moriseau, așa cum îl văzusem ultima dată. Vocea prea cultivată, mîinile umede, fruntea cu chelie, ochii de albăstreala burții de pește, cu care privea de sus, cu suspiciune, toată ființa omenească. Mi-am amintit și de umorul bonom și sănătos al lui Shaw, de felul lui deschis de a fi. M-am înfuriat.

— Scîrba dumitale nu și-a consolidat încă reputația de femeie căreia-i place să stea acasă, i-am spus.

EUGEN HOLBAN: LINIȘTE

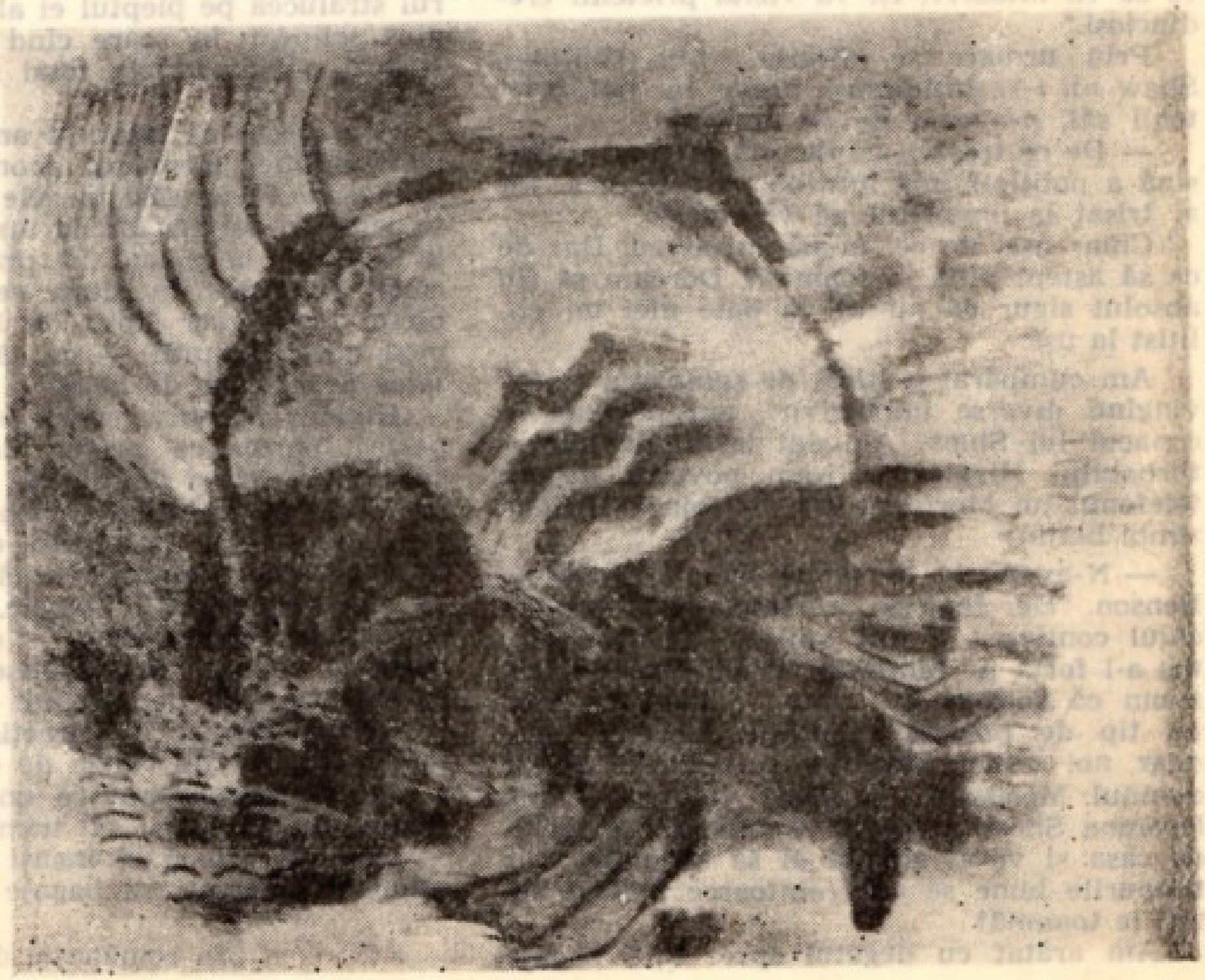

— Eu cred că se întîmplă ceva ciudat, insistă el. S-ar putea să vin și să vă fac o vizită, dumitale și altor așa-ziși prieteni, cu poliția

— Cînd dorești, bătrîne, cînd dorești, i-am tăiat-o, punînd receptorul în furcă. N-aveam de gînd să devin o unealtă în mîinile lui Moriseau pentru distrugerea bunului meu amic William Shaw.

Trecu o săptămînă. Eram pregătit pentru vizita lui Moriseau și a polițiștilor cu călcătură grea. Îi puteam înfrunta acum fără probleme, fiindcă îmi făcusem chiar și un alibi pentru după amiaza aia de sîmbătă. Dar n-a venit nimeni. Ziarele n-au publicat nici ele nimic. O dată am trecut cu mașina pe lîngă casa lui Shaw din Bel Air, una dintre rezidențele particulare cele mai frumoase. N-am văzut decît un om în uniforma organizației Pinkerton, patrulînd prin față. Am încercat să-l sun pe Higgins dar mi-a răspuns un paznic profesionist, dîndu-mi de știre că nu e nimeni acasă.

Încordarea nu mă părăsi, dar nu se întîmplă nimic neplăcut. Cu toate acestea, soția mea începu să se plîngă că am devenit arțăgos și într-o zi am aruncat cu un pantof vechi în fiu-meu.

În cele din urmă veni și ușurarea. Am primit un bilet scris de Higgins, care spunea:

„După o iarnă grea, domnul Shaw va face o călătorie în Europa. La toamnă, după ce se va întoarce, își va vizita prietenii credincioși."

Prin urmare se sfîrșise. Lui William Shaw nu i se întîmplase nimic, iar noi, prietenii săi, n-aveam de ce ne teme.

— De ce tresari ori de cîte ori vezi o mașină a poliției?, mă întrebă nevastă-mea. Iar ai trișat la impozitul pe venituri?

Chiar așa, de ce, m-am mirat eu. Dar de ce să aștept pînă la toamnă? Doream să fiu absolut sigur că nu-mi va bate nici un polițist la ușă.

Am cumpărat o sticlă de șampanie și, învingînd diverse împotriviri, am pătruns în conacul lui Shaw. Am dat iarăși de imperturbabilul Higgins și i-am povestit despre telefonul lui Moriseau. Ca de obicei, Higgins zîmbi blajin:

— N-avem de ce să ne temem, domnule Benson. De fapt și călătoria asta pe vechiul continent a fost anume gîndită pentru a-l forța pe Moriseau să se mute de-aici, acum că soră-sa a... hm... fugit cu încă un tip de proastă reputație. Locuiam aici doar noi patru: doamna și domnul Shaw, domnul Moriseau și sluga dumneavoastră. Doamna Shaw a plecat. Acum putem închide casa și va fi silit și el să se mute. Dar timpurile bune se vor reîntoarce pentru noi toți la toamnă!

Am arătat cu degetul spre niște bagaje aliniate în hol — două cufere mari și niște valize de damă.

— Se pare că am venit în ultimul moment, am zis. Cred c-ar fi mai bine să-i dau șampania asta lui William și să-mi văd de drum.

Higgins clătină din cap:

— N-ar fi prea înțelept, domnule Benson. Abia l-am convins pe Moriseau că soră-sa a fugit de bună voie. Ceva i s-ar părea suspect dac-ar vedea pe aici fețele celor din vechea gardă... apărute atît de prompt.

— Absolut logic,. am spus, punînd sticla pe una dintre valize. Transmite-i salutările mele lui William.

Stăteam pe cheiul portului Los Angeles, urmărind pregătirile ce se făceau pentru plecarea marelui vas de pasageri spre Hawaii. Îmi fusese ridicol de ușor să descopăr rezervările pe numele „Domnul și doamna Higgins". I-am și zărit cînd au trecut pe pasarelă dar am avut mare grijă să nu mă vadă și ei.

Charles Moriseau era și el acolo, zîmbind și făcîndu-le cu mîna surorii sale și noului său cumnat. Dăduseră lovitura, onorîndu-l pe William și punîndu-i pe cei douăzeci de prieteni buni ai lui să-l îngroape. Grace le putea asigura o viață bună și lui Charles și lui Higgins, căci nici unul nu cheltuia cu generozitatea de care dăduse dovadă bietul William Shaw toată viața lui. Colierul strălucea pe pieptul ei alb, dinții lui Higgins sclipeau în soare cînd o îmbrățișă și slobozi un rîs fericit, total nepotrivit cu un valet.

Am plecat de acolo și am trimis telegramele poliției portuare, anonime în care le spuneam ce vor găsi în cele trei coșuri aflate acum în cabina lor de lux. Coșuri pe care le ținusem la ghiață în prăvălia unui măcelar prietenos în timp ce-mi sfîrîmasem bietul meu creer lipsit de imaginație — în mod absolut inutil — ca să găsesc modalitatea de a scăpa de belea.

Higgins plănuise crima bine și executase perfect partea ce privea descotorosirea de cadavru — nu-și desmințise deloc pregătirea profesională de valet eficient. Făcuse o singură greșeală — îi scăpase din vedere ceva în casa aceea impresionantă locuiseră cîndva trei bărbați și o femeie. Se presupunea că femeia fusese ucisă — și totuși printre bagajele pe care le pregătise pentru Europa (și nu era oare de așteptat că-și vor rezerva locuri tocmai în direcția inversă?) pusese și un set de valize de damă.

Era de neconceput ca un valet cu experiența lui Higgins să trimită doi bărbați — stăpînul său și el însuși — într-o lungă călătorie, echipați cu bagaje de damă.

În românește de **Virgil Stanciu**

ROBERT SILVERBERG

ABSOLUT IMPOSIBIL

Un punct trandafiriu se aprinse pe detector. Muller aruncă o privire tristului călător temporal care stătea în fața sa îmbrăcat într-un voluminos scafandru cosmic.

— Vedeți, încă unul. Cînd veți ajunge pe Lună, veți găsi acolo mulți dintre precursorii dumneavoastră. În cei opt ani de cînd conduc Biroul, am expediat într-acolo mai mult de patru mii de oameni. Aproape cinci sute pe an. Nu trece zi ca să nu viziteze cineva anul nostru 2784.

— Și nu permiteți nimănui să se înapoieze? Toți sînt expediați pe Lună?

— Da, — răspunse ferm Muller aruncînd o privire spre ecranul de protecție ce acoperea fața noului sosit.

Se gîndea adeseori la oamenii ce părăseau pămîntul din ordinul său. Acesta, de exemplu, scund, plăpînd, cu o cunună de păr cenușiu. Era probabil un om învățat și respectat la vremea sa. Poate că unele dintre cunoștințele sale puteau fi folosite și în secolul douăzeci și opt. Poate că nu. De altfel, nu are nici o importanță. Într-un fel ori altul, drumul său era spre Lună.

— Nu credeți că e un lucru groaznic? întrebă bătrînul. Am venit încoace cu intenții pașnice, nu mă pregăteam să vă aduc prejudicii. Împins de curiozitate m-am hotărît să fac o călătorie temporală și nu mă așteptam să mă aleg cu o întemnițare pe viață, pe Lună, drept premiu.

— Îmi pare foarte rău.

Muller se ridică. Era timpul să încheie discuția, căci era așteptat de următorul oaspete.

— Nu pot oare locui pe Pămînt fără să ies din scafandru? întrebă în pripă călătorul. Și în acest caz va fi exclus orice contact cu atmosfera.

— Nu nutriți iluzii deșarte, răspunse Muller. Excepțiile sînt excluse. Sînt două sute de ani de cînd pe Pămînt nu mai există boli. În acest timp organismele noastre și-au pierdut rezistența acumulată de nenumăratele generații ale trecutului. Iar dumneavoastră sînteți un focar ambulant de viruși și microbi.

Garda îl scoase pe oaspete. De pe coridor răzbăteau strigătele de protest ale bătrînului. Cîndva Muller era gata să părăsească această muncă, încercînd un soi de milă pentru noii sosiți din trecut, care nu erau cu nimic vinovați. Dar cei opt ani l-au călit. De altfel, era destul de dur și fără toate acestea, și tocmai această duritate caracteristică a servit drept cauză a numirii lui Muller în funcția de Director al Biroului. De exemplu, Coldrin, pedecesorul său, era făcut din alt aluat și, ca urmare, se trezise el însuși pe Lună. Conducînd Biroul timp de un an doar, se muiase într-atita, încît dăduse permisiunea unui călător să plece. Acela promisese să se ascundă în Antarctica și Coldrin înțelesese că Antarctica era la fel de inofensivă ca și Luna și l-a lăsat să plece. Atunci a devenit Muller director și în următorii opt ani toți cei sosiți din trecut au fost deportați pe Lună, pînă la ultimul om. Primul era fugarul ce fusese lăsat în Antarctica și prins la Buenos Aires, al doilea Coldrin în persoană.

Ușa se deschise și în cabinet intră doctorul Fornet, Medicul Principal al Biroului. Ținea în mînă un timer.

— Acest aparat e al ultimului nostru client, spuse doctorul. Clientul susține că acest timer acționează în două direcții și m-am gîndit că doriți să-l vedeți.

Muller se îndreptă. Un timer care să asigure transferul nu numai în viitor, dar și în trecut? Puțin probabil! Dar dacă e așa, închisorii selenare i-a sunat sfîrșitul. De unde putea să apară, totuși, un astfel de mecanism?

— Seamănă cu o construcție obișnuită din secolul douăzeci și patru.

— Uitați-vă atent, totuși, la cel de al doilea cadran, spuse doctorul.

Muller îl examină.

— Da, într-adevăr, e destinat transferului în trecut. Dar cum să verificăm? Și apoi de ce nu au și ceilalți astfel de aparate? De unde a apărut el în secolul douăzeci și patru? Nici măcar noi nu știm să călătorim în două direcții, ci doar în viitor, iar savanții noștri consideră că a ajunge în trecut e teoretic imposibil. Aduceți-l pe vizitatorul nostru. Apropo, ce a indicat examenul medical?

— Ca de obicei, răspunse Fornet cu un aer sumbru, o întreagă colecție de boli cît se poate de infecțioase. Mai bine l-am expedia cît mai repede pe Lună.

Doctorul făcu un semn cu mîna și garda îl introduse pe călătorul din trecut.

Vizitatorul era înalt și, după toate aparențele, tînăr. Cu toate că fața abia i se zărea prin ecranul căștii, Muller avu impresia că necunoscutul îi amintea de sine însuși.

Cînd noul sosit fu introdus în cabinet, făcu ochii mari de uimire.

— Nu mă gîndeam să te găsesc aici! exclamă călătorul. Vocea, amplificată de difuzor, umplu micul cabinet. Eşti Muller, nu-i aşa?

— Cît se poate de adevărat, confirmă Directorul Biroului.

— Să traversez atîţia ani şi să te găsesc pe tine! Şi unii mai vorbesc de neverosimilitate.

Muller nu-şi permise să intre în discuţie. În atribuţiunile Directorului intra doar o scurtă expunere a cauzelor pentru care noul sosit urma să fie expediat pe Lună şi nicidecum înfiriparea unor discuţii prieteneşti pe diverse teme.

— Aţi afirmat că acest timer poate acţiona transferul atît în viitor, cît şi în trecut?

— Da, confirmă noul venit. Funcţionează în două direcţii. Apăsaţi pe acest buton şi vă veţi trezi în anul 2360.

— L-aţi conceput singur?

— Eu? Nu, sigur că nu. L-am găsit. E o poveste lungă şi nu am timp să v-o povestesc. Şi chiar dacă aş încerca, nu aş face decît să creez confuzii. Hai să terminăm cît mai repede cu formalităţile. Înţeleg că nu mai am nici o şansă să rămîn pe Pămînt şi vă rog să mă expediaţi pe Lună.

— Bănuiesc că vă este cunoscut faptul că în vremurile noastre au fost eradicate toate bolile...

— Iar eu sînt ticsit cu viruşi şi microbi, prinse noul sosit fraza din zbor, şi să rămîn pe pămînt e absolut imposibil.

ABSOLUT IMPOSIBIL! Fraza sa preferată. Muller scînci. Probabil că vreunul din tinerii tehnicieni l-a avertizat pe noul venit de ceea ce-l aşteaptă şi acesta se resemnase.

— Excelent! spuse Muller. Sînt fericit că înţelegeţi necesitatea măsurilor de securitate luate de noi.

— Poate că nu înţeleg chiar totul, răspunse noul venit, dar ştiu că nimic nu poate fi schimbat de cuvintele mele. Sînt gata. Ordonaţi să fiu dus.

La un semn al lui Muller, garda îl scoase pe noul venit pe coridor.

Dacă ar fi toţi ca acesta! se gîndi cu tristeţe Directorul Biroului suspinînd.

Luă timerul de pe birou şi îl examină încă o dată cu atenţie. Posibilitatea transferului în trecut ar putea să rezolve problema Lunii. Oricîţi călători temporali ar apărea în secolul douăzeci şi opt, ar fi expediaţi pe loc înapoi. Dar Muller continua să aibe dubii. Posibilitatea practică de transfer temporal a fost descoperită cu aproape şase secole în urmă, dar nimeni nu reuşise să realizeze un timer care să permită deplasarea în ambele direcţii. Şi, ceea ce e mai important, nimeni nu întîlnise un vizitator din vii-

tor. Dacă timerul bidirecțional ar exista, ei ar apărea la fel de frecvent ca și vizitatorii din trecut.

Deci, băiatul ăsta a mințit, conchise cu regret Muller. Timerul bidirecțional e o născocire. Cu ajutorul lui omul nu a reușit să pornească spre trecut, fiindcă acest lucru e imposibil. Absolut imposibil.

Dar Muller nu putu să-și desprindă ochii de la timer. Dacă bizarul vizitator a spus adevărul? Muller răsuci timerul în mîini. Apăsați pe acest buton, își aminti el cuvintele noului venit. Dacă a avut...

APĂSAȚI DE ACEST BUTON!

Degetul lui Muller atinse locul respectiv. În clipa următoare își trase repede mîna înapoi și vru să pună timerul pe masă, dar ochii i se închiseseră, iar cabinetul dispăruse undeva.

* * *

Un aer greu, urît mirositor, nu-i dădea posibilitatea să respire cu tot pieptul. Probabil s-a rupt conducta pentru aer condiționat, gîndi Muller și înălță capul. Clădiri gigantice și monstruoase se ridicau spre norii de fum negru ce pluteau pe cerul cenușiu. Stătea în mijlocul unei străzi pline de zgomot, strîngînd timerul în mînă. Timerul permitea transferul nu numai în viitor, ci și în trecut. Temniței selenare îi sunase sfîrșitul. Începea o epocă nouă în istoria omenirii. Dar ce se făcea el în lumea asta înfiorătoare? Mîna stîngă a lui Muller se întinse spre timer.

— Actele, Săritorule.

Cineva îl apucă brutal de guler.

Muller se întoarse și văzu un bărbat lat în umeri, îmbrăcat într-o uniformă maro-închis cu două rînduri de nasturi metalici.

— N-auzi? Arată-mi actele, altfel te duc unde trebuie.

Muller sări într-o parte și se afundă în mulțime.

— Un săritor! strigă cineva. Ține-l.

Împingînd oamenii, îndepărtînd cu forța mîinile ce încercau să-l apuce, Muller o coti pe o stradă lăturalnică. Inima îi bătea ca un picamer. Din urmă se auzea tropotul nenumăraților urmăritori.

Văzînd ușa deschisă a unui magazin, Muller intră în fugă înăuntru și o trînti după el.

— Cu ce vă pot fi de folos? îi ieși în întîmpinare un vînzător. Avem ultimele modele...

— Lasă-mă în pace! se răsti la el Muller și apăsă pe butonul timerului.

Aerul proaspăt al secolului douăzeci și opt îl îmbătă ca un vin nou. Nu-i de mirare că atîția vizitatori din trecut aspiră spre noi, gîndi Muller. Probabil că și viața de pe Lună e mai bună decît acolo.

Înainte de toate trebui să se aranjeze, să se spele, să-și trateze vînătăile și juliturile căpătate în timpul scurtei sale călătorii în trecut, să-și schimbe hainele. Într-un asemenea hal nici n-au să-l recunoască la Birou. Muller privi în jur căutînd cel mai apropiat *Colț de odihnă*. Se afla pe o străduță liniștită, scăldată în verdeață. Zărind semnul cunoscut, Muller se îndreptă spre el, cînd auzi un sunet melodios și privi înapoi. Pe stradă se deplasa încet un vehicul larg și scund cu doi dintre gardienii Biroului îmbrăcați în scafandre de protecție.

Ei, se înțelege, oftă Muller. Venise din trecut și detectoarele semnalaseră, ca de

TUDOR IONESCU: PENULTIMA REȘEMNARE

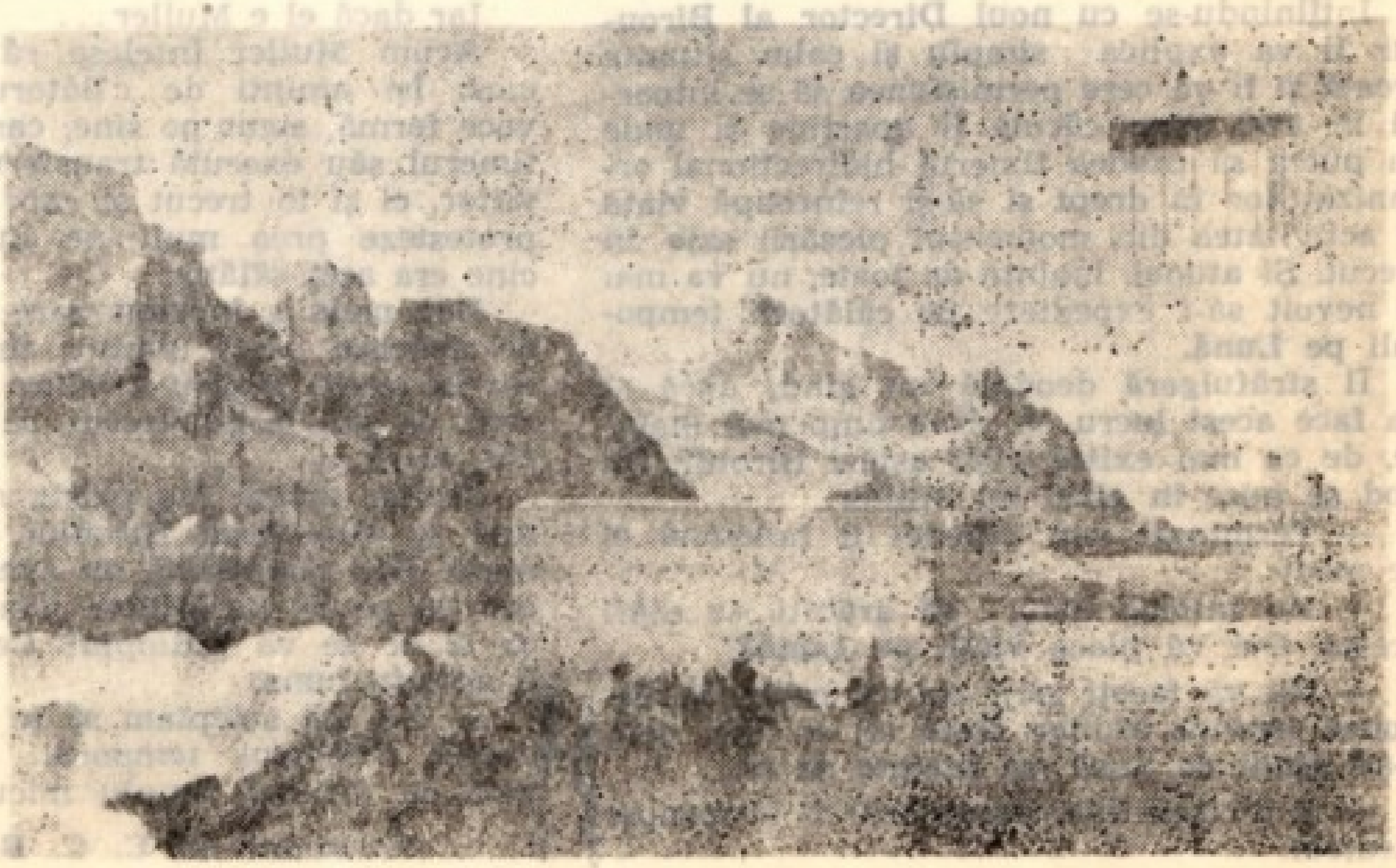

obicei, sosirea lui în secolul douăzeci și opt.

Muller se îndreptă cu pași repezi spre gardieni. Nu recunoscu pe nici unul din ei, dar nu se miră prea mult. Biroul avea mulți lucrători.

— Sînt bucuros să vă văd, îi salută Muller pe gardieni.

Ei scoaseră la iveală un scafandru cosmic.

— Ajunge cu trăncăneala, spuse unul din ei. Intră aici.

Muller păli.

— Dar eu nu sînt un vizitator din trecut. Așteptați, băieți. E o greșeală. Eu sînt Muller, Directorul Biroului. Șeful vostru

— Ajunge cu glumele, prietene, bombăni primul gardian, în timp ce cel de al doilea îl îndesă pe Muller în scafandru. Cu groază, Directorul Biroului înțelese că nu fuse recunoscut.

— Nu vă alarmați, îl liniști al doilea gardian. Vă ducem la Șeful, care vă va explica totul și...

— Dar șeful sînt eu! protestă Muller. Examinam timerul ce permite transferul în ambele sensuri și am nimerit întîmplător în trecut. Scoateți chestia asta de pe mine și vă voi arăta legitimația. Atunci vă veți convinge că am dreptate.

— Ascultă, prietene, nu e nevoie să ne convingi. Dacă vrei, povestește-i Șefului totul. Să mergem, să nu mai pierdem vremea.

Muller începu să priceapă ce s-a întîmplat. Din cauza imperfecțiunii timerului, care nu dispune de un acord fin pentru timpul respectiv, el nu nimerise chiar în acea zi din care timerul îl purtase în trecut, ci, probabil, în luna următoare, în anul următor, în deceniul următor. Biroul în acea perioadă era condus de altcineva.

Întîlnindu-se cu noul Director al Biroului, îi va explica simplu și calm situația creată și îi va cere permisiunea să se întoarcă în acel timp căruia îi aparține și unde va putea să predea timerul bidirecțional organizațiilor în drept și să-și reînceapă viața și activitatea din momentul plecării sale în trecut. Și atunci, înainte de toate, nu va mai fi nevoit să-i expedieze pe călătorii temporali pe Lună.

Îl străfulgeră deodată un gînd: dacă el va face acest lucru cu cîtva timp mai înainte, de ce mai există pînă astăzi Biroul? Un nod se puse în gîtul lui Muller.

— Terminați mai repede! îl îndemnă el pe medic.

— Nu înțeleg unde vă grăbiți, se miră acesta. Ori vă place viața pe Lună?

— Nu vă faceți griji pentru mine, îi răspunse convins Muller. Dacă ați ști cine sînt v-ați gîndi de două ori înainte de a...

— E timerul dumneavoastră? îl întrerupse medicul.

— Nu tocmai. Adică... da. Purtați-vă atent cu el. E un timer unic în lume, capabil să transfere oameni nu numai în viitor, ci și în trecut.

— Oare? se miră medicul. Și în trecut?

— Da. Și dacă m-ați duce la Șef...

— Un moment. Vreau să arăt timerul dumneavoastră Medicului Principal.

Tînărul se întoarse peste cîteva minute.

— E-n regulă. Șeful vă așteaptă. V-aș sfătui să nu-l contraziceți, acest lucru nu va schimba nimic. Trebuia să rămîneți în timpul dumneavostră.

Apărură din nou gardienii și-l conduseră pe Muller prin coridorul cunoscut spre micul cabinet al Directorului, inundat de o lumină vie, în care el, Muller, petrecuse opt ani. E adevărat, de cealaltă parte a mesei.

Apropiindu-se de ușă, Muller repetă încă o dată pentru sine argumentele pe care se pregătea să le enunțe noului Director al Biroului. Va schița pe scurt călătoria lui în trecut și înapoi, va demonstra că el e Muller și va cere permisiunea să folosească timerul pentru a se întoarce în timpul său. Directorul, bineînțeles, va primi la început cuvintele lui cu dușmănie, apoi se va arăta interesat și în sfîrșit va izbucni în rîs, ascultînd povestea aventurilor colegului său. Apoi îi va îndeplini, cu siguranță, cererea. Muller jură că, odată înapoiat, nu se va mai atinge de timer. Și, în general, va părăsi Biroul. N-au decît să-i expedieze alții pe călătorii temporali pe Lună ori în trecut.

Ușa se deschise fără zgomot. La masă stătea un bărbat înalt, cu o constituție robustă și cu fața severă.

Muller! La masă stătea el însuși, Muller! Omul ce expediase pe Lună patru mii de proaspăt sosiți din trecut fără nici o excepție.

Iar dacă el e Muller...

Acum Muller înțelese că cercul s-a închis. Își aminti de călătorul temporal cu voce fermă, sigur pe sine, care-l anunțase că timerul său execută transferul nu numai în viitor, ci și în trecut și care plecase fără să protesteze prea mult pe Lună. Știa acum cine era acel călător.

Dar unde a început oare cercul? De unde apăruse acest uimitor timer? El a plecat în trecut pentru a aduce timerul în prezent, ca să-l ia din trecut, ca să-l ia din trecut, ca să...

Muller ameți. Nu exista nici o ieșire. Se uită la Directorul Biroului, care stătea la masă. Să-l contrazică nu avea sens. În orice caz nu pe el, pe Muller. Cine știa mai bine ca el ce se va întîmpla? Cercul s-a închis, îl aștepta Luna.

— Nu mă așteptam să te găsesc aici! exclamă călătorul temporal. Vocea amplificată de difuzor, umplu micul cabinet.

Traducere de C. C. Buricea-Mlinarcic

M. R. JAMES

FRÂSINUL

Toți cei care au călătorit în partea orientală a Angliei cunosc casele de țară risipite prin regiune. Sînt construcții mici, destul de influențate de stilul italian, cu pietre pe care picură apa, înălțate în mijlocul unor parcuri de circa o sută de acri. Pe mine m-au atras întotdeauna. Îmi plac gardurile de stejar, cu scînduri rare, arborii nobili, eleșteele mărginite de trandafiri și linia îndepărtată a pădurilor care se pierd la orizont. Îmi plac porticurile cu coloane, adăugate, fără îndoială, pentru a urma moda «greacă» a secolului al XVIII-lea, pe care le au casele vechi, cu cărămizi roșii, din epoca reginei Ana. Îmi plac holurile vaste, înalte pînă la acoperiș, totdeauna împodobite cu o galerie de tablouri și cu o mică orgă. Îmi plac, de asemenea, bibliotecile, în care găsești totul, de la cărțile la modă în secolul al XIII-lea, pînă la tomurile in quarto ale lui Shakespeare. Îmi plac și tablourile, dar îmi place mai ales să-mi imaginez existența care se ducea în aceste locuințe, cînd fuseseră nu de mult construite și cînd proprietarii lor se aflau în plină prosperitate, și cea care se duce în zilele noastre. Dacă banii sînt poate mai puțini acum, gusturile sînt mai variate și viața din ele nu-i lipsită de interes. Mi-aș dori o asemenea casă și mi-aș dori să am destulă avere pentru-a o întreține și a-mi primi, modest, în ea, prietenii.

Dar asta-i o digresiune. Trebuie să vă povestesc o curioasă serie de evenimente care s-au petrecut în una din aceste locuințe, pe care-am încercat să vi le descriu. E vorba de Castringham Hall în Suffolk. Cred că această casă a suferit mari schimbări din epoca în care s-a petrecut ceea ce vă povestesc, dar a rămas din ea ceea ce e esențial: porticul italian, o casă albă și pătrată al cărei interior s-a schimbat mai puțin decît exteriorul, un parc mărginit de pădure și un iaz. Singurul lucru care deosebea această casă de altele nu mai există: un stejar mare și bătrîn la dreapta ei, înalt de circa doisprezece metri și ale cărui crengi aproape că atingeau locuința.

Presupun că acest copac se afla acolo din epoca în care Castringham încetase să mai fie un loc fortificat, șanțurile fuseseră astupate și se construise locuința în stil elisabetan. În orice caz, stejarul atinsese talia maximă în 1690.

În acel an, regiunea în care se găsește Castringham Hall a fost scena unui mare proces cu vrăjitoare. Va trebui mult timp, după părerea mea, pînă să se înțeleagă rațiunea profundă — admițînd c-a existat vreuna — a fricii universale pe care o inspirau vrăjitoarele pe atunci. Persoanele acuzate de o asemenea crimă credeau cu adevărat că posedă o putere diabolică? Sau aveau ele voința, dacă nu puterea, de-a face farmece? Ori mărturisirile erau smulse prin torturile pe care le aplicau vînătorii de vrăjitoare? Iată întrebări care, după credința mea, sînt departe de-a fi rezolvate. Iar istoria pe care vreau să v-o povestesc mă face și mai mult să ezit. N-o pot respinge, ca și cum ar fi o invenție pură. Cititorul trebuie să judece singur.

Castringham a furnizat o victimă autodaféului. Se numea Doamna Mothersole și se deosebea de alte vrăjitoare prin faptul că avea o situație bună și o poziție influentă în ținut. Mai mulți fermieri din parohie au făcut eforturi lăudabile pentru a o scăpa, depunînd mărturie în favoarea sa, și s-au frămîntat mult din pricina verdictului dat de jurați.

O singură mărturie i-a fost fatală: cea a proprietarului din Castringham Hall, Sir Matthew Fell. El a declarat sub jurămînt «că o văzuse de mai multe ori, de la fereastra sa, cînd era lună plină, în timp ce smulgea ramurile stejarului din preajma casei sale». Era cățărată pe crengi, îmbrăcată numai în cămașă, și tăia rămurelele cu un cuțit curbat, părînd că vorbește singură. De fiecare dată Sir Matthew încercase să pună mîna pe femeie, dar de fiecare dată fusese alarmată de-un zgomot accidental pe care-l făcuse. Iar cînd coborîse-n grădină, tot ce mai putuse vedea era un iepure de cîmp fugind cît îl țineau picioarele spre sat.

A treia noapte încercase din nou s-o ajungă, urmărind-o. Fugise pînă la casa Doamnei Mothersole și acolo a trebuit să bată mai mult de un sfert de oră la ușă pînă ca ea să iasă, aparent foarte supărată și foarte adormită, ca și cum tocmai s-ar fi sculat din pat. Iar el nu putuse da o explicație credibilă vizitei sale.

Din cauza acestei mărturii, în primul rînd, cu toate că fuseseră și altele, mai puțin frapante și mai puțin extraordinare, ale altor cîțiva enoriași, D-na Mothersole a fost declarată vinovată și condamnată la moarte. Fusese spînzurată o săptămînă după proces, la St. Edmond Bury, în tovărășia a cinci-șase alte nefericite creaturi.

Sir Matthew Fell, care era pe atunci ajutor de șerif, a asistat la execuție. Era o dimineață de martie, ploioasă și rece. Șareta urca cu greu colina acoperită de iarbă muiată, înspre Northgate, unde se ridicase spînzurătoarea. Celelalte condamnate, copleșite de nenorocire, nu se împotriveau nicicum. Dar, vie sau moartă, D-na Mothersole avea cu totul alt caracter. «Ura sa otrăvită», de care vorbește un cronicar al epocii, a impresionat în așa măsură spectatorii — chiar și călăul — că toți au fost de acord să declare că era într-adevăr o reîncarnare a Diavolului. Totuși, ea nu a opus nici o rezistență reprezentanților legii. Dar a aruncat asupra celor ce și-au pus mîinile pe ea o privire atît de diabolică și de încărcată de venin că — mi-a spus unul dintre ei mai tîrziu — «această viziune oribilă i-a obsedat pe toți șase luni după aceea».

Singurele cuvinte pe care le-a pronunțat, după cum arată rapoartele execuției, au fost acestea, aparent lipsite de sens: «Vor fi musafiri la Castringham Hall». Cuvinte pe care le-a repetat de mai multe ori, cu voce joasă.

Sir Matthew Fell a fost impresionat de atitudinea femeii. S-a întreținut asupra acestui lucru cu vicarul parohiei, în tovărășia căruia s-a întors acasă după execuție. Într-adevăr, nu de bună voie depusese mărturie. Nu era un maniac al vînătorii de vrăjitoare, dar a declarat atunci și a repetat apoi că-i fusese imposibil să povestească altfel evenimentele la care asistase *de visu*. Întreaga afacere îi fusese profund dezagreabilă, fiindcă era un om căruia-i plăcea să trăiască în raporturi bune cu semenii săi. Dar pentru el era vorba de o datorie de împlinit și o împlinise. Atitudinea sa nu avea un alt motiv; vicarul îl felicită pentru aceasta, cum ar fi făcut orice om de bun simț.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, cînd luna plină de mai strălucea pe cer, vicarul și castelanul se întîlniră din nou în parc și se întoarseră la Hall împreună. Lady Fell se afla la mama ei, care era grav bolnavă, încît Sir Matthew era singur la castel. Vicarul fu așadar ușor de convins să rămînă la cină.

Sir Matthew nu se arătă o gazdă prea agreabilă în acea seară. Conversația s-a purtat mai ales asupra problemelor de familie și ale parohiei; ca un noroc, Sir Matthew a pregătit în scris, un memoriu în care își menționează dorințele și intențiile privind proprietățile ce le avea. Acest memoriu se va dovedi foarte util.

Cînd, către orele nouă și jumătate vicarul Crome a hotărît să se întoarcă acasă, împreună cu Sir Matthew a apucat-o pe cărarea plină de pietriș care trecea prin spatele casei. Singurul incident care l-a șocat pe D-l Crome a fost acesta: se aflau în fața stejarului care, cum am spus, creștea în apropierea ferestrelor castelului, cînd Sir Matthew s-a oprit și-a zis:

«Ce urcă și coboară de-a lungul trunchiului de stejar? Poate fi o veveriță? La ora asta, totuși, ar fi trebuit să fie toate în cuibușul lor.»

Vicarul a privit și a zărit o creatură care se mișca, dar nu și-a putut da seama de culoarea ei adevărată, sub clarul de lună. Umbra pe care-a văzut-o numai puțin timp, și el ar fi jurat că i-a părut dementțial acel moment, avea mai mult de patru labe, încît nu putea fi vorba de-o veveriță sau de vreun alt animal.

Dar fără a se preocupa mai mult de această viziune fugitivă, cei doi bărbați s-au despărțit.

A doua zi, Sir Matthew n-a coborît din cameră la șase, nici la șapte, nici la opt, așa cum îi era obiceiul. De-aceea, servitorii au urcat și au bătut la ușă. Nu-i necesar să zăbovesc descriindu-vă neliniștea lor în timp ce ascultau și băteau la ușă și mai și. Neobținînd nici un răspuns, au deschis-o și l-au găsit pe stăpînul lor mort și cu fața toată neagră. Ceea ce, desigur, deja ghiciseți. Nu s-a descoperit nici o urmă de violență pe corpul său în momentul acela; în schimb, fereastra era deschisă.

Unul dintre bărbați a alergat să-l cheme pe preot; apoi, la sugestia acestuia, a plecat la procuror. Dl Crome însuși s-a grăbit spre castel și a intrat în camera unde zăcea mortul. Preotul a lăsat cîteva însemnări găsite printre hîrtiile sale, care arată cît îl stima pe Sir Matthew și durerea pe care i-a pricinuit-o moartea lui. Pentru a arunca o lumină asupra modului în care s-au derulat evenimentele și asupra credințelor obișnuite ale epocii, transcriu un pasaj din memoriile sale:

«Nu exista nici o urmă care să arate că s-a intrat cu forța în cameră: fereastra dublă era deschisă, așa cum avea obiceiul s-o lase sărmanul meu prieten în acest anotimp. Alături de el avea, ca în fiecare seară, vasul de argint plin cu bere; în seara aceea, nu-l băuse tot. Băutura a fost examinată de doctorul din Bury, un oarecare domn Hodgkins, care n-a putut descoperi, așa cum a declarat mai tîrziu sub jurămînt în fața procurorului, dacă fusese turnată în ea vreo otravă. Căci date fiind umflătura și negreata cadavrului, era normal să se vorbească de otravă printre vecini. Corpul, pe pat, se afla în cea mai mare dezordine. Membrele îi erau atît de răsucite, încît cel mai probabil era că demnul meu amic și enoriaș murise în cele mai mari chinuri și în cea mai groaznică agonie. Și iată ceea ce este încă neexplicat și ceea ce în ochii mei pare o probă evidentă a oribilelor intenții ale celor ce au săvîrșit acest omor barbar: femeile, care fuseseră

însărcinate să facă toaleta cadavrului, femei foarte respectabile din corporația bocitoarelor, au venit la mine, găsindu-mă într-o mare durere și o mare suferință trupească și sufletească. Ele mi-au spus — și cuvintele lor erau confirmate îndată ce le priveai — că de-abia au atins cu mîinile goale pieptul cadavrului și au suferit o durere violentă în palme, care au început să se umfle pînă la braț, într-un mod de necrezut. Durerea a persistat apoi cîteva lungi săptămîni, cum s-a verificat mai tîrziu, încît femeile au fost obligate să-și abandoneze profesia. Și totuși, nu aveau nici un semn pe piele.

După ce-am ascultat această povestire, am trimis să se caute medicul, care se afla în casă, și am încercat să stabilim un diagnostic, examinînd pielea de pe pieptul mortului cu o lupă; dar, cu instrumentul de care dispuneam, n-am descoperit nimic important, cu excepția unor găurele ca niște înțepături; am conchis că astfel fusese introdusă otrava, amintindu-ne de inelul papei Borgia și de alte moduri cunoscute pe care le utilizau înspăimîntătorii otrăvitori italieni din secolul trecut pentru a-și comite omorurile.

Asta am de spus asupra simptoamelor descoperite pe cadavru. Ceea ce vreau să adaug decurge doar din propria mea experiență și posteritatea va judeca dacă ceea ce scriu merită încredere. Se găsea pe măsuța de la căpătîi o Biblie mică, din care prietenul meu obișnuia să citească un capitol seara, înainte de a adormi, și dimineața, înainte de-a se scula. Am luat-o, nu fără a vărsa o lacrimă pentru cel care trecuse brusc de la studiul Adevărurilor Eterne la contemplarea Feței Sale. Mi-a venit în minte că, în anumite momente de confuzie, sîntem înclinați, de bună voie, să sesizăm cea mai mică lucire care ne anunță Lumina și am hotărît să provoc hazardul. Unul din principalele exemple ale acestei superstiții ni se spune că ar fi fost practicat de regele nostru Charles, sfînt și martir, și de Lordul nostru Falkland. Trebuie să admit că această tentativă nu mi-a fost de un prea mare ajutor. Totuși, dacă în viitor se vor face cercetări asupra cauzelor și a originilor acestor evenimente oribile, cred că merită să înscriu aici rezultatele, în cazul în care o inteligență mai vie decît a mea ar descoperi în ele adevărul asupra Răului.

Am făcut trei încercări, deschizînd Cartea Sfîntă și punînd degetul pe anumite paragrafe. Am dat mai întîi peste această parabolă din Evanghelia lui Luca: «Doboară-l», apoi peste aceste cuvinte din Cartea lui Isaia: «Nu va fi niciodată locuit.» Și ultimele, scoase din Cartea lui Iov: «Copiii săi și ei se vor hrăni cu sînge.».

Asta e tot ce trebuie menționat din hîrtiile D-lui Crome. Sir Matthew Fell a fost așezat cum se cuvine în sicriu și îngropat. Cuvîntarea funebră, rostită de Dl. Crome, a

BRADUȚ COVALIU: PEISAJ

fost tipărită în duminica următoare, cu titlul: «Imposibila cercetare sau pericolul englez în fața răutății demoniace a Anticristului.» Acesta era punctul de vedere al vicarului, punct de vedere împărtășit de toate împrejurimile: se credea că Sir Matthew fusese victima recrudescenței îndrăznețe a complotiștilor papali.

Fiul său, Sir Matthew al doilea, i-a succedat la castel. Și astfel s-a terminat primul act al tragediei de la Castringham Hall. Trebuie să menționăm, deși faptul nu este surprinzător, că noul baronet nu ocupa camera în care murise tatăl său. Această încăpere n-a mai fost folosită decît de cîte un vizitator ocazional. Baronetul a murit în 1735 și n-am găsit nimic care să fi marcat în vreun fel domnia sa, cu excepția unei mortalități inexplicabile printre animalele sale, care avea tendința să crească pe măsură ce timpul trecea.

Cei pe care aceste detalii îi interesează vor găsi o statistică într-o scrisoare adresată *Gazetei Castelanilor*, în 1772, în care sînt raportate datele luate din jurnalul baronetului. El a pus capăt acestei mortalități folosind un mijloc foarte simplu: toate animalele au fost închise noaptea în grajduri. Se remarcase, într-adevăr, că aimalele adăpostite nu erau niciodată atacate noaptea. După această măsură păsările și vînatul au fost singurele care au continuat să dispară fără motiv aparent. Dar cum nu avem asupra acestor fapte dări de seamă exacte, nu vreu să insist asupra a ceea ce fermierii din Suffolk au numit: «boala de la Castringham».

Sir Matthew al doilea a murit, cum am spus deja, în 1735 și lui i-a urmat fiul său, Sir Richard. În această epocă a fost construită marea bancă a familiei Fell, în partea de nord a bisericii parohiale. Acolo se găsea mormîntul D-nei Mothersole, a cărui amplasare era bine cunoscută, datorită unei note inscrise pe planurile bisericii și cimitirului, executate de Dl. Crome. O anumită agitație a pus stăpînire pe sat cînd s-a aflat că faimoasa vrăjitoare, de care unii-și mai aminteau, va fi exhumată. Și sentimentul de surpriză și chiar de neliniște a crescut, cînd s-a descoperit că, deși sicriul era în perfectă stare, nu conținea nici urmă de corp, nici de oase, nici chiar de pulbere. Fenomen cu-adevărat curios, căci, în epoca înmormîntării sale, nimeni nu se gîndea la reînviere și e greu de conceput un motiv rațional care să explice furtul unui cadavru, cel puțin dacă nu există intenția de a se servi de el într-o sală de disecție.

Incidentul a reamintit pentru un timp toate istoriile despre procesele și isprăvile vrăjitoarelor, uitate de peste patruzeci de ani. Cînd Sir Richard a dat ordin ca sicriul să fie ars mulți au gîndit că-i vorba de un gest îndrăzneț, dar a fost totuși ascultat.

Sir Richard era un novator periculos, asta-i sigur. Pînă ce-a luat locul tatălui său, Castringham Hall era un castel construit în frumoase cărămizi roșii, dar Sir Richard călătorise în Italia și fusese contaminat de gustul italian. Mai mult, cum avea bani mai mulți decît predecesorii săi, a hotărît să transforme locuința engleză în palat italian. În consecință, stucul și ipsosul au acoperit cărămida; cîteva statui romane de marmoră destul de insignifiante au fost plasate la intrarea în casă și în grădini; o reproducere a templului Sibylei de la Tivoli a fost înălțată pe malul iazului. În acest fel, Castringham a luat un aspect în întregime nou, însă trebuie s-o spun, mult mai puțin plăcut. Dar era admirat destul de mult, încît numeroși gentilomi vecini s-au inspirat din el în anii care au urmat.

Într-o dimineață (era în 1754), Sir Richard s-a trezit după o noapte proastă. Afară era furtună și șemineul scosese neîncetat fum. Totuși era atît de frig că erai obligat să faci foc. Mai mult, vîntul zguduia geamurile în așa fel încît nici o ființă umană n-ar fi putut să se odihnească. Mai exista și perspectiva mai multor invitați de marcă, ce-ar fi trebuit să sosească în cursul zilei. Aceștia sperau să participe la o vînătoare frumoasă, dar, cum vînatul continua să dispară în mod regulat, Sir Richard se temea să nu i se strice reputația. Totuși, ceea ce-l chinuia mai mult era noaptea fără somn pe care-o petrecuse. Nu va mai dormi, cu siguranță, în această cameră. Acesta era principalul subiect al gîndurilor sale, în timp ce-și lua micul dejun. După aceea a început să cerceteze metodic toate încăperile, ca să vadă care-i convenea mai bine. A cheltuit mult timp pînă a găsit una. O cameră era orientată spre est; alta spre nord; a treia, servitorii trebuiau să treacă prin ea; la a patra nu-i plăcea lemnăria patului. Nu, îi trebuia o cameră care să dea spre vest, ca soarele să nu-l deranjeze, prea devreme, și, în plus, să fie depărtată de activitățile din casă. Femeia de serviciu era la capătul puterilor.

«Haideți, Sir Richard, spuse ea, știți că nu-i în toată casa decît o singură cameră ca aceasta.

— Care-anume? întrebă Sir Richard.

— Camera lui Sir Matthew — camera din vest.

— Ei bine, instalați-mă acolo, acolo voi dormi în noaptea aceasta, răspunse castelanul. Pe unde se-ajunge acolo? Pe aici, bineînțeles.» Și s-a grăbit spre cameră.

«Oh, Sir Richard, dar nimeni n-a mai dormit acolo de patruzeci de ani. Nu s-a mai aerisit de cînd a murit Sir Matthew».

Servitoare a vorbit astfel și a alergat înaintea lui.

«Hai, madam Chiddock, deschide ușa. Vreau măcar să văd camera.»

Așa că ușa fu deschisă și într-adevăr un iz puternic de închis și de mucegai îi izbi. Sir Richard se duse-nspre geam și, nerăbdător, după cum îi era obiceiul, ridică jaluzelele și deschise larg ferestrele. Această aripă a casei era cea pe care o atinseseră cel mai puțin modificările: fusese construită cînd fusese plantat frasinul și nu era atît de la vedere încît să merite osteneala de-a fi transformată.

«Aerisiți această cameră, toată ziua, madam Chiddock, și instalați-mi lucrurile pentru noapte astă după-masă. Plasează-l pe episcopul de Kilmore în vechea mea cameră.

— Vă rog, Sir Richard, s-a auzit o voce necunoscută, întrerupîndu-l, pot avea privilegiul să discut puțin cu dumneavoastră?"

Sir Richard se întoarse și văzu un bărbat îmbrăcat în negru, care se înclina pe prag:

«Îmi cer iertare pentru această pătrundere abuzivă, Sir Richard. Vă mai amintiți de mine? Mă numesc William Crome; bunicul meu era vicar aici pe vremea bunicului dumneavoastră.

— Ei bine, domnule, spuse Sir Richard, numele de Crome este și va fi întotdeauna un bilet de liberă trecere la Castringham. Sînt fericit să reînnod o prietenie începută în urmă cu două generații. Cu ce vă pot fi de folos? Căci, dacă nu abuzez, ținuta vă arată că sînteți puțin cam grăbit?

— E-adevărat, domnule. Călăresc de la Norwich la Bury St. Edmunds cît de repede pot și nu mă opresc la dumneavoastră decît pentru a vă lăsa cîteva hîrtii găsite printre cele lăsate de bunicul meu cînd a murit. S-ar putea să găsiți aici ceva ce interesează familia dumneavoastră.

— Vă sînt foarte îndatoritor, domnule Crome; dacă ați avea amabilitatea să mă urmați în salon și să beți un pahar de vin, vom arunca împreună o privire pe ele. Și dumneata, madam Chiddock, ocupă-te, pînă una alta, cu aerisitul camerei... Da, aici a murit bunicul meu... Da, copacul face locul poate puțin cam umed... Nu, nu vreau să aud mai multe. Nu încerca să-mi creezi dificultăți, te rog. Ți-am dat un ordin... du-te. Vreți să mă urmați, domnule?»

Se duseră în bibliotecă. Pachetul pe care Dl. Crome îl adusese conținea, printre altele, notele pe care le redactase bătrînul vicar la decesul lui Sir Matthew Fell. Și pentru prima dată Sir Richard fu confruntat cu practica «hazardului biblic» de care-am vorbit mai sus. Această superstiție îl distră mult.

«Ei bine, spuse el, Biblia bunicului meu dăduse un sfat foarte circumspect: «Doborîți-l.» Dacî e vorba de frasin, poate fi liniștit că-l voi urma. Nu s-a mai văzut niciodată un asemenea cuib de miasme și de guturai.»

Salonul cuprindea cărțile familiei, prea puțin numeroase, în așteptarea colecțiilor pe care Sir Richard le procurase în Italia și a construirii unui loc potrivit pentru ele.

Sir Richard își ridică ochii de pe hîrtii și privi la bibliotecă.

«Mă întreb, spuse, dacă vechea Biblie este încă aici? Cred că-o zăresc.»

Traversînd încăperea, a luat o Biblie groasă care purta pe pagina de gardă această inscripție: «Lui Matthew Fell, din partea nașei sale iubitoare, Anne Aldous, 2 septembrie 1659».

«N-ar fi o idee rea să încercăm din nou, domnule Crome... Să deschidem cartea și ce găsim în ea?: «Mă vei căuta mîine dimineață și nu voi fi acolo.» Ei bine, bine, iată ce-a fost o prevestire serioasă pentru bunicul dumneavoastră, ei? În ce mă privește, am consultat destul profeții! Nu spun decît fleacuri! Acum, domnule Crome, vă sînt infinit obligat că mi-ați adus acest pachet. Mi-e teamă că sînteți nerăbdător să plecați. Dar dați-mi voie să vă servesc un alt pahar.»

După această întreținere cordială (Sir Richard avea o părere foarte bună despre tînărul bărbat și despre manierele sale) cei doi bărbați se despărțiră.

După-amiază au sosit invitații: episcopul de Kilmore, Lady Mary Hervey, Sir William Kentfield etc. Cina la ora cinci, jocuri de cărți, supeul. Apoi, fiecare la camera lui.

A doua zi dimineața, Sir Richard nu s-a simțit dispus să-și ia pușca și să plece la vînătoare cu ceilalți. A rămas să pălăvrăgească cu episcopul de Kilmore. Acest prelat, contrar episcopilor irlandezi din acea epocă, vizitase deja reședința episcopală și chiar rămăsese acolo mai multă vreme. În acea dimineață, în timp ce se plimbau amîndoi de-a lungul terasei și discutau despre modificările aduse casei, episcopul zise, arătînd ferestrele camerei orientate spre vest:

«Nu veți ajunge niciodată să convingeți pe vreunul dintre enoriașii mei irlandezi să ocupe această încăpere, Sir Richard.

— De ce, monseniore? De fapt, e camera mea.

— Ei bine, țăranii noștri irlandezi cred ferm că dacă dormi aproape de un frasin, poți avea nenorociri. Și dumneavoastră aveți un frasin imens care crește la doi metri de fereastră. Poate, continuă episcopul surîzînd, i-ați resimțit deja efectele, căci nu păreți atît de odihnit pe cît ar fi dorit prietenii dumneavoastră să fiți.

— Asta sau altceva m-a împiedicat, într-adevăr să dorm de la miezul nopții pînă la patru dimineața, monseniore. Dar arborele va fi doborît mîine. Așa că pe viitor nu voi mai auzi vorbindu-se de el.

— Vă aplaud hotărîrea. Nu e, în mod sigur, sănătos să respiri un aer îngreuiat de trecerea printr-un asemenea frunziș.

— Înălțimea Voastră are dreptate, cred.

Dar fereastra mea nu era deschisă noaptea trecută. E mai degrabă zgomotul care nu înceta... fără îndoială erau crengile care loveau geamurile... și mă împiedicau să închid ochii.

— Cred că așa ceva e greu de crezut, Sir Richard. Priviți de aici. Chiar și ramurile cele mai apropiate nu pot atinge geamurile decît dacă e furtună. Și n-a fost, noaptea trecută.

— Aveți dreptate, monseniore. Mă întreb, atunci, ce-a ridicat în așa fel... și ce a lăsat urmele din praful care acoperă pervazul ferestrei?»

Acum, ne aflăm în camera sa, cu lumina stinsă și cu castelanul culcat în pat. Încăperea se află deasupra bucătăriei, noaptea este caldă și liniștită, fereastra a rămas deschisă.

Patul este de-abia luminat, dar în el domnește o agitație stranie: s-ar zice că Sir Richard își mișcă rapid capul de la stînga la dreapta, făcînd cît mai puțin zgomot posibil. Și acum, imaginați-vă, atît de înșelătoare este penumbra că sînt mai multe capete, rotunde și negricioase, care se mișcă din față-n spate și care cad aproape pe pieptul său. E o halucinație înspăimîntătoare? Nimic mai mult? Uite! Ceva cade din pat și iese pe fereastră ca un fulger; apoi un altul, apoi patru... Și apoi totul redevine calm.

«Mă vei căuta mîine dimineața și nu voi fi acolo».

La fel pentru Sir Matthew, la fel pentru Sir Richard: era mort și negru în patul său.

Invitații și servitorii, palizi și muți se reuniseră sub fereastră cînd au aflat vestea. Otrăvitori italieni, emisari papali, aerul încărcat de miasme: iată explicațiile pe care le încercau. Și episcopul de Kilmore privi arborele. O pisică sălbatică era ghemuită pe ramurile inferioare, urmărind o gaură pe care anii o săpaseră în trunchi.

Deodată se ridică și-și alungi gîtul deasupra găurii. Apoi ramura pe care stătea se prăbuși înăuntru. Cu toții au tresărit auzind acest zgomot.

Se știe că o pisică poate plînge; dar puțini dintre noi au auzit, sper, un urlet asemănător celui care a ieșit din trunchiul marelui frasin. Au fost două sau trei strigăte (martorii nu sînt siguri de numărul lor) și apoi s-a perceput doar zgomotul înfundat al unei lupte. Lady-ei Mary Harvey i se făcu rău pe loc, iar femeia de servici își astupă urechile și o luă la fugă pînă se prăbuși pe terasă.

Episcopul de Kilmore și Sir William Kentfield rămaseră, dar și ei înșiși au fost îngroziți de hohotele pisicii. Sir William înghiți de cîteva ori pînă putu spune:

«Se află în copacul acesta ceva ce nu știm Cred că trebuie să cercetăm imediat.»

Toată lumea a fost de acord. S-a adus o scară și unul dintre grădinari a urcat. A privit în fundul găurii și a văzut doar ceva ce mișcă. S-a căutat o lanternă și au coborît-o legată de o frînghie.

«Trebuie să fim cu conștiința împăcată Pe viața mea, monseniore, secretul acestor morți teribile zace în fundul acestei găuri.»

Grădinarul a urcat încă o dată, prevăzut cu lanterna pe care a lăsat-o, cu prudență, să alunece. În timp ce se apleca, reflexul galben al lanternei i-a luminat obrazul și atunci spectatorii i-au văzut expresia de teroare care i-a invadat fața. Începu să urle cu o voce inumană și căzu de pe scară. Din fericire, a fost prins în cădere de doi bărbați, în timp ce lanterna se zdrobea în interiorul frasinului.

Era pe jumătate leșinat, încît a trebuit destul de mult pînă s-au putut scoate de la el cîteva cuvinte.

Atenția asistenței fu atunci atrasă de un alt lucru. Lanterna dăduse foc frunzelor uscate îngrămădite în scobitura arborelui și în cîteva minute un fum gros se ridică, din care curînd țîșniră flăcările. Frasinul în întregime era în flăcări.

Spectatorii făcură cerc la cîțiva iarzi de incendiu. Sir William și episcopul trimiseră oameni să caute toate armele și toate uneltele disponibile căci era clar că o creatură folosise copacul ca ascunzătoare și acum era obligată să iasă de-acolo.

Și-așa s-a și petrecut. Mai întîi pe o creangă despicată văzură țîșnind deodată un bulgăre de foc; era aproape de mărimea unui cap de om. Păru că se răsucește și căzu pe pămînt. Apoi, un alt bulgăre identic fu proiectat în aer și căzu pe iarbă unde, un moment, rămase imobil. Episcopul se-apropie cît de tare îndrăzni și văzu... ceea ce rămînea dintr-un enorm păianjen carbonizat! Și, cum focul se micșora, alte corpuri, la fel de înspăimîntătoare ieșiră din trunchi. Și se vedea că erau acoperite de peri cenușii.

Toată ziua frasinul a ars și oamenii au continuat să facă de pază pînă s-a consumat în întregime; din timp în timp, omorau oribilele creaturi care ieșeau din el. Apoi trecu un timp mai îndelungat în care nu apăru nimic. Atunci se apropiară și examinară rădăcinile copacului.

«Au găsit, spune episcopul de Kilmore, sub stejar, o gaură în care se găseau două sau trei cadavre ale acestor creaturi, care fuseseră înăbușite de fum. Și ceea ce mi se pare și mai curios este că în fundul ascunzătorii, lipit de zid, se afla scheletul unei ființe umane, a cărei piele uscată atîrna pe oase. Pe craniu se mai vedeau cîteva fire de păr negru. Cei ce l-au examinat au declarat că-i vorba, fără îndoială, de corpul unei femei moarte de cincizeci de ani.»

În românește de Nicolae Mocanu

7 SCHIȚE DE J.J. ARREOLA

LUNA DE MIERE

Ea s-a aruncat prima în apă. Nu trebuie s-o învinovățesc, deoarece marginile lunii apăreau îndepărtate și imprecise, desfigurate de crepusculul galben. Am făcut rău că m-am luat după ea, și imediat ne-am trezit scufundați în profunda dulceață.

Avîntați în marea plină de perechi de înotători, am mers în larg mult timp, fără direcție și fără ieșire. Pluteam la întîmplare, legănați de mîngîieri amețitoare, lent, în alcovul blînd, sferic și continuu.

Din cînd în cînd, dădeam peste cîte un fir de realitate, insulițe iluzorii, ca niște căpățini de zahăr cristalizat. Dar asta dura foarte puțin, pentru că ea găsea mereu cum să ne pierdem echilibrul, trăgîndu-mă din nou în abisul albastru care ne atrăgea.

Înțelegînd că ieșirea nu era la suprafață, m-am lăsat într-una dintre aceste oscilări, să cobor pînă la fund. Imposibil să spun cît a durat această obositoare alunecare pe verticală.

În fine, am atins solul virgin. Mierea se depozitase acolo în dure și inegale formațiuni de cuarț. Am început să merg, deschizîndu-mi drum printre periculoasele stalactite. Cînd am ieșit la aer, am început să alerg ca un nebun.

M-am oprit la malul unui rîu, am respirat din toate puterile și mi-am spălat trupul de ultimele resturi de miere.

Atunci de-abia mi-am dat seama că-mi pierdusem tovarășa.

TEORIA DULCINEEI

Într-un loc singuratic, al cărui nume nu are nici o importanță, a fost odată ca niciodată un bărbat care și-a petrecut viața ocolind femeia concretă.

A preferat bucuria docilă a lecturii, și se felicita ori de cîte ori un cavaler rătăcitor ataca temeinic vreuna din confuzele fantasme feminine, făcute din virtuți și fuste, care așteaptă eroul chiar și după patru sute de pagini de minciuni gogonate, de nimicuri și absurdități.

În pragul bătrîneții, o femeie în carne și oase l-a așezat pe pustaic în peștera sa. Cu tot felul de pretexte, intra în odaie și-l invada cu o puternică aromă de sudoare și de lînă, de tînără femeie de la țară, încălzită de soare.

Cavalerul își pierdu capul, dar departe de a se apropia de cea din fața lui, se azvîrlii îndărăt printre pagini și pagini, încărcate de plăsmuiri ale fanteziei. A mers multe leghe, atacînd cu lancea mîei și mori, bărbieri, cîțiva stejari și sări de trei sau patru ori în sus de bucurie, încercînd fără succes să-și lovească cizmele cu palma.

Cînd s-a întors din căutarea infructuoasă, moartea îl aștepta în poartă. Doar avu timp să dicteze un testament cavernos, din adîncul sufletului său uscat.

Dar o față prăfuită de păstoriță se spălă cu lacrimi adevărate, și avu o scînteiere inutilă în fața mormîntului cavalerului dement.

VESTEA

Lovitura a fost așa de teribilă, încît, ca să nu cad, a trebuit să mă sprijin în istorie. Fără să-mi vin în fire, m-am trezit în baie, rîiosul Marat față în față cu Charlotte Corday.

Pămîntul mi-a fugit de sub picioare, iar memoria, în dezordine, m-a pus în adevărate situații infame. Sînt aruncat în Sena de Marguerite de Bourgogne, Teodora mă trimite să tai capete la hipodrom, Coatlicue mă asfixiază cu fusta lui de șerpi... Lîngă un pom, cineva mă îmbie cu-n măr otrăvit. Orb de furie, dărîm coloanele lui Solomon peste o mulțime de ditamai cățelele (Din fericire, mereu am purtat pîrul lung, de teamă).

O procesiune de încornorați ilustri mi-au trecut prin cap și l-am ales dintre toți pe Urías, hititul. Vitejește, m-a așezat lîngă el, în prima linie de bătaie, în timp ce David se culca cu Betsabé. Și ne-am dat mîna, muribunzi.

În final, m-am refugiat în răpirea sabinelor. Și acolo, într-o barbară confuzie de plete, brațe, picioare și țipete, m-am făcut nevăzut. Am lăsat să le ducă pe toate, liniștit, iar cea care îmi comunica vestea s-a convertit într-o fantasmă incoloră.

După cum romanii au adoptat pînă și copilele nou-născute, tot așa istoria poporului meu se termină fericit, cu anecdota răpirii. Nimic mai mult decît o chestie de femei.

Fantasma incoloră care îmi dădu vestea dispăru definitiv, iar eu mă considerai, pe

bună dreptate, ultimul reprezentant al stirpei sabine.

Din cînd în cînd, abandonez singurătatea-mi bărbătească și mă plimb agale printre ruinele Imperiului, mîngîind în somn statuile sfărîmate.

DE L'OSSERVATORE

La începutul Erei noastre, cheile lui Sfîntu Petru s-au pierdut în suburbiile Imperiului Roman. Persoana care le găsește este rugată stăruitor să aibă amabilitatea de a le restitui imediat Papei în funcțiune, deoarece de mai bine de 15 secole porțile Împărăției Cerurilor nu s-au putut încă forța cu nici un șperaclu

INFERN V

În toiul nopții, m-am trezit bruse pe buza unui abis anormal. La marginea patului meu, o falie geologică, tăiată din piatră întunecată, se desfăcea în semicercuri, conturată difuz de un ușor abur grețos și un zbor repetat de păsări obscure. În picioare, pe cornișa de cenușă, aproape suspendat în leșin, un personaj ridicol și încoronat cu lauri mi-a întins mîna invitîndu-mă să cobor.

Am refuzat amabil, pătruns de teroarea nopții, zicîndu-mi că toate coborîrile în noi înșine se termină mereu în superficial și vorbărie goală.

Am preferat să aprind lumina și m-am lăsat să cad încă o dată în monotonia profundă a terțetelor, acolo unde o voce care vorbea și plîngea în același timp îmi repetă că nu există mai mare durere decît aceea pe care ți-o dă amintirea vremurilor ferice, în mizerie.

METAMORFOZA

Ca un meteorit capabil să strălucească cu lumină proprie în miezul zilei, ca o bijuterie care contrazice dintr-o dată toate mușteie de pe glob care au căzut vreodată într-o strachină de ciorbă, fluturele intră pe fereastră și naufragie exact într-o cratiță cu sos de linte. Orbit de strălucirea sa instantanee (imediat dispersată pe suprafața cu steluțe de grăsime a mîncării), omul a renunțat să-și mai facă tabietul de prînz și s-a pus imediat să restaureze miracolul. Cu pacientă maniacă, a cules unul cîte unul solzii acelei broderii minuscule, a reconstituit din memorie desenul aripilor superioare și inferioare, a redat grația inițială antenelor și piciorușelor, a golit și a umplut abdomenoul, pînă a obținut talia de viespe care îl separă de torace, și a eliminat cu grijă din fiecare prețioasă particulă cele mai infime reziduuri de untură, pete și umezeală.

Supa searbădă și conjugală se răci definitiv. Sfîrșind treaba, care i-a luat cei mai frumoși ani ai vieții sale, omul a aflat cu tristețe că reconstituise un exemplar de fluture fără valoare, obișnuit, un *Aphrodita vulgaris maculata*, dintre aceia care se întîlnesc cu miile, înfipți în ace de gămălie, în toată gama de variante și mutații, în cele mai prăfuite muzee de istorie naturală și în inimile tuturor bărbaților.

TU ȘI EU

Adam trăia fericit în corpul Evei, într-un intim paradis, prins ca o sămînță în dulcea substanță a fructului, eficace ca o glandă de secreție internă, dormitînd ca o crisalidă într-o gogoașă de mătase, cu aripile spiritului bine strînse.

Ca toți fericiții, Adam s-a săturat de atîta bine și s-a pus să caute peste tot o ieșire. A înotat contra curentului, în densele ape ale maternității, și-a făcut loc cu capul în tunelul său de cîrtiță, și a rupt suavul cordon al alianței sale primare.

Dar locatarul și fosta gazdă nu au putut să trăiască separați. Puțin cîte puțin, au imaginat un ceremonial plin de nostalgii prenatale, un ritual intim și obscen, care trebuia să înceapă cu umilirea conștientă a lui Adam în genunchi, ca în fața unei zeițe, se ruga și aducea tot felul de ofrande. Apoi, cu voce din ce în ce mai grăbită și amenințătoare, începea o invocație pentru eterna reîntoarcere. După ce se ruga destul, Eva îl ridica de jos, îi scutura părul de cenușă, îi scotea hainele de penitent și-l ducea partial la sînul ei. Acesta fu extazul. Dar actul de magie imitativă a dat rezultate proaste în ceea ce privește propagarea speciei. Și, în fața multiplicării irresponsabile de „adami" și „eve", care aveau drept consecință drama universală, și unul și celălalt au fost chemați la ordine.

În fața Supremului Tribunal, Eva s-a limitat — ba cinică, ba modestă —, să facă o demonstrație cam voalată a grațiilor sale naturale, în timp ce recita catehismul soției perfecte. Lacunele de sentimente și lapsusurile de memorie au fost admirabil suplinite de un vast repertoriu de rîsete afectate, mîngîieri și fasoane. În fine, făcu o splendidă pantomimă a nașterii cu dureri.

La rîndul său, Adam, foarte serios, declamă un lung rezumat al istoriei universale, în mod convenabil curățat de mizerii, omoruri și dureri. A vorbit de alfabet și de invenția roții, de odiseea cunoașterii, de tratatele de pace și de lirica provensală...

Inexplicabil, ne-a dat de exemplu pe noi doi. Ne-a definit ca perechea ideală și m-a făcut sclavul ochilor tăi. Imediat i-a făcut să strălucească și, chiar ieri, mi-am dat seama că privirea ta, îndreptată spre mine, ne desparte pentru totdeauna.

Traducere de **Viorel Pălțineanu**

LINO ALDANI

DUȘMANUL INVIZIBIL

25 martie

Să cari pînă aici peste o mie de tone de material n-a fost o treabă ușoară. A fost nevoie de ceva ca... Ei, nu mai știu exact cîte astronave s-au angajat în această colosală expediție. Știu doar că eu am ajuns aici, pe Marte, cu cea de-a douăzeci și șaptea. Și n-am fost ultimul sosit.

27 martie

Astăzi Joe Ralston, celălalt tehnician care se ocupă împreună cu mine de supravegherea culturilor hidroponice, a început să rîdă și a zis că totul e o nebunie.

De acord, totul e o nebunie. Dar acum nu vreau să mă gîndesc la asta. Pe traseu am umplut un caiet întreg: impresii, fantezii, rezumate ale discuțiilor cu tovarășii mei de drum. În sfîrșit, un jurnal.

L-am lăsat fără ezitare la bord. Era numai o descărcare psihică. Dar o descărcare ce mi-a făcut, poate, mai mult rău decît bine, fiindcă la început am scris ca să umplu golurile și pauzele unui timp care trecea greu, însă după aceea, încetul cu încetul te încălzești, scrii, scrii și exagerezi. Și sfîrșești prin a crede în toate prostiile puse pe hîrtie. Acum știu cum se ține un jurnal. Trebuie să eviți cu totul meditațiile și nostalgia. Mai trebuie să-ți propui să fii optimist, întotdeauna. Optimism pînă la ultima limită. E inutil să descrii culoarea spectrală a lui Phobos. Se întîmplă apoi că Phobos te înspăimîntă cu adevărat. Am hotărît ca în acest jurnal să mă rezum doar la expunerea faptelor. Și nu a tuturor, ci numai a celor care cad sub observația mea directă. Un fel de aparat de fotografiat. În fine, nu vreau să pun nimic de la mine, nimic, absolut nimic. Vreau să fiu rece, impersonal, ca un calculator electronic.

28 martie

Un calculator electronic. Mi-ar place să socotesc cîte miliarde a costat expediția, dar dispun doar de date aproximative și nu aș vrea să ajung, în cele din urmă, la o cifră care ar putea fi foarte departe de cea adevărată.

Aș putea face însă un alt calcul, să văd cum sînt repartizate cele 1020 de tone pe care le-am adus aici. Un inventar foarte simplu.

Să vedem. Greutatea adăposturilor, utilajelor și dotărilor cu echipament pentru 1012 metri pătrați de suprafață marțiană ocupată: 557 tone. Coridoare de trecere și cupola permanentă în volum de 1860 metru cubi: 186 de tone. Conducte și rețele pentru distribuirea elementelor naturale, aer, apă, energie: 7 tone și jumătate. Două combine mecanice: 8 tone. Trei transportoare la sol: 9 tone. Două reactoare și două hangare: 82 de tone. Centrală pentru producerea energiei atomice: 160 tone. Treizeci și patru de oameni în expediție: 2 tone și jumătate. În sfîrșit: 10 tone de materiale diverse. Total: 1020.

Nimic de zis, am fost grozavi.

Joe Ralston tocmai controlează palele instalației din bazinul hidroponic nr. 5

— Joe, zic eu cu emfază. Joe, știi ce greutate avea primul satelit artificial lansat în 1957?

Joe întoarce capul, strînge din pleoape și dă din umeri.

— Habar n-am! exclamă furios. Lasă-mă în pace.

— Chiar nu știi?

— Uf! Haide, spune tu: ce greutate avea?

— Optzeci și patru de kilograme.

2 aprilie

Astăzi coordonatorul Ramsey m-a chemat la el. Ramsey are patruzeci de ani, mustață deasă, roșcată, și sprîncenele aspre, zburlite ca părul pe o pisică înfuriată. Un tip sigur pe sine, cel puțin judecînd după aparențe.

M-a chemat ca să-mi țină discursul obișnuit.

Cunosc bine obiceiurile coordonatorilor, ale coloneilor și ale șefilor de servicii în general. Sînt oameni care nu lasă niciodată să le scape ocazia de a-i chema în fața lor pe subalterni ca să le țină predici fără cap și fără coadă, discursuri pline de cuvinte mari, cuvinte care încep cu majuscule, ca Datorie, Misiune, Umanitate etc. Cine știe, poate că la baza tuturor acelor discursuri inutile se află doar mulțumirea de sine, vanitatea de a se vedea și asculta pe ei înșiși într-o manifestare de pur egocentrism.

Ramsey, în schimb, s-a dovedit a fi altfel. E un tip care vorbește sec, fără afectare. În ce spune el nu e nici urmă de retorism.

— Doctore Bridges, mi-a spus pe un ton agresiv, dar fără să mă privească în ochi. Singurele cuvîntări pe care oamenii le ascultă cu maxim interes sînt cele referitoare la „pielea" lor. Am să trec la subiect. Pretind de la dumneata, ca și de la toți ceilalți, randament maxim, stăpînire maximă și disciplină maximă. Știi bine că cele două expediții precedente au eșuat și mai știi că nu se cunosc motivele exacte ale eșecului. Le-am putea cuprinde însă pe toate într-o explicație unică: adaptare insuficientă. Se zice că a treia oară reușești întotdeauna. Îmi doresc să fie așa. Dar dacă nu vrem ca și a treia expediție să eșueze, ei bine... N-am de gînd să-ți împuiez capul cu fraze zgomotoase. Mai mult decît la simțul datoriei, fac apel la instinctul dumitale de conservare. Aici nimeni nu e indispensabil, dar sîntem necesari cu toții, iar eroarea sau cedarea unuia ar putea fi fatală pentru toți ceilalți. Prin urmare, dacă-ți păzești pielea, dacă te interesează întoarcerea acasă, trebuie să te supraveghezi cu atenție pe dumneata însuți și pe alții...

A mai adăugat cîteva cuvinte, indicații de natură tehnică și o invitație: să-i aduc la cunoștință orice impresie de pericol, chiar și pe cea mai subiectivă, să-l țin la curent cu orice întîmplare, fie ea cît de banală, care ne-ar părea anormală sau, oricum, în dezacord cu desfășurarea programului stabilit.

3 aprilie

Adaptare insuficientă.

Să vedem: prima expediție descinde în 2012. Am spus expediție și nu explorare pentru că zece tentative reușite de navigare în jurul planetei datează de fapt din ultimul deceniu al secolului trecut. Marte a fost cartografiat amănunțit. Teleobiectivele puternice au răscolit pustiuri și canale, petele, calotele de gheață, ecuatorul. Iar reprezentările în relief — după spusele experților — s-au executat cu mare precizie întotdeauna, la milimetru. Dar una e să-l studiezi pe Marte după machete și altceva să descinzi aici, să trăiești în mijlocul acestor nisipuri care se mișcă întruna, în gerul nopților interminabile și sub un cer ce pare de sticlă, aici, în singurătatea asta nejustificată.

Cei dintîi care au pus piciorul pe aceste nisipuri agitate au fost Raymond Merleau și Leopold Stablinski. Un francez și un polonez. Cît timp au rezistat? Două luni și paisprezece zile. Iar după aceea? Nimic. Nu s-a mai știut nimic. Eram mulți aceia care ne petreceam zilele și nopțile cu urechea lipită de receptor, în așteptarea unui mesaj care n-a mai venit. A fost o mare imprudență. Nu se trimit doi oameni, numai doi oameni, prost echipați... nu se trimit doi oameni înarmați doar cu curaj să moară în acest univers straniu și indescifrabil. Optsprezece luni ar fi trebuit să reziste! Optsprezece luni cu pilule și tablete concentrate.

Desigur, deștepții de la Institutul de Cercetări Spațiale au găsit o sută de explicații menite să justifice insuccesul. Au spus că zona aleasă nu era cea mai indicată, că proiectul adăposturilor era inadecvat și că, poate, Merleau și Stablinski nu reprezentau tipul optim de astronaut, în sfîrșit, că se putea face o alegere mai bună. Cum se întîmplă întotdeauna, răspunderea a fost trecută în seama celor care, odată morți, n-aveau cum să se mai apere. În orice caz, la I.C.S. unii și-au dat demisia. Cei care-i înlocuiră în posturi pe debarcați prezentară îndată un proiect nou, și așa, după patru ani, porni expediția Bjorsen, alcătuită din opt oameni bine antrenați și cu un echipament care numai sărac nu se putea numi. Un dezastru! După numai nouăsprezece zile baza sări în aer, distrusă complet, racheta de salvare fu dezintegrată, cele două mici transportoare făcute bucăți, complexul agricol strivit și răsucit. Doctorul Lindberg, autoritatea absolută în domeniul psihiatriei, susținea că era vorba de o psihoză destructivă, iar teza sa fu împărtășită aproape în unanimitate. Ce naiba! O bază poate sări în aer cu totul numai dacă vreun nebun ucigaș și sinucigaș se îngrijește din timp să pună nenumărate kilograme de explozibil în punctele nevralgice, să facă legăturile și...

Nu știu. Dacă n-am fi mai mult decît siguri că pe Marte nu există viață, dacă o clipă doar am putea presupune vreo formă vie în aceste văi de nisip și piatră... Dar e imposibil. Aici nu se află nimic, Marte e complet pustiu, mai pustiu decît cel mai arid și mai neprimitor dintre deșerturi. Pe de altă parte, nu există neprevăzut, neatenție sau eroare care să poată explica distrugerea completă a unei asemenea cantități de material și a opt vieți omenești. Și atunci? Nu știu. Teza doctorului Lindberg mi se pare singura demnă de luat în seamă. E clar. Baza expediției Bjorsen a sărit în aer ca urmare a hotărîrii deliberate a cuiva care făcea parte din expediție. Nu există alte explicații.

Oricum, ne-a venit nouă rîndul. Sîntem aici, în acest an 2021, zăpăciți, suspicioși, și nu încetăm să ne privim chiorîș cît e ziua de mare; cuvîntarea coordonatorului Ramsey a făcut să se nască în fiecare dintre noi o neîncredere exagerată și, dacă vreți, ridicolă. Astfel că, puțin mai înainte, cînd m-am retras în cămăruță ca să... în sfîrșit, din motive de igienă și sănătate, ei bine... abia intrasem, că mutra roșcovană și rotundă a lui Joe Ralston mă și observa de sus, de dincolo de învelișul de metacrilat al plafonului.

4 aprilie

Sînt mort de oboseală: gravitația scăzută e înșelătoare. Ceva mai mică decît o treime din cea terestră, dar dacă îți propui să muncești de trei ori mai mult, te trezești seara cu oasele frînte. Astăzi am încheiat prima etapă din construcția pistelor care leagă între ele diversele adăposturi. Combinele mecanice făcuseră deja o nivelare sumară a terenului, astfel că azi s-a putut trece la întinderea „benzilor". Nimic extraordinar: e vorba de un dublu strat de iută impregnată cu plastic și aplicat pe o rețea de oțel galvanizat. Aceasta din urmă e prevăzută cu picheți de ancorare. Toată afacerea a sosit aici în suluri enorme, de trei metri înălțime.

Am lucrat șapte ore în șir, înaintînd cu o viteză de aproximativ o sută de metri pe oră. Legătura între adăposturi s-a făcut repede. Greul a început să se facă simțit cînd întindeam benzile menite să unească edificiile cu sediul central al coordonatorului, iar pe acesta cu platforma de debarcare și cu centrala producătoare de energie, care, împreună cu hangarele reactoarelor, sînt situate în marginile extreme ale terenului delimitat.

Mîine va începe plăcerea, cînd va trebui să consolidăm pista aruncînd peste ea un strat de șase centimetri grosime, pe bază de rășini plastice. Și nu numai atît: în lungul căilor practicabile trebuie să izolăm și să fixăm definitiv conductele de distribuire a aerului și apei, cablurile electrice, care deocamdată sînt pur și simplu așezate pe sol. Știu de ce scriu toate acestea. Furtuna de nisip care ne-a surprins astăzi în plină activitate mi-a extenuat mai mult mintea decît trupul. Și poate că acum mi-e frică. Fiindcă ne-am trezit cu un cer, după ce furtuna s-a oprit pe neașteptate, la fel cum se pornise, ne-am trezit că se deschide deasupra noastră un cer atît de plin de imagini stranii încît... Nu sînt în stare să descriu morișca nebunească a senzațiilor care mi-au răscolit sufletul o clipă lungă cît o veșnicie. Nu sînt în stare și nu vreau. Nu-i nimeni aici. Și totuși, pare că totul stă la pîndă. Mii de spaime iau forme gigantice ca umbrele flăcărilor pe peretele din fund al unei peșteri. Dar eu nu vreau să mă las dus, nu vreau să fiu sfîșiat de viziuni absurde.

Joe Ralston e aici, lîngă mine. Își masează mușchii picioarelor.

— Ia mai termină odată! strigă el furios. Ce dracu scrii în caietul ăla? Parcă ai fi poet.

Ralston e curios. Ar da oricît să poată arunca o singură privire pe aceste pagini. De fiecare dată cînd se apropie și mă vede că acoperă scrisul cu mîna, face un gest de nepăsare, ca și cum ar spune: păi nu, chiar

DOUĂ ACUARELE DE VASILE SARAC'

nu mă interesează mizgălelile tale. Dar de fapt e curios, indecent de curios, gata să mă spioneze pînă și atunci cînd mă aflu la toaletă. Se înțelege că nu-mi las jurnalul nesupravegheat nici măcar o clipă. Ziua îl țin ascuns într-un buzunar interior al salopetei, iar noaptea, cînd dorm, între cămașă și maieu. Nu poate nimeni să mi-l ia, asta și fiindcă dorm destul de ușor.

5 aprilie

Obosit. Cumplit de obosit. Marte e o planetă imposibilă.

7 aprilie

În dimineața asta, pe cînd întindeam țevăria de polietilenă, m-a cuprins deodată nostalgia.

La comanda combinei mecanice era Schultz. Ferenc Bitto stătea chiar în spatele lui, supraveghea micul plug cu brăzdarul aplicat în partea din urmă a transportorului. După Bitto, la vreo cîțiva metri distanță, venea Mihailovici, ghemuit pe extremitatea inferioară a brăzdarului, unde vehiculul agață un capăt al tubului. Eu eram mai jos, la suportul fix. Trebuia să fiu atent la bobină, s-o mențin în așa fel încît conducta de polietilenă să se desfășoare uniform.

Anna mi-a venit în minte brusc. De cînd am părăsit Pămîntul, m-am gîndit foarte puțin la soția mea. În timpul călătoriei, gîndurile mi-au fost absorbite de o infinitate de elemente noi. Apoi, odată ce-am pus piciorul aici, n-am mai avut timp să mă gîndesc. Peisajul e agresiv, munca extrem de dură și toate aptitudinile îți sînt absorbite, canalizate spre ceea ce-ți apare înaintea ochilor. Sau poate că nu. Poate că — asta-i! — n-am vrut să mă gîndesc la ea din cauza acelei discuții prostești pe care am avut-o în ajunul plecării.

Cert e că pe neașteptate Anna mi-a revenit în minte. Mi-am amintit ziua aceea cînd aproape că ne rătăcisem în pădurea Arley, prizonieri într-un labirint de poteci care abia se vedeau, printre copaci seculari, noduroși, înspăimîntător de contorsionați, toți la fel, de nerecunoscut cu toții. Ca să mă orientez, cercetam mușchiul de pe trunchiuri. Anna, în schimb, se întinsese pe jos și rîdea.

Anna și pădurea Arley. Am simțit, foarte violent, mirosul de pămînt umed, am văzut din nou jocurile de lumină în frunzișul translucid, toate acele pete de soare pe trunchiuri, pe iarbă, pe rochia Annei. Și mușchiul. Un parfum subtil, tulburător. Casca îmi era parcă plină de mușchi și părea că în tubul de oxigen aveam esență de fîn, de polen, răcoare de grotă.

— Bridges! Ce faci, dormi?

Bobina se desfășura scăpată de sub control, tubul de polietilenă se aduna grămadă ceva mai încolo, într-o încurcătură de spirale.

Toată ziua a trebuit să mă supraveghez cu atenție. Nu era ușor să resping amintirile, nostalgia care mă asalta pe furiș. Urîtă treabă, nostalgia. La început e o sirenă dulce, ademenitoare, care cu cîntecul său îți topește sufletul și ți-l umple de lumini și efluvii. Dar apoi produce durere, mîhnire profundă, răzvrătire.

8 aprilie

Astă-noapte am visat casa mătușii Josephine, casa de la țară unde îmi petreceam vacanțele. Știu bine ce înseamnă visul acesta, nu-i nevoie să-l întreb pe doctorul Horwitz. E un vis prea transparent și vrea să spună că în mine există dorința, neacceptată în mod conștient, de a mă sustrage responsabilităților, riscului, datoriei.

Acum ajunge. Nu vreau să mă gîndesc la Anna, nu vreau să mă gîndesc acasă. Sînt aici pentru că așa am vrut. Puteam să refuz, dacă voiam. Tuturor, cu o zi înainte de plecare, ne-a fost acordată posibilitatea de a ne răzgîndi. Iar în ziua aceea Anna și cu mine ne-am certat. Tot timpul fusese limpede pentru amîndoi că voi accepta, oricum, și nu înțeleg, nu înțeleg de ce în ziua aceea a vrut să-mi strice despărțirea. Gata. Nu mai știu ce să scriu în jurnalul ăsta nenorocit. Poate despre Ralston? Da, vreau să vorbesc despre Ralston. E aici, doarme. Și sforăie, sforăie cu rîvnă, metodic. Inspirația e un horcăit lung, cu întreruperi, ca atunci cînd se varsă un lighean. Expirația, în schimb, e un fluierat blînd, aproape plăcut. În pauze pot auzi bîzîitul motorului care mișcă palele în bazinele hidroponice.

Și acum? Ce mai scriu acum? Ia să vedem... Iată, pot să vorbesc despre personalul corpului expeditionar. Sîntem treizeci și patru. De data asta sîntem treizeci și patru, împărțiți în trei secții: Secția operativă, Secția contacte și Secția servicii. Prima se compune din trei grupuri: Grupul observator astronomic, care cuprinde un astronom, un meteorolog și un asistent; Grupul de studii și cercetări (doi fizicieni, doi chimiști și un geolog); Grupul topografie (un acrograf, un controlor cartograf și un operator de film). Secția contacte cuprinde mai întîi Grupul transporturi (cinci piloți pentru conducerea celor două reactoare, trei transportoare și două combine mecanice) și Grupul comunicații (doi operatori radar și doi la aparatul de emisie-recepție). În sfîrșit, Secția serviții se împarte în trei compartimente: Gru-

ION IRIMESCU: LA STEAUA ...

pul medical (un psihiatru, un biolog și un medic chirurg), Grupul instalații și construcții (un inginer constructor, un electronist, doi mecanici și doi tehnicieni) și Grupul aprovizionare (doi magazioneri și două persoane specializate în culturile hidroponice, Ralston și cu mine). Deasupra tuturor e Ramsey, coordonatorul. Toate sînt banalități. Dar nu contează. Interesant e faptul că reușesc să-mi domin șirul gîndurilor. Ca să nu mă mai gîndesc la Anna și la casa mea, aș fi în stare să copiez cuvînt cu cuvînt infectul tratat al lui Van Vaeth despre circuitul biologic închis sau orice alt tratat științific.

Acum mă duc să-l trezesc pe Ralston.

Voi încerca să dorm, în vreme ce el o să-și petreacă orele lui de veghe, patru la număr, citind romane porcoase sau desenînd femei goale.

9 aprilie

Azi ni s-a făcut din nou controlul medical. Fang Toh Sun, chirurgul expediției, m-a pipăit peste tot, m-a apăsat, m-a ascultat. Mi-a luat și o probă de sînge.

A venit rîndul lui Horwitz, psihiatrul, să mă privească în ochi. „Ce mai faci, Bridges?" a întrebat apoi, aplicîndu-mi în glumă o palmă peste stomac. Nu-mi amintesc ce i-am răspuns. Poate că pur și simplu am mormăit ceva printre dinți. Stăteam ca pe ghimpi din cauza jurnalului, rămas în salopeta pe care o lăsasem la intrare. Noroc că Ralston nu era acolo. Papițoiul ăla ar fi profitat imediat de asta, ca să-și vîre nasul.

După-amiază s-a înapoiat reactorul pilotat de Arnquist, iar seara Ramsey a ținut pentru tot personalul bazei o dare de seamă detaliată. Se pare că Marte seamănă întrucîtva cu un măr stricat, brăzdat de o foarte deasă rețea de galerii subterane. Mesajele expediției Bjorsen vorbeau și ele despre aceste galerii. În sfîrșit, ne aflăm pe o scoarță extrem de fragilă și e norocul nostru că pentru amplasarea bazei am ales o zonă relativ sigură, cu teren compact, rezistent la crăpare și la prăbușiri. O pură întîmplare, desigur. Cînd deștepții de la I.C.S. au stabilit locul bazei nu s-au gîndit deloc la galerii, au ales zona aceasta din considerente de cu totul altă natură.

Mai tîrziu Ralston a început să facă pe prostul. Își astupa nasul și, cu două degete vîrîte între buze, scotea niște sunete ciudate și ridicole... În fine, făcea pe marțianul. Și-i dădea înainte, îi dădea înainte fără încetare. Pînă la urmă l-am pocnit cu o cutioară de gențiană. A devenit dintr-o dată grav. „Ascultă, a zis, tu ce crezi despre povestea asta cu galeriile?"

Era cît pe ce să nu înțeleg la ce anume se referea, asta și pentru că atunci cînd Ralston vorbește pe un ton spășit e cazul să te îndoiești de seriozitatea spuselor lui.

— Arnquist n-a explorat galeriile, nu-i așa?

— Sigur că nu, am zis eu.

— Vezi? Asta-i problema. Una e să vorbești despre suprafață și alta să vorbești despre galerii. Ușor de spus că Marte nu este locuit. Gîndește-te, Bridges. Un respectabil trib de marțieni la numai cîțiva metri sub adăpostul nostru!

Și-a vîrît cele două degete în gură și a întins-o din încăpere, luînd-o de la capăt. Ralston e un cretin. Poate că voia doar să glumească, nu știu. O clipă am avut impresia că vorbea așa ca să mă sperie.

12 aprilie

Nimic. Mi-e frică să scriu tîmpenii, să născocesc fantezii care n-au deloc de-a face cu realitatea. Prefer să joc șah cu Mihailovici. Am ajuns în punctul critic al partidei și ar trebui să-mi transmită prin radio mișcarea, dintr-o clipă în alta.

Mihailovici e un jucător formidabil, ca toți slavii. Mi-a acordat un turn avantaj,

însă nu i-a trebuit mult pînă să preia conducerea. Am regina într-o zonă moartă, un nebun inactiv, iar lanțul de pioni din fața regelui e cu totul descompletat. Dacă nu se întîmplă vreo minune, peste cîteva seri voi primi mat.

13 aprilie

Astăzi Ralston a stat pe afară, căci îi venise rîndul la lucrările de căptușire a hangarului numărul doi. Pentru prima dată m-am văzut singur, absolut singur. O experiență chinuitoare.

Mă învîrteam prin seră, trebuia să supraveghez reacțiile anumitor bacterii autotrofe. Era cald înăuntru. La un moment dat... Eram între bazinele cu alga Chlorella și bancul cu eprubete, cînd am avut deodată, foarte limpede, senzația că sînt spionat. Nu se afla nimeni în seră. Ralston era afară, departe. Auzeam, atenuate, vocile lui Madyson și Lamberti, de dincolo de peretele ușor care desparte sera de magazii. Nu era nimeni, și totuși...

La început a fost doar o senzație. Urechile îmi erau înfundate, efectul pe care îl provoacă o astronavă cînd frînează. Apoi m-am pomenit cu mintea complet goală. Nu știu cum a început, nici cît a durat. Oare conștiința poate avea paginile ei albe? Pentru că de asta e vorba: a fost o clipă, un minut sau o oră — cine ar putea spune? — în sfîrșit, a fost a perioadă de timp în care nu m-am gîndit la nimic, în care eu nu eram, nu existam. Iar după aceea a început coșmarul. Simțeam pe lîngă mine ceva ca o prezență invizibilă și o presiune în creier, degete care mă scotoceau peste tot. Gol. Ca un vierme. Toate gîndurile intime și rușinoase îmi erau descoperite. M-a cuprins atunci o dorință violentă și nejustificabilă, aceea de a înhăța rastelul cu eprubete ca să-l trîntesc de pămînt. Mă apropiasem deja de bancul de lucru, simțeam că mîinile voiau să acționeze singure, împotriva voinței mele. O sforțare cumplită. Strîngeam marginile mesei de plastic cu atîta putere că buricele degetelor mi se albiseră. Am rămas acolo, aproape răsturnat peste masă, cu mintea răscolită, cu ochii fixați pe rastelul pe care voiam să-l fac fărîme, iar mîinile, mîinile abia stăpînite, mîinile care voiau să acționeze...

Cînd am ieșit din seră eram lac de sudoare.

14 aprilie

Ulciorul nu merge de multe ori la apă, ulciorul nu merge de multe ori la apă, ulciorul nu merge...

Curios. Acum, cînd baza e aproape aranjată, apare plictiseala. Desigur, pentru cei din Grupul cercetări, pentru piloți și pentru cartograf munca abia începe. Eu, în schimb, intru în umbră.

Bazinele hidroponice n-au nevoie de supraveghere continuă. Introducerea anhidridei carbonice în culturile de Chlorella elipsoirea se face printr-un dispozitiv automat. Arunci din cînd în cînd o privire la pompele de alimentare, altă privire la motorul care acționează palele perforate... Altceva nimic. În rest, îmi petrec timpul făcînd controale inutile.

Am spus inutile. De fapt, cunosc la perfecție comportamentul microorganismelor. Trebuia să aștept venirea pe Marte pentru a studia reacția acestor bacterii? În urmă cu doi ani am prezentat Centrului de cercetări, un raport extrem de detaliat despre transformările chimice suferite de Thiorcodacee și Athiorcodacee de la Clostridium aceticum pînă la Nitrosomonas europea, de la Thiobacillus thiooxidans pînă la Rhodopseudomonas palustris. Era relatarea cea mai exhaustivă din cîte s-au prezentat vreodată. Cu toate acestea, nici măcar n-a fost luată în seamă. Partea caraghioasă a afacerii este că acum trebuie să execut, din ordin superior, analize și experiențe făcute de mine în trecut, studii și experiențe care — o știu din încercări personale — nu vor duce la nimic bun. Marile inteligențe de la I.C.S. au ales Chlorella elipsoirea în cultură deschisă. Bine. Sînt o ceată de imbecili. Proiectul meu de a realiza ciclul biologic închis întrebuințînd Veronica bellidioides sau Chlorella pyreinodosa era perfect. Și totuși l-au respins, deși demonstrasem limpede că un kilogram de alge poate absorbi toată anhidrida carbonică expirată într-o oră de un om din echipaj.

Nimic de făcut. Ei susțin că drumul bătut e mai sigur. Bine, foarte bine. N-au decît să continue cu culturile deschise, care sînt insuficiente. Adevărul e că la Centrul de cercetări sînt prea mulți cocoși care cîntă. Toți specialiști și nici unul polivalent, nimeni nu are cunoștințe științifice profunde și generale. Deveniți miopi în urma cercetărilor făcute unilateral, sînt — cu toții — incapabili să ajungă la vreo sinteză. Și celălalt proiect, cel pe care l-am prezentat șase luni mai tîrziu, era perfect. Fiziologia algelor era explicată într-o elaborare aproape definitivă. Indicam printre altele condițiile de mediu pentru obținerea unui randament de fotosinteză maxim și stabileam, o dată pentru totdeauna, cum se schimbă compoziția lor chimică în raport cu intensitatea luminii, cu lungimea de undă, cu densitatea, turbulența, aerisirea și concentrația mediului nutritiv. Scoteam în relief mai ales valoarea lor alimentară și atrăgeam atenția acelor

capete seci de la I.C.S. asupra avantajului de a realiza ciclul închis intercalînd între algă și om o verigă nouă, ierbivorul, oaie sau iepure de casă, care ar transforma materia vegetală în hrană animală, mai ușor de asimilat.

Ei bine, și proiectul acela a ajuns la arhivă, sau poate chiar la coșul de gunoi. Răbdare. Harold Bridges știe să fie superior în orice împrejurare.

15 aprilie

Am visat povestea cu rățușca cea urîtă. Toți o ciupeau fiindcă era altfel decît ei. Apoi crescu, fugi și își descoperi adevărata identitate. Era lebădă.

17 aprilie

Aseară n-am vrut să scriu în jurnal, dar adevărul e că toată ziua mi-a fost frică. Starea aceea infectă, în care m-am trezit acum trei zile, spre seară s-a repetat. Identică în succesiunea fazelor, dar mai violentă și mai impresionantă. Numai că ieri n-am reușit să mă stăpînesc. Ieri impulsul nu era îndreptat împotriva rastelului cu eprubete, ci asupra manetei de oprire a motorului. M-am apropiat de perete fără ezitare și mîna mea a apăsat maneta. Nu m-am opus, nici măcar n-am încercat să reacționez. Dimpotrivă, gestul mi se părea normal, pe deplin justificat.

Ralston a intrat imediat, în fugă.

— Bridges! De ce ai oprit motorul?

Scuza, abia schițată, nu părea să-l fi convins prea mult.

— Ești transpirat tot, mi-a atras atenția fixîndu-mă cu niște ochi mărițI.

I-am arătat termometrul ca să-i amintesc că o seră nu-i un frigider. Mi-a întors spatele și a ieșit clătinînd din cap. Bombănea. Am conectat curentul și am ieșit și eu, imediat, nu mai puteam rămîne nici un minut acolo.

Știu că ar trebui să-l avertizez pe coordonator. Ne-a recomandat să-i raportăm orice impresie de pericol, chiar și pe cea mai subiectivă. N-am făcut-o prima dată și n-am s-o fac nici acum. Ramsey mi-ar rîde în nas. Sau poate că nu. Coordonatorul nostru e prudența întruchipată: m-ar putea expedia fără prea multe fasoane la sectorul izolator, să fiu ținut sub observație. Să te lași pe mîna lui Fang Toh Sun de trei ori pe zi nu-i, desigur, ceva plăcut. Afurisitul ăsta de chinez cu priviri pătrunzătoare și ambigue te pune să te întinzi pe pat, gol ca peștele, iar înainte de a începe stă acolo și te studiază, cu buza de sus ridicată deasupra unui șir de dințișori galbeni, de șoarece. Apoi Horwitz mi-ar pune o groază de întrebări. Individul are psihanaliza în sînge, mania testelor, a verificărilor și... a palmelor plesnite peste stomac.

Aș putea să discut cu Ralston, dacă n-ar fi așa de prost. Dincolo de asta, Ralston nu-mi place deloc. Ca toți cei care mănîncă prea mult, dealtfel. Nu știu cum face, dar cert e că tot timpul are ceva de băgat în gură. Un adevărat tranzit de alimente, un tip pe care Horwitz l-ar numi cu siguranță pletoric. Pentru mine e un porc, cînd doarme, cînd macină din fălci, cînd rigîie și cînd scoate tot felul de sunete fără să-i pese absolut deloc de prezența celorlalți. Dar mai ales cînd desenează. Își petrece timpul mîzgălind în neștire mormane de hîrtii cu femei goale, în toate pozițiile, cu proeminențele subliniate la maximum. O, ca pornograf Ralston face dovada unui talent autentic. Nu demult, rînjind cu nerușinare, mi-a vîrît sub nas capodopera lui, o filă pe care era desenată aceeași femeie cu rochia ridicată în brîu și cu picioarele desfăcute ca la broscoi. De jur împrejur, o mulțime de sexe înaripate coborau în picaj în direcția bănuită.

Înapoindu-i hîrtia, am zîmbit, ca să-i fac plăcere. Și-a vîrît mîna în buzunar, a scos un corn și a început să-l rontăie. Mesteca, scărpinîndu-și gîtul. S-a îndepărtat în clipa cînd Mihailovici mi-a transmis mișcarea următoare în partidă.

18 aprilie

Am făcut totul ca să nu mă întorc în seră. Acolo, înăuntru, frica mă prinde de gît, ca un laț. L-am rugat pe Ralston să facă și tura mea.

— De ce? a întrebat uimit. Te simți rău?

— Nici vorbă. Mihailovici m-a pus în încurcătură. Aș vrea să analizez pentru ultima oară poziția, înainte de a mă recunoaște învins...

Lui Ralston nu-i place șahul. Spune că prea mult îi amintește de viață și că are și așa destule probleme serioase în seamă. Poate că și el se teme, poate că și el se gîndește acasă și îi este dor, chiar dacă numai de fripturi și de fete.

Îndată ce Ralston a dispărut dincolo de ușa serei, am luat jurnalul și l-am recitit de la capăt, pagină cu pagină.

Ciudat, m-am simțit cuprins de un oarecare entuziasm, la început. Dar, pe măsură ce reciteam, am observat cum odată cu trecerea zilelor m-am lăsat prins încetul cu încetul într-o plasă de invidii și spaime. Îmi propusesem să descriu doar faptele, și iată-mă umplînd caietul cu presupuneri periculoase și cu imagini ridicole.

Ajunge. O să iau măsuri urgente. Acum scriu că Marte e o planetă minunată, că Marte nu ascunde pericole, că Marte este un paradis. Iar baza noastră e sigură, locul desciderii ultrapotrivit, criteriile de organizare excelente. Nu-i adevărat că ar fi preferabil ciclul biologic închis, cei de la Centrul de cercetări sînt grozavi, Ramsey e grozav, Horwitz e grozav, Fang Toh Sun e grozav. Şi Schultz, Bergeron, Bitto, Mihailovici, Arnquist... Toţi. Sînt formidabili cu toţii. La fel şi Ralston.

19 aprilie

Pfff!

20 aprilie

Furtuna de astă-noapte ne-a ţinut pe toţi treji. Cupola de metacrilat a adăpostului pe care îl împart cu Ralston a fost izbită ore în şir de rafale de limonit şi de nisip pulverizat, dese şi violente ca o ploaie de meteoriţi. Anemometrul a înregistrat o viteză a vîntului de 120 de kilometri pe oră, cu alte cuvinte un uragan de gradul 13.

Toată noaptea Ramsey a făcut apeluri necontenite, fiind în legătură generală şi permanentă cu toate adăposturile. La fiecare zece minute vocea lui ţişnea din aparat, acoperind trosnetele vijeliei, o voce care nu mai era seacă şi energică, dimpotrivă, apăsată de nelinişte, plină de teamă.

— Totul e în ordine, Schultz?

— Totul e în ordine.

— Arnquist! Mă auzi?

— Aici Arnquist. Totul e-n regulă.

La intervale aproape regulate, povestea cu vocile se repeta. Cupola numărul doi, în regulă. Cupola numărul trei, în regulă. Numărul patru, cinci şi şase, în regulă. Şi tot aşa pînă la a treisprezecea, ultima. Cîteva minute de tăcere, apoi Ramsey îşi reîncepea apelul.

A fost o veghe emoţionantă. Intensitatea vîntului a scăzut abia în zori, după patru ore de adevărat uragan, dar a trebuit să aşteptăm alte patru ore înainte de a ieşi afară. Furtuna de nisip venise dinspre nord-est. Uşa de acces în adăpostul nostru se deschide spre sud-vest, aşa că nu era blocată. Ralston şi cu mine am ieşit cu lopeţile şi am degajat intrarea în cupolele cinci şi şapte. Avantajul bazei este faptul că uşile adăposturilor dau spre pistele de circulaţie din unghiuri diferite, astfel că în cazul furtunilor de nisip o parte din oamenii expediţiei are întotdeauna posibilitatea să iasă şi să se ocupe de degajarea uşilor blocate.

Acum sînt frînt de oboseală, am degetele umflate ca nişte caltaboşi. Gînduri ciudate îmi umblă prin cap în clipa asta. Trebuie să le supraveghez, să le ţin la distanţă, altfel înnebunesc. Mai bine mă gîndesc la altceva, la orice, însă nu...

Mai bine să vorbesc despre bază. Chiar aşa! Ne-am instalat într-o zonă apropiată de ecuator, între Lybia şi Syrtis Major, adică între deşert şi aşa-zisul „mărăciniş", într-o albie adîncită şi, prin urmare, relativ protejată de vînturile cele mai puternice. Adăposturile, avînd forma unor calote sferice, sînt din...

Dar îmi vine în minte că unchiul Ernest a murit nebun, la spitalul din Liberty Gate. Adăposturile sînt din folii de plastic... Da, la ospiciul din Liberty Gate, însă unchiul Ernest nu era din familie, aparţinea unei ramuri colaterale. Adăposturile sînt din plastic, cu pereţi dubli, uniţi printr-o reţea de nervuri încrucişate. Le-am instalat extrem de simplu, ca într-un joc de copii. Aşezam pe fundaţie formele dezumflate, apoi pompam aer între pereţi. În cîteva minute adăpostul era gata: trebuia doar să-l umpli cu aer condiţionat ca să-l faci locuibil, iar apoi, treptat, să-l tencuieşti.

Apropo de tencuială: sînt sigur că, pe Pămînt, cei de la Centrul de cercetări se mai ceartă şi acum. Da... fiindcă unii susţineau că era bine să se utilizeze betonul armat, pe cînd alţii preferau materialele sintetice. Dat fiind faptul că baza este experimentală, au sfîrşit prin a adopta o soluţie à la regele Solomon: jumătate din adăposturi au fost betonate, iar cealaltă jumătate s-a acoperit cu o spumă de polistiren.

E inutil. Sînt stăpînit de o furie oarbă. Vreau să scriu adevărul adevărat. Stimaţi domni de la Centrul de cercetări, vă legănaţi în iluzii! N-aţi văzut ce s-a întîmplat pe Lună cu amărîtul vostru de beton? Tot la două luni trebuiau întărite construcţiile în locurile unde se produseseră fisuri datorită condiţiilor atmosferice speciale: priza cimentului e compromisă, în faza de întărire apa ţîşneşte afară de pretutindeni şi la urmă te trezeşti că ai deasupra capului o cupolă plină de crăpături şi fisuri.

Polistirenul? Materialele plastice au un coeficient de dilatare destul de mare, asta o ştiu şi nătăfleţii. E destul să foloseşti articulaţii solide, aţi spus. Nu, domnilor! Articulaţiile singure nu ajung, rezolvă prea puţin. Trebuie folosit un sistem cu totul diferit, o cu totul altă soluţie. Iar soluţia e aici, în capul lui Harold Bridges.

Ignoranţi, aroganţi, închipuiţi! De ce nu l-aţi ascultat niciodată pe Harold Bridges? De ce mi-aţi azvîrlit la coş proiectele? De ce?

22 aprilie

Anna avea un păr foarte frumos, lung, cu reflexe arămii.

E deconcertant. Am scris „avea", cum se spune despre cineva care nu mai este. Sau nu, poate că e bine așa. Între mine și ea e acum neantul, un abis care o face să fie moartă.

23 aprilie

M-am întors în seră și, abia intrat, s-a repetat povestea. Asta e a treia oară. Din partea mea, rezistența a fost și mai slabă. Am apucat imediat rastelul și l-am izbit de podea, am călcat în picioare eprubetele ca un dement. Nu mai eram în stare să mă controlez. Apoi, într-un neașteptat moment de luciditate, mi-am adunat forțele și mi-am revenit.

Fiori. Și sudoare rece. Îmi simțeam pipăit creierul, măruntaiele, sîngele...

Am rămas cuprins de neliniște și mai tîrziu, cînd Ralston mi-a comunicat că Bergeron și Goldwin sînt la izolator, sub supravegherea doctorului Horwitz. De ce? Ce li s-a întîmplat lui Bergeron și lui Goldwin?

Ralston n-a știut să-mi spună. Nimeni nu poate să spună. Peste două ore, cînd Ramsey le va transmite tuturor noapte bună prin difuzor... Nu, Ramsey nu va spune absolut nimic. Cel mult va informa baza că doi oameni au fost internați la infirmerie pentru indigestie. Nici măcar nu le va menționa numele. Ramsey e viclean, el nu spune niciodată nimic. Ține pentru el pînă și veștile de pe Pămînt, ca și cum ar fi secrete militare.

Deocamdată, Bergeron și Goldwin sînt la izolator. E exclus să fie vorba de vreo infecție: ne-au îndopat pe toți cu antibiotice pînă la limita suportabilității. Iar atunci? Mi-e frică. Dacă li s-a întîmplat și lor ce mi s-a întîmplat mie... Dumnezeule! Atunci nu-i vorba de nervii mei! E ceva aici, în această lume a pierzaniei, e ceva, sau... ci-

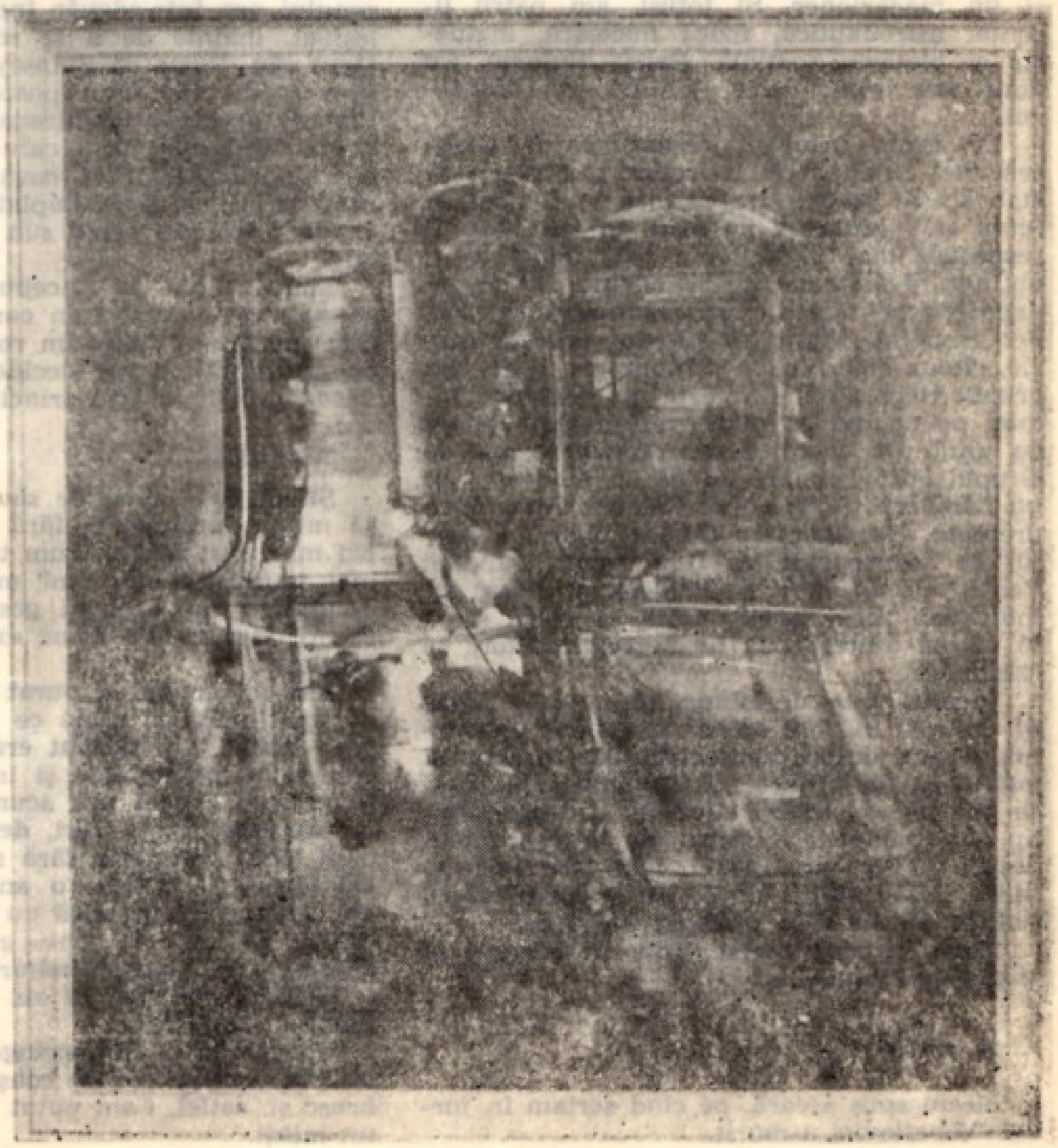

KANCSURA ȘTEFAN: COLIVIE PENTRU LUMINĂ

neva, cineva care ne cercetează, care ne scormonește cu perfidie prin minte, care ne silește să facem gesturi și acțiuni împotriva voinței noastre, cineva care ar putea să-l constrîngă pe vreunul dintre noi să...

Ajunge. Afară, noaptea e un cuib de fantasme. Nu vreau să înnebunesc.

Ralston e un cretin.

24 aprilie

Nimic. Douăzeci și patru de ore destul de liniștite.

26 aprilie

Savanți faliți = Centrul de cercetări = Incompetență.

Poate că Anna avea dreptate. N-ar fi trebuit să accept o însărcinare atît de lipsită de importanță. Aici valorez mai puțin decît un pilot, nu e nici o diferență între mine și un magazioner. Și totuși, am patru licențe: astronautică, fizică nucleară, inginerie și biologie spațială. Patru diplome. Cu două mai mult decît Ramsey, coordonatorul.

La urma urmelor, resentimentul Annei era mai mult decît îndreptățit. Puteam să stau acasă: cu înzestrarea mea aș fi avut de lucru și o grămadă de bani. Și toți m-ar fi respectat, mai curînd sau mai tîrziu aș fi obținut răsplata ce mi se cuvine. De acord, expediția pe Marte e un eveniment de răsunet mondial. Mulți au pierdut această ocazie, cîteva sute. Eu, în schimb, fac parte din grupul celor aleși. Dar asta nu înseamnă nimic: pe un om ca mine nu-l puteau ignora cu totul. De acord. M-au repartizat însă la Grupul aprovizionare, ca pe un Madyson, pe un Lámberti. Și ca pe un Ralston. Anna avea dreptate. Eu așteptam liniștit, sigur că postul de coordonator va fi al meu. Naivule! Pentru un tip onest ca Bridges se găsesc întotdeauna zece Ramsey gata să tragă sfori, să obțină protecții, să fie nerecunoscători, să calomnieze...

Idealist bun de nimic, mi-a spus Anna. Și chiar și în ziua aceea mi-a ținut obișnuitul discurs despre deosebitul simț practic al tatălui ei, miliardarul. Era ajunul plecării și ea îmi vorbea despre taică-său și despre Philip, care conduce o rețea de întreprinderi, despre Philip care încă îi mai face curte și care... Dar atunci de ce nu s-a măritat cu Philip? De ce m-a preferat pe mine?

Țipa, în ziua aceea. Voia să renunț, să abandonez totul și să...

27 aprilie

Mi-au spus aseară, pe cînd scriam în jurnal. Mihailovici a murit.

Am făcut noapte albă. Și Ralston a rămas treaz, pierzîndu-și pînă și pofta de mîncare: astăzi și-a lăsat nemîncată jumătate din porție.

Nu cunosc starea sufletească a celorlalți. Prin difuzor, Ramsey ne îndeamnă să ne păstrăm calmul. Zice că a fost o nenorocire, un incident banal și întîmplător.

Cine-l crede? Pînă și Ralston o fi avînd îndoielile lui: reconstituirea întîmplărilor privind moartea lui Mihailovici nu convinge pe nimeni. Ramsey susține că omul s-a simțit rău și că, amețind, s-a rostogolit pe povîrniș. L-au găsit țeapăn — după cît timp? — cu robinetul tubului de oxigen în poziția închis. Ramsey spune că întrerupătorul s-o fi răsucit în cădere.

Iată-ne lămuriți. Explicația lui Ramsey e demnă de luat în seamă și, dealtfel, e singura rațională. Nimeni nu va pune, desigur, la îndoială declarațiile oficiale, cel puțin pe față: Mihailovici a fost găsit într-adevăr la baza povîrnișului, iar robinetul oxigenului era într-adevăr închis. Dar de ce a leșinat, înainte de a se rostogoli? A, i s-a făcut rău. Poate că Ramsey nu cunoaște natura acelui rău. Sau poate că da, pînă și Ramsey ar putea fi antrenat într-o experiență de felul celei prin care am trecut eu în sera hidroponică. Iar ceva asemănător trebuie să li se fi întîmplat lui Bergeron și Goldwin, cei doi aflați sub observație în izolator.

Sîntem abia la începutul dramei. Dar acesta-i un spectacol în care nu vrea să rămîn spectator. Vreau un rol de prim-plan și cu siguranță nu vor decide alții pentru mine. *EU* voi fi actorul principal, protagonistul.

29 aprilie

Știam. Mai devreme sau mai tîrziu urma să mi se întîmple și fără să intru în seră. Nu mi-a fost frică. Acum treaba asta nu mă mai impresionează. Îmi mișc mîinile docil, ascultător, fac aceleași gesturi de cinci, zece ori, fără să mă opun, execut totul cu naturalețe.

Ieri fenomenul a durat toată după-amiaza, continuînd și după ce Ralston a revenit sub cupolă. La început era destul să apară cineva pe neașteptate și imediat mintea mi se elibera. Acum nu, acum sînt stăpînit și în prezența altuia. Ieri, de exemplu, schimbam locul obiectelor fără nici un motiv, între ideea de a face o anumită mișcare și aplicarea ei în practică nu apărea pauza necesară gîndirii. În fine, gesturile îmi erau sugerate, ca impuse dinafară.

— Ce-i cu tine? a zis Ralston surprins. Parcă ai fi posedat!

Cleștele care îmi strîngea creierul a slăbit puțin, o fărîmă de conștiință s-a eliberat brusc și, astfel, i-am putut răspunde, am putut minți.

— Un pic de exerciţiu fizic nu strică.

Dar nu eram una cu acela din mine, care vorbea. Ca să-l împiedic pe Ralston să intre la bănuieli, am început să fluier. Şi chiar şi atunci mi-am simţit eul dedublat într-un mod ambiguu.

Conştiinţa e nimicul nimicului. Nu-mi mai aparţin, scriu în jurnal, mă văd pe mine însumi scriind în jurnal, mă gîndesc că mă văd pe mine însumi scriind în jurnal, mă... Nimic.

Toate astea au un nume: paranoia, mania persecuţiei. Sau poate că-i ceva şi mai rău? Poate-i un început de schizofrenie.

30 aprilie

Coordonatorul Ramsey se află în încurcătură. A încercat să-l înlocuiască pe Mihailovici cu Ferenc Bitto, dar ungurul nu s-a descurcat. O fi Bitto un geniu al mecanicii, însă la centrala de energie e nevoie de un fizician nuclear, şurubelniţa şi cheia franceză nu sînt de ajuns. Şi uite-aşa, Ramsey şi-a amintit de mine. A aşteptat trei zile, dar în cele din urmă a trebuit să se adreseze subsemnatului. Eu sînt jolly-jokerul expediţiei, pot interpreta toate rolurile, chiar şi pe cel al lui Ramsey, cu o competenţă încă mult superioară.

Acum mă aflu la centrala de triaj, singur, şi trebuie s-o supraveghez douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru.

— Încearcă să te descurci, doctor Bridges, mi-a spus Ramsey cu voce stinsă. Îmi dau seama că va fi greu singur, dar nu-mi pot permite să-ţi asigur un tovarăş de echipă. Goldwin şi Bergeron sînt din nou la izolator...

— Ce-au păţit? am întrebat imediat.

— Au făcut febră. I-am izolat din pură precauţie.

O imperceptibilă clipire a genelor m-a făcut să-mi dau seama că mintea. Dar asta n-are importanţă.

În urmă cu vreo zece zile, m-ar fi înnebunit chiar şi numai gîndul de a rămîne singur. Acum, în schimb, îmi pare un mare noroc. Am scăpat de porcul ăla de Ralston. Mă pot mişca, pot face ce vreau fără să mă controleze nimeni. Îmi pot scrie fără grijă jurnalul, pot să-l las nepăzit. Sînt singur, ca Dumnezeu. Şi tot ca Dumnezeu pot judeca, pot ride... Pot condamna.

2 mai

Am auzit vocile. Era plin castelul de ele. Apa din şanţ, de sub podul mobil, avea un murmur funebru. Porţile se deschideau singure, în mod misterios. Eu înaintam în lungul coridorului fără capăt.

O sală imensă. Goală. Şi o masă cu o sută de candelabre. Eu eram oaspetele de onoare. Servitori nevăzuţi mînuiau tacîmurile şi turnau în pahare.

Apoi scena s-a schimbat. Vocile persistau, dar nu mai era castelul. Tapiserii şi covoare, armuri şi trofee de vînătoare... totul dispăruse.

Mergeam, cumplit de obosit. Galeriile erau umede, reci, din pereţi se prelingeau picături de sînge. La capăt mă aştepta unchiul Ernest. Surîdea, chemîndu-mă la el printr-un gest uşor şi lent, făcut cu o mînă extraordinar de albă.

Harold! Termină cu prostiile astea. A fost un vis, doar un vis.

Da, însă vocile acelea sînt încă aici, în capul meu, nu mă părăsesc nici o clipă. Am spus: eu nu-mi aparţin, e cineva aici, lîngă mine, care mă controlează, care aşteaptă momentul potrivit să mă determine să fac un gest ireparabil.

3 mai

Anna şi Philip: arivism şi obtuzitate.
Anna şi Philip: vanitate şi oportunism.
Anna şi Philip: minciună şi ipocrizie.
Harold Bridges: Marele Exclus.

4 mai

Să vedem. Zici că te-au ales pe tine fiindcă eşti subiectul cel mai potrivit. Spui că odată, la teatru, un iluzionist te-a hipnotizat şi te-a determinat, în faţa tuturor, să faci lucruri incredibile. Şi spui că stăpînul invizibil care te constrînge acum să acţionezi o face cu viclenie şi inteligenţă subtilă, aproape lăsîndu-ţi senzaţia de libertate, ca să nu intri la bănuieli.

Să vedem. Dacă ai vrea, ai mai putea găsi o explicaţie raţională. Nici nu e chiar atît de greu, la urma urmei în obsesia ta nu e nimic ocult.

Să vedem. Într-o zi ai apucat rastelul cu eprubete şi l-ai făcut ţăndări. Spui că cineva te-a constrîns s-o faci, o prezenţă invizibilă care îţi conducea mîna, care te obliga să distrugi. Fii atent, Harold! Întotdeauna ai considerat inutile verificările acelea legate de microorganisme. Cînd ai izbit eprubetele de podea şi le-ai călcat în picioare, ai crezut că astfel îţi realizezi o aspiraţie reprimată.

Nu-i aşa? Ah, dacă ai fi putut face lucrul acela în faţa lui Ramsey! Cîtă furie şi patimă, cîtă ură n-ai fi implicat în acţiunea ta. Iar prezenţa invizibilă? Ia mai termină, nu era nimeni lîngă tine, pe cînd înăuntru, înăuntru nu aveai decît eul tău nemăsurat şi îngîmfat, orgoliul frustrat care cerea în

mod autoritar să fie satisfăcut indiferent cum, chiar și printr-o răzvrătire simbolică.

Îți amintești cînd ai oprit motorul bazinelor hidroponice? Și în împrejurarea aceea gestul tău nechibzuit avea drept scop împlinirea unei dorințe. Proiectul tău privind ciclul biologic închis. Firește! Centrul de cercetări a spus *nu* proiectului tău, preferind Chlorella elipsoirea în cultură deschisă. Iar tu ai spus *nu* Centrului de cercetări, oprind motorul.

Harold, nebun orb ce ești! De ce nu-ți faci examenul de conștiință? De ce nu admiți că ești obosit, cu nervii chinuiți, cu moralul la pămînt?

Ai hotărît să distrugi baza. Un gest măreț, de acord. Și ușor de îndeplinit, e destul să legi cablul de înaltă tensiune la conducta principală a rezervorului de oxigen. Dar de ce vrei s-o faci? Zici că n-ai încotro, zici că e un ordin de la care nu te poți sustrage, un ordin ce vine de la prezențele invizibile.

Harold, tu știi să te minți chiar și pe tine însuți. Nu-i nimeni aici, pe Marte, galeriile sînt pustii, aceasta e o lume fără viață, numai vînt și nisip, ger și singurătate. Știi bine că Ramsey nu te-a mințit, cei doi din izolator au febră și atîta tot, știi bine că Mihailovici a murit dintr-o întîmplare nefericită și că numai fantezia ta bolnavă ți-a trimis gîndul la...

Inima ta e un cuib plin de ranchiună. În ciuda fisurilor și a bombării, betonul și polistirenul rezistă. Și asta te nemulțumește. Ți-ar conveni ca nici a treia expediție să nu reușească fiindcă nu vrei ca Ramsey să rămînă în istorie cu titlul de cuceritor al planetei Marte. Îl urăști pe Ramsey, cu o ură profundă și rușinoasă. Și-i urăști pe toți cei de la Centrul de cercetări pentru că ți-au respins proiectele, pentru că i-au încredințat lui Ramsey și nu ție sarcina de coordonator. Te crezi un geniu, Harold. Un geniu neînțeles.

Vrei să distrugi baza. Fii atent, geniule, fii atent! Nu există dușmani invizibili, dușmanul invizibil ești tu, cu nebuneasca ta sete de glorie, cu eul tău umilit și batjocorit. Termină, Harold. Dacă o vei face, înseamnă că tu ai vrut-o. Nu încerca să te sustragi responsabilităților, povestea cu fantasmele care te stăpînesc e ridicolă.

O să mori și tu.

Nu-ți pasă? La școală, copil fiind, cînd colegii îți făceau o nedreptate, aranjai lucrurile în așa fel încît toată clasa să fie pedepsită. O, știai atît de bine să te sacrifici! Nici atunci nu-ți păsa, era destul să știi că și ceilalți, toți ceilalți, vor fi pedepsiți.

Iar acum? Acum ai un motiv în plus să te frămînți. Tu nu vrei să te întorci acasă, Harold Bridges. Ți-e teamă că soția nu te mai așteaptă, ți-e teamă că o s-o găsești cu Philip.

5 mai — ziua încheierii conturilor

Un sfredel foarte fin îmi perforează nervii și toarnă în mine valuri de chinuitoare voluptate. Ceea ce mi se întîmplă e frumos, dionisiac. Din cînd în cînd mi se pare că o miraculoasă seninătate mă așteaptă dincolo de prag. Restul e vulgaritate, nedreptate, cuvinte și subterfugii jalnice.

Adineauri am racordat cablul la depozitul de oxigen. Lamberti a făcut o grimasă cînd i-am spus că trebuie să verific instalația magaziei. Apoi a ridicat din umeri și m-a lăsat singur. Am înlocuit o rezistență. Am pus în loc una foarte groasă, care nu s-ar putea topi la variația curentului.

Pe cînd făceam această operație, mă gîndeam că totul era o glumă.

Ce puneam eu la cale era o probă. Voiam să-mi demonstrez mie însumi că viața tuturor e în mîinile mele, treabă pentru care ajungea să introduc în instalație un dispozitiv de doi bani. Dar era ca și cum ai ochi cu o armă descărcată sau ai trage salve pe scenă, cînd se joacă o piesă cu un subiect potrivit.

E doar o probă, continuam să-mi repet, doar o probă, o probă din care să văd dacă lucrul e posibil. Și totuși, făceam toate gesturile necesare, executam planul pînă în cele mai mici detalii.

Într-o jumătate de oră am meșterit întrerupătorul. O altă jumătate de oră ca să deviez cablul și să-l racordez la cel de înaltă tensiune.

Și acum totul e gata. E suficient să apăs pe buton, aici, pe masa mea.

Adăposturile sînt legate între ele și cu centrala. Ar trebui să ia foc totul, dar nu sînt sigur de asta. Singurul lucru de care sînt sigur este că rezervorul de oxigen va sări în aer. Supraviețuitorii — dacă vor fi — vor mai rezista cel mult șaisprezece ore, cu buteliile de urgență. Iar peste douăzeci și cinci de zile, cînd astronava de aprovizionare se va așeza pe acest nisip rece ca un mormînt, va găsi numai moloz și cadavre. Inclusiv al meu.

Cu siguranță, voi muri primul, pe loc. Dar asta nu mă îngrozește.

Un singur lucru aș vrea să înțeleg. Cine mă împinge s-o fac? Nebunia mea, sau...

În mine, o voce urlă cu toată puterea: Nu face asta, Harold! Nu face! Dar mii de alte voci se zbat în timpane, șoareci care ricîie în viziunea craniului. O să mor primul. Și împreună cu mine vor muri treizeci și trei de păduchi, și o sută și o mie și un milion de vise, tot universul a ceea ce putea fi, dar n-a fost.

Nu voi mai ști. Nimeni nu va mai ști. Mîna mea așteaptă ultimul impuls implacabil.

În românește de Doina Opriță

THOMAS OWEN

CA UN RAU...

Ce, mă mai urmăriți, imagini
pe care le credeam demult
uitate?

(Adalbert von Chamisso)

Benoit Thibaut se șterse la gură. Mîncase cu poftă. În fața lui, în acest restaurant zgomotos și reputat, Marcelline îl privea cu îngăduință. O iubea mult pe Marcelline, și-i era cam teamă de asta.

— Mănînci ca un porc! zise ea rîzînd.

— E adevărat. În compania ta, sînt cuprins de un soi de aviditate animală. (Îi atinse mîna pe deasupra mesei). E urît?

— E oribil. Dar nu te vei mai schimba. Ai fost prost crescut. Și e incurabil.

Ea îl bătu afectuos peste mînă.

— Pe deseară. Poartă-te frumos. Am invitat lume bună.

Se îndepărtă făcînd un gest comic din vîrful degetelor.

Benoit Thibaut nu mai era tînăr. Pe vremuri a fost în stare să suporte toate excesele muncii și ale plăcerii și mai păstra din prestanță, din înțelepciune și experiență. Trăia cumpătat, era puțin burghez, atît cît să nu cadă în ridicol la vîrsta lui. De doi ani era amicul discret (sau mai bine zis, în mod discret amicul) Marcellinei.

Aceasta — i se părea de necrezut — avea jumătate din vîrsta lui. Funcționară într-o mare bancă americană, trăia singură și liberă, ținea foarte mult la independența ei, lua masa de două ori pe săptămînă cu el și-i consacra cîteva seri, uneori chiar și week-end-ul.

În seara aceea, tînăra trebuia să primească prieteni. El a fost invitat conform uzanțelor. Va merge să comande flori înainte de a se întoarce la birou...

Cînd ajunse la Marcelline, o mulțime de invitați erau deja ocupați cu băutul și fiecăreala iar rumoarea conversațiilor îi păru neplăcută. Ce va fi peste o oră?

De cum intră o căută din priviri pe stăpîna casei, zîmbi cîtorva chipuri cunoscute și se instală aproape de ușa ce dădea spre terasă. Seara se lăsase deja. Aerul era plăcut. De pe alee urca un miros de tei și de pămînt reavăn. Se sprijini de balustradă și Marcelline veni lîngă el.

— Te simți bine?

— Da, da. Dar aveam nevoie de puțin aer curat. Se fumează mult la tine.

— Bei ceva?

— Nu acum. Du-te, nu te ocupa de mine. O să mă servesc singur.

O privi cum se îndepărtează. Era frumoasă. Corpul ei era tînăr și suplu. Era mîndră de asta. Încerca totuși o senzație ciudată.

I se părea că un soi de decalaj se producea între momentul pe care îl trăia și el însuși; că se afla în aceeași clipă în prezent și în trecut; că realitatea căpăta o aparență de vis, că niște reminiscențe veneau spre el de foarte departe, revărsîndu-se ca valurile, aidoma unor rotocoale de fum greu, din care se desprindeau, puțin cîte puțin, cîteva amintiri mai precise.

Resimțea ambiguitatea momentului cu atît mai mult cu cît recunoștea acum printre invitații Marcellinei oameni pe care i-a cunoscut cu mult înainte, care nu aveau ce căuta acolo în seara aceea, care în mod normal nu puteau fi prieteni cu ea și a căror prezență dezvăluia o implicație în care numai el era angajat.

Ce făcea acolo bătrînul Deresoff, care pe vremuri își decupa în ghete găuri menite să-i degajeze bătăturile dureroase de la picioare? Era tot fără ciorapi, ca atunci, și cu degetele date cu tuș negru pentru a-și ascunde mizeria și siretlicul? Cum de îl cunoștea Marcelline și de ce l-a invitat?

La fel și cu „Delhaize din colț", mandatarul unei băcănii demult dispărute, care își tîra un picior și care îi dădea uneori, cînd i se întîmpla, copil fiind, să facă vreo cumpărătură pentru mama lui, o savuroasă felie de plăcintă cu mere, dezlipită cu dibăcie din blocul cafeniu închis, tăiat în lamele. Trebuie să fie mort demult, sontorogul acela în halat alb!

Și fata aceea bătrînă, slabă și uscată, căreia i se spunea Domnișoara Simon, mama pisicilor, care creștea pe puțin o duzină, strîngea pentru ele, de la vecini, resturi de mîncare și se îngrijea de animalele pierdute pe care le aduna într-un paner din răchită cu capac (închis cu un cui de lemn) a cărui culoare neagră bătea în gri de vechi ce era.

Totul părea lipsit de sens! De aceea nu le vorbi acestor oameni care, de altfel, nici nu-l recunoscură.

Din fericire întîlni privirea Marcellinei, foarte ocupată, care îi făcu un semn întrebător ca pentru a-i spune „cum te simți"?

SORIN ILFOVEANU: MUZICANT

Cu degetul mare lîngă arătător, îi trimise un sărut fugar și dispăru printre invitați.

Sporovăiala mondenă urcase cu un ton; dar el se simțea mai bine. Reuși să se apropie de bufet și se servi cu un pahar de șampanie. Era spumos. Pălăvrăgi cu două tinere cupluri, prieteni de-ai Marcellinei, apoi se așeză într-un colț pentru a observa în tihnă această întrunire pestriță. Era derutat, și începea să-și piardă controlul. Nu înțelegea bine ce căuta el acolo, în loc să fie acasă, să citească sau să asculte muzică.

În clipa aceea, un fapt neînsemnat îi semănă în suflet neliniște și îi zgudui inima ca o puternică lovitură.

Apărut fără îndoială de pe terasă, un băiețel de șapte-opt ani se strecura printre invitați și se îndrepta în mod vădit spre el. Purta un costum negru de catifea, cu un guleraș alb rotunjit așa cum se vede la prințul moștenitor, în vechile fotografii. Avea un păr lung șaten și o față delicată de înger. Era frumos ca un paj.

Spunîndu-și în sine aceste cuvinte își dădu seama că de fapt copilul nu era altul decît el însuși la acea vîrstă. De necrezut dar adevărat.

— Bună ziua Benoit Thibaut! zise el cînd băiețelul trecu pe lîngă el.

— Bună ziua Domnule, spuse puștiul mirat că i se știe numele.

— Nu mă recunoști?

— Nu.

— Apropie-te. O să-ți povestesc ceva. O poveste frumoasă.

Ce straniu era totul! În jurul lor, nimeni nu părea să-și fi dat seama de ceva. Nici Marcelline, care s-a apropiat o clipă ca să-l întrebe dacă are tot ce-și dorește, nu a aruncat nici o privire spre micuțul vizitator neașteptat, nemișcat de lîngă el.

Benoit Thibaut îl așeză pe copil pe marginea fotoliului său. Se uita la chipul acela fin, aproape indiferent, la obrajii netezi, la ochii umbriți de gene lungi și negre, la buzele de o prospețime tulburătoare. Îl cuprinse o puternică emoție.

Ceva asemănător cu o dorință ce se naște și în același timp cu o frică de suferință. Copilul acesta, era deci chiar el, apărut în mod inexplicabil din trecut, scăpat parcă din albumul cu fotografii de familie. Simți că îl iubea cu o pasiune sfîșietoare. Își dădea seama cu cîtă disperare se iubea.

Trase copilul spre el și acesta, surîzînd, se lăsă în brațele protectoare. „Ani și ani de viață pierdută" murmură el. Privi în jurul lui. Nimeni nu-i observa gestul. Cîteva cupluri dansau acum pe o muzică plăcută. Lăsă micuțul să-i alunece pe genunchi și-l strînse în brațe. Era atît de emoționat că-i venea să plîngă. Cu mîna sprijinea căpșorul de scobitura umărului său. Îi venea să muște în joacă această ureche, să mîngîie această ceafă. Îmbrățișarea deveni mai puternică. Îl simți pe copil cum se neliniștește, se încordă, apoi se zbate.

Era conștient acum că se comportă urît, că-și pierde cumpătul ,că se pune într-o situație fără ieșire. Dar de acum îi era cu neputință să se oprească. Și îl strînse și mai mult...

Ceva trosni. Să fie oare copilul al cărui tors fragil l-a strivit, sau poate s-a rupt ceva în propriu-i piept? O durere insuportabilă îl străpunse ca o lamă de oțel.

Se aplecă și se răsturnă în față. Deja lumea se înghesuia în jurul lui. Marcelline, foarte palidă, sosi în grabă cu un prieten medic care participa la serată.

Acesta o privi grav și lăsă să cadă încheietura mîinii în care a căutat zadarnic pulsul vieții...

În confuzia produsă, nimeni n-a văzut — dar oare i-a simțit cineva prezența? — pe băiețelul în costum de catifea neagră dispărînd fără zgomot așa cum a venit.

HENRI CORNELIUS

LARTELE

Camera în care s-a întors este mereu aceea, cu o liniște însingurată, pe care ai putea-o tăia în felii, atît este de densă, o liniște care, din zi în zi, s-a îndesit și mai mult. O prăjitură uscată, liniștea asta, după care ți se face sete.

Cele cinci bancnote cenușii sînt acolo, într-unul din sertarele comodei.

Și fiecare valorează cinci mii de franci.

În tramvai, în drum spre casă, i se părea că le aude fîșîind în portofel, la fiecare curbă, cînd în spate, un piept se apăsa pe ele. Un foșnet de mătase, o stofă scumpă pe care o boțești. Toți cei de pe platformă au auzit cu siguranță foșnetul bancnotelor. Dar nu-și puteau închipui ceea ce...

Bărbatul a spus nu. Nu se spune nu într-un birou de culoarea havanei, cu fotolii die piele cafenie, cu covoare în care piciorul ți se afundă ca în nisipul dunelor. Apăsînd tare cu pantoful, Jean ar fi putut simți lîna suplă prin gaura tălpii. O mîngîiere la talpa piciorului, în ciuda pingelei false pe care și-o decupase din paginile unui ziar.

— Aveți garanții, Domnule? a întrebat bărbatul, lăsîndu-se să alunece puțin pe pielea fotoliului.

Atunci, Jean a văzut pantofii Șefului de serviciu. Două bibelouri din acaju așezate pe covor. Și, în interior, picioarele care probabil miroseau a lavandă, așa cum tot biroul mirosea a levandă. Pantofi care, cu siguranță, nu erau găuriți.

„Dacă nu aveți drept garanții decît ceva mobilă fără valoare, înțelegeți că este imposibil... Credeți-mă că regret.

Și a dat din mîini ca și cum ar fi alungat fumul, sau ar fi șters ceva care-l împiedica să-și vadă clar orizontul cu miros de lavandă.

Banii probabil că se aflau într-unul din sertarele biroului, un sertar pe care, instinctiv, bărbatul l-a indicat cu un gest imediat întrerupt.

De ce oare prespapierul acela avea forma unui ciocan, acolo, pe placa de sticlă a biroului? O invitație la...

Avea nevoie de acești douăzeci și cinci de mii de franci. Astăzi... Își repeta refrenul cunoscut de toți jucătorii: „Datorie la joc, datorie de onoare."

Nu mai avea în cap decît aceste cuvinte. Estompau totul. De data asta, nu i-au venit decît cărți proaste la pocher. În plus, juca rău, nu putea sta indiferent ore în șir, în fața adversarilor săi încremeniți pe chipul cărora nu tresărea nici un mușchi, doar cînd își încasau cîștigul zîmbeau imperceptibil.

Nu avea nimic deosebit acest prespapier; în masa lui butucănoasă, existau totuși, potențiale toate loviturile pe care le-ar putea da.

„Nu, nu, nu insistați... Fumați?"

Și îi prezentă un luxos pachet de țigări englezești, cu un marinar deasupra.

Era ora patru după-amiaza, încăperea care mirosea a lavandă era tihnită, liniștită, izolată ai fi zis, de tot, prin enorme ziduri căptușite.

Pe placa de sticlă, bărbatul a împins spre Jean pachetul cu țigări. Așa cum ai da o fărîmă de pîine unui cîine, atunci cînd ai vrea un ciolan. Pachetul s-a oprit lîngă prespapier. Ai zice că a făcut-o intenționat, cel de la birou. Să întindă mîna să ia țigara? Să mulțumească? Să plece prin băltoace, cu pantoful acela care suge apa prin pingeaua din hîrtie de ziar? Cu pantofii rupți și cu o țigară de lux în gură?

— Da, fumez.

A întins mîna. Mînerul prespapierului era rece în palmă. Înainte de a cădea, cu capul în față, în mijlocul frunții cu acea stea care se înroșea, bărbatul a avut un aer mirat. Mirat, da, și vexat în același timp.

Aplecîndu-se, bustul a împrăștiat nori de lavandă. Ca atunci cînd străbați pajiști înflorite. Sîngele are întotdeauna același miros. Chiar dacă ai pantofi fără găuri și dacă te parfumezi. Și sîngele s-a scurs pînă la sugativa stacojie, schimbîndu-i nuanța în purpuriu.

Atunci, Jean a simțit în palmă că mînerul de aramă era lipicios. Și a lăsat să cadă prespapierul. Apoi, l-a ridicat, l-a pus pe birou, într-o încăpere atît de ordonată, nu-l putea lăsa aruncat pe jos.

Nici emoție, nici teamă. Brusc, o poftă de a fuma și de a lua douăzeci și cinci de mii de franci, înainte de a pleca. Și mai ales, o dorință nemăsurată de a se odihni, de a se culca, chiar și pe trotuar. Într-un sertar din dreapta, zece bancnote de cinci mii, noi noute, care nu au servit încă.

A luat cinci. E cinstit. Pachetul cu țigări englezești l-a pus în buzunar. Ca să fumeze în tihnă, cînd va fi singur.

Doar afară, după ce dispăruse mirosul de lavandă, l-a apucat. I s-a pus un nod în gît, îi tremurau genunchii, era lac de sudoare, îi clănțăneau dinții, ca niște bucățele de lemn tare. A auzit cele cinci bancnote care se boteau singure în portofel. Ai fi zis că nu mai rămîn decît petice sau cocoloașe.

— Mi-e frică, își zise el.

Așa cum îți spui: „Mă doare stomacul". Se aseamănă, frica și durerea de stomac. Amîndouă te răscolesc pe dinăuntru.

Unii se dădeau la o parte din calea lui. Îl credeau beat. Și în tramvai se uitau la

ei ca la un animal bolnav, nu prea curat, pe care nu-ți vine să-l îngrijești.

Ce se mișcă în cameră?

Ceva ușor. Bancnotele pe care le-a pus în sertar, pe batiste?

Se ridică, aude cum îi trosnesc genunchii. Văzîndu-le așa, ai zice totuși că stau neclintite, bancnotele. Înțepenite, ca niște lucruri moarte. Se mișcă doar cînd nu le vede, cu siguranță.

— Hai, hai, zice el tare, așezîndu-se iar: trebuie să pună frîu acestei imaginații care îi joacă feste.

Mîna pe care și-a dus-o la frunte este umedă, ca și cum ar fi muiat-o într-o apă călduță și lipicioasă.

Tresare cînd bate orologiul. Ora unu noaptea. Mîine, nu astăzi, își va găsi liniștea. Și pentru zilele următoare. Nu-i vor confisca portretul tatălui său, cu ramă mare, aurită, roasă de timp. Nici sipețelul pentru țigări pe care tatăl lui obișnuia să-l pună pe genunchi cînd îi istorisea fel de fel, cutia aceasta pe care și-a sprijinit adeseori capul, cînd, în poveștile tatălui, simțea cum oamenii și animalele se cufundă în lîna somnului. Se va duce să-și plătească adversarii la pocher. Chiar astăzi. Va trebui să-și înfrîngă imensa oboseală, să-și pună paltonul, pantofii, pălăria. Nu, nu la ora asta. Toată lumea doarme: noaptea abia a început.

Se gîndește: paltonul, pantofii, pălăria. Dar iată că iar îl trec sudorile. Paltonul e lîngă ușă, cu coatele umflate, cu butonierele deșirate. Pantofii, pe dușumea; unul răsturnat. Cel drept, cel găurit. Dar pălăria?

Se ridică; arcurile fotoliului se destind. Pe scaun? Nu. Rostogolită după pat? Nu. Nu! Nu e posibil? Nu se poate una ca asta!

Își revede gestul de mai înainte, în încăperea care mirosea a lavandă. „Nu vă puneți pălăria pe birou", a spus bărbatul. Iar el a roșit. Și-a pus pălăria veche pe un scaun. Și zdreanța cu boruri roase părea rușinată, pe scaunul acela din lemn și piele lucioase. Apoi... Ei bine, apoi, a uitat-o acolo! Obiceiul de a umbla cu capul descoperit. De data aceasta, ca să fie mai decent, și-a pus pălăria lui veche.

Să ucizi este ușor. E de ajuns un prespapier de forma unui ciocan, și un cap cu părul lins care spune: „Este imposibil!". Dar trebuie să te gîndești la atîtea lucruri, după ce ai făcut-o.

Pe pielea pălăriei este un J și un W. O adevărată carte de vizită!

Să se întoarcă acolo? Nu. Să nu-l mai vadă pe cel care, lovit de moarte, mai mirosise a lavandă. Mîine? Da, poate. Dacă nu vin să-l aresteze înainte. Și se apleacă din nou, se uită sub pat, sub dulap, ca și cum gesturile sale ar putea scoate la iveală pălăria. -și privește mîinile: tremură; și le strînge ca să nu le mai vadă tremurînd. Și sudoarea asta care i se scurge în ochi și îl ustură!

Deja, sînt acolo, poate. Este ora șase, acum. Au pălăria în mînă. Și fac o mutră văzînd „J"-ul, apoi „W"-ul. „Deloc complicat"! își spun ei. Și în agenda cu file detașabile care tronează pe birou, bărbatul a notat cu un scris mărunt, avar: *20 noiembrie, orele patru: Jean Wattelet.* Apoi, cu *tul.*

roșu, ca să sară în ochi: *Refuzat împrumu-*

J. W.: Jean Wattelet!

În cameră, vede J-uri peste tot, și W-uri. Se întretaie, se deformează, devin monstruoase. J-urile seamănă cu niște ciocane, ca cel

GHEORGHE MADARASSY: PEISAJ DE IARNĂ

de acolo. W-urile cu niște încuietori, încuietori complicate, ca cele de la casele de bani sau... de la închisori.

Vor fi patru pereți goi, goi de-ți vine să urli. Trei pași în lățime. Cinci pași în lungime. Pardoseala se va uza de milioanele de trei pași, de milioanele de cinci pași. Pe viață... Pentru totdeauna! Pînă cînd, după ce-l vor pune într-o ladă din brad, vor spune, privind drumul îngust, concav, săpat în pardoseală de picioarele lui: „A ispășit."

Iar bărbatul a mormăit: „Mai am o întîlnire la ora cinci."

L-au găsit deja, l-au rezemat de fotoliu.

— Nu vor pune mîna pe mine!

Vor veni. Cu picioarele lor grosolane și sigure de polițai. Cînd se va face ziuă, o zi cenușie și murdară, cum sînt toate în acest anotimp.

„Nu, nu vor pune mîna pe mine!"

Își spune că sudoarea va face pete de rugină pe revolverul pe care l-a scos din sertar. Și bancnotele? La ce bun să le distrugă, din moment ce...

„Să nu te joci niciodată cu armele", zicea tatăl.

Cînd vor veni, pașii lor vor răsuna greoi

(Continuare în pag. 323)

JEAN MUNO

BANDĂ DESENATĂ

În 18 aprilie 1977, pe la ora opt dimineața, cînd Cécile Angenot trase draperiile la sufragerie, zări, în mijlocul peluzei, între tuie și ghizdul fîntînii decor, ceva ca o pată de lumină alungită. *O iluzie*, își zise ea, *mă orbește soarele*. Eroare: iradiația era reală. Ea emana dintr-un mic O.Z.N. de clasa a treia, de forma unei țigări și cu o suprafață solzoasă, cam abracadabrant, e adevărat, cu moțul lui de antene subțiri și cu cele trei cîrji, dintre care una legată cu o fașă grosolană. Dar Dna Angenot nu putea să vadă nimic din toate acestea: își pierduse ochelarii.

„Cînd ți-ai pierdut ochelarii, obișnuia ea să spună, necazul e că-ți trebuie alții ca să-i regăsești."

După zece minute, pe cînd cobora scara, ținîndu-se de balustradă căci vedea foarte prost, auzi că bate cineva. Două bătăi clare, ca de toacă. Fără să scoată lanțul de siguranță, ea întredeschise ușa dinspre stradă, nu văzu pe nimeni. Dinspre grădină, poate? ... Nici țipenie de om ...

Ieși pe terasă.

Jos, lîngă ograda cîinelui, era cineva. Un om după aparență, îmbrăcat într-un costum de motociclist, alb ca și casca și cizmele. Un motociclist alb din cap pînă-n picioare! Ca să fie mai ușor de văzut noaptea, desigur ... Era cu spatele întors, foarte ocupat cu Balthazar a cărui schelălăituri le imita, una după alta. *Tinerii ăștia*, gîndi Dna Angenot, *cîtă lipsă de jenă!* Și cîinele, de ce nu lătra?

— Doriți ceva?

Nici o reacție. Trebuia să strige.

— Taci, Balthazar!

Necunoscutul se întoarse brusc. Străin, sud-american, nord-african, îi întîlnești pretutindeni. Sub albeața strălucitoare a căștii, o față întunecată, de o opacitate stranie.

— Scuzați-mă, 'mna Angenot. Sîntem în pană de apă. Ne-ați putea împrumuta? Apă lichidă.

Să împrumut apă? Apă lichidă? Ce jargon!... Dar accentul belgian o liniști.

— Este un robinet în iederă, la stînga dumneatale.

— Nu avem oală pentru apă, 'mna Angenot.

Ea se duse în bucătărie, închise ușa cu cheia. Să nu te încrezi. Să faci un serviciu mărunt, da, dar să fii cu băgare de seamă. Mai ales fără ochelari. Repetînd mereu „'mna Angenot", se vedea prea bine că încerca să inspire încredere. Desigur, avea accentul belgian și stătea departe. Dar de ce oare, după ce i-a descifrat numele sub butonul soneriei, a venit să bată la ușa grădinii? ... Ah! dacă mi-aș putea găsi blestemații aceia de ochelari!

Motociclistul de o albeață orbitoare așteaptă nemișcat. Privește casa ciudată, numai din muchii, rădăcinile aeriene ale copacilor, nebuloasa fremătătoare a florilor de primăvară ... Băștinașii au un aer blînd și naiv, cu siguranță că ar putea fi îmblînziți. De semnalat totuși că aparent suferă de scotomn oftalmic, ca și plantigradele de tip 384 N 7, și comportamentul lor e marcat de acea anxietate caracteristică oxicoicilor ... Din cînd în cînd, călătorul dă din cap, o sacadă bruscă și precisă, ca să zic așa instantanee, și de fiecare dată, limba lui țîșnește și trosnește ca una de șarpe.

(De fapt, nimic nu dovedește că e vorba de o *limbă*, „organ musculos, alungit, mobil, din cavitatea bucală", ci fața, sau mai degrabă faciesul, sau poate, masca, acoperită în întregime cu solzi mărunți cenușii, face termenul întrucîtva verosimil.)

— Poftim! zise Dna Angenot punînd ulcica cea mai veche pe ziduleț. Și mai cu seamă, să închideți bine robinetul și să nu faceți murdărie.

— Nu vă fie teamă, 'MnAngenot. Dacă trebuie vidanjat, vom pulveriza rășină peste tot, vom *rășiniza*.

— Nu sînteți de pe aici?

— Nu, 'MnAngenot. Am greșit drumul.

— Dar nu e greu. La prima răspîntie, o luați la dreapta, și apoi tot la dreapta. La intrarea în sat, e un panou *În toate direcțiile*.

— Vă mulțumesc, 'MnAngenot. Sînteți foarte amabilă. Ca și Domnul Balthazar, de altfel.

Cécile, care se pregătea să treacă pragul bucătăriei, se opri brusc. *Domnul Balthazar!* Individul ăsta se credea într-o bandă desenată!

— Dumneavoastră și domnul Balthazar, se vede bine, alcătuiți o pereche potrivită.

Ce bădăran! Ce mocofan! Măcar dacă ar fi avut ochelarii, fir-ar a naibii!

Mai tîrziu, timp de cîteva săptămîni în care, suferind din cauza emoțiilor, Cécile va

trăncăni vrute și nevrute, lumea o va auzi spunînd:

„Imediat m-am neliniștit. De ce n-a sunat la poarta de la intrare, ca toată lumea? Din partea unui străin, ar putea fi de înțeles, de acord: sînt țări în care oamenii trăiesc unii la alții. Dar între ei și cîine, de exemplu, am simțit ceva anormal. Un fel de înfrățire de intimitate. Astfel, cînd am ajuns prima dată pe terasă, am avut clar sentimentul că-i întrerup. Da: că le întrerup conversația. Dacă mă luați drept nebună, cu atît mai rău! Și vocea acestui bărbat... în sfîrșit... acestei ființe! ei bine, nu-i ieșea din gură, ci mai de jos, direct din gît sau din piept. E cît se poate de simplu, ai fi crezut că auzi un post de radio, cu schimbări bruște de intensitate, cred că asta se cheamă *feding*. Evident, cînd mi-am găsit ochelarii — ca să vezi, erau în buzunarul de la șorțul meu vechi! — și cînd am constatat că lucrurile erau ca de obicei, mi-am zis că am visat, că vederea mea slabă mi-a jucat o festă. Ah! Ce să cauți altceva, nu-i așa, decît o explicație logică".

Nici urmă de motociclist alb. Nici de „vidanjarca" lui. Dacă ulcica veche nu s-ar fi aflat pe ziduleț, ar fi putut crede într-o halucinație. Totuși el a spus: „*Vom răși-niza*". Era sigură, mai auzea încă timbrul metalic al vocii lui. Poate că și Pascal *răși-niza* uleiurile folosite de la motorul său, dar nu folosea cuvîntul. Ea nu l-a putut inventa.

Cécile își vede de treburile ei, pune vasele la loc, desface patul, alege rufele murdare. Să nu uite să ude papirusul din sufragerie. Din cînd în cînd, se duce în bucătărie și mîzgălește ceva pe un carnet. Radioul e o tovărășie discretă, merge și vine ca un animal familiar. Vorbe, muzică, iar vorbe... *Lupte* în apropiere de *Kolwezi*... *Greva sectorului public pentru a protesta împotriva*... *Doi cultivatori din Pas-de-Calais afirmă că au observat*... Puțin îi pasă lui Cécile de ce au putut observa ei, ea se gîndește cum să-și organizeze ziua, virtuoasa ei zi de bună gospodină, care nu va începe cu adevărat decît la sosirea Irènei. Atunci, ea va da directive, și treaba se va contura. O treabă care e și un cult, una din regulile ei esențiale fiind aceea de a nu supăra gusturile și capriciile *Domnului*, Zeul protector, ci de a le onora, de a le preîntîmpina, cu devotrune. Ah! dacă Pascal ar fi fost aici în dimineața aceasta, vizita i s-ar fi părut mai puțin stranie!

Irène ar fi trebuit să fie deja de zece minute. Orologiul din bucătărie, pendula din hol, deșteptătorul din dormitor îi confirmă întîrzierea. „La prețul cu care o plătesc!" suspină Dna Angenot. Ca de fiecare dată, cînd e supărată, adică arareori, ea își aprinde o țigară. Irène vine din sat cu motoreta; în fiecare dimineață, după ce a înconjurat casa, își așează tărăboanța în fața incintei lui Balthazar, care începe să latre. O clipă mai tîrziu, intră în bucătărie, aruncînd un „Bună ziua, Doamnă!" chiar dacă nu e nimeni ca să-i răspundă. Așa ar fi trebuit să se petreacă lucrurile de un sfert de ceas bun, exact de șaptesprezece minute. *Întrece măsura*, își zice Dna Angenot. *Cu figura asta, întrece măsura!* și ca să-i arate, după ce și-a aruncat un șal pe umeri, merge să se posteze la prora terasei, în chip de observator și de judecător... E un miros neobișnuit... Țigara? Nu. Miroase a trandafiri... Chiar mai plăcut decît trandafirii! Mai subtil, mai... ispititor, acesta e cuvîntul! De neidentificat. E primăvara, ce altceva ar putea fi? E mult de cînd n-a mai înmiresmat ea atît de puternic și cu o astfel de prospețime tinerească, cu ceva aproape comestibil!... Balthazar e așezat pe o pată de soare, ca un cîine din porțelan, ceremonios și surizător în același timp. E adevărat că surîde, poate din cauza mirosului, captivant ca o amintire...

Dar... Acolo, în iarbă, dacă văd bine... motoreta ei! Părăsită! Aruncată pe peluza mea ca un fier vechi dat la gunoi! Nu se poate, doar nu sîntem țigani!

— Irène! Irène! Unde ești?

În curte? De atîta vreme, nu e posibil!

— Irène!

Poate că e în fundul grădinii, să întindă fringhiile pentru rufe... și se mișmondește, tîndălește! Din cauza aerului atît de plăcut, da, a acestui miros nemaipomenit de primăvară și atît de neașteptat.

— Irène! Te chem de zece minute!... Dacă nu răspunde, înseamă că s-a întîmplat ceva. Și mie, dacă mai înaintez, o să mi se întîmple ceva... Dacă trec de fîntînă, sigur, simt asta... Ca pe vremuri, cu Pascal, în golfulețul... Știam că era o denivelare bruscă, că nu vom mai da cu piciorul de fundul apei, totuși înaintam... Și apoi, supriza, pluteam! Unul lîngă celălalt, fără să facem o mișcare. Apa ne ducea, plină de soare!

Cécile trece de fîntînă, de tuie, și înaintează spre marea peluză în pantă, prin mirosul acela ce devine tot mai intens, de parcă soarele blînd l-ar fi copt pe îndelete, atît de captivant că ea se oprește, fascinată...

— Dumnezeule! face ea. Micuța mea Reine!

Mai tîrziu, ea va povesti: „Nu-mi venea să cred ochilor. Totuși, de data asta, aveam ochelarii! Nici o peluză, un cerc mare de pămînt gol! Și în mijlocul acestui spațiu ars, o grămadă mare de..., să zicem de gelatină, de dulceață albăstruie, care strălucea puternic la soare. N-am văzut-o pe Irène

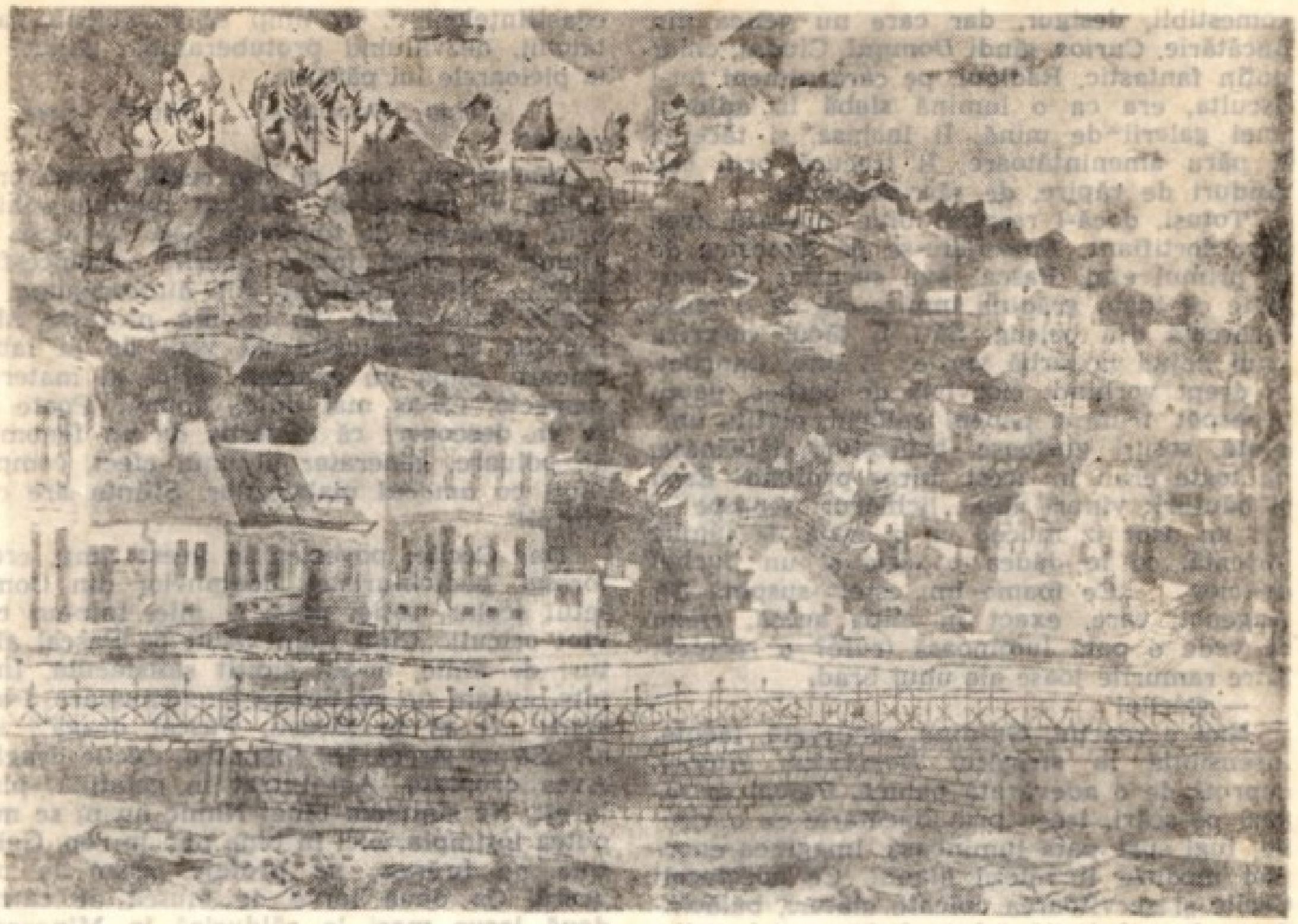

KOVACS ZOLTAN: VECHIUL CLUJ

imediat. Era de cealaltă parte a movilei, culcată cît era de lungă pe această materie care se lăsa moale sub greutatea ei. Văzînd-o așa, ai fi putut-o crede moartă, dar această idee, ce-i drept, nici nu mi-a trecut prin cap..."

Altădată, tot în cursul celor cîteva săptămîni de care am vorbit, ea va mai spune următoarele (și se înțelege de ce aceste vorbe au răspîndit zvonul unei menopauze predispusă la fabulații): „Mirosul acela mă pătrundea în pîntece, mă trăgea spre el, ca o amețeală. În același timp, aveam poftă să ating, să fiu iar fetița care, în băcănia din sat, îndărătul mamei, își cufunda mîinile pe ascuns în sacii mari plini cu mazăre uscată, își înfunda cele două brațe pînă la coate, era răcoritor ca apa de izvor... Departe de a fi moartă, Irène surîdea, mînjită cu afine, beată de dulceață! O copilă, micuța mea Reine! Înduioșătoare... Eram fericită că o văd astfel, și că vizita de dimineață n-a fost un vis și că asta era *vidanjarea* lor..., această opulență, acest lăptișor de matcă... aceasta placentă de culoare turcuoazei! Scuzați-mă, nu mai eram eu însămi, mă gîndeam la *placentă* cu lăcomie, rușine și desfătare..."

Cu un gest evanghelic, Dna Angenot mîngîie fruntea servitoarei, pleoapele închise, surîsul naiv de fecioară medievală. „Biata mea copilă... Și toată treaba, cine o va face? Ce va spune *Domnul*?... Hai, ridică-te! Dacă vom avea timp, vom reveni îndată, după ce totul va fi aranjat...". Hai, hai, micuță Reine care fredonezi, a cărei mîini adormite visează în gelatina albastră ca în apa adîncă a unei fîntîni... a unei fîntîni cu mazăre uscată... Sus! N-ai voie să vii să visezi la mine, fără mine!... Slujnicuța mea, slujnicuța mea, cu rochița ta verde mohorît de toate zilele...

Cécile îngenunchează. Mirosul ăsta! Mirosul ăsta afurisit! mă pătrunde pînă la coate! Mazărea, mazărea... Își ridică mîinile în dreptul ochilor, ca pentru o rugăciune, și trăsăturile i se înăspresc, chipul ei capătă o expresie sălbatică, mazărea uscată a băcăniței! apoi brusc, cu degetele răsfirate și cu trupul absorbit, ea se scufundă în dulceață. S-a scufundat.

Cînd *Domnul* se întoarse ca de obicei, peste două ore, fu foarte surprins. Casa goală, în dezordine, ușile vraiște. Plutea un miros

comestibil, desigur, dar care nu venea din bucătărie. *Curios*, gîndi *Domnul*. Ciudat, chiar puțin fantastic. Radioul, pe care nimeni nu-l asculta, era ca o lumină slabă în adîncul unei galerii de mină. Îl închise, și tăcerea îi păru amenințătoare. Îi trecură prin cap gînduri de răpire, de răscumpărare.

Totuși, dacă-l respirai bine, mirosul avea ceva fortifiant. Aplecîndu-se pe fereastra de la primul etaj, Pascal avu surpriza să constate că toată grădina înmiresma ca o masă încărcată din belșug. Să-i fi făcut surpriza unui dejun la iarbă verde? A unui banchet, la drept vorbind: ciozvîrtă de berbec, pateu proaspăt, trufe și pepeni galbeni, clătite umplute, sosuri gustoase, brînzeturi delicioase, de toate erau în acest miros profund! Erau și băuturi: vinuri alese, lichioruri scumpe... Cu un ușor iz muced ca o coajă de lămîie stricată, ce le dădea o tărie și un buchet delicios... „Ce foame îmi este!" suspină Dl. Angenot, care, exact în clipa aceea, crezu că vede o pată luminoasă (rufe? o rochie?) între ramurile joase ale unui brad.

— Cécile!

Nici o reacție. Grădina nemișcată, tăcută, insensibilă la strigătul *Domnului*. Atunci, cuprins de o adevărată panică, Pascal se repezi pe scări, trecu prin bucătărie ca o vijelie, fugi spre pata luminoasă. Imaginea enormei meduze îi reteză elanul. Ce spectacol! Cécile și servitoarea culcate alături, bălăcindu-se în substanță talmeș-balmeș. Adormite. Bete! Li se vedeau chiloții și, pe coapsele impudice ale Irènei, petale de cireș, lipite ca niște paiete. Acest detaliu îl tulbură pe *Domnul*.

— Ar trebui să-ți fie rușine, gemu el aplecîndu-se deasupra soției.

Ea deschise ochii, îl privi fix, fără să clipească. „Era gata, zise ea, cu o voce groasă, am început fără tine"; pe cînd cealaltă, dubul ei rău fără nici o îndoială, a cărei coapse fremătau de plăcere, începea să zumzăie. „Sînt muscă, muscă mare, scîrboasă muscă de closet!... Irène, Regina mușchelor, muscă scîrboasă de closet!"

— Mă îngrețoșați, zise Pascal Angenot care, după ce s-a îndreptat cu greutate, și-a scos clătinîndu-se vesta de contabil. Mă îngrețoșați de-a dreptul, amîndouă... „Caca bleu, caca de aur, bătălia de la Balega de aur!"...

El apăru numai în cămașă, în maieu, apoi, repetînd mereu: „Mă îngrețoșați... Ar trebui să vă fie rușine", rămase cu pieptul gol. Piele veche de măgar, roasă la coate. Și acum, fără să-și mai desfacă șireturile, își scoase pantofii.

... „Sînt muscă, muscă de unt, unt de muște, muscă de muște... Te vreau, caca bleu! te ador, caca de aur!"...

— Dezmățul și desfrîul, zise Pascal Angenot cu o neagră convingere. Demobilizarea conștiințelor!... în timp ce îi cădeau pantalonii, dezvăluind protuberanțele palide de la picioarele lui păroase.

... „Vino, *Domnule*!... Musca mea de carne!"...

Mai tîrziu, după ce și-a regăsit toată prudența, el mărturisi: „Mi-am pierdut echilibrul, recunosc de bunăvoie. Dar de acolo să ajungi să crezi într-o puerilă „science-fiction"... Nu, vedeți, se știe dintotdeauna că există euforizante. În ce mă privește, sînt convins că explicația va veni de la laboratoare, după un examen serios al materiei suspecte. Ce-aș mai putea spune? Poate că se va descoperi că e vorba de un fenomen de poluare, generator al unui efect, comparabil cu *amocul* malaiezilor. Știința are cuvîntul!"

Dar Cécile, povestea în acest timp, croitoresei, pedichiuristei, doamnelor din Comitetul școlar, soției mele și mie, într-un cuvînt oricui: „Cînd l-am văzut pe Pascal alături de mine, m-am simțit satisfăcută. Înainte, aveam un sentiment de remușcare. I-am spus: „O să te răcești, Pascal dragă", iar el: „Să ne strecurăm înăuntru, Cécile dragă". Avea dreptate. Am intrat în gelatină, pînă la gît. Ne simțeam bine! Nimic nu ni se mai putea întîmpla, nici în bine nici în rău. Gelatina ne hrănea, ne proteja, eram la noi acasă. Ca două larve de muscă de carne, două larve mari la căldurică în Mîncare!"

Ce lipsă de pudoare în această imagine! Și o spunea fără rușine, ea, soția unui controlor principal! cu o vădită desfătare retrospectivă. Oamenii erau jenați pentru ea. Noi, în special, soția și cu mine, care-i voiam binele.

Așa stăteau lucrurile, în ziua de 18 aprilie 1977, cînd hazardul și conștiința profesională amestecară în această poveste un personaj care, mai puțin decît oricare altul, n-ar fi avut ce căuta aici. Dintotdeauna, Firmin a ridicat discreția la rangul de principiu sacrosanct. „Îi privește pe cine îi privește" era expresia lui favorită, și nu o folosea, ca alții, pentru a începe birfele. E adevărat că uneori meseria lui de factor era în contradicție cu acest gust al inocentei fericite. Tocmai în ziua despre care vorbim, avea de înmînat o scrisoare recomandată Domnului Pascal Angenot, strada Colombier, nr. 4.

După ce a sunat și așteptat atît cît se cuvenea, Firmin înconjură casa și intră în grădină cu speranța că întîlnește pe cineva. Se scurseră mai mult de cinci minute pînă ce el apăru din nou, dar, în împrejurările cunoscute, această simplă reapariție constituia în sine un fel de miracol. Încălecă cu grijă bicicleta și porni împingînd puternic de pedale, ca de obicei, doar că, pentru a

doua oară de șaisprezece ani, mergea în sens invers turului său obișnuit.

Cînd, după mai puțin de un sfert de ceas, Firmin intră în modestul birou de poștă din Neder-Maleizen, Antoinette făcea o adunare, cu gura plină de cifre.

— E o problemă, zise el.

— Patruzeci și șapte..., cincizeci și doi... Care?... doi la mînă...

— O scrisoare recomandată. Pascal Angenot, strada Colombier. N-am putut-o preda.

— ... patruzeci și patru... șaizeci și șase...

— Totuși erau acasă. În fundul grădinii. Taica Angenot și cele două femei... Într-o bulă albastră! Gol!

— O bandă desenată, ce mai! (De notat că Antoinette formula o idee care, cu cîteva ore mai înainte, trecuse deja prin mintea lui Cécile.)

— Îți jur! Gol într-o bulă albastră! De altminteri iată scrisoarea: Pascal Angenot, strada Colombier.

Ea îl fixa insistent, cu privirea șireată, rîzînd.

— Și pretinzi că i-ai văzut?

— Cu ochii mei!

— Și făceau dragoste?

— N-am spus asta! Erau culcați, nemișcați.

— Asta-i privește pe ei, nu?

— Evident, recunoscu Firmin.

Păru că șovăie, apoi, apropiindu-se mult de ghișeu, se aplecă spre poștăriță și, dintr-o suflare:

— Îi privește pe ei, ai dreptate. Numai că, Antoinette, cred că erau morți.

— Într-adevăr, constată inspectorul Jaques, ieșind din camionetă, e un miros deosebit.

— Garoafe, zise cel mai mare dintre cei doi polițai.

— Verbină, corectă celălalt.

Intrară în grădină, trecură prin fața Balthazar care insultă uniformele; apoi, cu factorul în frunte, se îndreptară toți patru spre tuie a cărei umbră se întinse pe peluză.

— Secretul! anunță Firmin.

În fața lor, grămada de gelatină albăstrie, mereu strălucitoare și tare, cu locatarii ei.

— Cel care e gol, preciză Firmin, e Domnul Angenot, destinatarul scrisorii.

— Și ceilalți?

— Soția lui..., servitoarea lor Irène... Ceilalți doi sînt vecini, și tinerelul acela, e Martial, băiatul măcelarului. În ce privește preotul și ciclistul, n-aș putea să vă lămuresc. Oameni care treceau, fără îndoială.

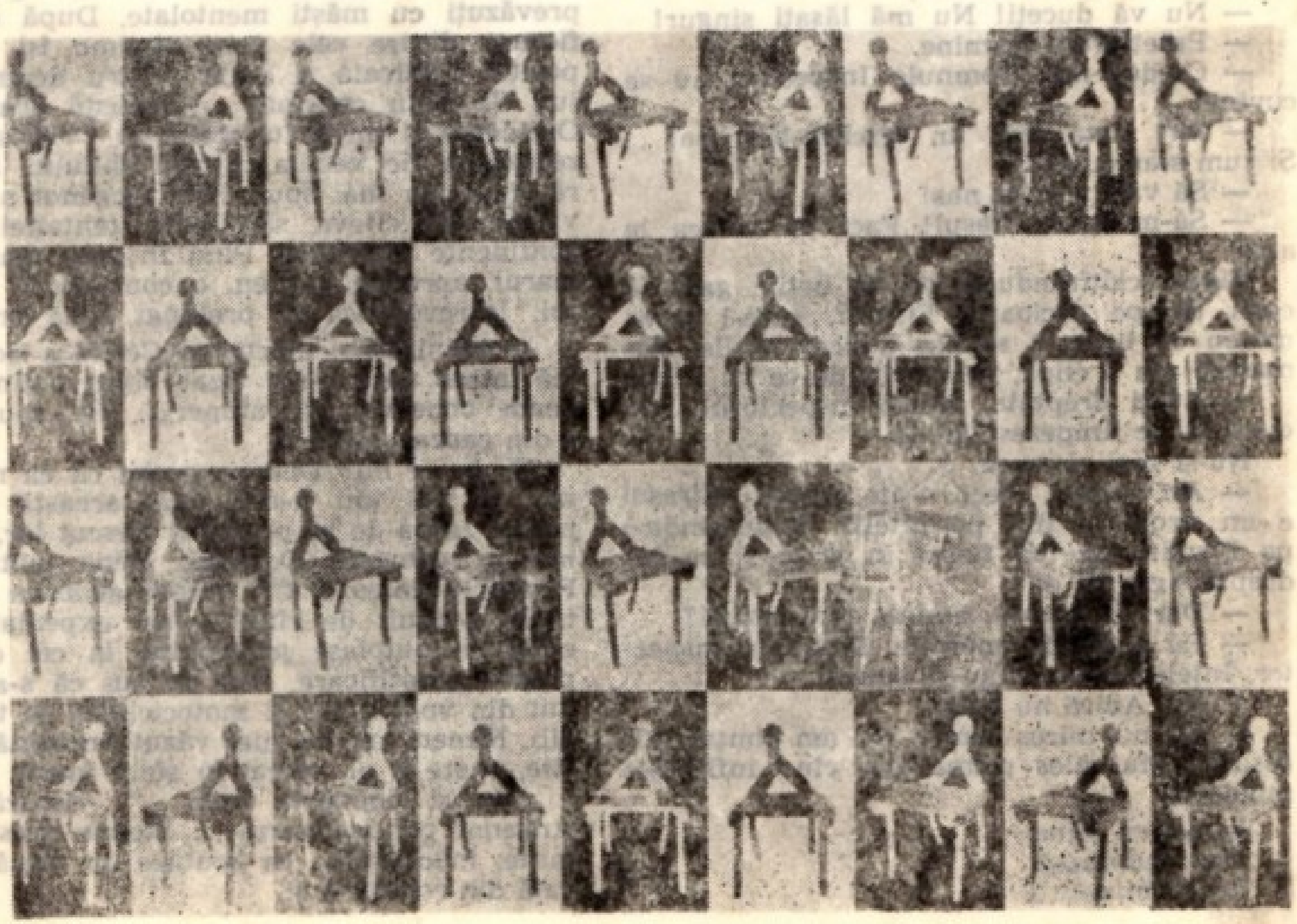

SZABO PAMAS: ANIMAȚIE

— In orice caz, zise inspectorul, contrar afirmațiilor dumneavoastră, nu par să fie morți.

Bătea la ochi. Irène și cu băiatul măcelarului fredonau la unison ceva cam așa:

Vino musca mea!
In pat cu mine
Să vezi cit va fi de bine
Vino musca mea!
Etc., etc.

— Nici să sufere, dimpotrivă! Trebuia chemată brigada anti-drog.

Se auzi un suspin, un gîngurit de plăcere, un leșin copios: unul dintre polițai, cel cu garoafele, se întinse, cu brațele larg deschise, strîngînd la piept substanța maternă.

— A alunecat, zise colegul său, cu o privire ciudat de fixă. Dar nu s-a lovit.

— După părerea mea, observă Firmin, nu așa trebuie procedat.

— Credeți? Domnul Factor Știe-toate vrea să ne învețe meseria?

— Nu vă înfuriați, ceea ce spuneam...

— Aah! răcni polițaiul, cel cu verbina, răsturnîndu-se în elastica beatitudine.

Vino musca mea!
In pat cu mine
lingă mine...

— I-ați criticat pe nedrept, zise inspectorul. Sînt funcționari ca și dumneavoastră..., agenți ai Statului... Își fac datoria... Și eu... profesional!... mă simt obligat să examinez... De aproape!

Firmin îl apucă de braț.

— Nu vă duceți! Nu mă lăsați singur!

— Puteți veni cu mine.

— Credeți-mă, Domnule Inspector, nu se cuvine!

— Iar! Asta nu-i un terchea-berchea!... Și cum s-ar cuveni?

— Să vă țineți de nas!

— Să-mi șterg nasul! Faci pe musca la arat!

Rîdea, clătinîndu-se ca un bețiv, gata să cadă de pe picioare. Firmin, care-l ținea mereu de braț, îi strînse delicat nările. Rămaseră așa o clipă, neliniștiți de ce va urma.

— Aveți dreptate, fornăi inspectorul Jacques, mi se limpezesc ideile.

Nu-și mai revenea.

— Ah, asta-i, deci n-ați greșit! Miresul e un drog!... Îmi permiteți? Schimbîndu-l pe Firmin, își luă nasul în grijă și se îndreptă sigur de el.

— Dar dumneata, amice, cum reziști?

— Eu sufăr de anosmie, Domnule Inspector. Înțelegeți ce vreau să spun?

— Da. Adică nu chiar.

— Eu nu miros nimic. Nu am simțul mirosului. Mai ales primăvara, cînd înflorește migdalul.

In pat cu mine
vino mumuscă
Lingă mine...

Făcură pe îndelete înconjurul grămezii, oprindu-se de mai multe ori, dînd din cap ca niște experți.

— E totuși curios... Zece victime, dar ale cui, hai? Și de ce? La prima vedere... vedere, ai, e cazul s-o spunem!... nici violență, nici dezmăț...

— Afară de nud, Domnule Inspector.

— E la el, pe proprietatea lui. Atenție! nu călca pe biciclist!... Ai observat iarba, de jur împrejur, cît e de arsă? Un îngrășămînt chimic poate, într-un ambalaj de plastic bleu, care s-o fi alterat, e o poteză... Da, chiar pe p'luză, hai, ce netrebnici!

Fornăind așa, conform situației, cu mintea limpede în fața enigmaticei orgii, ei încercau un intens sentiment de superioritate. Oameni. Oameni în picioare! Era de ajuns să-și astupe nasul.

La picioarele lor, sub soare, strălucitoarea magmă zumzăia în dezordine. Și în aer era o tensiune ciudată, mai mult decît primăvăratică, un pigment nou, ca și cum viața ar fi fost suspendată deasupra ei înșăși, șiroind deodată de un surplus de evidență...

În incinta sa, cîinele se uita la cer.

Nimic de adăugat, nimic altceva decît lucruri foarte banale. Ar trebui să ne oprim aici, cu această imagine a lui Balthazar privind cerul. Restul, vai, nu e decît deznodămînt.

A fost scoasă grămada de către gunoieri prevăzuți cu măști mentolate. După o oră, fiecare dintre cele zece victime își regăsi poziția verticală și grija pentru demnitatea lui. Se putu constata cu această ocazie că Occidentalul mijlociu, oricît de vanitos ar fi, refuză să fie vedeta inexplicabilului. Singură, cum am mai spus, Dna Angenot a cedat vreme de cîteva săptămîni tentației unor confidențe uluitoare. Pînă în ziua cînd primarul, aproape prieten, o convocă în biroul lui. Întrevederea se prelungi două ore.

— Mă întreb, mărturisi Cécile a doua zi, mă întreb dacă n-am vizat. Visat puțin. N-aveam ochelarii, și atunci... Se spune că e din cauza poluării.

Și de ce nu? Unde e proba că ea n-a visat, că noi toți n-am visat această întîmplare? Iarba de pe peluză a crescut iar, *Domnul* a redevenit *Domnul*, Irène mătură și Firmin pedalează. Cît despre gelatina albăstruie, e mult de cînd a fost expediată, închisă în butoiașe plumbuite, la cei de sus pentru identificare. Atît de sus că s-a pierdut din vedere. Ca și motociclistul în trening alb. Nimeni nu l-a mai văzut vreodată. Cine știe, poate și el, plecat în sfere foarte înalte!

„Ca și copilăria mea...", visează Dna Angenot privind cerul... Stelele acestea cu mile, inaccesibile ca boabele de mazăre uscată din copilăria ei.

JACQUES-GERARD LINZE

PALATUL GUVERNATORULUI

Ora zece fără cinci. Arșița soarelui. Și salvele de focuri (abia au încetat după mai mult de o jumătate de oră — simplă acalmie cu siguranță).

Bubuiturile tunurilor s-au rărit.

Acum, nu mai e nimic. Se așterne ca o liniște, brăzdată de dîre groase, neregulate, compacte, pe care le face huruitul motoarelor, ceva mai departe.

Norii de fum roșietici, cafenii, negri, se ridică în trîmbe din diferite puncte fierbinți ale orașului, spre cerul de un albastru crud.

Muște roiesc în jurul trupului lui Roberto, se așează pe pata mare de sînge care se coagulează în jurul rănii, în jurul morții sale.

O rafală de mitralieră străpunge ca o cusătură imaterială spațiul imaterial al unei lumi din care orașul este de acum expulzat. Cincisprezece, douăzeci de explozii în șir: tot atîtea lovituri de grație sau de curajoase luări de rămas bun.

Este ora zece și două minute. Încleștarea insurgenților se strînge în jurul palatului Guvernatorului.

La ora opt deja s-a produs un incident care ar fi putut avea cele mai grave urmări. Puțin a lipsit ca vreo douăzeci de răsculați să pătrundă în edificiu. Alerta a fost fierbinte și se povestește că însuși Guvernatorul a participat la luptă, cu garda sa. Numeroși morți de o parte și de alta.

Manuel e la pîndă pe cornișa fațadei principale a palatului. Vecinul lui din stînga, un țăran, se tîrăște pînă la el.

„Cum te cheamă?" „Pablo." „Sînt prieteni de-ai tăi, aici cu noi?" „Numai Juan și José. Ceilalți sînt muncitori de la filatură."

Un avion zboară la nivelul acoperișurilor, indiferent la ciocnirile de pe străzile pe care le survolează. Cînd zgomotul e mai puțin asurzitor Pablo întreabă: „De ce ești cu noi?" „De ce nu?" „Văd că ești bogat." (Manuel se uită la ceasul lui *Patek Philippe:* este ora zece și douăzeci.) Pablo continuă: „Nu ai nimic de cîștigat aici." „Sînt cu voi, atîta tot."

Pablo cugetă îndelung. În sfîrșit, printr-o clătinare a capului, vrea să spună că parcă a înțeles. Oare a priceput? Ce importanță are, în fond?

„Ești socialist?" zice Pablo. Manuel e gata să-i răspundă că de fapt este mai mult împotriva oamenilor de dreapta decît pentru cei de stînga. Dar renunță: omul simplu nu ar vedea nuanța.

Ceva mai tîrziu, Manuel îi explică lui Pablo: „Sînt un vechi prieten al Guvernatorului. Și mă aflu aici mai degrabă pentru a-l apăra decît din convingere." „Șefii de miliții sînt exigenți. Cum de-au putut să te primească printre ei dacă nu te-ai înrolat din convingere?" „Sînt prieten cu Guvernatorul și cu mulți prieteni de-ai lui. Ei știu că se pot bizui pe mine. În plus, am fost trei ani la rînd campion național la tir." „Într-un cuvînt ești de-ai noștri dar numai în vreme de război... — Exact."

Artileria și blindatele (și aviația, și marina) îi susțin pe rebeli. Avionul de cercetare cu două locuri care survolează cartierul palatelor dirijează de la distanță tirul tunurilor. Din cînd în cînd armele ușoare ale guvernamentalilor se dezlănțuie împotriva lui, zadarnic.

Pentru Pablo, Manuel cugetă cu voce tare: „Guvernatorul este prietenul meu. M-am jurat să fiu alături de el la ananghie. A sosit clipa..." „Omul nu contează, zice Pablo. Numai regimul are importanță." „Este adevărat pentru tine și probabil pentru toți, în afară de mine. Prezența mea aici, o justifică Guvernatorul." „Omul este fragil: nu trebuie să întemeiezi nimic pe el." „Cîțiva bărbați și cîteva femei reprezintă justificarea actelor mele." „Și prietenia ta te aduce alături de noi. E bine așa: ne alegem cu un bun trăgător în plus. Dar cu asta nu-ți îndeplinești datoria de cetățean." „Datoria mea de om îmi ajunge."

Rebelii au întins, în vîrful unei clădiri pe care au luat-o de la guvernamentali, o banderolă pe care se poate citi, chiar de departe: GUVERNATORUL A DEZERTAT. ÎNCETAȚI FOCUL! Nimeni nu crede. Nimeni, din principiu, nu crede în minciunile gogonate ale propagandei adverse. Dar iată că

pe cornișă apare un om gîfîind. Strigă: „Biroul Guvernatorului este gol!"

O oarecare tulburare se produce în rîndul armatei. Ipotezele se întretaie, dau naștere la noi supoziții: „Guvernatorul a șters-o... S-a dus să-și pună familia la adăpost. Se va întoarce... — E pe baricadele dinspre' gara centrală. — Se află într-o altă aripă a palatului pentru a preveni o tentativă de atentat..." Manuel se gîndește: Ramon Perez nu poate să ne fi abandonat. Zice, destul de tare ca să fie auzit de vecinii lui care o vor repeta: „Guvernatorul nu este un laș. Dacă a părăsit palatul a făcut-o numai ca să se apropie de foc."

Ora unsprezece fără zece. Cerul este de un albastru intens, indecent. Nici un nor, doar în zarea îndepărtată, culcată pe orizontul sfîșiat, egreta gălbuie a unui vulcan pe jumătate adormit.

Iarăși zgomote ce vin din străzile care dau în bulevardul Libertății. Prin celălalt capăt al bulevardului pătrund tancuri. Vin drept spre palat și ar putea trage în plin. Dar ele nu coboară pînă la intrarea în bulevard. Virează la dreapta ca să pătrundă pe ultima stradă transversală. De-abia au intrat că se și aude huruitul ritmic al pieselor lor greoaie. Rotocoale mari de fum cenușiu închis trombe de praf albicios — ipsos, ciment și piatră — țîșnesc pe deasupra acoperișurilor clădirilor și ascund privirilor lupta.

De fapt, se gîndește Manuel, ultima linie de apărare exterioară e pe cale de a cădea. Vom rămîne singuri cu zidurile palatului și cu greoaiele ornamente sculptate ale cornișelor drept pavăză.

Asaltul începe la ora unsprezece și jumătate. În afara bătăii armelor ușoare, tancurile sosesc în front cîte șase, pe două rînduri. Țintesc ferestrele și, precis, vor face un mare măcel. Nu se ocupă de cornișe. Nu încă. Cîțiva bărbați din partea guvernamentală împrăștie în zadar gloanțele puștilor lor mitraliere pe blindajele groase din oțel. Un tanc se desprinde și o ia înainte. Cu un singur foc de bazooka un militar postat în parc îl lovește în plin. Tancul se oprește tresărind ca un animal și moare imediat în fum la început, în flăcări apoi și în cele din urmă într-o teribilă explozie. Un al doilea tanc se tîrăște spre intrarea principală a palatului. O rachetă îl oprește. Turela pivotează și se pregătește să-i mitralieze pe apărătorii din parc dar un alt tir o oprește, definitiv.

Pentru o scurtă clipă, întîmplarea face ca liniștea să pară desăvîrșită, o paranteză între două paroxisme. Lumina de amiază e crudă și orașul pare încins. Spre cerul de un albastru atît de intens încît pare de-a dreptul opac, se înalță fumul a numeroase incendii. Păsări de pradă se rotesc deasupra cartierelor distruse. Coboară brusc: nu sînt păsări ci avioane argintii care sfîșie liniștea. Alte avioane de vînătoare sosesc și încep să traseze cercuri. Dar acestea nu sînt avioane: sînt vulturi.

Patru aparate cu reacție au răsărit, nu se știe de unde, într-un șuier înspăimîntător. Rachetele și obuzele lor explodează pe cornișă, de la un capăt la celălalt al fațadei palatului. Cînd își revine în fire, Manuel nu mai găsește decît doi oameni valizi alături de el. Apoi observă că rebelii au pătruns în parc, unde se dă o luptă corp la corp. Se gîndește: Nu vor trece... nu se vor apropia niciodată de Guvernator. Descarcă, la întîmplare, încărcător după încărcător. A auzit oare împușcăturile *din interiorul* palatului?

Surprinde, cu coada ochiului, un cap apoi un bust care se cocoață pe acoperiș, printr-o lucarnă. Se întoarce brusc. Prea tîrziu... Simte deja... nu, nu e o durere, nu e o rană: un șoc brutal, neplăcut, situat exact între umărul stîng și stern. Își spune: Nu sînt rănit, nu am nimic. Dar, înclinîndu-și capul, observă că sîngele se întinde, foarte repede. Nu lîngă umăr ci pe abdomen. Mai vede încă dar totul se încețoșează. Două răni, își zice el. Crede că vorbește, dar își dă seama că nici un sunet nu-i iese din gură. Articulează fără să scoată nici un sunet: Nu pentru socialism, nu pentru democrație ci pentru a-l apăra pe prietenul meu Ramon... și am reușit: a scăpat de insurgenți, continuă să lupte, mai departe, în spate...

Manuel închide ochii apoi îi deschide. Nu știe dacă a visat sau dacă într-adevăr soldații l-au întins fără menajamente pe o brancardă. Nu știe dacă a fost *într-adevăr* transportat pînă la parter, pe scările de serviciu uzate care trosnesc și smulg fiecăreia trepte un geamăt numaidecît înăbușit. Nu știe nici de ce. În curtea mică aproape de acareturi, pămîntul este proaspăt răscolit, cu trei umflături lunguiețe deasupra cărora se află cruci din lemn alb. Își recapătă glasul întreabă: „Ce e?" și cineva îi răspunde: „Guvernatorul și doi colonei: au fost uciși încă de la primul atac, la ora opt..." Manuel care simte că se duce și el, își zice că poate continuă să viseze, să delireze. Știe el prea bine că prietenul lui Ramon nu poate să fi dispărut atît de devreme, azi dimineață.

În românește de **Rodica Lascu-Pop**

APROPO DE BAUDELAIRE

Doamna Augusta l-a acaparat încă de la intrare, făcînd inutilă prezența lui David, fostul coleg de prin clasele a cincea și a șasea, acum șofer de taxi și seralist în preajma bacalaureatului. Acesta îl așteptase în fața grădinii-restaurant gătit ca un fante decis să-și răzbune eșecul: „Bine-ai venit, gagiule; hai că vreau să mă vadă lumea la toartă cu un ziarist" și apucîndu-l temeinic pe după umeri îl zori spre intrare. „Îmi faci un serviciu: nu știi poanta cu profesorul universitar"? se amuzase Bratu, lăsîndu-se purtat de brațul ferm al fostului coleg. David îl opri curios: „Umbli cu prafuri; spune-mi poanta, că *ăia* sînt și-mai-și ca voi gazetarii; i-o plasez gagicii la primul dans". În clipa aceea însă, doamna Augusta se apropia de ei, surizînd impetuoasă și cu brațele întinse: „M-am speriat căci nu mai vii domnule Bratu; vai ce mă bucur căci ai venit, dă-mi voie să te pup" și-a țuguiat ea buzele, abia atingîndu-i fața și reluînd: „Nu era frumos să absentezi de la nunta lui Misulică, pentru căci tare mult te estimează de cînd te-am dat de-egzemplu: «Ia-l de egzemplu, i-am spus, cu toate căci provine de la țară, da uite unde a ajuns dac-a-avut cap». Să știi căci și Mișulică are cap și acuma fără să te superi, el e și de altă condiție, nu-i permis, tocma el să rămînă mai prejos". Ce-i drept, Mișulică avea cap și încă unul rotund ca un dovleac rumenit, părul blond, cîrlionțat, nasul cărnos și ochii mici îngropați parcă la extremitatea de sus a pernițelor din obrajii roz-bombon, iar nu sub fruntea îngustă. Dar mai avea și un trup dolofan, picioarele distanțate în formă de ics, iar pe vremuri un fel ciudat de a-și stimula pofta de mîncare, ademenindu-și în casă tîrla de porumbei de pe acoperișurile din jur și lăsîndu-i să zburătăcească dintr-o cameră-n alta, să-și depună excrementele peste tot, cu o nonșalanță care o exaspera pe Nuși, fata din casă. O chema Ana, însă doamnei Augusta îi plăcea s-o alinte: „Hai tu Nușica să discutăm ca-ntre femei: tu ai optișpe ani, el are cinșpe și eu la paișpe știam ce-s bărbații; eram angajată ca și tine, la o familie de grofi, care avea băiat cam cît e Mișulică; grofu, un bărbat frumos, școlit pe la Paris, m-a învățat cum se face dragoste în toate figurile, pînă ce-a aflat grofoaia și m-a dat afară tocma cînd sosea armata roșie pe-aici. Da și tu acuma ai deja esperență și Mișu e el așa mai finuț, da' o să-i placă". Socotind însă de cită abilă persuasiune a fost nevoie din partea doamnei Augusta, pînă s-o convingă pe Raluca să-i fie noră, s-ar putea crede că Mișu, în ciuda „esperenței" împărtășite de Nuși, a rămas un ageamiu în tainele amorului, nefiind capabil să cucerească el însuși o femeie. Totuși, vecina lor, divorțată și doar cu vreo opt-nouă ani peste vîrsta lui, soră de caritate la o circumscripție medicală, suferise un adevărat șoc aflînd că Mișulică se căsătorește cu altcineva. Chiar doamna Augusta, căreia nu-i scăpa nimic din vedere, cînd era vorba de fiul ei, închizînd ochii pînă atunci la combinația lor, înduioșată de suferința femeii, i-a adresat cîteva cuvinte de încurajare. „Nu te prosti, tu Dorina, lasă căci mai trece el și pe la tine, da să te la de nevastă nu cadrează". Dar dacă Mișu i-a rănit inima Dorinei, Raluca în schimb i-a rănit lui David orgoliul de mascul irezistibil. „Știi că și eu am pus binoclul pe ea și gagica m-a trimis la plimbare? Să fiu nebun dacă pricep cum dracu l-a preferat pe unul ca el?" se va confesa puțin mai tîrziu, auzind remarca lui Bratu: „E ca o mînză pur-sînge".

Doamna Augusta îl ducea de braț spre masa mirilor, perseverînd: „Îți spun sincer, tare mult te estimează, dragul de el și acuma să vezi ce tare se bucură căci ai venit; ar trebui să-i faci o surpriză și la întoarcere, să scri despre el, căci este impegat de frunte pe cefereu; dacă vrei îl pun pe șeful de stație să-ți relanteze personal cum a telefonat la biroul soțului și a cerut «cu tovarășu' Dobrițoiu» și cînd l-a auzit i-a zis la pertu: «Dragă pretine, ești bun de cinste», «Brava, mă, Feșteleu, a zis soțul, da' de ce?»; «De ce, căci ți-am scos feciorul impegat de frunte», da' numai așa, între patru ochi îi vorbește la pertu, căci deși au copilărit împreună, orișicituși în public nu-și permite. Acuma nu știu cînd vrei să te documentezi la fața locului, să vezi poza lui Mișulică la panoul de onoare și să-l dai cu poză cu tot, să-l recunoască și egzaminatorii, pentru căci vrea să dea din nou la medicină, a mai dat da' a avut ghinion din cauza timidității, însă, totuși, acuma i-am promis la Ralucuța s-o lăsăm la facultate și atunci să nu rămînă nici el mai jos". Vorbea dintr-o răsuflare, convinsă că Bratu reține tot ce-i spune pentru numărul imediat următor al ziarului la care lucrează. Avusese grijă să-i așeze în dreapta o nepoată, încă elevă „la fără fregvență, căci a-ntrerupt din cauza

unei fragturi, îi precizã doamna Augusta, da' și Mișulică a făcut la fără fregvență și are bacaloriat ca și cum ar fi făcut normal". Nepoata era o brunetă bine dezvoltată, de o frumusețe rustică, puțin stranie și de o naivitate ce nu putea fi pusă pe seama vîrstei — dansa prost, inflexibilă ca o păpușă de lemn și nu ieșea din „ce spune mătușa" decît cu aprobarea ei. Purta o rochie de mătase verde, mulîndu-i-se pe trup foșnitoare, iar părul de culoarea abanosului îi încadra fața albă ca porțelanul, dîndu-i un aer de superbă straneitate pînă în clipa cînd începea să vorbească: „Mătușa a spus să mă port afectivă cu dumneavoastră pentru căci lucrați la ziar și să nu vă iau la pertu, cum am eu obiceiul să iau la pertu pe oricine". „Poți s-o faci, nu mă deranjează" o creditase Bratu indiferent. „Am să-i cer voie mătușii, pentru căci dacă tu îmi permiți, eu vreau să fim pertu" — îi semăna „mătușii" într-un mod bizar, exceptînd, cel puțin deocamdată, acea degajare primitiv-intempestivă care o făcea mereu impetuoasă și invulnerabilă. „Eu o să te las cu Alexandrinuța, hotărî mătușa ei, după ce-l instală pe locul rezervat: văd eu căci vă mîncați din ochi, da' nu mă mir, căci îi ca perseca de îmbietoare". „Vai, mătușă, mă faci să roșesc" se alintase nepoata fără a simți cel mai mic fior străbătîndu-i trupul. „Lasă, căci știu eu, da' acuma trebuie să mă ocup și de alte *somnități* pe care le-am invitat, căci mai toate somnitățile au venit" arătă ea spre cei așezați de cealaltă parte a mesei — șeful stației, șeful serviciului personal, președintele sindicatului, sau *domnu-inspector*, cum îi fusese prezentat lui Bratu un ins de vreo cincizeci de ani, de statură mijlocie, cu părul rărit în față, nasul bont privirea iscoditoare, însă reținut, de o jovialitate oarecum controlată, preocupat mereu să-și ascundă mîinile dure și crispate, deloc potrivite cu înfățișarea lui și cu eleganța vestimentară; purta un costum gri-petrol, croit impecabil, cămașă de mătase albă cu manșete duble și butoni de aur, o cravată bleumarin, cu șiraifuri purpurii. Figura acestuia îl intriga în mod ciudat pe ziarist și observînd asta, David l-a tachinat șoptindu-i: „Bă gagiule, tot față slabă ai rămas: îl filezi pe *inspector* în loc să pui binoclul pe nevastăsa care se topește uitîndu-se la tine și e a-dracu-de mișto." Întradevăr soția inspectorului se detașa de consoartele celorlalte „somnități" — era o blondă rasată suplă, mult mai tînără decît soțul ei, fardată cu gust, în rochie lungă din lamé, iar ochii-i mari, albaștri întîrziau din cînd în cînd pe chipul lui Bratu. Nu părea totuși ispitită de el, ci mai degrabă curioasă dacă nu le-a înțeles cumva opiniile schimbate în franceză, după ce, toastînd rimat: „Urez frumoșilor miri, să le fie drumul vieții presărat cu trandafiri!" *Inspectorul* a lăsat paharul pe masă, pentru a-și ascunde mîinile și i-a șoptit soției: „Il est comme un crapaud", iar ea a completat: „Pauvre belle fille". „Gagiule, spune-mi poanta aia, să am ce conversa cu mireasa, vreau s-o dansez" îi ceru David așezîndu-se pe scaunul abia părăsit de Alexandrina — lumea era bine dispusă, orchestra își începuse repertoriul de dans, primele perechi de amatori valsau în cerc larg în jurul perechii nupțiale. „Doar nu crezi că o mai poți cuceri povestindu-i cum s-a amețit un profesor universitar într-un local oarecare, insistînd încă la ora închiderii să i se mai aducă o vodcă?". „Tu ziceai că e o poantă" s-a nedumerit David. „E un fel de poantă, însă nu pentru ea". „Atunci spune-o pentru mine" a insistat el. „Nici pentru tine"... „Te rog s-o inviți la dans pe Alexandrinuța, domnule ziarist, pentru căci abia așteaptă, draga de ea" zise soacra-mare. *Inspectorul* a urmărit scena cu o detașare demnă de un profesionist, apoi și-a invitat consoarta: „Vrei să dansăm, Puișor?". David, simțindu-se expediat, se îndreptă spre ringul de dans unde Raluca era mereu schimbată de la un partener la altul și, furios că nu pricepuse unde e „poanta" în cele spuse de Bratu, se înclină scurt în fața Ralucăi, preluînd-o astfel de la ultimul partener. Înainte de a-și acorda bine pașii cu ea se pomeni interpelînd-o: „Bine, tu, gagico, dacă pe mine m-ai trimis la plimbare, ce-ai găsit la Mișu, să te măriți cu el?" Raluca a profitat de trecerea fratelui ei, prin apropiere și l-a strigat amuzată. „Hei, Ursulache, ia-mă și tu la un dans!". Iritat, David s-a întors către prima pereche și, spre satisfacția lui, obținu accepțiunea *domnului inspector* să-i danseze soția. După cîteva clipe îi făcea doamnei complimente: „Dansați foarte mișto". „Eh, nu chiar" a răspuns ea, antrenîndu-l discret spre marginea platformei, unde Bratu simula valsul în compania Alexandriei. În apropierea lor a adăugat: „Prietenul matale se cam chinuie cu Dona-Alba aia". David a-nțeles aluzia și a recurs la un schimb de partenere, tocmai cînd Alexandrina se străduia să fie mai „afectivă". „A spus mătușa căci crede că-ți plac și dacă vrei tu pot să te iau la pertu, da' să fiu mai infimptă, căci poate ești timid cu femeile". „Dar tu nu ești femeie, trebuie să fii cuminte" îi tempera Bratu strădaniile de a-și presa rotunjimile tari de pieptul lui. Tenul ei alb însă nu se colorase de fiorii acelor strădanii și nici trecînd în compania lui David n-o încercau părerile de rău. Orchestra le oferea acum un tangou: „Parle vous francaise?" îl chestionă doamna inspector, mlădiindu-și trupul în ritmul dansului și revărsîndu-și, printr-o zvîcnire a capului, strălucitoarea podoabă capilară peste sinii îngemănați ca o clepsidră la marginea decolteu-

lui; parfumul ei fin, pieptul dilatat și relaxat ritmic de respirație avea asupra lui un efect euforizant, dar gîndul că ea mizează și provoacă deliberat un astfel de efect îl ținea în gardă: „Net, ia gavariu pa ruski" a disimulat el. „Ocen harașo, eta zameciatelnîi iazîc catoromu prinadlejit osoboe mesto v-nașem budușcem", a marșat doamna-inspector, invocînd o frază șablon prin anii ei de liceu. „Nu ești convinsă" a insinuat Bratu, jucîndu-i-se cu o șuviță din părul răsfirat între ei. „Cum să nu, doar eu am spus-o; întotdeauna tratezi lumea de sus și la pertu?" se intrigase ea lăsîndu-și buzele răsfrînte ca într-o așteptare și privindu-l în ochi. Aproape cît el de înaltă răsuflarea ei îl învăluia ademenitorae; „If the people are placed so high, what else can I do?" tatonase Bratu dincolo de priviri și gesturi provocatoare. Îi zîmbi destinsă: „Oh, I should have thought of it. It's all right; let's spek English". În clipa următoare însă, Bratu îi simți pe umeri strînsoarea mîinilor, parcă ar fi rămas, printr-o surpare neașteptată a terenului de sub picioare, suspendată, de el. „What's the matter? Ce s-a întîmplat?" repetă el, observîndu-i obrajii livizi, umeziți de o transpirație rece. I-a răspuns șoptit, mascîndu-și grimasa dureroasă printr-un zîmbet fad: „Never mind, n-am nimic", iar cu o justificare față de cei din jur, cu dreapta și-a „verificat" tocul unui pantof, cu stînga sprijinindu-se de umăr și precizînd: „Am călcat strîmb" pentru a mai adăuga doar pentru el: „Aș vrea să iau un antinevralgic, mă cam doare capul, te rog să mă conduci la masă". „Cum te simți Puișor?" întrebă soțul ei observînd-o cotrobăind prin poșetă. „Fine" i-a răspuns ducîndu-și la gură mica pastilă albă care nu părea deloc să fie antinevralgic, apoi s-a grăbit să-și corecteze imprudența cu un „très bien", dar el a presupus deja o anumită complicitate „englezească" între ea și ziarist și i-a poruncit: „Ia loc, te rog" expediindu-l în același timp, din priviri, pe Bratu. Șeful gării a profitat de ocazie: „Îmi permiteți, *domnule inspector* să dansez și eu cu frumoasa dumneavoastră soție?" și *domnul inspector* i-a permis: „Vă rog, vă rog". Ea s-a conformat, scuzîndu-se totuși, față de Bratu: „Sorry: don't take it amiss" iar șeful gării o cuprinse cu dreapta pe subsuori, cu stînga îi ținea mîna dreaptă ca-ntr-o suită de încercări de a-și lua avînt, pentru o săritură în lungime, ratată mereu. „Puis-je boire un verre á votre santé?" îl provocă ulterior *inspectorul* pe ziarist, făcîndu-i semn să revină pe scaunul șefului de gară și oferindu-i un pahar la întîmplare. „Îmi faceți o mare plăcere *domnule inspector*, doar că nu vă pot răspunde în aceeași franțuzească aleasă" acceptă Bratu, recunoscînd în sinea lui că interlocutorul are cîteva clase în plus la acest capitol. Între timp, David se înfierbîntase de ingenuitatea partenerei și o tatona: „Tu știi că ești o gagică mișto?"; „Știu căci mi-a spus mătușa că-s ca o persecă"; „Las-o pe mătușa-ta în pace, doar n-o să-i ceri voie și să faci dragoste?". „Dar mătușa vrea să fac dragoste, căci a zis să mă port afectivă cu domnu-ziarist' și lui îi place de mine căci nu-l deranjează să fim pertu"; „Nu vrei să te învăț eu, pînă una alta, să faci amor?" „Nu, căci, mătușa a zis să mă înfing mai tare în domnu' ziarist, căci poate el e timid cu femeile". „Atunci, du-te și întreab-o dacă n-ar vrea să mă *înfig* și eu în tine" s-a enervat David, abandonînd-o și retrăgîndu-se la masă. Puțin mai tîrziu șeful gării se înființa transpirat și radios, în fața *inspectorului*: „Am lăsat-o pe doamna s-o danseze și mirele, că macar-cît îi de frumoasă mireasa, doamna o taie" și apucînd paharul din fața lui Bratu a urat precum la sorcovit: „În sănătatea dumneaei și a dumneavoastră; să trăiți, să-nfloriți, ca merii, ca perii în mijlocul verii!". Bratu îi cedă locul, trecînd lîngă David, însă *domnul inspector* s-a deplasat și el pe un scaun, lîngă cei doi, pentru a relua discuția întreruptă: „Tot nu mi-ai spus cui îi place să se dea *grande?*" „Încep să cred că nu e o simplă indiscretie, ci o deformație profesională această susceptibilitate" i-a răspuns Bratu nimerindu-și fără voie interlocutorul într-un punct extrem de vulnerabil. Mușchii de pe obrazul drept al acestuia s-au contractat succesiv, în timp ce stîngul îi rămăsese imobil, trădînd urmele unei hemipareze. Asimetrismul îi urîțea surprinzător fizionomia și el: știind asta, își lăsă capul în piept apoi, înălțîndu-și-l brusc atacă perfect stăpîn pe mimica sa: „Voi, ăștia ridicați pe temeliile puse de noi, vă credeți prea deștepți, și vă grăbiți să ne dați la o parte, dar vă faceți iluzii, căci sîntem nu doar tineri încă, ci și uniți de aceleași virtuți și de aceleași păcate". Bratu a rămas perplex, nu se așteptase la o astfel de reacție: „David însă își dădu cu părerea *je-m' e-n-fiche*-ist: „Hai sictir, cine vrea să-ți ia locul domnule? Păstrează-l pînă o să ți-l ia babacul meu, Dumnezeu să-l ierte". În mod ciudat inspectorul nu se sinchisi de cuvintele lui; ținea să-l înfrunte pe Bratu: „De ce n-ai intrat în producție, tovarășe ziarist?". „Dar dumneata, *domnule inspector?*" se dezmetici Bratu. „Află că eu provin din producție și m-am ridicat prin muncă" a mai apucat să precizeze *inspectorul*, înainte ca Mișu să-i gîfîie îmbujorat la ureche: „Vă

(Continuare în p. 94)

GRIGORE ZANO

TULBURĂRI DE MEMORIE

Nica moțăia într-un fotoliu, în antecameră, mereu în așteptarea unui răspuns la memoriile sale. Nina, secretara primarului îl împinse în cabinet îndată după ieșirea profesorului Caramitru și a rectorului Demetrescu. Jacotă, primarul îl întîmpină în picioare, furibund. „Te-am prevenit: dacă nici noi trei, adică eu, tu și Păunoiu n-o să putem fi de acord cu una și aceeași idee, o să ne pape gaia și iată că ne cam papă gaia. Vezi că ai ajuns la vorba mea? Ce-ți spuneam eu acum treizeci de ani, după întîmpinarea cu rahatul de la cinematograful Regina Maria? Îți mai aminteșți?" Nica își amintea. „Păcat că nu e și Păunoiu de față, să ne amintim împreună, să ne amintim ce puteam deveni fiecare dacă mergeam toată viața împreună, cot la cot și umăr la umăr și la bine și la rău". Într-adevăr, Păunoiu nu era acolo, dar fiind și inteligent și oportun și poet cu harul intuiției, simțise încă din zori că era absolut necesar să-i facă o vizită lui Jacotă pe care îl cam neglijase în ultima vreme, încît, la cîteva clipe după evocarea lui Jacotă, își făcu apariția masivă și surîzătoare în cadrul ușii. Exact în clipa cînd Jacotă se legăna pe valurile somnolente ale amintirii. Depăna alene, ai fi zis că „torcea", cu ochii mijiți, tolănit pe canapeaua sa tapisată cu pluș de culoarea „terracotte", simțindu-l pe Nica la mîna sa, obligat să-l asculte cu răbdare, motiv pentru care nici nu se mai ostenea să-și calculeze efectele, vorbind relaxat, fără să ridice tonul, convingător și apăsat. „Șezi, dragă, îl invită moale pe Păunoiu, să ne amintim tustrei de aventura noastră de la cinematograful Regina Maria... Românul are șapte vieți spune poetul și noi sîntem de acord cu poetul. Șapte vieți și șapte păreri aș completa eu. Noi am fost doar trei dar existau totdeauna trei păreri dacă nu chiar patru sau cinci pentru că domnul filozof Nica, aici de față, avea el singur două-trei păreri pe care și le susținea cu aceeași infinită hermeneutică. Și nu eram nimic mai mult decît trei copii de cîte zece ani, jinduind după cutiile de rahat cu cacao ale armeanului din holul cinematografului, organizînd în acest scop, la ideea mea și sub conducerea mea, asaltul acela complex asupra debaralei în care își depozita armeanul lăzile cu rahat de cacao cu ceva înainte de amiezul nopții, după ce dispărea și ultimul cinefil, cu odgoane și ascensiuni pe zidurile exterioare, cu salturi pe acoperișul clădirii și lansări prin lucarne, într-o compoziție eroi-comică al cărui scenariu îmi aparține în exclusivitate și la care v-am făcut părtași. O mare victorie, un mare triumf strategic..." — mormăia primarul. „Un adevărat triumf strategic pe care voi din lașitate l-ați transformat într-o amară înfrîngere, ca să nu spun într-o grămadă de rahat. Pentru că totul a fost bine pînă la împărțirea prăzii, după care ați făcut totul, mă întreb dacă din lașitate sau din prea multă inteligență, în cea mai amarnică trădare". „Nu te potrivi, erau niște jocuri de copii". — încercă Păunoiu să dizolve gravitatea rea cu care se întoarcea Jacotă spre întîmplările din copilărie. „Da, da, jocuri de copii și nimic mai mult" — încuviință Nica.

Ajunși acasă după miezul nopții ținînd sub braț trofeele lor cu rahat de cacao, fuseseră luați din scurt de părinți și cel mai aprig dăduse socoteală Nica pe care îl interogase mai întîi guvernanta nemțoaică, rămasă în familie ca un blazon al pierdutei lor măriri. Ideea de a fura o cutie cu rahat i se păruse nemțoaicei un delict de neînchipuit ce nu putea să încolțească în mintea lui Ioachim ci a vreunui „pui de țigan" dintre cei cu care avea prostul obicei să se întovărășească. Problema nu rămăsese la nivelul guvernantei ci trecuse prin toate instanțele familiei. Nu fusese bătut ci dojenit, convins și pedepsit. În afara faptului insuportabil că a doua zi fusese trimis să predea armeanului toată cantitatea de rahat furată plus douăzeci de lei reprezentînd contravaloarea părții consumate, fusese sechestrat cu interdicția severă de a părăsi perimetrul curții și de a stabili contacte cu prietenii. Marinică Jacotă aflase de „trădare" abia pe la amiază și de atunci începuse să dea tîrcoale casei lui Nica pradă celei mai amare decepții, dar „trădătorul" primise un fel de domiciliu forțat și nu-și mai făcea apariția. Era blocat în bucătărie unde își petrecea timpul cu o carte în limba germană de Frații Grimm, din care trebuia să scoată ideile principale, ca antrenament pentru disciplinarea minții. Fără să se fi înțeles cu Ioachim, Păunoiu fusese silit să procedeze la fel, restituind armeanului cutiile cu rahat de cacao și douăzeci de lei, îndemnat în toate acestea doar de bătaia soră cu moartea pe care i-o aplicase tatăl său. Împins de curiozitatea de a afla ce se întîmplase cu ceilalți, își uscase lacrimile și pornise spre casa lui Nica, unde, spre ghinionul lui, îl întîlni pe Jacotă care patrula cu febrilitate pe trotuarul de vizavi, pradă celei mai amare decep-

ții. În plus nimeni nu mai putea să-i scoată din cap că Nica se înțelesese cu Păunoiu să-l trădeze și să-i nimicească trofeele capodoperei sale de strategie... Ca urmare îi învinețise pe loc ochiul sting lui Păunoiu. După ce osteni cu loviturile, ascultă cu atenție explicațiile acestuia. Păunoiu povestea întîlnirea cu armeanul ștergîndu-și cu mineca dîra de sînge de sub nas. Restituirea cutiilor cu rahat nu-l muiase pe armean, dimpotrivă. Îl apucase de guler, îl lovise peste obraz, apoi îi dăduse cîteva picioare în spate, însoțite de cele mai spurcate înjurături, într-o românească stîlcită amestecată cu vorbe grele despre mamă, în legătură cu niște pretinse încurcături ale acesteia de care copilul nu știa nimic și nici nu era în stare să înțeleagă ceva, în afara unui urît global care îl făcu să roșească și să plîngă. Se îndepărtase în fugă, se așezase pe trotuar și începuse să-i înjure pe armean printre lacrimi și smiorcăieli folosind, nu știa prin ce miracol, pronunțarea stîlcită a armeanului și chiar aceleași cuvinte care îl copleșeau cu răcoarea lor scabroasă... Cînd se mai ostoi își șterse nasul și ochii și, hotărît să încheie, se ridică de pe trotuar și cu un curaj nebun strigase *curvă e mă-ta*, parcă anume să-l audă trecătorii, să-l fugărească, să-l huiduie, să-l apostrofeze, să-l prindă și să-l bată, tot pe el, ca pe un hoț de buzunare... Amintirile se desfășurau în memoria lui Păunoiu cu precizia realistă a unui film. Primarul îi întrerupse reveria: „Pentru că totdeauna v-a plăcut să trăiți dezbinați, crezîndu-vă prea deștepți pentru a fi de acord unul cu altul." Stătea într-o rînă pe canapeaua *teracotte*, privindu-i pe amîndoi cu ochii ficși și severi, gata parcă să-i ia și acum la palme și la pumni, ca și în urmă cu aproape patruzeci de ani, trăind pe riscul lui, în prezent, înduioșat de întîmplare și inundat de amintiri, gloria incertă a vîrstei de zece ani cînd era căpitanul adulat și infailibil a unei cete de trei puștani despre care crezuse totdeauna că și-ar vinde și sufletele pentru el, fără să-i treacă vreodată prin minte că ar fi în stare să i se împotrivească, orice le-ar fi cerut, orice le-ar fi pretins, mai devotați decît îndrăgostiții, sorbindu-i cu ochii măriți cuvintele inspirate de pe buze, fiind pentru ei singurul lor adevăr pentru că le oferea eroismul, singurul lucru de care păreau cu adevărat lipsiți într-o vreme plină de lipsuri. Era singurul care știa să-i folosească, să le dea sentimentul că sînt folositori fără a bănui că sînt folosiți. Iar el îi folosise cu plăcere, uneori cu gravitate, alteori cu șiretenie, pentru că descoperise la vîrsta de zece ani ceea ce alții nu ajung să descopere nici la cincizeci și anume că eroismul era cea mai vicleană capcană, oricare ar fi copilăroasa cauză în numele căruia era folosit. Pe Ioachim îl pîndise două săptămîni încheiate și pusese mîna pe el într-o dimineață, devreme, pe cînd ieșea pe poartă cu o plasă în mînă, trimis, probabil, după cumpărături. Măturase strada cu el punîndu-i piedici după piedici pe cînd încerca să se ridice și s-o rupă la fugă. Îl silise să se așeze pe marginea trotuarului și să asculte lecția lui Jacotă care îi explica giftind că „așa pățesc toți trădătorii care nu ascultă de alții". și că ceea ce se întîmplase aunci cu niște cutii cu rahat putea să se întîmple mai tîrziu cu niște cutii cu dinamită". Ca și cum ar fi cobit, pentru că nu peste mult timp, o dată cu intrarea în război, aveau să vină și cutiile cu dinamită și parcă, prin compensație, să dispară cele cu rahat de cacao. I-a vorbit apoi timp de o jumătate de oră despre onoare și camaraderie. Ioachim mărturisise că tatăl său îl încredințase pe baza unor citate din Freud și Jung pe care le învățase pe de rost că el nu avea aptitudini eroice sau militare ci intelectuale și că, prin urmare, dacă omul nu știe să meargă mînă în mînă cu aptitudinile sale sfîrșește în nenorocire. „Este așa, sau nu?" — îl chestionă Jacotă cu severitate. „Este și nu este" — se oprise Nica, filosofic. „Este și nu este... Așa deci..." — preluă meditativ Jacotă relativismul filosofului. „Este și nu este... Să vedem, atunci, ce este și ce nu este în memoriul tău." Jacotă se ridică amenințător și se îndreptă spre masa de lucru. Să ne uităm puțin, să vedem ce stă scris aici. Phii! — se stropși Jacotă urmat cu o interjecție identică de Păunoiu — Îți știm cu toții orgoliul imens și nu te condamnă nimeni pentru asta, dar puțină onestitate îți putem cere. Știm cît de mult ai vrea să fii șeful unei catedre de filosofie. Mai știm că în lipsa unei catedre te-ai apucat să crești în particular copii-discipoli. De cîte ori n-am rîs, vai, împreună cu Păunoiu de povestile cu tinerii pe care i-ai adunat în jurul tău cînd îți ieșiseră vorbe că îți cam plac tinerii, după modelul antic al lui Socrate cu care vrei să te asemeni. Că tu nu faci un pas dacă pasul acela nu este susținut de un model antic sau de un citat din filosofia clasică germană. Te plîngi că ai dus-o greu în timpul studiilor refuzînd orice sprijin material din partea familiei și traducînd vodeviluri pentru teatre de mîna a doua din București ca să supraviețuiești... Haida-de! Pe deasupra erau vodevilurile, pe dedesubt zecile de mii provenind din agoniseala lui Nica bătrînul care nu-i dădea tatălui tău nici un sfanț din cauza supărării pe care i-o pricinuise cu căsătoria... „Dacă ai sperat cumva că te poți certa cu mine, iarăși te-ai înșelat" — răspunse tulburat Ioachim încercînd să se uite în ochii lui Jacotă cu o privire curată. „Nu, nu, să mă ierți, cît ești tu de filosof, din viața ta și a celor din jurul tău n-ai reușit să înțelegi nimic. Eu ți-am citit de la un capăt la altul numărul. Soliciți o catedră, dar pentru a obține această catedră ai nevoie

de o recomandare. „Ei bine, așa crezi tu că se poate obține de la mine o recomandare? Vii tu la nici un an după ispășirea pedepsei, timp în care eu am fost mulțumit și am triumfat și vrei nici mai mult nici mai puțin decît să-mi iei și mulțumirea și triumful susținînd, ca un înfumurat ce ești, că ți-am făcut un bine. Gîndești, oare, că în felul acesta îți poți dobîndi iertarea — fără să mă lași măcar să mă bucur de răul pe care ți l-am făcut? Afișînd orgoliul că poți să treci peste toți și toate ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic? Fără să reușești să discerni cu toată hermeneutica ta cine are dreptul și datoria și misiunea și competența să ierte, încercînd să răstorni tu cu hermeneutica ta raporturile seculare dintre cel ce are autoritatea să ierte și cel ce are umilința de a se lăsa iertat? Păi eu cred că trebuie mai întîi să te învățăm să fii om, înainte de a veni în fața mea să faci pe supraomul atoateștiutor și atotiertător!" „Dar ești în eroare dragul meu... Eu am declarat că cei cinci ani de recluziune m-au ajutat să mă clarific, într-un proces care s-a petrecut exclusiv pe planul spiritului. Tot ce ai adăugat dincolo de acest perimetru îți aparține. De aceea îți cer cu respect permisiunea să mă retrag, cu rugămintea de a-mi comunica în scris decizia. Prieteni, ne vom revedea. Să nu fim ranchiunoși, iată ideea!" Nica surîse și fără a mai atsepta încuviințarea primarului, dispăru închizînd ușa cu exagerată îngrijire.

— Totdeauna politicos, amicul, n-ai ce să-i reproșezi, încercă Păunoiu să încălzească atmosfera.

— Ei, ce spui de domnul filosof pierde — vară! Nu-i așa că toată povestea asta cu scrisoarea e făcută anume ca să-mi arunce praf în ochi? Dar ar trebui să pornim de la zero ca să înțelegi ceva, adică de la tratatul lui de filozofie, carte tipărită cu puțin înainte de a fi arestat și condamnat, pe care eu am citit-o nu o dată ci de cîteva ori, ca și tine, presupun, oricît ai fi de poet. Despre cine dacă nu despre mine crezi că vorbește el în pasajul despre „asimilarea mediului ca vanitate?" Mă rog, el susține că asta e filosofie, dar nu e decît ură. Dă-mi voie să am rezervele mele asupra oricărei filosofii clădite pe ură. Examinează doar acest scurt pasaj în care vorbește despre mutilarea personalității prin neputința de a obține consensul absolut al comunității. La ce se referă el aici? Unde crezi că bate? Și iarăși ne întoarcem la vîrsta aceea a semi-conștiinței de sine pe care am evocat-o mai înainte, la copilăria ce stă la baza ființei noastre. Îl avertizasem și pe el și pe tine că sîntem condamnați să facem opinie comună ca să nu ne smintească în bătaie armeanul. Amintește-ți: l-am dăscălit, l-am avertizat, l-am somat! Îți amintești? Dacă îți amintești e bine că altă dovadă n-am. Ce mi-a răspuns el, cu capul lui mare pînă încă de pe atunci de himere și opuri nemțești? „Nu mă poți obliga să fiu de acord cu tine, trebuie să mă convingi. Dar, zice, te avertizez că e de ajuns să-și propună cineva să mă convingă de adevărul lui că se și revoltă în mine demonul controversei". Ei, bine, am încercat să-l conving. Cum? Mărindu-i ideea mea pe care, așa mică cum era, nu se arăta capabil s-o vadă. Dacă în locul asaltului asupra unor cutii de rahat am fi puși în situația să ducem o luptă pe viață și pe moarte, dacă în loc de rahat cu cacao ar fi vorba de lacrimi și sînge, dacă în loc de trei inși am fi treizeci de mii sau trei sute de mii, amenințați nu cu bătaia sau cu o bătaie soră cu moartea ci cu moartea însăși, atunci ce-ar trebui să faci! — l-am întrebat. Ce, mi-a răspuns atunci micuțul filosof cu capul plin de orgolii și himere? Că el nu poate în nici un caz să fie printre cei trei sute de mii, nici printre cei treizeci de mii pentru simplul motiv că el nu poate fi decît singur! Singur și prost, i-am spus. A, mă faci prost pentru că nu sînt de acord cu tine? — a sărit el. Ascultă — l-am luat cu binișorul — nici o idee n-are șanse să supraviețuiască sau să fie dusă la bun sfîrșit de către un grup de trădători. Prefer să fiu trădător — mi-a spus fără măcar să aibă curajul de a mă privi în ochi. Dar în pauza perplexă ce urmase s-a simțit dator să adauge: Prefer să fiu trădător decît bătăuș! Și iarăși l-am luat cu binișorul: cum mă, Ioachime, mă, eu sînt un bătăuș!...

— Nu prea l-ai luat tu cu binișorul că i-ai rupt un dintre și i-ai învinețit un ochi.

— Recunosc, dar asta după ce l-am luat cu binișorul. Iată deci unde se află taina teoriei lui Nica despre asimilarea mediului ca vanitate de către o biată ființă. Biata ființă sînt eu, să nu te îndoiești. Și cu toate acestea, toate întîlnirile și convorbirile noastre, fără excepție s-au încheiat în cea mai deplină cordialitate, totdeauna ne-am strîns mîinile la despărțire și ne-am rostit vechea noastră deviză „toți ca unul" Și, amintește-ți, nu apucam să termin de rostit cuvintele sacre că în ochi îi apărea un fel de întuneric urmat de o scînteie rea: Toți ca unul, de acord, spunea dar cine este acel unul? Unul este acela dintre noi care are dreptate și curajul de a lupta pentru dreptate și pentru adevăr — îl lămuream eu. Surîdea fin și îmi întorcea spatele: „Aiurea, zicea, acel unul ești doar tu...

MIRCEA GHIȚULESCU

SPECULAȚIUNI (DETECTIVE)

În viitorul mormînt, după alt strat dur, căutătorul de aur Toma Milea, găsi ceva, și nu fu din cale afară de surprins. Găsi aur adevărat, aurul după care năzuise atît, nu din lăcomie, ci simbolic și platonic, doi bulgări grei. Îi scoase pe buza gropii, îi spălă cu apă din ploscă, îi șterse cu gingășie... Da, platonic dorise să găsească acest aur curat, așa cum năzuise seniorul să stăpînească o galaxie care, la urma urmelor, nu-i folosea la nimic. Una dintre cele două galbene comori, aducea, așa crezu Milea, poate avea dreptate, poate se înșela, cu ciudatul profil al ciudatei femei, cu nume ciudat, Flandra Klinkenhagen. Dacă nu era o simplă iluzie, o autosugestie, se putea trage concluzia, pe nici o dovadă întunecată, că în urmă cu atîta timp, și atîta spațiu... (dacă bulgării căzuseră ca meteoriți?) natura creease acest profil și semeț, și gingaș, bănuind că va apare o asemenea figură aievea vie...

Celălalt bulgăre de aur, altă minune, era o sferă perfectă, deci, perfecțiunea. Căutătorul se întrebă: fusese aurul acesta prelucrat, ca să aibă profil de femeie prima bucată, și formă de sferă, a doua? Posibil da. Posibil nu. Succesivele straturi de piatră și de nisip sub care zăcuseră bulgării, atestau oare că fuseseră ascunși de mîini omenești, sau marea dezordine ordonase nisipul și piatra? Posibil, da, posibil nu. De fapt, mergînd mai departe, întîmplarea nu există, întîmplarea își are și ea, regulile, legile.

Toma Milea privi orizontul. Se ridicau la capăt, acolo unde albia Cerdavei făcea o curbură dublă, nori negri, amestecați cu nori purpurii, nori galbeni, nori de cenușă, amestecîndu-și ca șerpii torsurile amenințătoare Norii iscați într-o dimineață atît de senină, și tunetele ce făceau mari ecouri, îi determinară pe orășenii ce și porniseră către vale („acolo se întîmplă ceva!") s-o ia la goană înapoi către oraș, către acoperișurile lor șubrede.

Căutătorul mai avu timp să facă următoarele: Tîri cele două leșuri și le așeză în groapă, seniorul cu fruntea către picioarele lui Carabonc, acesta cu fruntea la picioarele lui Halalaie. Pentru ce rațiuni alese această poziție? Cine știe... Judeca oare că fiecare dintre cei doi e vinovat unul față de celălalt? Cîntări în mînă cei doi bulgări prețioși. O bogăție care nu-l ispitea! De ar fi fost să-i păstreze, aurul se va transforma în metal ignobil, acesta era destinul său de căutător. Știa. Puse bulgărele ce ducea în viitor, în viitorul cel necunoscut, dar și înapoi, în trecutul și mai misterios, bulgărele ce amintea de profilul Flandrei, lîngă timpla însîngerată a lui Halalaie. Cu sfera ce să facă? O aruncă peste Carabonc. Carabonc și perfecțiunea?!... Astupă la repezeală groapa, meșteri din resturi de scîndură o cruce, iar pe cruce scrijelă migălos, cu vîrful cuțitului, sub vuietele furtunii ce venea, următoarele:

„Aici zace „Cuxa anonimă Halalaie de Carabonc". Iar dedesubt: „Fie-le aurul ușor!"

Fiindcă, într-adevăr, pusese aur peste cei doi morți! Oare ceea ce însemnase pe cruce cu tăișul ascundea o secretă ironie? Nu. Asta considera el că trebuia scris! Bătu bine crucea, să nu o urnească nici o urgie. Urgia se dezlănțui. Iute norii acoperiră cerul, amestecîndu-și culorile, norii de cenușe, negri, și roșii și galbeni ca aurul. Era o furtună sinistră, o furtună u s c a t ă, nici o picătură nu răcori stîncile calde, vîntul însuși era fierbinte, iar nisipul, pietrele, izbindu-se între ele, explodau, venise sfîrșitul lumii. Nu venise. Dezmățul stihiilor dură ziua întreagă, în oraș mai multe acoperișuri zburară. În munți s-au dărîmat stînci, s-au retezat piscuri, nu se putea deosebi tunetul de piatra ce bubuia căzînd. Venise furtuna și, ciudat, plecă înapoi în sus, lăsînd o lume uscată, cu limba sleită, plină de nisip și praf.

Către seară Toma Milea ieși din văgăuna unde se adăpostise împreună cu armăsarul său argintiu. În peșteră fusese răcoare, afară văzduhul mai era încins, dar vîntul plecase, norii, cu nălucile lor călătoriseră spre alte meleaguri, pe cer, între două culmi, pe margine, Luna plină străjuia liniștea aceea uimită. Căutătorul se rezemă de o piatră, ce i se păru moale, de obosit ce era, și căldura stîncii îl adormi. Îl deșteptă strigătul de alarmă al armăsarului argintiu. Se întîmplă ceva! Undeva sus în munți, sau poate chiar și mai sus, în Luna ce stăpînea munții și apele! O parte din globul ei de aur parcă se dizolvase, din Lună pornise către Pămînt o dîră cu multe meandre, resfirîndu-se ca o coadă de cometă, doar că nu avea strălucirea aceea planetară. Căutătorul Toma Milea înregistră amănuntul și ațipi iar, nu pentru mult timp.

Din nou neliniștea armăsarului argintiu se transmise stăpînului. Căutătorul deschise ochii. Domnea o nefirească liniște, înfricoșetoare. Ce se pregătea? Mărul copt și prea

greu îndoia ramul, amenința să se desprindă, o zei, vom descoperi pentru a doua oară legea gravitației, n-a fost suficient *o singură dată?!* Înfricoșat de misterioase amenințări, armăsarul argintiu tropăia în jurul căutătorului, îndemnîndu-l parcă să sară, în șa și să plece! Toma Milea înjghebă la repezeală un foc, dar lupilor în acea noapte nu le păsa de flacără, nici de om, nici de armăsarul argintiu, trecură, aceiași lupi, desfășurați în evantai, pe albia Cerdavei, în sus către Lună, atrași de forțe irezistibile, iar de sus, din Lună, cobora lent o panglică unduioasă, întunecată, și căutătorul de aur se pomeni zicînd: „Cerdava e! Se întoarce!" Și iarăși ațipi, după ce trosni din capacul ceasornicului... ce oră putea să fie?

Purtînd pe albia Cerdavei frunzele uscate de arșiță, vîntul iarăși îl trezi pe căutător. Nările armăsarului argintiu fremătau, ridicase înalt capul. „Simți apa?" îl întrebă Toma Milea. Vîntul mătura cu grije albia lunară, curățind-o pentru o mai importantă apariție. Firul întunecat ce pornea din Lună se uni cu Pămîntul. O arteră începu să pulseze în albia atîta vreme secată. Prinse repede putere, deveni pîriu, crescu, în vreme ce partea uscată a albiei se strîmta din ce în ce către ambele maluri, venise apa, minunata apă, proaspătă, *odihnită*, (unde se odihnise atîta vreme?), aducătoare de fertilitate, de bucurii, de... aur, melodioasa, miraculoasa apă, rîul pierdut ce se întorcea de bună voie, să-și împlinească un nou destin. Toma Milea aruncă încă o privire, jale, dar amestecată și cu nepăsare, către mormîntul de el săpat al celor doi între rămășițele carbonizate ale Cuxei, înaiantă către apă și se spălă îndelung, cu gesturi calme, exacte, ca îndeplinind un ritual. Apoi încălecă armăsarul său argintiu.

Dar nu se clinti din loc. Văzu... i se păru că vede, ivindu-se pe apă, incredibile, solemne totuși, profiluri. Omenești. Mai întîi, un bărbat și o femeie, nu știa cine sînt — sau e de presupus că nu știa — n-avea de unde să-i cunoască pe Terentius Neptunalis și pe Annia, însă căutătorul dezluși prin ceața ce o emana valul, îmbrăcămintea din alte vremuri a bărbatului, și fața întru totul asemănătoare cu a Floricăi... a femeii născută din miraj.

Apoi, în tăcere (numai rîul vuia), trecură prin perdeau străvezie de lumină, umbră și abur, alții și alții, ca vii, cei care se stinseseră, demult, sau nu prea demult, sau ieri, alaltăieri... Printre aceștia din urmă, îi recunoscu pe senior, pe juma-juma, pe *Domina*. Apa îi duse. Pe urmă, înfiorat, se recunoscu pe sine, venind semeț, mereu călare pe armăsarul său argintiu, armăsarul de pe mal necheză (a spaimă, a recunoaștere?) către dublura sa din mijlocul vîrtejului, acela parcă îi răspunse și, ca pentru a continua un dialog, căutătorul adus de apă strigă spre căutătorul de pe mal: „Ce vezi tu acum, nu e decît o minciun! Nu sîntem decît niște cadavre hidoase, și numai cu un dram de noroc oasele noastre își vor găsi undeva și cîndva odihna, dar și *norocul* acesta e prea rar, și nici nu folosește nimănui, chiar și oasele le risipește în cele patru vînturi urgia, fie că ești cerșetor, fie că ești Stăpîn al Lumii, nimic nu rămîne, nimic, nimic!"

„Nu te cred, frate al meu! răspunse căutătorul către dublura sa din vîrtejuri. Sîntem și vom rămîne frumoși în viață și după ce vom muri, acesta e crezul meu și asta o spun eu care nu mă tem de nimic și nimic nu mă poate tulbura."

În zori orașul năvăli să vadă Cerdava. Beniamnin Cornea instală un cordon de jandarmi și de „voluntari" — totdeauna se găsesc „voluntari" — împrejurul mormîntului și porunci dezhumarea. Ca și în situația „voluntarilor", se găsesc oricînd „îngropători" și „dezgropători". Cînd casmalele se atinseră de cele două trupuri, comisarul, mărunțel și agil, îndepărtă salahorii și coborî personal și fără teamă în groapă. Nu cu mîna goală ci cu o măturiță ce făcea de bună seamă parte din arsenalul său polițienesc și detectivicesc. Îndepărtă resturile de țărînă de pe fețele morților, în timp ce căpitanul Climescu își făcea o cruce cucernică, jandarmii își făceau cruce, și toate lumea, mai departe, dincolo de cordon, își făcea cruce. Pentru cei mai mulți acțiunea polițaiului nu era decît o profanare. La ce bun să-i mai dezgropi — dacă tot muriseră?

— Să vină doamna Flavia Halalaie!

— De ce? întrebă Climescu.

— Metoda indentificării! răspunse scurt și aspru Beniamin, de parcă ar fi fost într-adevăr o „metodă" și nu o chestie simplă și veche de cînd lumea, identificarea.

Flavia înaintă și-l recunoscu pe soțul ei. Niște clienți mai vechi ai lui Carabonc îi necunoscură deasemeni pe juma popă juma de prof, dar pentru dînșii fost circiumar, și numai atît.

— Să vină fotograful!

— La ce bun? voi să știe Climescu.

— Metoda metrică prin fotografiere, domnule căpitan.

Climescu o înghiți și pe asta. Ce era să facă, bietul?

Beniamin Cornea scoase cu mîinile sale peste care trăsese mănuși — nu mănuși de polițist ci mănuși de spărgător, dar cine să observe? — cei doi bulgări de aur, îi perie cu finețe și suflă peste ei talc sau în orice caz, un praf alb, poate cretă pisată.

— Metoda amprentelor duble, explică peste umăr, și-i ordonă fotografului să-și aplece burduful cum va ști și să ia poza

amprentelor care, de altfel, nu se distingeau, nici măcar cu lupa, nici măcar să crăpi de rîvnă lîngă ele. Nimeni nu obiectă că nu e vizibilă nici o amprentă, poate că marele specialist le distingea şi, mă rog, la urma urmelor ştia cineva ce este de fapt o amprentă?

Fără să piardă timp, comisarul bucureştean ceru să i se dea cîteva batiste, pe cît e posibil, curate, sau măcar două trei năframe, pe cît e posibil, albe. Cîţiva bărbaţi curajoşi, şi cîteva femei curioase şi dornice să fie cît de cît amestecate în afacerea asta, răspunseră la apel şi Beniamin-cel-rău se pomeni în posesia unui maldăr de cîrpe. Înveli cu migală flinta lui Cara, pistoletul, încărcătoarele, săculeţul cu pulbere, tot ce considerase căutătorul Toma Milea că trebuie să îngroape acolo, înveli totul şi întinse obiectele către oamenii săi — cu excepţia bulgărilor de aur, explicînd neglijent:

— Expertiza balistico-judiciară o voi executa eu personal la Judecătorie, în laborator. (Nu există nici un laborator!) Voi aplica metoda Svensson — e cea mai sigură. Voi aplica şi noua metodă a parafinei...

— Îmi va face plăcere să te asist, mormăi cu umilinţă Climescu, iar procurorul care ar fi trebuit el să se afle în prim plan în această fază a anchetei, nu comisarul, sprobă din cap. Nu cunosc metoda asta... cum i-ai spus?

Beniamin Cornea scrută încruntaţ mulţimea. Ochi un bărbat solid şi un altul potrivit de statură şi subţire. Le făcu semn cu degetul să se apropie. Indivizii şi cel înalt, şi subţirelul, nu păreau dornici să se afirme. Abia cînd Beniamin le adresă un al treilea semn cu degetul său fin de chirurg, catadixiră să se urnească.

— Tu eşti Carabonc? decise comisarul înfigînd acelaşi deget în pieptul celui voinic.

— Ba nu! protestă zdrahonul.

— Iar tu eşti Halalaie! îl indică Beniamin Cornea pe celălalt.

— Nu sînt şi nici nu voiesc a fi! ripostă omul chiorîndu-se către groapa în care zăcea adevăratul senior.

— Ce înseamnă toate acestea? crezu procurorul că trebuie să-şi afirme, măcar puţintel, prezenţa şi autoritatea.

— Metoda portretului vorbit, zîmbi superior comisarul, şi-i agăţă de mîneci pe cei doi aleşi de el, tocmai cînd se pregăteau să dispară de-a binelea. Îi convinse, greu, că nu au de-aface nimic cu cei ucişi, cu dublul asasinat, că îi preferase numai fiindcă pre-

DESENE DE LIVIU PENDEFUNDA

zentau unele *analogii fizice* cu seniorul și, respectiv, cu chiorul. (Explicație nu făcu plăcere acelora doi și nici nu exista cine știe ce *analogie fizică!)*

Cornea începu să-i dăscălească, mulțimea avansă cu un pas, belind ochii, curioasă. Comisarul îi învăță pe cei doi „aleși" să spună, unul: „Eu sînt Halalaie!", celălalt: „Eu sînt Carabonc", să simuleze o ceartă o bătaie... Mai lesne ar fi fost să aranjeze o încăierare între doi bușteni, că oamenii nu pricepeau nicidecum ce și de ce li se cere o astfel de năzbîtie, pînă la urmă fotograful îi prinse pe celuloid cînd parcă se pregăteau să dea cu pumnul unul în celălalt, falsă și tîmpită, foarte tîmpită poză ce mult mai tîrziu, cînd toată afacerea a fost din nou dezgropată, avea să aducă necazuri și complicații nenumărate celor doi naivi și inocenți „actori" ...

Cornea îi expedie, oamenii se îndepărtară întrebîndu-se pe jumătate bucuroși, pe jumătate speriați, dacă fotografia avea să apară și la gazetă?

Avea să apară! Cauzînd încurcături, mai ales celor nevinovați.

Beniamin Cornea îndesă în tolba sa bulgării galbeni, grei.

— Ce faci cu aurul? se interesă Climescu, nu bănuitor ci curios să mai învețe cite ceva.

— Pentru mine acesta nu e aur! îl corectă, sever comisarul. Sînt corpurile delicte cele mai importante, pentru ele s-a comis acest dublu omor, de-aia le și iau sub paza mea... și dădu ultimele instrucțiuni cum și unde să fie transportate celelalte corpuri delicte de mai mică valoare.

În timpul nopții se produse încă un eveniment!

Comisarul Beniamin Cornea a fost prădat. Toma Milea a pătruns în camera sa și

GAVRIL GAVRILAȘ: CODRIȘOR

sub amenințarea armei îi smulsese cele două corpuri delicte, după care se făcuse, firește, nevăzut. Să fi încolțit în mintea vreunuia o cît de vagă îndoială cu privire la aceasta variantă? Dacă da, nu în mintea căpitanului Climescu! E sigur însă că destule capete cugetară cam astfel: Toma Milea e cam fraier... Degeaba fură el aurul, păi nu știm noi că în buzunarele sale aurul nu prinde chiag? Se transformă...

La o primă întrevedere cu șeful jandarmilor, Beniamin Cornea declară calm:

— Acum știu. Toma Milea ăsta e asasinul, el i-a pus în groapă pe senior și pe circiumar.

În parte, avea dreptate. În partea a doua...?

— Să-mi azmuț oamenii? întrebă Climescu.

— Nuuu... abia îl sperii. Lasă-mă pe mine, acum știu de unde să-l iau.

Cu mare întîrziere căpitanul Climescu puse și el o întrebare de bun simț, relativ:

— Păi, pentru ce n-a luat aurul de la început, ci l-a îngropat împreună cu ăia doi?

Beniamin Cornea nu se poticni de un asemenea fleac:

— E un truc vechi de cînd lumea. Nu știi?

Căpitanul nu știa, dar nu mărturisi, iar Beniamin nu catadixi să-i explice mai departe. Plimbîndu-se prin cameră și fumînd, comisarul bucureștean își privi ceasul.

— E fix ora două noaptea!

Căpitanul căscă — întradevăr, fusese trezit din cel mai dulce somn — și-și consultă „ceapa".

— Două și două minute.

— *Înaintează*, spuse Cornea. Al meu merge după București. Atacul și jaful banditesc al lui Toma s-a produs fix la zero și zece. Precum vezi, n-am pierdut timpul. Am în mînă toate atuurile! Știi ce te rog?

— Ce?

— Adună neîntîrziat oamenii, dă-le de băut să fie în formă, ne așteaptă o acțiune mare, nu e unul singur Toma, e o bandă!

— Așaaaa?

— Așa! În zori porniți în trap săltat în sus pe valea Cerdavei, și anume pe malul drept. Eu vă aștept sus. Vom *conlucra operațional*. E limpede?

— Limpede...

Nu era nimic limpede în capul bătrînului căpitan, și nici mințile jandarmilor nu erau limpezi în zori cînd au pornit poticnindu-se la drum.

Tot cam pe-atunci, cînd dimineața se îngîna cu noaptea, Beniamin Cornea porni și el la drum, dar în direcție contrară, către mica stație de cale ferată, cam la zece kilometri de tîrg.

Purta un trench-coat, pe cap o pălărie mare ce ascundea cu totul frizura sa ca o cărămidă, purta în mînă o mică valiză ce atîrna însă cam prea greu, și își aranjase chiar și o mustăcioară falsă în spatele căreia se considera de nerecunoscut.

Totuși cineva îl recunoscu, mai încolo, pe parcurs...

O cărare scurtă drumul către gară, șerpuind pe lîngă Cerdava, rîul de care se legaseră atîtea destine. Comisarul apucă pe scurtătură, o studiase din timp. Contemplă din mers rîul învolburat — așa cum și-l dorise și seniorul — zicîndu-și că aceasta va fi cea mai stranie și chiar cea mai duioasă amintire a vieții sale. De ce duioasă? Așa, fiindcă și ultimul ticălos trebuie musai, cum vorbesc ăștia pe-aici, să aibă măcar o amintire duioasă. Nu-i mersese rău în orășelul bîntuit de duhul aurului. Nu-i mersese rău, pînă în dimineața asta. Își consultă ceasul de aur, mai erau vreo cincizeci de minute pînă la venirea trenului ce staționa în gară abia un singur minut. Timp din belșug, va străbate ușor kilometrii rămași, în ciuda valizei mici dar grele, și va pica tocmai la țanc exact în clipa cînd trenul va intra în gară... așa cum cere „metoda" numărul...

Ce a fost asta? Doar un iepure... Un iepure ce i-a tăiat drumul? Semn rău, se încruntă „polițistul". Ba nu, semn rău ar fi fost dacă fugea de la dreapta spre stînga, acesta a dispărut către dreapta... „Comisarul" ce aplica în cercetările sale criminalistice „metodele" cele mai moderne, era ca majoritatea furilor, hoților și spărgătorilor, foarte, foarte superstițios.

Acest fals frate al detectivului bucureștean Maximilian Cornea, și al cărui nume nu era nici Cornea și nici Beniamin, nu trecea totuși drept un borfaș de rînd, un nespălat ce se adăpostește prin cartiere dechiate la cîte o gagică brună, tăinuitoare și drăgostoasă și înțelegătoare (care-l așteaptă *credincioasă* chiar și cînd stă la pușcărie...), nu, „Beniamin Cornea" făcea parte din elită, se dovedise a fi un spărgător de frunte. Cînd Maximilian Cornea îl băgase la prinaie, jurase să-i facă figura faimosului as, și evadase, venind aici departe în provincie, dîndu-se polițist și frate mai mic (Beniamin) al șefului brigăzii a III-a criminale din Capitală. Avînd o înaltă experiență și calificare în meseria sa, se izbise de legi, citise chiar cărți — cu problematică judiciară — și avînd pe creier o circumvolutiune în plus, față de un Climescu ramolit, cunoscînd prea bine tehnica anchetelor — trecuse prin atîtea! — băga ușor la cofă orice polițai prăfuit. Aici în orășelul căruia-i întorsese acum cu mare grăbire spatele, îl legănase norocul nimeni nu-i cercetase în amănunt împuternicirile, de altfel excrocii au totdeauna documente imbatabile, nimeni nu-l suspectase, cu excepția seniorului (încă o dovadă că seniorul nu fusese un cretin *desăvîrșit*), iar „fetele" pe care le „anchetase" sub pretexte destul de hilare, se dovediseră drăgălașe, altă amintire duioasă...

Chiar și ultima sa cercetare ce o efectuase cu atîta emfază la locul morții lui Carabonc și a seniorului, în cursul căreia își însușise autoritar „corpurile delicte", va rămîne o dulce amintire, și vreo doi trei dintre amicii în care avea totală încredere, se vor speti de rîs audiind relatarea, numai că...

...numai că prietenii „comisarului" nu vor avea șansa de a se amuza pe seama acestor potlogării fiindcă, prea sigur de tactica sa, prea mulțumit de sine, el — bandit versat, om rece, inventiv, inteligent, dovedi imprudență în ultima clipă, scăpă din vedere împrejurimile, și nici nu mai avu cînd să-și regrete neatenția fiindcă micul bolid incandescent venind cu 760 metri pe secundă v. i (viteză inițială), puse capăt fulgerător vieții „comisarului Beniamin Cornea". Beniamin — amin!

De s-ar fi găsit de față vreun martor — însă lipseau cu desăvîrșire — ar fi observat nu flinta lui Carabonc, ci o carabină militară propulsîndu-se în aparență *singură* dintre tufișuri și pierzîndu-se în valurile Cerdavei. Cîte nu s-au pierdut în Cerdava, și pe cîți nu i-a pierdut!

După un scurt interval un ciot răsări din tufișuri, de fapt un cap în formă de ciot. O umbră veni și se aplecă asupra „comisarului" pentru a-i constata decesul. Valiza mică dar grea fu deschisă, cele două „corpuri delicte" fură extrase de acolo. Negriciosul cu cap ca un ciot se îndepărtă. El îngropă la loc ferit cei doi bulgări de aur, o sferă perfect rotundă — cu toate că nimic nu poate fi perfect rotund, și un lingou ceva mai complicat ce amintea, din întîmplare sau nu, figura Fiandrei Klinkenhangen. Astfel, pe cît se pare, aurul acela începea un alt ciclu al întortochiatei sale existențe.

Căpitanul Climescu anchetă cu notesul în mînă moartea „colegului" și, fără să se mai întrebe ce dracu mai căutase ăsta în direcția gării, aplicînd metoda metrică de fotografiere, metoda parafinei, efectuînd expertize balistice de care ar fi zîmbit și pițigoii, ajunse la concluzia că ucigașul lui „Beniamin Cornea" e tot căutătorul de aur Toma Milea... Drept care ordonă arestarea lui.

Dar nimeni, niciodată, nu l-a mai văzut pe căutătorul Toma și nici n-a întîlnit armăsarul său argintiu. S-ar fi zis că îi înghițise curbura dublă a... infinitului.

LEONIDA NEAMȚU

Ilumin animat

„— *Şi s-a luminat în mine:*
Acele fapte sînt bune care m-au stricat!"
A spus o jucărie a copiilor mei.

Ilumin dor

24

Peregrino înţelege aproape de casă:
Cireşul mai înalt ca gustul cireşei!

Ilumin de pierdere a noţiunii

14

Din fugă **lumina soarelui este vînătoarea**
nocturnă:
Hăituire de ruine.

Ilumin vioară

13

Privirea unui om singur în noapte
Scîrţîia pe zăpada îngheţată!

Ilumin miercuri spre marţi

12

Catafalc în faţa oglinzii
Un om singur!
Speranţa orbită—,
Ziua întîmplătoare?
Preajma afinităţii este preajma frigului!

ALEXANDRU DOHI

Posibil tango

Lui Marin Preda

ce-i pe sus?
ceru-i pe sus.

această îmbrăţişare
care caută imaginara
manetă în stare să
oprească mijirea lacrimilor
pe obraz,

ce-i pe sus?
ceru-i pe sus.

un refren nerostit,
nori sau cenuşa umbrei
ca să-şi piardă focul,
pentru voi: negustători
ai nopţii, neliniştiţii . . .

ce-i pe sus?
ceru-i pe sus.

ar mai fi o
mare cu dinţii
de marmură.
ce mi s-a întîmplat?

nimic, am mai plîns puţin
pe străzile Clujului.

Silogism

prismă cuminţită de-adevăr,
lovită de ispite şi
lacrimi.

orb doarme dedesubtul apelor
peste duhul prietenului meu
făurarul.

o mie de păsări dansează
pe-o gură de tun.

NE TREBUIAU: vîntul (pur şi neîncetat)
rana (deschisă şi lentă)
pizma (absentă şi dulce)

aerul simetric dintr-un plămîn
contemporan să mintă o dată
şi încă o dată şi încă . . .

nimeni nu-ţi descoperă nimic
— o mie de păsări înghiţite
de o gură de tun.

peste fluturi minte alt cer
pentru participare vă mulţumesc,
întotdeauna trăim o oră telurică.

GABRIEL COJOCARU

NIMENI NU IUBEȘTE OAMENII CA MINE"

(UN SFERT DE ORĂ ÎN INTIMITATEA LUI DRACULA)

MO: Stimate domnule conte, înainte de toate mă simt obligat să vă mulțumesc pentru faptul că, deși foarte ocupat...

Dracula: ...și mai ales scîrbit de public!

MO: ...deși foarte ocupat și scîrbit de public, ați binevoit totuși să ne acordați acest interviu. Și încă în decorul de specifică atmosferă al castelului pe care l-ați făcut celebru prin remarcabila dumneavoastră prezență și activitate! Cred că nu greșesc asociindu-l bunelor mele sentimente pe colegul meu Ben Kenobi zis Luke Skywalker, celebrul Skywalker de la magazinul american cu titlu mai mult decît expresiv, *Weird Tales*. Ce părere ai, BKLS?

BKLS: OK, MO! Treci la subiect, reglează-ți tirul.

Dracula: O clipă. Ați spus *Weird Tales?* Mai există cumva mizeria aia de tipăritură antebelică? Aș fi jurat că de mult a luat drumul ireversibil al hîrtiei igienice.

BKLS: Am lansat recent o serie nouă. Cred că n-aveați de unde să știți. Și, la urma urmei, nici publicația veche, de pe vremea lui Farnsworth Wright, nu era tocmai rea.

Dracula: Asta s-o crezi dumneata, tinere! Ești interesat, vorbești din patriotism local. Pun pariu pe ce vrei că Wright al tău n-a văzut în viața lui alți vampiri decît cei desenați de neisprăviții cu care colabora. Dumnezeule, ce coperte leșinate! Și textele... Am citit cîndva cîteva pagini: îmi aduc aminte perfect că m-au scos din sărite. Dealtfel am și intenționat să-i fac tipului o frecție dură, între patru ochi, prin 1925 asu '26...

BKLS: L-ați cunoscut pe marele Farnsworth Wright?!

Dracula: Din fericire pentru el, m-am răzgîndit în ultimul moment.

MO: Interesant... De ce v-ați răzgîndit?

Dracula: Am aflat că *Falsworth* ăsta suferea de boala lui Parkinson. Am oroare de parkinsoniști. Tremură ca o gelatină. Uite-așa le fac mîinile...

MO: Nu numai mîinile.

Dracula: Da, bineînțeles. E un spectacol dezgustător, care îți taie cheful de orice inițiativă. Puah!

BKLS: Hm! Mărturisesc că sînt decepționat. Era să cred că-mi voi putea pune cititorii, prin dumneavoastră, în contact cu epoca de glorie a revistei la care lucrez.

Dracula: N-a fost nici o epocă de glorie.

MO: Dar Bram Stoker?

Dracula: Și el era un cretin.

MO: Mă uimiți! Asta prea seamănă cu o răzvrătire a operei împotriva creatorului ei. E adevărat că n-ar fi primul caz din istorie, dar... În sfîrșit! Lui Stoker ar trebui să-i datorați recunoștință filială: v-a fost ca un tată. Ce v-ați fi făcut fără el?

Dracula: Aiurea! Nu-i datorez nimic, *el* îmi datorează totul. Prin urmare, întrebarea formuleaz-o astfel: ce s-ar fi făcut el fără mine? Că eu m-aș fi descurcat printre vitregiile soartei ca și pînă atunci.

BKLS: Dar în mod precis fără atîta popularitate. Fără celebritatea mondială de care aveți parte de la apariția cărții lui.

Dracula: Și la ce crezi că-mi folosește, mie, celebritatea?

BKLS: Nu vă înțeleg. După mine, problema este de importanță capitală. Întîi se naște dorința ta de a fi vedetă, și abia apoi, dacă ai puțin noroc, te naști și tu.

MO: Filmul și televiziunea, Skywalker, filmul și televiziunea! Tehnica voastră înspăimîntătoare v-a făcut să uitați cu totul să mai fiți modești. Ar fi cazul să mai priviți și în jur, altfel nu știu unde o să ajungeți!

Dracula: În regulă, domnilor, dar ce-are a face asta cu mine? Nu sînt sociolog, nu mă interesează moravurile lumii moderne.

MO: Nici de asta nu sînt prea convins. Pozați în om al tradiției, al decorurilor medievale, ca dovadă semi-ruina prin care ne învîrtim... pereții igrasioși, scările rupte, lămpi cu sticlă afumată și care nici măcar nu ard decît una din zece...

Dracula: He-he! Cu criza mondială de petrol...!

BKLS: De fapt, ce vrei tu, MO? Castelul arată bine așa. Îmi închipui că trei sferturi din turiști ar fi profund dezamăgiți să-l găsească altfel.

Dracula: Eu vă spun sincer că nu mi-ar displace să-l văd mai curat. Măcar din cînd în cînd.

GHEORGHE MĂRCUȘ: FLORI

BKLS: Atunci de ce nu puneți să-l mă-ture?

Dracula: Ultimul servitor mi-a fugit la două zile după angajare, în toamna lui 1744. Cu renumele meu, nu e ușor să convingi pe cineva să rămînă aici peste noapte.

MO: E adevărat. Dar același renume văd că nu vă împiedică să profanați propriul dumneavoastră mit. Ce caută aici, pe jos, grămada asta de cutii de conserve, goale? Să nu-mi spuneți că le-ați consumat personal!

Dracula: Și de ce nu?

MO: Ar fi o lovitură cumplită pentru cititorii lui *Weird Tales* și pentru toți amatorii de „horror". Marele Dracula mîncînd o conservă de pește oceanic, pe care și-o desface cu briceagul, pe genunchi!

BKLS: Nu pot scrie așa ceva în interviul meu. Detractorii abia așteaptă! Nu-i de ajuns cu zvonurile defăimătoare aflate deja în circulație?

Dracula: De pildă?

MO: Că ați avea canini falși.

Dracula: Numai stîngul. Restul e calomnie.

MO: Totuși, unul e fals! Înseamnă că zvonul se confirmă.

Dracula: Și ce e de mirare aici? Era și normal să-mi cedeze, de cînd îl tot folosesc. Dar te asigur că ăsta, artificialul, mă servește tot atît de bine ca și cel extras. Mai am și unii de rezervă.

BKLS: Folosiți serviciile unei clinici stomatologice sau aveți un dentist personal?

Dracula: Din anumite motive, țin să păstrez în secret amănuntele operației. Deci, cum spuneți voi în America: „No comment"!

BKLS: Perfect! Aveți mulți vizitatori?

Dracula: Mulți, iar ce mă agasează e că vin adesea în grupuri mari. Nu respectă nici măcar ziua de luni, cînd toate muzeele lumii au liber. Uite, ce v-am spus! Chiar și acum... Vă garantez că din coloana de mașini pe care o vedeți deplasîndu-se pe șoseaua principală mai mult de jumătate se va abate încoace. Dați zor, întrebați ce mai aveți de întrebat! În curînd nu vom mai putea discuta în liniște.

MO: O indiscreție: pot să aflu ce vîrstă aveți? Întrucît atîtea date contradictorii, o precizare autorizată ar face definitiv lumină. Ușurați chinul autorilor de dicționare enciclopedice.

Dracula: N-am idee, băiete. Cine mai stă să se ocupe de arhivă? Întîmplător am dat peste un certificat de naștere din secolul XV, dar e numai unul dintre ele. Pe un altul e trecut anul 2005.

MO: Cum așa? E din secolul viitor?

Dracula: Parcă poți să știi exact ce secol urmează?...

BKLS: Ce simțiți față de oamenii de culoare? Sînteți cumva rasist?

Dracula: În meseria mea? Doamne ferește! Rasismul meu, în măsura în care există, vizează exclusiv grupele sangvine. Grupa AB mă deprimă, prefer donatorii universali. Dumneata, bunăoară, ce grupă ai?

MO: Zero unu.

Dracula: A, donator universal! Îmi pare bine de cunoștință.

MO: Nu vă supărați, dar **încep să mă** indispun. Mă priviți **într-un fel care nu-mi** place.

Dracula: Cum?... Ai dreptate. Scuză-mă. Cred că am o fixație.

MO: Dar de ce, **fixația asta, tocmai** pe gîtul meu?

Dracula: Deformare profesională. **Oricui** i se poate întîmpla.

MO: Mie nu mi **se poate întîmpla! Așteptați** pînă cînd vin **turiștii.**

BKLS: Potolește-te, MO, nu avem timp de ceartă. Mister Dracula, deși mascat de o întreagă draperie **din pînză** de păianjen, acest TV **în culori pare să spună** că **sînteți** totuși la curent cu epoca **noastră** zbuciumată. Degeaba vreți **să insinuați că vă hrăniți** exclusiv din spiritul **feudal al unui** castel de operetă.

Dracula: **Recunosc.** Da, **recunosc că** mă mai uit cînd am **vreme. E aici curiozitatea** vicioasă de a ști ce **se mai întîmplă** în lume, ce mai **fac necunoscuții, prietenii** tăi. Nimeni nu iubește oamenii ca mine, vreau să spun că **nu-i** iubește în felul **meu,** mai aparte. Păcat că ei nu observă cîtă dragoste flămîndă le rezerv.

BKLS: **Așadar, sînteți la curent cu** treburile noastre. Ce **părere aveți** despre noile **rachete** cu rază **medie de acțiune?**

Dracula: Mă lasă rece. Nu-i **pot** distruge decît pe turiști. Mitul **meu e inatacabil.**

MO: Aveți vreo preferință estetică? Vă plac florile?

Dracula: **Numai cele de pe morminte.**

BKLS: Ce romane **ați duce cu dumneavoastră** dacă ar **trebui să vă** mutați pe Lună?

Dracula: **Romane de science-fiction.** Dar nu **văd de ce ar trebui să mă mut eu** pe Lună. Să meargă pe Lună cei **care** nu **sînt** în **stare** să se descurce **pe Pămînt!** Nu e cazul meu.

BKLS: **Frecventați biserica?** Aparțineți vreunei religii, vreunei **secte?**

Dracula: După **cum** știți, **sînt** un însingurat. Dacă aș intra **în biserica** aceea de pe deal în plină slujbă **duminicală, în cîteva** secunde aș rămîne **tot** un însingurat. Oamenii locului nu **mă înțeleg.** Oriunde **apar** în public, **cît ai clipi** din ochi **rămîn** un **însingurat.** E trist! Noroc **cu** turiștii **dornici** de senzații **tari. Ei sînt fidelii mei,** secta mea, dacă doriți **să-i spuneți astfel.**

MO: Se spune că terorizați de preferință sexul slab. **Ce părere aveți despre femei?** Apreciați la ele **iubirea** platonică **sau** pe cea **carnală?**

Dracula: **Orice iubire e bună, din punctul** meu de vedere, **cînd duce la**... cum să spun?... **legături de sînge.** Nu e deloc **secret că pasiunile** mele, marile mele pasiuni **sînt** oarecum... **dentare.** Da, da, **iubesc toate femeile care** mă vizitează, fără alegere. **Aș fi nedrept** cu blondele dacă mi-aș stabili **preferințe numai pentru brune.**

BKLS: O ultimă **problemă,** legată **de un aspect particular al** proliferării mitului Dracula. Vă **mărturisesc că** am venit **aici, în** Europa, **ca** să verific o ipoteză **a... inexistenței** dumneavoastră.

Dracula: Oare am auzit bine? **A inexistenței** mele?

BKLS: **Exact.** În America, vreo **cincizeci de persoane** trec, fiecare în parte, **drept adevăratul Dracula.** Unul din acești Dracula a **înființat** pe coasta Pacificului un **stabiliment** cultural numit chiar „University of Transylvania", altul și-a zidit din oase prinse **în mortar** un castel **excentric** în Florida, cîțiva **acționează** prin lumea interlopă a marilor orașe, **iar** un Dracula **din Washington** DC cere **pensie onorifică** pe **motiv că** în timpul **Războiului de** *Secesiune și-ar fi pus* talentele în serviciul **nordiștilor.**

Dracula: Bine, dar... **sînt** pur și simplu consternat! Sper că **v-ați** putut încredința de faptul că **totul e o minciună** sfruntată. Escrocii! Impostorii! **Scuzați-mă, nu** mă mai pot stăpîni, **simt** că mă **sufocă indignarea.** O listă! Vreau o listă **cu toți sarlatanii** ăștia și cu **adresele** lor. Cînd pleacă primul avion peste Ocean? La ce oră?

MO: **Vai, dar se poate?!** Cu avionul, **dumneavoastră,** cînd vă stă la dispoziție **ipostaza de liliac...**

Dracula: **Ai dreptate,** uitasem. Ce-am auzit m-a scos **din** minți. Vreau lista.

MO: Skywalker, să i-o **trimiți prin poștă.** Din **păcate, nu prea** mai avem timp. Pașii de **jos presupun** că sînt ai turiștilor **debarcați din autobuze** și care trec acum **înfiorați** pe **sub bolțile** castelului. Vor fi aici **dintr-o** clipă **în** alta. **Liniștiți-vă,** domnule conte! Faceți **jocul** pe **care** ei îl așteaptă. Și-au pus **mari** speranțe în această întîlnire, prin urmare ar fi o crimă să-i dezamăgiți. În ce ne **privește,** vă sîntem recunoscători pentru **acest interviu extraordinar, asigurîndu-vă** încă o dată de simpatia noastră și de entuziasmul constant al **cititorilor noștri.** Vă dorim o **seară plăcută** și **mult succes** în glorioasa dumneavoastră operă nocturnă!

(Turiștii pătrund cu ezitări în salonul unde s-a consemnat partea ultimă a interviului: „Ooooo! Ah! Ooooo!" Dracula se ridică **din** fotoliu și își desfășoară ca o mantie fluturîndă aripile negre. După o clipă de derută, flașurile aparatelor de fotografiat încep să fulgere. Contele **rînjește** fotogenic, **cu caninul** artificial sclipind într-un **fel care pune perfid** în umbră confratele autentic. **Brusc,** privirea lui Dracula face **știuta fixație profesională,** de data asta pe **mai multe** guri odată.)

MIRCEA OPRIȚĂ

Încă ceva

se absoarbe lumina pătrunsă prin zid
sub pielea mea
cei nevăzuți niciodată
nu sînt cunoscuții —

capul și-i apleacă — ți-l
apleacă nu te ajunge

nemișcat te urmărește
în întuneric

Camera fetei cu ceasul

să nu apună soarele cu mînia ta
să nu răsară luna cu bucuria ta —
soarele este același
luna nu e nicăieri
ora este douăzeci ~

Realism

Scriitorul — e partea lui dumnezeu,
care crează lumea
și omul.
Poetul — e partea lui dumnezeu,
care dă suflet omului.
Astfel e unic dumnezeul.

Proporție

Noaptea mea e mai scurtă cu cîteva ore.
Viața ta, cu cîteva poezii este mai lungă,
decît a mea.

parc

Parcul e un ochi mare,
închis.
Leagănele sînt încremenite.
Sub ele
s-a făcut o băltoacă.

Așteptînd
stau nemișcați
copacii cu plăminii uscați.
Printre crengile lor
între degetele noastre
se visează
coamă
lumina.
Aici, lîngă mine,
două frunze au căzut
alăturate.

Pe străzile camerei

Am pornit undeva pe străzile camerei
cu patru picioare am trecut
două tunele sub mese
și-am umplut mașinuța de lemn
cu nisip
cu bucurie
și cuburi

credeam că medicii nu mănîncă
nu beau
credeam că atunci cînd magazinele se-nchid
adorm vînzătorii
și că mă fac pilot

odată mi-a spus nenea care vindea cărți
că mîine-poimîine mă fac om mare
eu m-am retras și-am plîns

Sentimentalism

acum cînd ai murit
cine știe dacă te mai revăd vreodată

Încălecat

vai mă urmăresc bandiții
vai mă și întrec

Antarctida

pe strandul înzăpezit
aleargă micii avocați

BALLA ZSOFIA

În românește de Beke Sándor

FIARA MUNTELUI

Cînd depunea cu lopata aceea lungă pîinile în cuptor spre coacere, nu-ți puteai da bine seama care era mai încins, cuptorul ori ea. Aprigă femeie, pe cît de tînără, și era măritată doar de vreo trei luni, și se doreau mereu cu durere mare. El trăia în munte și arar depunea, uneori în toiul nopții, lăsînd oile în seama cîinilor, orbit de chemarea ei. Ca furtuna peste prăpăstii se reversa înspre așteptarea ei. Acum însă ea se pregătea, cu aprigă nerăbdare să meargă la el, acolo, în munte. A așezat pîinea caldă, învelită în ștergar înflorat, în traistă, deasupra sufertașele cu demîncare și plosca cu vin și-a zburat pe drumuri bîntuite de pustietate și de grele, amețitoare mirezme de rășini. Respira din toată ființa. Parcă era o torță rătăcitoare prin pădurile de pini și peste poienile ce i se arătau la răstimpuri în cale. A mirare că nu a explodat și să se preschimbe-ntr-un vifor de grindină fierbinte în văzduhul după-amiezii toride. Cînd soarele sta să apună cerul s-a încărcat de nouri. Nourii erau negri și veneau în tumult. Femeia și-a continuat drumul, ușor neliniștită. Norii au întunecat de tot înălțimile, din ei nu știu cine a bubuit de cîteva ori cu mînie, de s-au cutremurat temeliile lumii, iar apoi, brusc, baierele s-au rupt și ploaia a pornit să cadă cu urlet ca din burdufuri sparte.

Pădurile se clătinau șuierînd despletite, văile se umflau, piscurile scăpărau, iar cataractele își arătau nălucitor, la lumina fulgerelor, fața înfricoșată. Femeia s-a speriat.

Un fulger a căzut chiar peste vîrful dealului pe care îl urca.

S-a gîndit să se-ntoarcă acasă dar nu mai avea nici un rost: drumul pînă la ținta lui era mai mult decît pe jumătate parcurs, și-apoi dorința o mai muncea încă, sfăruitor, deși mult răcorită. A fulgerat atunci a doua oară, iar la lumina fulgerului, arătare cumplită i se înfățișa. A înghețat. Fața ei acuma era mai albă decît cea a prăpăstiilor: Un uriaș cîine negru, rînjind fioros înspre ea, cu ochii focare de jăratec din talpa iadului a apărut, acoperit de flăcări. A țipat sfîșietor, prelung.. Nimeni nu i-a răspuns Vedenia dispăruse. Și-a făcut semnul crucii — ce altceva era să facă într-o atare pustietate de capăt al lumii — și-a grăbit, gîfîind, pasul. Întoarcerea din drum nu mai avea nici un înțeles. Pînă la locul de mas al oilor mai erau cîteva aruncături de toiag. A trăznit cu strășnicie a doua oară — de data aceasta foarte aproape de ea — iar la lumina fulgerului, aceeași dihanie neagră, cu ochii fioroși fălci rînjite și blana de pe ea groaznic zburlită i s-a arătat din nou, a privit cu străfulger prin ființa ei — parcă ar fi vrut să-i spună ceva — apoi, odată cu pieirea luminii fulgerate a pierit și ea, fiara muntelui.

Potichindu-se, căzînd, ridicîndu-se și iarăși căzînd și mergînd în tălpi și-n pălmi, atinge cota dealului, după care, cam la cîteva sute de metri, lîngă pădure, se afla soțul ei cu oile. Dar a trăznit din nou. Fiara muntelui și-a nopții s-a ivit din nou și ea, mai zbîrlită și mai fioroasă ca înainte, s-a asumțit asupra ei schelălăind surd ca-ntr-o grozavă încăierare. Nu s-a lăsat nici ea.

A izbit cu picioarele, i-a vîrît brațul între fălci i-a înfruntat privirea cu spaimă, dar și cu disperată îndrăzneală, i-a implintat degetele mîinii în grumajii care hercăiau satanaielic, cîinele o prindea de umeri, o scutura, căta a o cuprinde subt el și a o țintui acolo între labele lui și fălcile de fieră.

A răcnit cu strigăt mare. Fiara s-a oprit ca într-o tăcere mai grăitoare decît orice strigăt, apoi nu s-a mai auzit decît mîrîitul ploii peste pămînt. Scăpată din ghiarele morții aceleia astfel arătate, s-a dumirit repede, lumina unei mari bucurii o cuprinsese, a privit înainte, și-a dat seama că nu mai are mult pînă la coliba unde își dormea somnul bîntuit de dorul ei soțul, și s-a năpustit la vale. Nu au simțit-o nici cîinii și nici oile, necum el, bărbatul ei. A dat buzna — tot ca o arătare din altă lume — înlăuntrul acelei colibe, cu un simțămînt de triumfătoare bucurie, bucuria c-a scăpat de-acea cumplită arătare ce o urmărise dealungul drumului, și de o moarte dintre cele mai chinuitoare.

Bărbatul dormea tun, încolăcit sub țundră, cu picioarele aproape de vatra peste care jăratecul se preschimbase de mult în spuză și cenușă. A smuls cu putere acoperămîntul de peste el, aruncîndu-l cît cele, gata să se ascundă la pieptul lui și apoi să-și astîmpere arșița care o mînase pînă aici, sau să-și dezghețe în trupul bărbatului ghețarii din înfricoșatele ei abisuri de femeie.

Dar a trăznit din nou, fără răsunet, dar de data aceasta direct asupra ei! Arătarea ce se ivise de sub țundră nu era a cîinelui, ci a soțului ei, dar ce arătare, Dumnezeule!:

Fața lui era toată numai o rană, sînge îi șireia peste ea pînă pe mîinile sîngerate și ele, sau mușcate, iar gura îi era toată înfundată cu smocuri de păr din negrele și bogatele, și văluritele ei plete negre.

TEOHAR MIHADAȘ

Ultimul cartuş

Să scrii
cum îţi mărturiseşti
iubirea supremă,
folosind cu zgîrcenie gloanţele cuvintelor —
ştiind că ultimul cartuş
îl datorezi,
prin destin,
inimii de întuneric a minciunii.

Întrebare

Cerul se clatină, marea se clatină —
beţie albastră de vis şi de platină.

Capul se-nclină şi ziua declină,
umilă rugare-n sfîrşit de lumină.

Umbra cea mare vine perfidă,
cucută mi-e sîngele şi aguridă.

Fiece vîrstă-i un ţărm în surpare —
din alb către negru vislesc în culoare.

De-un veac priveghez, ori doar de-o secundă
întoarcerea orei, în ceas, muribundă?

Cine să ştie, de ce să mai ştie
Ce rost îşi găsesc albatroşii-n stihie?

Şi nici chiar atît

Să-mi curgă lumina pe trup
doar pentru a-mi cizela statuia
propriei umbre?
Destin să-i spun acestui răspuns care-nireabă?
Şi dacă m-aş fi născut piatră
mi-ar fi bătut inima
în alt trup?
După cît de repede am trecut
prin vîrste
sînt pasăre
(dar mult mai puţin,
dar mult mai puţin),
sîn zborul.
Cu alte cuvinte, o simplă părere
o formă curgînd într-o altă
formă,
un gînd, un vis, un abur —
poate colivia nemiloasă
a unei speranţe în bernă
şi nici chiar atît,
doar o săgeată iluzorie
care îşi dobîndeşte supleţea purificată
trecînd prin propria-i inimă.

AL. CĂPRARIU

(Urmare din p. 79)

mulţumesc *domnule inspector*, am dansat foarte mişto cu doamna" — era mîndru de *mişto*-ul preluat de la David. „Te cred, tinere mire, doamna e o intelectuală rasată" îi zîmbi el mefistofelic, mîngîindu-şi cu privirile soţia aşezată ceva mai încolo. „Te simţi bine, Puişor? Poţi să mă scuzi încă o clipă?" i-a cerut amabil pentru a relua: „Asta e: să nu vă credeţi invincibil doar pentru că noi am săvîrşit greşeli cînd voi de fapt vă jucaţi neştiutori cu aia-n cenuşă, iar mai tîrziu v-aţi făcut direct intelectuali". David se simţi scos din cauză şi îşi revendică un tratament diferenţiat: „De ce ne bagi pe toţi în aceeaşi oală?" „Ei, vezi, că nu-i place în aceeaşi oală, ziaristule? Şi trebule să recunoşti că după felul în care a spus-o, pretinde una mai confortabilă, decît aceea în care te afli" punctă *inspectorul*, cu o satisfacţie amplificată neverosimil, într-un hohot de rîs aproape bestial — devenise ameninţător, urmele hemiparezei accentuîndu-se lăsau vederii ceva de fiară gata să-şi devoreze prada: privirile celor din jur s-au aţintit spre el, însă nu mai era preocupat să-şi ascundă faţa, ci doar să triumfe. S-a oprit brusc şi, cu arătătorul întins către Bratu, a rostit calm: „Ţine minte asta, ca ziarist nu se ştie niciodată la ce îţi poate folosi, chiar dacă n-ai cum teoretiza faptul. Hai, noroc: a ridicat apoi un pahar şi dă-mi voie să mă retrag lîngă Puişorul meu. Trebuie să recunoşti că e superb, ce zici? Sînt curios; ai ochiul format pentru evaluări estetice. Sau mă compătimeşti? Înseamnă că nu ştii ce spune Baudelaire pe tema asta: *«De Satan ou de Dieu qu'importe? / Ange ou sirène Ou'importe si tu rends fée aux yeux de velours / Rythme, parfum, lueur, o, mon unique reine? / L'univers moins hideaux et les instants moins lourds?»*. Aşa spune domnul cu *Les Fleurs du Mal* în al său *Imn frumuseţii*. Dar în privinţa respectivelor soiuri de „flori" i-aş putea da lecţii ziaristule!" încheie, reizbucnind în rîs şi deplasîndu-se triumfător către frumoasa lui soţie.

INCLUS ÎN LOTUL NAȚIONAL

Simt de datoria mea ca de la bun început să fac o mărturisire: nu sunt autor de umor! Ce să fac? De străduit m-am străduit să devin, nu mi se poate reproșa. Am luat lecții săptămînale de la profesori de elită alcătuitori ai emisiunilor „Întîlnire cu satira și umorul", emisiuni de sîmbătă ale televiziunii, i-am invidiat, i-am arătat cu degetul, nu s-a lipit genialitatea de subsemnatul. M-am adresat specialiștilor de la radio. Totul a fost în zadar. Și cît mi-am dorit să ridă lumea și de mine! Să mă aplaude controloarele de la autobuzele «331R» ori să-și dea coafezele cu coatele: „Asta e dragă, ascultă ce-ți spun eu. Prețu' nu e nimic, de Nicuță Tănase nici nu poate fi vorba, ăsta e! Două vorbe dacă scoate, te tăvălești pe tine de rîs!" Mă rog; nu s-a putut, nu s-a putut. Am fost odată la Vaslui, la un festival al umorului. Mă cunoșteau destui autori. I-am rugat să mă lase și pe mine în sală. Ce succes! Stelian Filip a citit o poezie de trei strofe. La strofa a doua, așa din senin, un vasluian, om trecut de șaizeci de ani, s-a trezit asaltat de un hohot incredibil de rîs. Și rîde așa de aproape patru ani. Copii, nepoți l-au căutat pe autor, l-au dat în judecată, au fost la doctori, ce să mai repari. Omul rîde. Ce-nseamnă și umorul ăsta, domnule!... Acum cîteva zile m-a întrebat un cunoscut, personaj cu greutate, președintele cooperativei de consum din Periș: „Cine-i scrie vorbele lui Dem Bibanu', că dumneata trebuie să știi?!..." Am înălțat din umeri. M-a privit dintr-o parte și în clipa aceea am înțeles că în ochii lui nu mai valoram nici cît o cutie cu mazăre boabe, marca «Extrafină». Să-l auzi sîmbăta pe programu' doi, la unsprezece dimineața! Acum o săptămînă a trebuit să iau personalul de nouă douăzeci și nouă și să mă reped la un cumnat din Ploiești să-l ascult. A fost o pană de curent, m-am dus la magazin să-mi iau tranzistor, responsabilul fusese invoit fără știrea mea — îi arăt eu lui! — și ca să nu scap emisiunea, valea la Ploiești!... A făcut o pauză, l-am înțeles cît era de emoționat, și-a aprins un Kent superlung că în cooperație se mai găsește pe sub mînă, a tras două fumuri, iar s-a uitat la mine, ca să mă chestioneze fără milă: Îl știi pe Marian Popa? Mare, domnule; mare! Nu e navetist pe raza Perișului — indiferent de sex — care să nu-i fi citit romanul. Ce subiect, ce bancuri!... Mi-a spus nepoată-mea — elevă de liceu la Buftea — că autorul, în timpul liber, ar fi critic literar. Păcat domnule! Dacă-ți cade în mînă, prezintă-mi-l și mie ori spune-i dumneata să nu ne lase. Să scrie volumul doi, trei, patru mă rog, serial bepete dacă vrea, da' să nu ne lase. Și ce titlu; auzi dumneata «Doina Doicescu și Nelu Ionescu»! Spune-mi cine nu bagă mîna în buzunar s-o cumpere. M-am bătut cu șeful celedeceului pe județ. «Dă-mi, dom'le, și mie cîteva exemplare la librăria din Periș, că are tiraj pricopsit! Am o obligație față de oculista de la spital. I-a făcut soacră-mi un consult.» «Fugi domnule după capu' meu. Ce crezi dumneata, că ăsta e Vlad Mușatescu?! Fă o adresă de suplimentare a tirajului, că ai dreptu'!...» Am stat și mi-am zis: Să-l văd eu pe autorul care nu l-ar invidia pentru un asemenea succes! Ai umor în scris, te-ai făcut om! N-ai, nici măcar celedeceul nu te ia în considerație...

•

O să mă întrebați de ce toată povestea asta, de vreme ce întîmplarea care urmează geme de un tragism neobișnuit. Mărturisesc cu sinceritate: din invidie! Mă macină invidia față de succesul autorilor pomeniți mai sus. Dacă n-am avut noroc... Altfel, eram și eu ceva pe la televiziune ori pe la radio și nu mă mai forfeca amicul, președintele cooperativei de consum din Periș... Și dacă vreți să fiu și mai sincer, aflați că nu sunt singurul bolnav de invidie pe Doina Doicescu. Și pentru că veni vorba de noroc, mare lucru să te ungă ursitoarele! Faci, ca să zic așa, medicina. Ești trimis cu hîrtie în regulă în județul Zalău. Peste noapte, cineva descoperă un post vacant la radio și iată-te crainic la emisiunea «Radioprogramul satelor»! Mîna ursitoarelor, ce să mai vorbim!... Ești fundaș dreapta la echipa de fotbal «Relonul Săvinești», joci în deplasare cu «Celuloza Călărași», ajungi prin nu se știe ce minune în careul advers, calci într-o groapă, cazi — cade și adversarul peste tine — arbitrul dictează — știe el de ce! — unsprezece metri, marchezi, te vede antrenorul de la Dinamo venit prin partea locului să cumpere o oaie pentru pastramă, te include rezervă în lot și vezi Marocul, vezi Algeria, vezi Madagascarul măcar că de profesie tot rezervă rămîi. Și să nu vorbim de noroc! Cunosc un ins: de cînd îl știu a fost numai profesor suplinitor — trebuie subliniat amănuntul că are un unchi șofer la televiziune — se trezește prezentator la «Albumul du-

minical». Mă rog; te naşti cu noroc, te naşti. Nu te naşti, degeaba aspiri la gloria literară a umoriştilor Stelian Filip ori Marin Popa sau invers, asta rămîne la latitudinea dumneavoastră. Şi cum din cea de-a doua categorie fac parte destui autori cît de cît talentaţi, pe această temă purtam o vorbire într-o seară cu romancierul pensionar Ştefan Luca. Omul, dacă tot a scăpat de chinul colaboratorilor, a profitat de prezenţa cunoscutului Nicolae Velea, numindu-l norocos, fie chiar şi pentru faptul că n-a întrecut, ca alţii, măsura la masa de scris!... Cum s-a ivit o clipă de neatenţie din partea oratorului prozatorul mi-a zis: „Hai să ne mutăm. Îl aştept pe Fănuş. Am o treabă cu el şi nu-mi place s-o încheI cu prea mulţi martori". Nu puteam să-l refuz. Nu-l văzusem demult pe născocitorul «Îngerului» şi-mi era dor să-i ascult poveştile de Bărăgan, spuse cu dicţia sa de actor la teatrul Dinu Sărarul. Punctual ca de obicei — n-a întîrziat decît două ceasuri şi treizeci şi patru de minute — emoţionat la culme, Fănuş Neagu a renunţat să ne mai delecteze cu întîmplarile pămînturilor cu dropii, Velea a rămas cu „afacerea" neîncheiată, în vreme ce eu a trebuit să fac un tur al oraşului — bineînţeles pe bază de telefon — în speranţa unei camere de hotel. Recepţionerii, de fel foarte politicoşi, m-au sfătuit să nu-i mai deranjez. „Dacă erai şi dumneata măcar dintr-o zonă «vinicolă», mai era cum mai era. Dar la Snagov... Ia şi dumneata un taxi, ori dacă eşti «economic», dă-i bice şi ia-o pe jos. Pînă la ziuă ai destul timp!..." Ziceam de «înger» că era emoţionat. Păi cum să nu fie — chiar dacă Velea mi-a dat cu cotul şi mi-a şoptit ceva în legătură cu norocul — cînd i se comunicase hotărîrea conducerii cluburilor de fotbal «U.T.A.» şi «Viitorul Vaslui» de a-l numi preşedinte de onoare şi de a insista pe lîngă federaţia de specialitate pentru includerea sa în «lotul naţional» — sper să fiu înţeles, ca suporter — lot care trebuia să susţină la Sofia un meci amical sau nu prea amical. „Auzi, domnule, ce pun la cale mai marii de la federaţie? ne-a întrebat, gîtuit de emoţie. Se bat să ni-l ia pe Traian Iancu. Vor să-l pună «directorul fondului fotbaliştilor», să le acorde împrumuturi şi ajutoare de documentare în unele state cu fotbal ceva mai slab decît al nostru. La experienţa lui Iancu... Acu' să vezi că au să ni-l ia şi pe Butuşină! ..... L-am văzut cum îşi şterge două lacrimi pe furiş.

— Asta nu se poate, domnule! am strigat plin de revoltă. Ce, noi o să stăm cu mîinile în sîn?

— Te pui cu federaţia de fotbal, tu care eşti mai nepriceput ca un arbitru şi nu ştii cînd se marchează un gol din ofsaid? Îi cunoşteam sentimentele faţă de directorul fondului literar şi de şeful contabil, l-am simţit clocotind de indignare, aşa că am încercat s-o dreg.

— Velea zice că ai avut noroc cu carul. Să fii inclus în «lotul naţional»...

— Sunt meritele mele, a strigat maestrul ca ars. Acum se vede cine se pricepe la fotbal şi cine nu. Că doar n-ai fi vrut să-l ia pe Barbu...

— Şi chiar pleci peste hotare? l-a cercetat nuvelistul din Cepari cu sufletul la gură.

— Copii, uite paşaportul! Poimîine la zece sunt în «Îl». Veniţi şi voi la aeroport. E bine să vă vadă ăia de la federaţie...

Am înghiţit în sec şi l-am indiviat. Cu siguranţă că avea să poarte pălărioară albastră cu cordeluţă, iar pe buzunarul de la sacou o să i se prindă ecuson. Măcar să fi plecat cu trenul. Ar fi fost cu totul altceva. M-am jurat să nu mă duc la scara avionului şi nici pe Velea să nu-l las. E adevărat că aş fi putut să dau mîna cu Angelo Niculescu şi poate un fotoreporter... Destinul meu literar ar fi avut cu siguranţă un alt contur.

— Şi cu treaba aia cum rămîne? l-a întrebat Velea, amintindu-şi adevăratul motiv pentru care ne mutasem de la masa lui Ştefan Luca.

— După meci.

— ?

— N-ai înţeles? După meci. Şi-acum vă las. Am o mulţime de nimicuri de pus la punct. L-am urmărit cu privirea cum împărtea în dreapta şi-n stînga saluturi generoase. Cînd a ajuns aproape de uşă, mi-a făcut un semn discret să-l urmez. Velea nu l-a receptat. Se prăbuşise în scaun. Vreau să-i fac Stelei o bucurie înainte de plecare. La voi, la ţară, pot să găsesc o găină crescută pe boabe?... Am făcut ochii mari şi inima a început să-mi bată cu putere. Demult mi-l doream în ospeţie. Nimeni în sat, nici măcar tata, n'ı m-ar fi crezut că sunt prieten cu Fănuş Neagu. Puteam să pierd ocazia?!... Vrea să-şi facă o supă cu tăiţei de casă, mi-a şoptit uşor nostalgic.

— Cum să nu găseşti? i-am răspuns cu îngînfare. Îţi dau chiar de la mama...

— La voi cu ce se vine, cu «rata» sau cu trenu'?...

— Şi cu una şi cu alta, da' mai bine cu «rata». Te lasă la centru şi eu te aştept. Nu-l luăm şi pe Velea?

— Dacă vrea, n-am nimic împotrivă. Spune-i să fie mîine la cursă. Şi a plecat, fără cînd un gest de plictiseală cu mîna.

Abia în clipa aceea am înţeles cîtă responsabilitate purtam pe umeri... M-am întors în salon. Velea, cu fruntea înaltă sprijinită în palme, privea mult pe deasupra feţelor de masă cu număr de inventar. Nu m-a simţit. Vedeam că se frămîntă. I-am făcut invitaţia. N-a fost prea încîntat.

— Aşa e Fane. Cînd e vorba de interesul lui... Pe mine m-a lăsat baltă. Şi uită-te

ALIN MUNTEANU: IDILĂ

costum: stofă englezească, trei mii m-a dus cu probe cu tot! Nu mă simțeam capabil să-i spun că sunt alături de el și că-i împărtășesc suferința.

— Eu zic să mergi. Ieși puțin la țară. O să-ți facă bine. În ce mă privea, îmi rezolvam interesele mele. M-ar fi văzut lumea călcînd între cei doi titani. Și lumea ca lumea, gîndul meu era la profesoara de română. „Cu Fănuș și cu Velea? Înseamnă că ești mare, domnule!..."

— Bine, a hotărît Nicolae. Dar să știi că pentru tine o fac. În ce-l privește... A chemat-o pe madam Candrea să ne facă nota. Nu pot să mai rămîn, s-a scuzat. Dacă mîine n-am să fiu în capitală... L-am privit întins. Îl ajuta pe responsabilul de la «Feldioara» să-și facă borderourile... Rămîne pe mîine, la «rata»...

M-a părăsit. A trecut printre mese, fără să le vadă. Nu-mi mai îngăduiam întîrziere. Trebuia să ajung acasă cu orice preț, fie chiar și ținînd cont de propunerea recepționerilor. Vizita maeștrilor se cerea pregătită cu minuțiozitate. Eram prea bucuros ca să mă mai intereseze vîrtejul cifrelor aparatului de taxat. Cred că șoferul m-a bănuit gestionar pe le vreo alimentară, prea am fost generos cu el... Nu știu cînd a trecut noaptea; nu știu dacă am dormit sau am rămas de veghe pînă în zori. Important este că dimineața, casa întreagă a fost cuprinsă de trepidația marilor pregătiri. N-am scăpat prilejul să-i avertizez, să rămînă prin curți dacă vor să vadă pe cei doi m-am lăudat la frizer, la diriginta poștei, au aflat primarul, șeful de post, răspunzătorul de moară din comuna vecină care venea să bea aproape zilnic la noi; din spirit de prevedere, nea Stroe barcagiul, doi inși din caraulă, directorul școlii — în felul ăsta aveam convingerea că o să-i ajungă la urechi și profesoarei de română — un pădurar de la ocolul silvic, dascălul de la biserică, mă rog, tot omul care a trecut pe lîngă mine, bărbat ori femeie, fără deosebire. Așa bunăoară, țața Lina Pietricioaica, responsabilă în acea perioadă cu împrăștierea zvonurilor pe comună — aflase la mîna a doua și era destul de mihnită — m-a cercetat cu asprime: „Da' cine e, maică, Belea ăsta, vine primar la noi?!..." Am alergat după pește, după o țuică bună, după un vin de buturugă și, cu o jumătate de ceas înaintea mașinii, m-a înțepenit la centru, chipurile fără o treabă anume. „Așteptați pe cnieva?" m-a întrebat doctorul veterinar care auzise tot, dar lăsase vorbă că nu poate să fie decît zvon. „Pe Fănuș și pe Nicu Velea." „Ce vorbești, domnule? Amîndoi la un loc?!... Păi să mi-i prezinți și mie. Plătesc o ladă de bere. Știi că sunt rapidist, nu mă lăsa. Dacă vrei, îți fac rost de un tub de «Galisan» pentru găini!..." Discuția s-a aprins. S-au mai alăturat cîțiva curioși... „Amîndoi domnule? Amîndoi? s-a minunat și tov Joe de la cooperație. Unul cîte unul, mai era cum mai era. Și cu invidie: Vin la dumneata?!..." Vorbirea s-a rupt cu brutalitate, din pricina «ratei» care dăduse curba. Evitasem cu precauție un răspuns. „Dacă s-a întîmplat ceva? gîndeam. Dacă Stela n-a mai avut poftă de supă de pasăre cu tăiței? Ori dacă Fănuș a fost «convocat la lot» pentru unele «retușuri» înaintea plecării?..." Îmi vîjîiau creierii. În vecii vecilor n-aș mai fi putut scoate capul în lume!... Fănuș Neagu a coborît primul. Am simțit cum îmi ardeau urechile.

— Velea, Nicu Velea n-a venit?

— Ba da, a zis și s-a întors în mașină, croindu-și pîrtie pe jumătatea ei.

— Asta o fi, domnule? l-am auzit pe veterinar chestionîndu-l pe tov Joe.

— Din cîte mi l-a descris soacră-mea — au călătorit împreună cu acceleratorul pe același culoar pînă la Brăila — cam ăsta ar fi, i-a răspuns ușor descumpănit reprezentantul «centrocoopului».

Cei doi scriitori coborîseră. Fănuș Neagu își ținea prietenul pe după umeri, într-un gest tandru și protector. Nincu Velea aproape că nu mă vedea.

— E obosit; afară din cale de obosit, l-a scuzat cu drăgălășenie. Responsabilul de la «Feldioara» se așteaptă la un inventar prin surprindere, așa că „au lucrat" toată noaptea.

Întîi ne-am oprit la o bere. „Berea, dimineața, pe inima goală, e dătătoare de sănătate!" hotărăște prozatorul din Cepari-Argeș. Ar trebui să fii inconștient, ca să nu-ți îngrijești sănătatea! La început am fost cinci: noi, doctorul și tov Joe. Au mai apărut, în ordine: răspunzătorul morii din comuna vecină, dascălul de la biserică și șeful de post. N-au mai fost locuri la masă și clientela s-a separat pe prietenii și pasiuni fotbalis-

tice. (În treacăt fie spus, dar în majoritate deveniseră rapidiști.) Am fost serviți chiar de gestionar, care era curios să afle direct din gura maestrului Velea cum „merge" țuica de prune prin părțile dumnealui. Nu ne-a costat un franc. Musafirii erau prea de vază ca să fie lăsați să-și plesnească portofelele. Pînă și șeful de post a plătit 6 (șase) sticle cu bere. Baza, însă, a fost tot răspunzătorul de moară... În ce mă privește, cred că nu mă mai cunoșteau prea mulți înși. „Mă, nea Fane, da' cu Greavu, cu Greavu cum a fost, dom'le?" se înfigea doctorul veterinar cu „șopîrle", lăsînd să se înțeleagă prietenia strînsă dintre el și cronicarul sportiv. Velea ațipise, răspuns de oboseala nopții trecute". O rază de soare îl lingea cu obrăznicie pe față. Ceva mai tîrziu, a ținut să-mi mărturisească visul. „Se făcea că sunt pașă cu cinci tuiuri și că îi eram șef lui, Iancu. El, săracu' n-avea decît trei tuiuri. Îi luase Șapira două, după o șezătoare literară, ca să i le vîndă lui Vulpescu..." Devenisem un pachet de nervi. La urma urmelor, erau musafirii mei, nu delegați ai fabricii de bere «Rahova», să facă reclamă produsului. Știam că mama ne aștepta cu masa, întinsă, știam că tata pusese vinul la rece, dar nu puteam să-i scap de entuziasmul proaspeților rapidiști. Și totuși, trebuia găsită, o soluție salvatoare. O clipă m-a bătut gîndul să cumpăr unui copil o pungă de bomboane, ca să tragă cu praștia printre paharele de pe masa noastră. Și iată-mă, pentru prima oară în viață, beneficiarul unui gram de noroc.

„Dumneata, domnu' Fane, prea faci pe deșteptu'!" a zis dascălul de la biserică. Spui să joace ăla pă stînga, ăla pă dreapta, ai vrea națională pă scheletu' rapidului și cînd e în «be», da' nu să poate, dom'le! Ce ești dumneata, antrenor federal?!... Îți spui eu că nu să poate. O dai în bară, să știi!..." „Dumneata mă înveți pe mine, domnule? Dumneata, care ai fi în stare să pleci cu clopotul de la biserică și să-l bălăngăni cînd joacă Dinamo? Mă-nveți pă mine, om cu pașaport în buzunar, inclus în lot? Îi tremura glasul de mîhnire. Și-a golit paharul, s-a ridicat, l-a ridicat și pe Velea, după care mi-a reproșat: D-aia m-ai adus? Să mă umilească niște nimeni în materie de pase și șuturi pe poartă?!... Îmi pare rău!..."

Nu știu ce s-a discutat în urma noastră. La cîteva zile am aflat de la pădurar că șeful de post l-a amendat pe dascăl și pe tov Joe care luase apărarea dascălului, pentru „tulburarea liniștii publice". Alte amănunte n-am putut să prind. Dar cum orice urmă de regret mi se părea de prisos, am plecat spre casă. Singurul care trăise în afara discuției fusese Nicu Velea, în visul lui de pașă cu cinci tuiuri... Păcat de pregătirile pe care le făcuse mama. Nici ciorbă de pește, nici vinul de la gheață n-au desfăcut brazdele trase adînc pe fruntea blîndului susținător al clubului Rapid. Se pare că uitase pînă și de găina promisă. Un singur gînd avea: să prindă prima «rată» care trecea spre capitală. Din cînd în cînd înălța paharul, clătina din cap și mă dojenea domol: „Să-mi faci tu una ca asta! Nu m-aș fi așteptat!..." Din cauza saramurei cu mămăliguță și mujdei de usturoi și-a amînat cu puțin plecarea. Căzuse soarele pe inima pădurii și lacul își zbuciuma molatic cîteva unde în poale de sălcii. „Dacă-mi pare rău de ceva, e că n-am văzut mormîntul lui Vlad Țepeș." Am tresărit. Îl știam pe stareț amator de baschet, așa că n-aș mai fi avut ce risca. „Luăm o barcă și dăm o fugă pînă la mănăstire!" am încercat să-l induplec. „La ce oră e ultima cursă?" I-am spus. A dat din cap cu tristețe. „Mi-ai face o mare bucurie..." Nicu Velea adormise în iarbă. Chipul i se destinsese într-un zîmbet plăpînd...

Cine n-a traversat Snagovul pînă acum într-un amurg de sfîrșit de mai, trebuie s-o facă de urgență. Trăgeam la rame. Cei doi oaspeți de onoare se lăfăiau unul lîngă altul, pe ultima bancă a bărcii. Velea îngîna o arie dintr-o operă cunoscută și, nu știu de ce, în clipa aceea m-am gîndit la Scala din Milano. În spatele meu, soră-mea. Niculae insistase. „Blînda copilă trebuie să ne însoțească!..." Pe banca din față, tata, încîntat să le poată fi de folos ca ghid. Nu mi s-a mai întîmplat — cel puțin pînă acum — să umblu cu vaporul pe mări și oceane. Am fost și eu, ca tot omul, pe Dunăre. Dar am navigația în sînge de mic. Mi-am luat drept punct de reper un ciot de salcie, pe ne aflam la cîteva lopeți de «Hanul Vlăsiei» maeștri și m-am așternut la drum. Prins cu care-l vedeam printre capetele celor doi vorba, am pierdut ciotul din ochi și, cum am hotărît să amînăm mînăstirea pentru o altă dată. Cînd am plecat, luna se arunca bezmetică în unde. Nu reținem cum s-a făcut îmbarcarea. I-am numărat, am văzut că sunt toți — au fost cîteva momente de panică, fiindcă uitasem să mă socotesc și pe mine — și barca a pornit să alunece lin, pe sub lună și pe lună. Velea renunțase la arie. Cînta, copleșit de aduceri aminte. „Vai săracu' infanteru, cum îl strînge moleteru'..." Textul, ieșit parcă de sub pana lui Romeo Iorgulescu și a colaboratorului său apropiat Angel Grigoriu — «membru U.S.» — era tulburător. Mă simțeam pe altă lume. Se făcea că pe deasupra apelor valsau Adrian Romcescu cu Mihai Constantinescu, muzica aparține Cameliei Dăscălescu și lui Temistocle Popa, iar în preajma celor doi făcea ghindușii pe patine Dorin Dron, în ritmul cunoscutului șlagăr „Pisilică, pis, pis, pis..." Am fost zguduit cu brutalitate. „Vezi, mă că intri cu botu' bărcii în grajdu' ăla!..." Nu

e grajd, a zis Fănuș, e garaj, da' de unde să te pricepi tu! La voi la Cepari, n-ai văzut așa ceva!...“ Eram prea aproape ca să mai pot evita ciocnirea. Tata a sărit pe debarcader, în vreme ce Niculae, presupunînd că așa se coboară la întoarcere, a încercat să-l urmeze. Barca s-a dezechilibrat, am strigat la Fănuș, am atenționat-o pe soră-mea. Prea tîrziu. În următoarele clipe luna hohotea cu gura pînă la urechi. Apa era rece. Noroc că nu ne venea decît pînă la gît. Dialogul a fost frînt, ca la marile naufragii:

— Salvați copila, a strigat Velea, care stătea lîngă debarcader, cu apa pînă sub bărbie.

— Știu să înot, i-a răspuns soră-mea de lîngă scară.

— Velea, și-a amintit Fănuș. Velea nu știe să înoate. Agață-te de bulumacul debarcaderului, Niculae, i-a ordonat.

După minutele de panică — nu s-au înregistrat victime omenești, echipajul aflîndu-se în întregime în afara oricărui pericol — dialogul, s-a purtat ceva mai dur:

— Mi-a intrat apă în ceas, s-a văietat soră-mea.

— D-aia nu mai pot eu, i-a strigat Fănuș. Mie mi s-a udat pașaportul, de nu se mai înțelege nimic. Numai poza poate să dovedească al cui a fost. Și cu o revoltă imposibil de ascuns: Numai tu ești de vină, Nicu Velea. Nu ești om de apă!... Își frîngea mîinile și se muncea să găsească o soluție cît mai convenabilă. Dacă «Îl-ul» pleacă mîine fără mine, nu știu ce-ți fac! Sub semnul acestei înspăimîntătoare amenințări, nuvelistul se muta de pe un picior pe altul, ca într-un joc bărbătesc de prin părțile lui.

— Și cu tine, și fără tine, totuna. Ăia tot au să joace. Că doar nu te luau pe tine să marchezi goluri! Știi ce ți-a zis ăla azidimineață la bodegă.

— Parcă dormeai...

— Dormeam, dar auzeam. M-am învățat așa de mic, ca să știu dacă mă vorbește careva de rău! Dar să trecem peste asta. Spune tu, cum mă prezint eu mîine cu hainele astea?!... Mi-ai zis să mă agăț de bulumac. M-am agățat. Știi ce era pe bulumac, Fănuș Neagu? că zici că ești om de apă?...

— De Dunăre, nu de orice apă!...

— Mă rog: scoici, domnule. O mie de scoici, un milion, nu știu cîte! Uită-te la pantalonii mei, parcă au fost tăiați cu lama...

* * *

A fost o seară tristă. La București, nici vorbă să se mai poată pleca. Trebuiau uscate hainele, călcate... Noroc cu un vecin: avea o rică mai veche cu un cumnat și a venit să ne-o povestească. Țăranul are stima lui față de orășan, mai ales atunci cînd îl ascultă. Omul adusese și o căldare cu vin. Cînd a isprăvit de spus tot ce-i apăsa sufletul, și-a luat căldarea. Păcat; că mai rămăseseră vreo două borcane... Ne-am culcat tîrziu, trecut de miezul nopții. Luna veghea din înalt liniștea pămîntului. Ne-am tras fiecare prin odăile hotărîte de stăpîna casei. Sorții au căzut ca ei să beneficieze de camera rezervată oaspeților. Au adormit cu capul în drum spre pernă. Fusese o zi înspăimîntător de grea. Casa s-a cufundat într-o liniște moale. Nu știu dacă am dormit o clipă sau o viață. M-a trezit un zgomot cumplit de cioburi. Am sărit ca ars. Din odaia prozatorilor a răzbit pînă la mine o explicație calmă:

— Ai văzut, Fane, că tot oglindă a fost?...

Stăteam în ușă cu brațele încrucișate, sorbindu-i din priviri. Fănuș Neagu, în așternut, cu gîndul pierdut la meciul național. Velea în fața unei foste oglinzi, destinate soră-mi de zestre. Din fosta oglindă nu mai rămăsese decît spatele de scîndură, prilej să descopăr că fabricantului îi fusese lene s-o tragă la rindea. Mă munceam să găsesc o vorbă. Una singură dacă mi-ar fi venit în minte, l-aș fi făcut cu ou și cu oțet.

— I-am zis să se dea jos din pat și să-mi aducă o oală cu apă. Mă răzbise setea. Cuvintele romancierului se rostogoleau rotunde, nu se grăbea, era parcră o convorbire obișnuită între el și Ion Băieșu. Își sprijinise cotul în pernă și se uita la mine printre pleoapele ușor întredeschise. «De unde să-ți aduc apă?» m-a întrebat Velea scandalizat. Nu știu ce-o fi cu el în ultima vreme. Nu are gîndire logică. E drept că mi-am cam ieșit din țițini. «De la fîntînă», am strigat. «Pe unde ies?» Auzi. Costică, pe unde iese?!... «Pe ușă, Nicule!» I-am luat cu binișorul. «Aia e oglindă, Fane, ce ți-ai pierdut mințile?» «Cum o să fie oglindă, mă, ce ești nebun?!» «Oglindă e Fane, ascultă-mă pe mine!» I-am dat brînci din așternut. «Atunci pe oglindă, dom'le, numai adu-mi apă, că mi se usucă gura de sete!...»

— Ai văzut, Fane, că tot oglindă a fost?...

P.S. Acum cîteva seri, Mircea Micu îmi povestea că i-a întîlnit în nu știu ce localitate, invitați de onoare la o ședătoare literară. Poetul susține că l-a auzit cu urechile lui pe Velea, rugîndu-l pe recepționerul de la hotel să le dea o garsonieră fără oglindă și fără ușă vopsită în alb. Noaptea, tîrziu, cînd au mers să se culce, Nicu Velea l-ar fi implorat cu lacrimi în ochi pe romancier: „Fane, ia-ți dom'le, o oală cu apă, poate te răzbește setea!...“

CONSTANTIN GEORGESCU

Hîrtia stiloul

Hîrtia stiloul
Și țesătura tăcerii punctată
De-aceleași mici liniștitoare
Modele sonore
Ale ambianței moderne —
Și eu care stau la pîndă
Ca un biet animal metafizic
Împrospătat de speranțe
Eu nu descopăr nimic
Sub lunecoasa încărcătură
A celor cinci simțuri
Și totuși nu-mi pierd răbdarea
Hîrtia stiloul așteaptă

Aripa răcoroasă a gîndului
Bate departe
Suprimînd logoreea infernului

Autoportret în Februarie

Eu trec pe străzi purtîndu-mi
paltonul greoi și geanta mereu încărcată
cu pîine și cărți și hîrtii și cu alte
lucruri trebuitoare — mă duc înfruntînd
vîrtejuri de zgomote puțin aplecat
și ușor năucit mic și fără importanță
cvasiatent cvasiabsent

RADU CEONTEA: CĂLĂTORIA

preocupat de cîteva gînduri prozaice
dar și de cîteva utopii și speranțe
care-mi șoptesc: rezistă rezistă
rațiunile tale cele mai adînci
nu și-au găsit încă desăvîrșirea
și merg spre țelul meu cotidian și iar
mă-ntorc
neobservat și poate umilit
dar fără să mă plîng ci parcă dus
de-o mînă bună
și ocrotit de aștri nevăzuți
eu ies încet din gropile durerii
uimit ce mult m-a stilizat destinul

Mici iluzii

Hotărîri fără sens
Mici iluzii ce rătăcesc
Prin spațiul degradat al orașului
Vorbele se umflă ca marile zepeline
Și acoperă cerul
Ei individule
Nici o băutură nouă
Pentru gura ta uscată de sete
Nu aștepta miracole —
Mașini tăcute
Se retrag în misterele nopții
Cîndva mai visam
Superbe arcuri de triumf
Acum
Bătrîne ezitări
Se tîrăsc de la o zi la alta
Idei cerșetoare
Se milogesc la răspîntii
Chiar nume de prestigiu
Se-ntorc dezamăgite din gloria lor
Mă uit către stele
— Prea departe totul
Prea indiferent

Mereu dincoace

Mereu dincoace de rama ferestrelor
Mereu îmbîcsit de-atîtea euri contradictorii
Joc de mici demoni ratați revoltați
Jupuiți întristați aiuriți rezoneuri
Mereu inventînd scuze pentru lașitatea
broaștelor

Pentru senioria cuvintelor infatuate
Pentru săgețile otrăvite ale zilei
Înfipte în trupul trecătorilor
Pentru coșmarul cîinilor singuratici

Mereu dincoace de rama ferestrelor
Îmbîcsit de euri contradictorii

VICTOR FELEA

Zmeura dintre traverse

Cum creşti tu, uitată între traversele
unei lini părăsite, urmîndu-ţi rostul,
chiar dacă nimeni nu-ţi mai gustă
bobul rotund, poate doar picherul bătrîn
sau perechile care se abat pe-aici.

Vrejurile tale tot mai răzbat, încăpăţinate,
printre cioburi de sticle şi buruieni,
printre păcură şi hîrtii de ambalaj
seară de seară-şi aprind lampioanele roşii
purtînd gustul verii fără prihană.

Privindu-te redevin iar adolescentul,
recrutul,
suplinitorul, navetistul zorind pe ploaie,
din traversă-n traversă, uşor mă avînt,
Drapele mari de praf şi fum mă-nvăluie.
Soarele scade. Drumu-i la jumătate de-acum.

În mine însumi

În mine însumi spira mi-am săpat
să dau de înger nimerind în om
în galerii pe unde n-am călcat;
mă schimb încet, atom după atom,
în altceva mai tainic şi mai scump
ca un vitraliu minunat în dom
deşi închis în rama sa de plumb
el simte soarele şi raza îl preface
în sens, culoare, sunet viu şi vis,
mai străveziu decît un ou, în pace
şi în mişcare totuşi s-a deschis
ca primăvara paraşuta unui pom.

Mirosul

Etna: aburi, piatră şi foc
fragmentele unei sentinţe
intraductibile,
silabe în aer, membre de zei sfîrtecaţi
Cronos devorîndu-şi copiii,
Osiris împărţindu-se,
grea respiraţia lor pătimaşă,

Zeul e Unul, Păstorul, Pescarul,
ceilalţi eboşe, naive prefigurări,

Ochii nu-l văd pe cît ar dori ei să pătrundă,
ştiu că nu văd, nu-i cu putinţă vederea
de la un ţărm la celălalt
văd că nu văd, dar simt adieri şi miresme,
scurte
iluminări,
ca Borges sosit la Palermo în urmă cu o
săptămînă
să-şi ridice cunnua de laur.

Trinacria

Ostrov în forma triunghiului
Degetul Demiurgului muiat în apă sărată
îţi trasează conturul în aerul clar
strîngînd pumnul şi brusc deschizîndu-l
asemeni copilului cu pantalonii suflecaţi
care culege ghiocuri din mare
tu ai şi răsărit cu livezile-ţi de
măslini argintii, struguri mărunţi pe coaste
abrupte,
cu florile grele de rod, corole jilave,
zumzet şi roiuri toată ca o fecioară
miere şi lapte susură sub vrejuri de viţă
Dar într-o lună totul e ars şi declină
nunta-i ajunsă arşiţă;
mult prea aproape de vetrele Africii eşti
de căldura cuptoarelor veşnice.
Sicilia, bulgăr de aur, bulz de lumină
în palmele Celui ce este prin Sine.

ADRIAN POPESCU

Ceasul în carne şi oase

Tu nu eşti decît locuinţa unei iluzii
privită absent de un ochi din înalt
îţi mai revine în minte numai
din cînd în cînd tărîmul celălalt

ia-mă la tine în lumea ta
fă să-mi dispară urma de lut
întoarce-mi spatele nu te mira
că nu mai sînt cel de la început

poate că numai fiinţa străină din tine
rămîne aceeaşi deşi se schimbă
sau numai ceasul căruia-i eşti
nemuritoare/subţire limbă

Vino şi treci

Aştept să sosec şi nu mai sosec
ajung şi nu ajung unde credeam că voi
ajunge

trenurile întîrzie
sîngele a întîrziat altădată

mă mai plimb prin cimitire de țară
îndepărtate
unde numele meu e mereu pomenit

natura morții îmi e necunoscută
natura morților o recunosc
sînt și eu în mijlocul ei ca o pată
sau ca o frunză de anul trecut

vino și treci mi se strigă
șoaptele nu le aud
natura veche ca o quadrigă
îmi duce trupul tot mai spre sud

În singurătate

Parcă vine parcă se duce
orizontul în nemișcare
ne face semne își face cruce
cu un stejar cu o floare

cînd întunericul va veni
o vom lua înspre el
să fie noapte să fie zi
să fie cerul chiar de oțel

drumul încolo nu e ușor
nici înapoi nu se poate
căci orizontu-i nemuritor
în singurătate

Nu mai știu

Vino pe țărm și așteaptă-mă
taci o secundă și pe urmă din nou
dacă rămîi nemișcată astfel
multă vreme
apa se va ridica în jurul tău
și tu te vei bucura în adîncul ei

noi vom striga
poate
întoarce-te
iar zîmbetul tău va zîmbi înăuntrul apei

fiul va pricepe un pescăruș
sau barcagiul de jos
sau nimeni
sau poate cu toții)

trei plopi îmi vor șopti mai încolo
hei domnule
de cîte ori ai trecut
pe lîngă noi
nu mai știi

Litere uitate

M-au învățat că trebuie să-mi păstrez
vii în memorie zilele mele
și unele dimineți
și tot ceea ce nu se vede

că trebuie să fie vizibile și de auzit
că norul începe în mine
că frunza cînd moare sînt eu
(dar asta eheu mi-am spus eu)

și am ajuns ceva mai bătrîn
și am văzut că învățătura nu e bună
că frunza nu sînt eu și noru-n altă parte
începe cine știe în propria mea moarte

Ca niște visuri

Trebuie să plec și din această casă
din toate casele trebuie să plec
atunci cînd urmăream melcii
în drumul lor în copilărie
nu-i înțelegeam
azi înțeleg de ce ei
de ce eu
de ce noi
mereu cu casa-n spinare
ca niște visuri
ca niște strigoi

NICOLAE PRELIPCEANU

Inițialele vinovăției

1.

Cînd vina înfricoșătoare ce ți se tîlcuiește
Pare să întreacă zarișteа sorții tale
Candoarea, un anotimp al ochilor tăi se
reculege
În ceara unei lumînări, sub vîntul
nemilostiv
Ce nu îți îngăduie să-ți auzi propria
rugăciune
Un duh al răspîntiei te arată cu degetul;
Refuzată de văzduh o zburătoare ispășește;
Din nimic se iscă umbra unui nor de care
nu te poți
Ascunde; sub fulgere pretimpurii se trezește
Un creștet înălbind; cu zorii ființei deodată
Inițialele vinovăției prind să transpară.

2

E noaptea deznădăjduiților ce nu poți să o
ocolești.
Lipsa unui cîntar pentru o vină mai presus
de toate
Te apasă; în preajma unui suflet la
strimtoare
O șoaptă ar stîrni avalanșe. O, retragerea
dintr-o dată
A harului; de umărul prăpastiei atîrnă o
harfă
Se ispășește orice greime de vină. Cu pana
înmuiată
În propria-i fiere scrie psalmistul.

3.

Întîrziate purificări ale unui destin
învîrtejit.
Neostoite rîndunici adapă morții, cearcă să
astîmpere
Veșnice însetoșări; din sfinta-i neființă
trăznetul
Își ațintește prada; o rouă amară a alăptat
îngerii
Florii de mac. O, de-ai putea să-ți însușești
Coșmarele fratelui tău.

4.

Preavinovat de amuțirea izvoadelor, de
înghețul noimelor,
La vîrsta expierii poetul; brumă pe harfa ce
ți-o întinde
Un Apollo tomnatec: „rostire auroralâ, te
îndepărtezi
De cerul gurii mele". Blîndă sminţire
adulmecă fruntea trestiei.
Memoria mea, un azil pentru numele
Scăpătaților.
Dincolo de bucurie și mihnire, nimburi în
eclipsă
Slujesc îndîrjirea poemului ce își cată
temeiuri de a fi;
„Un înger nu-l poți sili să-ți fie oaspete
oricînd.

5

Sori scăpătînd în craterul unui vulcan;
Îmbăiată în smoală mîna copilului lucea
Ca o blană de cîrtiță; eden cutremurat,
pajiștea
În care se curmă zbaterea epilepticului.
Nesfîrșirea unui lan de mac unduind cranii
argintii,
Un tezaur de coșmare; uitare de sine:
spulberată voința.
Una cu spuma de la poalele cascadei.
Lipsiți de remușcări sînt nepămîntenii și
totuși
Privirea zeilor nu suportă întîlnirea cu
privirea ta.
Atîtea întrebări de pus Absenței; atîta
deznădejde
Respiră poemul.

DAN DAMASCHIN

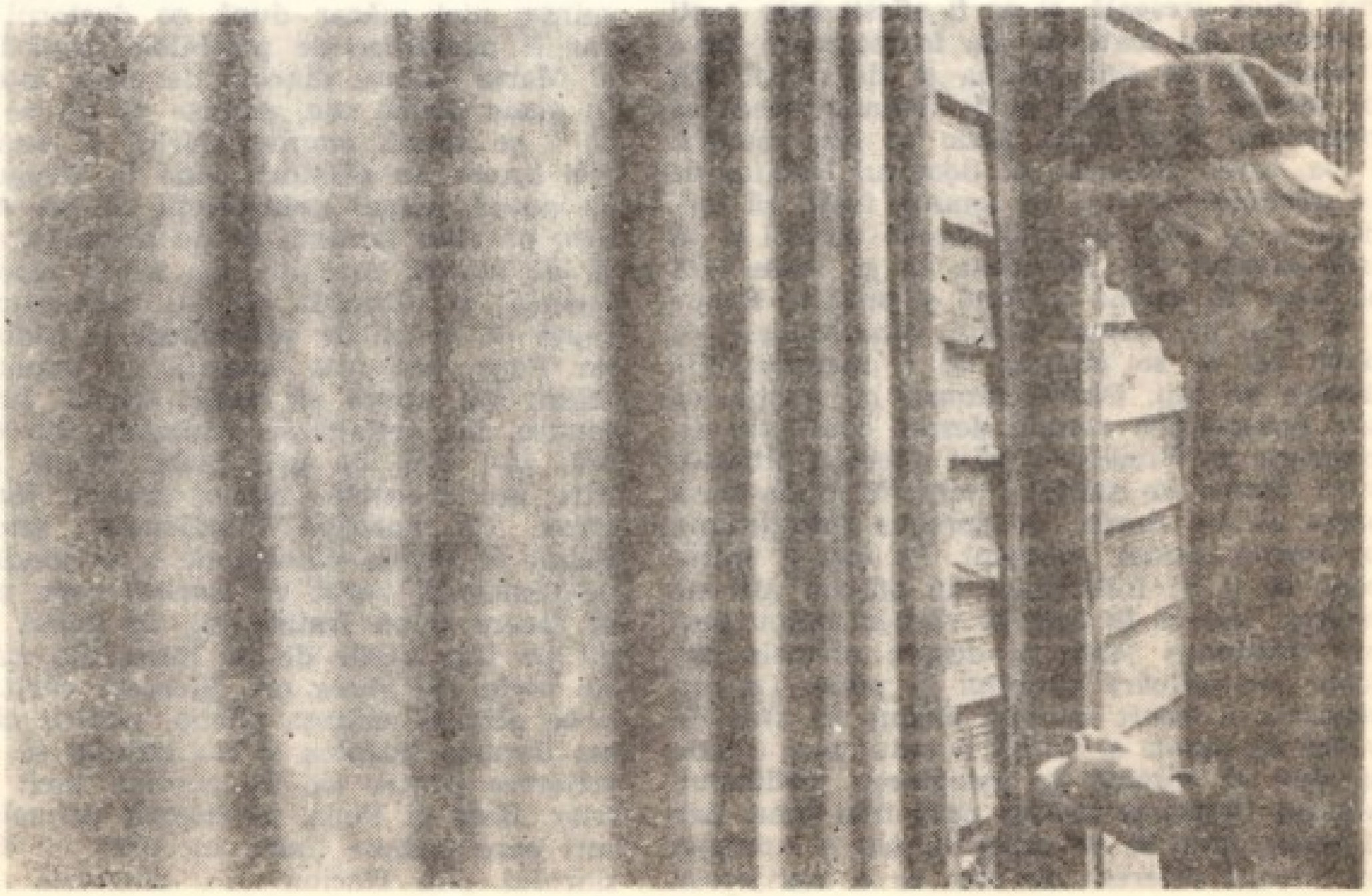

KANCSURA ȘTEFAN: *AUTOPORTRET*

JULIO CORTÁZAR

SĂNĂTATEA BOLNAVILOR

Cînd, pe neașteptate, mătușa Clelia s-a simțit rău, în familie a fost un moment de panică și cîteva ore nimeni n-a fost în stare să reacționeze și să facă un plan de acțiune, nici măcar unchiul Roque, cel care găsea întotdeauna ieșirea cea mai nimerită. Pe Carlos l-au chemat la telefon la birou, Rosa și Pepa și-au expediat copiii cu care făceau ore de pian și solfegiu, și pînă și mătușa Clelia a fost îngrijorată pentru mama, mai mult decît pentru ea însăși. Era sigură că nu avea nimic grav, dar mamei nu i se puteau da vești neliniștitoare cu tensiunea și cu diabetul de care suferea, și-apoi știau toți că doctorul Bonifaz a fost primul care a înțeles și a fost de părere să i se ascundă mamei ce i se întîmplase lui Alejandro. Dacă mătușa Clelia trebuia să stea în pat, trebuia să găsim o asemenea modalitate ca mama să nu bănuiască nimic, să nu-i treacă măcar prin cap că era bolnavă, mai ales că povestea cu Alejandro devenise atît de încurcată și acum se mai adăuga și asta; cea mai mică greșeală, și ar fi sfîrșit prin a ști adevărul. Cu toate că era foarte mare casa, trebuia să se țină seama și de auzul atît de ascuțit al mamei și de neliniștitoarea sa capacitate de-a ghici unde se afla fiecare. Pepa, care-l chemase pe doctorul Bonifaz de la telefonul de sus, își anunță frații că medicul o să vină cît mai repede posibil și să lase cărpată ușa de afară, ca să intre fără să sune. În vreme ce Rosa și unchiul Roque o grijeau pe mătușa Clelia, care leșinase de două ori și se plîngea de o insuportabilă durere de cap, Carlos rămase cu mama, ca să-i povestească noutăți despre conflictul diplomatic cu Brazilia și să-i citească ultimele știri. Mama se simțea bine în după-masa aceea și n-o durea, ca aproape întotdeauna în timpul siestei, mijlocul. Pe toți îi întrebase ce li se întîmplase de păreau atît de nervoși, așa că în casă se vorbea mereu despre presiunea joasă și despre efectele nefaste ale ridicării prețului la pîine. La ora ceaiului, a venit unchiul Roque să stea de vorbă cu mama și Carlos a putut face o baie și apoi să rămînă în așteptarea medicului. Mătușa Clelia se simțea ceva mai bine, dar îi venea greu să se mițe în pat și aproape nu se mai interesa de ceea ce o îngrijorase atît cînd și-a revenit din primul leșin. Pepa și Rosa se învîrteau în jurul ei oferindu-i ceai și apă, dar ea nu le mai răspundea; odată cu lăsarea serii, totul se liniștise în casă, iar frații își ziseră că poate nu era nimic grav cu mătușa Clelia și că în după-amiaza zilei următoare va intra din nou în dormitorul mamei, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

Cu Alejandro lucrurile au mers mult mai rău, pentru că Alejandro murise într-un accident de mașină, la puțină vreme după ce a ajuns la Montevideo, unde era așteptat în casa unui inginer prieten. Trecuse deja aproape un an de atunci, dar mereu continua să fie ca în prima zi pentru frați și unchi, pentru toți, în afară de mama, pentru că, pentru mama, Alejandro se afla în Brazilia, unde o firmă din Recife îl însarcinase cu instalarea unei fabrici de ciment. Ideea de-a o pregăti pe mama; de a-i da de înțeles că avusese un accident și că era ușor rănit, nici nu le trecuse prin minte, nici măcar după ce doctorul Bonifaz îi prevenise de posibilele urmări. Pînă și Maria Laura, dincolo de orice înțelegere în acele prime ore, admise că nu se putea că i se spună mamei. Carlos și tatăl Mariei Laura au călătorit pînă în Uruguay ca să aducă trupul neînsuflețit al lui Alejandro, pe cînd familia, ca de obicei, avea grijă de mama, care în ziua aceea fusese suferindă și dificilă. Clubul inginerilor acceptă ca el să fie privegheat la sediul lor, iar Pepa, cea mai ocupată cu mama, nici măcar nu apucă să vadă sicriul lui Alejandro, iar ceilalți se schimbau din oră în oră, să-i țină de urît bietei Maria Laura, care era pierdută într-o groază fără lacrimi. Ca aproape întotdeauna, unchiului Roque îi reveni datoria de a se gîndi. Dis-de-dimineață vorbi cu Carlos, care plîngea în tăcere după fratele lui, cu capul sprijinit pe fața verde de pe masa din sufragerie unde, de atîtea ori, jucaseră cărți. Apoi li se alătură mătușa Clelia, pentru că mama dormea noaptea și nu trebuia să se îngrijoreze pentru ea. Cu acordul tacit al fetelor, Rosa și Pepa, au hotărît primele măsuri care trebuie luate, începînd cu dosirea ziarului „La Nacion" — cîteodată mama

prindea curaj să citească ziarul cîteva minute — și toți au fost de acord cu ceea ce-a pus la cale unchiul Roque. A aranjat așa de parcă o întreprindere braziliană ar fi încheiat un contract cu Alejandro ca să petreacă un an în Recife, iar Alejandro a trebuit, în cîteva ore, să renunțe la cele cîteva zile de vacanță pe care ar fi vrut să și le petreacă acasă la prietenul său, inginerul, să-și facă geamantanul și să plece cu primul avion. Mama trebuia să înțeleagă că se schimbaseră vremurile, că industriașii nu făceau caz de sentimentalisme, dar că Alejandro o să găsească o modalitate de-a-și face rost de o săptămînă liberă pe la mijlocul anului ca să coboare la Buenos Aires. Mamei i s-a părut că totul s-a aranjat foarte bine, chiar dacă a plîns nițel și a trebuit să i se dea sărurile să-și revină. Carlos, care știa s-o facă să rîdă, îi spuse că era o rușine să plîngă pentru primul succes al mezinului familiei și că lui Alejandro nu i-ar fi făcut plăcere dacă ar fi aflat că așa primiseră ei vestea contractului său. Atunci mama s-a liniștit și a spus că ar bea un deget de vin de Malaga în sănătatea lui Alejandro. Carlos a ieșit val vîrtej să caute vin, dar Rosa l-a și adus și a închinat cu mama.

— Viața mamei era destul de chinuită și, cu toate că nu se prea plîngea, trebuia să se facă tot posibilul să-i țină cineva tovărășie și s-o distreze. Cînd, a doua zi după înmormîntarea lui Alejandro, se miră că Maria Laura nu venise s-o vadă, așa cum făcea în fiecare joi, Pepa se duse după amiază acasă la familia Novalli, să vorbească cu Maria Laura. La aceeași oră, unchiul Roque se afla la biroul unui avocat, prieten cu el, și-i explica situația; avocatul i-a promis că-i va scrie imediat fratelui său, care lucra în Recife (localitățile nu se alegeau la întîmplare în casa mamei) și că-i va aranja corespondența. Doctorul Bonifaz o și vizitase, ca din întîmplare pe mama, și după ce-i examină ochii, o găsi destul de bine, dar îi ceru să se abțină să citească ziarele, cîteva zile. Mătușa Clelia se angajă să-i comenteze știrile mai importante și mai interesante; ca norocul că mamei nu-i plăceau știrile radiale pentru că le considera vulgare.

Maria Laura a venit vineri după masa și a vorbit despre cît de mult are de învățat pentru examenele de arhitectură.

— Da, draga mea, — spuse mama privind-o cu dragoste —. Ai ochii roșii de atîta citit, și asta nu-i bine. Pune-ți niște comprese cu mușețel, care o să-ți facă bine.

Rosa și Pepa se aflau în apropiere, ca să intervină în orice clipă în discuție, iar Maria Laura a putut rezista și chiar a zîmbit cînd mama a început să vorbească de acest hoinar de logodnic, care a plecat așa de departe aproape fără să-i anunțe. Așa era tineretul din ziua de azi, lumea a înnebunit și toți erau mereu grăbiți și nu aveau timp de nimic. Apoi mama se pierdu în binecunoscutele glume despre părinți și bunici, apoi a venit cafeaua și apoi a intrat Carlos cu alte glume și povești, iar într-un anumit moment unchiul Roque s-a postat în ușa dormitorului și i-a privit cu aerul său bonom, și totul s-a petrecut cum a trebuit să se petreacă pînă la ora de odihnă a mamei.

Familia se obișnuise. Mariei Laura însă îi era mai greu, și apoi mai trebuia să și vină în fiecare joi s-o vadă pe mama; într-o zi a sosit prima scrisoare de la Alejandro (mama se mirase deja de două ori de tăcerea sa) și Carlos i-a citit-o, în picioare, lîngă pat. Alejandro era încîntat de Recife, vorbea despre port, despre vînzătorii de papagali și despre savoarea băuturilor răcoritoare, celor din familie le lăsa gura apă cînd aflară că ananasul nu costa nimic și că era cafea veritabilă și cu o aromă... Mama ceru să-i arate plicul, și spuse că trebuia să-i dea timbrul băiețelului familiei Marolda, care era filatelist, cu toate că ei nu-i plăcea deloc că copiii umblau cu timbre, pentru că după aceea nu se spălau pe mîini și timbrele au trecut prin toată lumea.

— Își pun limba pe ele, ca să le lipească — spunea mama întotdeauna — iar microbii rămîn pe ele și se iau, e știut asta. Dar dați-i-l, că și așa are atîtea că unul în plus sau în minus...

În altă zi mama a chemat-o pe Rosa și i-a dictat o scrisoare pentru Alejandro, întrebîndu-l cînd o să-și poată lua liber și dacă nu-l costa prea mult călătoria. Îi spuse cum se simțea și-i vorbi despre proaspăta avansare a lui Carlos și despre premiul pe care-l luase unul din elevii Pepei la pian. Îi mai spuse că Maria Laura o vizita în fiecare joi, dar că învăța prea mult și asta era rău pentru vedere. Cînd scrisoarea a fost terminată, mama o semnă la sfîrșit cu un creion, și sărută ușor hîrtia Pepa se ridică, pretextînd că merge să caute un plic, iar mătușa Clelia intră cu pilulele de ora cinci și niște flori pentru vaza de pe comodă.

Nimic nu era ușor, pentru că în perioada aceea tensiunea mamei a mai urcat și familia ajunse să se întrebe dacă nu era vorba de vreo influență inconștientă, de ceva care se transmitea din comportarea lor, de o neliniște, de deznădejde care-i făceu rău mamei, cu toate măsurile luate și cu falsa veselie. Dar nu putea fi vorba de asta, pentru că, tot făcîndu-se că rîd, sfîrșiră prin a rîde de-adevăratelea cu mama, iar uneori se făceau glume și se lansau vorbe de duh, chiar cînd nu erau cu ea, iar apoi, de

GRIGORE DEJEU: DALII

parcă s-ar fi trezit brusc din somn, Pepa roșea toată și Carlos aprindea o țigară și-și lăsa capul în jos. În fond, cel mai important lucru era să treacă timpul și mama să nu-și dea seama de nimic. Unchiul Roque vorbise cu doctorul Bonifaz și toți erau de părere că trebuia să continuăm la nesfîrșit această comedie a milei, cum o numea mătușa Clelia. Singura problemă era numai cu vizitele Mariei Laura, pentru că mama insista în mod firesc să vorbească de Alejandro, voia să știe dacă aveau de gînd să se căsătorească imediat ce el va veni din Recife ori dacă fiul ăsta nebunatic o să accepte alt contract undeva departe și pentru mai multă vreme. Nu rămînea altă soluție, decît să fie cineva gata să intre în orice clipă în dormitor și s-o distreze pe mama, s-o scoată pe Maria Laura, care stătea liniștită pe scaun, cu mîinile strînse pînă la durere, dar într-o zi mama o întrebă pe mătușa Clelia de ce toți se agitau așa cînd Maria Laura venea s-o vadă, de parcă aceasta ar fi fost singura lor ocazie de a se întîlni cu ea. Mătușa Clelia izbucni în rîs și-i spuse că toți vedeau un pic din Alejandro în Maria Laura, și că de aceea la făcea plăcere să stea cu ea cînd venea.

— Ai dreptate, Maria Laura e așa de bună — zise mama. — Zănaticul de fiul meu n-o merită, crede-mă.

— Uite, vine, vorbește — zise mătușa Clelia —. Ți se topește sufletul cînd vorbești de fiul tău.

Și mama începu să rîdă, și-și aduse aminte că zilele astea trebuia să primească o scrisoare de la Alejandro. Scrisoarea sosi și unchiul Roque o aduse împreună cu ceaiul de la ora cinci. De data asta mama vru să citească ea scrisioarea și-și ceru ochelarii de citit. Citi cu sîrguință, de parcă fiecare frază ar fi fost o îmbucătură care trebuia îndelung rumegată.

— Tinerii de astăzi n-au nici o brumă de respect — spuse fără să dea vorbelor sale o prea mare importanță —. Ei bine, pe vremea mea nu se foloseau aceste mașini de scris și eu n-aș fi cutezat vreodată să-i scriu așa tatălui meu, și cred că nici voi.

— Sigur că nu — răspunse unchiul Roque —. Cu firea pe care o avea bătrînul!

— Nu mai lași o dată vorba asta „bătrînul", Roque. Și știi că nu-mi face plăcere s-o aud, dar ție ți-e totuna. Adă-ți aminte ce zicea mama.

— Bine, bine. „Bătrînul" e un fel de-a zice, n-are nimic de-a face cu respectul.

— E foarte ciudat — zise mama, scoțîndu-și ochelarii și privind cerul senin. — Deja am primit cinci sau șase scrisori de la Alejandro și-n niciuna din ele nu-mi spune... Ah, dar e o taină a noastră. E ciudat, știi. De ce nu mi-a spus așa nici măcar o dată?

— În cel mai bun caz, băiatului i se pare o copilărie să-ți scrie așa. Un lucru e să-ți spună așa... cum îți zice?...

— E o taină — zise mama —. Un secret între fiul meu și mine.

Nici Pepa, nici Rosa nu știau acest nume, iar Carlos ridică din umeri cînd îl întrebară.

— Ce vrei, unchiule? Singurul lucru pe care-l pot face e să-i falsific semnătura. Cred că mama va uita de asta, n-o pune atîta la suflet.

La patru sau cinci luni, după o scrisoare de la Alejandro, în care îi scria cît de mult are de lucru (cu toate astea era bucuros, pentru că era o mare șansă pentru un tînăr inginer), mama insistă că venise deja vremea să-și ia un mic concediu să vină la Buenos Aires. Rosei, care scria răspunsul mamei, i se păru că dictează mai încet, de parcă s-ar fi gîndit mult la fiecare cuvînt.

— O să știm dacă poate veni bietul de el — comentă Rosa într-o doară. Ar fi păcat să se pună rău cu întreprinderea chiar acum, cînd îi merge așa bine și-i așa de mulțumit.

Mama continuă să dicteze, de parcă n-ar fi auzit ce i-a spus. Sănătatea ei lăsa mult

de dorit și i-ar fi făcut plăcere să-l vadă pe Alejandro, chiar și numai pentru cîteva zile. Alejandro trebuia să se gîndească și la Maria Laura, nu pentru că ea își dădea seama că-și neglijează logodnica, dar o dragoste nu trăiește din vorbe dulci și promisiuni de la distanță. În sfîrșit, spera ca Alejandro să-i scrie cît mai repede și să-i dea vești bune. Rosa observă că mama nu mai săruta scrisoarea după ce semna, dar că se uita îndelung la ea, de parcă ar fi vrut să și-o întipărească în minte. „Bietul Alejandro", gîndi Rosa, apoi își făcu brusc cruce, fără ca mama s-o vadă.

— Uite — îi zise unchiul Roque lui Carlos cînd rămaseră spre seară singuri pentru partida de domino — eu cred că totul se va sfîrși rău. Ar trebui să născocim ceva plauzibil, căci pînă la urmă o să-și dea seama.

— Știu eu? Cel mai bine ar fi ca Alejandro să-i răspundă în așa fel ca s-o bucure, măcar pentru o vreme. Biata de ea e așa de firavă, că nici nu ne poate duce gîndul să...

— Nimeni n-a spus asta, băiete. Dar eu îți spun că mama ta e dintre acelea care n-o s-o lase mai moale. E din familie.

Mama citi fără să comenteze răspunsul evaziv al lui Alejandro, care spunea că o să încerce să-și facă rost de cîteva zile libere de îndată ce va preda, gata instalată, prima secție a fabricii. Cînd, spre seară, sosi Maria Laura, îi ceru să intervină ca Alejandro să vină chiar și numai pentru o săptămînă la Buenos Aires. Maria Laura îi spuse apoi Rosei că îi ceruse asta într-un moment în care nimeni altcineva n-ar fi putut asculta ce spunea. Unchiul Roque a fost primul care a sugerat ceea ce la toți le trecuseră prin minte de atîtea ori, dar fără să îndrăznească s-o spună clar. Și cînd mama îi dictă Rosei o nouă scrisoare pentru Alejandro insistînd ca acesta să vină, a socotit că întrucît nu mai rămînea altceva de făcut, să încerce să vadă dacă mama era în stare să suporte prima veste neplăcută. Carlos îl consultă pe doctorul Bonifaz, care recomandă prudență și cîteva picături. Lăsară să treacă timpul recesar și într-o după-amiază unchiul Roque veni și se așeză pe pat lîngă mama, aproape de comoda cu leacuri, pe cînd Rosa făcea un mate și se uita pe geamul de la balcon.

— Uite că acum încep să înțeleg de ce dracul ăsta de nepot nu se hotărăște să vină să ne vadă — zise unchiul Roque —. Treaba e că știind că încă nu ești foarte bine, a vrut să-ți ascundă că...

Mama se uită la el de parcă n-ar fi înțeles nimic.

— Azi au telefonat cei din familia Novalli, se pare că Maria Laura are vești de la Alejandro. E bine, dar nu poate călători cîteva luni.

— De ce nu poate călători? — întrebă mama.

— Pentru că are ceva la un picior, se pare. La gleznă, cred. Ar trebuie s-o întrebăm pe Maria Laura să ne spună ce se întîmplă. Bătrînul Novalli a spus ceva de o fractură sau așa ceva.

— Fractură la gleznă? — întrebă mama.

Înainte ca unchiul Roque să poată răspunde, Rosa era deja lîngă ea cu sticluța cu săruri. Doctorul Bonifaz a sosit imediat, și totul s-a petrecut în cîteva ore, dar au fost ceasuri lungi, iar doctorul Bonifaz nu s-a despărțit de familie pînă la căderea nopții. După două zile mama s-a simțit destul de refăcută ca să-i ceară Pepei să-i scrie lui Alejandro. Cînd Pepa, care nu înțelese bine, a venit, ca întotdeauna, cu blocul și creionul, mama închise ochii și clătină din cap în semn de refuz:

— Scrie-i tu. Spune-i să aibă grijă de el.

Pepa se supuse, fără să știe de ce scria o frază după alta, știind că mama nu va citi scrisoarea. Seara îi spuse lui Carlos că tot timpul cît scria la căpătîiul patului mamei, era absolut sigură că mama nu va citi scrisoarea. Stătea cu ochii închiși și nu și-i deschise pînă la ora cînd trebuia să-și soarbă tizana; părea că uitase, că se gîndise la altceva.

Alejandro răspunse cu cel mai firesc ton din lume, explicîndu-i că n-a vrut să-i spună nimic despre factură, ca să n-o supere. La început se înșelaseră și-i puseseră un gips pe care a trebuit să i-l schimbe, dar acum era ceva mai bine și în cîteva săptămîni putea iar să umble. În total trebuia să stea cam două luni, cu toate că munca i-a cam rămas în urmă, în cel mai nefericit moment, și...

Carlos, care-i citea scrisoarea cu voce tare, a avut impresia că mama nu-l mai asculta ca altădată. Din cînd în cînd se uita la ceas, ceea ce la ea era semn de nerăbdare. La șapte, Rosa trebuia să-i aducă supa și picăturile de la doctorul Bonifaz, și era șapte și cinci.

— Bine — zise Carlos, împăturind scrisoarea —. Acum vezi că totul e bine, strengarului nu i s-a întîmplat nimic serios.

— Sigur — zise mama —. Uite, spune-i Rosei să se grăbească.

Ascultă cu atenție explicațiile Mariei Laura despre fractura lui Alejandro și-i spuse chiar că-i recomandă niște frecții, care îi făcuseră așa de bine tatălui ei cînd căzuse de pe cal la Matanzas. Aproape imediat, ca și cînd ar fi făcut parte din aceeași frază, o întrebă dacă nu-i putea da cîteva picături de apă de flori de portocal, care îl limpezeau întotdeauna mintea.

Prima care vorbi a fost Maria Laura,

chiar în seara aceea. Îi spuse Rosei, în salon, înainte de-a pleca, iar Rosa rămase ca trăznită uitîndu-se la ea de parcă nu-i venea să-şi creadă urechilor ce auzea.

— Te rog — zise Rosa —. Cum îţi poţi închipui aşa ceva?

— Nu-mi închipui, e drept — zise Maria Laura. — Dar eu nu mai vin. Rosa, cereţi-mi orice, dar nu mai intru în camera asta.

În fond nimănui nu i se părea prea absurdă fantezia Mariei Laura, dar mătuşa Clelia rezumă sentimentul tuturor cînd spuse că într-o casă ca a lor, datoria era datorie. Rosa trebui să meargă la familia Novalli, dar Maria Laura avu o criză de plîns de-a dreptul isteric, aşa că nu mai rămase altceva de făcut decît să-i accepte hotărîrea: Pepa şi Rosa, începură, chiar din seara aceea, să comenteze cît de mult avea de învăţat biata fată şi cît de obosită era. Mama nu spuse nimic, iar cînd sosi joia nici nu întrebă de Maria Laura. În joia aceea se împliniseră zece luni de cînd plecase Alejandro în Brazilia. Întreprinderea era aşa de satisfăcută de serviciul său, încît peste cîteva săptămîni îi propuse reînnoirea contractului pentru încă un an, dacă accepta să meargă imediat la Belen, ca să instaleze altă fabrică. Unchiului Roque, acest lucru i se păru formidabil, un adevărat triumf pentru un flăcău atît de tînăr.

— Alejandro a fost întotdeauna cel mai deştept — spuse mama —. Aşa cum Carlos e cel mai dîrz.

— Ai dreptate — zise unchiul Roque, întrebîndu-se deodată ce i i-o fi venit atunci Mariei Laura —. Adevărul e că ai nişte copii pe cinste, surioară.

— O, da, nu mă pot plînge. Tatălui lor i-ar fi făcut atîta plăcere să-i vadă mari. Fetele, atît de bune, iar bietul Carlos un bărbat aşa de aşezat.

— Şi Alejandro, aşa de viitor.

— Ah, da — zise mama.

— Nu mai departe de acest nou contract pe care i-l oferă... În sfîrşit, cînd te vei mai îndrăzni o să-i răspunzi băiatului; trebuie că umblă cu coada între picioare gîndindu-se că vestea despre reînnoirea contractului nu-ţi face plăcere.

— Ah, da — repetă mama, privind cerul senin —. Spune-i la Pepa să-i scrie, ea ştie.

Pepa scrise, fără să fie prea sigură de ce trebuia să-i spună lui Alejandro, dar ferm convinsă că era mai bine să aibă un text complet, ca să evite nepotrivirile în răspunsuri. Alejandro, la rîndul său, s-a bucurat enorm că mama înţelegea ocazia care i se ivise. Cît despre gleznă, îi mergea foarte bine, cum va putea, va cere un concediu ca să vină să stea cu ei vreo două săptămîni. Mama aprobă cu un gest uşor şi întrebă dacă a sosit „La Razón" întrucît voie să-l roage pe Carlos să-i citească telegramele de presă: numai telegramele. În casă, totul era rînduit, fără prea mari eforturi, acum cînd părea că se terminaseră spaimele şi sănătatea mamei era staţionară. Copiii veneau pe rînd, ca să stea cu ea; unchiul Roque şi mătuşa Clelia intrau şi ieşeau în fiecare clipă. Carlos îi citea ziarul, spre seară, iar Pepa dimineaţa. Rosa şi mătuşa Clelia se ocupau de medicamente şi de baie; unchiul Roque îşi lua ceaiul mate în camera ei, de două sau trei ori pe zi. Mama nu era niciodată singură, nu întreba niciodată de Maria Laura; la fiecare trei săptămîni primea, fără să comenteze, veşti de la Alejandro; îi spunea Pepei să-i răspundă şi vorbea despre altceva, mereu inteligentă şi atentă şi detaşată.

În perioada aceea unchiul Roque începu să-i citească ştirile despre situaţia încordată cu Brazilia. Pe primele le-a scris pe marginea ziarului, dar mama nu se preocupa de imperfecţiunile lecturii şi după cîteva zile unchiul Roque se obişnui să inventeze pe loc. La început însoţea neliniştitoarele ştiri din telegrame de comentarii asupra celor citite, că situaţia aceasta ar putea să însemne că Alejandro şi alţi argentinieni să fie duşi în Brazilia, dar, cum mama nu dădea nici un semn că ar interesa-o, nu mai insistă, deşi, cu fiecare zi, situaţia se agrava. În scrisorile lui Alejandro se menţiona posibilitatea ruperii relaţiilor dintre cele două ţări, cu toate că el era optimistul de dintotdeauna şi era convins că litigiul va fi clarificat de către cancelari.

Mama nu făcea comentarii, poate pentru că încă nu mai era mult pînă Alejandro ar fi putut să-şi ceară zilele libere, dar într-o seară, îl întrebă pe doctorul Bonifaz dacă situaţia cu Brazilia era chiar aşa de gravă cum ziceau ziarele.

— Cu Brazilia? Păi, da, treburile nu merg foarte bine — spuse medicul —. Sperăm că bunul simţ al oamenilor de stat...

Mama îl privea surprinsă că a răspuns fără ezitare. Oftă uşor şi schimbă vorba. În seara aceea a fost mai însufleţită ca altădată iar doctorul Banifaz se retrase mulţumit. A doua zi se îmbolnăvi mătuşa Clelia; leşinurile păreau trecătoare, dar doctorul Bonifaz vorbi cu unchiul Roque şi-l sfătui s-o interneze pe mătuşa Clelia într-un sanatoriu. Mamei, care chiar atunci asculta ştirile despre Brazilia pe care i le citea Carlos, din ziarul de seară, îi spuseră că mătuşa Clelia avea o migrenă care n-o lăsa să se mişte din pat. Unchiul Roque era dărîmat după ce vorbise cu doctorul Bonifaz, aşa că le rămînea lui Carlos şi fetelor să hotărască. Rosei îi veni în minte conacul de la ţară al Manolitei Valle şi

aerul curat de acolo; a doua zi după migrena mătușii Clelia, Carlos conduse cu atîta abilitate discuția, încît pînă la urmă a ieșit așa, de parcă mama ar fi sfătuit-o că o ședere la casa de la țară a Manolitei i-ar prii de minune Cleliei. Un coleg de birou de-al lui Carlos s-a oferit s-o ducă cu mașina lui, pentru că trenul era obositor mai ales că avea migrena asta. Mătușa Clelia a fost cea dintîi care a vrut să se despartă de mama, și, dusă ușurel, pas cu pas, de Carlos și unchiul Roque, ajunse, de bine, de rău, pînă la mama, care-o sfătui să aibă grijă să nu se răcească pe mașină, că mașinile astea de acum... să nu uite de laxativul acela de fructe, în fiecare seară.

— Clelia era foarte congestionată — îi spuse mama Pepei, spre seară —. Mi-a făcut o impresie rea, știi?

— O, după cîteva zile la conac, o să-și revină foarte bine. Era cam obosită în ultimele luni; acum îmi aduc aminte că Manolita i-a promis c-o s-o însoțească la conac.

— Da? E cam ciudat, niciodată nu mi-a spus asta.

— Ca să nu te îngrijorezi, bănuiesc.

— Și cît o să stea acolo, copila mea?

Pepa nu știa, dar o să-l întrebe pe doctorul Bonifaz, că doar el îi recomandase schimbarea de aer. Mama n-a mai adus vorba despre asta pînă după cîteva zile (mătușa Clelia tocmai avusese o sincopă în sanatoriu, iar Rosa și unchiul Roque îi țineau cu schimbul tovărășie).

— Mă întreb cînd o să se întoarcă Clelia — zise mama.

— Să vedem, din moment ce, biata de ea, s-a hotărît să te lase și să schimbe puțin aerul...

— Da, dar nu avea nimic, așa ați spus voi.

— Sigur că nimic. Acum o fi rămas de plăcere, ori ca să mai stea cu Manolita; doar știi cît de bune prietene sînt.

— Dă un telefon la conac și vezi cînd se va întoarce — zise mama.

Rosa telefonă la conac și i-au spus că mătușa Clelia era mai bine, dar că încă se simțea cam slăbită, așa că o să profite și-o să mai stea. Vremea era minunată la Olavarria.

— Nu-mi place asta deloc — zise mama. Clelia trebuia deja să se întoarcă.

— Te rog, mamă, nu te mai îngrijora atîta. De ce nu te faci întîi bine dumneata și-apoi să te duci să stai împreună cu Clelia și Manolita la conac?

— Eu? — zise mama, uitîndu-se la Carlos cu o privire mirată, aproape scandalizată, jignită. Carlos izbucni în rîs, ca să ascundă ceea ce simțea (mătușa Clelia se simțea foarte rău, tocmai telefonase Pepa) și o sărutase pe obraz, ca pe-o copiliță care a spus o năzbîtie.

— Mămică prostuță — zise, încercînd să nu se gîndească la nimic.

În noaptea aceea mama a dormit rău și încă din zori întrebă de Clelia, de parcă la ora aceea ar fi putut avea vești noi de la conac (mătușa Clelia tocmai închisese ochii și luară hotărîrea s-o privegheze la capelă).

La opt chemară conacul la telefonul din salon, ca mama să poată auzi convorbirea și, din fericire, mătușa Clelia petrecuse bine noaptea, iar doctorul Manolitei o sfătuise să mai stea pînă era vreme bună. Carlos era foarte mulțumit cu închiderea conturilor de la birou, după inventar, și venise în pijama să ia ceaiul mate, la picioarele patului și să-i țină mamei de urît.

— Uite — zise mama —, eu cred că ar trebui să-i scriem lui Alejandro să vină s-o vadă pe mătușa. Întotdeauna a fost nepotul ei preferat și e bine să vină.

— Dar mătușa n-are nimic, mamă. Dacă Alejandro n-a putut veni să te vadă nici pe dumneata, crezi că...

— Lasă asta — zise mama —. Scrieți-i și spuneți-i că Clelia e bolnavă și că ar trebui să vină s-o vadă.

— Dar de cîte ori să-ți spunem că Clelia n-are nimic grav?

— Dacă nu-i grav, cu atît mai bine. Dar nu te costă nimic să-i scrii.

I-au scris chiar în seara aceea și i-au citit scrisoarea și mamei. În ziua în care trebuia să sosească răspunsul de la Alejandro (mătușa Clelia era bine, dar doctorul Manolitei insista să profite de aerul bun de la conac), situația diplomatică cu Brazilia se agravă și mai mult și Carlos îi zise mamei, că n-ar fi exclus ca scrisorile de la Alejandro să se rătăcească.

— Pare că pică taman la vreme — zise mama —. O să vezi că n-o să poată veni nici el.

Niciunul dintre ei nu se hotărî să-i citească scrisoarea de la Alejandro. Intruniți în sufragerie, se uitau la locul gol al mătușii Clelia și se uitau unii la alții șovăitori.

— E absurd — zise Carlos. — Deja sîntem așa de obișnuiți cu comedia asta, încît o scenă mai mult sau mai puțin...

— Atunci du-i-o tu — zise Pepa și ochii i se umplură de lacrimi și începu să și le șteargă cu șervețelul.

— Ce vrei, e ceva care nu mai merge. Acum, de fiecare dată cînd intru în camera ei, mă aștept la o surpriză, o capcană, aproape.

— E vina Mariei Laura — zise Rosa —. Ea ne-a băgat în cap ideea și nu mai putem s-o întoarcem. Și culmea, și mătușa Clelia...

— Uite, acum, c-ai spus asta, îmi trece

prin minte că ar fi preferabil să vorbim cu Maria Laura — zise unchiul Roque —. Cel mai logic lucru ar fi să vină după examene și să-i spună mamei că Alejandro nu va putea călători.

— Dar nu-ți îngheață sîngele în vine cînd te gîndești că mama n-a întrebat niciodată de Maria Laura, cu toate că Alejandro o pomenește în toate scrisorile?

— Nu-i vorba de temperatura sîngelui meu — zise unchiul Roque —. Lucrurile se fac ori nu, și s-a terminat.

Rosei i-au trebuit două ore s-o convingă pe Maria Laura, dar era cea mai bună prietenă a ei și Maria Laura îi iubea mult pe toți, chiar și pe mama, cu toate că îi era frică. Trebuiră să născocească o scrisoare nouă, pe care Maria Laura s-o aducă cu ea, împreună cu un buchet de flori și ciocolată cu mandarine, care-i plăcea așa de mult mamei. Da, din fericire, terminase examenele cele mai grele, și putea merge cîteva săptămîni să se odihnească la San Vicente.

— Aerul de țară o să-ți facă bine. — zise mama —. În schimb, Cleliei... Azi ai telefonat la conac, Pepa? A, da. Îmi aduc aminte că mi-ai spus... Bine... au trecut deja trei săptămîni de cînd s-a dus Clelia și uite, voi...

Maria Laura și Rosa discutară despre asta, veni tava cu ceai și Maria Laura îi citi cîteva paragrafe din scrisoarea de la Alejandro cu vestea că toți străinii care lucrau în domeniul tehnic erau opriți provizoriu și că avea noroc că era găzduit într-un hotel splendid, pe seama guvernului, așteptînd ca acest conflict să fie reglementat de cei de sus. Mama nu făcu nici un comentariu, își bău ceașca de ceai și ațipi. Fetele mai stătură de vorbă în sufragerie, ușurate. Maria Laura avu ideea cu telefonul și i-o spuse Rosei. Rosei i se păru că și lui Carlos îi trecuse același gînd prin minte, iar mai tîrziu îi spuseră și unchiului Roque, care ridică din umeri. În fața acestor lucruri nu mai rămînea altceva de făcut decît să dai din mînă și să citești mai departe ziarul. Dar Rosa și Pepa îi spuseră și lui Carlos, care a renunțat să mai caute vreo explicație, ca să accepte ceea ce nimeni nu voia să accepte.

— O să vedem — zise Carlos —. Se mai poate întîmpla să-i treacă prin cap să ne-o ceară. În cazul ăsta...

Dar mamei nici nu-i trecu prin minte să ceară telefonul ca să vorbească ea însăși cu mătușa Clelia. În fiecare dimineață întreba dacă sînt ceva noutăți de la conac, apoi se închidea iar în tăcerea ei, unde timpul părea că se scurge între dozele de medicamente și ceștile de tizană. Nu-i făcea prea mare plăcere că unchiul Roque venea cu „La razón" să-i citească ultimele știri despre conflictul cu Brazilia, nu era îngrijorată că ziarul sosea mai tîrziu ori dacă unchiul Roque era cufundat, mai mult decît de obicei, în dezlegarea unei probleme de șah. Rosa și Pepa veniră să se convingă că nu trebuia să-i poarte mamei de grijă, că îi era totuna dacă îi citeau ziarul ori telefonau la conac, ori aduceau o scrisoare de la Alejandro. Dar nu era chiar sigur, pentru că mama ridica uneori capul și se uita la ei cu privirea ei adîncă dintotdeauna, în care nu se simțea nici o schimbare, nici o undă de acceptare. Rutina îi cuprinse pe toți, și pentru Rosa, să telefoneze unui nimeni la celălalt capăt al firului, era ceva așa de simplu și de obișnuit, ca și pentru unchiul Roque să continue să citească telegrame false, anunțuri despre licitații ori știri despre fotbal, sau pentru Carlos să intre cu vorbele sale de duh despre vizita la conacul din Olavarría și pachetele cu fructe, pe care i le trimitea Manolita și Clelia. Nici măcar în ultimele luni ale mamei nu-și schimbară rînduielile, cu toate că acum nu aveau aproape nici o importanță. Doctorul Bonifaz le spuse că, din fericire, mama nu suferea deloc și că se stingea fără să simtă. Dar mama rămase lucidă pînă la sfîrșit, cînd copiii stăteau în jurul ei fără să poate ascunde ceea ce simțeau.

— Ce buni ați fost cu mine — zise mama —. Toate eforturile astea și lucrurile pe care le-ați făcut ca să nu sufăr.

Unchiul Roque stătea lîngă ea și-i mîngîie mîna cu jovialitate, și-o făcu prostuță. Pepa și Rosa căutînd ceva în comodă, știau că Maria Laura avusese dreptate; știau ceea ce într-un fel au știut totdeauna.

— Să aveți atîta grijă de mine... — zise mama și Pepa îi strînse mîna Rosei, pentru că, la urma urmei, aceste cîteva cuvinte puneau totul în ordine, restabileau această lungă comedie atît de necesară. Dar Carlos, la picioarele patului, se uita la mama, de parcă ar fi fost sigur că o să mai spună ceva.

— Acum vă puteți odihni — zise mama. — N-o să vă mai dau de lucru.

Unchiul Roque voia să protesteze, să spună ceva, dar Carlos se apropie de el și-i strînse cu violență umărul. Mama aluneca încet, încet într-o somnolență și nu era bine s-o mai necăjim.

La trei zile după înmormîntarea mamei sosi ultima scrisoare de la Alejandro, în care, ca întotdeauna, întreba de sănătatea mamei, de mătușa Clelia. Rosa, care o primise, o deschise și începu s-o citească fără să se gîndească și, cînd ridică ochii, pentru că lacrimile o orbeau, își dădu seama că pe cînd citea se gîndea cum o să-i scrie lui Alejandro vestea morții mamei.

Traducere de **Alma Maria Moldovan**

TADEUSZ KANTOR

UNDE SÎNT ZĂPEZILE DE ALTĂDATĂ

(Cricotage)

Cricotage-ul este un gen de activitate derivat din experiențele teatrului Cricot 2 și din metoda jocului de actori, descoperită și practicată de acest teatru.

Cricotage-ul nu este un happening, adică nu posedă „forma deschisă" a acestuia, formă care este capabilă să accepte participarea spectatorilor.

Cricotage-ul, răspîndit astăzi în, întreaga lume, nu este o „performance" în care atitudinile în mare măsură *puristice* și *abstracte* se manifestă într-un spațiu *real*,
prin intermediul *corpului uman*,
cu întreaga lui recuzită
de *biologie*
și de *naturalism*.

Ca să-și apere atitudinea sa puristică față de pericolele unor stări „*impure*" biologice
emoționale
psihologice
halucinante —
„performance" postulează
o minimă semnificație.
Cu timpul, această minimă semnificație, care posedă o mare importanță la vremea descoperirii ei ,a devenit terenul unor abuzuri, leac universal aplicat fără nici un risc.
Cricotage-ul nu renunță la stările emoționale și la marea tensiune.
Cricotage-ul operează cu REALITATEA.
Eliberată de orice „intrigă".
Fragmentele, relicvele și urmele ei
trecute prin forța IMAGINAȚIEI,
care își bat joc de orice convenții și atitudini rezonabile, sînt angajate
într-un grad de rezistență atît de mare
încît în orice clipă sînt amenințate de
destrămare
și prăbușire.
Această impresie de
pericol
și *catastrofă* care amenință tot timpul este o trăsătură importantă a cricotage-ului.

Rămîne problema simbolului.
Personajele, situațiile, urmele acțiunii nu sînt simboluri.
Sînt mai degrabă niște ÎNCĂRCĂTURI care provoacă scurt-circuite.
Se apropie de „IMPOSIBIL" și „INIMAGINABIL".
În ciuda trimiterilor lor evidente la sensurile vitale, ele nu confirmă, nici măcar în cea mai mică măsură, așteptarea unor soluții care să se dezvolte după legile logicii.
Ar fi o simplificare de neiertat, dacă am încerca să le interpretăm prin aceste sensuri.

Toate sensurile vitale sînt imediat negate și *șterse*.

Nunta devine imediat o ceremonie funerară.

Nu există un *mesaj „programat"*.
Există mai curînd o aură,
care apropie critotage-ul de simbolism.
De aceea, orice interpretare de „sensuri" va fi falsă și nelalocul ei.
În afară de toate acestea, este o încercare de a face încă un pas înainte după „O Clasă Moartă".
Cricotage-ul „Unde sînt zăpezile de altădată" constituie primul anunț al unui spectacol nou
pregătit pentru teatrul Cricot 2.

(Scris în anul 1978, înainte de pregătirea spectacolului „Wielopole—Wielopole)

SECVENȚELE

1. Această Linie Dreaptă.
2. Marele Geometru și Marele Topometru.
3. Schimbare de Haine, publică și incorectă.
4. Să fie doar strada noastră liniștită.
5. Samavolnice și neplanificate năstrușnicii ale Comedinaților.
6. Groparul Nebun.
7. Orășelul nostru arde.
8. Nunta prea tîrzie.
9. Trîmbițele Judecății de Apoi.
10. Intrarea Marilor Actori.
11. Și voi deveni mai alb ca neaua.
    Et super nivem dealbabo.
12. Ecourile corecte.
13. Acest Domn care ne este bine cunoscut.

PARTITURA

Locul:
ideea de scenă — linie înconjurată din ambele părți de rîndurile, care se ridică în sus, ale locurilor pentru spectatori (folosită de mine pentru prima dată în spectacolul „Kurka Wodna" în 1967, iar în anul 1972

în spectacolul „Nadotnisie i Korkodany") și-a căpătat în cricotage-ul „Unde sînt zăpezile de altă dată" sensul ei deplin și radical.

Scena situată vis-à-vis de sală, indiferent, sub forma de „cutie" sau „deschisă", este întotdeauna înscrisă în spațiul limitat.

De obicei, într-un paralelipiped.

Străbaterea sau anexarea acestui spațiu — de exemplu, deplasarea de la un capăt spre călălalt opus, înapoi sau înainte, ori mișcarea în cerc; toate aceste depind și sînt dictate de desfășurarea acțiunii și legate de ficțiune în mod inseparabil.

Am putea pretinde că o astfel de formă a scenei derivă din exigențele narațiunii și ale ficțiunii.

În schimb, *linia* al cărui început și sfîrșit se pierd pentru ochiul spectatorului, devine sfera mișcării care în ea însăși și pentru ea însăși este un conținut suficient și autonom. Poate însemna orice: victoriile, înfrîngerile și decăderile, cruciadele și marșurile pline de trudă,
procesiunile și peregrinările,
fugi primejdioase și întoarceri lamentabile,
speranțele, disperările, truda unui drum lung,
soarta necunoscută, nașterea și moartea,
lucruri mici și mari, toate virtuțile și toate crimele.

Ceea ce este și mai ciudat: nu putem să numim această linie loc, căci nu este o figură geometrică închisă.

O poți compara mai degrabă cu o traiectorie care vine și trece.

Aici, contează mai cu seamă *timpul*, iar nu spațiul.

Linia, drumul sînt infinite.

E drept că la teatru, la ambele capete se găsesc culisele (negre), dar simți că acestea sînt doar aparențele unei ordini oficiale, fiindcă frînghia de care vor trage actorii între aceste relicve teatrale — se pirde de-o parte, într-o gaură prin care a fost scoasă și în afara căreia poate că se întinde la infinit și în trecut, iar de cealaltă parte am putea spune că trece în veșnicie, deoarece Moartea (scheletul uman), stînd pe scaun, o prinde cu un gest irevocabil și poruncitor. Prin acest mijloc sărac și lamentabil a fost definită linia vieții, de la naștere pînă la moarte, de la neființă pînă la lumea „d'au-delà", de dincolo.

Ca să evit totuși patosul, prefer să numesc această secvență:

ACEASTĂ LINIE DREAPTĂ

1...Frînghia este probabil foarte lungă. O trag oamenii în haine albe... din hîrtie. Se știe: hîrtia în mod inexorabil se rupe. Aceasta este soarta ei. Dar *această* hîrtie, în ciuda mișcărilor violente și a unor smulgeri turbate, rămîne intactă. Pare a fi de nedistrus. Acest fenomen contradictoriu cu însăși ființa hîrtiei, această rezistență a materialului fragil are un rost secret, iar albul lui de zăpadă se leagă în mod aproape evident cu titlul spectacolului. Și încă ceva: hîrtia provoacă foșnetul care va însoți toate evenimentele, aproape imperceptibil, chiar ridicol, ca la sfîrșit să capete un sens cu totul diferit și tragic.

Tragerea însăși de frînghie naște multe îndoieli. Nu se știe ce trag acești oameni. Se prea poate că frînghia este trasă din două părți: din „cealaltă", invizibilă parte de către un Nu Se Știe Cine — din partea aceasta de lamentabile ființe umane.

Este posibil ca ei să nu tragă ci să fie trași. Căci, creează impresia că ar fi legați pe veșnicie de frînghia aceasta, împletiți odată cu ea, ca și cum nu s-ar putea desprinde de ea.

Acțiunea de tragere nu este executată de niște ființe care nu lasă nici o îndoială că nu sînt actori de la „teatre de stat sau municipale", aceste temple false ale artei — ci că sînt o trupă de Comedianți dintr-o biată BARACĂ DE IARMAROC, acest adevărat teatru al emoțiilor! Înfățișarea lor strigătoare și purtarea lor pot trezi un sentiment de repulsie esteților pretențioși și profesioniști.

Îmbrăcați în haine de circ, în fața publicului adunat, demonstrează toate sentimentele umane — suferință, chin, trudă și epuizare, speranță, exaltările momentane care trec, teamă, prostie și instincte josnice...

Și așa, cum se întîmplă la circ, există și cineva care s-ar putea numi dresor.

Cînd „Omul din față" ținînd, nu se știe dacă „sfîrșitul" sau „începutul" frînghiei, va ajunge cu un ultim efort la capătul liniei și o va agăța de mîna ridicată în sus a Morții — LINIA DREAPTĂ va fi de-acum stabilită și din clipa aceasta vom fi riguros obligați să ținem seama de ea. Nimic nu va mai putea depăși limitele ei. Direcția ei va fi singura permisă, posibilă și imaginabilă. Acum, cei care au tras această frînghie, parcă „trași" de ea, ținîndu-se convulsiv de ea, ca naufragiații, înaintează de-a lungul ei, drept înainte, împinși de un instinct orb, în grabă, în panică, ghemuindu-se, căzînd unii peste alții.

du-te-vino, du-te-vino...

2. „Omul din față" a rămas în apropierea scaunului pe care ținîndu-se dreaptă, stă Moartea.
În distribuție el figurează ca Marele Geometru.

Stă rigid și așteaptă vizibil importanta lui intrare în joc.

La celălalt capăt, un morman de trupuri omenești, aceste „victime ale frînghiei". Unul dintre ele se ridică, găsește undeva un metru de lemn, de croitorie și începe, metodic, să măsoare unul, după altul, membrele corpurilor tovarășilor săi, cele care nu se măsoară niciodată, cu crescînda indiferență și cruzime, iar fiecare „măsurătoare" o punctează cu un rîs pe toate tonurile posibile. Victime ale acestei măsurători deviate se salvează în sfirșit cu o fugă. Zelosul Măsurător cu metrul subsuoară, ținîndu-se loial de LINIA DREAPTĂ, aleargă (rîsul continuă), se apropie de Marele Geometru și-i pune în mîinile întinse probabila lui proprietate și recuzită: metrul de lemn. Mulțumit de sine (rîsul continuă) se întoarce și dispare.

Marele Geometru își începe partida sa spectaculoasă.

Cu metrul de lemn măsoară LINIA DREAPTĂ.

Face aceasta cu toată îndeminarea. Este, în atitudinea și în mișcările lui, ceva din atitudinea unui prestidigitator și echilibrist care epatează cu efecte cunoscute, ceva dintr-o lecție fără reproș și seriozitatea unui profesor, și ceva din îndeminarea unor vînzătoare de magazin, banale, care măsoară valurile de țesături și articolele de mercerie.

După o scenă poate cam prea grea — de suferințe, disperări și prăbușiri, după insuportabile evoluții ale Măsurătorului depravat — în sfirșit, pura, puristica și răcoritoarea Abstracție. Dar niciodată să nu ne bucurăm prea devreme. În ciuda curățeniei impecabile și a autorității Marelui Geometru, la orice pas ne pasc, imprevizibile, înfrîngeri și patimi care strică totul.

Și iată că Marele Geometru, la jumătatea drumului, cade în niște devieri necurate. Ceva se strică în calculele sale pline de precizie, începe să se grăbească, să se irite, pronunțarea lui, pînă acum corectă, se transformă — groaznic — într-o bolboroseală, cifrele se amestecă și se repetă, iritarea de profesor sfirșește în niște înjurături din ce în ce mai grele și strigăte obscene, iar cifrele de matematică în răcnete de caporal instruindu-i pe recruți — un, doi, un, doi... Dispare, lăsîndu-i pe spectatori într-o totală confuzie și nesiguranță... Dar de-abia a dispărut că apare din nou. Aleargă repede de-a lungul Liniei Drepte, plin de o vervă nouă dă energic din mîini, strigă ceva, ca și cum ar vrea să-și mușamalizeze rolul nereușit.

3. Se apropie de scheletul care stă pe scaun.

Moartea este de rit talmudic. Îmbrăcată în halat negru, hasidic.

Craniul, acoperit cu tichie, de sub care atîrnă perciuni.

Marele Geometru a renunțat în mod vizibil la tendințele sale puristice.

Simțim că teatrul se apleacă spre peripețiile neprevăzute ca să poată tinde către soarta lui tragică.

Preotul ei va deveni curînd Marele Geometru.

Iată, urmează scena schimbării hainelor.

Nu ni se ascunde că sîntem la teatru.

Acesta va fi de-a dreptul un ritual al Morții, prevestind Războiul și Exterminarea speței umane.

Dar în Marele Geometru se află ceva din fostul prestidigitator-comediant. Își scoate

INGEBORG BOGDAN: FLORI

hainele albe, rămîne aproape gol. Rupe mîneca dreaptă a halatului hasidic, odată cu oasele Morții.

Se ridică, făcînd publicului o demonstrație triumfală, scoate oasele, le arată din nou, își îmbracă mîneca goală acum pe brațul lui, oasele le pune la locul lor. Același lucru îl face și cu cea de-a doua mînecă. După aceea îmbracă restul halatului; în sfirșit, își pune și tichia împreună cu perciunii, aproape cu un gest de autoîncoronare. Sîntem martorii transformării Marelui Geometru în Rabin.

Rabinul merge acum repede spre ieşire, se vede că este grăbit. Dispare. Imediat reapare ducînd de mînă, parcă pe o copie a lui, o repetare, un copil, Micul Rabin. Amîndoi păşesc înainte, parcă dormind. Se opresc, se întorc, grăbesc pasul. Dispar cuprinşi de panică... Poate se vor salva...

4. Dar viaţa dinaintea Marii Exterminări este întotdeauna orînduită bine, liniştită, normală şi prozaică...

Iată, apare „Individul cu Burtică". Merge cu paşi mărunţi, aproape săltăreţi, foarte mulţumit de sine şi de lume, cu încredere, privind înainte şi în lături. Mîinile şi le ţine la spate, în nişte mîneci lungi, iar mînecile, nu se ştie de ce, sînt cusute.

În locul în care, probabil, ar trebui să se afle mîinile, atîrnă o sfoară de care e agăţat un colet destul de mare, paralelipipedic, îngrijit împachetat în hîrtie albă (iarăşi albă) şi legat cu un şnur.

Individul cu Burtică se opreşte deodată, fiindcă simte că ceva îl loveşte peste pulpe. Întoarce capul, bănuitor şi, neobservînd nimic, îşi continuă plăcuta plimbare, împărţind surîsuri în dreapta şi-n stînga.

Dar loviturile peste pulpe nu încetează. Individul cu Burtică se opreşte, stă pe gînduri, se vede că mintea lui lucrează intens, se întoarce brusc şi se uită peste umăr într-o parte şi-n alta, ca şi cum ar vrea să prindă acest ceva.

Liniştit, fiindcă n-a observat nimic nici acum, porneşte mai departe plin de încredere. Bineînţeles, Linia Dreaptă îl duce spre o destinaţie cunoscută.

De data aceasta însă lovitura peste picioare este prea evidentă.

Individul începe să se rotească în jurul său. I-a pierit mulţumirea de sine şi de lume. Coletul cade pe jos, Individul cu Burtică (Embonpoint) se apleacă cu greu, cade în genunchi, priveşte mirat coletul, desface sfoara şi hîrtia albă şi găseşte înăuntru o cutie tot albă. Încearcă acum s-o împacheteze la loc şi s-o lege cu şnurul.

Vedem cum o plimbare care se anunţa atît de plăcută se termină cu nişte complicaţii neaşteptate, iar coletul banal (Embalage) arată brusc absurditatea lumii. Ştim dinainte cu precizie, că Individul cu Burtică nu va învinge aceste complicaţii şi nu va împacheta coletul. Ambalează hîrtia, ba dintr-o parte, ba dintr-alta, o netezeşte, asigură surîzînd publicul şi pe cei Doi Pietoni (ce seamănă unul cu altul ca două picături de apă) care-l observă bănuitori, că totul merge perfect. Cu o mînă ţine coletul, cu cealaltă îl răstoarnă de două ori. Crede deja, că vă reuşi să-l împacheteze la loc, mai trage de o bucată de hîrtie rebelă şi dintr-o dată totul se desface iarăşi, iar pe hîrtia întinsă stă inocent coletul, parcă bătîndu-şi joc de eforturile nenorocitului.

Această operaţie delicată care demonstrează zădărnicia actelor omeneşti a cerut multe repetiţii anevoioase, iar eşecul ei este rezultatul unei precizii neobişnuite.

Totul se repetă la nesfîrşit. Individul cu Burtică merge tîrîndu-se pe burtă, împingînd cu greu coletul înainte, spre hazul mulţimii şi al celor Doi Pietoni (ce seamănă unul cu altul ca două picături de apă) care îl controlează, îl beştelesc, îl chinuie de-i scot sufletul, îl exasperează.

În sfîrşit, cînd răbdarea tutrora a ajuns la capăt, îl aruncă în culise ca pe un sac.

De abia dispărut, locul lui îl ocupă un alt Individ cu Ziare.

Merge ca şi celălalt, ziarele le ţine sub braţ şi în buzunare. Citeşte ţinînd foile ziarelor foarte aproape de ochi. Merge, se opreşte, nu-i convine vizibil ce citeşte, fiindcă aruncă ziarul pe jos cu furie.

Ziarul aruncat îl culeg prompt cei Doi Pietoni (care seamănă unul cu altul ca două picături de apă), îl citesc, dau de ceva interesant, căci scot strigăte:

Ho, ho, ho! sau Aha!! No, no, no!!!

Dar uite că ajung la concluzia că nu e nimic interesant şi strigă: Bla, bla, bla... Ziarul aruncat din nou cu furie cade pe jos. Se repetă acelaşi lucru. Individul care citeşte aruncă ziarele, ceilalţi le culeg, le citesc scoţînd strigăte diferite: de mirare, de condamnare, de plictiseală. String ziarele, au deja mîinile pline de ele, teancuri întregi de ziare...

În sfîrşit, cînd totul împrejur pare a se transforma în maculatură, cei Doi Pietoni (care seamănă unul cu altul ca două picături de apă) îl aruncă pe Individul Care Citeşte acolo de unde a venit şi dispar şi ei în urma lui.

5. Imediat însă se reîntorc, dar au deja alt rol.

Ne-am săturat de pietoni prozaici, de viaţa zilnică. Aşteptăm ceva neobişnuit, senzaţional şi chiar scandalos.

Cei Doi Pietoni au acum pe cap tiare purpurii de episcopi.

Ca şi cum n-ar fi avut timp să le schimbe. Ca şi cum evenimentele ce se apropiau i-ar fi deranjat dintr-o metamorfoză importantă.

Sînt jenaţi, îşi desfac mîinile a pagubă, parcă cerîndu-şi scuze pentru lipsurile din costumaţia lor. Îşi frîng mîinile, spun ceva ce are să însemne: „nu este!", strigă disperaţi: „nu este", „nu este"!!!

După ei apare o fiinţă — nici Mireasă cu văl, nici Fata de pe stradă, se împotmoleşte, parcă este de prisos, „nepotrivită" celor doi...

Totul pierde dintr-o dată orice logică, se scufundă în *Vis*.

6. Pe „scenă" pătrunde încă un personaj. Înhață lopata înfiptă într-o movilă de pămînt ce seamănă cu un mormînt. Umple lopata, merge săltat, cară pămîntul la capătul celălalt, aleagă ca în vis, fără întrerupere, într-un du-te-vino neîntrerupt.

După el își fac apariția Doi Curioși, în sfîrșit, au dat și ei de o senzație, umblă după Groparul-Maniac care și-a găsit o preocupare bizară, aceea de-a muta morminte; străduindu-se să înțeleagă motivele și rostul acestei manii, aleargă după el, îl observă atent cum își încarcă lopata, cercetează bucățile de pămînt și așa la nesfîrșit... Ca în orice vis, și aceste neobișnuite și caraghioase preocupări se sfîrșesc de la sine. „Scena" rămîne goală. O vreme, tăcere. Simțim că de-abia acum începe spectacolul adevărat, iar toate cele de pînă acum au constituit doar un preludiu palid.

7. Intră brusc cîțiva oameni cu găleți. Numai una dintre ele este plină cu apă. Pun gălețile de-a lungul Liniei Drepte.

Omul cu găleata plină cu apă o toarnă în găleata vecinului. Apar și alții cu găleți și ei. Multe găleți. Cantitatea mică de apă trece dintr-o găleată într-alta. Se toarnă automat, sistematic și nu se știe pentru ce, fiindcă și așa ei nu se vor salva nici pe ei înșiși, nici casele lor și nici nu vor putea stinge vreun incendiu.

Sosește Rabinul cu Micul Rabin. Cu poalele fluturînde ale halatului arată ca răuvestitorul înger al Exterminării. Săracul Mic Rabin se zbate înnebunit de spaimă, ținîndu-și capul în mîini, iar cîteodată întinzîndu-și mîinile lui subțiri.

Rabinul strigă: „Orășelul nostru arde!"

Se ridică o văicăreală în toate limbile lumii:

„La nostra città è in fiamme!"
„Our City is burning!"
„Unser Städtchen breunt!"
„Nasz gorodok goviejet!"
„Nuestra aldea está en llamas!"
„Notre village brûle!"

Văicărelile ating paroxismul.

Atunci intră un personaj care în distribuția actorilor dramei figurează sub numele de „Acest Domn care ne este bine cunoscut". Ghetele înalte, mantaua militară de gardian cunoscută și binecunoscutul chipiu cu partea din față ridicată în sus. Lipsește doar capul de mort.

Dar această exactitate a amănuntelor nu ne interesează.

Nu găsim de cuviință să spunem care este numele care răspîndește groaza prin toate ghettourile lumii.

GAVRIL GAVRILAȘ: COMPOZIȚIE

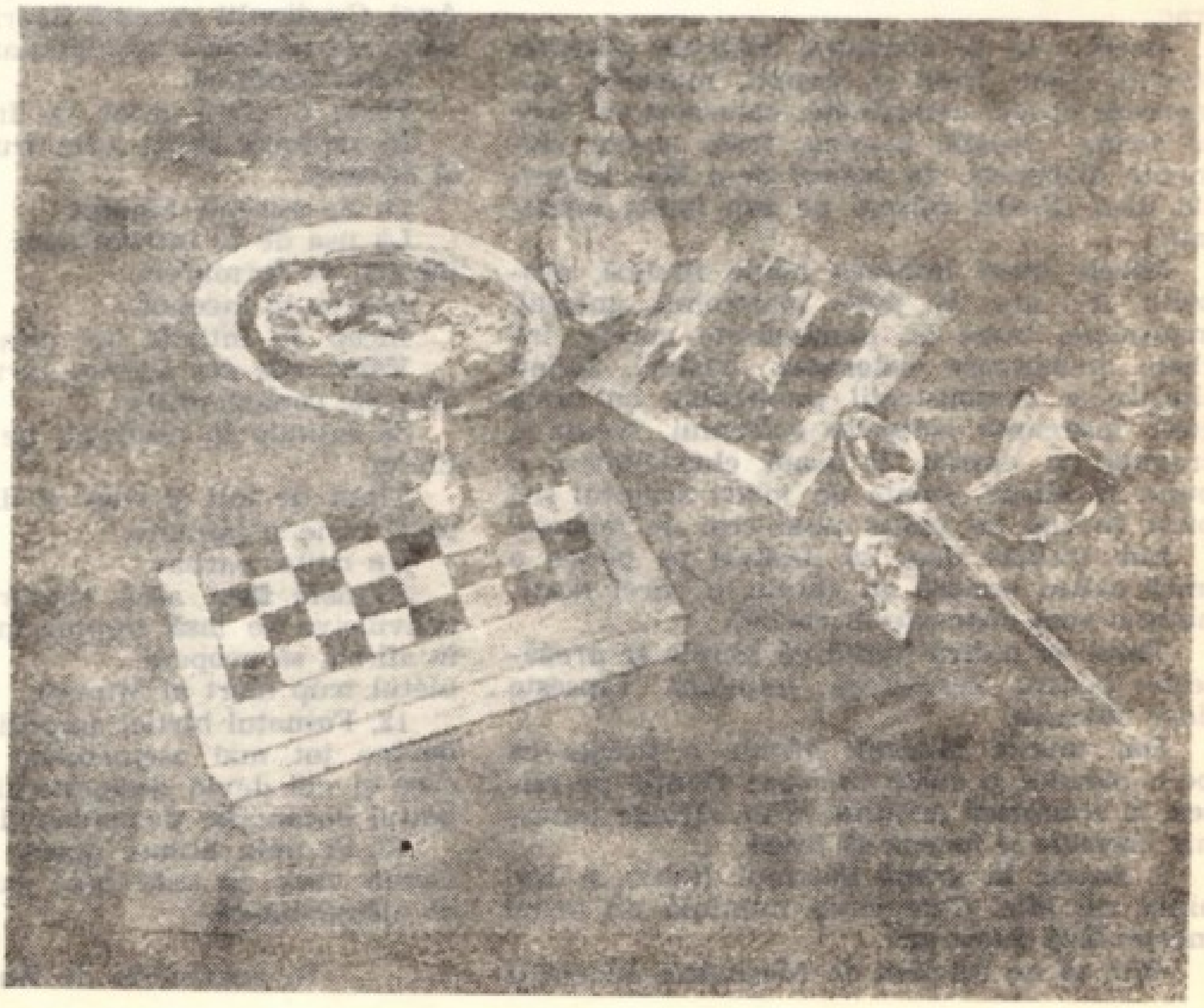

Aceasta ar fi o victorie prea facilă a spectacolului nostru.

O dobîndim pe altă cale, cu mult mai grea. Pe calea imaginației. Mai mult: prin intermediul imaginației unui copil.

Acest Domn este tragic nu datorită costumului său, simbol al morții, ci datorită faptului că rolul său este jucat de un COPIL. Din spița Copiilor Tragici. Copilul vrea să pară amenințător. Își schimbă hainele, ghetele cu mult mai mari. Mărșăluiește, tropăie cu bocancii, din cînd în cînd se leagănă fiindcă își închipuie că, în felul acesta, capătă mai multă demnitate.

De altfel, toate se află în această Baracă de Iarmaroc ca într-un tabernacol care grăiește despre nașterea Pruncului.

Bătrînul Rabin împreună cu micul Rabin fug cuprinși de panică. Incendiul nu va fi stins.

„Acest Domn" termină cu mărșăluitul și cu legănatul. Dispare în culise.

8. Intră Mirele cu o valiză neagră. Pune valiza jos. O deschide. Mișcările lui sînt absolut exacte, făcute să ia ochii, folosite de obicei de către magicienii profesioniști, la circ. Își scoate haina albă. Este pe jumătate gol.

Îngenunchează. Lîngă valiză. Scoate o cămașă de sărbătoare, „simplificată", dintr-acelea folosite de către craii de mahala, care nu-și pot permite una mai costisitoare, de frac.

Acest ceva se compune dintr-un plastron scrobit, guler înalt și scrobit, manșete, numeroase curele complicate, catarame cu care se strîng curelele acestea, toate aceste elemente disparate, cu scopul de-a lăsa impresia unei cămăși întregi pe sub haina încheiată.

Mirele nu-și îmbracă haina fiindcă, probabil, n-o are. Își pune plastronul, gulerul, manșetele, trage de nenumărate curele, încheie numeroase catarame, nasturi, făcînd slugarnice demonstrații publicului, cu orice gest; îndreaptă colțurile gulerului, scoate o cravată cu elastic, îi arată elasticitatea, o pune, în sfîrșit, scoate un joben argintiu și-l pune în cap cu gestul unui crai de mahala.

Mai trebuie doar să desfacă pe podea o mică saltea neagră cu curele, a cărei destinație o vom cunoaște în curînd.

Totul ne indică faptul că Mirele se pregătește pentru ceremonia nupțială. Lipsește doar Mireasa.

Dar uite-o! Moartă! Mirele o tîrăște ca pe o momîie, o culcă cu mare atenție pe saltea, îi aranjează grijuliu vălul, strînge puternic curelele și începe să tragă.

9. Sosesc în grabă bătrînul Rabin și Rabinul cel Mic. Ceremonia nupțială nu poate începe fără duhovnici.

Aici să ne ocupăm de Mașinăria Judecății de Apoi care pune în funcțiune Trîmbițele Ierihonului.

Mașinăria seamănă cu un eșafod sau cu o spînzurătoare, puțin cu berbecele de asalt din vremurile biblice.

O mulțime de roți, roți dințate, curele, șnururi, niște manivele pun în funcțiune Trîmbițele ascunse într-un ambalaj negru, îndoliat. Trîmbițele se ridică în sus și încet se lasă la loc. Din interiorul lor țîșnesc acordurile Imnului Ghettoului, compus de cunoscutul compozitor evreu Gebirtig.

Rabinul trage înainte această antică Mașinărie a Judecății de Apoi, acompaniat de tonurile tragicului Imn.

Mirele o tîrăște pe Mireasă. Ceremonia nupțială se confundă cu o înmormîntare.

10. În acest vis dintre viață și moarte își fac apariția cei Doi Pietoni (care seamănă unul cu altul ca două picături de apă) cu care am făcut deja cunoștință, acoperiți cu tiare purpurii și mantii de cardinal.

Și, pentru ca atmosfera halucinantă a acestei scene să sporească în intensitate, Cardinalii dansează un tango argentinian, cu toate figurile lui complicate. Aceasta n-are nimic comun cu vreo blasfemie.

Patronul Bărăcii de Iarmaroc îi primește cu toate onorurile.

Tangoul răsună în toată splendoarea lui. Se amestecă cu tonurile funebre ale Imnului Ghettoului. Mirele tîrăște corpul miresei. Rabinul manevrează Trîmbițele Judecății de Apoi, Cardinalii execută figurile pline de ginga șie ale tangoului argentinian.

Visul continuă.

Peste o clipă totul va înceta să existe.

În mijlocul liniei zace trupul neînsuflețit al Miresei.

11. Se apropie Finalul.

La ușa de la intrare apar toți comedianții Bărăcii de Iarmaroc.

Așa ca la început.

Încep să întindă un uriaș văl alb.

Vălul este din aceeași hîrtie ca și hainele albe ale comedianților.

Se întinde la nesfîrșit, pe toată lungimea Liniei.

Ținut de toți și tras cu din ce în ce mai mult furie și pasiune.

Un ritual barbar.

Această fîșie albă scuturată de mișcări convulsive se lasă treptat în jos pentru ca, în sfîrșit, să acopere
bietul trup mort al Miresei.

12. Foșnetul hîrtiei amplificat de difuzoare devine tot mai asemănător cu alte sunete, care și ele devin deslușite și insistente: tropăitul bocancilor de soldați, în marș.

13. Și abia atunci apare silueta „Acestui Domn care ne este bine cunoscut". Începe să mărșăluiască.

În românește de **Kazimierz Jurczak**

Evadare

Horianei, la ieșirea ei din copilărie

Mai ocrotește-mi visurile, tu copilărie
Atita vreme cit încă te mai am!...
Căci în curînd desprinde-moi de tine
Cum se desprinde fructul copt din ram...

Ciudate-ntruchipări simt cum se-adună-n mine
Și-n taină uneltesc la purul tău veșmint
Ce-mi pare că mă doare și-mi pare că-mi devine
Cu fiecare clipă din ce în ce mai strîmt.

Îmi e și dor și teamă de ce-o să mi se-ntîmple
Și-aș vrea și n-aș vrea veșmîntul să ți-l sfarm...
Mai ocrotește-mi visul, tu, copilărie,
Atita vreme cit încă te mai am!...

E ger cumplit peste cuvinte

Lui Nichita Stănescu, în memoriam

Aprinsă-n zbor, o pasăre măiastră
și-a frînt cîntarea la margine de gînd...
Și cade-un ger cumplit peste cuvinte
și ele-ngheață toate, toate, lăcrămînd...

Durerea revărsată unde să încapă
și în ce haină oare s-ar putea-ntrupa
cînd sufletul, oricît de larg să fie,
e mult prea strîmt și prea e multă ea?...

Să-ți pui, pentru o clipă, drapelu-n bernă, tu,
nemuritoarea noastră limbă românească!...
E scris acestui cîntec ce-atît de crud s-a frînt,
prin tine, preacurato, deapururi să renască...

Blues

Iubirea aceasta
fără de frîu
ne va ucide
— o știm prea bine!... —
cît de curînd...
Ne va ucide!...
Ne va ucide!...
O știm.
Și totuși,
preferăm să murim
numai ca paharul acesta
cu otrava lui dulce
să nu treacă niciodată
de la noi...
Nici cînd!...

Și nu te mai aștept

O liniște-mi aleargă besmetică prin sînge.
De-atîta ceață-n preajmă pletele mi-s fum.
Ca trașii-n furci mi-atîrnă sub meninge
iluziile toate cu trupurile scrum.

Și nu te mai aștept și nici te chem.
Mi-e gura zăvorită la vorbele suave.
Mă las doar dus și legănat, un ghem
furat de valurile timpului concave...

Ca zeama de mure

Ca zeama de mure mi se prelinge
și această zi,
negrie și searbădă,
încet printre degete.

Cuvintele pe care le îngaim
nu au nici o culoare,
nu au nici un miros.
Doar un gust
de țărînă coclită.

De ușoare ce sînt,
vînt mi le-alungă,
vînt mi le-ntoarnă,
vînt mi le stringe
vînt mi le spulberă
și piatră peste piatră
nicicum nu se așează,
nu mi se-așează...

Ca zeama de mure,
negrie și searbădă,
și această zi mi s-a scurs
pe neștiute și-ncet
printre degete...

PETRE BUCȘA

Anamneza prin corespondență

pe critici n'o să-i învăț să mă citească

tu însă arunci o privire medical-feminină
asupra acestor texte
vibrezi
fremătătoare dulce-amăruie
așa cum te știam când nu te cunoșteam

eu fac act de cultură cu broboane de gheață
sbustituite ploii de vară

lecțiile de farmacologie ți-au prins bine:
cunoști rețeta cu mângâierile
degetele prelungi te ajută la asta
ca și telepatia
înfloreștî în centrul cactușilor din nord
ești roșie
ești însângerată
de aurora boreală

din pulberea acelui drum
pavat cu bune intenții
zic doar
ce zi salvată că exiști

Se-mparte lumii pierzându-se pierzându-mă

când cred că am ajuns
în al nouălea cer
al sufletului ei
apare pietrarul
taie materie roșie
din inimă
cu mâinile îți mângâie apoi trupul
vin ceilalți
alții
rod din carnea pe care ea și-o dă lor
diminuându-se pe sine însăși
rămânându-mi în creierul îmbolnăvit
martiră a luptei pentru distrugerea
unicei noastre șanse mutuale

Înhămată la visuri

noi doi nu mai prindem întâlnirea de
peste 60 de ani dar nu pot trăi fără să-i
simt pielea în memorie

ea are părul șatenroșucărămiziupal
își strecoară respirația printre undele radio
unduiește în amenințarea iradierii finale
oră de oră anii se sfarmă
tălpile-i sunt obișnuite cu pietrișul tăios
dispare din viața mea
preferă să-mi rămână înhămată la visuri

Chiar dacă pleci, de fapt rămîi

scâncetele te lasă rece
ar trebui să te târăști
pe ciment tu în schimb
fumezi sec stiloul se
umple cu vid arcuirea
din șold te face nemuritoare
atunci te poți otrăvi lent
ceșurile mirosind a brad
amețesc conștiințele
încerci să treci dincolo prin mine?
bine dar plasele plasmei mele
demult ți-au reținut esențele

VIRGIL MIHAIU

VIOREL MĂRGINEAN: GEOMETRIE

De suntem doar ce trecem

Obsesia pretinde infinire
și nesfîrșit e hieraticul albastru ce te scaldă.
O, știu cum îți ingheți canicula din vise:
cu silnicie-ngenunchind ce Firea, fraged,
în zămislirea ta sădise.
Din renunțări, amețitoare culmi înalți —
și unica răsplată a cuceririi lor
e vlăguit orgoliu, preatrist satisfăcut:
crezi că-i eroic și-l iei drept demnitate
cînd teama, Însăși Teama care-o ai de tine
i-e mediocru alibi, demult știut?

Mereu zidindu-te pe sub atîtea
lespezi-nopți
nimic nu te apasă? Cînd totuși, rar, alintul
unui fior noptatec șuvoi te poartă
și cu năluci te împresoară —
atîtea sanctuare înălțate jertfei
de ce le lași pustii?
Au te va mulțumi cîndva ca-n amintire
numai icoană retușată să mă-nvii?

De suntem doar ce trecem —
mihnire fi-vom, fără de soroc;
ce poate fi azi har aievea
de ce pe veci rămîie închipuit miracol
și netrăit noroc?
Căci „Paradis pierdut e timpul regăsit"
dar de a fost pierdut, El, Timpul se răzbună
și-n iad preschimbă foamea de rai
neîndrăznit.

Cum febra dă năluci de gheață
și umbra ta tristețe reci încinge!
De ce de-atîtea ori prin mine-nvins de mine
azi doar atît: un zîmbet pal învinge?

Ani lungi de așteptare și împietriri
i-am petrecut derviș flămînd de zbor de
fluturi
milog de caravane bătînd deșertul urmelor
străvechi
— eu, tocmai eu! cel surghiunit
în fărîmițul himerelor perechi —
ca să pot fi în alții ce n-am fost
și sterpului, prin visul rodnic, să-i dau
rost —
și-am rătăcit în coate și genunchi tociți pînă
la suflet
nevrednic, totuși m-am învrednicit
și-n rituri vechi inițiat de pribegii printre
milenii
prin iscusirile atîtor lumi
prin Suza, Agra, pe meleagul Soarelui-Răsare
Byblos și Luxor primeniri aflat-am
pe mine (cel dintotdeauna) m-am reîntîlnit

căci Inspiratul, Magul, eu eram
și Patriarhul care sfințit-a templul
cînd — har! — cunoașterea de tine ți-a
menit
ca zgura neputințelor s-o risipească
Atotputernicul Cuvînt
și ca înfăptuit să nu-ntîneze
lumina celor ce dintruînceputuri
în tine-adînc tulburător simțite sunt —
Prin al meu suflet azi oglindă
desăvîrșirii multvisate de al tău
acum privește-te cum ai putea să fii
de cu încredințare știi că
... fața ta e RA
purpura de mireasmă a buzelor e
ANUBIS
în ochi porți pe HATOR, stăpîn pe
adîncul de sus
se mlădie HORUS în calde lianele
brațelor tale
sînii cu mugurul mîndru cu AMON cel
sacru sunt gemeni
iar pîntecul — potir zeiței pămîntului,
NUT
în coapsă undúie mîndră IȘTAR
și-alături, minunea crinului de-nunerec,
fagur de rouă lui ISIS, zeița fierbinte.

Fărîmă nu se află în tine
unde vreun zeu să nu-și afle sălașul.
Te-nclină-adînc, adînc cucernică, doar azi
nu ieri, nici mîine: astăzi
destinul vrut-a să ai în față coborînd din
mituri
întîia (și poate unica) din viața ta oglindă:
acum în ea te naște drept, întreagă să te vezi,
toată cu tot ce ai — în ne-ncepută apă vie
lumina să-ți cuprindă;
deși și spatele ți-e fildeș tandru, suplu
în legănarea dintre neant și viață,
nu spatele arată azi oglinzii —
ci fără șubrezimea ezitării
din creștet pînă-n tălpi arată-i-te-n față

să te-ntîlnești,
cutremurată să te afli cum nu te știi
dar prin oglindă ești
cu fiece fărîmă din ființă
de zeu însuflețită cu simțire
și fiece fărîmă zeu fiind,
în nou te întrupează iară —
crug cald al purității cei dîntîi

... căci numai clipa asta
a harului deplin
ne schimbă-n nemurire

VIRGIL BULAT

Balada despre tinerețe

Era într-un octombrie rece, posomorît, cînd îl invitasem
pe Popa Ștefan, zis Doinaș, pe teren la paralela 60 de grade,
să planteze acolo, singur ori împreună cu mine, o viță de vie.
Și, ceea ce mi se păruse atunci de-a dreptul
bizar fu că el îmi dădu ascultare.

Tot cam în același timp i-am făcut cunoștință de-aproape
cu marele, romanticul și adorabilul poet Hölderlin,
începînd să-i traduc, cu puținele și stricatele
mele cunoștințe nemțești, An die Deutschen,
stăruind îndelung asupra vechilor ritmuri
elene, mie peste măsură de dragi.

Cu scheme și lămuriri superflue, îndeosebi
cu liniuțe scurte și lungi,
încercam să-i prezint pe Alceu și pe Sapho,
transpuși în haine germane,
bine-înțeles agramat și cu lipsă de tact, dar
cu patos,
convingător pentru ambițiosul și noul meu
prieten, poetul.

Astfel, încetul cu încetul nu se născu o traducere bună,
ci o entuziastă și frumoasă Odă Patriei,
la care meritul meu, dacă și este, nu constă
decît în vorbe de clacă,
așa cum, de altfel, Doinaș credea, pe atunci,
că voi scrie tot restul vieții.

Nu știu ce-ar mai spune el astăzi — fiind acum poet renumit;
aflat la întreceri cu Blaga, tălmăcindu-l pe Faust,
depășindu-l adesea pe francezul De Lisle, în
poemele și baladele sale,
eu socotindu-l, pe drept sau nedrept,
parnasian prin fire și crez,

ori, poate, numai așa îmi vine să cred din
pismă și fiindc-am uitat poezie,
cuprins de-o ironie cam aspră, făcînd haz de
necaz.

Oricum, astăzi sînt mîndru c-am fost prieten
o vreme cu Popa Ștefan, zis Doinaș,
poet excelent, pe cînd eu încercam să mătur
Parnasul cu tifla de simboluri și vise.

Cluj-Napoca, 17 septembrie 1984.

ION LUNGU

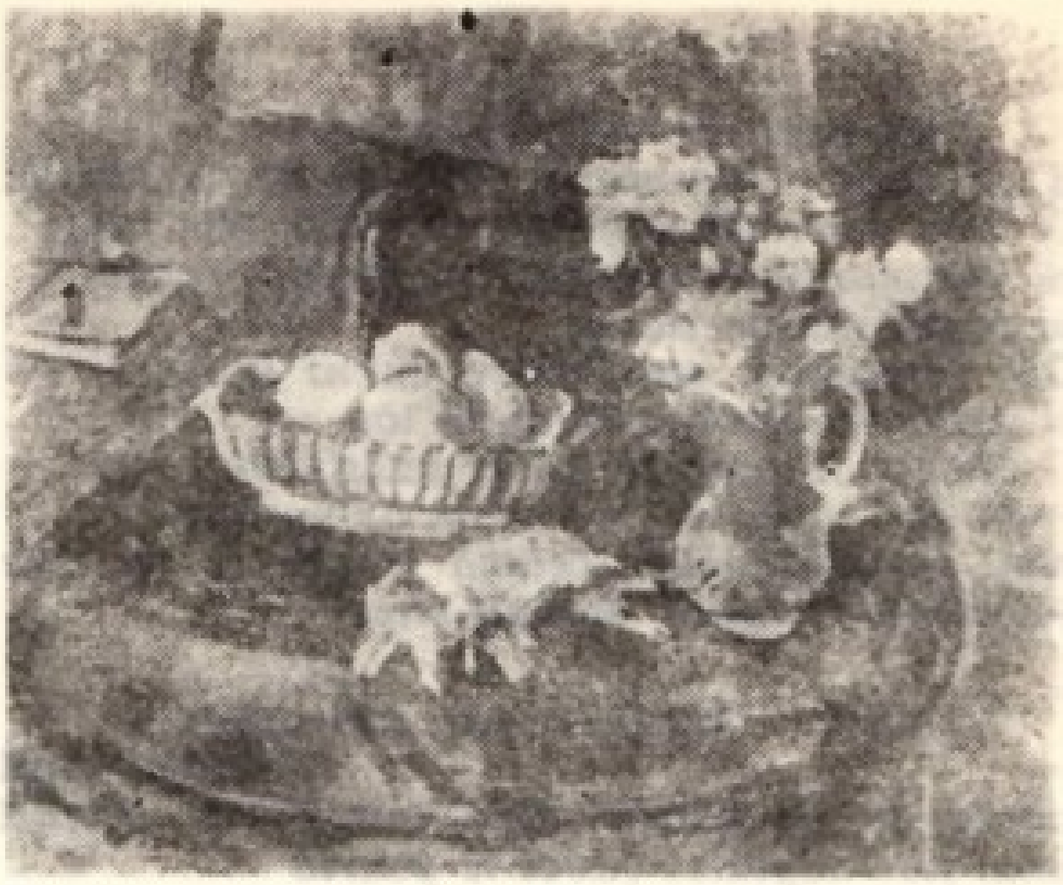

AUREL CIUPE: NATURĂ STATICĂ CU FLORI ȘI LĂMÎI

In poveștile copiilor

În poveștile copiilor sîntem acel început
Pe care zorile și asfințitul îl țin sub pleoape,
O viață trecută cu nume durut,
Curgere blîndă sub învolburări de ape.
Numai atunci cînd le întindem o punte
Și timpul ne-ntoarce printre zei
Tăcerea lor urcă încet un munte
A noastră rămîne cuvînt pentru ei.

Zi de toamnă

Printre atîtea gînduri, mi se pare
Că tăcerile încep să prindă un înțeles.
Un singur pas, mari cețuri de toamnă
Și dorul mă-nsoțește în vie la cules.
Ce întîlniri de drumuri și distanțe
Printre umbre și voci de demult!
Beau din vinul nou cu neamuri vechi
Și graiul versului ascult.

OCTAVIAN GR. ZEGREANU

HARRY KEMELMAN

CEASURILE

Vă rog să-nțelegeți din capul locului: cînd se întîlnesc Nichy Weld și Transcendentalul, unul din ei trebuie să rămînă păgubaș. Îl știți pe Nichy; puteți să vă închipuiți cum va reacționa un om ca el la supranatural? Considerați lucrul acesta ca fiind o primă chestiune: citiți întîmplările de vacanță ale profesorului Chisholm cu cea mai mare atenție. Veți extrage cinci informații importante, reale.
Nichi nu știe mai mult decît dumnevoastră.
Urmează, apoi, convorbirea de la cămin, unde Nichy pune o întrebare... după care face o glumă.

Deși de peste doi ani părăsiscm Facultatea de drept, pentru a prelua funcția de judecător districtual, continua să mă lege încă relații prietenești de vechea mea universitate. Mi-era încă îngăduit să folosesc biblioteca și baza sportivă, rămînînd în continuare membru al clubului din facultate. Jucam regulat biliard la club și luam masa o dată pe lună, aici, de obicei cu Nicholas Welt.
În seara despre care vă vorbesc, după cină, m-am dus împreună cu Nichy în salon, să jucăm șah, dar n-am găsit nici o masă liberă. De aceea ne-am alipit grupului de lîngă cămin, mereu adîncit în discuții foarte spirituale, elevate, ca de exemplu în găsirea unui răspuns la întrebări de tipul: dacă epitropia ar putea acționa în problema măririi salariilor docenților — ceea ce nu putea fi luat în considerare —, sau dacă un Chevrolet ar putea consuma mai multă benzină decît un Ford.
Cînd m-am alipit grupului, tocmai se vorbea despre o lucrare pe care profesorul Rollins o publicase recent în *Revista de cercetări fizice*. Nimeni nu citise articolul, dar fiecare își exprima părerea. Titlul lucrării suna cam așa: *Modificări ale metodelor lingvistice în analiza datelor experimentale ultra-senzoriale*, spiritele scientiste însă, cu capacitatea lor de generalizare, au trecut repede de la publicarea teoriei la dezbaterea ei, și anume dacă în această întreagă supranaturală vrajă ar fi ceva sau nu. La care stîngaciul profesor Lionel Graham își expuse părerea: „Exclus, dacă te iei după oameni care se ocupă cu așa ceva." Retrasul, puțin spiritistul Roscoe Summers, profesor de arheologie, obiectă că nu se pot da soluții preliminare în astfel de cazuri și că a auzit, de la oameni cu prestanță, istorii care ar putea părea foarte curioase.
După care Graham replică: „Tocmai aici e dificultatea. Mereu e vorba de ceva trăit de altcineva, Sau, mai exact: ceva despre care cineva a povestit că s-a întîmplat unui cunoscut de-al lui. După care a clipit și ne-a privit pe amîndoi. „Nu-i așa, Nichy?", a spus. „Ai auzit vreodată de o apariție supranaturală în care a crezut cineva, cineva pe care-l cunoști bine și în a cărui părere poți să te încrezi?"
Fața încadrată de fălci puternice a lui Nichy s-a transformat într-un zîmbet sec, rece. „Regret, dar așa obțin toate informațiile mele, din a treia sau a patra mînă."
Dr. Chisholm, tînărul docent de literatură engleză, vroia de mult să spună ceva și i-a venit rîndul tocmai la sfîrșit. „Vara trecută mi s-a întîmplat ceva de felul acesta. Vreau să spun că am fost martorul unei întîmplări care sau era supranaturală sau un conglomerat de coincidențe surprinzătoare."
„S-a reprezentat pe scenă sau în timpul unei, *séance*, într-o cameră întunecată?", a întrebat Graham batjocuritor.
„Nici una, nici alta", s-a justificat, în mod energic, Chisholm. „Am văzut cum cineva a fost blestemat, murind imediat după aceea."
S-a oprit, descoperind dintr-o dată în apropiere un bărbat mic și îndesat, cu o chelie strălucitoare. „Profesorul Rollins?", strigă el. „Nu vreți să veniți în mijlocul nostru? Îmi imaginez că sînteți interesat de întîmplarea pe care tocmai vreau să o povestesc."
Profesorul Rollins, autorul articolului pomenit, s-a apropiat de noi. Bărbații de pe canapeaua de piele roșie s-au înghesuit respectuoși, ca să-i facă loc. Dar, fiindcă trebuia să fie observat, fiind invitat ca specialist, el se așează pe un scaun incomod, părîndui-se a fi cel mai potrivit, dată fiind poziția sa de judecător.
„Vacanța de vară mi-am petrecut-o într-o localitate pe malul Maine-ului, începu Chisholm. Nu era o stațiune propriu-zisă și nu aveai altceva de făcut decît să stai toată ziua pe stînci și să privești pescărușii. Eu, lucrînd din greu tot timpul anului, eram

mulţumit însă şi numai cu atît. Centrul oraşelului este mica gară, situată mai înspre interiorul localităţii. Am avut norocul să găsesc o cameră cu privire spre mare. Hangiul se numea Doble; era văduv şi trecut de patruzeci de ani, un om liniştit, cumsecade, ţinîndu-mi companie cînd simţeam nevoie. Avea gospodărie, găini şi o mică ambarcaţiune cu motor pentru pescuitul racilor de mare. Ce-i mai lipsea, completa cu muncile ocazionale, pentru care nu se lăsa plătit în salar zilnic, ci avînd un preţ fix pentru fiecare muncă în parte. Desigur, asta cînd era la strîmptoare.

Locuiam la capătul străzii. Următoarea casă se afla la peste o sută de paşi, spre oraş. Era o vilă mare, din secolul al nouăsprezecelea, situată la stradă, împodobită cu încrustaţii în lemn, cu multe frontoane şi turnuleţe. Casa aparţinea lui Cyrus Cartwright, directorul băncii şi cel mai bogat om din oraş. Acesta era un tip viguros, plin de viaţă. Ştiţi, unul care-şi priveşte timpul de pe mînă şi apoi îl compară cu cel al ceasului de buzunar."

Chisholm devenise în descrierea pe care i-o făcu lui Cyrus Cartwright însufleţit de-a dreptul. Era vorba de antipatia naturală a unuia care-şi petrecea vara observînd pescăruşii faţă de cineva care-şi împărţea viaţa în minute. Acum, însă, zîmbea dezarmat.

„L-am văzut doar o dată. Doble, împreună cu mine, ne-am dus în oraş şi pe drum, la întoarcere, a oprit maşina în faţa băncii, pentru a vedea dacă C. Cartwright mai era interesat în a rearanja instalaţia electrică de-acasă, lucru despre care vorbiseră cu cîteva luni în urmă. Cartwright a privit cifrele fosforescente ale ceasului de pe mînă, scoţîndu-şi apoi, de lanţ, ceasul de buzunar, luîndu-l dintr-un înveliş de piele *glacé*. Interesul meu pentru acest ritual l-a socotit a fi unul pentru ceas. În mod greşit, însă. L-a ţinut în aşa fel să-l pot privi, explicîndu-mi, binevoitor, că e un ceas care sună periodic. „Chiar din cinci în cinci minute", a reluat el neclintit. Apoi, îmi demonstră că pot auzi clinchetul pentru orele fixe, continuînd, cu o altă tonalitate, clinchetul mai uşor pentru fiecare cinci minute.

Nu mi-am putut stăpîni atunci o comparaţie: cea dintre bărbatul care avea asupra sa două ceasuri şi unul care-şi purta nu numai pantalonii, ci şi cureaua cu care-i lega. La care, deşi conştient că era o glumă, Cartwright răspunse destul de sever: „Timpul înseamnă bani, domnule, şi eu aflu întotdeauna cu plăcere cum stau cu amîndouă. De aceea mă îngrijesc pentru o bună contabilitate şi pentru ceasuri cît mai precise.

După ce m-a pus astfel la punct, s-a întors spre Doble, zicîndu-i aproape răstit: „Renunţ la afacere, Doble. Jach vroia să aibă întrerupător şi lampă, în vestibul. Dar acum, unde s-a mutat, poate să mai aştepte. Cînd se întunecă, merge la culcare."

Din nou s-a uitat la ceas, comparînd timpul cu ceasul de buzunar, apoi ne-a binecuvîntat cu un zîmbet fugar, neutru, aducînd a despărţire.

Vă spuneam că l-am văzut numai atunci, dar am auzit multe despre el. Cu siguranţă că ştiţi: auzi numele unui om pentru prima oară, pentru ca în zilele următoare să te izbeşti din nou de el.

Acesta era pentru Doble un bătrîn zgîrcit — brînză, rămas burlac numai pentru ca să nu trebuiască să hrănească o femeie.

Am înţeles, apoi, că o menajeră, venind zilnic în casă, costă la fel de mult ca şi o femeie şi că deja crescîndu-şi nepotul, pe Jach, nimeni în afară de doamna Knox, mi-a spus Doble, n-ar lucra pentru salariul pe care i-l plătea Cartwright, şi asta numai pentru că era surdă şi n-ar fi preferat-o pe alta. „Da, iar în privinţa lui Jach, continuă Doble, nici lui nu i-a dat bătrînul cu nici un cent mai mult decît îi era strict necesar. Serile, cînd băiatul pleca în oraş, nu putea decît să se plimbe pe străzi, neavînd bani nici măcar pentru cinema. Şi Jach e un băiat cumsecade, a adăugat gînditor."

„Ar putea să-şi caute de lucru şi să plece", am spus eu.

„Da, ar fi putut face asta desigur", a recunoscut Doble. „Dar, în ceie din urmă, el e moştenitorul. De bună seamă, consideră că e mai bine să nu-şi enerveze unchiul."

După o astfel de descriere n-am fost atît de impresionat de tînărul domn, dar mi-am schimbat repede părerea atunci cînd a venit în concediu, cîteva zile mai tîrziu. Era un tînăr drăguţ, liniştit şi destul de rezervat, deschis şi inteligent. În scurt timp, ne-am împrietenit şi am stat mult împreună. Am pescuit pe stînci, am lenevit în soare, am vorbit despre Dumnezeu şi lume sau trăgeam cu o puşcă veche în apă, în bucăţile de lemn plutitoare.

Păstra puşca şi undiţa pentru noi. Numai aceasta şi ar fi relevant pentru Cyrus Cartwright în relaţiile sale cu Jach.

Jach spunea că unchiul său ştia că, el, în aceste săptămîni de concediu, n-ar lucra: nici nu s-a fi aşteptat la acest lucru, dar dacă l-ar fi văzut cu undiţa, cu acest tradiţional simbol al inactivităţii, atunci ar fi acţionat asupra lui, ca şi cum Jach l-ar fi sfidat cu această lene. Cît priveşte flinta: Cyrus Cartwright trăgea cu un dop.

Jach venea în fiecare seară la noi. Jucam cărţi sau stăteam pe verandă, beam un pahar de bere şi vorbeam despre cărţile pe

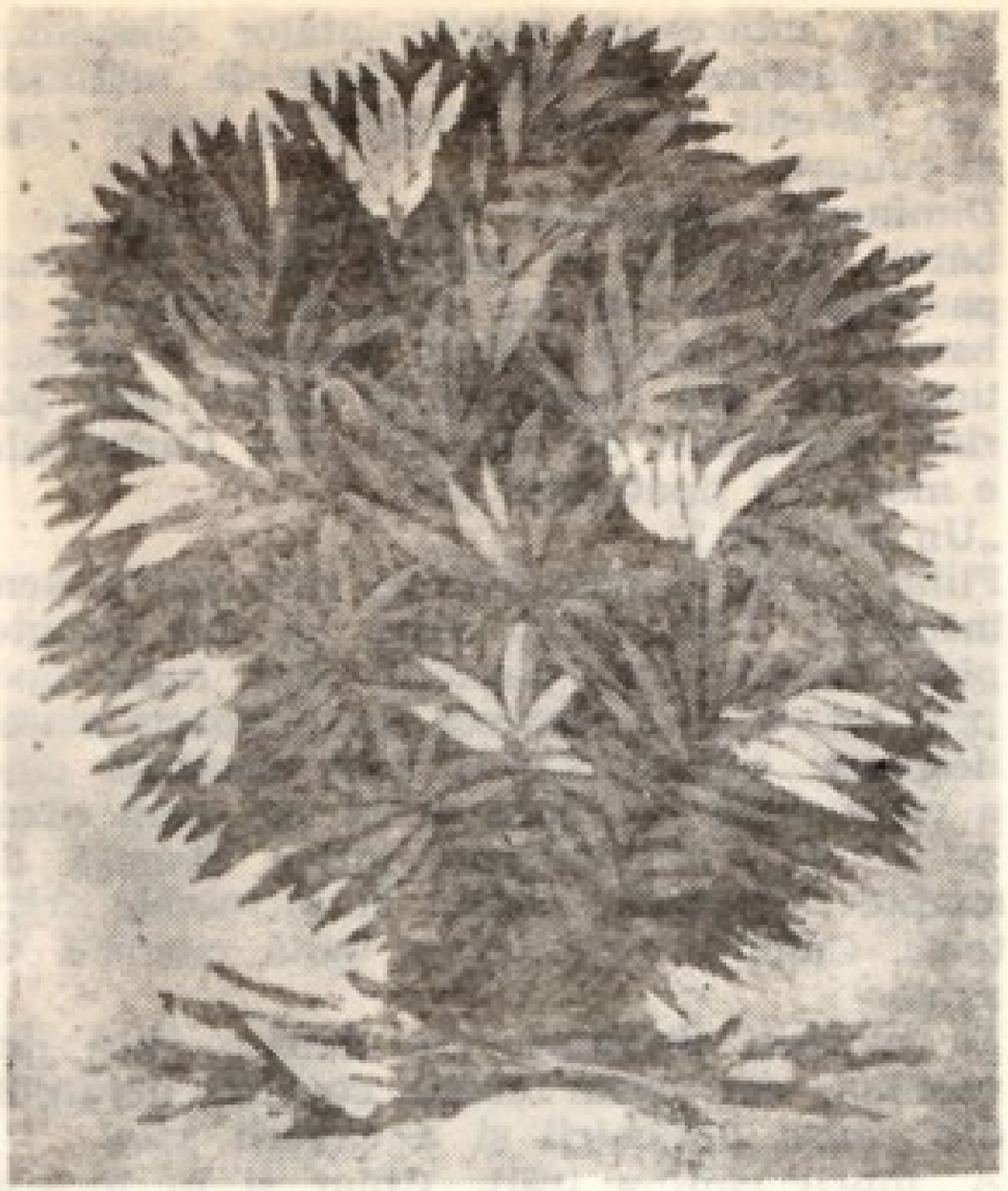

GABRIELA PĂTULEA DRĂGUȚ: POMUL LUCRURILOR TRISTE

care i le recomandasem. Vorbea, citeodată, și despre unchiul lui; de obicei, deloc acru, ci cel mult cu ironie.

Iată ce mi-a povestit într-una din zile: „Din punctul lui de vedere, unchiul meu e un om bun. Prețuiește mai ales banii, pentru că îi face plăcere să aibă mai mulți decît ceilalți din oraș. Numai aceasta n-ar face, însă, viața cu el atît de dificilă. E dificil, în primul rînd, prin faptul că totul decurge după reguli rigide, după o rutină fără sens, căreia trebuie să i se conformeze întreaga gospodărie.. După cină, citește ziarul, pînă se întunecă. Apoi se uită la ceasul de mînă și clatină puțin capul, ca și cum s-ar crede că e așa de tîrziu. După aceea scoate ceasul de buzunar și îl compară cu cel de mînă. Nu-i de ajuns, însă, atîta. Pentru că merge apoi în sufragerie, unde atîrnă un ceas electric. După el le potrivește celălalte două. Cînd, în sfîrșit, toate sînt potrivite, spune: „Ei, s-a făcut tîrziu", și merge în dormitorul său. Cam după un sfert de oră, mă cheamă, stînd întins în pat. „Am uitat să deschid fereastra", spune. O deschid, deci, în așa fel încît să rămînă întredeschisă cam trei degete, un lucru deloc simplu, pentru că dacă o deschid cu ceva mai mult susține că se înăbușe. După ce am rezolvat și asta, spre mulțumirea lui, spune: „ceasul meu, Jach. Ești așa de drăguț?" Mă duc, deci, la comodă și-i aduc ceasul de buzunar, pe care-l lasă acolo la dezbrăcare, și îl pun pe măsuța de toaletă.

De cînd mă știu, aceasta a fost sarcina mea zilnică. Sînt foarte sigur că face toate acestea pentru a-mi arăta unde este locul meu.

Cît timp am fost plecat, trebuie să fi făcut totul singur. Dar încă din prima zi de după revenire, a trebuit s-o iau de la capăt cu sarcina ce-mi era atribuită."

Chisholm ne-a privit pe toți, pe rînd, pentru a se convinge dacă și noi înțelegeam relațiile dintre acești doi oameni. Am aprobat tactic, după care el a continuat:

„Știam că Jach vroia să plece, din nou, duminică după masă, motiv pentru care îmi propusesem să-l văd sîmbătă seara. Însă nu s-a lăsat văzut toată ziua. Abia seara a apărut, transpirat și nervos.

„Astăzi a fost cea mai fierbinte zi a întregii veri, și tocmai astăzi unchiul și-a găsit să inventeze drumuri pentru mine. Nu știu unde am tot umblat și nici măcar mașina nu mi-a dat-o. Ce-ați zice de o săritură în apă?"

Ne înbăiasem, desigur, de mai multe ori în cursul zilei, aerul era încă fierbinte și apăsător, dar, văzînd cu cîtă plăcere ar mai fi dorit apa, am acceptat. Am luat cu noi niște sticle cu bere, renunțînd la costumul de baie, pentru că deja se întunecase. După un timp însă a început să fie rece. Cerul s-a închis, părînd că se apropie o furtună. Ne-am îmbrăcat repede și ne-am întors acasă. Întreaga atmosferă era cumva apăsătoare. Jach deveni neobișnuit de tăcut, poate fiind-că urma să plece a doua zi. Întîlnirea se poticnise. Pe la 11,30 s-a ridicat, s-a întins, spunînd că, pentru el, timpul se tirește încet. „Nu m-am bucurat în mod deosebit de acest concediu, a adăugat, „dar acum", că ne-am cunoscut, îmi voi reaminti cu plăcere..." Ne-am scuturat mîinile, iar el merse spre ușă; însă, brusc, își aminti de flintă și undiță. În general, făcea impresia că ar vrea să evite despărțirea. Doble, care a înțeles repede, a spus: „Te-am putea conduce încă o bucată de drum, Jach"

A fost recunoscător și am hoinărit toți trei prin întuneric. Jach purta undița pe un umăr, iar flinta pe celălalt. L-am rugat să-mi dea pușca, dar el a clătinat din cap, dîndu-mi în locul ei undița. Mi-a spus apoi, poate din sentimentul că ar fi procedat nepoliticos: „O car de multe ori". Și, pentru a nu lăsa impresia că m-ar crede modest, adăugă repede: „O am de-o veșnicie..." Apoi, ca un băiat ce-și mîngîie cățelul, a atins încet patul puștii și a ochit.

„Nu fă o prostie, Jach", a spus Doble rînjind. „Îți scoli unchiul".

„Dracul să-l ia", adăugă aprins, și, fără să-l putem împiedica, a apăsat trăgaciul. Împușcătura sparse liniștea, ca un tunet. Cred că toți trei am văzut una din ferestre

deschizîndu-se brusc și vocea supărată a bătrînului Cartwright întrebînd ce s-a întîmplat. Am așteptat cîteva minute, neîndrăznind să ne spunem nici un cuvînt.
Abia după ce totul s-a liniștit, m-am ridicat încet, iar Doble a spus: „Cred că ai băut puțin prea mult, Jach. Ar fi mai bine să te duci să te culci."
„Da!" a aprobat el, deschizînd poarta grădinii. După aceea, s-a mai întors o dată, șoptind: „Puteți să așteptați o clipă?. N-am nici o cheie la mine, și dacă ușa e închisă . ."
Am așteptat, în timp ce el fugea spre casă. În fața ușii însă s-a oprit brusc, a ezitat, și a revenit imediat la noi:
„Doble, n-aș putea dormi în seara asta la tine?, a întrebat șoptit."
„Desigur, Jach. Ușa e închisă?"
Probabil că n-a auzit întrebarea, iar noi ne-am îndreptat spre casă. Pe la jumătatea drumului, afirmă însă brusc: „Nu m-am uitat deloc, dacă ușa era închisă sau nu . . ."
„Am văzut", am remarcat eu.
Din nou a intervenit o perioadă de tăcere. Ajunși lîngă tufele din fața verandei noastre, dintre nori a apărut luna și l-am putut vedea că era palid de moarte.
„Ce s-a întîmplat, Jach?", am întrebat.
Fără să răspundă, a clătinat din cap. Mi-am pus atunci mîna pe brațul lui și l-am întrebat din nou:
„S-a întîmplat ceva, Jach?"
A încercat să zîmbească. „Eu am . . . mie . . . mi s-a întîmplat ceva ciudat. De curînd, ați vorbit despre aparițiile supranaturale. Ați vorbit serios?" La început n-am știut despre ce vorbea, mi-am amintit însă, mai tîrziu, că destul de nechibzuit, am susținut credința în supranatural, cînd discutasem despre cartea lui Wiliam Blakes, pe care i-am împrumutat-o. Am săltat doar din umeri, reflectînd la ce vroia de fapt.
A zîmbit silnic. „Nu trebuia să credeți că am băut prea mult" M-a privit, apoi, ca și cum ar fi așteptat o confirmare.
„Nu cred așa ceva", am dat liniștit înapoi.
„Desigur, sînt foarte lucid. Și la fel de lucid am fost și înainte, cînd am ajuns la casa unchiului meu. Pe drumul spre ușă, mi s-a părut însă că aerul s-a îngroșat dintr-o dată. Și-apoi, chiar în fața ușii, totul a devenit atît de dens, încît n-am putut înainta. Era ca un zid. Numai că un zid e fix și fără viață, pe cînd acesta de aici îmi închidea nu numai drumul, ci mă împingea înapoi, ca și cum ar fi avut o viață proprie. Mi s-a făcut frică și am fugit. Și chiar și acum îmi pare ridicol."
„Unchiul tău . . .", am început eu.
„Dracu să-l ia pe unchiul meu!", a strigat el furios. „Aș dori să-și rupă gîtul."
Exact în acest moment, ceasul din bucătărie al lui Doble a bătut miezul nopții. Sunetele metalice, urmînd discret cuvintele sale, părea să întărească înspăimîntător blestemul. Ne-a cuprins, pe toți, o stare de neliniște. Am devenit laconici, mergînd în scurt timp, la culcare.
Dimineața următoare am fost treziți de o bătaie puternică la poartă. Doble și-a luat pantalonii, iar eu am sărit în costumul de baie și așa ne-am întîlnit, aproape în același timp, jos. Era menajera lu Cartwright, părînd neobișnuit de mișcată. „D-l Cartwright e mort!", a țipat către noi.
„Un accident?"
Fiind surdă, n-avea nici un rost să-i punem întrebări. I-am făcut semn să mă aștepte, pînă mi-am luat pantofii. Am fugit apoi prin fața ei spre casa cea mare. Poarta stătea deschisă: trebuie s-o fi lăsat deschisă cînd a venit după noi. Încă de la ușă l-am văzut pe Cyrus Cartwright, într-o cămașă de noapte demodată, zăcînd la picioarele treptelor. Capul îi era într-o baltă cleioasă de sînge.
Ea avusese dreptate, era mort. Încă din vestibul, am putut vedea covorul deranjat, din cauza poticnirii și a căderii sale.
A murit cum a trăit. Chiar și în moarte și-a păstrat ținuta rigidă și ceasul agățat de buzunar.
Ceasul de mînă fusese lovit în cădere, dîndu-mi astfel ora morții lui. Arătătoarele rămăseseră fixate cu puțin înainte de 12, și, dacă nu mă înșel, acesta, era exact timpul cînd Jach l-a blestemat!"
După relatarea lui Chisholm, urmă o tăcere scurtă. Mi-am dat însă seama, după expresia fețelor, că nimeni nu-și schimbase părerea pe baza acestei istorosiri. Scepticii au

GABRIELA PĂTULEA DRAGUȚ: COMPOZIȚIE MATEMATICĂ

părut ușor enervați, iar credulii au triumfat, dar toate privirile noastre s-au ridicat spre profesorul Rollins, spre a vedea cum reacționează el la povestire. Acesta a dat din cap, grav și semnificativ.

Primul care a luat cuvîntul a fost Nichy.

„Ce s-a întîmplat cu ceasul de buzunar? A stat și el?"

„Hei, acesta ticăia mai departe", răspunse Chisholm. Presupun că a fost protejat în cădere de mîna lui. Șocul însă trebuie să fie fost puternic, căci grăbea aproape cu o oră."

Nichy își clătină furios capul.

„Și Jach, am întrebat, cum a suportat?"

Chisholm se gîndi o clipă. „A fost, bineînțeles, foarte emoționat, nu atît de moartea unchiului său, pe care nu l-a prea prețuit, cît de faptul în sine..."

Zîmbi trist. „Nu l-am mai văzut de multe ori de atunci. Concediul lui s-a prelungit dar, trebuind să se ocupe de afacerile unchiului său, era foarte ocupat. Cînd a plecat a promis că-mi va scrie, lucru pe care nu l-a făcut însă. Dar săptămîna trecută am primit, o scrisoare de la Doble. El îmi scria uneori. În scrisoare îmi spunea că Jach Cartwright a fost rănit mortal, în primul său zbor.

„Ah!, spuse profesorul Rollins interesat. „Trebuie să recunosc cinstit că m-am așteptat la așa ceva."

„V-ați așteptat la moartea lui Jach?", întrebă Chisholm, plin de uimire.

Rollins aprobă energic. „A fost o reală manifestare a supranaturalului. Nu încape nici o îndoială. O dată: Jach a simțit faptele supranaturale. Apoi, blestemul care s-a îndeplinit...

Desigur, știu foarte puține despre aceste lucruri, presupun însă că ele urmează un ritual precis. Tipuri precise de forțe supranaturale au o înclinare spre ironie, un fel de simț pervers spre umor. Este limpede că Jach, cînd și-a exprimat voința ca unchiul său să-și rupă gîtul a vrut-o cu dinadinsul, însă înfăptuirea unei asemenea dorințe a stat doar în natura forțelor rele. Elementul acesta îl întîlnim în folclor și în povești, care, fără îndoială, nu sînt altceva decît expresii criptice și simbolice de înțelepciune populară. Înțelegeți, cînd apar aceste forțe supranaturale poate fi de ajuns și o singură dorință exprimată. Și tocmai aceasta este cazul acelei nopți fatale din casa Cartwright."

Ridică arătătorul, pentru a evita întrebările noastre.

„Mai există și un alt element", urmă el sec. Și acesta este faptul că cel care obține foloase materiale din deținerea forțelor rele, supranaturale, mai devreme sau mai tîrziu, va fi distrus de ele. Nu am nici cea mai mică îndoială că moartea lui Jach a fost un astfel de rezultat, ca de altfel și moartea unchiului său."

Profesorul Graham murmură ceva pentru sine, ceva de genul: „Prostii!"

Rollins, care ar fi putut continua încă mult, îl privi dezaprobator.

Dar Graham nu se lăsă redus la tăcere printr-o simplă privire. „Tînărul domn a murit într-un accident de avion, lucru întîmplat multora ca el. Toți au primit trei dorințe de la zîna cea rea? Prostii! Tînărul domn a murit pentru că a stat într-un avion. E înde-ajuns acest motiv. Cît despre bătrînul domn, el a căzut pe trepte și și-a rupt gîtul sau ce-a fost. Spuneți că nepotul l-ar fi blestemat cu cîtva timp înainte. Bun, chiar dacă v-aș zice că printr-o minune ceasul de bucătărie al lui Doble arăta aceeași oră cu ceasurile lui Cartwright, nu e vorba de nimic altceva decît de o coincidență. Trebuie avut în vedere că tînărul domn își exprimase aceeași dorință de sute de ori înainte. Era de înțeles: era moștenitorul lui. În asta nu e nimic supranatural, nici măcar ceva neobișnuit. Totul e o poveste drăguță, tinere domn, dar care nu dovedește nimic."

„Chiar și faptul că Jach a simțit o forță supranaturală?", întrebă Chisholm.

„Și aceasta e o coincidență?"

Graham își lăsă umărul să cadă. „N-a fost decît un pretext, pentru a nu merge acasă. Îi era frică să nu fi fost auzit de unchiul său, pentru că a tras în toiul nopții. Ce părere ai, Nichy?"

Ochii mici și albaștri sclipiră. „Cred că tînărul domn nu se temea atît de unchiul său pentru armă, cît de faptul de a nu fi întrebat de oră."

Am rîs cu toții, însă profesorul Graham reluă:

„Nu, serios, Nichy?", insistă el.

„Bine, atunci serios", spuse Nichy și zîmbi ca și cum ar fi avut în fața lui un student deștept, dar puțin îndrăzneț încă din primul semestru. „Cred că ai dreptate cînd pui moartea tînărului pe seama accidentului. Aș putea adăuga marginal că nici Chisholm n-a spus altceva. Însă în privința unchiului, nu m-aș gîndi, ca tine la o coincidență."

Profesorul Rollins îl privi surprins, deși era vizibil faptul că în sinea lui se bucura că i se recunoaște măcar jumătate din cele spuse. Din nou aveam să remarc cît de neobosit stăpînea Nichy fiecare grup în care nimerea chiar și întîmplător. O trata pe doamna în vîrstă, ba și pe colegii de specialitate, ca pe niște *copii de școală*. *Și, ciudat, toți se conformau rolului de învinși.* Totuși, profesorul Rollins nu era mulțumit: „Ah, blestemat fie, Nichy, dar cum să alunece pe un covor și apoi să cadă pe trepte", strigă el. Și „Ce-i neobișnuit în asta?"

„În primul rînd, consider neobișnuit faptul că dorea să coboare scările, spuse Nichy. Ce crezi, de ce dorea acest lucru?".
Graham îl privi trist și surprins, ca un student căruia i s-a pus o întrebare dificilă. „De unde să știu de ce vroia să coboare scările? Poate nu avea somn și vroia să-și aducă ceva de mîncare sau o carte."
„Și pentru asta și-a luat cu el ceasul de buzunar?"
„De ce nu?"
Nichy își scutură capul. „Cînd ai la tine două ceasuri, este aproape imposibil să nu le compari, dacă te-ai uitat la unul dintre ele. Toți o facem automat, cînd trecem pe lîngă o vitrină cu ceasuri, chiar dacă ni l-am potrivit pe-al nostru după radio. Însă, pentru Cyrus Cartwright, care-și purta ceasul de mînă, era altceva să ia cu el jos și ceasul de buzunar. Îmi pot imagina doar un singur motiv..."
„Și acesta ar fi?", întrebă Chosholm curios.
„Pentru a se uita pe ceasul electric cît arată ora."
Am compătimit, apoi, strigătul deznădăjduit al lui Graham: „La dracu! Nichy, dar omul avea deja două ceasuri la el! De ce ar fi trebuit să coboare, ca să privească la un al treilea?"
„Pentru că, în acest caz, cele două ceasuri nu erau tot atît de bune ca și celălalt", spuse, încet, Nichy.
Mi-am dat osteneala să înțeleg și eu acest lucru. Vroia să spună că forțele supranaturale erau în legătură și cu ceasurile?
„Ce nu era în regulă cu ele?", am întrebat.
„Arătau ore diferite."
Se lăsă, după aceasta, înapoi în scaun, ca și cum ar fi spus totul. A urmat o scurtă tăcere, timp în care trăsăturile lui Nichy, plimbîndu-se de la o față la alta, au luat o expresie de mînie.
„Nu înțelegeți ce s-a întîmplat?", întrebă el „Cînd te scoli în toiul nopții, te uiți mai întîi la ceasul de pe noptieră, pentru a afla despre ce e vorba. Și tocmai asta a făcut și Cartwright. S-a trezit și a văzut, dintr-o privire, pe ceasul de mînă că era — să zicem — 12 fără un sfert. Apoi și-a luat ceasul de buzunar. A apăsat butonul, mecanismul s-a pus în funcțiune, bătînd 12, după aceea 12,30 sau 1 fără un sfert. Își potrivise doar de cîteva ore ambele ceasuri; ambele ticăiau, însă unul grăbea vizibil cu o oră. Care merge bine? Cît este ceasul? Îmi imaginez că o pus imediat ceasul să sune, iar în cele din urmă a încercat să amîne totul pînă dimineața. După ce s-a scurs cîtva timp, îi era limpede că, dacă vroia să mai doarmă în noaptea aceea, trebuia să meargă jos, ca să vadă cît este, de fapt, ora."
Nichy se adresă lui Chisholm: „Vedeți, un ceas nu grăbește niciodată din cauza unei furtuni sau a unei detunături. O lovitură poate sau să-l amuțească, sau să-l încetinească cu cîteva secunde. Dar un ceas ale cărui arătătoare sînt atît de deviate este de nefolosit. De aceea, acesta trebuie să fi fost potrivit înainte de furtună. Cyrus Cartwright n-a făcut însă acest lucru, de unde deducem că trebuie să-l fi făcut nepotul, de bună seamă în timp ce aducea ceasul de pe comodă pe noptieră."
„Întîmplător sau pentru a face o farsă unchiului?", întrebă Chisholm.
Ochii lui Nichy scînteiară din nou.
„Nu pentru a-i juca un renghi, ci pentru a-l omorî!"
Zîmbi larg, privind fețele noastre tăcute „O, fără nici o îndoială! După ce Jach a potrivit fereastra după dorința unchiului și a pus ceasul pe noptieră, a rămas de mult, pentru a aranja covorul de pe ultima treaptă. Amintiți-vă, vă rog, că nu era nici o lampă în vestibul."
„Dar... asta n-o înțeleg. Nu știu... cred, de unde să fi știut că unchiul său se va scula în toiul nopții?", întrebă Chisholm.
„O, de asta s-a îngrijit, cînd a tras sub ferestrele unchiului său", răspunse Nichy.
Zîmbi. „Și acum veți înțelege desigur de ce nu vroia să meargă în noaptea aceea acasă. Îi era teamă că unchiul său, care între timp se trezise, l-ar fi putut auzi întorcîndu-se. Decît să meargă el însuși jos. Cartwright ar fi putut striga și întreba de ceas."
De data aceasta, nu mai rise nimeni.
Tăcerea fu însă întreruptă brusc de bătăile ceasului din turnul bisericii.
Ne-am privit ceasurile, ca, apoi, dîndu-ne seama de acest gest, să rîdem cu toții.
„Poftim", spuse Nichy.

Iată cele cinci informații din relatarea lui Chisholm Bericht:
1. În vestibul nu e nici o lampă.
2. Jach știe că este moștenitorul bătrînului Cartwright.
3. Jach însuși descrie diversele sale afaceri, povestind ce se întîmplă, seară de seară, cu ceasurile unchiului său.
4. Pe drumul spre casă Jach avea pușca asupra sa.
5. Jach trage cu pușca, deși este prevenit. Prin aceasta vroia trezirea unchiului său.
Și, în sfîrșit, întrebarea lui Nichy: Ce e cu ceasul de buzunar? Este de fapt singurul ceas care putea fi dat înainte, fără știrea unchiului său.
Și gluma lui Nichy: Tînărului domn îi era teamă că unchiul său l-ar fi putut întreba cît e ora.

Traducere de Daniela Melancu

ASTRID IVASK

În memoria unui poet

Primăvara aceasta cucul nu-ți va număra
anii,
Naomi. Și nici Regele Ploii nu te va pofti
să te plimbi pe mare, mîngîind spinarea
valurilor.
În această primăvară te vom lăsa
în verdele tău palat de sticlă,
singur după multe ferestre ferecate.
Radiind, vei face să se desfășoare
jur împrejur ramurile înflorite ale cireșilor
sălbatici
și nu-ți va mai fi teamă
de flux sau de reflux
și nici de toanele schimbătoare ale lunii.
Nu-ți vom vorbi de festivitățile pentru care
ne pregăteam
atît de solemn
cînd am dat peste tine — floare călcată-n
picioare,
vlăstar de verbină pe aleea grădinii.
Ca pe-o frîntă floare a soarelui te-am găsit,
Naomi, și te-am înfășurat
în vălurile Regelui Ploii,
întrebînd în șoaptă
ce fel de creator risipitor e acesta
care te-a părăsit pe aleea grădinii.
Am pus flori de cireș sălbatic
pe ochii tăi cenușiu-deschis,
și i-am poruncit cucului să nu mai cînte
ca să poți să visezi, Naomi,
la miraculosul noroc al vieții tale.

* * *

M-am trezit în lumea mîinilor tale călduros
împreunate ca o cupă
și totul e bine.

Porțile pădurii sînt tot închise
dar în depărtare zumzăie de pe acum
viața mea amînată
Nagîțul țipă și coțofana rîde: păzește-ți
odoarele și inima!

Lacul surîde
cu ochi mălițioși trezind nuferii.

În dimineața aceasta vîrful durerii s-a rupt.

A pleca și a te întoarce e același lucru
în liniștea lumii tale.

Din „Cuvinte rupte în două”

3. *Va trebui să mă lași să plec.*
Ceașca de cafea aburind pe masă
pe jumătate goală. O ființă omenească
este,
ai spus, o taină adîncă. Băut pe jumătate
paharul cu vin pe masă. Totuși
va trebui să mă lași să plec.

4. *O clipă lîngă cuptorul cald,*
murmur de voci și mireasma
pîinii proaspăt coapte. Apoi iarăși
întuneric, cer și zăpadă.

5. *În stînga ta s-a deschis o ușă.*
Această voce nu dorești
s-o înțelegi. Cîteva cuvinte sfîșiate
în noaptea vîntoasă. Lumina unei lanterne
izbucnește o clipă
— o ușă se trîntește închizîndu-se
și nu se mai deschide.

*

În pădurea înserată cîntă o pasăre, poate
o privighetoare. Pe cărarea de la marginea
lacului
stă un cal — uriaș, blînd, de culoare
deschisă.

Pești sar alene după gîze
în ciudata lume sclipitoare.
Fațete de oglinzi ale altor ființe
reflectă propria lor întunecime.
Mă cuprinde oboseala și frigul.
Un țînțar se umflă cu sîngele meu,
rotund și roșu. Eu nu pot
să mă umplu cu o viață străină.
Și întinderea susurîndă se ridică liniștit,
ușor.

*

Umbre de mesteceni de zăpadă
și urme de iepuri.
Lume peste lume ne desparte.

*

Într-o noapte de primăvară îmi arunc la o
parte pătura
și ascult: ce-i asta? iepurii care se
îmbulzesc în grădină?
Azi dimineață am auzit glasul primului
porumbel sălbatic,
dar vînturile s-au întors iar din est.
Într-o noapte de primăvară ascult și mă
gîndesc
cît de departe este casa poetului vecin.

Traducere de Irina Simu

JOHN CHEEVER

VÎRSTA DE AUR

Ideile noastre despre castele, conturate în copilărie, sînt inflexibile și la ce bun să le schimbăm? De ce să arătăm că în curtea unui castel adevărat cresc nenumărați ciulini și că pragul sălii ruinate a tronului este păzit acum de un cuib de vipere verzi? Iată și donjonul, podul basculant, contraforturile și turnurile pe care le asediam cu soldați de plumb pe vremea cînd stăteam în pat, bolnavi de variolă. Castelul de pe vremea aceea era englezesc, iar acesta a fost înălțat de regele Spaniei în timpul cînd cucerise Toscana, dar sentimentul supremației imaginarului — misterul sporit al nobilității — rămîne neschimbat. Nimic nu este lipsit de semnificație. E grozav să bei un Martini pe metereze, e nemaipomenit să te scalzi în fîntîna arteziană, ba e chiar strașnic să cobori de scări pînă în sat, după cină, și să cumperi o cutie de chibrituri. Podul e coborît, poarta durabilă desferecată și într-o dimineață devreme observăm o familie care traversează șanțul de apărare, echipată cu toate obiectele necesare unui picnic.

Sînt americani. Nu reușesc, orice ar face, să ascundă pe deplin postura ridicolă, mișcătoarea stîngăcie a turistului. Tatăl e un bărbat tînăr și înalt, ușor adus de spate, cu părul cîrlionțat și dinții albi și sănătoși. Soția lui e drăguță și au doi băieți. Ambii copii sînt înarmați cu mitraliere de plastic, primite recent cu poșta de la bunici. E duminică, bat clopotele și cine o fi adus oare clopotele în Italia? Nu *vaca* de la Florența, ci stridentele clopote de la țară care dăngăne întruna de-asupra pîlcurilor de măslini și a aleilor flancate de cedri, atît de disarmonic încît îți vine a crede că-s legate de carele de luptă ale hunului Attila. Aceleași sunete nemiloase, sparte, răsună și deasupra micului sat pescăresc — unul din ultimele de acest fel. Treptele castelului te aduc în acest loc plăcut și îndepărtat. Satul nu-i legat în nici un fel de lume prin șosele sau prin calea ferată, nu găsești aici nici *pensioni*, nici hoteluri, nici școli de artă, nici turiști sau prăvălii de suveniruri — n-ai de unde să cumperi nici măcar o carte poștală. Băștinașii poartă costume pitorești, merg la lucru cîntînd și scot din mare, cu năvoadele lor, felurite vase grecești. Este unul dintre ultimele locuri de pe fața pămîntului unde mai poți auzi fluierele ciobanilor, unde fete frumoase, cu corsajul decoltat adînc, purtînd pe creștet coșuri pline cu pește, scapă nefotografiate și unde, după căderea întunericului, mai răsună serenade. Pe treptele ce coboară de la castel vin în sat americanii.

Femeile învești mîntate în negru care se duc la biserică dau din cap și le doresc bună dimineața. „*Il poeta*", își spun una alteia. Bună dimineața poetului, soției poetului și fiilor poetului. Politețea lor pare să-l stînjenească pe străin. „De ce-ți spun poet?", îl întreabă fiul mai mare, dar tatăl nu răspunde. În *piazza* găsim unele indicii că, de fapt, nici satul ăsta nu-i chiar perfect. Ceea ce n-a putut veni pînă aici pe drumurile desfundate a pătruns pe calea aerului. Flăcăii satului care tîndălesc în jurul artezienei își poartă pălăriile de paie lăsate peste ochi și mestecă bețe de chibrit între dinți, iar cînd umblă se clatină de parcă s-ar fi născut în șea, deși nu se află nici măcar un singur cal de călărie în tot satul. Lumina albastru-verzuie a televizorului instalat la cafenea a început să-i transforme din marinari în cowboys, din pescari în gangsteri, din păstori în delincvenți juvenili și în maeștri de ceremonii cu măruntaiele scăldate în Coca Cola, fenomen ce americanilor li se pare foarte trist. *E colpa mia*, gîndește Seton, așa zisul poet conducîndu-și familia prin *piazza* pînă la cheiul unde stă ancorată barca lor.

Portul e rotund ca o farfurie de supă și ieșirea în larg se face printre două stînci, iar pe cea mai îndepărtată dintre ele, cea dinspre mare, se înalță castelul închiriat de Setoni pentru vară. Admirînd peisajul fără cusur, Seton își desface larg brațele și exclamă; „Doamne, ce frumusețe!" La pupa bărcii cu vîsle deschide o umbrelă pentru soția lui și se ceartă cu băieții pentru a-i face să stea unde vrea el. „Ai să șezi unde-ți spun eu, Tommy!", strigă el. „Și să n-aud că mai scoți vreun cuvînt!" Băieții bombăne și slobod rafale de mitralieră. Ies în larg cu o zarvă remarcabilă, dar lipsită de supărare. Apa din golf e călduță și extraordinar de murdară, dar dincolo de dig devine atît de limpede, atît de fin colorată, că pare un alt element, mai ușor, iar cînd Seton zărește umbra bărcii lor alergînd, la o adîncime de zece stînjeni, peste nisip și pie-

tre are impresia că plutește cu barca în aer curat.

Vîslele sînt prinse în curele de piele și Seton le manevrează șezînd drept în mijlocul bărcii și împingînd cu toată puterea. Are impresia că e foarte îndemînatic — ba chiar spectaculos — dar n-ar putea fi luat nici măcar din depărtare drept un veritabil italian. De fapt bietul om degajă din toată făptura sa un aer de culpabilitate, de rușine vinovată. Iluzia levitației, pacifica liniște din jur — turnuri crenelate proiectate pe un cer azuriu ce pare a fi o bucată din conștiința noastră — nu sînt suficiente pentru a-i anihila sentimentul acesta de culpă, ci doar pentru a-l ține în suspensie. E un șarlatan, un impostor, un criminal estetic și, intuindu-i trăirile, soția sa îi spune cu blîndețe: „Nu te-ngrijora, dragul meu, nu va ști nimeni și chiar dacă vor ști, n-o să le pese." El este îngrijorat deoarece nu e de fapt poet și fiindcă ziua asta perfectă e, într-un fel, zia socotelilor. Nu este cîtuși de puțin un poet — sperase doar să fie mai bine înțeles în Italia dacă se va da drept unul. O impostură benignă — o aspirație, de fapt. Se află în Italia doar fiindcă dorește să trăiască o viață mai plină, să-și mărească cel puțin capacitatea de a reflecta. S-a și gîndit să scrie un poem — ceva despre lupta dintre bine și rău.

Pe apă se află multe alte bărci ce dau ocol stîncii. Au ieșit la aer toți trîntorii și toți don-juanii satului care bat acum în copastia bărcilor și fredonează fragmente de *canzone*. Cu toții îl salută pe *il poeta*. În jurul stîncii țărmul e abrupt, terasat pentru vii și acoperit cu rozmarin sălbatic, iar marea a săpat în mal un lanț de intrînduri mici, tivite cu nisip. Seton se îndreaptă spre cel mai mare dintre ele și fii lui se aruncă în apă cînd barca se apropie puțin de mal. Coboară și el și transportă pe țărm umbrela și celelalte obiecte.

Toată lumea le adresează cîte un cuvînt, toată lumea le face semne cu mîna și toți sătenii, în afara cîtorva credincioși, se află pe plajă. Setonii sînt singurii străini. Nisipul e auriu închis, iar marea strălucește ca un arc de curcubeu: smarald, malahit, safir și indigo. Uimitoarea absență din peisaj a vulgarității și durității îl mișcă în așa măsură pe Seton încît pieptul pare că i se umple cu un fluid al mulțumirii. Iată simplitatea, gîndește el, iată frumusețea, iată grația crudă a firii omenești! Înoată în apa proaspătă și răcoritoare și cînd obosește se lungește la soare. Acum însă pare neliniștit, ca și cum l-ar tulbura din nou gîndul că nu e poet. Și dacă nu e poet, ce este el de fapt?

E autor de scenarii pentru televiziune. Crima lui e de a fi autorul unei odioase comedii de situații, numită „Cea mai bună familie". Cînd a avut revelația că, ocupîndu-se de mediocritate, se ocupa nu numai cu carnea și sîngele firii omenești, ci și cu întregi principate și regate de injustiție, și-a abandonat slujba și a fugit în Italia. Acum, însă, „Cea mai bună familie" a fost cumpărată de televiziunea italiană, se numește aici „La Famiglia Tosta" și dobitocile scrise de el vor urca pînă la turnurile Sienei, vor fi auzite pe străvechile uliți ale Florenței, vor pluti pe aripi de vînt din holul palatului Grotti pînă pe apele Canalului Grande. Premiera e chiar duminica asta și fii săi, mîndri de așa un tată, au și răspîndit vesea în sat. *Poeta!*

Băieții au început să se dueleze cu mitralierele lor. Un neplăcut memento al trecutului. Umerii lor nevinovați sînt apăsați de povara televiziunii. Copiii satului cîntă, dansează și culeg flori de cîmp, iar ai săi fac salt înainte de la un bolovan la altul, prefăcîndu-se că omoară dușmani. E o greșeală, încă una obișnuită, dar nu se îndură să-i cheme la el și să încerce să le explice că îndemînarea cu care imită gemetele și gesturile soldaților răniți nu face decît să adîncească neînțelegerea internațională. Neînțeleși sînt și ei — vede cum femeile satului clatină cu tristețe din cap, spunîndu-și că vin dintr-o țară atît de barbară încît pînă și copiii se joacă numai cu arme. *Mamma mia!* Sînt lucruri cunoscute din toată filmele. Nimeni nu îndrăznește să se plimbe pe străzile New Yorkului din pricina răfuielilor dintre bandele de gangsteri și de-ndată ce ieși din New York te afli în plină sălbăticie, împresurat de indieni goi pușcă.

Bătălia ia sfîrșit, intră cu toții în mare din nou și Seton, care și-a adus echipamentul de vînătoare submarină, petrece o oră explorînd protuberanțele stîncoase ce se întind sub apă de la malul golfulețului. Se cufundă și înoată în mijlocul unui banc de pești străvezii și apoi coboară mai în adînc, unde apa e neagră și rece. Vede acolo o caracatiță mărișoară care îl privește răutăcios, își adună tentaculele și dispare într-o gaură tivită cu flori albe. La marginea scobiturii respective vede un vas grecesc, o amforă. Încearcă s-o apuce, simte lutul aspru cu buricele degetelor și e nevoit să iasă la suprafață ca să ia aer. Plonjează încă și încă o dată și în cele din urmă scoate, triumfător, amfora la lumină. Vase asemănătoare — și altele mult mai fine — sînt deseori descoperite de-a lungul coastei și dacă n-au o valoare prea mare rămîn să împodobească raftu-rile brutăriilor, vitrinele cafenelelor și ale frizeriilor, dar pentru Seton amfora scoasă de el însuși la suprafață are o semnificație deosebită, ca și cum faptul că un scenarist american a fost în stare să se scufunde în

DESEN DE VASILE SARACI

Mediterana și să scoată din ea un vas grecesc ar fi un semn cultural bun, o indicație a propriei lui importanțe. Își serbează victoria bînd, la prînz, o înghițitură de vin și apoi, la fel ca toți ceilalți de pe plajă, se întinde pe nisip la umbră și adoarme.

Îndată după ce se trezi din somn și se învioră înotînd puțin, Seton îi zări pe străini sosind într-o barcă ce tocmai ocolea vîrful promontoriului — o familie din Roma, își spuse el, venită să-și petreacă week-endul la Tarlonia. Tatăl, mama și un băiat. Tatăl trăgea neîndeminatic la vîsle. Pielea lor albă și atitudinea pe care o aveau îi deosebeau de oamenii din sat. Pe măsură ce se apropiau, o puteai auzi pe femeie poruncindu-i bărbatului să tragă barca la mal.

Omul dădea, cu voce foarte tare, răspunsuri scurte și nervoase. Își pierduse toată pacienta. Nu-i așa de ușor să visleşti, zicea. Nu-i atît de ușor cît pare. Nu-i ușor să aduci barca la mal într-un golf necunoscut unde, dacă se ridică vîntul, poate fi făcută țăndări și atunci va trebui să-i cumpere proprietarului una nouă. Iar bărcile sînt scumpe. Tirada lui părea c-o rușinează pe mamă și îl plictisește pe fiu. Amîndoi — spre deosebire de tată — erau în costume de baie; bărbatul, din pricina cămășii lui albe, făcea o notă și mai discordantă cu pașnicul peisaj. Marea purpurie cu grațioșii ei înotători nu făcea decît să-i sporească exasperarea, astfel că, congestionat în obraji de îngrijorare și oboseală, le adresa înotătorilor nervoase și inutile sfaturi și avertismente, îi bombarda cu întrebări pe cei de pe mal (Cîtă siguranță puteai avea în golf?) și în cele din urmă izbuti să ajungă la liman. Pe tot parcursul zgomotoasei lui performanțe, băiatul îi zîmbise cu șiretenie maică-sii și aceasta îi întorsese zîmbetul. De cîți ani îndurau situația asta! Sfîrși-se -va, oare, vreodată? Fumegînd de furie și bombănind, tatăl lăsă ancora în apa de o jumătate de metru, iar mama și băiatul încălecară peste copastie și se îndepărtară înot.

Seton nu-l slăbi din ochi pe bărbat, care scoase din buzunar un exemplar din *Il Tempo* și se puse pe citit, dar lumina era prea puternică. Pe urmă își scotoci, neliniștit, buzunarele, să vadă dacă nu cumva cheile casei și cele de la mașină făcuseră picioare și dispăruseră. Examină apoi curelușele tocite ce legau vîslele, își privi ceasul, încercă trăinicia ancorei, se uită din nou la ceas și examină cerul — pe care se afla un singur norișor — să vadă dacă nu vine furtuna. În cele din urmă se așeză și-și aprinse o țigară și puteai vedea limpede cum felurite griji soseau în zbor dinspre cele patru puncte cardinale și i se așezau pe frunte. Uitaseră boilerul aprins la Roma! Poate chiar în clipa aceea aparatamentul său și toată averea lui erau distruse de explozie! Cauciucul din stînga față era uzat și poate că făcuse o pană, dacă nu cumva automobilul însuși îi fusese furat de banditii ce mișunau prin satele astea pescărești de la capătul lumii! Norul de la apus era, desigur, mititel, dar era tocmai soiul de nor care vestește vremea proastă și la întoarcere, dublînd promontoriul, vor fi zgîlțîiți fără milă de valuri mari cît casa și vor ajunge la *pensione* (unde-și plătiseră deja cina) după ce cotletele cele mai bune vor fi fost consumate și tot vinul băut. N-avea cum să știe dacă președintele nu fusese asasinat cumva în lipsa lui, iar lira devaluată. Poate căzuse și guvernul. Sări brusc în picioare și începu să țipe la soție și la băiat. E timpul, e timpul să plece. Se face noapte. Vine furtuna. O să întîrzie la cină. O să fie prinși într-un ambuteiaj lîngă Fregne... Vor pierde toate emisiunile bune de la televizor...

Soția și fiul său executară o întoarcere și începură să înoate spre barcă, fără nici o grabă. Nu era tîrziu, știau ei prea bine. Nu se făcea noapte și nici vorbă nu putea fi de vreo furtună. Nu vor întîrzia la cina de la *pensione*. Știau din experiență că vor ajunge acolo cu mult înainte de a se servi masa, dar n-aveau încotro. Se urcară în barcă în timp ce tatăl ridica ancora, striga

la înotători şi le cerea sfaturi celor de pe ţărm. În cele din urmă reuşi să scoată barca în larg şi să pună capul spre promontoriu.

Abia dispăruseră din raza vederii cînd unul din tinerii de pe plajă se urcă pe cea mai înaltă stîncă şi agitînd o cămaşă roşie strigă: „*Pesce cane! Pesce cane!*" Toţi înotătorii se răsuciră în apă, cu ţipete ascuţite, şi, înspumegînd unda, porniră avîntat spre ţărm. Acolo unde fuseseră acum o clipă, dincolo de intrarea în golf, se zări înotătoarea unui rechin. Alarma fusese dată la timp şi rechinul părea supărat, aşa cum trecea prin apa de culoarea malahitului. Oamenii aflaţi la scaldă se aliniaseră pe ţărm şi-şi arătau unul altuia primejdia, iar un copilaş stătea în apa mică, ţipînd „*Brutto! Brutto! Brutto!*" Se auziră ovaţii cînd pe cărare coborî Mario, cel mai bun înotător din sat, în mînă cu un pistol-harpon. Mario lucra ca pietrar şi din nu ştiu ce motiv — poate din pricina hărniciei lui — părea nelalocul lui în acea ambianţă. Avea picioare prea lungi sau prea îndepărtate, umeri prea rotunzi sau prea pătraţi, părul îi era prea rar iar carnaţia bogată cu care erau dotaţi atît de generos ceilalţi flăcăi îl ocolise pe Mario. Goliciunea lui părea mişcătoare şi vrednică de milă, ca a unui necunoscut surprins în plină intimitate. Mulţimea prin mijlocul căreia trecea îl aplauda şi-l încuraja, dar el nu putu răspunde nici măcar cu un zîmbet nervos şi, strîngînd din buzele subţiri, intră în apă şi înotă pînă la ieşirea din golf. Rechinul, însă, dispăruse — la fel dispăruse şi soarele. Neprietenoasa plajă întunecată îi făcu pe toţi să-şi strîngă hainele şi să pornească spre casă. Nu-l aşteptă nimeni pe Mario — s-ar fi zis că nimănui nu-i pasă de el. El stătea cu harponul în apa neagră, gata să apere securitatea şi bună starea comunităţii, dar ei îi întoarseră spatele şi începură să urce colina, cîntînd.

La dracu' cu „La Famiglia Tosta", gîndi Seton. Dracu' s-o ia. Era ceasul cel mai plăcut din ziua întreagă. Felurite delicii — mîncare, băutură, dragoste — îi stăteau în faţă şi, prin căderea întunericului, părea că este desprins cu blîndeţe de obligaţiile de a da un sens vieţii, de răspunderea televiziunii. Totul se ascundea acum în faldul negru şi încăpător al nopţii, discursul fusese suspendat.

Treptele pe care le urcau treceau pe lîngă bastioanele închiriate, împodobite cu ghirlande de flori şi triumful regelui, al arhitectului şi al zidarilor era cel mai impresionant tocmai pe porţiunea de aici şi pînă la portal şi podul mobil, căci dintr-o răsuflare te simţeai cuprins de sentimentul inexpugnabilităţii militare, al magnanimiei regale şi al frumuseţii. Nu exista colţ, turn sau contrafort unde aceste trei forţe să pară separate. Toate bastioanele aveau cornişe puternice şi în orice loc unde se bănuia că duşmanul ar putea cîştiga teren uriaşul blazon de opt tone al Regelui Creştin al Spaniei proslăvea sîngele, credinţa şi bunul gust al apărătorului. Stema se prăbuşise de deasupra porţii principale, din frumoasa ei montură de zei marini cu tridentul în mînă, şi căzuse în şanţul de apărare, dar cu însemnele în sus, astfel că în apă se puteau zări cele patru cîmpuri, crucea şi draperiile de marmoră.

Dar brusc pe zid, printre alte inscripţii, Seton descoperi cuvintele „*Americani, go home, go home!*" Scrisul era şters; se afla probabil acolo din timpul războiului, sau poate că se distingea greu fiindcă fusese executat în grabă. Nici soţia, nici copii lui nu-l văzuseră, iar el se dădu la o parte pînă trecură ei pe pod şi intrară în curtea castelului; atunci se întoarse ca să încerce să şteargă inscripţia cu degetele. Cine s-o fi făcut, oare? Se simţea trist şi trădat. Fusese invitat în ţara asta străină. O invitaţie făcută cu mare tam-tam. Agenţiile de voiaj, companiile de navigaţie, liniile aeriene, ba chiar şi guvernul italian îl luaseră cu asalt, cerîndu-i să-şi abandoneze stilul confortabil de viaţă şi să plece în străinătate. Acceptase invitaţiile, se încredinţase ospitalităţii lor şi acuma zidul ăsta străvechi îi spunea că-i o persoană nedorită.

Niciodată pînă atunci nu se simţise neagreat. Nu i-o spusese nimeni, niciodată. Fusese dorit ca bebeluş, ca băieţel, fusese dorit ca amant, soţ şi tată, dorit ca scenarist, povestitor şi prieten. Realitatea este că fusese solicitat exagerat de mult, singura lui preocupare devenind aceea de a se cruţa, de a uza cu discreţie şi cu prudenţă de farmecul lui mult căutat, în aşa fel încît să facă în jur cît mai mult bine. Îi fusese căutată prezenţa la golf, la tenis, la bridge, la şarade şi cocktailuri, în consilii de administraţie. Cu toate acestea, zidul ăsta vechi şi nepoliticos îi vorbea ca unui paria, ca unui cerşetor fără nume. Se simţea adînc jignit.

Gheaţa era ţinută în temniţa castelului, aşa că Seton îşi duse acolo shakerul pentru cocktailuri, îl umplu, făcu nişte Martini şi se duse cu ele pe meterezele celui mai înalt turn, unde soţia lui i se alătură ca să admire împreună fascinantele metamorfoze ale luminii. Întunericul pătrundea în fagurii stîncilor din Tarlonia şi, deşi colinele din lungul ţărmului nu aduceau decît foarte vag cu sînii de femeie, ele calmară gîndurile lui Seton, stîrnind în el aceeaşi profundă tandreţe.

„S-ar putea să cobor la cafenea după cină", îi spuse soţia, „să văd dacă a ieşit bine sincronizarea".

Ea nu putea înţelege de ce-l supăra în-

tr-atît faptul că scrie pentru televiziune; niciodată nu-l înţelesese. Nu-i răspunse. Presupunea că, văzut de la distanţă, pe meterezele acestea, putea fi luaţ ceea ce nu era: un poet, un călător încercat, un prieten al Elsei Maxwell, un prinţ sau un duce — dar lumea aceasta ce se întindea acum pretutindeni în jurul lui nu avea puterea de a-l înnobila şi a-l schimba cu adevărat. Cel pe care-l adusese, cu atîta osteneală şi cu atîta cheltuială peste ocean şi peste frontiere nu era decît el însuşi, autorul „Celei mai bune familii". Peisajul masiv, năpădit de flori, nu schimba cu nimic faptul că el era ars de soare, îndrăgostit, flămînd şi aplecat de spate şi că piatra pe care şedea, potrivită în locul respectiv de marele Rege al Spaniei, îl tăia adînc în carne.

La cină Clementina, bucătăreasa, întrebă dacă se poate duce şi ea în sat, să vadă „La Famiglia Tosta". ,Băieţii, firește, aveau să meargă cu mama lor. Seton se întoarse după cină în turn. Flotila de pescuit începea să treacă de dig, cu torţele aprinse. Răsări luna şi străluci atît de puternic încît apa mării părea că se răsucește sub lumină. Din sat se auzea bel-canto-ul mamelor, care-şi strigau fiicele şi, din cînd în cînd, scîncetul televizorului. Totul avea să se termine peste douăzeci de minute, dar sentimentul că face rău *in absentia* îi îngreuia oasele. Oh, cum putea fi oare oprită înaintarea barbariei, a vulgarităţii, a sufi-cienţei? Cînd văzu luminile pe care le purtau ai săi venind în sus pe trepte, coborî spre şanţul de apărare ca să-i întîmpine. Dar nu erau singuri. Cine se afla cu ei? Cine să fie siluetele care urcau spre el? Primarul? Doctorul? Şi o fetiţă cu gladiole în braţe. O adevărată delegaţie, şi una prietenoasă, îşi dădea seama după vocile lor vesele. Veniseră să-l laude.

„A fost atît de frumos, de comic, de veridic", zise doctorul.

Fetiţa îi dădu florile, iar primarul îl îmbrăţişă uşor.

„Oh, crezusem, signore", spuse acesta, „crezusem că nu sînteţi decît un simplu poet."

Traducere de Virgil Stanciu

ANTON LAZAR: MORI DE VÎNT

Ecuații

Firul de iarbă mișcă bolovanul din loc
și lumea se schimbă.
Insecta devine o parte din algebra
la care nimeni nu cugetă,
cum nu te gîndești la respirația animalului,
la stropul de apă intrat în pămînt.
Mîinile-astupă semințe,
fierul de plug atinge blănița unui sobol,
un nor ia chipul vițelului,
o rufă se zvîntă,
se produce-un curent subteran,
o prăbușire tectonică sub un bulgăr de lut,
destul, ca aerul să viseze sub noi ecuații.
Și toate acestea în ce raport se găsesc,
și care-i măsura cînd totul e atît de normal?
Înfundă-ți mîinile în buzunare
și treci cu țigara-ntre dinți
sau mușcă dintr-o frunză de laur
în timp ce roua cade pe botul micului ied,
iar tu nu-ți afli nici vină, nici nevinovăție
ci doar conștiința că ești o simplă
necunoscută
și totul se leagă prin centrii nervoși.

Trecere lină

Riul cel mic de la marginea satului
greu își mai trage sufletul stins.

Acum îl treci cu piciorul —
Din doi trei pași ai ajuns pe celălalt mal.
Și ce mai spaimă-aduceau bulboanele sale.
Anii mei vara au stat în el pe
jumătate-ngropați,
prins de rădăcinile groase cît brațul.
Uneori moțăiam pe-o piatră spălată
urmărind firul cu plută,
de fapt o simplă iluzie,
o suflare de aer încins.
Bondarii-mi cădeau pe genunchi
din salcia veche cu creștetul alb
ca pletele bătrînilor orbi.
Corăbioare pluteau — se duceau spre-o
mirifică zare.
Credeam că duc merinde pentru cei morți
ascunși sub un deal,
unelte de pescuit, tutun — acelor bărbați
sau cîte-o furcă de tors — femeilor vîrstnice.
Și rîul curgea
și micii porcuși și clenele sprintene
rar abătute pe-aici
plescăiau, imitînd în răstimpuri limbajele
obscure.
Riul cel mic de la marginea satului
cu venele lui subțiate
adoarme ca o ființă plăpîndă
cotropit de pămînt,
de-un vînăt pămînt.

O stare de spirit

Prea mult roșu aprins
pe-acel fotoliu arhaic
și prea simetric dispuse
cele două vaze cu flori —
Prea galbenă spuma așternută pe lac,
prea spoit minaretul înalt.
Prea slabă vocea la capătul firului.
Prea multă ploaie la vreme de iarnă,
prea tace pasărea,
prea plînge copacul.
Prea aștept să veniți
s-aduceți cu voi o tipsie cu soare,
o luminare de plop înflorit,
aștept să-mi aduceți punctul vernal.
Prea multe cele ce obosesc,
prea puțină reconfortare,
prea necunoscuți îmi sînteți.
prea vă iubesc
pentru a vă împotrivi rugii mele.
Prea vă par cele spuse lipsite de sens.
Prea mă-ntrebați „ce-ai vrut să zici?"
Prea mă gîndesc să nu vă răspund.
Faceți voi singuri o legătură posibilă
fără să țineți cont de prea multul „prea"!

Solfegiu în bleu

Lăstunul de apă își face virajul în do
legănîndu-se-apoi pe-un tufiș bemolat.
Nimeni nu-l ceartă,
nimeni nu-și face griji din cauza lui,
nici chiar pescarul cu ochi peticiți de
nesomn.

Numai buhaiul de baltă
se umflă ca un pumn de bătrîn
chemîndu-și perechea plecată-n vecini
c-un „u" prelungit ce-ngîndurează răchita.
Survine ora fecundă-a dipterelor
ca o schimbare de cheie.
Ca un suspin.
O fugă de aer.
O liniște-a undelor
ca să-și asculte țînțarii țiuitu-n diez.
Colonii de cuibare din care se poate-auzi
pocnind în răstimpuri cîte-un ou năzdrăvan.
Cu gîturi întinse.
conclavul micilor nimfe
topindu-și silabele-n stoluri pe rîu.

Cămaşa de mire a domnului Mureşan

A fost o cămaşă de in
cusută cu ace de raze.
Rindunelele-aduceau undele aerului
să pară mai diafană
şi mai uşoară decît anii ce-aveau de urmat.
Covorul de flori din grădinile satului
îi trimitea cîte-un fir de arnici
cînd galben, cînd roşu, cînd negru
pentru micile rîuri pe margini,
în timp ce soarele sufla peste ea
o căldură mai moale decît mătasa de China.
A purtat-o fericit în duminica-aceea (Anno Domini 1921)
parcă plutind, scuturînd de pe faldurii ei
imaginarele griji — fără tristeţea cocorului
cînd toamna soseşte înainte de timp.
Acum, la o vîrstă tîrzie,
singur rămas, gîndind la ce-a fost,
la soaţa plecată prea repede,
găsi cămaşa-n lada cea veche de nuc.
A-ntins-o pe sfoara subţire,
apoi a strîns-o toată-ntr-un pumn
pînă-a devenit o mică batistă,
atît de mică
încît s-a-nmuiat într-o singură lacrimă.

PICTURI DE GHIORGHI APOSTU

Ritual

Bocitoarele aruncă o farfurie pe rîu
apoi o pescuiesc şi mănîncă din ea.
O spală cu lacrimi
şi-i spoiesc marginile cu vopsea albastră.
Bocitoarele întorc farfuria pe dos
şi-o ciocănesc cu degetul pînă se face pămînt.

Citeşitrele, în negru veşmînt,
aruncă pămîntul în vînt.
Pămîntul se face cuvînt.
Cuvîntul cunună de sfînt.
frumos aşezat în mormînt.

AUREL GURGHIANU

Păresimi

I

Măr păduret
lunguiet
mălăiet

Cîte chipuri
de retragere din
istorie

Străpeziților

II

A venit
a venit tras de patru roți
de doi cai
a venit
tras de omida unui tren

În pivniță
a vorbit

III

Ghici
ghicitoarea mea:

Un cerb
un mistreț
un urs
un hultan

Stînd
cleștar să bea.

IV

În grădina vrăjită din pădure
vor

deghizați în viespi

Toma Alimoș
Harap Alb
Negru Vodă

inima să mi-o fure

V

Ductul acesta de elipsă
roșul ásta de Vama

Izvodind

Cum de nu ne-am dat seama
pînă acum?

VI

În totul un ins perfect

Lemn sălbatic sau lemn domnesc
îi era egal

Avea prăselele de sidef
și tăișul tăiat la vîrf
cum s-ar fi tăiat —
cuțitu-i de fărădelegi

În totul urmărit rodul

VII

Om în crengi de stejar

Stufoase
ca o scară la cer

Cît cuprinde cu ochii
jur împrejur
îi este țară

S-ar putea
să se întoarcă
spun frunzele...

VIII

Măr crescut între ulmi
vorbind fagi
Vorbind carpeni
vorbind mesteceni

Iasmă
arzînd cu pară

Pe masă
în casă
lîngă pîine
lîngă vin

Lîngă chitară

IX

Beți mîncați

Trece

în semn de voie bună

un plîns

prin Munții Carpați

AUREL RĂU

Implicație

Speram într-un zbor agreabil cumva de
rutină
fixat cronometric pe fuse orar
să facem escale desigur dar totuși puține
cam cît să luăm combustibilul strict necesar
de fapt urmăream evadarea din spațiul
terestru al unui versat asasin
flegmaticul tip dispărut fără urmă
precis uneltea undeva în mod clandestin
se pare — spun unii — că el ucidea din
plăcere
cîțiva susțineau c-o făcea din cinism
oricum dacă nu-l sechestram de urgență
putea să comită vreo crimă din simplu
oportunism
căci rememorînd cunoscutele fapte
din nou mă cutremur de-acele orori
cînd insul trecea prin grădini să deșarte
venin în corola plăpîndelor flori
sau toxice resturi pe ultimii muguri
cu seva schimbată în rod prematur
ori tulburi esențe din miezuri extrase
lasciv răspîndite în aerul pur
se stinseră mulți într-o singură seară
seduși de miresmele dulci exalate subtil
și nimenea dar absolut nimenea nu
depistase
concret explicația vreunui mobil
lucid cercetasem întreg perimetrul galactic
dar nici un indiciu sau semn dubios
rebelul intrus își păstra deghizarea
încît urmărirea era evident de prisos
ei bine atunci apărusem din umbră
sub formă de lujer firește trucat
momeala îl deconspirase încît aventura
regret devenise un foarte banal surogat.

Himeră conservată

Ce tineri eram și nebuni de legat!
prin cămările timpului abia luminate
căutam un anume imens diamant sau
neștiute comori în lăzi ferecate
dar nimic nu găsirăm în afară de colb
țesături de păianjeni și urme de pași
ale altor nebuni sosiți înainte
și blocaserăm ușile cu piloni uriași
prin odăi ne plimbam dedublați în fantome
cu stupidele măști pe obraz aplicate stingher
căci de fapt noi jucam conștienți comedia
de-a reține timpul acolo prizonier
într-o vreme oprirăm bătrînul ceasornic
stimulați de ideea că orele astfel dispar
sau de spaima vreunei întoarceri posibile
smulgeam obsedantele file din calendar
se văd încă semnele trecerii noastre
printre umbrele dese acum împietrite
prin cămările vag luminate de nu știu ce
razã
mai așteaptă acele imagini sulemenite.

Tranziție

Prin odăile goale implantate în glastre
ideile prinseseră îndărătnice rădăcini
dăduseră frunze și așteptam să rodească —
minunat spuse grădinarul vom avea recoltă
cu toate că nu știm încă ce fructe se vor
n-ar fi exclusă posibilitatea unei erori
adică din acele miresme să apară otrăvuri
la urma urmei nu putem fi siguri de nimic
și grădinarul continua să-ngrijească
tulpinile
aș zice că totul decurgea normal —
uda meticulos pămîntul presăra îngrășăminte
plivea răbdător firavele fire de iarbă
rupea cu obstinație frunzele palide
din atîta trudă trebuia să iasă ceva
dar ciudat nu se iviră nici flori și nici
fructe
doar tijele se lungeau străbătînd pereții
căutau lumina îmbătătoare a soarelui
și nestăvilite se revărsau peste pajiști.

GAVRIL GAVRILAȘ: PORTRET

Stigmat

Cocoşul o să cînte probabil foarte devreme
crăpînd bolta la ivirea zorilor
un praf de cretă se aşternuse uniform
şi oamenii priveau spre locul constelaţiilor
gol
derutaţi aşteptau după geamuri întîia
mişcare
dar nici măcar vîntul nu adia prin arbori
o încremenire ciudată fixase obiectele în
pămînt
pretutindeni se desluşeau siluete răspîndite
prin aerul rarefiat sub imensul clopot de
sticlă
se strecurau la intervale miriapozii
înfometaţi
cuprinşi de panică sortiţi să dispară
devorau lujerii sîngele nostru sărat sau
nisipul
şi tăbărîră apoi peste razele încă fragile
iar în urmă lăsară un crater insondabil

nici măcar vîntul nu adia prin arbori
o încremenire ciudată fixase obiectele în
pămînt
vom asista în sfîrşit după cîntatul cocoşilor
la un banchet furibund în toată puterea
cuvîntului.

VIRGIL NISTOR

... atunci o să-nţelegi

de multe ori
spui:
şi acesta e-un peisaj
cu copacii
cu riurile
cu ierburile
cu pietrele
cu tristeţea
şi cu bucuria ei
cu oamenii
ca ceilalţi

atunci vei vedea:
sub el
un clopot răsturnat
o căldăruşă întoarsă
şi deasupra ei
un alt clopot uriaş
o altă căldăruşă
cu potirul deschis
munceşti
te bucuri
te-ntristezi
îmbătrîneşti
şi te trezeşti numai
cînd cele
două căldăruşe se-nchid
şi-*atunci*
vei înţelege:
acest peisaj
este pămîntul natal.

Sfîrşitul verii

deasupra fagilor
spuza
galbenă
a verii
stingîndu-se
se depune
încet
pe arbori

dealurile
se dezbracă
se spălăcesc
livezile

cu paraşutele
mici
albastre
cad pe pămînt
şi strălucesc
mii de
brînduşe
de toamnă.

PICTURĂ DE ANDREI ŞCHIOPU

Instantaneu: mama

şade
în pridvorul
singurătăţii

toarce
nimicuri
uşoare

cumplite sînt
dupăamiezele
de toamnă

lungi sînt
ca nişte chinuri
nopţile
de toamnă

poştaşul
de-ar
veni
mai des

şade
în pridvorul
de jale.

MOLNOS LAJOS

Clepsidra

Sînt trist.

Sînt trist.
Beau.

Sînt trist.
Beau.
Fumez.

Sînt trist.
Beau.
Fumez.
Sînt trist.

Sînt trist.
Beau.
Fumez.
Sînt trist.
Sînt tînăr.

Sînt trist.
Beau.
Fumez.

VASILE CRIŞAN: PĂSĂRI

Sînt trist.
Sînt tînăr.
Sănătos tun.

Sînt trist.
Beau.
Fumez.
Sînt trist.
Sînt tînăr.
Sănătos tun.
Îmbătrînesc.

Beau.
Fumez.
Sînt trist.
Sînt tînăr.

Sănătos tun.
Fumez.
Sînt trist.
Sînt tînăr.
Sănătos tun.
Îmbătrînesc.

Sînt trist.
Sînt tînăr.
Sănătos tun.
Îmbătrînesc.

Sînt tînăr.
Sănătos tun.
Îmbătrînesc.

Sănătos tun.
Îmbătrînesc.

Îmbătrînesc.

Lumînare

Undeva
o să existe o singurătate,
de unde
numai lumînarea aceasta
va lipsi.
Și va veni acea seară,
în care aprinsă de cineva,
pe masă,
un minuț va lumina.
Afară de pe copaci
cad foile calendarelor,
și Europa în toamnă
în DOUĂ MII va lumina înapoi.
Lumea mea,
dispărută,
mă va chema,
dar eu nu voi apare
din o mie și una de nopți.

Apus de soare

Aud glasul subțire al clopotului
Deschid geamul. Dispare.
Îl închid. Îl aud. Înghеț
în frigul care-a intrat.

Liniște

Cuvîntul vorbește singur,
îl ascult. Nu-i place nici lui
Singurătatea. S-a mutat în mine.

LÁSZLÓFFY ALADÁR

Dacă-aș ști

Ce greu, e, ce greu e,
mîinile mele amorțite
pe umărul încărcat:
să-mi duc singurătatea, viața și moartea.

Cred, c-aș abandona.
Dar nu mă lasă
o necunoscută iubire —
De-aș ști cine mă iubește.

Un loc

În grădina Bisericii Negre
pe piatra lui Honterus
parcă pe scena lumii,
poate în paradis.

Poezia bună

Poezia bună
e ca o pasăre pe cer
care nu mai are umbră

„Isme" Într-un nou cartier

În peisajul impresionist
se construiește cartierul cubist.
Porumbeii și cerul albastru le e simbolul.
Norii de toamnă sînt suprarealism.
Case vechi existențialiste.
Se-aud motoarele gălăgioase
expresioniste și vîntul ce suflă futurist.
Flutură steagul avantgardist.
Pe ici, pe colo, gunoaie naturaliste.
Munții în depărtare, se văd realiști.

Și oamenii?
Le-aud inima bătînd.

Joc

Joc mi-a fost pămîntul natal.
Un joc feeric și de primăvară.
Aș vrea s-ajung la tine prin cuvinte.

JANCSIK PÁL

În românește de **Beke Sándor**

ARTHUR CONAN DOYLE

CUM A SALVAT BRIGADIERUL O ARMATĂ

V-am mai spus, prietenii mei, cum i-am închis pe englezi timp de șase luni în spatele liniilor din Torres Vedras, din octombrie 1810 pînă în martie 1811. Tocmai în aceea vreme am vînat vulpea împreună cu ei și le-am oferit dovada că nici un sportiv de-al lor nu e în stare să rivalizeze cu un husar de-al lui Conflans. Cînd am trecut în galop liniile franceze cu sîngele acestui animal fumegînd încă pe lama sabiei, avanposturile care asistaseră de departe la acea ispravă, au scos un vivat furtunos în cinstea mea, în timp ce îndărăt vînătorii englezi continuau să strige. M-am bucurat deci de ovațiile celor două armate. Îmi dau lacrimile cînd mă gîndesc că am meritat admirația atîtor oameni de treabă. Englezii sînt adversari generoși. În aceeași seară a sosit în tabără un pachet adresat sub steagul alb „ofițerului husar care a hăcuit vulpea". În pachet am găsit vulpea însăși, în două bucăți, așa cum o lăsasem. Mai era și un bilet, concis dar călduros, în stil englez, ca să-mi spună că întrucît am omorît vulpea, nu-mi mai rămîne altceva decît s-o mănînc. Ei nu aveau de unde să știe că în obiceiurile noastre franțuzești nu intră și acela de a mînca vulpi; acest bilet dovedea pur și simplu dorința lor ca acela care avusese onorurile vînătorii să guste și vînatul. Un francez se lasă greu bătut pe terenul curtoaziei: astfel încît le-am înapoiat vulpea acestor bravi vînători rugîndu-i să binevoiască a o primi în chip de gustare la viitorul lor prînz vînătoresc. Iată cum se face războiul, între dușmani cavaleri.

Am adus din goana mea un plan bun al liniilor engleze și l-am comentat în aceeași seară pentru Masséna.

Sperasem că informațiile mele îl vor împinge să atace, dar toți mareșalii erau la cuțite; se luau de gît ca niște cîini furioși și înfometați. Ney îl ura pe Masséna; Massina îl ura pe Junot, Soult îi ura pe Masséna și Ney. Din această pricină nu mai era nimic de făcut. Numai proviziile deveneau din ce în ce mai rare, și minunata noastră cavalerie pătimea grav din lipsă de furaje. La sfîrșitul iernii am lăsat locul complet gol, ca în urma trecerii unui nor de lăcuste. Nu mai rămînea nimic de mîncat. Și totuși trimisesem foarte departe niște detașamente să caute hrană. Fără îndoială, chiar și celui mai curajos nu-i mai rămînea decît să bată în retragere. Eu însumi am fost obligat *s*-o admit.

Dar a bate în retragere nu era chiar atît de simplu! Nu numai că trupele erau slăbite și epuizate de lipsa hranei, dar dușmanul era foarte încurajat de inactivitatea noastră. Nu ne era prea teamă de Wellington. Îl judecam curajos și prudent, dar lipsit de îndrăzneală. În rest, în acest ținut devastat, nu putea să ne urmărească prea bine. Dar în flancurile și în ariergarda noastră se îngrămădiseră mulți miliției portughezi, țărani înarmați, partizani, care se ținuseră toată iarna la o distanță respectuoasă dar care, în momentul de față, cînd caii erau istoviți, se lipeau ca niște muște de avanposturile noastre. Viața unui om nu făcea doi bani cînd cădea în mîinile lor. Aș putea numi vreo duzină de ofițeri pe care-i cunosc și care au pierit în capcanele lor; au fost fericiți cei răpuși prin spate de un glonte în cap sau în inimă. S-au aflat printre ei unii a căror moarte a fost îndeajuns de groaznică pentru ca să nu se dea nici o socoteală familiei. Aceste tragedii se înmulțau atît de frecvent și impresionau atît de puternic imaginația oamenilor încît devenea foarte greu să-i faci să se hotărască să pornească la drum. Era acolo un ticălos aparte, un șef de gherilă pe nume „Zîmbărețul" ale cărui isprăvi îi îngrozeau pe soldații noștri. Era un om înalt și gras, cu o înfățișare jovială, care ținea cu banda lui munții ce mărgineau flancul nostru sting. S-ar putea scrie un volum despre faptele crude și brutale ale acestui „zîmbăreț". Era puternic pentru că își organizase banditii într-un chip ce ne făcea dificilă traversarea

regiunii pe care o controla. Le impunea o disciplină aspră, pe care o menţineau prin pedepse sălbatice: această politică îl făcuse de temut, dar ea a avut de asemeni şi consecinţe neaşteptate, aşa cum vă va arăta povestirea mea. Dacă nu şi-ar fi biciuit locotenentul... Dar toate lucrurile la vremea lor.

Retragerea noastră nu se anunţa uşoară, dar nu era altă soluţie posibilă. De altfel Masséna începu prin a-şi transfera bagajele şi bolnavii, de la Torres Vedras la cartierul său general din Coimbra, primul mare post pe linia sa de comunicaţie. Cu toate acestea n-a putut să procedeze în aşa fel încît să nu atragă atenţia partizanilor care au coborît ca nişte roiuri asupra flancurilor noastre. Una dintre diviziile noastre, aceea a lui Clausel, cu o brigadă de cavalerie din Montbrun, era mai departe spre sudul fluviului Tago; deveni foarte necesar să-i facem cunoscut şefului ei că noi trebuia să ne retragem; altfel divizia s-ar fi trezit părăsită în inima ţării duşmane. Îmi aduc aminte că m-am întrebat cum îl va avertiza Masséna pe Clausel: simplii curieri aveau sigur să fie reperaţi în timpul drumului iar micile detaşamente nimicite. Totuşi într-un fel sau altul un ordin de retragere trebuia să fie dus acolo sus căci altminteri Franţa ar fi pierdut 14 mii de oameni. Mă gîndeam prea puţin, că eu, colonelul Gérard, voi fi acela care va avea cinstea de a îndeplini o acţiune a cărei strălucire ar fi încununat existenţa oricui şi care domină de departe toate isprăvile care-mi făcuseră gloria. În vremea aceea, eram afectat la statul-major al lui Masséna, cre avea doi alţi aghiotanţi, şi ei ofiţeri foarte curajoşi şi foarte inteligenţi. Unul se numea Cortex, iar celălalt Duplessis. Ca vîrstă mi-o luau înainte, dar în rest rămîneau în urma mea. Cortex era scund, brunet, vioi, înflăcărat; acest frumos soldat păcătuia printr-o vanitate nemăsurată; în sinea lui se considera cel mai bun ofiţer al armatei. Duplessis era gascon ca şi mine, şi, ca toţi gasconii, excela în toate. Ne făceam serviciul pe rînd. În acea dimineaţă era rîndul lui Cortex. L-am văzut la micul dejun dar, după aceea, el şi calul lui fură de negăsit. Toată ziua Masséna rămase posomorît (în vremea aceea era obiceiul lui); îşi petrecu timpul inspectînd cu luneta liniile engleze şi activitatea vaselor pe Tago. Nu suflă o vorbă despre misiunea cu care îl însărcinase pe camaradul nostru; nu se cădea să-i pun întrebări.

În aceeaşi seară, către miezul nopţii, eram la uşa cartierului general, cînd ieşi mareşalul şi rămase nemişcat vreme de aproape o jumătate de oră, cu braţele încrucişate pe piept şi ochii fixaţi spre est în întuneric. Era atît de rigid, atît de încordat încît ai fi putut lua această siluetă înfofolită şi acoperită cu bicorn drept propria sa statuie. Ce privea, ce încercau ochii lui să descopere? Mă întrebam fără să ghicesc. În sfîrşit scoase o înjurătură de ciudă, se întoarse pe călcîie şi intră trîntind uşa.

A doua zi de dimineaţă, al doilea aghiotant, Duplessis, avu o întrevedere cu Masséna. În urma căreia el şi calul său dispărură. La miezul nopţii, şedeam în anticameră şi mareşalul trecu prin faţa mea. Pe fereastră l-am văzut uitîndu-se spre est, fără să mişte, exact în atitudinea din ajun. Rămase astfel o bună jumătate de oră, o pată neagră în întuneric. Apoi intră din nou trîntind uşa, şi-i auzii pintenii şi sabia care se ciocneau pe coridor. Chiar şi cînd era bine dispus, era un bătrîn teribil. Dar cînd era mînios aş fi voit mai degrabă să-l înfrunt pe împărat. L-am auzit în noaptea aceea înjurînd şi tropăind deasupra capului meu, însă nu trimise pe nimeni să mă cheme, iar eu îl cunoşteam prea bine ca să îndrăznesc să mă duc să-l caut fără să mă fi invitat.

În dimineaţa următoare sosi rîndul meu la serviciu; de altminteri nu mai era alt aghiotant. Eram cel pe care-l prefera. Cred că avea lacrimi în ochii săi negri cînd am pătruns la el în dimineaţa aceea.

„Gérard" îmi spuse el. „Vino încoace!"

Mă prinse de mînecă cu prietenie şi mă conduse spre fereastra deschisă care dădea spre est. Dedesubtul nostru era tabăra infanteriei, şi mult mai departe liniile cavaleriei cu lungi rînduri de cai prinşi de ţăruşi.

Puteam vedea avanposturile franceze, apoi o întindere de teren liber întreruptă de vii. Mai departe se înălţa un lanţ de munţi, care dominau maiestuos un pisc bine desenat. Baza acestor munţi era înconjurată de o largă centură de păduri. Un singur drum îşi desfăcea meandrele albe şi drepte: cobora şi urca pînă cînd se pierdea într-o scobitură dintre munţi.

— Iată, spuse Masséna, sierra din Merodal. Zăreşti ceva în vîrful acestui munte?

— Nu.

— Dar acum? mă întrebă el întinzîndu-mi o lunetă.

Cu ajutorul lunetei distinsei un fel de movilă, sau de piramidă de pietre, chiar pe creastă.

„Ceea ce zăreşti, îmi explică mareşalul, este o grămadă de butuci care a fost aşezată acolo pentru ca să folosească drept foc de alarmă. Am instalat-o cînd ţinutul era în mîinile noastre, dar acum, deşi nu-l mai stăpînim, nimeni nu s-a atins de ea. Gérard, acest foc trebuie aprins astă seară! Franţa o cere. Împăratul o vrea, armata are nevoie. Doi din camarazii dumitale au ple-

cat deja ca să-l aprindă, dar nici unul nici celălalt n-au ajuns în vîrf. Astăzi este rîndul dumitale: mă rog lui Dumnezeu să ai mai mult noroc."

Un soldat nu trebuie să întrebe motivul unui ordin. Mă pregăteam aşadar să mă despart de mareşal, dar acesta îmi puse o mînă pe umăr pentru ca să mă reţină.

„Trebuie să ştii tot. Astfel vei înţelege importanţa cauzei pentru care îţi vei risca viaţa, îmi spuse el. La 80 kilometri spre sud se află armata generalului Clausel. Tabăra lui este situată aproape de vîrful care se numeşte Sierra Ossa. În vîrful acestui pisc e un foc de alarmă. În apropierea acestui foc este un pichet de gardă. Ne-am înţeles că dacă la miezul nopţii vor vedea aprinzîndu-se focul nostru, ei îl vor aprinde pe al lor în semn de răspuns, apoi fără a pierde o clipă se vor retrage pentru a întîlni grosul armatei. Dacă nu vom porni imediat, eu va trebui să-l sacrific. De două zile încerc să-i adresez acest mesaj. Astăzi trebuie să-l primească, dacă nu, divizia lui va fi nimicită."

Ah, prieteni, cum mi se mai umplu inima cînd cumpănii amploarea însărcinării pe care mi-o încredinţa Soarta. Dacă scăpam, ce strălucitoare nouă frunză de laur pentru viitoarea mea coroană! Şi dacă, dimpotrivă, muream, ce moarte ar putea fi mai demnă de o astfel de carieră! Tăcui, dar nobilele gînduri care mă frămîntau îmi apărură probabil pe chip căci Masséna îmi strînse mîna.

„Iată muntele, iată focul de alarmă, îmi spuse el. Între ele şi dumneata nu sînt decît partizanii. Nu pot să angajez forţe importante în această întreprindere, şi pe de altă parte vei fi mai greu de zărit decît un detaşament. Îţi încredinţez deci această misiune, dumitale singur. Te las să-ţi alegi mijloacele. Dar astă seară, la miezul nopţii vreau să văd focul aprins pe munte.

— Dacă nu va fi, am răspuns eu, atunci vă rog, mareşale Masséna, să supravegheaţi ca lucrurile mele să fie vîndute şi banii trimişi mamei mele."

Am dus mîna la bonetă, m-am întors pe călcîie şi am ieşit radiind la gîndul marii isprăvi pe care o aveam de îndeplinit.

Cîteva minute am rămas în camera mea ca să chibzuiesc. Faptul că nici Cortex nici Duplessis, ofiţeri foarte activi şi plini de elan, nu reuşiseră să atingă vîrful sierrei Merodal dovedea că locul era bîntuit de partizani. Am calculat distanţa pe o hartă.

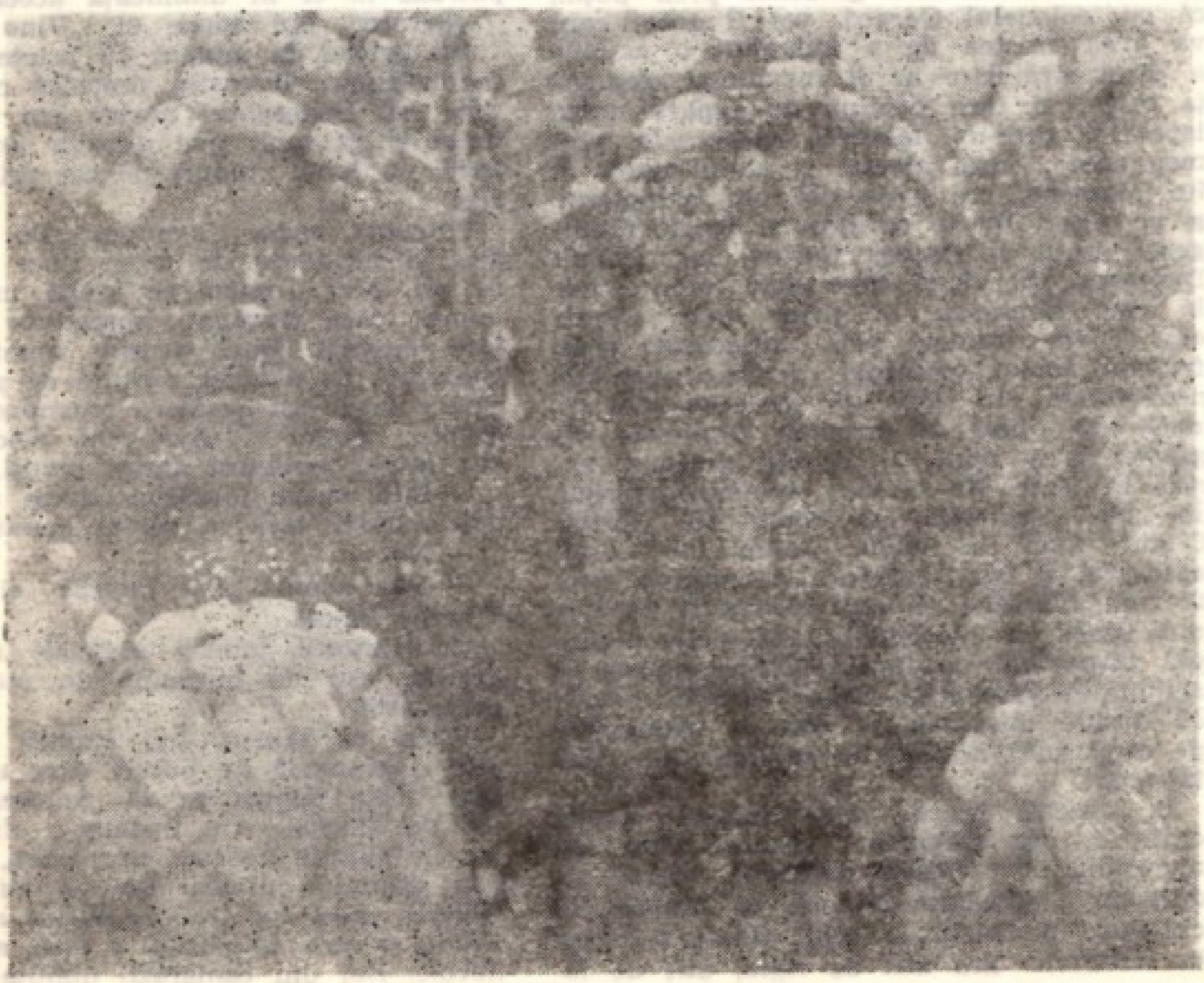

TEODOR BOTIŞ: TARANCI

Mai intii 16 kilometri de teren descoperit pe care trebuia să-l trec înainte de a ajunge la munţi. Apoi o centură de pădure pe flancurile inferioare ale muntelui, a cărei lărgime putea fi evaluată la 5 sau 6 kilometri. În sfîrşit rămînea piscul însuşi: avea o altitudine considerabilă, dar era golaş, fără nimic care să mă poată ascunde. Acestea erau cele trei etape ale călătoriei mele.

Mi se păru că esenţialul era să ating pădurile; după aceea totul avea să fie uşor, căci voi putea să mă adăpostesc în locurile lor umbroase şi să mă caţăr spre vîrf cînd va cădea noaptea. De la 8 la 12, aveam 4 ore de întuneric: destul pentru ca să urc. În definitiv mai ales prima etapă trebuia s-o pregătesc cu grijă.

Pe acest loc plat, drumul alb chema desigur călătorii. Mi-am amintit că amîndoi camarazii mei îşi luaseră caii. Ceea ce contribuise cu siguranţă la pierderea lor, căci nimic nu le era mai uşor tîlharilor decît să supravegheze drumul şi să stabilească o ambuscadă în întîmpinarea călătorilor care îl urmau. Nu mi-ar fi fost greu să călăresc de-a lungul cîmpiei pentru că eram bine echipat: nu numai pentru că îi aveam pe Violette şi Rataplan, care se numărau printre cei mai buni cai de luptă ai armatei, dar aveam şi minunatul cal englezesc de vînătoare pe care i-l luasem lui Sir Cotton. Totuşi, după o chibzuinţă adîncă, m-am hotărît să merg pe jos: mă gîndeam că astfel voi profita mai uşor de primul prilej ce mi s-ar fi ivit. Am pus peste uniformă o manta lungă şi pe cap o şapcă gri. Vă veţi întreba poate de ce nu m-am deghizat în ţăran, dar vă voi răspunde că un om de onoare nu are nici o poftă să moară ca un spion. Nu confundaţi, vă rog, execuţia rapidă cu moartea conform legilor războiului.

Spre sfîrşitul dimineţii m-am strecurat afară din tabără şi am trecut de cordonul nostru de sentinele. Sub manta aveam o lunetă, un pistol de buzunar, sabia mea. Într-un buzunar aveam un amnar din cremene şi un fitil.

Timp de 4 sau 5 kilometri am mers adăpostit de vii. Am progresat atît de repede încît mi-am zis că pentru a duce la bun sfîrşit o sarcină oarecare ajunge să o încredinţezi unui om dotat cu spirit de fineţe. Bineînţeles, Cortex şi Duplessis galopînd pe drumul mare fuseseră numaidecît reperaţi, în timp ce inteligentul Gérard trecea nezărit printre vii. Făcusem cel puţin 8 kilometri fără să întîlnesc un suflet de om, cînd deodată zării un mic han, înconjurat de căruţe şi de oameni despre care eram inclinat să mă gîndesc că, pentru că eram mult înaintea frontului, nu puteau să fie decît duşmani.

M-am tîrît pentru a ajunge într-un loc de unde puteam să văd mai bine fără să fiu văzut. Aceşti oameni erau ţărani care încărcau butoaie goale în căruţe. Mi-am urmat drumul.

Dar am înţeles îndată că sarcina mea nu va fi simplă. Cu cît urcam mai mult cu atît via se rărea. Am ajuns la liziera unui teren descoperit presărat de uşoare ridicături de pămînt. Pitit într-un şanţ, le observam cu luneta şi nu întîrziai să descopăr un pîndar în vîrful fiecăreia. De altminteri partizanii rînduiseră posturi mai mult sau mai puţin înaintate exact ca şi ale noastre. Auzisem vorbindu-se de disciplina impusă de către ticălosul care se numea „Zîmbăreţul"; aveam o dovadă în faţa ochilor: între înălţimi se întindea un întreg cordon de sentinele. Oricît aş fi examinat poziţiile din flanc, dădeam numai de duşmani. Era foarte greu să hotărăşti un mod de acţiune. Cu atît mai mult cu cît terenul era atît de despuiat încît şi un şoarece ar fi putut fi văzut. Desigur aş fi putut să aştept noaptea pentru ca să mă strecor prin ochiurile plasei aşa cum făcusem la Torres Vedras cu englezii, dar eram încă departe de munte şi n-aş fi ajuns niciodată la ora fixată pentru aprinderea focului de alarmă. Am rămas în şanţul meu, şi am construit o mie de planuri, toate la fel de primejdioase. Dar deodată avui parte de o inspiraţie luminoasă care nu lipseşte niciodată viteazului care refuză să dispere.

Vă amintiţi că zărisem înaintea hanului două căruţe oprite pe care se încărcau butoaie goale. Capetele boilor fiind întoarse spre est, aceste căruţe mergeau deci în direcţia care mă interesa. Dacă izbuteam să mă ascund într-una din ele, aveam mijlocul ideal de a trece printre partizani. Acest plan era atît de simplu, şi mi se păru atît de eficace încît nu putui să-mi înăbuş un strigăt de bucurie cînd îmi veni în minte. Am făcut deci cale întoarsă spre han. Apoi, ascuns în spatele tufişurilor, am avut toată libertatea să observ ceea ce se petrecea pe drum.

Trei ţărani cu bonete roşii încărcau butoaiele; încărcarea primei căruţe se încheiase; începeau s-o încarce pe a doua. Un anumit număr de butoaie goale aşteptau afară, aproape de han. Şansa fu de partea mea. Am spus întotdeauna că şansa este o femeie şi că ea nu rezistă unui husar tînăr şi frumos. În timp ce stăteam la pîndă, cei trei ţărani intrară în han; era cald, şi munca îi însetase. Iute ca un fulger, am ieşit din ascunzătoare, am sărit pe căruţă şi m-am ascuns într-unul din butoaiele goale. Butoiul avea fund dar n-avea capac, şi era culcat pe o parte cu deschizătura întoarsă spre interior. M-am ghemuit acolo ca un cîine în cuşca lui, cu genunchii aduşi

sub bărbie pentru că butoaiele nu erau prea încăpătoare, iar eu sînt destul de bine făcut. Cei trei țărani s-au întors îndată; am auzit o izbitură deasupra mea; se așezase un butoi peste al meu. Se mai stivuiră și altele; am început să mă întreb cum voi putea ieși din căruță. Dar mă încredeam în puterile minții mele, în norocul meu.

Cînd căruța se umplu, porniră la drum. Cît despre mine, în butoiul meu, rîdeam, la fiecare pas, căci acești bravi țărani mă duceau unde voiam. Înaintam încet; țăranii mergeau alături de căruțe. Am ghicit acest lucru auzindu-i vorbind foarte aproape de mine. Erau niște tovarăși veseli, căci rîseră în hohote de-a lungul întregului drum. De ce rîdeau? Mister! Limba lor îmi era totuși familiară dar eu nu sesizam nimic comic în frînturile lor de conversație pe care le surprindeam.

Am calculat că la viteza mijlocie a unei perechi de boi făceam cam 3 kilometri și jumătate pe oră. În consecință, cînd fui sigur că s-au scurs 2 ore și jumătate (și ce ore, prieteni!, înțepenit, fără aer, pe jumătate otrăvit de duhoarea scursurii butoaielor) m-am bucurat pentru că trebuia să ne aflăm la marginea pădurii și a muntelui. Astfel am început să-mi sparg capul pentru a găsi calea de-a ieși din butoi. Am luat în considerare diferite soluții, și le-am cîntărit rînd pe rînd, cînd problema fu rezolvată într-un fel pe atît de simplu pe cît de neprevăzut.

Căruța se opri brusc zgîlțiindu-se. Auzii atunci mai multe voci groase care vorbeau cu vioiciune:

— „Unde? Unde? striga cineva.

— În căruța noastră, răspunse alt glas.

— Și cine? întrebă un al treilea.

— Un ofițer francez. I-am văzut boneta și cizmele."

Se puseră toți pe un ris care nu se mai sfîrșea.

„Tocmai mă uitam pe fereastra hanului, cînd l-am văzut sărind în butoi: un torero urmărit de un taur din Sevilla n-ar fi fost mai rapid!

— Care e butoiul?

— Asta!"

Și țăranul lovi cu pumnul lemnul de lîngă capul meu.

Ce situație, prieteni, pentru un om ca mine! Mai roșesc încă, după patruzeci de ani, cînd mă gîndesc la asta. Să fii găbuit ca un pui și să înghiți batjocurile acestor necioplîți... Să știi de asemeni că misiunea se încheia într-un chip ridicol, rușinos. Ah! aș fi binecuvîntat omul care mi-ar fi tras un glonte în cap prin butoi, și care ar fi pus capăt nefericirii mele!

Auzii trosnetul provocat de butoaiele pe care le aruncau din căruță; apoi m-am trezit față în față cu două mutre bărboase și două țevi de pușcă. Partizanii mă traseră de mînecile mantalei și mă scoaseră la lumina zilei. Trebuia să fi avut o figură caraghioasă, căci soarele mă orbea și clipeam din ochi cu un aer probabil buimac. Trupul îmi era încovoiat ca al unui cocoșat, și aveam mușchii prea înțepeniți pentru ca să-l pot îndrepta; jumătate din manta, impregnată de drojdie de vin, luase tenta unei haine roșii englezești. Rîdeau, rîdeau, cîinii! Și cu cît încercam să-mi exprim disprețul cu care îi copleșam moral, cu atît rîdeau mai mult. Ceea ce nu mă împiedică să mă port ca omul pe care îl cunoașteți, prieteni: cînd mi-am plimbat privirea încet peste cei care rîdeau, n-am găsit nici unul care să-mi pară dispus s-o înfrunte fără să clipească.

Această privire circulară îmi ajunse pentru ca să înțeleg situația. Fusesem trădat de către țăranii care mă predaseră unui avanpost de partizani. Erau 8 soldați: figuri sălbatice, bărboase, cu o batistă de bumbac sub sombrero, o vestă încinsă la brîu cu o fîșie de mătase colorată. Fiecare avea o pușcă, și unul sau două pistole la centură. Șeful, un bandit înalt și bărbos, își lipi pușca de urechea mea în timp ce oamenii lui mă scotoceau; mantaua, pistolul, lunета, sabia și, mai rău decît toate, amnarul și fitilul meu îmi fură luate. Eram zdrobit: chiar dacă scăpam și dacă ajungeam la focul de alarmă, nu mai aveam cum să-l aprind!

Opt briganzi, prieteni! plus trei țărani. Și eu dezarmat. Credeți că disperarea m-a doborît? Că Etienne Gérard și-a pierdut capul? Ah! mă cunoașteți prea bine! Dar ei nu mă cunoșteau încă, acești cîini de tîlhari.

Niciodată n-am făcut un efort mai mare decît în acele clipe cînd totul părea pierdut. Și-ar trebui să căutați mult și bine ca să găsiți planul datorită căruia am șters-o din mîinile lor. Ascultați-mă.

Mă dăduseră jos din căruță ca să mă percheziționeze, și eram în picioare în mijlocul lor, răsucit și deformat, dar amorțeala se îmblînzea, deja îmi puneam mintea să caute activ un mijloc de scăpare. Tîlharii duraseră acest avanpost într-un defileu strîmt: pe de o parte era mărginit de o latură a muntelui abrupt, de alta de o înclinație care ajungea la o vale acoperită de desișuri la cîteva sute de pași mai jos. Bandiții, vedeți dumneavoastră, erau munteni antrenați care puteau să urce și să coboare mult mai repede decît mine. Purtau în picioare *abarcas*, un fel de pantofi din piele, prinși ca niște sandale, care le asigurau pe pe orice teren un echilibru solid. Orice om mai puțin hotărît și-ar fi pierdut curajul. Dar într-o străfulgerare am întrevăzut și am sesizat o șansă mai puțin banală decît

cea pe care mi-o scoasese în cale norocul. Pe marginea exterioară a pantei era unul dintre butoaiele de vin. M-am apropiat de el fără a părea că o fac, apoi, cu un salt de tigru, m-am aruncat înăuntru mai întîi cu picioarele, şi cu o învîrtire a corpului l-am făcut să se răstoarne pe o parte.

Voi uita vreodată această călătorie nemaipomenită: sărind, săltînd, rostogolindumă cu toată viteza în butoiul meu pe această pantă groaznică? Mi-am pus la adăpost genunchii şi coatele, m-am ghemuit, dar capul îmi ieşea din butoiul fără capac; printr-o minune nu mi-am sparţ ţeasta. Erau locuri unde panta era domoală, şi altele unde povîrnişuri abrupte împiedicau butoiul să alunece şi-l făceau să sară în aer ca o capră. Cînd recădea pe pămînt, aveam impresia că oasele mele se făceau piftie. Vîntul îmi şuiera în urechi, capul mi se învîrtea, se învîrtea... Eram bolnav, ameţeam, eram gata să leşin. Într-un trosnet de crengi smulse şi rupte, ajunsei la tufişurile pe care le văzusem jos. De-a lungul sumedeniei lor încîlcite, am coborît o nouă pantă, am dat într-un alţ desiş, dar, izbind un semincer butoiul meu zbură în ţăndări. M-am tîrît afară dintr-o mulţime de doage şi cercuri plin de vînătăi pe tot corpul, dar inima îmi cînta de bucurie pentru că ştiam că împlinisem acolo o acţiune strălucită: mi se părea deja că văd focul de alarmă arzînd pe munte.

În cursul coborîrii mele, nişte greţuri oribile mă îmbolnăviseră la fel de tare cum fusesem pe ocean la prima experienţă a acelei hule marine din care englezii au tras foloase atît de perfide. A trebuit să mă aşez cîteva clipe, cu capul în mîini, alături de rămăşiţele butoiului meu. Dar nu era momentul să mă odihnesc. Auzeam strigăte deasupra mea; urmăritorii mei coborau muntele. M-am aruncat în desişul cel mai încîlcit, şi am fugit pînă la epuizare. Am căzut la pămînt. Gîfîind ascultai cu urechile ciulite: nu mai auzeam nimic. Mă descotorosisem de duşmanii mei.

Cînd mi-am reluat suflul am pornit din nou la drum, dar mergeam prin mai multe pîrîuri, cu apa pînă la genunchi, căci îmi venise ideea că s-ar putea să mă vineze cu ciinii. Dintr-un loc descoperit, am constatat cu plăcere că nu m-am depărtat deloc de direcţia cea bună. Deasupra mea se înălţa piscul Merodal, al cărui vîrf golaş şi abrupt apărea din stejarii pipernicişi care îi acopereau laturile. Aceste pîlcuri de copaci erau prelungirea adăpostului sub care mă găseam, şi se dovedea că nu trebuie să-mi fie frică de nimic atîta ţimp cît nu ajungeam la cealaltă margine a pădurii. Dar mai ştiam de asemeni că nu puteam să contez pe nimeni, că eram neînarmat şi că duşmanul era pe urmele mele. Desigur, nu vedeam nici un tîlhar, dar am auzit fluierături ascuţite, şi o dată chiar o explozie în depărtare.

Cît e de obositor să înaintezi prin desişuri! Astfel n-am fost nemulţumit să ajung în preajma unor copaci adevăraţi, şi să găsesc o potecă care pornea printre ei. Bineînţeles că n-am comis greşeala de-a merge pe potecă, dar am urmat-o paralel. Străbătusem deja o distanţă bună şi mă gîndeam că am ajuns aproape de marginea pădurii cînd un zgomot ciudat, care aducea a geamăt, mă opri dintr-o dată. Mai întîi am crezut că era vorba de ţipătul unui animal oarecare, dar am auzit cuvinte, şi printre ele, exclamaţia franceză: „Dumnezeule". Cu multe precauţii m-am aventurat în direcţia din care venea zgomotul, şi iată ce am văzut.

Pe un covor de frunze uscate era întins un om care purta aceeaşi uniformă cenuşie ca şi mine. Era îngrozitor rănit, căci ţinea strînsă pe piept o stofă roşie de sînge. O baltă cursese în jurul lui şi el zăcea într-un nor de muşte al căror bîzîit mi-ar fi atras desigur atenţia dacă n-aş fi auzit gemetele. Am rămas acolo cîteva minute, temîndu-mă de o capcană; apoi mila şi spiritul meu de într-ajutorare au biruit: am alergat şi am îngenunchiat alături de el. El îmi întoarse o privire buimacă: era Duplessis, camaradul care plecase înaintea mea pentru aceeaşi misiune. Nu-mi trebui decît o privire peste obrajii lui scobiţi şi ochii lui sticloşi pentru a şti că moare.

„Gérard! murmură el. Gérard!"

Nu puteam decît să-l privesc cu ţoată simpatia mea. Dar el, cu toate că viaţa i se scurgea rapid din trup, nu se gîndea decît la datoria sa ca un om curajos ce era.

„Focul de alarmă, Gérard! Îl vei aprinde?

— Ai un amnar şi un fitil?

— Da, acolo.

— Atunci focul va fi aprins astă seară.

— Atunci, mor mulţumit. M-au ucis Gérard. Dar tu îi vei spune mareşalului că m-am străduit cît am putut.

— Şi Cortex?

— El a avut mai puţin noroc. A căzut în mîinile lor şi moartea i-a fost îngrozitoare. Dacă vezi că n-o scoţi la capăt, Gérard, zboară-ţi creierii. Nu muri ca şi Cortex!"

Am observat că suflul îi lipsea, m-am aplecat mai mult pentru a-i înţelege cuvintele.

„Ai putea să-mi spui ceva care să mă ajute în misiunea mea? l-am întrebat.

— Da, da. Pombal. El te va ajuta Ai încredere în Pombal."

Cu aceste cuvinte, el lăsă să-i cadă capul şi muri.

STEFAN CLAUDIU CAIA: CHITARA

„Ai încredere în Pombal. Iată un sfat bun!"

Spre stupefacția mea, un om stătea aproape de mine. Fusesem atît de absorbit de cuvintele camaradului meu și de sfatul său încît el se strecurase pînă acolo fără să-l fi remarcat. Am sărit în picioare și i-am făcut față. Era înalt și brun: cu părul închis, cu ochii căprui, cu barba brună; și avea o față prelungă și posomorîtă. Într-o mînă ținea o sticlă de vin și purta în bandulieră o pușcă cum aveau tîlharii de partizani. Dar el nu porni gestul de-a mă ochi, și am înțeles că mă aflam în fața omului pe care mi-l recomandase camaradul meu.

„Vai! a murit! făcu el aplecîndu-se peste Duplessis. După ce a fost lovit, a fugit în pădure, dar am avut norocul să descopăr locul unde a căzut, și i-am făcut ultimele ore mai puțin groaznice. Acest culcuș de frunze este opera mea și i-am adus niște vin ca să-i potolesc setea.

— Domnule, i-am spus eu, vă mulțumesc în numele Franței. Nu sînt decît colonel de cavalerie ușoară, dar mă numesc Etienne Gérard, și acest nume înseamnă ceva în armata franceză. Aș putea să vă întreb cu cine . . .?

— Da, domnule. Mă numesc Aloysius de Pombal, și apariția familiei celebrului nobil cu acest nume. Acum, sînt primul locotenent al șefului de partizani care este cunoscut în general sub numele de Manuelo „Zîmbărețul".

Vă jur că mi-am dus mîna la locul unde ar fi trebuit să se găsească pistolul meu! Interlocutorul meu zîmbi, la acest gest.

„Eu sînt primul lui locotenent, dar și dușmanul lui de moarte!" adăugă el.

Își scoase vesta și desfăcu cămașa vorbind.

„Priviți!"

Se întoarse pentru a-mi arăta spatele unde biciul îi lăsase dîre roșii și purpurii.

„. . . Iată ce mi-a făcut „Zîmbărețul". Mie, un om în vinele căruia curge cel mai nobil sînge din Portugalia! Vă rămîne să ghiciți ce-i voi face eu „Zîmbărețului".

În ochii lui era o asemenea mînie și pe buzele lui un asemenea rînjet încît nu mai

puteam avea nici o îndoială despre ura lui; şi apoi, spatele îi întărea spusele.

„Am zece oameni care mi-au jurat credinţă, îmi spuse el. În cîteva zile sper să ne unim cu armata voastră, după ce voi fi terminat aici treaba. Pînă atunci..."

Chipul lui se transformă brusc; apucă puşca şi mă ochi: „Sus mîinile, cîine de franţuz! strigă el. Repede, mîinile în aer, sau îţi zbor creierii!"

Aţi tresărit, prieteni! Aţi căscat ochii mari! Atunci închipuiţi-vă cum am putut tresări eu şi deschide şi eu nişte ochi mari în faţa sfîrşitului acesta brutal al conversaţiei noastre. Aţintea spre mine ţeava neagră a flintei, şi în spatele ei o privire fe-
roce, neagră şi ea. Ce era de făcut? Nu-mi rămînea decît să ridic mîinile în aer. În aceeaşi clipă, răsunară glasuri din toate părţile: strigăte, chemări, şi paşi grăbiţi. O trupă cu o înfăţişare groaznică se desfăşura de-a lungul tufişurilor. O duzină de mîini mă apucară strîns. Încă o dată eram eu nefericitul, eu săracul năucit, prizonier al bandiţilor. Graţie lui Dumnezeu nu mai aveam pistol de smuls de la centură ca să-mi zbor creierii. Dacă aş fi fost înarmat în acel moment, n-aş mai fi astăzi în această cafenea să vă istorisesc poveşti vechi de cînd lumea.

Înhăţat de mîini murdare şi păroase, am fost dus de-a lungul pădurii, şi acest bandit de Pombal dădea instrucţiuni paznicilor mei. Umbrele serii căzuseră cînd am părăsit terenul păduros pentru a începe urcuşul muntelui. Acolo ne-am căţărat pînă cînd am ajuns la cartierul general al partizanilor care se găsea într-o crăpătură aproape de vîrf. Focul de alarmă, care mă costase atîtea eforturi l-am zărit acolo, exact deasupra capetelor noastre: era o grămadă de buşteni în stivă. Dedesupt erau 2 sau 3 colibe care aparţinuseră fără îndoială păstorilor şi care serveau astăzi de adăposturi acestor bandiţi. Am fost aruncat într-una din ele, fedeleş, redus la neputinţă, cu cadavrul camaradului meu lungit alături de mine.

Un gînd mă frămînta: cum să cîştig cîteva ore şi să ajung pe creasta muntelui la picioarul grămezii de buşteni?

Uşa închisorii mele se deschise, şi intră un om. Dacă mîinile mi-ar fi fost dezlegate, l-aş fi sugrumat pe loc, căci era Pombal. Avea pe urmele lui 2 bandiţi, dar le ordonă să iasă şi reînchise uşa în urma lor.

— Ticălosu-le! i-am strigat eu.

— Taci! îmi zise. Sau vorbeşte mai încet, că nu ştiu dacă ne poţ asculta, şi viaţa mea e în joc. Am să-ţi spun ceva, colonele Gérard. Îţi vreau binele, cum i-am vrut binele şi tovarăşului tău care este mort. În timp ce vorbeam lîngă cadavrul lui, am constatat că eram încercuiţi, şi că era de neocolit prinderea ta. Dacă aş fi ezitat, aş fi împărtăşit în această clipă soarta ta. Te-am făcut imediat prizonier, pentru ca să păstrez încrederea bandei. Gîndeşte-te: vei înţelege că nu era nimic de făcut. Nu ştiu dacă voi izbuti să te salvez, dar cel puţin voi încerca."

Ah! în ce lumină nouă îmi apăru situaţia mea! I-am spus că voi judeca după actele sale dacă-mi spusese advărul.

„Nu doresc nimic mai mult! îmi răspunse el. Deocamdată, un sfat: şeful vrea să te vadă. Vorbeşte-i corect; dacă nu, te va despica între două scînduri. Nu-l supăra. Dă-i informaţiile pe care le doreşte. Este singura ta şansă. Dacă cîştigi un pic de timp, nu este totul pierdut. Acum a venit momentul. Vino îndată; dacă nu ar putea să apară bănuieli."

Mă ajută să mă ridic, apoi, deschizînd uşa, mă aruncă foarte brutal afară; ajutat de oamenii lui mă împinse înainte şi mă îndreaptă spre locul unde era aşezat şeful bandiţilor, înconjurat de sălbaticii lui tovarăşi.

Manuel nu era un bandit obişnuit. „Zîmbăreţul" era gras, zdravăn, liniştit. Avea figura moale şi imberbă, creştetul chel: model ideal al unui bun ţată de familie. Privindu-i surîsul cinstit, îmi venea greu să-mi închipui că el era nemernicul bandit al cărui nume stîrnise tot atîta groază armatei engleze cît şi alei noastre. (Căci Trent, ofiţer englez, l-a spînzurat pe „Zîmbăreţ" mai apoi pentru violenţele lui.) Era aşezat pe un bloc mare de piatră rostogolit şi mă măsura din priviri de parcă întîlnea o veche cunoştinţă. Mi-am dat seama totuşi că unul din oamenii lui stătea sprijinit de un fierăstrău lung; acest spectacol mi-a ajuns pentru a-mi lua toate iluziile.

„Bună seara, colonele Gérard! îmi spuse el. Statul major al lui Masséna ne face desigur multă cinste: maiorul Cortex într-o zi, colonelul Duplessis a doua zi, şi acum colonelul Gérard... Va binevoi oare şi mareşalul însuşi să ne facă o vizită? L-ai văzut pe Duplessis, cred. Pe Cortex, îl veţi găsi ţintuit de un copac de-acolo, un pic mai jos. Nu ne mai rămîne decît să hotărîm cea mai bună cale în care putem să dispunem cu dumneavoastră..."

Nu era un discurs prea reconfortant! Dar chipul lui gras nu încetase să surîdă şi susurase aceste cuvinte cu o amabilă fandoseală. Deodată se aplecă spre mine; şi în ochii lui am citit intens expresia gravităţii.

„Colonele Gérard! reluă el. Nu pot să vă promit că vă voi cruţa viaţa, căci nu intră în obiceiurile noastre. Dar pot să vă dau o moarte teribilă sau una uşoară. Pe care o alegeţi?

— Ce-mi cereţi în schimb?

— Dacă preferați o moarte ușoară, răspundeți deschis întrebărilor pe care vi le voi pune."

O idee neașteptată îmi trecu prin cap.

„Vreți să mă omorîți, am spus eu. Puțin vă pasă de fapt de felul în care voi muri. Dacă răspund la întrebările dumneavoastră, mă veți lăsa să-mi aleg moartea?

— Da. Pînă astă seară la miezul nopții.

— Jurați! am strigat eu.

— Cuvîntul unui nobil portughez ajunge.

— Nu voi spune nici un cuvînt înainte să-mi fi jurat!"

El roși de mînie, și ochii săi se întoarseră spre fierăstrău. Dar înțelese din vocea mea că voi face ceea ce am spus, și că nu eram eu omul care să se lase intimidat. Scoase o cruce din vesta lui de piele de capră neagră.

„— Jur, spuse el."

Oh! bucuria mea cînd am auzit acest jurămînt! Ce sfîrșit... Ce sfîrșit pentru primul spadasin al Franței! Chiar și numai gîndindu-mă la aceasta, aș fi rîs de bucurie.

„Acum întrebați-mă am spus eu.

— Îmi jurați la rîndul dumneavoastră să-mi răspundeți sincer?

— Jur, pe cinstea unui nobil și a unui ofițer."

Ghiciți, această promisiune era un lucru grozav; dar ce mă costa ea, față de ceea ce voi cîștiga prin concesia mea?

„Iată un tîrg foarte cinstit și foarte interesant! făcu „Zîmbărețul" care-și scoase din buzunar un carnet de notițe. Ați fi amabil să întoarceți ochii spre tabăra franceză?"

Am urmat direcția brațului său, m-am întors și am privit în jos spre tabără în cîmpie. În ciuda celor 25 de kilometri care ne despărțeau, fiecare detaliu putea fi observat minunat datorită atmosferei foarte clare. Am zărit figurile lungi geometrice ale corturilor și cabanelor noastre, cu liniile cavaleriei și urmele întunecate care marcau pozițiile celor 10 baterii de artilerie. Ce amărăciune cînd mă gîndeam că splendidul meu regiment mă aștepta acolo jos, și cînd știam că oamenii mei nu-l vor mai revedea niciodată pe colonelul lor! Cu un singur escadron aș fi curățat acest pămînt de toți banditii! Ochii mei lacomi s-au umezit de lacrimi cînd s-au așezat pe locul unde erau grupați 800 de oameni care toți și-ar fi dat viața pentru colonelul lor. Dar tristețea mea se risipi cînd observai trîmbele de fum care indicau poziția cartierului general din Torres Novas. Acolo era Masséna și, cu voia lui Dumnezeu voi plăti cu viața îndeplinirea misiunii mele. Mîndria, bucuria mă făcură să mă umflu în pene. Mi-ar fi plăcut să am o voce fulgerătoare pentru ca să pot striga: „Priviți! Iată-mă pe mine, Etienne Gérard, care voi muri pentru ca armata lui Clausel să fie salvată. În realitate găseam absolut deplorabil că un act atît de nobil se împlinea fără ca nici un martor să-l poată înfățișa posterității.

„Acum, reluă șeful banditilor, vedeți tabăra și vedeți de asemeni drumul care duce la Coimbra. El este împiedicat de furgoanele și de ambulanțele voastre. Aceasta înseamnă că Masséna va bate în retragere?"

Se puteau vedea lanțurile întunecate de furgoane și din cînd în cînd strălucirea unui metal al escortei. Chiar dacă m-aș fi promis n-ar fi fost deloc indiscret să întărești prin spuse evidența!

„Se retrage într-adevăr, spusei.

— Prin Coimbra?

— Cred că da.

— Dar armata lui Clausel?..."

Am ridicat din umeri.

„...Toate drumurile spre sud sînt blocate. Nici un mesaj nu poate ajunge la Clausel. Dacă Masséna se retrage, armata lui Clausel este condamnată.

— Trebuie să-și încerce norocul, am răspuns eu.

— Cîți oameni are el?

— Aproximativ 14 mii.

— Cîtă cavalerie?

— O brigadă din divizia Montbrun.

— Ce regimente?

— 4 vînători, 9 husari, și un regiment de cuirasieri.

— Perfect exact! făcu el examinîndu-și carnetul. Văd că nu m-ați mințit. Dacă mă mințiți acum, atunci să vă vină Cerul în ajutor!"

Divizie cu divizie, el trecu în revistă toată armata, și mi-a cerut compoziția fiecărei trupe. Mai e nevoie să vă spun că mi-aș fi smuls limba ca să nu-i dau toate aceste amănunte dacă n-aș fi avut în vedere un scop mult mai important? I-am spus tot pentru ca să pot salva armata lui Clausel.

În sfîrșit își închise carnetul și-l puse din nou în buzunar. „Vă sînt profund obligat pentru aceste informații! îmi spuse el. Vor fi încă de mîine în posesia Lordului Wellington. Ați îndeplinit clauzele care v-au revenit în tîrgul nostru. Și acum e rîndul meu de-a face cinste cuvîntului dat. Cum ați dori să muriți? Ca soldat ați prefera fără îndoială să fiți împușcat; dar eu am cunoscut pe unii care credeau că un salt în prăpastia Merodai ar constitui o moarte mai ușoară. Unii au încercat, dar din nefericire noi n-am putut niciodată să le culegem impresiile după această experiență. Mai este și fierăstrăul; dar nu este prea apreciat, mi se pare. Desigur vă puteți spînzura, dar aceasta ne-ar obliga să coborîm din nou în pădure. În orice caz o promisiune este o promisiune, și cum dumnea-

voastră îmi păreți a fi un om excelent, noi nu vom da înapoi în fața nici unui sacrificiu pentru a vă îndeplini rugămintea.

— Ați spus, am replicat eu, că eu va trebui să mor înainte de miezul nopții. Voi alege deci ora morții mele 11 și 59 minute.

— Foarte bine. Găsesc un pic copilăresc să te agăți astfel de viață, dar dorința dumneavoastră va fi respectată.

— Cît despre mod, am adăugat eu, mi-ar place o moarte pe care s-o poată vedea toată lumea. Așezați-mă acolo sus, pe această grămadă de vreascuri, și ardeți-mă viu, așa cum au fost arși atîția sfinți și martiri. Acesta nu va fi un sfîrșit banal: Împăratul ar putea să mă invidieze."

Ideea păru că-l amuză mult.

„De ce nu? reflectă el. Dacă Masséna v-a trimis pînă aici ca să ne spionați, va ghici fără îndoială ceea ce înseamnă focul de pe acest munte.

— Exact. Ați pus degetul pe rană. El va ghici, și toți vor ști că am murit ca un soldat.

— Nu ridic nici o obiecție, spuse tîlharul cu surîsul lui oribil. Vă voi trimite puțină carne de capră și vin în cabană. Soarele a asfințit. Este aproape ora 8. Peste 4 ore, fiți gata să muriți!"

Ce lume splendidă aveam să părăsesc! Admiram dedesupt negura aurie unde străluceau ultimele raze ale soarelui pe apele albe ale Tagolui și făceau să scînteieze pînzele albe ale transporturilor engleze. Cît de minunat era totul! și cît de greu mi se părea să renunți la toate astea! Dar există ceva mult mai frumos decît un peisaj. Moartea pe care o înduri pentru aproapele tău, cinstea, datoria, credința, dragostea, iată lucruri frumoase mult mai strălucitoare decît ceea ce poate vedea ochiul! Eram plin de admirație pentru noblețea propriei mele purtări, și de nesiguranță despre încunoștințarea publică ce ar putea să se facă în jurul omului care s-a jertfit pe un rug pentru a salva armata lui Clausel. Speram, mă rugam chiar: căci ce altă mîngîiere mai frumoasă pentru mama mea? ce exemplu mai minunat pentru armată? ce mîndrie pentru husarii mei? Cînd intră Pombal în coliba mea cu hrană și vin, prima rugăminte pe care i-am adresat-o a fost să scrie o dare de seamă asupra morții mele s-o trimită în tabăra franceză. El nu-mi promise nimic, dar eu mi-am mîncat mîncarea cu o poftă excelentă gîndindu-mă că destinul meu glorios nu va rămîne necunoscut de istorie.

Trecuseră două ore de cînd eram acolo cînd ușa se redeschise: șeful tîlharilor își vîrî capul. Eram în întuneric, dar un brigand cu o torță stătea lîngă el, și l-am văzut ochii și dinții strălucind cînd m-a zărit.

„Gata? mă întrebă el.

— Nu este încă momentul.

— Insistați pentru miezul nopții fără un minut?

— O promisiune este o promisiune.

— Foarte bine. Așa să fie! Avem o mică socoteală de încheiat între noi, căci unul din oamenii mei nu s-a purtat bine. Noi ne supunem aici la cîteva reguli care nu respectă personalitățile. Pombal ar putea să vă spună. Leagă-l fedeleș și du-l pe rug, Pombal! Voi reveni să-l văd murind."

Pombal și omul cu torța intrară; zgomotul pașilor șefului să îndepărtă. Pombal închise ușa.

„Colonele Gérard, îmi spuse el, trebuie să aveți încredere în omul acesta, căci îmi este devotat. Trebuie să jucăm totul sau nimic. Vă mai putem încă salva. Dar îmi asum un risc considerabil, și am nevoie de o promisiune precisă înainte de-a mă expune. Dacă vă salvăm, ne garantați că vom fi primiți cu prietenie în tabăra franceză și că tot trecutul va fi uitat?

— Vă garantez.

— Mă încred în onoarea dumneavoastră. Bine. Atunci, repede! Repede! Nu mai e nici o clipă de pierdut! Dacă revine acest monstru, vom muri toți de o moarte oribilă, toți trei!"

L-am privit acționînd, cu uimire. Luase o sfoară lungă și înfășurase cadavrul tovarășului meu. Îi astupă gura cu o stofă care îi acoperea aproape întreaga față.

„Rămîneți culcat acolo! îmi ordonă el așezîndu-mă în locul cadavrului lui Duplessis. Am 4 din oamenii mei care așteaptă: ei îl vor așeza pe acesta pe rug."

Deschise ușa și dădu un ordin. Mai mulți tîlhari intrară și-l luară pe Duplessis. Cît despre mine eu am rămas pe jos: eram plin de speranțe și de uimire. Cinci minute mai tîrziu, Pombal și oamenii lui se întoarseră.

„Sînteți culcat pe rug, îmi spuse el. Desfid pe oricine să afirme că nu sînteți dumneavoastră, și sînteți atît de bine redus la tăcere și legat fedeleș încît nu puteți nici să vorbiți nici să mișcați. Nu mai rămîne decît să-l ducem pe Duplessis și să-l aruncăm deasupra prăpastiei din Merodal."

Doi dintre oamenii lui mă ridicaseră de umeri și alți doi de călcîie: mă scoaseră afară. Cînd m-am regăsit în aer liber, nu lipsea decît să scot un strigăt de surpriză: luna răsărise; era chiar deasupra focului de alarmă; și acolo, detașîndu-se perfect în lumina ei argintie, era lungită pe creastă forma unui om. Tîlharii erau fie în tabăra lor sau în jurul focului de alarmă, căci nimeni nu opri grupul nostru pentru a-l lua la întrebări. Pombal îl conduse în direcția prăpastiei. Pe margine, nimeni nu putea să ne vadă. Mi s-a îngăduit să mă folosesc încă

o dată de picioare. Pombal îmi indică o cărare strimtă în serpentină.

„Iată drumul pentru coborîre", murmură el.

Şi apoi deodată păli:

„Dios mio, ce-i asta?"

Un strigăt teribil ţişnise din pădure dedesubtul nostru. L-am văzut pe Pombal tremurînd ca un cal speriat.

„E acest demon! şopti el. Îl tratează pe altcineva cum m-a tratat pe mine. Să mergem, să fugim! Să fugim! Căci Dumnezeu să ne aibă în pază dacă pun din nou mîna pe noi!"

Unul în spatele celuilalt alunecam pe acea potecă de capre. La poalele muntelui, ne-am cufundat în pădure. Deodată o lumină galbenă se aprinse deasupra capetelor noastre, şi umbrele negre ale trunchiurilor copacilor se culcară înaintea noastră. Dăduseră foc rugului. Chiar de acolo de unde eram, deosebeam forma cadavrului imobil printre flăcări, şi siluetele tîlharilor care dansau, ca nişte canibali, în jurul focului. Ah! cum le-am mai arătat pumnul cîinilor ălora!

Pombal ştia unde erau dispune toate străjile, şi cunoştea toate cărările. A trebuit să facem lungi ocoluri. Dar aş fi mers oricum o droaie de leghe în plus pentru ca să zăresc ceea ce am observat cu ochii mei spre ora două a dimineţii cînd am făcut o haltă pe o spinare a muntelui: vatra înroşită de cenuşa aprinsă a rugului, ca după o erupţie vulcanică, se reliefa pe marele vîrf Merodal. Şi apoi, încordîndu-mi privirea, am zărit şi altceva. Ceva care m-a făcut să scot un urlet şi să mă arunc pe jos de bucurie. Departe pe cer spre sud scînteia o altă mare lumină galbenă; se ştergea, şi reapărea; nu era lampa unei case, nici scînteierea unei stele: era răspunsul care ne ajungea de la focul de alarmă aşezat pe culmea muntelui Ossa. Şi acest răspuns mă încredinţa că armata lui Clausel aflase de mesajul încredinţat lui Etienne Gérard să i-l transmită.

ULTIMA AVENTURĂ A BRIGADIERULUI GÉRARD

Nu vă voi mai istorisi povestiri, dragii mei prieteni. S-a spus că omul seamănă cu iepurele, care se învîrteşte în cerc şi revine să moară la locul de unde a plecat. Gasconia îmi recheamă amintirea. Văd Garona albastră. Mai văd şi vechea cetate, şi pădurea de catarge de-a lungul cheiului de piatră. Inima mea năzuieşte să regăsească boarea aerului natal şi razele calde ale soarelui care m-a văzut născîndu-mă. În Paris îmi am prietenii, ocupaţiile, plăcerile. Acolo, toţi cei care m-au cunoscut stau în mormintele lor. Şi totuşi, cînd vîntul de sud-est loveşte în geamuri, mi se pare întotdeauna că este vocea puternică a patriei care-şi cheamă copilul spre sînul ei unde sînt gata să mor. La vremea aceea, mi-am jucat rolul. Timpul trece. Şi eu trebuie să trec. Dar nu, prietenii mei, nu fiţi trişti! Ce este mai fericit decît o existenţă dusă în cinste, înfrumuseţată de prietenie şi dragoste? Cu toate acestea, este un moment solemn cînd un om ajunge la capătul unui drum lung şi vede cotitura în spatele căreia îl aşteaptă necunoscutul. Dar la urma urmelor, Împăratul şi toţi mareşalii lui au făcut cotitura şi s-au dus dincolo. Husarii mei la fel: n-au rămas mai mult de cincizeci. Trebuie să plec. Dar pentru ultima noastră seară vă voi istorisi ceva mai mult decît o povestire: un mare secret istoric. N-am suflat nici o vorbă pînă acum, dar nu văd din ce motiv aş ascunde amănuntele acestei aventuri remarcabile: ea s-ar pierde pentru posteritate pentru că eu sînt singurul, dintre toţi oamenii în viaţă, care cunoaşte faptele.

Vă rog să vă duceţi cu gîndul împreună cu mine în 1821. Erau şase ani de cînd marele nostru Împărat ne părăsise, şi numai din cînd în cînd mai auzeam şoptindu-se cîte-o veste care să ne dovedească că el era totuşi în viaţă. Nu vă puteţi imagina povara care ne strivea inima, nouă, celor care îl iubeam, cînd ne gîndeam la captivitatea lui unde el îşi frămînta sufletul

pe o stîncă solitară. Din clipa în care ne sculam şi pînă cînd închideam ochii ca să dormim, ne gîndeam la aceasta fără încetare; ne simţeam dezonoraţi de faptul că el, şeful şi stăpînul nostru, se găsea atît de umilit fără ca noi să fim în stare să mişcăm un deget pentru a-l ajuta. Mulţi dintre noi şi-ar fi sacrificat bucuroşi ceea ce le-a mai rămas de trăit ca să-i aducă puţină uşurare; or, tot ce puteam face noi era să bombănim prin cafenele, privind harta şi făcînd socoteala leghelor de apă care ne despărţeau de el. S-ar fi zis că se găsea pe lună. Dar noi nu eram decît soldaţi şi nu cunoşteam nimic despre mare.

Bineînţeles, aveam, pentru a ne mări amărăciunea, micile noastre griji personale. Eram mulţi cei care cîştigasem un grad mare; dacă se reîntorcea ne reluam serviciul. Nu puteam să ne hotărîm să servim steagul alb al Bourbonilor, nici să pronunţăm un jurămînt care risca să ne întoarcă săbiile împotriva omului pe care îl iubeam. Iată de ce ne găseam fără slujbă şi fără bani. Aşadar, ce puteam face, dacă nu să ne întîlnim şi să pălăvrăgim şi să bombănim în timp ce aceia care aveau cîţiva bani îşi plăteau nota de plată, iar cei care nu aveau nimic împărţeau sticla cu ei. Din cînd în cînd, dacă aveam noroc, făceam în aşa fel încît să ne luăm la harţă cu vreun soldat din corpul de gardă; dacă-l lăsam întins pe spate în pădurea Boulogne aveam impresia că ne luptăsem încă o dată pentru Napoleon. Învăţaseră să ne cunoască birlogurile, şi le evitau ca şi cum ar fi fost cuiburi de viespi.

Era acolo unul, „À l'Enseigne du Grand Homme" pe strada Varenne, care era frecventat de mulţi dintre cei mai tineri şi mai distinşi ofiţeri ai lui Napoleon. Aproape toţi fusesem colonei sau aghiotanţi; cînd venea printre noi un om mai puţin distins, îl făceam în general să simtă că-şi lua nasul la purtare. Îmi aduc aminte de cîţiva obişnuiţi ai casei: căpitanul Lépine, care cîştigase crucea de onoare la Leipzig; colonelul Bonnet, aghiotant al lui Macdonald; colonelul Jourdan, a cărui reputaţie în armată o ajunsese aproape pe a mea; Sabatier, dintre husarii mei; Meunier, dintre lăncierii roşii; Le Breton, de la Gărzi; şi alţii încă o duzină. În fiecare seară ne întîlneam, vorbeam, jucam domino, beam unul sau două pahare, şi ne întrebam cît timp va mai trece încă pînă cînd se va întoarce Împăratul iar noi vom ajunge din nou în fruntea regimentelor noastre. Bourbonii nu se mai bucurau de ascultare în ţară; lucrul s-a văzut cîţiva ani mai tîrziu, cînd Parisul s-a ridicat împotriva lor şi cînd au fost zvîrliţi pentru a treia oară afară din Franţa. Napoleon n-avea decît să se arate pe coastă: ar fi mers pînă în capitală fără să tragă un glonţ, exact cum se întîmplase la întoarcerea lui de pe Insula Elba.

Ei bine, cam la asta ne gîndeam cînd, într-o seară de februarie se înfăţişă, în cafeneaua noastră, un omuleţ foarte ciudat. Era scurt în picioare, dar excesiv de robust; avea umeri de uriaş şi un cap monstruos de mare. Faţa lui brună, masivă era brăzdată de linii albe cu totul extraordinare; purta favoriţi cărunţi după moda marinarilor. Două inele de aur în urechi, multe tatuaje pe mîini care ne-au confirmat că era marinar, chiar înainte de-a se anunţa sub numele de căpitanul Fourneau, din marina imperială.

Era înzestrat cu scrisori de acreditare pentru doi dintre membrii cercului nostru; fără nici o îndoială era devotat cauzei. Şi merita de asemeni respectul nostru, căci văzuse tot atîtea lupte ca noi. Arsurile de pe faţă proveneau din bătălia de pe Nil, unde rămăsese în picioare la postul lui pe *Orient*, pînă cînd vasul i-a explodat sub picioare. Totuşi vorbea puţin despre sine; se aşeza într-un colţ al cafenelei, ne privea pe toţi cu o pereche de ochi pătrunzători, şi ne asculta cu aviditate.

Într-o seară am părăsit cafeneaua; căpitanul Fourneau m-a urmat şi m-a luat de braţ. Mă conduse fără să spună un cuvînt la oarecare distanţă de strada Varenne, pînă ce ajunserăm la locuinţa lui.

„Aş vrea să vorbesc puţin cu dumneavoastră" îmi spuse el îndrumîndu-mă să urc scara care ducea spre camera lui.

Acolo aprinse o lampă şi îmi întinse o foaie de hîrtie pe care o scosese dintr-un plic din biroul său. Era datată cu cîteva luni mai devreme la palatul Schënbrunn din Viena. „Căpitanul Fourneau acţionează în interesul superior al lui Napoleon. Cei care îşi iubesc Împăratul trebuie să i se supună fără a-i spune întrebări. Marie-Louise". Iată ce-am citit. Semnătura Împărătesei îmi era familiară; aceasta fără îndoială era scrisă de mîna ei.

— Sînteţi mulţumit, mă întrebă el, de scrisorile mele de acreditare?

— Întru totul.

— Aţi accepta să primiţi ordine de la mine?

— Acest document nu mă lasă să aleg.

— Bine. Mai întîi, din ceea ce aţi spus la cafenea, am înţeles că aţi putea vorbi engleza?

— Da.

— Lăsaţi-mă să vă ascult accentul.

I-am spus în engleză.

„De fiecare dată cînd Împăratul are nevoie de Etienne Gérard, sînt gata zi şi noapte să-mi dau viaţa pentru a-l servi."

— Engleza dumneavoastră este puţin ciudată, îmi spuse el, dar, în sfîrşit, e mai bună decît deloc. Eu vorbesc englezeşte ca un

englez. Foarte simplu, pentru că am petrecut șase ani în Anglia într-o închisoare. Acum vă voi spune de ce am venit la Paris. Am venit pentru ca să aleg un al doilea care să mă poată ajuta într-o afacere care privește marile interese ale Împăratului. Mi s-a spus că la „L'Enseigne du Grand Homme" voi găsi crema vechilor lui ofițeri și să mă încredințez oricăruia dintre ei, căci toți i-au fost pe de-a întregul devotați. V-am observat deci, și am ajuns la concluzia că dumneavoastră sînteți cel care păreți cel mai potrivit planurilor mele."

I-am mulțumit pentru compliment, apoi l-am întrebat ce-ar dori să fac.

„Pur și simplu, să-mi țineți tovărășie timp de cîteva luni, îmi spuse el. Aflați că odată eliberat în Anglia, m-am stabilit acolo, m-am căsătorit cu o englezoaică, și am primit comanda unei mici nave engleze de marfă, la bordul căreia am făcut de mai multe ori călătoria de la Southampton pe coasta Guineei.

Acolo sînt luat drept englez. Puteți înțelege, totuși, că din cauza sentimentelor pe care le port Împăratului, mi se întîmplă să mă simt singur, și mi-ar fi foarte plăcut să am un tovarăș care să simpatizeze cu gîndurile mele. Aceste lungi călătorii sînt totuși puțin cam obositoare, și n-aș vrea să vă fac să vă pierdeți vremea împărțind cabina cu mine."

Mă privi cu ochii lui cenușii pătrunzători tot timpul cît a durat acest discurs incoerent, și i-am întors o privire sortită a-i dovedi că nu avea de-a face cu un idiot. El scoase un săculeț de mătase plin cu bani.

„În acest săculeț, reluă el, se află vreo sută de livre de aur. Ați putea să vă cumpărați un oarecare număr de lucruri pentru confortul dumneavoastră în timpul acestei călătorii. Vă recomand să le aduceți la Southampton de unde ne vom îmbarca în zece zile. Eu mă reîntorc la Southampton mîine; sper să vă revăd în cursul săptămînii viitoare.

— Haide de! am zis eu. Spuneți-mi sincer: care este destinația călătoriei noastre?

— Oh! nu v-am spus-o? Ne vom îndrepta spre coasta Guineii, în Africa.

— Atunci ce legătură are cu cele mai importante interese ale Împăratului?

— Este în interesul lui suprem ca să nu-mi puneți întrebări indiscrete, și ca eu să nu dau răspunsuri indiscrete! răspunse el nu fără bruscheță.

Astfel puse capăt conversației noastre. M-am regăsit la mine acasă cu nimic mai mult decît un sac cu aur: singura dovadă că această neobișnuită conversație avusese loc efectiv.

O droaie de motive pledau pentru ca să urmez această aventură pînă la capăt. Înainte de-a se scurge o săptămînă, am debarcat în Anglia, chiar la Southampton. O anchetă rapidă asupra docurilor m-a lămurit unde se găsea *Black Swan*, o corabie mică, frumoasă, care se numește, așa cum am aflat-o ulterior, un brick. Pe punte era căpitanul Fourneau în persoană, și vreo șapte-opt zdrahoni cu o înfățișare aspră care munceau din greu la frecatul navei și la pregătirea ei pentru mare. M-a primit și m-a dus în cabina lui.

„Începînd de acum, îmi spuse el, sînteți simplu domnul Gérard, din Insulele Canalului Mînecii. V-aș fi obligat dacă ați uita de obișnuințele dumneavoastră militare, și dacă n-ați lua acest aer de cavaler cînd vă plimbați pe puntea mea. O barbă, de asemeni, v-ar face mult mai marinar decît mustățile".

Am fost scandalizat; dar, la urma urmelor, și-așa nu sînt femei pe ocean; și-atunci, ce importanță mai are? Îl sună pe steward.

„Gustave, spuse el, să fii foarte atent cu prietenul meu, domnul Étienne Gérard, care face această călătorie cu noi. Iată-l pe Gustave Kerouan, stewardul meu breton, în mîinile căruia veți fi întru totul în siguranță."

Acest steward, cu figura lui dură și ochii severi, avea cam prea mult aerul unui războinic pentru o slujbă atît de liniștită. N-am făcut nici o remarcă, totuși, ghiciți că-mi țineam ochii larg deschiși. Mi se pregătise o cabină chiar alături de cea a lui Fourneau, și mi s-ar fi părut foarte confortabilă dacă n-ar fi suferit la comparație: căci cabina lui Fourneau era extraordinar de splendidă. Cu siguranță îi plăcea luxul, căci camera lui era aranjată cu catifele și argint într-un chip ce s-ar fi potrivit mai mult yahtului unui nobil decît unei mici nave de mărfuri care se îndrepta spre Africa occidentală. Exact așa gîndea secundul lui, Dl. Burns, care nu putea să-și ascundă rîsul și nici disprețul de fiecare dată cînd o privea. Acest secund, un englez zdravăn cu părul roșcat, se bucura de cabina care se găsea de cealaltă parte față de aceea a căpitanului. Mai era un locotenent care se numea Turner, și care locuia în mijlocul corabiei. Echipajul era format din nouă oameni și un mus: trei dintre ei erau originari din Insulele Mînecii ca și mine, mă informă Dl. Burns. Acest Burns, secundul, voia neapărat să știe de ce îi însoțeam.

„De plăcere", i-am răspuns eu.

El mă privi cu mirare.

— N-ați fost niciodată pe coasta Africii occidentale?

— Niciodată.

— Atunci, făcu el, nu veți mai reveni acolo niciodată.

La trei zile după sosirea mea, am desfăcut parîmele care țineau vasul și am luat-o spre larg. Nu fusesem niciodată un

bun marinar, și pot să vă mărturisesc că pierdusem de multă vreme pămîntul din fața ochilor cînd m-am încumetat să pun piciorul pe punte. A cincea zi, în sfîrșit, am băut ciorba pe care mi-a adus-o bunul Kerouan, și m-am putut ține din cușeta mea spre scară. Aerul proaspăt m-a înviorat, și de atunci m-am obișnuit bine cu mișcarea vasului. Barba a început să-mi crească și m-aș fi făcut cu siguranță un bun marinar așa cum eram un bun soldat, dacă aș fi fost încorporat în marină. Am învățat să trag parîmele care înălțau pînzele, și de asemeni să le înfășur în jurul unor bețe lungi de care sînt agățate. Majoritatea timpului, datoria mea consta în a juca cărți cu căpitanul Fourneau și în a mă purta cu el ca un prieten. Nimic surprinzător că avea chef să aibă unul, căci nici unul din adjuncții lui nu știau să citească nici să scrie, cu toate că erau amîndoi excelenți marinari. Dacă căpitanul nostru ar fi murit subit, mă întreb cum am găsit drumul pe această mare întindere de apă: nu era nimeni altul decît el care să știe să găsească poziția pe hartă. Aceasta era fixată pe peretele cabinei; în fiecare zi muta traseul parcurs în ajun, atît de bine încît ajungea să arunci o privire ca să vezi distanța care ne despărțea de ținta călătoriei noastre. Chipul în care calcula era minunat. Într-o dimineață, ne-a anunțat că vom vedea Capul Verde spre seară, și l-am văzut într-adevăr, în fața noastră spre stînga la căderea nopții. A doua zi pămîntul a rămas invizibil și Burns, secundul, mi-a explicat că nu-l vom mai vedea înaintea intrării noastre în golful Biafra. În fiecare zi înaintam mai mult spre sud, împinși de un vînt favorabil; la amiază, acul pe hartă se apropia cu regularitate de coasta africană. Uitasem să precizez că mergeam să căutăm ulei de palmier; încărcătura noastră la dus consta în stofe colorate, în puști vechi și diferite fleacuri pe care englezii le vînd de obicei sălbaticilor.

În sfîrșit vîntul care ne însoțise atît de multă vreme se hotărî să se oprească, și timp de mai multe zile am navigat pe o mare calmă și uleioasă, sub un soare care făcea să clocotească smoala între scîndurile punții. Întorceam și răsîntorceam pînzele pentru a prinde cea mai mică adiere de vînt, pînă cînd în sfîrșit am ieșit din această centură de calm pentru ca, ajutați de o briză bună, să ne reluăm drumul spre sud. Marea era plină de pești zburători. De cîteva zile, Burns părea să nu se simtă bine; am observat că-și făcea mereu mîna streașină la ochi pentru a întreba orizontul ca și cum se aștepta să vadă pămîntul. L-am surprins de două ori aplecîndu-și capul roșcat peste harta cabinei, observînd acest ac care se apropia mereu de coasta africană fără

VASILE SĂRACI: COMPOZIȚIE

ca totuși s-o atingă. În sfîrșit, într-o seară, în timp ce căpitanul Fourneau și cu mine jucam cărți, își făcu apariția; o privire răutăcioasă strălucea pe figura lui bronzată.

„Vă cer iertare, căpitane Fourneau! îi spuse. Dar știți drumul pe care a apucat matelotul de la cîrmă?

— Spre sud, răspunse căpitanul care-și ținea ochii pe cărțile lui.

— Și ar trebui să urmeze calea spre est.

— De unde ai scos asta?

Secundul mormăi furios:

„N-am eu prea multă învățătură, spuse el, dar lăsați-mă să vă spun, căpitane Fourneau, că am navigat pe apele astea încă de la vîrsta de zece ani. Știu cînd sîntem pe calea cea bună. Știu cînd sîntem în zona calmurilor ecuatoriale. Știu să-mi găsesc drumul spre rîurile de ulei. Noi sîntem acum la sud de drum și trebuie să cîrmim spre est și nu spre sud, dacă portul dumneavoastră este portul unde vă trimit armatorii.

— Scuzați-mă, domnule Gérard! Amintiți-vă numai că este rîndul meu să joc, făcu căpitanul punîndu-și cărțile. Veniți să vedem harta, domnule Burns, înainte de a vă da o lecție practică de navigație. Iată vîntul alizeu de sud-vest, și iată ecuatorul. Iată portul pe care vreau să-l atingem. Și iată omul care vrea să fie stăpîn la bordul meu.

Vorbind îl apucă pe nefericitul secund de gît şi-l strînse pînă cînd îl făcu să leşine. Kerouan, stewardul, se grăbise cu o sfoară; ei doi l-au legat pe secund care se găsi în curînd redus la neputinţa cea mai desăvîrşită.

„Unul din francezii noştri e la cîrmă. Am face mai bine să-l aruncăm pe Burns peste bord, făcu stewardul.

— Ar fi mai sigur! răspunse căpitanul Fourneau.

Dar asta întrecea măsura. Nimic nu m-ar fi făcut să consimt la moartea unui om fără apărare. În silă, căpitanul Fourneau a acceptat să-l îndepărteze, şi noi l-am transportat în cala din spate, sub cabină. Acolo, l-am întins în mijlocul baloturilor de mătase de Manchester.

„Este inutil să închizi panoul, declară căpitanul Fourneau. Gustave, du-te şi caută-l pe domnul Turner şi spune-i că aş vrea să-l spun un cuvînt."

Locotenentul, care nu bănuia nimic, intră în cabina căpitanului, unde fu legat fedeleş precum fusese şi Burns. A fost dus în cală alături de tovarăşul său. Panoul fu închis apoi.

„Am fost constrînşi de către acest roşcovan greoi! îmi explică căpitanul. Am fost obligat să-mi dezvălui intenţiile mai devreme decît aş fi dorit-o. Totuşi răul nu e mare, iar planurile mele nu sînt prea serios tulburate. Kerouan, du-te şi ia o sticlă de rom, şi du-o echipajului; spune oamenilor că le-o dăruieşte căpitanul lor şi că o pot bea în sănătatea lui cu prilejul trecerii liniei. Ei nu cunosc nimic mai bun. Cît despre compatrioţii noştrii, aduceţi-i în oficiul nostru pentru ca să fim siguri că rămîn în formă. Cît despre noi, colonele Gérard, cu permisiunea dumneavoastră, vom relua partida noastră de cărţi."

Era, una dintre împrejurările care nu se uită niciodată. Căpitanul, adevărat om de oţel, amesteca cărţile, tăia, dădea, juca ca şi cum ar fi fost în cafeneaua lui. Dedesupt, auzeam murmurările nearticulate ale celor doi ofiţeri, pe jumătate sufocaţi de batistele care îi reduceau la tăcere. Afară bîrnele scîrţîiau şi pînzele băteau regulat sub briza care ne împingea. Din împroşcarea valurilor şi şuierăturile vîntului se desprindeau rîsetele sălbatice şi strigătele marinarilor englezi, care goleau sticla de rom. Am mai jucat o jumătate de duzină de partide, apoi căpitanul se ridică.

Scoase dintr-un cufăr o pereche de pistoale şi-mi întinse unul.

Dar nu trebuia să ne temem de rezistenţă, căci nimeni n-ar fi fost capabil să reziste. Englezul din vremea aceea, soldat sau marinar, era un beţiv incorigibil. Cînd nu bea, era un om de treabă, şi un om curajos. Dar dacă i se aducea de băut, devenea nebun: nimic nu-l putea convinge să bea cumpătat. În semi-întunericul hrubei unde locuiau, cinci oameni neînsufleţiţi şi doi beţivi care cîntau, strigau şi înjurau, reprezentau echipajul de pe *Black Swan*. Stewardul adusese gheme mari de frînghie şi, cu ajutorul celor doi marinari francezi (al treilea fiind la cîrmă), i-am legat fedeleş şi i-am redus la tăcere în aşa fel încît au devenit incapabili să vorbească şi să se mişte. *Black Swan* era în întregime a noastră.

Dacă ar fi fost vreme rea, nu ştiu ce s-ar fi întîmplat, dar noi ne urmam bucuroşi drumul sub un vînt încă destul de puternic pentru a ne împinge spre sud, dar nici prea puternic pentru ca să ne neliniştească. În seara celei de-a treia zile, l-am găsit pe căpitanul Fourneau privind cu aviditate orizontul.

„Priviţi, domnule Gérard! Priviţi!" strigă el arătînd drept înaintea lui.

Un cer curat de sineală părea că iese din marea albastră închis; foarte departe, pe linia unde ele se împreunau era o umbră care semăna cu un nor, dar forma ei era mult mai clar desenată.

„Ce este? am întrebat eu.

— Pămînt!

— Ce pămînt?"

Eram numai urechi, dar ştiam deja ce-mi va răspunde.

„Sfînta-Elena".

Acolo era deci pămîntul visurilor mele! Acolo, această insulă! Acolo, cuşca unde marele nostru vultur al Franţei fusese închis! Toate aceste mii de leghe marine nu ajungeau ca să-l ţină pe Gérard departe de stăpînul pe care-l iubea. El era acolo! Acolo pe acest ţărm ceţos, pe malul acestui ocean albastru... Ah! cum spintecau ochii mei spaţiul! Cum zbura inima mea dincolo de vas, zbura pentru a-i spune lui că nu era uitat, că după atîtea zile unul dintre slujitorii lui fideli venea la el să-l găsească! Cu fiecare clipă pata închisă pe apă devenea mai clară, mai consistentă. N-a trecut mult pînă am văzut că era o insulă stîncoasă. Noaptea căzu, dar eu am rămas îngenunchiat pe punte, privirea mea fixînd întunericul care acoperea locul unde ştiam că era marele Împărat. Trecu o oră, apoi alta. Şi atunci deodată o mică licărire scînteietoare şi aurie se aprinse drept în faţa noastră. Era lumina unei ferestre, probabil a unei ferestre de-a casei lui. Nu era la mai mult de trei kilometri. Oh! cum mi-am întins mîinile spre ea! Nu erau decît mîinile lui Étienne Gérard, dar le întindeam în numele tuturor mîinilor din Franţa.

La bordul vaporului nostru toate luminile fuseseră stinse; în curînd, la ordinele căpitanului Fourneau, am tras cu toţii de o coardă, ceea ce a avut ca efect de-a face să se rotească unul dintre bastoane deasu-

pra noastră și să oprească vasul. Apoi căpitanul Fourneau mă rugă să cobor cu el în cabina sa.

„Înțelegeți totul acum, colonele Gérard! îmi spuse el. Și mă veți ierta dacă nu v-am pus mai devreme la curent. Într-o afacere de o asemenea importanță nu mă încred în nimeni. Iată multă vreme de cînd proiectez evadarea Împăratului; dacă am rămas în Anglia și dacă am rămas în marina lor comercială, era ca să-mi îndeplinesc proiectele. Totul s-a petrecut exact așa cum am prevăzut. Am făcut mai multe călătorii reușite pe coasta Africii occidentale; nimeni n-a văzut nici un inconvenient că mi se încredințase așa ceva. Unul cîte unul am recrutat pe acești bătrîni războinici francezi. În dumneavoastră doream să am un luptător încercat în caz de încăierare, și doream de asemeni să am un tovarăș plăcut pentru Împărat în timpul lungii călătorii de întoarcere. Cabina mea este destul de decentă pentru ca s-o poată folosi. Sper ca înainte de mîine dimineață să fie instalat acolo și ca noi să fi pierdut din vedere această insulă blestemată."

Vă puteți imagina emoția mea, prieteni, cînd am auzit asemenea cuvinte. L-am îmbrățișat pe bravul Fourneau și l-am rugat să-mi spună cum l-aș putea ajuta.

„Sînt obligat să vă încredințez toată afacerea, spuse el. Dumnezeu știe cît aș fi vrut să fiu primul care să-i prezinte omagiile, dar n-ar fi înțelept din partea mea să merg eu acolo. Barometrul scade, o furtună se apropie și se află în împrejurimile insulei trei crucișătoare engleze care pot să cadă peste noi în orice moment. Mie îmi rămîne să păzesc brickul, iar dumneavoastră să mergeți să-l căutați pe Împărat.

— Dați-mi instrucțiunile.

— Nu pot să vă dau decît un om; căci mi-e și așa greu să stăpînesc vergile. Una din bărci a fost pusă pe apă; acest om vă va duce la țărm vîslind și va aștepta întoarcerea dumneavoastră. Lumina pe care

o vedeți este cea din Longwood. Toți cei care sînt în casă sînt prietenii dumneavoastră, și puteți să contați pe toți pentru a-l ajuta pe Împărat să evadeze. Se află un cordon de santinele, dar ele nu sînt prea aproape de casă. Odată ajuns acolo sus, îi veți dezvălui planurile noastre Împăratului, îl veți călăuzi pentru a coborî pînă la barcă, și-l veți aduce aici."

Împăratul însuși nu și-ar fi dat instrucțiunile sale cu mai multă conciziune și limpezime. Nu mai era nici o clipă de pierdut. Barca și matelotul așteptau. Am sărit în ambarcațiune; de îndată ne-am îndepărtat de *Black Swan*. Mica noastră barcă dansa pe apele negre, dar în fața ochilor mei strălucea mereu lumina din Longwood: stea a speranței. În curînd fundul bărcii zgîria pietrele plajei. Era un golf pustiu; nici o santinelă la vedere. L-am lăsat pe matelotul meu aproape de ambarcațiunea lui și am început să mă cațăr pe povîrnișurile falezei.

O potecă îngustă înconjura stîncile; nu mi-a fost greu deloc să-mi găsesc drumul. Era de crezut că toate cărările din Sfînta-Elena duceau la Împărat. Mă găseam în fața unor gratii. Nici o santinelă. Am intrat pe ușă. Alte gratii. Din nou nici o santinelă. Mă întrebam ce se întîmplase cu paznicii despre care îmi vorbise Fourneau. Ajunsesem în vîrful urcușului și lumina continua să strălucească exact în fața mea. M-am ascuns pentru a mă uita în jur: nici urmă de dușman. M-am apropiat. Am zărit o casă: o clădire lungă, joasă, cu o verandă. Un om măsura în lung și-n lat cărarea chiar în față. M-am tîrît spre a-l vedea mai bine. Să fie oare blestematul de Hudson Lowe? Ce triumf dacă eu aveam nu numai să-l salvez pe Împărat dar să-l și răzbun? Nu, acest om trebuia să fie o santinelă. Am continuat să mă apropiu tîrîndu-mă; omul se opri în fața ferestrei luminate. Am putut să-l văd. Nu era un soldat, era un preot. Ce putea face acolo un preot la ora două dimineața? Era francez sau englez? Dacă era de-ai casei, puteam să-i împărtășesc taina noastră. Dacă era englez, toate planurile mele erau dejucate. M-am tîrît în direcția lui, dar brusc el intră în casă și un val de lumină se revărsă prin ușa deschisă. Fiind luminat tot, puteam să acționez cît mai repede. M-am ridicat pe jumătate, m-am îndoit în două și am alergat spre fereastra luminată. Am ridicat capul. Am privit pe geam înăuntru. Împăratul era întins, mort, sub ochii mei.

Prieteni, am căzut pe cărăruie lipsit de cunoștință ca și cum un glonte mi-ar fi străpuns creierul! Lovitura a fost atît de puternică încît nu știu cum am scăpat cu viață. Și totuși, la capătul unei jumătăți de oră, m-am ridicat împleticindu-mă șovăielnic, tremurînd din toate încheieturile, clănțănind din dinți, dar devorînd cu ochii ca un sadic spectacolul acestei camere mortuare.

Se odihnea pe o targă în mijlocul încăperii: calm, liniștit, maiestuos; expresia lui era plină de acea putere de necrezut care ne încălzea inimile în zilele de bătălie. Un zîmbet abia schițat flutura pe buzele lui palide, și ochii lui, pe jumătate deschiși, păreau întorși spre mine. Era mult mai gras decît atunci cînd l-am văzut la Waterloo, și pe chipul lui am descoperit o amabilitate pe care nu i-am cunoscut-o niciodată. În jurul lui ardeau lumînări: era lumina care ne primise pe mare, și pe care am salutat-o ca pe steaua speranței. Neclar am luat cunoștință de o mică mulțime îngenunchiată în cameră: suita redusă de bărbați și femei care îi împărtășiseră soarta, Bertrand, soția lui, preotul, Montholon... Erau cu toții acolo. M-aș fi rugat și eu, dar îmi era inima prea grea și prea tristă pentru ca s-o fac. Nu-mi mai rămînea decît să plec. Dar nu puteam pleca și să-l las astfel... Fără să-mi pese dacă puteau să mă vadă, m-am ridicat în picioare, fix în fața cadavrului șefului meu, am apropiat călcîiele, și am ridicat mîna dreaptă pentru un ultim salut. Apoi am făcut o jumătate de întoarcere și am alergat în noapte: palidele buze surîzătoare și ochii cenușii nemișcați îmi jucau înainte.

Credeam că nu lipsisem decît puțin timp, dar matelotul îmi spuse că așteptarea durase ore întregi. Numai cînd îmi vorbi remarcai că vîntul sufla aproape a furtună și că valurile vuiau luînd țărmul cu asalt. Am încercat de două ori să împingem pe apă fragila noastră ambarcațiune, de două ori oceanul o aruncă înapoi. A treia oară un val mare o umplu și o desfundă. Am așteptat cu disperare să se ridice zorile; ele nu ne arătară decît o mare deslănțuită pe care se desfășura păienjenișul stropilor. Nici urmă de *Black Swan*. Ne-am cățărat pe faleză pentru ca să vedem mai bine, dar pe toată întinderea mărilor, nici o pînză albă. *Black Swan* plecase. Se scufundase? O luase din nou în stăpînire echipajul englez? Ce altă soartă ciudată îi fusese hărăzită? Nu știu. Nu l-am revăzut niciodată pe căpitanul Fourneau pentru a-i da socoteală de misiunea mea. A trebuit să mă prezint englezilor; matelotul și cu mine am pretins că noi eram singurii supraviețuitori de pe o navă pierdută (și unde era, vă rog, minciuna?). Ofițerii lor mi-au acordat generoasa ospitalitate pe care putusem s-o prețuiesc deja, dar s-au scurs multe luni înainte ca să pot lua drumul înapoi spre patria mea dragă, în afara căreia nu este fericire adevărată, cu atît mai puțin pentru un francez adevărat ca mine.

Traducere de Lucia Papahagi

Trei variante la Seneca, tragicul

I

Lucilius, cînd — iată — intru-n baie,
mă-ntîmpină suspinu-ntregii Rome —
vîrtej cumplit de săbii şi arome
pierind într-o imensă vîlvătaie.

Vederea unei palide fantome
de împărat mă-nduplecă, vioaie,
să mă aşez în cadă ca-ntr-o ploaie
ce-anunţă începutul unei vome.

Şi totuşi, clipa-i dulce. O lingoare
ca-n prag de primăvară pe ogoare
mă-nvăluie, şi mintea mea e trează.

Credeam că spiritul triumfă: iată,
licoarea lui se scurge-nvăpăiată . . .
Adio! Secolul se micşorează.

II

Avida est periculi virtus

Prietene, mi s-a turnat în vană
revolta strînsă din careul Romei,
ca o ripostă dată-aici aromei
de crini, care-l sufocă, suverană.

Azi simt ivirea tristă a fantomei
cezarice nemăsurat de vană:
o biată umbră, ce s-ar vrea avană,
dar care-anunţă doar domnia vomei.

Cînd clipa-i plină, ce contează veacul?
O demonie-a lumii-şi află leacul
în gestul pur, desăvîrşit, al morţii.

Căci spiritul triumfă, cînd şi-arată
în corp iscălitura-nsîngerată
— supremă tiflă adresată sorţii.

III

Lucilius, am pus să-mi toarne-n cadă
candoarea, — cît a mai rămas în Roma.
Duhnind a crini împărăteşti, aroma
fiinţei mele a-nceput să scadă.

Un cal în togă ronţăind fanţoma —
— dovleac a lui Claudiu: ce dovadă
aşteaptă, oare, secolul să vadă,
spre-a le stîrni şi celorlalte voma?

De ce nu ne zărim, din timp, duşmanii?
Un mare morb al lumii-ascund Romanii
făcîndu-şi zei din odrăsliţii cărnii.

Teribil adevăr, care constringe
un biet bătrîn să-l scrie-acum cu singe . . .
Tare-aş fi vrut să prind ivirea iernii.

ŞTEFAN AUG. DOINAŞ

MIRCEA ALEX. HRIŞCĂ: PEISAJ DE IARNĂ DIN TULGHEŞ

Vecie românească

M-adaug trecutul cu bucurie
cum cel din urmă dintre Dechenei.
Sub tălpi mi se frămîntă moartea vie,
deasupra se răsfiră bolți de tei.

De undeva, neștiut, cîntă un prigor
cu pieptul roș — și e inima mea:
de patruzeci de ani suind pe prîpor
a năzuit la locu-i de sub stea.

Puteam zbura în zări, dar nefirescul
nu m-a-îmboldit spre chinuri și alean.
Mă îndărătnicesc în eminescul
sălaș de sub un codru sadovean.

Încheiere

Peste-alt timp, din Lepturariu
tînărul fără noroace
va ceti, pe cînd un cariu
bate toaca-n trei soroace.

Artistul la maturitate

Cerînd umil destinului o amînare —
îngăduind copiilor să crească-n voie —
chezășuind obsesiei ultima chemare
și daurindu-și slova, ce pentru noi e,

lăsînd în urmă cumpăna tăgadei —
teafăr, ieșind din sihle infernale —
strîngînd la piept himerele Eladei,
Artistul cîntă pe claviatura erei sale.

El

— Ți-ai făcut redută fortificată
din puterea ta de judecată
cu dîrzenie asmuțită înafară.
Fie! înlăuntrul ți-a rămas de ocară.

Acum îmi vii cu paiele aprinse în cap
să te desferec, să mi te desfac
de silă, de răcori, de rătăciri.
Că nu mai sunt același, tu te miri.

Fie! A doua oară îți mai dau avînt
să te desferec iar, și de descînt
să mi te opintești prin lume, prin nimic . . .
De n-ai veni, ca mîine, tot calic!

De ce să crezi c-ar fi vreo explicație

Singele care iubește nu poate da greș;
este infailibil ca supremul pontif.
Deunăzi vorbeam cu un prieten mai vîrstnic,
mă întreba ce-am simțit în starea de grație.

O sumedenie de trăiri mi se-mbulzeau în minte.
dar mai ales doar una: — să vezi, /
i-am spus, eram atît de puternic /
încît, așezat în calea unui tren /
iuțindu-se ca o sudalmă drept spre mine, /
neîndoios că acela s-ar fi fărîmat /
de pieptul meu. /

Apoi s-a lăsat o lungă tăcere.
Minunatul poet și-a aprins pipa, gînditor.
Amintiri îl împăienjeneau colțul ochiului.
La rîndul meu, mi-am umplut pipa, cu șart.
și amîndoi am urmărit prin cețuri
aromitoare, albăstrii,
cum o locomotivă de fum
se fărîma de trunchiul pirpiriu
al unui omuleț de fum,
la fiecare respirație.

MIHAI CANTUNIARI

MIHAI OLOS: INTERIOR

JEAN RHYS

Jean Rhys (1894—1979) a revenit în atenția publicului și a criticilor după aproape trei decenii de absență din viața literară britanică la publicarea romanului Wide Sargasso Sea. *Născută în insula Dominica, Jean Rhys vine în Europa la vîrsta de 16 ani. Volumele eide povestiri șocante atît prin tematică cît și prin tehnica narativă, s-au impus datorită intuiției feminine fine care răzbate din modul de tratare a condiției femeii ajunsă la marginea societății. Așa a văzut-o Jean Rhys și pe nebuna doamnă Rochester din romanul* Jane Eyre *de Charlotte Brontë.*

Antoinette Rochester, creolă din zona Antilelor, își petrece viața și singurătatea în întunericul cămăruței unde a fost dată în grija unei servitoare, Grace Poole. Dacă în Jane Eyre *avem de a face cu o figură dezumanizată, grotescă, în acest roman Antoinettei i se conferă dimensiuni sociale și psihologice care îi dezvăluie întreaga personalitate și motivația acțiunilor.*

Partea a III-a coincide temporal cu episoadele referitoare la doamna Rochester din din Jane Eyre, *dar Jean Rhys ne prezintă o eroină înșelată, chinuită și frustată, care pune indirect sub semnul întrebării caracterul enigmaticului domn Rochester.*

(e.p.)

ÎNTINSA MARE A SARGASELOR

(PARTEA A III-A)

'Se știe că el se afla în Jamaica cînd tatăl și fratele său au murit', zise Grace Poole. 'El a moștenit totul dar era un om bogat încă înainte de asta. Lumea spunea că unii oameni sînt norocoși, dar se făceau aluzii și la femeia pe care o adusese cu el în Anglia. A doua zi doamna Eff a dorit să mă vadă și mi s-a plîns de clevetiri. Eu nu admit clevetirile. Ți-am spus-o cînd ai venit. Servitorii vorbesc și n-ai cum să-i oprești, i-am răspuns eu. Și nici nu sînt sigură că-mi convine situația, doamnă. Cînd am răspuns prima dată anunțului dumneavoastră mi-ați spus că persoana pe care va trebui să o îngrijesc nu este o fată tînără. Am întrebat dacă e vorba de o femeie bătrînă și mi-ați răspuns că nu. Acum că o văd nu știu ce să spun. Stă acolo tremurînd de frig și e atît de slabă. Dacă moare în grija mea cine va fi de vină? Stai, Grace, spuse ea. Ținea o scrisoare în mînă. Înainte de a lua o hotărîre ascultă ce are de spus stăpînul casei despre această problemă. „Dacă doamna Poole corespunde de ce nu i-ai dubla sau tripla leafa," citi ea și împături scrisoarea nu înainte ca eu să fi văzut cuvintele de pe pagina următoare, „dar pentru numele lui dumnezeu să nu mai aud de afacerea asta." Pe plic era un timbru din străinătate. „N-am să servesc diavolul pentru bani." Ea însă zise, „Dacă îți imaginezi că servindu-l pe acest domn, servești diavolul, faci cea mai mare greșeală a vieții tale. L-am știut de copil. L-am știut ca tînăr. Era blînd, generos și plin de curaj. Șederea în Indiile de Vest l-a schimbat dincolo de orice închipuire. I s-a întipărit cenușiul în păr și nenorocirea în ochi. Nu-mi cere să am milă de cineva care a contribuit la asta. Dar ți-am spus destul, prea mult. Nu-ți voi tripla leafa, Grace, ți-o voi dubla, doar. Dar să nu se mai audă nici o vorbă. Dacă se va auzi te voi concedia pe loc. Nu cred că e imposibil să te înlocuiesc. Sînt sigură că înțelegi." Da, înțeleg, am spus eu.

„Apoi toți servitorii au fost îndepărtați și a angajat o bucătăreasă, o servitoare și pe tine. Leah. De îndepărtat, i-a îndepărtat ea de aici, dar cum putea să le închidă gura? Dar să știi de la mine, tot ținutul știe. Ceea ce am auzit — e foarte departe de adevăr. Dar nu contrazic pe nimeni, știu eu că e mai bine să tac. La urma urmei, casa e mare și oferă siguranță, un adăpost de lumea, care, poți spune ce vrei, poate fi întunecată și plină de cruzime cu o femeie. Poate tocmai de aceea am rămas aici.'

Zidurile groase, se gîndi ea. După poartă o alee lungă străjuită de pomi, iar în casă focurile aprinse din cămin, încăperile purpurii și albe. Dar mai cu seamă zidurile groase care stau de strajă să nu pătrundă lucrurile cu care te-ai luptat pînă te-au lă-

sat puterile. Da, poate tocmai de aceea am rămas — Doamna Eff, Leah şi cu mine. Noi toate, în afară de fata aceea care trăieşte — în întunericul ei. Un singur lucru am să-ţi spun despre ea. Fata asta nu şi-a pierdut firea. Este încă înverşunată. Eu nu-i întorc spatele cînd în ochii ei arde privirea aceea. Ştiu eu.

Mă trezesc devreme în această cameră şi zac dîrdîind în pat pentru că e foarte frig. În sfîrşit Grace Poole, femeia care mă îngrijeşte, face focul cu hîrtie, surcele şi cărbune. Îngenunchează şi suflă în el cu nişte foale. Hîrtia se zbîrceşte, surcelele pîrîie şi trosnesc, cărbunele arde mocnit şi negru. Apoi izbucnesc flăcările şi sînt încîntătoare. Mă scol, mă apropii să mă uit la ele şi să mă întreb de ce am fost adusă eu aici. Pentru ce motiv? Trebuie să fie un motiv. Ce trebuie să fac? Cînd am venit am crezut că o să stau aici o zi, două, poate o săptămînă. Am crezut că atunci cînd îl voi vedea şi-i voi vorbi voi fi înţeleaptă foc ca un şarpe şi blîndă ca un porumbel „Îţi dau de bună voie tot ce am," îi voi spune, „şi nu-ţi mai fac nici un necaz dacă mă laşi să plec." Dar el n-a venit.

Femeia Grace doarme în camera mea. Noaptea o văd uneori stînd la masă şi numărîndu-şi banii. Ţine o monedă de aur în mînă şi zîmbeşte. Apoi pune toţi banii într-un săculeţ de pînză strîns cu un şnur şi îşi atîrnă săculeţul de gît să fie ascuns de rochie. La început se uita la mine înainte de a face operaţia asta dar totdeauna mă prefăceam că dorm aşa că acum nu-şi mai bate capul din pricina mea. Bea dintr-o sticlă de pe masă apoi merge la culcare sau îşi pune braţele pe masă, capul pe braţe şi doarme. Eu stau culcată şi urmăresc focul care se stinge. Cînd începe să sforăie mă scol şi gust din băutura fără culoare din sticlă. Prima dată cînd am gustat-o era să o scuip, dar am reuşit totuşi s-o înghit. Cînd m-am pus în pat am putut să-mi aduc aminte de mai multe şi să gîndesc din nou. Şi nici nu-mi mai era chiar aşa de frig.

Este o fereastră sus de tot — nu se poate vedea afară. Patul meu a avut şi uşă dar au demontat-o. Nu mai este mare lucru în cameră. Patul ei, un dulap negru, masa din mijloc şi două scaune negre sculptate cu fructe şi flori. Sînt cu spătar înalt şi fără braţe. Camera de toaletă e foarte mică, iar alături este o cameră cu tapiserie. Uitîndu-mă într-o zi la tapiserie am recunoscut-o pe mama îmbrăcată în rochie de seară, dar cu picioarele goale. Privea dincolo de mine, peste capul meu, tocmai aşa cum obişnuia să facă. N-am vrut să-i spun lui Grace nimic despre asta. Numele ei n-ar trebui să fie Grace. Numele contează, ca atunci cînd el nu voia să-mi spună Antoinette, iar eu o vedeam pe Antoinette lunecînd afară, pe fereastră cu oglinda, parfumurile şi hainele ei frumoase.

Aici nu este nici o oglindă şi eu nu ştiu cum arăt acum. Îmi amintesc cum mă priveam periindu-mi părul şi ochii mă priveau înapoi. Fata pe care o vedeam eram eu şi totuşi nu chiar eu. Demult de tot cînd eram copilă şi foarte singură am încercat să o sărut pe fata din oglindă. Dar, sticla dintre noi, dură şi rece, s-a aburit de la respiraţia mea. Acum ei mi-au luat totul. Ce să fac eu aici şi cine sînt eu?

Uşa camerei cu tapiserie e încuiată. Ştiu că duce într-un coridor. Acolo Grace stă de vorbă cu o altă femeie pe care eu n-am văzut-o niciodată. O cheamă Leah. Ascult dar nu înţeleg ce vorbesc.

Deci tot şuşoteli şi şoapte pe care le-am auzit toată viaţa, doar că acestea sînt alte glasuri.

După ce se lasă noaptea şi ea a luat cîteva guri de băutură şi doarme, e foarte uşor să iei cheile. Acum ştiu unde le ţine. Atunci deschid uşa şi pătrund în lumea lor. E făcută aşa cum totdeauna am ştiut-o, din carton. Am mai văzut-o undeva, o lume de carton unde totul e cafeniu, roşu închis ori galben opac. Cum merg de-a lungul coridoarelor mi-ar place să văd ce este dincolo de carton. Mi se spune că sînt în Anglia, dar eu nu-i cred. Am rătăcit drumul spre Anglia. Unde? Cînd? Nu-mi aduc aminte, dar l-am pierdut. Să fi fost oare în seara în care m-a găsit în cabină stînd de vorbă cu băiatul care îmi adusese cina? Mi-am pus braţele în jurul gîtului său şi l-am rugat să mă ajute. El a spus, „N-am ştiut ce să fac, domnule." Am zdrobit paharele şi farfuriile de hublou. Am sperat că se va sparge şi apa mării va năvălii înăuntru. A venit o femeie, apoi un bărbat mai în vîrstă care a adunat lucrurile de pe podea. Nu s-a uitat la mine în timp ce curăţa. Un alt bărbat mi-a spus... bea asta şi vei dormi. Am băut ce mi-a dat şi i-am spus, „Nu e cum pare să fie." — „Ştiu. Nu e niciodată," răspunse el. Apoi am adormit. Cînd m-am trezit marea era diferită. Mai rece. Cred că în noaptea aceea am schimbat ruta, şi am rătăcit drumul spre Anglia. Casa asta din carton în care mă plimb noaptea nu e Anglia.

Într-o dimineaţă cînd m-am trezit mă durea tot trupul. Nu de frig, altfel de durere. Am văzut că încheieturile de la mîini îmi erau roşii şi umflate. Grace spuse, 'Presupun că ai de gînd să-mi spui că nu-ţi aminteşti nimic despre ce s-a întîmplat aseară?'

„Aseară?" am spus eu.

„Ieri."

„Nu-mi amintesc de ieri."

„A venit un domn să te vadă", spuse ea.

„Care dintre ei?"

CORIOLAN MUNTEANU: PEISAJ ÎNSORIT

Pentru că știam că erau oameni străini în casă. Cînd luam cheile și umblam pe coridoare auzeam rîsete și glasuri în depărtare, ca ciripitul de păsări, și erau și lumini la etajul de mai jos.

Trecînd pe coridor am văzut o fetiță ieșind din camera ei. Purta o rochie albă și fredona o melodie. M-am lipit de perete deoarece nu doream să mă vadă, dar ea s-a oprit și s-a uitat în jur. Nu vedea nimic decît umbre, am avut eu grijă de asta, dar fetița nu o porni spre capul scărilor ci o luă la fugă. Întîlni o altă fetiță și aceasta spuse, 'Ai văzut o stafie?' — ‚N-am văzut nimic dar am crezut că simt ceva?" — 'Asta-i stafia,' spuse cealaltă și o porniră împreună în jos pe scări.

„Care din oamenii aceia a venit să mă vadă, Grace Poole?" am spus eu.

Nu a venit el. Chiar dacă aș fi dormit aș fi știut. El n-a venit încă. Ea îmi spuse, „Credința mea e că îți aduci aminte de mult mai multe decît pretinzi. De ce te-ai purtat așa cînd eu am promis că vei fi liniștită și rezonabilă? N-am să mai încerc să te ajut niciodată. Fratele tău a venit să te vadă?

„N-am nici un frate."

„El a spus că-ți este frate."

Cu gîndul am răscolit depărtarea trecutului.

„Îl chema cumva Richard?"

„Nu mi-a spus cum îl cheamă."

„Îl știu," am spus și am sărit din pat, „E aici, aici, dar am ascuns-o de ochii tăi blestemați, așa cum ascund orice. Dar unde-i? Unde am ascuns-o? În talpa pantofilor? Sub saltea? Pe dulap? În buzunarul rochiei roșii? Unde, unde-i scrisoarea? Era o scrisoare scurtă pentru că mi-am amintit că lui Richard nu-i plac scrisorile lungi. „Dragă Richard te rog ia-mă din acest loc unde mor pentru că este așa de frig și de întuneric."

Doamna Poole spuse, „N-are rost să te mai frămînți și să mai cauți. A plecat și nu va mai veni — nici eu n-aș face-o să fiu în locul lui."

Am spus, „Nu pot să-mi aduc aminte ce s-a întîmplat. Nu pot."

„Cînd a intrat," spuse Grace Poole, „nu te-a recunoscut."

„Vrei să aprinzi focul? i-am spus, „mi-e foarte frig."

„Domnul acela a apărut pe neașteptate și a insistat să te vadă și asta-i mulțumirea pe care a primit-o. Te-ai repezit la el cu un cuțit și cînd a reușit să ți-l la l-ai mușcat de braț. N-ai să-l mai vezi niciodată. Și apoi de unde ai luat cuțitul? Le-am spus că l-ai furat de la mine, dar eu sînt mult prea prudentă. Sînt eu obișnuită cu cei de felul tău. N-ai luat tu nici un cuțit de la mine. Trebuie că l-ai cumpărat în ziua în care te-am scos la plimbare. Eu i-am spus Doamnei Eff că trebuie să fii scoasă."

„Cînd ne-am dus în Anglia?" am spus.

Proasto!" zise ea, „asta-i Anglia!"

„Nu cred!" am spus, „și n-am s-o cred niciodată."

(În după amiaza aceea ne-am dus în Anglia. Era iarbă, apă verde de culoarea măslinului și copaci înalți, oglindindu-se în apă. Asta, m-am gîndit, e Anglia. Dacă aș putea fi aici aș fi din nou sănătoasă și larma din cap ar înceta. Mai lasă-mă să stau puțin, am spus, și ea s-a așezat sub un copac și a adormit. Puțin mai încolo era o căsuță cu un cal — îl mîna o femeie. Ea mi-a vîndut cuțitul. I-am dat medalionul de la gît pentru el.)

Grace Poole zise: „Așadar nu-ți aduci aminte că ai sărit cu cuțitul la domnul acela? Am spus că vei fi liniștită. ‚Trebuie să vorbesc cu ea.' a spus el. Oh, a fost el avertizat, dar n-a vrut să asculte. Eram în cameră și n-am auzit chiar totul, ‚nafară de 'eu nu pot interveni legal între tine și soțul tău'. Cînd a spus „legal" atunci ai sărit la el și cînd ți-a zmucit cuțitul l-ai mușcat. Vrei să spui că nu-ți amintești nimic din toate astea?"

Îmi amintesc acum că el nu m-a recunoscut. L-am văzut că mă privea și ochii i se plimbau dintr-un colț în altul fără să găsească ceea ce se așteptau. Se uita la mine și îmi vorbea ca unui străin. Ce faci cînd ți se întîmplă așa ceva? De ce rîzi de mine? „Mi-ai ascuns și rochia roșie! Dacă aș fi avut-o pe mine m-ar fi recunoscut."

„Nimeni nu ți-a ascuns rochia," spuse ea „E acolo în dulap".

Mă privi și adăugă: „Nu cred că știi de cîtă vreme ești aici, sărmana de tine."

„Dimpotrivă!" i-am spus, „numai eu știu de cînd sînt aici. Nopți și zile, zile și nopți, sute, alunecîndu-mi printre degete. Dar asta nu contează. Timpul nu are nici o noimă. Ceva însă ce poți atinge și ține în mînă, ca rochia roșie, asta are noimă. Unde-i?"

Arătă cu capul spre dulap și colțurile gurii i se lăsară în jos. De îndată ce am răsucit cheia am văzut-o, de culoarea focului și amurgului. Ca florile viu colorate. „Dacă te înmormîntează sub un copac cu flori viu colorate, i-am spus, sufletul ți se urcă sus între flori. Oricine și-ar dori asta."

Ea dădu din cap, dar nu se mișcă și nici nu mă atinse. Parfumul rochiei, la început slab, se intensifică. Miros de vetiver, frangipanni, scorțișoară praf și chitră în floare. Mirosul soarelui și mirosul ploii.

...Purtam o rochie de culoarea asta cînd Sandi a venit să mă vadă pentru ultima dată.

„Vrei să vii cu mine?" a spus.

„Nu! am spus. Nu pot!"

„Deci asta-i de bun rămas?"

„Da, asta-i de rămas bun."

„Dar nu te pot lăsa să pleci așa, a spus el. Ești nefericită."

„Pierzi timpul, i-am răspuns și mai avem atît de puțin."

Sandi venea deseori cînd bărbatul acela era plecat, iar eu îl întîlneam cînd mergeam la plimbare cu trăsura. Pe atunci puteam să ies la plimbare. Servitorii știau dar nici unul nu mă spunea.

Acum nu mai aveam mult timp, așa că ne-am sărutat în camera aceea tîmpită. Evantaie desfășurate împodobeau camera. Ne-am mai sărutat noi de multe ori, dar nu așa. Acela a fost sărutul vieții și al morții și numai după multă vreme înțelegi ce înseamnă sărutul vieții și al morții. Vaporul alb a șuierat de trei ori, o dată vesel, o dată a chemare și o dată a rămas bun...

Am luat rochia roșie din dulap și mi-am pus-o în față. „Arăt nestăpînită și desfrînată?" am spus eu. Așa mi-a spus bărbatul acela. Aflase că Sandi venea în casă și că eu mergeam să-l văd. N-am știut niciodată cine m-a spus. „Fiică desfrînată a unei mame desfrînate," mi-a zis el.

„Oh, pune-o la loc, zise Grace Poole, și vino să mănînci. Uite, ia-ți capotul cenușiu... De ce nu-ți dau ceva mai bun e peste puterea mea de înțelegere. Sînt destul de bogați."

Dar eu țineam strîns rochia în mînă întrebîndu-mă dacă făcuseră și cel mai mîrșav lucru. Dacă au *schimbat* rochia cînd eu nu l-am văzut? Dacă au schimbat-o și asta nu era rochia mea? Dar atunci de unde parfumul?

„Hai, nu sta acolo dîrdîind de frig", spuse ea, destul de blînd pentru felul ei de a fi.

Am lăsat rochia să cadă și mi-am plimbat privirea de la foc la rochie și de la rochie la foc. Mi-am pus capotul cenușiu pe umeri, dar i-am spus că nu mi-e foame și ea m-a obligat să mănînc așa cum făcea uneori.

„E poate mai bine că nu-ți amintești de seara trecută, spuse ea. Domnul a leșinat și ce larmă a fost aici. Sînge peste tot locul, iar eu învinuită că te-am lăsat să sari la el. Și stăpînul e așteptat să sosească în cîteva zile. N-am să mai încerc niciodată să te ajut. Ești prea nebună să fi ajutată!"

Am spus: „Dacă aș fi purtat rochia roșie, Richard m-ar fi recunoscut."

„Rochia ta roșie!" zise ea și rîse.

M-am uitat la rochia căzută pe podea și mi s-a părut că un foc ar fi izbucnit și s-ar fi întins în toată camera. Era frumos și îndată mi-a amintit de ceva ce trebuia să fac.

Atunci a fost a treia oară cînd mi-am visat visul, pînă la capăt.

Acum știu că scările duc la camera aceasta în care stau întinsă privind-o pe femeia care doarme cu capul pe brațe. În vis aștept pînă ea începe să sforăie, apoi

mă scol, iau cheile, descui și ies cu luminarea în mină. De data aceasta totul a mers mult mai ușor ca altădată și umblam de parcă aș fi avut aripi.

Toți cei care stăteau în casă plecaseră pentru că ușile dormitoarelor erau închise, dar mie mi se părea că cineva mă urmărește, mă fugărește, rîzînd. Mă mai uitam în dreapta sau stînga, dar nu m-am uitat deloc înapoi pentru că nu voiam să văd stafia aceea de femeie despre care se spune că bîntuie casa. Am coborît scările M-am aventurat mult mai departe ca în alte dăți. Cineva vorbea într-una din camere. Am trecut prin fața ușii încet, fără zgomot.

În sfîrșit am ajuns și în hol unde ardea o lampă. Îmi aduc aminte de asta din ziua în care am venit. O lampă, scările întunecoase și vălul de pe fața mea. Ei cred că nu știu, dar eu îmi amintesc perfect. În dreapta era o ușă. Am deschis-o și am intrat în încăpere. Era o cameră mare cu un covor roșu și draperii roșii. Restul era complet alb. M-am așezat pe o canapea să privesc camera și mi s-a părut tristă, rece și goală ca o biserică fără altar. Am vrut să o văd mai bine așa că am aprins toate lumînările, și erau multe. Le-am aprins cu grijă de la luminarea mea, dar n-am reușit să ajung la candelabru. Apoi am privit în jur să văd altarul, pentru că cu atîtea lumînări și atîta roșu, camera îmi amintea de o biserică. Apoi am auzit ticăitul unui ceas de aur. Aurul este idolul lor.

Apoi, dintr-odată, m-am simțit cumplit de nenorocită în camera aceea, deși canapeaua era moale și mă scufundasem în ea. O clipă mi s-a părut că voi adormi. Apoi mi-am închipuit că aud pași și m-am gîndit ce vor spune, ce vor face dacă mă vor găsi aici? Mi-am cuprins încheietura mîinii drepte cu mîna stîngă și am așteptat. Dar nu s-a întîmplat nimic. După asta am fost foarte obosită. Foarte obosită. Am vrut să ies din cameră dar luminarea mea arsese toată și am luat una din cele din cameră. Deodată m-am aflat în camera mătușii Cora. Am văzut lumina soarelui pătrunzînd pe fereastră, umbrele frunzelor pe podea, dar am văzut și lumînările de ceară și le-am urît. Așa că le-am răsturnat pe toate. Cele mai multe s-au stins, dar una a prins perdeaua subțire de după draperii. Am rîs cînd am văzut culoarea plăcută întinzîndu-se atît de repede, dar n-am rămas să o privesc. Am ieșit din nou în hol cu lumînarea în mînă. Atunci am văzut stafia. O femeie cu părul revărsîndu-se în valuri. Era încadrată într-o ramă aurită, dar eu știam că e ea. Am scăpat lumînarea din mînă și s-a aprins marginea feței de masă și am văzut flăcările izbucnind. În timp ce fugeam sau poate pluteam ori zburam, am strigat ajută-mă Cristophine, ajută-mă și uitîndu-mă înapoi am văzut că fusesem ajutată. Un perete de foc mă proteja dar era prea fierbinte, mă ardea și m-am îndepărtat de el.

Pe o masă erau mai multe lumînări, am luat una și am urcat în fugă primul rînd de scări, apoi al doilea. La palierul al doilea am aruncat lumînarea dar n-am stat să văd ce se întîmplă. Am alergat sus pe ultimul rînd de trepte și de-a lungul coridorului. Am trecut pe lîngă camera în care m-au adus ieri sau alaltăieri, nu-mi amintesc. Poate să fi fost chiar mai demult deoarece mi se părea că știam casa destul de bine. Am știut cum să mă îndepărtez de foc și de strigăte, se auzeau strigăte acum. Cînd am ajuns sus pe parapet era răcoare și de abia îi mai auzeam. Am stat acolo liniștită. Nu știu cît. Apoi m-am întors și am văzut cerul. Era roșu și întreaga mea viață parcă era acolo pe cer. Am văzut ceasul bunicului, broderia mătușii Cora, toată numai culori, am văzut orhidee și stephanotis și iasomia și copacul vieții în flăcări. Am văzut candelabrul și covorul roșu din camera de jos și copacii de bambus și ferigile arborescente, aurii și argintii, și mușchiul moale, verde, catifelat de pe zidul grădinii. Am văzut casa păpușilor și cărțile și poza cu Fata morarului. Am auzit papagalul strigînd așa cum striga cînd vedea un străin. *Qui est là? Qui est là?* și bărbatul care mă ura striga și el „Bertha! Bertha!“ Vîntul mi se prinse în păr și pletele mi se desfăcură ca niște aripi. M-ar putea susține, m-am gîndit eu, dacă aș sări pe pietroaiele acelea. Dar cînd m-am uitat peste marginea parapetului am văzut iazul din Coulibri. Tia era acolo. Mi-a făcut semn să vin și cum eu ezitam, ea a pufnit în rîs. Am auzit-o spunînd, Ți-e frică? Și am auzit vocea bărbatului: „Bertha! Bertha!“ Am văzut și am auzit toate acestea într-o fracțiune de secundă. Și cerul era atîta de roșu! Cineva a țipat și eu m-am gîndit, *De ce am țipat?* Am strigat „Tia!“, am sărit și m-am trezit.

Grace Poole ședea la masă dar și ea auzise țipătul pentru că a spus. „Asta ce-a fost?“ S-a ridicat, a venit pînă la pat și s-a uitat la mine. Stăteam nemișcată cu respirația regulată și ochii închiși. „Trebuie că am visat,“ spuse ea. Apoi s-a întors și s-a culcat în pat, nu la masă. Am așteptat mult pînă am auzit-o sforăind, apoi m-am sculat, am luat cheile și am descuiat ușa. Eram afară cu lumînarea în mînă. Acum în sfîrșit știu de ce am fost adusă aici și ce am de făcut. Undeva trebuie să fi fost curent pentru că flacăra a pîlpîit și am crezut că lumînarea se va stinge. Am ferit flacăra cu mîna și a crescut la loc luminîndu-mi drumul de-a lungul coridorului întunecat.

Traducere de Ecaterina Popa

ROLF BOSSERT

Veche şi nouă sensibilitate

(se dedică prietenilor mei cei trişti)

pe atunci, în patru'ş'cinci,
era cuvîntul preferat
al armatei roşii

de le scălda încă ochii
în lacrimi părinţilor
noştri

kaputt

sîntem băgaţi deja
pînă în gît în pace
de vreo trei'ş'patru de ani

acum nu mai clădim
nici un fel de sisteme
doar cîteva pahare din cînd în cînd
iar mîine căsnicia noastră e

kaputt

•

E leneş plumbul, încet,
dar sfera se rostogoleşte.
Mai e încă timp.

RICHARD WAGNER

Ţinut

GEGEND

Plat. Şi deasupra metal.
Întins ca-n palmă. Şi deasupra metal din
plin.
De parc'ar fi un cer. Un cer metalic.
Ţinut. Şi-n el nimica. Decît coşurile astea.
Şi oamenii ăştia. Şi străzile astea. Şi
maşinile
astea. Şi casele astea. Şi fotografiile astea.
Fotografiile ăstea nasoale, inexpresive.
Familiile astea. Aceste fotografii de familie.
Ziarele astea. Viaţa asta. Această
Limbă. Acest ţinut.
Cer. Plat. Ca-n palmă.
Sub toate. Noi.

Poezie la o duminică dimineaţă

GEDICHT AN EINEN
SONNTAGMORGEN

azi trebuie s-o scoatem la capăt fără
industria din faţa casei
în chip atît de simplu am aflat că
e duminică
& discutăm deja despre duminică & ziua
ni se schimbă
în concept scoatem la iveală amintirile
rămîne o imagine ruptă din context aerul
sărbătoresc al duminicilor de la ţară stări
sufleteşti
aşa cum le ştiam cu zece ani în urmă
zîmbind dăm din
cap ne rupem de imaginile verbale atît de
încărcate
de emoţii după care ne ducem totuşi la
geam
ca să privim tăcerea ne trec prin minte
formulări
ca motoarele domoale ale tăcerii
e un moment din care toate duc spre înafară
acum poţi să dai drumul radioului să te
enervezi
& în timp cei- dau drumul radioului
ca să-mi fac rost de-un zgomot de fond tu
intri deja
sub duş te speli — & acum totul merge
mai departe
ca într-un poem — de noaptea de pe trup
la tine
mă gîndesc la repezeală pe urmă închid
uşile uşi-
le spre propoziţii noi deschid toate ferestrele
las
înăuntru zorii oamenii veniţi de la
cumpărături
o rîndunică rătăcită dă roată camerelor
noastre se izbeşte de mobile
rămîne pe covor tu stai în
uşă mergi către ea desculţă o ridici
o duci pînă la geam & în timp
ce tu faci toate astea eu stau locului leoarcă
lac de sudoare de teamă că din rîndunica
toată în minte
am literatură doar & în timp ce privesc
rîndunica
numai literatură despre rîndunică în
cap mai am

Vis. Dimineaţa

TRAUM. MORGEN

In vis, desigur, nesigur, dimineaţa, eram
într-o vizuină.
Departe sub timp, sub pămînt. Stăteam
acolo şi ne frămîntam minţile.
Stăteam acolo şi ştiam, era un vis şi ne
chinuiam să-i tălmăcim
înţelesul, erau desigur interpretări. Astfel
rătăceam prin vis
adînc sub pămînt şi mergeam şi veneam
scoţînd la lumină in-
terpretări. Încît vedeam că-n vizuină sau
cum ar fi să-i spun,
acolo înăuntru, era o maşină de tăiat carne,
o maşină uriaşă
de tocat carne şi dincolo, afară, în lumină,
se învîrtea o manivelă,
o manivelă uriaşă, pe care n-o ţinea nimeni,
pe care nimenea nu
o oprea, care se învîrtea şi se tot învîrtea
şi aicea, jos,
aici, sub timp, se învîrteau încoace şi încolo
şi înspre
înainte interpretările şi noi atîrnam acolo
înăuntru între ele
şi ne frămîntam minţile şi discutam şi-aşa
se petrecea
desigur, un vis, nesigur, dimineaţa.

JOACHIM WITTSTOCK

„Titlul din lemn al unei piese”

Un punct de vedere deschis:
„Copacii mor în picioare“.
Nu sînt nepăsători şi nici cutezători,
se prăbuşesc abia la multă vreme după
moarte
sau cad răpuşi de mîini nelegiuite.

Să nu zaci în mocirlă,
să înaintezi prin ploaie,
să supravieţuieşti propriului tău sfîrşit
prin lignina din schelet.

Roţile se rostogolesc înainte —
cum pot dintr-o nălucă
să crească frunze şi trunchi?
Iar crengilor cum le pot da
halucinaţiile temei?
Cum pot himerele purta
coroane de frunziş?

WILLIAM TOTOK

„Istoria se repetă”

ochii tăi caleidoscopici luminează
ca cei ai lui Lucy
dintr-un cîntec uitat al beatles-ilor
toate curg unele într-altele
cînd zilele se prefac în cenuşă
lirica se refugiază în metafore
cuvintele se prefac în coloane de sare
dacă aruncaţi înapoi o singură privire
timpul a încremenit în faţa văii
fără să lase clipelor timp să explodeze

Fugă de idei

duminica îmi ţesăl din păr
zilele albastre ale săptămînii
îmi atîrn grijile în cuier
şi-mi împachetez gîndurile în ziare vechi
dacă după aceea se întunecă
îmi pregătesc o juma' de porţie de linişte
la care beau ceva lipsit cu desăvîrşire de
umbre
la miezul nopţii se deschid porţile
infernului unde
sînt lichidate socotelile săptămînii trecute

tributul meu constă în ziare vechi

Heinrich von Kleist în documente

dragul meu prieten
timpurile
sînt grele
scria el într-o epistolă
era un om blînd şi serios
ultima sa tragedie
n-a putut fi tipărită
fiindcă prea aducea cu epoca noastră
după care se pierdu într-o aventură
gazetărească
şi-şi puse singur capăt zilelor

În româneşte de Ioan Muşlea

MOLIMA

Specialişti cu înaltă calificare din diverse domenii ale bolilor se perindară... Fiecare îşi gargarisi felia de sarcini, total lipsiţi de simţul realităţii... Etichete cu îndatoriri şi „priceperi la toate" înotau în atmosfera de ceaţă a fumului de ţigară şi a nesiguranţei tinerilor din sală...

— În sistemul nostru planificat şi fără fisuri... aveţi un rol de bază, de pionieri... Ajungeţi primii în legătură cu suferinzii... Trebuie să depistaţi şi să trataţi *orice*. Cu mare competenţă! Acolo, la sate este locul medicului, nu în centre unde s-a deteriorat crezul tămăduitorului...

Tremurători, cu destrămarea în suflet, tinerii absolvenţi trăiau un soi de amorţire a fiinţei lor interioare. Între apăsătoarea răspundere, categorică, din ce în ce mai concretă, şi penibilul unor precepte vidate parcă de orice măsură, singurele vorbe rezonabile veniră tot de la ai lor:

— Lionele, veniţi mîine la chef în Lunca Voii...!

— Fane, vă aştept la un tratament de gîtlej!

— S-a terminat dădăceala, Radule? Nu mai cred în basme cu balauri şi brontozauri ce varsă flăcări...

*

O tînără ţărancă cu dureri în gît aştepta de cîteva ore sosirea medicului de circumscripţie, Radu Bârsan. Medicul sosi cu autobuzul din Zarand. Căldura înăbuşitoare a unui sfîrşit de iulie (era prin 1956) moleşise pe tînărul medic de ţară. Se simţea obosit, cu mintea grea... Şedinţa de la centru păruse fără sfîrşit...

Intră în dispensarul răcoros, examină fără stăruinţă pe tînăra femeie de 30 ani. O infecţie banală în gît. Bolnava se învoi să rămînă la dispensar sub supraveghere şi tratament.

Simţi aceeaşi izolare... Neîncredere în viitor... Înfricoşătoarea amorţire a minţii care îmbie la trîndăvie spirituală... *Voi păstra, oare, limpezimea minţii şi forţa să mă împotrivesc?*

În ziua următoare văzu din nou pe tînăra bolnavă şi descoperi o îmbunătăţire îmbucurătoare — dispăruse fierbinţeala, avea poftă de mîncare, înghiţea mai bine. În seara aceleiaşi zile, însă, situaţia bolnavei se înrăutăţi...

— Pregătiţi vizita, îşi auzi vocea poruncitoare Radu Bârsan! *(Fac vizita mare într-un staţionar prăpădit cu un singur bolnav! Ce mascaradă!).*

— Iar îşi dă aere Radu al nostru, zise asistenta Şoimiţa către colegii săi. Dacă mai stă mult la ţară...

Îl îngrozea dezordinea. Incapacitatea colaboratorilor. Dezinteresul. Şi-şi propuse (a cîta oară?) să ia măsuri. Medicul secundar nu cunoaşte bine desfăşurarea semnelor bolii... Medicul specialist încurcă analizele...

— Cum te mai simţi, draga mea?

— Nu mai pot înghiţi aproape deloc... apa îmi iese pe nas... am slăbit şi tremur toată...

Înrăutăţirea stării bolnavei îl puse pe gînduri. Se retrase, ca de obicei, în cămăruţa lui de studiu. Căută sfios şi rugător spre cărţile înşirate la întîmplare pe rafturi de lemn, prost jiluite. *O paralizie care să atingă numai înghiţirea alimentelor?* Ce putea el deslui din noianul de boli care semănau atît de mult una cu alta? Putea să susţină oare că este vorba de o atingere a sistemului nervos?

Se văzu iarăşi deznădăjduit şi neputincios în faţa aceleiaşi îndatoriri umilitoare de a orîndui bolnavii... de a-i examina în pripă şi fără mijloace... De a greşi adesea diagnosticul... de a suporta, fără sfîrşit mila şi îngăduinţa confraţilor... *Iartă-l că-i medic de ţară... bun la statistici şi dezinfecţia latrinelor...*

Îl cuprinse toropeala unui început de nefiinţă...

Un cortegiu de veşminte albe străbătea tăcut, liniştit coridorul plin de lumină al clinicii vechi din cetatea ştiinţei. Omuleţul, cu umărul înclinat uşor spre stînga, păşea în fruntea alaiului... Era recunoscut ca stăpîn înţelept, povăţuitor părintesc, deschizător de drumuri... Vorba-i preţuită o împărtăşea la toţi de-o seamă... Neiertător cu el şi cu toţi slujitorii tămăduirii... Propovăduia şcoala aspră a cunoaşterii bolilor, a vindecării trupeşti şi sufleteşti...

— Domnilor, primele semne au întîietate în căutarea cauzelor, în aflarea tîlcului suferinţelor. Primul care vede aceste semne prevestitoare, aşa cum sînt ele, este medicul de circumscripţie. Ţineţi seama de spusele lui...

— *Ce bine că îl pot asculta şi eu...* Cu mare greutate primisem încuviinţarea de a-i asculta prelegerile, imediat după reprimirea lui în clinică... Eram în anul al şaselea. Nu vream să scap prilejul... Mă furişam în încăperea mică... Logofeţii domneşti voiau să mă dea afară... Fără să fi ştiut eu, atunci, el i-a oprit... Fusese mişcat de credinţa mea...

Abia mijiră zorile, cînd Radu Bârsan deschise larg ferestrele uşor aburite... Păienjenişul lăptos al geamurilor se prelungi în privirile lui tulburi de nesomn. Ceaţa groasă încununa crestele dealurilor şi cobora ca un linţoliu spre văile adînci... Ştergerea

adînciturilor și înălțimilor scoarței îi reaminti de începutoșarea începuturilor, cînd un miraculos amestec de aburi clocotiți alcătuiau măreția naturii în plină devenire...

Trase adînc în piept aerul proaspăt al dimineții răcoroase... Descoperi, odată cu ivirea formelor dealurilor și văilor, cum își face loc în mintea lui hotărîrea de a nu se lăsa strivit. Voia... Încerca să pună rînduială în amestecul de cunoștințe ale practicianului la început de drum, înspăimîntat de adversitatea oarbă, haotică a suferințelor omenești.

Revăzu pe îndelete bolnava. Starea ei se înrăutățise mult în timpul nopții. Nu mai putea înghiți aproape nimic.

Grăbit, puse mîna pe telefonul de la Consiliul Popular... Stația de salvare răspunse anevoie.

— Unde te crezi, Bârsane?! zise zeflemitor doctorul Candrea, medic de gardă și specialist ginecolog. Doar n-a dat ciuma în muntoasa ta parohie...! (era cea mai grea circumscripție de munte).

— Ușor de tine să spui șotii la adresa mea, mamoș favorizat de soartă!

— Dacă vorbești așa, te dau pe mîna epidemiologului șef să te mai instruiască în ale paraliziei infantile, îi închise Candrea telefonul în nas!

Cu greu primi din nou legătura telefonică, de astă dată cu Cristian Zăvoi, medicul epidemiolog al sanepidului. Nici acesta nu dădu crezare lui Radu Bârsan. Nu putea fi vorba de paralizie infantilă...! La insistențele lui Radu, trimise totuși mașina salvării. Bolnava părăsi satul Baia abia spre amiază! Radu luă măsuri de dezinfecție, desigur cele mai la îndemînă... Aduceau mai mult a simulacru.

Noaptea tîrziu, la cumpăna nopții cu ziua, cînd ființa dătătoare de viață ia locul neființei șovăitoare, bătăi stăruitoare în ușa dispensarului îl treziră din somn...

— Deschide, domnule doctor, mai repede. Mi-a paralizat bărbatul!

Tînăra femeie cu paralizie! O fi murit de boală sau...? Doamne cît s-o fi scurs de cînd a izbucnit molima?

De pe banca acuzării, Radu se uită nepăsător la dublul său...

— Îmi pretindeți să fi pus diagnosticul de paralizie infantilă, în vîrful muntelui, fără să fi văzut vreodată o asemenea boală... Voi nu l-ați pus nici după ce v-am trimis bolnava... Numai după moarte...

Deși striga, nu-l auzea nimeni... Pe banca acuzaților, Radu, stană de piatră... *Sînt prea mulți împotriva noastră, nu le putem ține piept... Ne-au luat și puterea de împotrivire și dreptul de apărare...*

Judecata se petrecea într-o încăpere cu pereții nevăzuți, ca de sticlă... Radu se simțea în afara lumii *lor*... Îi vedea, îi auzea, dar nu putea să le spună adevărul... Era golit pe dinăuntru... Îi secătuise puterea de gîndire...

În timp ce lupta înglodat în coșmar, reuși să înțeleagă din ce în ce mai limpede că era chemat de năpăstuiți, că n-are dreptul la răgaz...

Îmbrăcat în pripă, coborî și examină pe tînărul de 35 ani, adus pe brațe de tatăl și soția lui. Se făcu alb ca varul, cuprins de sudori reci. Își dădu seama că are înaintea lui un alt bolnav cu paralizie... infantilă...

Amenințarea molipsirii era înfricoșătoare... Unde să-l izoleze? Cine să-l îngrijească? Frica îl pironi locului... Se smulse trudnic din încercuirea vrăjmașă fugind spre telefon.

Trînti ușa cu zgomot. Avu senzația că molima se strecurase afară odată cu el... Cu o adiere rece, căuta să se furișeze în mărunțaie, în șira spinării... *Sînt slab! Șovăi! Fug de pericolul molipsirii?* Îi apăru în față scheletul, alb ca laptele, al celuilalt Radu... Se făcu una cu vedenia... Se trezi gol, fără suflet, fără simțăminte, nepăsător... *Cine-mi va plăti tinerețea? De ce să mă jertfesc fără putință de apărare?*

— Iar vrei mașina salvării în miez de noapte? răspunse Traian Vornica, specialistul stomatolog, trezit dintr-un dulce somn. Ce boală rară ai mai descoperit? De cîte ori vine salvarea la tine, la Baia, rămîne stricată pe coclauri!

Se simțea la capătul puterii...

— Bolnavul are o paralizie ivită în plină sănătate... Ca bolnava trimisă ieri la spital... Trebuie transportat de urgență. Dacă nu, răspundeți de urmările grave ale epidemiei!

Trînti cu putere telefonul și se retrase în dispensar pentru a lua măsuri de izolare a bolnavului.

În cursul dimineții, fu chemat de urgență la telefon de doctorul Cristian Zăvoi.

— Din nefericire ai avut dreptate. Bolnava trimisă de tine a murit... Autopsia ți-a adeverit temerile... Ar trebui să te felicit, dar... Mașina salvării, chemată pentru al doilea bolnav, este în drum spre Baia. Nu trebuie să te temi, ești medic... Vei lua măsurile de cuviință... Doar ai învățat și tu cum să te descurci la ivirea bolilor cu răspîndire mare...

— Nu de sfaturi am nevoie, răspunse Radu Bârsan iritat. Se cere prezența dumitale. A unei echipe de medici! Substanțe dezinfectante! Dar nu mai primi răspuns. Auzi, doar, zgomotul de întrerupere a legăturii telefonice.

Aproape zilnic îi veneau bolnavi cu paralizii care interesau diferite părți ale corpului. Izolarea lor îi dădu mare bătaie de cap. Molima își întindea puterea-i pustiitoare. Me-

dicul și felcerii sfătuiau oamenii cum să se ferească de îmbolnăvire și ce măsuri trebuie luate...

Satul devenise pustiu, oamenii nu mai ieșeau din case decît pentru trebuințe care nu sufereau amînare. Copiii nu mai alergau spre școală. Intrase groaza în oameni. Pierise și bruma de viață care mai însuflețea satul de munte...

Autobuzul care circula între Baia și Zarand se prefăcuse în nălucă. Nu mai purta oameni cu suflete... Mici vietăți răspîndeau necruțătoarea paralizie... Solii năpraznice ale bolii... Radu Bârsan cerceta cu grijă călătorii care plecau sau soseau cu autobuzul cenușiu... Orice om care arăta semne prevestitoare ale paraliziei era oprit să-și continue drumul. Deși erau atît de puțini oameni care se lăsau purtați de nevoi...

În satul năpăstuit, te întîmpina lătratul vreunui cîine rătăcit, mugetul unui animal din ogradă... Vitele nu mai erau scoase să pască la cîmp. Cîte o față de om speriat se arăta printre leaturile înnegrite de vreme ale gardurilor... Dacă te opreai să-l agrăiești, se făcea îndată nevăzut...

Cînd Moise, falnicul fecior al lui Iancu, slăbănogi, nici un vecin nu-i ajută să-l ducă la dispensar... Veni Radu Bârsan cu doi felceri și-l purtară pe pod de mîini încrucișate... Molima stîrnise cîinoșenia din om ... frica de boală... sălbăticia de la începuturile ființei... Fiecare spera ca trăznetul să cadă pe semenul său...

Radu muncea zi și noapte... La început se temea, îi era milă de tinerețea lui... Apoi... nu mai avu timp să se gîndească la pericolul ce-l pîndea, la vlăguirea trupului, la chinul sufletului. Nu avea stare, odihna îi aducea gînduri negre. Voia să stea mai mult treaz. Somnul îi era tulburat de vise năpraznice...

La asfințitul zilei de vară, istovit, neliniștit, Radu se întinse pe scaunul de pînză vărgată din dispensarul răcoros, simțindu-se ca într-un mormînt proaspăt săpat...

Privi năuc la pereții văruiți în albastru spălăcit... Fotografia neuitatului său profesor Anghel Cerchez străjuia ca o icoană. Zîmbetul lui blînd îmbia la liniște sufletească. Amintirea lui dădea tărie șovăielnicului... *Ce-ar zice să mă vadă? Ar mai avea încredere?* Privindu-l mereu, căutînd să-i soarbă puterea, părea că formele arhanghelului se ștergeau... În efortul de a absorbi, îi scăpa tocmai însuflețirea jinduită... Crisparea disperării, graba, nervii păreau s-o spulbere.

Pe armăsarul încordat, Cerchez lupta cu animalul uriaș, cu solzi și coadă spintecătoare... Sulița-i ascuțită aluneca pe învelișul strălucitor al fiarei îndrăcite... *Ce stai, Bârsane, neputincios?* Radu zăcea stors de puteri. Se ridica în el un protest jilav, bolnăvicios. *Anghel Cerchez? Era învățat, ordonat în gîndire, aspru cu învățăceii, neîndurător cu munca la patul suferinzilor. Față de puternicii soartei se încovoia însă, se ferea de lupta corp la corp. Căuta să-i înduplece cu vorbe dulci, cu lingușiri... Asta nu-mi plăcea la el...*

Fugi înspăimîntat spre profesor... Spre închipuire... Cerchez avea un picior paralizat, groaza întipărită pe față... *Bârsane, am pierdut lupta asta, dar nu tot războiul!*

Lîngă el se frămînta deznădăjduit felcerul Stuparu...

— Ce s-a întîmplat? A mai sosit vreun bolnav? întrebă Radu cu glasu-i ce venea dintr-o altă lume...

— Băiatul meu Ninel nu-și poate mișca...

Medicul sări de pe scaun, ca împins de un arc nevăzut...

— E bolnav? izbucni Radu (Ninel avea zece ani).

Nu mai primi răspuns. Vlăguit de durere ,tînărul se tîrî afară din dispensar. Mergea împleticindu-se, inconștient... Radu fugi înaintea lui, la el acasă. Locuia lîngă dispensar.

Se izbi de ușa încăperii, o dete cu zgomot în lături... În hohote de plîns, mama micuțului ținea strîns picioarele neputincioase ale copilului. Nu încăpea îndoială. Cu ochii încețoșați de lacrimi, Radu observă piciorul nemișcat... Durerea îl pironi locului. Revolta îi sugrumă respirația... Își adună puterile, ieși pe ușă cu aceeași grabă cu care intrase... Se îndreptă, ca scos din minți, spre telefon...

În scurt timp sosi mașina salvării. Radu era în altă parte, la căpătîiul unui bolnav de inimă.

Medicul înainta anevoie, cu pași de plumb, spre dispensarul bîntuit de molimă... În ușa larg deschisă stătea vizitiul Nacu Voicu, zîmbind amar...

— Ne-au părăsit toți, vorbi apăsat Voicu! Toți felcerii au plecat... Erau tare înfricoșați de boală...!

— Am rămas cu tine Voicule! Cu un singur ostaș! Ai mai văzut tu conducător de armată fără luptători? zise, sfîrșit de puteri. Simți cum se prăbușește totul în jurul lui...

Nu mai sosiră bolnavi de paralizie infantilă... Ninel părea să fie ultima victimă...

Se anunță vizita de îndrumare și control a epidemiologului Cristian Zăvoi... *Acum?!*

Pe Radu Bârsan îl frămînta înțelesul ascuns al nenorocirii felcerului Stuparu...

De ce?

Așa se-ntreabă cei nedeprinși cu loviturile năpraznice venite din văzduhul cețos, de nepătruns...

AUREL ORDEANU

(Fragment din romanul **„Obsesia Golgotei"**)

Nisip în valiză

Poeţii nu au rucsacuri
nu au aparate de fotografiat

poeţii au familii cu mulţi copii
crime încă necomise
şi valize pline cu nisip

Poeţii sînt aceia
care nu vor să iubească familia
care nu vor să comită crime
care nu vor să transporte valizele cu nisip
dar care totuşi
îşi iubesc familia
comit crime vrînd-nevrînd
şi transportă din ce în ce mai multe
valize cu nisip

Poeţilor nu le place să cureţe pantofii
poeţilor nu le place să stea la rînd
poeţii curăţă doar pantofii prietenilor

şi pun carnea pe raft
dacă ea n-are culoare roz aristocrat.

Poeţii compun iubiri somnoroase şi-n secret
îi obligă pe fraţii cei mai mici să spele
şosetele putrezite pe piciorul lor.

Poeţii care au transportat mai mult
şi au obosit
cumpără rucsacuri aparate de fotografiat
şi-ntr-o seară dispar dintre noi.

Atunci noi cei ce am rămas
injurînd şi certîndu-ne
împărţim frăţeşte între noi
valizele mai nou umplute cu nisip
Şi le ducem mai departe pe acestea.

Decît dispăruţii
numai cu atît sîntem mai drepţi.

Reîntoarcerea

Cine-ntr-adevăr
se-ntoarce acasă
nu vine de la mare

respect
şi cale măturată

nu-l aşteaptă

casa-i modestă
uşile şi geamurile
îi sînt bătute cu scînduri
cel ce vine trebuie să deschidă
universul acesta ferecat

pentru ca să afle

înăuntru
pîinea şi sarea.

În locul oglinzii
pisica stă
cu scheletul ei în colţ

iar umbrele îşi cheamă
femeia devotată acasă.

Ş-atunci
cel ce s-a întors

presimte încet
că el de fapt
n-a venit de la mare

poate a locuit
întotdeauna
aici

deoarece oglinda e la locul ei
şi scheletul pisicii
tot în colţul casei.

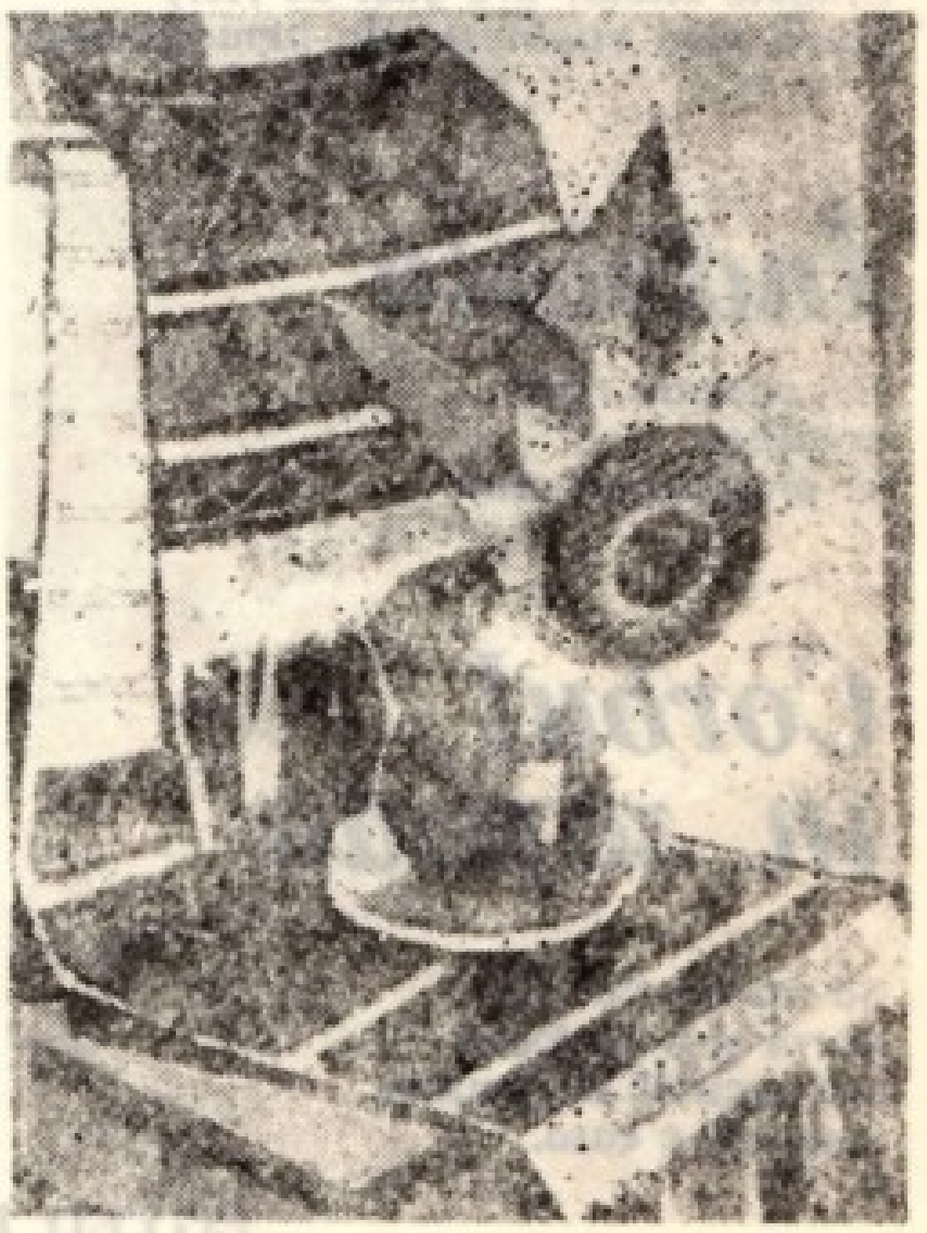

MOHI ALEXANDRU: NATURĂ STATICĂ

Discipolii

Niciodată

nu
ceea ce se poate
spune

Intotdeauna

numai
ceea ce
nu se poate exprima

numai
aceasta

sintem
in stare

să-nvățăm
de la
meșterii noștri.

KENÉZ FERENC

Cei care viază

De unde vine azi cuvîntul?
Aș vrea să știu, ca să-l admir.
Sîngele zilelor are gust de fier,
Gura mea rugînește de hemoglobina strivită.

Îndoială

In oglinda rănii
credința
se privește pe sine.

Corbul în zăpadă

Să nu-mi fie frig
dorm și-n picioare —
mă ascund în gînduri.
Asta mi-e casa.

EGYED PETER

In românește de **Beke Sándor**

ION VLASIU: ***SPORTIVĂ***

Note de drum din Turcia (fragmente)

DE LA EDIRNE LA ISTANBUL

Mirosul pămîntului

Cer limpede cu stele ce-și subție din ce în ce pilpiitul. În față aproape că nu mai zăresc nici una. Dar în zenit și mai ales spre apus s-au grămădit toate ca niște mielușele hărțuite de lupi. Noaptea piere ușor și ele se topesc una cîte una pînă cînd cerul rămîne văduv de ele.

Jur împrejur, peisaj arid: dealuri domoale cariate de rîpi cu maluri roșcate; fișii de holde în pîrg, de floarea soarelui și porumb pipernicit, toate amestecate haotic cu petic de pășuni năpădite de ciulini și scăieți. Prin geamul deschis al mașinii pătrunde un miros sălciu de pămînt stătut și de ierburi buruienoase. Apoi un sat cu case joase din chirpici gălbui, cu acoperișe pleoștite din paie sau olane, mă privesc nedumerite prin ferestruicile lor de-o palmă cînd muezinul din vîrful minaretului zvîrlit în cer cheamă cu glas tărăgănat credincioșii la întîia rugăciune. Prin curți dezgrădite printre acareturi lăsate la întîmplare mai moțăie-n picioare cîte-un măgar cu urechile dăbălăzate, mai latră înfundat cîte un cîine hămesit.

Apoi iar cîmpul ondulîndu-se în zare, alte sate cu căsuțe grămădite în jurul moscheelor în care s-au aprins lumini și șoseaua care aleargă afundîndu-mă într-o lume stranie, necunoscută mie. Și străbătînd satele acestea, satele acestea cu ulițe noroite, strîmte și întortochiate golite parcă de viață în dimineața asta care nu s-a limpezit încă pe deplin, îmi răsare în minte chipul mucalit al lui Bu Adam, acest erou plăsmuit de fantezia nestăvilită a bunului popor turc, pribegind prin lume să răspîndească vorbe de duh la adresa rînduielilor nedrepte:

„Bu Adam și tatăl său întîlniră odată o procesiune de înmormîntare.

— Tată unde duc mortul? întrebă Bu Adam.

— Într-un loc unde nu-i nimic.

Nici de mîncat, nici de băut, nici de-mbrăcat.

— Ai grijă, tată, — îi spuse Bu Adam, să nu-l ducă tocmai acasă la noi".

•

Edirne — fostul Adrianopol cotropit în 1363 de oștile Orhanbei trimise peste Dardanele să stabilească aici pentru aproape o sută de ani capitala statului turc în plină expansiune — ridică în văzduhul tulbure a dimineții siluietele subțiri a zeci de minarete. Dar Edirne nu mai are azi înfățișarea unui oraș care a fost cîndva capitala unui imperiu de care tremura Europa. E un oraș modest, un amestec bizar de antic, ev mediu și modern. Vile cochet colorate și magazine cu vitrine largi și somptuoase răsar printre ziduri în ruină, mîncate de vreme, printre dughene sărăcăcioase scufundate-n pămînt sau aplecate într-o rînă în fața cărora, așezați pe scaunele, deși abia se crapă de ziuă, picotesc de somn negustori bărboși în așteptarea primului client care să le facă safteaua. Ai impresia că acești oameni cu fața zmolită și cu tichie cenușie pe cap așteaptă acolo neclintiți de cînd lumea.

În ceainării apa e-n clocot. Cafeaua proaspăt măcinată te îmbie cu mirosul ei aromitor și te așezi o leacă la una din măsuțele rînduite în fața prăvălioarei și, sorbind din ceașcă lichoarea cu caimic, să mulțumești lui Alah că ți-a fost dat să bei pentru prima dată în viață o cafea adevărată. Și cînd ceașca s-a golit vei plăti cîțiva kuruși turcului care te-a servit cu o amabilitate ne mai întîlnită, el ți-i va lua, îi va freca de barbă vorborosind ceva în limba lui, își va duce apoi mîna dreaptă la inimă și la frunte în semn de adîncă mulțumire și, după ce te-a petrecut cîțiva pași, se va întoarce să moțăie mai departe pe taburetul din fața dughenei, iar tu, călătorule îți vei vedea de drum fără să mai simți oboseala nopții nedormite.

•

În dreapta Marea Marmara își întinde la nesfîrșit apele de culoarea cenușie. Nici o pală de vînt nu tulbură această oglindă imensă în care se reflectă cerul întreg. Departe, abia zărite, cîteva vapoare par înțepenite ca-ntr-o masă de plumb din care nu se mai pot zmulge. Și nu răzbate de acolo pînă la mine glasul nici unui matelot. O mutenie stranie domnește peste toată stepa aceasta imensă de apă.

Undeva în larguri bănuiesc existența Insulei Marmara cu vestitele ei cariere de marmură albă și roz din care neîntrecuți meșteri greci, romani și turci au cioplit lumii monumente arhitectonice menite să înfrunte veacurile, iar mai spre Bosfor a Insulei Büyük Ada, cea mai mare din grupul Insulelor Princiare, pe care în perioada sultana-

tului erau exilaţi prinţii pentru a li se tăia orce posibilitate de-a încerca să acapareze tronul tatălui lor. Nu din senin s-a născut aici proverbul: *„Între regi nu există legături de rubedenie"*.

Cînd şoseaua ajunge pe-o coamă de deal mă opresc să admir o clipă acesată încremenire de materie lichidă ce mi se-ntinde la picioare pînă departe unde se contopeşte cu cerul boltit de-asupra ei şi a mea, ca un uriaş clopot gata să vibreze.

Şi mă simt mărunt, copleşit de apele şi cerul acesta care nu m-au mai văzut şi care nu mă cunosc. Şi pornesc mai departe, alergînd într-un suflet pe şoseaua care nu se mai desprinde de mare pînă nu bate la porţile Istanbulului...

•

Istanbulul este aşezat pe ambele maluri ale Bosforului, strîmtoare ce leagă Marea Neagră de Marea Marmara. Partea europeană este tăiată în două de golful „Cornul de Aur" care se afundă în continent pe o lungime de aproape 8 km. Pe peninsula din sudul acestui golf se află oraşul vechi, *Stanbulul*, iar pe cea nordică, oraşul nou, *Galata* sau *Perá*. Două poduri uriaşe *Galata* şi *Atatürk* azvîrlite peste Cornul de Aur leagă cele două părţi europene ale oraşului. Odată pe zi aceste poduri se ridică lăsînd iachturile, şlepurile, remorcherele şi navele transoceanice să pătrundă în apele Bosforului şi de acolo în Marea deschisă.

Trei turnuri vechi — fiecare cu istoria sa — străjuiesc şi astăzi dinspre Bosfor oraşul acesta al vestigiilor şi monumentelor care evocă la tot pasul istoria sa aproape trimilenară, al templelor, moscheelor şi saraiurilor de o încîntătoare poiezie, renumit centru de cultură cu una dintre cele mai vechi Universităţi din lume înfiinţată în 1453, oraşul acesta în care huzurul şi luxul cel mai orbitor înfloreşte din sărăcia şi mizeria cruntă a meselor exploatate.

Turnul *Kizkulesi* sau turnul *Fecioarei* ce se înalţă la intrarea în Bosfor datează de pe timpul împăratului Constantin cel Mare. De-alungul secolelor el a suferit numeroase renovări. Numele acestui turn este învăluit în legende. Una dintre ele are ca personaj principal pe însăşi fiica împăratului Constantin. Se povesteşte că odată se înfăţişase la împărat un vraci care îi prevesti că fiica sa va muri muşcată de un şarpe. Auzind aceasta împăratul se mîhni foarte şi dădu ordin să se ridice în mijlocul mării o cetate. Cînd cetatea fu ridicată, îşi duse fata acolo să fie în siguranţă. Dar într-o zi prinţesei i se aduse un coş plin cu struguri. Fără să ştie că sub ei stătea încolăcit un şarpe prinţesa luă să mănînce. Şarpele îşi scoase capul şi o muşcă. Otrava lui fu atît de puternică încît fiica împăratului muri pe loc. De atunci, se zice, că turnul acesta poartă numele Turnul Fecioarei.

Turnul Bayazid este una dintre frumoasele construcţii de piatră rămase din epoca sultanului Mahmud al II-lea sub care a fost ridicat în scopul supravegherii oraşului.

De sus, din vîrful acestui turn, unde este amenajată astăzi o cafenea cochetă, privitorului i se deschide o panoramă foarte frumoasă a oraşului.

Iubito, coralii

Vino, vom merge departe
spre sud
trecînd prin Bosfor
şi Suez,
aici anotimpul e rece,
e ud —
numai nor,
despre soare nici un fel
de dovezi.

Acolo cerul e mult mai întins
şi oglinda sub el
ameţitor de profundă —
catargul şi vela
şi chipul acel
în mitul Endymion
etern se scufundă.

Trecutele vise şi nopţi
din onix
vor rămîne veşminte
emisferei contrare,
căci noi vom visli la stînga
de Styx,
spre mările Formelor
celor mai rare.

EMIL PINTEA

Turnul *Galata*, înalt de 68 de m., construit prin anul 1348 de către meşteri genovezi din ziduri masive de piatră, cu scări înguste spiralate avea şi el menirea de a servi ca turn de observare a Bosforului şi a oraşului.

Privit de la înălţimea ameţitoare a acestui turn, Istanbulul se prosterne la picioarele tale ca un *„acean al splendorii"*, cum îl caracteriza poetul turc Nabi, ca un oraş *„ne-*

cruțător de frumos", dîndu-ți senzația că este încălzit și astăzi de soarele gloriei lui de altădată.

*

Dacă te afli în largul Bosforului, partea europeană a Istanbulului care coboară spre mare în terase, îți crează impresia că ai în fața ta un oraș cu sumedenie de zgîrie-nori a căror albeață se îmbină deosebit de armonios cu verdele puternic al platanilor și castanilor. Impresia aceasta îți este creată atît de construcțiile moderne care țîșnesc suple de-asupra vechilor clădiri cît și de numeroasele cupole și minarete ale moscheelor grămădite aci.

În orașul vechi, Stanbul, se află cartierul *Fanar* locuit odinioară de familii bogate de origine greacă din rîndurile cărora sultanii turci recrutau domni pentru Țările Române în perioada cunoscută în istoria poporului nostru sub denumirea de *Epoca Fanariotă*. Astăzi el este un cartier modest locuit de muncitori, funcționari și mici meseriași. Nimic, în afară de nume, nu-ți mai amintește de spaima lui de-altădată.

Centrul orașului nou, Galata, cu intreprinderi industriale, instituții bancare, cu magazine moderne cu restaurante și hoteluri, cu clădiri somtuoase, locuințe ale familiilor bogate, cu jocul policrom al miilor de reclame de neon care te orbesc în timpul nopții, nu este altceva decît masca europenizată a Istambulului. Căci în Istanbul există de fapt două orașe: unul al celor care își pot permite orice dispunînd de orice și altul al acelora care nu știu dacă mîine vor avea ceva de pus în gură pentru că nu dispun de nimic în afara forței lor de muncă pe care nu au certiudinea că o vor mai putea-o vinde și la ce preț anume. Este de ajuns să părăsești, de pildă *Bulevardul Independenței* (Istiklâl Cadesi), strada cea mai luxoasă a Istanbulului, pentru ca numai după cîteva minute de mers să nimerești în cartierele muncitorești cu niște ulcioare înguste îmbîcsite de murdărie, lipsite de apă și canalizare și cu case încropite din te miri ce fel de materiale: piatră, lut, tablă, tinichea, nueile etc. Aici, în aceste cartiere, apa de băut se aduce cu sacaua și se vinde, ca orce marfă celor ce au nevoie de ea. Pentru locuitorii unor astfel de cartiere ca și pentru cei din suburbiile insalubre ale orașelor Turciei, *Orhan Veli*, unul dintre poeții cei mai talentați ai Turciei contemporane va fi scris versurile acestea de foc:

„Pentru voi sînt picioarele poștașului,
Pentru voi,
Și mîinile sacagiului,
Și sudoarea frunții,
Și gloanțele în piept
Tot pentru voi sînt . . ."

Fiind concentrată aici cea mai mare parte din industria țării și fiind și cel mai important port al Turciei, Istanbulul este în același timp și cel mai vechi și mai însemnat centru muncitoresc. Aici s-au format primele detașamente ale proletariatului industrial turc încă din prima jumătate a secolului trecut cînd au luat ființă cele dintîi fabrici și uzine, și tot aici au luat ființă primele grupuri comuniste care au jucat un rol important în pregătirea Congresului de unificare a organizațiilor comuniste din întreaga țară ce a avut loc în septembrie 1919 și prin care a fost creat partidul Comunist de a cărui activitate revoluționară nu poate fi desprinsă istoria Turciei moderne...

PETRE BUCȘA

LAURA POANTĂ: ANTIRAZBOINICA

RECVIEM PENTRU PYGMALION

...am învins!... am învins!... am învins!....răcneau învingătorii, sub privirile reci ale statuilor cioplite în piatra insulei. Cine învinge?, întrebau ei în vacarm de surle și chimvale, răspunzîndu-și singuri: — Cel puternic! Cine are adevărul? — Cel puternic! Cine are dreptatea? — Cel puternic! Cine are puterea? — Cel puternic! Noi sîntem învingătorii: am învins! Noi sîntem adevărul: am învins! Noi sîntem dreptatea: am învins! Noi sîntem puterea, noi sîntem cei mai puternici: am învins! am învins! am învins! Luați, se îndemnau între ei cu traistele burdușite de jaf, insula e bogată, avem de unde, luați cît puteți duce, prada ni se cuvine pentru osteneală, s-o împărțim frățește: al meu, al tău, al nostru, al meu, a tău, al nostru, al meu, al nostru, al meu, al tău, al meu, al meu, al meu, al meu... Să sărbătorim victoria!, aduceți mîncare și băutură, pe-ndestulate, să ne săturăm, să ne veselim! Și s-a adus mîncare și băutură, și s-au repezit ca lupii flămînzi pe oaia cea grasă, și au intrat cu picioarele în bucate, ține, na, pune, toarnă! cine cu cine să se mai înțeleagă? S-au îmbuibat, s-au moleșit, s-au pus pe rîgîit. „Femei!" scînci un grăsun cu bărbia năclăită toată de seu, „Femei! se treziră și-n ceilalți poftele cărnii, aduceți femei!" Și-au adus femei, dintre prizonierele care nu își făcuseră încă seama. „Haide, frumoaselor! năvăli sîngele în gușile lor buhăite, sfioaselor, rușinoaselor!" și tîrguiala se încinse: eu o vreau pe asta, eu pe asta, eu pe asta, asta-i a mea, ba a mea... Gata gîlceava: eu am luat-o primul, dar eu am văzut-o primul, și unul dintre ei îl pocni pe celălalt cu dosul palmei de-și scuipă dinții. Scoaseră săbiile și bătaia porni sălbatică. Cei de pe margine îi întărîtau: hai, grasule, hai, molîule, scoate-i mațele, rupe-i ciolanele, omoară-l... și l-a omorît. „A fost un luptător destoinic, îl regretă un locotenent tînăr, pe chipul căruia fiecare bătălie săpase cîte o cicatrice. Dacă am ajuns pînă la a ne ucide și între noi, atunci..." „Lasă gălăgia, săriră grijulii alți locotenenți, dați-i o muiere că i s-a urcat stătutul la creier!" „...primejdia încolțește în noi, a dat acum în pîrg, nu se lăsă locotenentul. S-au repezit lupii pe oaia cea grasă și au sfîrșit mîncîndu-se-ntre ei!" Deșteptul, nebunul, îl acoperiră ocările, dar alte glasuri îi răstălmăciră iute spusele: așa e, să nu fie prea tîrziu — pe ele, măăă! Și se dezlănțui urgia, oh, ih, ifh... Un urlet sfîșie păienjenișul de gemete: auuu, și-a înfipt colții în gîtul meu, nu vrea, scorpia, m-a mușcat! *Scorpia* se lipise îngrozită de o coloană, cu straiele rupte, cu părul lung, negru, răvășit, pe jumătate smuls. Ce ofensă pentru învingători, de neiertat! Împotrivirile feciorelnice îi ațîțară. „Rușine vouă, le aținu calea locotenentul pe chipul căruia fiecare bătălie săpase cîte o cicatrice. Atîția zdrahoni pe o biată copilă neprihănită! Cîți dintre voi ar putea să-i fie părinte? Gîndiți-vă numai că mîine poate, pofte de bestie vor rivni la fiicele voastre!" Însă cine și ce să-i mai fi stăvilit?

...apus cu răsarit unind
lovea un cioplitor ca-n piatră
să se oprească-al lumii timp...

se auzi cîntînd cineva, și învingătorilor le plăcu acel cîntec — aducea cu el tihna și dorul de acasă, și dragi aduceri aminte. Ca să le mai cînte, porunciră să fie adus cîntărețul. Și cîntărețul apăru între săbiile a trei zeloși soldați. „Cîntă!" ai glas frumos, ne-ai umezit ochii, sîntem mărinimoși, te lăsăm să ne cînți, hai, cîntă!" Cîntărețul rămînea mut și la rugăminți și la ordine. „Cîntă, distrează-ne și la-la-la!" Zîmbet sfidător, tăcere. „Ne înfrunți, ai? Nesocotitule, am putea să-ți tăiem limba, să te jupuim și să te frigem de viu!" Ideea de a-i tăia limba se dovedi mai practică: tăiați-i limba, n-avem nevoie de el, n-avem nevoie de behăielile lui, pedepsiți-l! Și-au scos cuțitele din teacă și... iha, iha, huuu...

...a sale pietre-n forme-nfrînte...

Ce se mai auzea? Un cîntec! Altul?! alt cîntăreț, același cîntec.

...în piatră cu unghii de sînge el cată
și piatra e om și omu-i de piatră...

Îndată, se luară cele mai energice măsuri: tăieți-le limba, să nu mai cuvînte unul. „Dar știți măcar ce spune cîntecul lor?" întrebă locotenentul pe chipul căruia fiecare bătălie săpase cîte o cicatrice. „Nu vrem să știm, smulgeți-le limba!" „E vorba de o legendă." „Ce? se încruntară ceilalți locotenenți, iar faci pe deșteptul?! Țineți pălăvrăgeala!" „O legendă, nu-și ținu pălăvrăgeala locotenen-

tul, legenda acestui pămînt." „Despre un conducător de oști?" îndrăzni un curios. „Despre un cioplitor." „Ce fel de cioplitor?" „Care a făcut ca piatra să prindă viață". Aș, ce trăznaie!, riseră pînă se umflară de rîs, cine-a mai auzit?, născociri, baliverne, nu-i lucru curat! „Chiar a făcut ca piatra să prindă viață cu adevărat?!" se interesă mai departe curiosul. „Posibil!" „A făcut s-au n-a făcut?" dori el o precizare. „Păi, e o legendă." Fisss! se dezumflă auditoriul. „În fața noastră e o legendă, profită locotenentul. Cum să luptăm cu ea, cum s-o înfruntăm? Oameni cu asemenea legende nu pot fi lesne învinși. Nu vom face decît să-i ajutăm ca lumea întreagă să-i cunoască mai bine. Ideile lor vor cuprinde pămîntul o dată cu întinderea noastră peste țări și mări, iar noi vom sfîrși ca niște mereu ucenici înaintea minunii lor de spirit." „Ete-te la el, cum vorbește fără șir, cum le dă lecții, cum își bate joc de ei, ce, îi ia drept proști, pe ei?!" „... din piatră a ieșit om și omul s-a făcut tare ca piatra. Toate privirile astea reci, și arătă spre statuile din jurul lor, cioplite în pietrele insulei, ne pîndesc, ne amenință. Trupurile astea grele, de stîncă, ne vor strivi sub ele. Sînt gata să se azvîrle asupra noastră." „Sigur e de-al lor" le întări convingerea patosul locotenentului care continua să strige: „cum să luptăm cu o legendă?, e mai puternică decît însăși piatra din care s-a zămislit, e glas de piatră, auziți-i ecoul, va veni un timp, cînd urechile noastre vor fi sparte de urletul ei." „A înnebunit, ne pune să luptăm cu pietrele, căzură toți de acord. E un trădător, are limba prea lungă!" Și concluzia: să-i tăiem limba! Noapte. Focurile se sting, tabăra se pregătește de culcare, învingătorii se întind pe paturi de piatră, sub privirile reci ale statuilor, frînți de oboseală și dezmăț, adorm repede, somn frămîntat, iar în visele celor duși la vale de șuvoiul de sînge al bătăliilor, apar munții locurilor unde s-au născut, munții aceia sterpi, flămînzi, golași, dar din vîrful cărora atunci cînd era senin, se zărea marea. *Spre mare, spre mare*, a fost îndemnul divin, și iată la picioarele lor marea. Caii lor au bătut valul în copite, adăpîndu-se din apa ei sărată, nemărginită. Dar cine îndrăznește să strice somnul învingătorilor, somn dulce, bine-meritat după îndelungata trudă? Zăngănit de arme, strigăte disperate, nechezat de cai: prizonierii au rupt lanțurile, au ucis paznicii, au fugit, au dispărut fără urmă. Spumegă de furie cel mai mare dintre învingători: Să-i prinde-ți pe toți, scotociți insula, scotociți și marea, îi vreau pe toți pînă la unul, aici, în fața mea, cu fruntea în țărînă, să nu se mai ridice niciunul, niciodată, în lanțuri să mi-i aduceți, vii ori morți, dar în lanțuri! Și-au alergat cu sîrg, și-au scotocit, și-au prins în cele din urmă un bărbat și doi copii, și i-au adus înaintea celui mai mare dintre învingători. Vînăt de mînie, acesta se năpusti asupra prizonierilor: De ce nu vă potoliți, mă?, de ce nu vă liniștiți?, ce mai vreți?, v-am învins, așa au hotărît armele pe cîmpul de bătaie, a curs mult sînge, noi am fost însă mai puternici, cu tăișul săbiei vă vom băga în cap cuvintele astea, pentru că nimic nu ne stă în cale, sîntem iureș peste depărtări. Sîntem iureș peste depărtări, răspund ca un ecou ceilalți învingători. „Cine ne stă împotrivă va fi spulberat, nimicit, distrus, făcut fărîme. Urnim munții, supunem valul — am învins și vom învinge, din victorie în victorie!" Din victorie în victorie!, îi răspundea ecoul. „Insulă după insulă!" Insulă după insulăăă... „...pînă la marea cea mai mare: spre mare!" Spre mare! „Vom cuceri și marea cît e de mare!" Să cucerim mareaaa! Prizonierul nu se mai abține și un zîmbet îi brăzdă chipul. Stupoare! Rîdea!? Îi ardea de rîs!? „Băgați-i rîsul în burtă, să nu mai rînjească, strîngeți-i lanțurile, mai tare, și mai tare, pînă la os!" Dar strînsura lanțurilor nu-i șterse zîmbetul de pe buze. „Nu mai rînji, că-ți crăp capul!" „Crapă-i capul!" Și l-au izbit peste gură, peste dinți, peste tîmple, și dă-i, și dă-i, să-i îngenuncheze, să-i lipească fruntea de pămînt, să-i bage rîsul în burtă. Bărbatul însă era rezistent, nu și-a dat atît de ușor duhul, iar cînd casapii au ostenit, el tot și-a mai ridicat puțin capul de parcă ar fi dorit să spună ceva — nu izbutea decît să își arate buzele rupte. „E rînjet, nu vedeți?, e rînjet, mîrîi învingătorul ostenit de supliciu. Cine te crezi, mă, cine? Cine s-a vîrît în tine și nu te lasă să mori, cine crezi că ești? Pentru că ești nimeni, învinsule, nimeni!" „Nu e un învins, se auzi răspicat vocea unui bătrîn cu privirea rece ca a statuilor din jurul său, care înaintase pînă în preajma celui mai mare dintre învingători. Uitați-vă în ochii lui: nici o lacrimă. S-a prăbușit copacul cu frunza încă verde. Fierul vostru cu care l-ați lovit nu este mai puternic decît zîmbetul său. Cel ce mai zîmbește nu este încă un învins." Se întrebară mirați la culme învingătorii de unde mai apăruse și cine mai era și arătarea aceea. Iar cînd le pieri mirarea, puseră mîna pe el, îl înșfăcară zdravăn, îl ridicară pe brațe, și nu mai știură ce să-i facă. Hrană la pești? Desigur, în mare, la pești, aruncați-l în mare! Sau după păsări. Cum după păsări? Aruncat în prăpastie, pînă jos poate prinde vreuna. Mai bine în foc, da, da, în foc, cenușa în vînt, în cele patru vînturi, că la ce ar mai fi folositor? Să răspundă sau să pună întrebări — oricum, prea incomod. În mare, în prăpastie, în foc! hopa-hopa-hop! „Stați, îi opri cel mai mare dintre învingători. Parcă l-am mai văzut undeva, nu-mi prea aduc

aminte. Unde te-am mai văzut, bătrîne? Chipul tău îmi pare cunoscut. Poate în copilărie Eşti între viaţă şi moarte — noi ţi le putem dărui pe amîndouă, pe rînd, dacă vrem. Tu ce ne dai nouă? Bătrîneţea ta şchioapă?" „Dincolo de viaţă şi de moarte ce îmi mai puteţi dărui?" „Îţi e de-ajuns." „Dacă nu-i dai vieţii împlinirea şi morţii împăcarea, ce rost au toate acestea?" Simţise învingătorul ceva deosebit în apropierea necunoscutului: Cuvintele tale nu sînt cele ale unui om de rînd, cine eşti?, care ţi-e numele? „Pygmalion, mi-e numele." „Şi ce cauţi aici, pe insula aceasta?" „Cioplesc... piatra, gîndurile, visele..." „Un cioplitor! Îşi descreţi fruntea învingătorul, o pasăre rară deci! Te primim ca oaspete, oricînd un meşter e primit printre noi cu cinste. Uite necazul ce ţi l-am făcut şi spune ce vrei de la noi." „Libertatea poporului meu." Cuvintele lui stîrniră chiote, ba unul şi întrebă dacă mai avea vreo glumă la fel de hazlie. „Mai am, nu îşi pierdu el cumpătul, mai am una despre o victorie ce s-a întors împotriva celor care au dobîndit-o prin forţă, şi asta pentru că nu s-au priceput ce să facă din ea... Ei, de ce nu rîzi? E doar plină de haz!" Lor le pierise cheful pentru că nu le ardea de glume proaste. Iar Pygmalion continuă în tăcerea ce s-a lăsat: „În munţii mei de piatră, deasupra norilor, îmi odihneam anii cei mulţi, însă tăcerea pietrei a fost tulburată, au ajuns pînă la mine suspine şi vaiet, pînă la mine au urcat aburii de pierzanie şi sfîrşire — mi-am spus că pe insulă poporul meu piere, că iubirea s-a făcut ură, şi-o frică de moarte mi s-a înfipt în inimă. Am pornit la vale, printre morţi frumoşi, cu ochii deschişi, în ochii lor mai încăpea cerul! Nici n-au cunoscut de partea cui s-a înclinat balanţa măcelului. Pe ei i-aţi învins?!" „Au rămas cei vii" se grăbi un locotenent. „Am cerut pentru ei libertate, dar cum oare mi-aţi da ceva ce nici voi nu aveţi?! Sînteţi învingători, dar nu ştiţi ce-i libertatea!" „Spune-ne, tu" deveniră ei ironici. „Aţi lovit sălbatic un tînăr, aţi profanat cu cruzime o fecioară... Trupul s-a încovoiat sub loviturile fierului, trupul s-a supus batjocurii, dar sufletul?" „Am făcut din fecioară mama pruncului nostru" răspunse plin de sine cel mai mare dintre învingători. „Copilul va creşte şi îşi va răzbuna mama." „Nici n-o v-a cunoaşte." „Va avea nevoie de suflet." „Îi va ajunge puterea, va cunoaşte gustul ademenitor al puterii, îi va fi destul. Şi-apoi copiii sînt mult mai înţelegători. Dacă nu crezi, convinge-te! Fii atent, Pygmalion!" Şi cel mai mare dintre învingători se adresă celor doi copilaşi prinşi în zori, odată cu bărbatul fugar: „Veniţi mai aproape, hai, apropiaţi-vă!" „Mişcaţi-vă!" îi îmbrînci un bărbos. „Nu aşa, nu te răsti la ei, îl dojeni marele învingător, nu te uiţi ce mici şi ce plăpînzi sînt?! Hai, nu vă fie teamă. Asta, arătă spre bărbatul cu buzele rupte, vă e tată, frate?" Copiii se ţineau de mînă speriaţi. „Tu, puse degetul pe cel blond, şi mai firav dintre ei, du-te şi dă-i o palmă, du-te, nu-ţi fie teamă! Îi dai o palmă peste mutra lui obraznică, e tot ce îţi cer." Copilul încremenise. „Nu vrei? De ce nu vrei? Ori ţi-e milă. Îl vezi trîntit la pămînt, într-un lac de sînge, şi ţi-e milă. De tine n-ai milă? Primeşte tu atunci o palmă în locul lui" şi laba păroasă a învingătorului se lipi de pielea îmbujorată a ţîncului. „Mai arde-i una, să înveţe altădată, se revoltară ceilalţi pe îndărătnicia lui. Du-te şi loveşte şi tu, dă-i o palmă învinsului, pocneşte-l peste bot, peste rînjet, hai, găgăuţă!" Dar găgăuţă începu să plîngă. „Iată, cioplitorule, el ştie să plîngă! Hei, tu, celălalt, apropie-te! vorbi cu vocea îndulcită marele învingător către al doilea copil, cel cu păr negru cîrlionţat. Ţi-e foame?, ţi-e sete? Ia, uită-te la pîinea asta, scoase un coltuc din desagă, e mare, bună! O vrei? Cît de slab este prietenul tău, dar tu nu eşti ca el, tu vei ajunge departe pentru că mă asculţi pe mine! Acum nu-ţi cer decît un lucru lipsit de importanţă: loveşte-ţi prietenul! Hai, dă-i o palmă slăbănogului! E lesne — ridici braţul şi... poc! Vei cîştiga pîine, n-ai mîncat de mult. Haide, puişor!" Atenţie mărită, învingătorul insistă: pîine caldă, bună, bună... Copilul păşi şovăielnic. „Haide, încă un pas, încă un pas, ridică braţul, loveşte, loveşte!" Şi copilul mai făcu un pas şovăielnic. „E pîine, caldă, bună!" Iar el ridică braţul şi îl lăsă să cadă peste obrazul prietenului său. „Bravo, izbucniră învingătorii, bravo, ai cîştigat pîinea, o meriţi, bravo!" „Şi acum, duceţi-vă, îi dădu marele învingător în seama unui soldat. Mai ai ceva de spus, Pygmalion? Te-ai convins cît de repede înţeleg copiii? Vom scoate din ei luptători — o armă vie, fără gînduri, fără sentimente. Ne vor fi de folosinţă, se vor bate pentru noi, pentru victoriile noastre." „Într-o zi, copiii aceştia vor creşte..." „Doar n-or să rămîie piperniciţi!" „... vor întreba cine le sînt părinţii. Care va fi răspunsul vostru?" „Fantezii, fantezii!" chicotiră ei. „Ce uriaşă şi de nestăvilit e fantezia, cînd gîndul şi sentimentul se unesc pentru a porni împreună!" „Vorbeşti de gînduri şi sentimente? se enervă mai marele învingătorilor. N-avem nevoie de ele! Ce-s alea? Dacă nu le îndoieşti cu fierul şi nu le înroşeşti cu focul, la ce-ţi trebuiesc?, mai bine lipsă." „Ele îndoiesc fierul şi înteţesc focul." „Nu te-ai săturat cu ce-ai văzut? Ce-lecţie mai vrei?" „Trimite un om după cei doi copilaşi!" „De ce?" „Trimite, învingătorule, insistă Pygmalion, trimite!" „Bineee, cedă acesta, să meargă cineva! De ce, te întreb încă o dată?" „Doar ca să se uite ce-fac." „Şi ce-ai vrea să facă?" „Cresc" îi veni

rîndul lui Pygmalion la ironie. „Dar nu oricum. Îi vom forma, îi vom modela, prin ei vom stăpîni lumea cu forțe noi, proaspete. Vor apăra tihna bătrînețelor noastre. Îi vom crește numai pentru a lovi, la ordin, iute, orbi, cu sete, din plin!" Îngîndurat, Pygmalion se îndepărtă, mîngîie trupul rece al unei statui, zăbovi îndelung și se întoarse cu brațele larg deschise. Uitați-vă în jurul vostru, la acest petic de pămînt aruncat pe ape, la acest petic de pămînt pe care domnește piatra, piatră în care plugul își rupe pornirea iar firul ierbii are nevoie de lacrimi să crească... aici, oamenii și-au aflat adăpost și-au așteptat furtunile, negoțul le-a adus cîștig, cîștigul vrajbă, și ură, și moarte... sus, în munți, un cioplitor trudea din greu cu piatra, insula era plină de pietrele sale cioplite, ce folos însă?, oamenii treceau nepăsători pe lîngă ele, iar cioplitorul muncea, cu sufletul mistuit de o aprigă dorință, și ziua chemată veni — cioplea în piatră o formă de femeie, femeia din piatră era tot mai frumoasă, ciocanul și dalta nu-i mai foloseau, loviturile lor nu și-au mai frînt ecoul în povîrnișe de munte, continua cu unghiile, cu oasele descărnate ale degetelor, piatra se înroșea în sîngele său, o minune se întîmpla, piatra se încălzea, tresărea, avea paloarea cărnii, respira, în ochi i se năștea o lumină!, minune!, — piatra trăia, trăia!!, *zeii au făcut aceasta*, au spus uimiți oamenii și au îngenuncheat la poale de munte! nu, nu zeii, ci omul cu credința lui în iubire, o credință fără margini în iubire... „Ai rămas pe gînduri, bătrîne? Ce-a fost apoi? întrebară curioși învingătorii, zi-i mai departe!, ne place povestea, mai departe, te ascultăm, da, te ascultăm!" „Deja ați început să mă ascultați?" „Mai departe, cerură ei, ce-a fost mai departe?" „Pe insulă, oamenii nu s-au mai ucis, vrajba și ura au dispărut, cu toții credeau în iubire." „Dar femeia din piatră?, cu ea ce-a mai fost? Ce-a mai urmat?" „Cioplitorul s-a iubit mult cu femeia din piatră, anii se scurgeau fără număr. Cioplitorul a fost puternic în fața nașterii, neputincios în cea a morții: timpul își are dreptul său asupra a toate cele trecătoare — femeia din piatră a trebuit să se stingă. Cioplitorul a plîns-o pînă a rămas fără lacrimi..." „Am venit de la cei doi copii" îl întrerupse cel trimis. „Și ce fac?" se interesă mai marele învingătorilor. Trimisul ezita. „Spune! i se ordonă printr-un strigăt, ori ai amuțit?" Iar trimisul se execută bîlbîindu-se: Pîinea, au împărțit pîinea între ei! Sprîncenele celui mai mare dintre învingători se încruntară și privirea lui se ațintì crîncenă asupra bătrînului Pygmalion. „Cioplitorule, scrîșni el, pe insula ta sînt multe pietre cioplite. Unde cauți cu ochii, ești întîmpinat gata parcă să fii primit în îmbrățișarea lor de stîncă. Sînt foarte frumoase, le-am admirat, ne-au plăcut și ne plac încă. Stau deasupra noastră și ne pîndesc fiece mișcare, fiece gest, fiece cuvînt, chiar și pe acela nerostit. Cu cît le cercetezi mai mult, cu atît rămîi mai subjugat frumuseții lor. Simți cum în tine se întîmplă ceva ciudat, ceva se schimbă, ceva pune stăpînire și nu mai ai vlagă să te rupi de vrajă, urmărea el atent satisfacția întipărită pe chipul bătrînului. Ce-ai zice, cioplitorule, dacă le-am sfărîma? De ce ai tresărit?! Le vom distruge înainte ca ele să ne distrugă. Va fi prea tîrziu, cînd îmbrățișările lor de piatră ne vor cuprinde strîns. Cine va mai avea atunci tăria să se desprindă din înlănțuire?" „Vă este frică de ele!" „Sînt dușmanii noștri muți. Ele sînt armele care întăresc sufletele voastre și se cuibăresc pe nesimțite la noi

EUGEN GOCAN: MAMĂ CU COPIL

în inimi. N-avem decît să le spargem, abia peste cioburile lor vom fi cu adevărat învingători." „Dacă distrugeți și pietrele, peste ce veți mai fi atunci învingători în țara asta de piatră?" Dar ordinul deja sună prompt, urlat cu ură de cel mai mare învingător: Soldați, prefaceți în praf și pulbere pietrele astea cioplite!, să nu mai rămînă nimic din amintirea acestui popor, ștergeți trecerea sa prin lume!, scrijeliți pînă și numele lui pe piatra de hotar, să nu mai aibe nume! Și ciocanele se porniră să bată nebune, și munții să vuiască din nou, să vuiască însă a sfîrșire. Un nor de praf a acoperit insula lui Pygmalion. Fierul e mai puternic decît piatra, gîndea trufaș învingătorul, iar cînd norul de praf se va risipi în vînt, nu va mai fi nimic, nimic din armele lor de piatră. „Și ce veți pune la loc, peste ruine?" întrebă cu durere în glas Pygmalion. „Fierul nostru, un magnific soare de fier. Ce poate fi mai măreț decît Soarele de Fier?!: lumină, căldură, viață! — un simbol fără cusur. Incandescența razelor sale pătrunde dincolo de iubire și ură, de bine și rău, de frumos și urît. Este simbolul perfect al puterii noastre, al înțelepciunii noastre ,al stăpînirii noastre, al superiorității noastre, al dreptății noastre, al adevărurilor noastre..." „... al minciunilor voastre, al mîrșăviilor voastre, al murdăriilor voastre!" „Cuuum?! se mînie crunt învingătorul, te împotrivești Soarelui? Nimeni nu se poate împotrivi Soarelui, pentru că va fi orbit, făcut scrum, nimicit! Sărman bătrîn, nu știi ce vorbești. Există ceva mai sfînt și mai pur ca soarele?" „Cine va crede în soarele vostru, în fierul soarelui vostru?" „Vor fi nevoiți să creadă, așa cum se crede în soarele dimineții, în soarele dătător de ziuă născător de începuturi. Cu cît noaptea e mai lungă, cu atît va fi mai dorit — Soarele luminii, al căldurii, al vieții!, Soarele puternic, își încrucișă brațele pe piept și coborî fruntea în semn de adîncă smerenie, soare orbitor, Soarele de Fier!" „Simbolul vostru fără cusur se va înălța în fiecare dimineață peste sînge, ruine și moarte, vorbi tare Pygmalion ca să acopere vuietul ciocanelor, își va izbi răsăritul de fierul vostru ucigător și razele-i vor lumina numai durerea. Soarele vostru de Fier se va tîrî pe un cer de smoală, șubred și muribund. Nimeni nu va crede cu adevărat în el." O învălmășeală la una din intrările în tabără îl întrerupse. Ce se mai întîmpla?! Cîțiva soldați, plini de praf și sînge, cărau pe umeri un trup lipsit de viață. „Ce-i cu voi? îi întîmpină furios cel mai mare dintre învingători, ce ispravă ați mai făcut?" „Numai o clipă, să ne tragem suflarea." „Nătărăilor, deschideți odată pliscul!" „Sfărîmam o piatră cioplită, pe un vîrf de munte. Flăcăul ăsta, și zvîrliră povara din spinare, s-a repezit ca un uliu spre noi, ne-a lovit, l-am lovit, s-a lipit de piatră, a îmbrățișat-o, cu sîngele lui a înroșit-o. L-am tras de-acolo și am început iarăși să sfărîmăm." „Și ce-i cu asta? De ce l-ați adus aici? Să fi continuat din ciocane, așa cum era mai bine, pînă la capăt." „Da, numai că s-a întîmplat ceva, de n-am mai priceput. Spărgeam din nou la piatră, bucăți groase se rupeau din ea și se rostogoleau la vale. Ni se rupea inima văzînd-o cum se năruia. Deodată, mortul a dispărut!, parcă s-a topit înghițit de coasta muntelui. Ne-am speriat, oameni sîntem. Să fie vreo vrăjitorie?, vreo răzbunare a pietrei fărîmate?, și-am aruncat uneltele. Ne-am pus pe rugi, să nu fi stîrnit cumva mînia zeilor. Dar unul din noi a zărit oameni furișîndu-se printr-o vîlcea. Ne-am dumirit: îl furaseră ai lui și-l duceau cu ei. Le-am luat urma, i-am pus pe fugă, am cărat mortul aici." Nici ceilalți n-ar fi știut ce altceva să facă. Tăcură îndelung, frecîndu-și scăfîrliile. „Tu ce zici, cioplitorule, de ce l-au furat?" „Pentru a-i face poate cele cuvenite unui mort." „De, au și ei obiceiurile lor, se mulțumiră cu răspunsul cîțiva. Nu trebuie să tăiem firele în patru! Mai bine am porni jocul, să ne mai dezmorțim încheieturile, să pregătim mesele și multe femei, femeiii!" „Numai la dezmățare vă stă mintea, îi certă aspru cel mai mare dintre ei, ați ajuns niște porci. Nu veți mai fi în stare nici să țineți o armă în mînă". Glasuri răzlețe ripostară timide: ce-ai cu noi?, lasă-ne în pace, destul cît am asudat, să ne bucurăm de victorie. „Doar unul dintre noi a înțeles din vreme. Ne-am astupat urechile, i-am zis *nebun* și-am terminat cu el. Aduceți-l!" „*Deșteptul* nostru, se strîmbară acru locotenenții, ne-a bîrîit destul cu palavrele. Să-l încercăm acuma, dacă-i grozav. Să audă și el pocinogul cu mortul furat, ei cît o să priceapă?" Și imediat, locotenentul pe chipul căruia fiecare bătălie săpase cîte o cicatrice apăru însoțit de doi străjeri. „Ascultă cu atenție și dezleagă misterul: ei sfărîmau o piatră cioplită, cînd un flăcău, ăl de zace colo înțepenit, s-a repezit ca un uliu spre ei..." ...mmn... ...mmm ...nm..., scoase niște sunete ciudate locotenentul. „A și priceput, se destinseră ceilalți locotenenți, eram siguri că le va dibui tîlcul!" ...mmn... mmm... nm... „Ai?, ce-a zis?!" ...mmn... mmm... nm... „Nemernicilor! răcni spre locotenenți cel mai mare dintre învingători, v-ați grăbit în nerozia voastră și i-ați tăiat limba! Apoi către Pygmalion, reținîndu-și cu greutate furia: de ce l-au furat, îți închipui că nu-mi dau seama? Le trebuia un sfînt, un martir, aveau nevoie de el ca semn al sacrificiului suprem — în moarte ar fi fost invincibil, plătise doar cu viața credința sa." „Ați călcat pe un pămînt sfințit de cel mai frumos senti-

ment al omului — iubirea. Cum ați fost în stare să-i terfeliți altarele! Mă uit cu groază la tînărul acesta sfîrtecat și mă întreb: cine și ce îl mai pot scoate din gheara morții? Preschimbă, modifică, dar păstrează-te în virtutea aceleeași legități!" „Poți și greși, omul e supus greșelii!" „Să îi lăsăm loc greșelii să se îndrepte. Ce fel de lemn mai este cenușa?" „Ne aflăm în război, e pîrjol!" „Cînd primul ucigaș, motivîndu-și crima, a fost iertat, răul a intrat în lume pe poarta cea mare". „Am pornit o bătălie și trebuie s-o cîștigăm. Vom lupta cu legendele voastre, cu obiceiurile, cu gîndurile, cu sufletele și cu morții voștri! Îi vom nimici, îi vom distruge!" „Prea multă crimă, prea multă vărsare de sînge și de lacrimi! Pînă cînd?, pînă unde?" „Pînă la capăt." „Și după aceea?" „Nu va mai fi un *după aceea*." „De ce atîta cruzime?, de unde ați adunat în voi atîta ură?" Cel mai mare dintre învingători se calmă subit, își încrucișă brațele pe piept și glasul lui căpătă o anume solemnitate: Cioplitorule, avem și noi legendele noastre, Legenda *Păstorului Care Privește Spre Mare*, legendă a pămîntului nostru. „Un păstor care privește spre mare?!?" „Venim dintr-o țară îndepărtată, o țară de piatră cu munți înalți de piatră, turmele noastre se tîrau mereu flămînde prin iarba săracă și arsă de soare, erau singurele noastre averi, de ele depindea totul. Pe cel mai înalt vîrf de munte, străjuiește, săpat în stîncă de granit, Păstorul, cu mult meșteșug făurit, parcă-i viu, parcă-ți vorbește, mînă de zeu l-a săpat în piatră, ochii lui caută, prin norii ce înnegurează zarea, un petec de apă — de aceea l-au numit *Păstorul Care Privește Spre Mare*." „Cunosc, dar au greșit cei care l-au numit astfel." Afirmația lui Pygmalion surprinse. Se explică: Ochii săi privesc cu forța nestăvilită a omului de a se apropia de sine însuși și, în același timp, de contopirea lui cu universul din care face parte, o fierbinte chemare la dezlegarea tainei asupra menirii sale — în privirea sa, pămîntul se unește cu cerul — zămislit din piatră, țîșnește spre înălțimi într-un îndemn primordial de a se elibera din materia-mamă și a se spiritualiza în esența eternă! Deși nu-l prea înțelegeau, le plăcea bătrînul, „...deasupra norilor, continuă el, cerul său este mereu senin și pur, un cer al adevărului, al binelui, al frumosului, al libertății, al fericirii infinite, e triumful zborului spre lumină, destrămarea echilibrului fragil al efemerului și intrarea în armonia absolută, prin apoteoza conștiinței de sine: acesta e glasul divin al pietrei amestecat în tunetul ploilor de primăvară!" După un scurt moment de reculegere, cel mai mare dintre învingători rosti cu o și mai vădită solemnitate: Într-un an, soarele a topit iarba de pe coasta munților noștri, turmele au început să piară înfometate, în al doilea an, la fel, și în al treilea; s-au abătut nenorociri peste poporul meu, foamete, boală, moarte, se prăpădeau copiii, și mamele își smulgeau părul din cap, vuiau stîncile de mugetul sfîșietor al turmelor; ce să mai fi făcut?, încotro să cerem îndurare?, cine să ne asculte rugile? eram la capătul puterilor și al răbdării... deodată însă, ceața cea deasă s-a spart ca prin miracol, și-n razele soarelui vitreg s-a ivit, pe vîrf de munte, Păstorul, am alergat spre el, ca într-o unică speranță a izbăvirii, carnea de pe trup ni s-a rupt în tăișul bolovanilor, și-n urma noastră a rămas un drum de sînge; am ajuns istoviți, strivindu-ne genunchii de stînci în rugăciune, așteptarea ne devenise grea, apăsătoare, în iluminarea aceea albă, lăptoasă, dar, ca prin farmec, totul în jur a luat culoarea cerului și soarele s-a frînt în curcubeie peste creștetele noastre... *spre mare! spre mare!* a răsunat divin un glas și în ochii Păstorului s-a aprins o lumină stranie, fantastică, am lipit urechea de piatra lui și am auzit vuiet de valuri, oameni și animale au pornit de-a valma, spre mare! Pygmalion tremura, fruntea îi ardea ca focul. Se lăsă frînt pe o lespede de marmură și se ghemui. Puterile îl părăsiseră. Învingătorii se oferiră să îl ajute, el îi refuză printr-un gest moale, vlăguit. „Nu uita că ești oaspetele nostru. La noi, cioplitorii sînt respectați, le dăm toată cinstea cuvenită. Odihnește-te, trebuie să te refaci, ți-o fi foame, hai să mănînci ceva!" „Lăsați-mă, acum lăsați-mă singur, nu mai am nevoie de nimic, îngînă Pygmalion pe lîngă alte cuvinte fără șir. Păstorul se prăbușește, în zadar se luptă cu piatra din el, oamenii nu-l ajută să-și ia zborul spre necuprins. Nu vor, sau nu pot? lupta lui continuă, materia trebuie învinsă, e necesar timp, dar și grabă, în fiecare din noi sălășluiește un Păstor însetat după zbor, să nu-i tăiem aripile, să nu-i împiedicăm elanul!" Îi respectară dorința de a rămîne singur. Și noaptea venise, adusese cu ea somn. Paza se întărea, focurile se stingeau, din cerul senin, stelele coborau printre pietre, liniște. Noapte bună, Pygmalion, noapte bună! „Ce e bine — ce e rău? gîndește Pygmalion în singurătatea sa. Ce e frumos — ce e urît? Ce e adevărat — ce e mincinos? Asta e bine! Ba nu, e rău! De unde știi? Eu știu, tu nu știi. Eu știu că nu știu, dar cît trebuie să știu ca să știu că nu știu? Cît trebuie să știi ca să știi că nu știi? Tu știi?! Spune-mi atunci, spune-mi: cît trebuie să știi?..." Din apropiere, deslușì o șoaptă: Pygmalion!, Pygmalion! „Cine mă cheamă?" tresări el. „Te-am căutat peste tot, ne-a fost frică să nu te pierdem" se mai auzi din întuneric șoapta. „Ce vreți?, nu mai pot, nu

mă mai simt în stare!" „Pygmalion, nu ne recunoşti? Sîntem poporul tău!" „Pe mine nu mă mai recunosc, eu cine sînt?, cine sînt eu?" „Doamne, ce ţi-au făcut? Cum s-au purtat cu tine? Nu te speria, acum eşti între ai tăi. Să fim cu băgare de seamă, să nu ne simtă paznicii. Ţi-am adus o pătură şi un burduf de vin. Bea să te încălzeşti, pune-ţi pe umeri pătura!" „Da, mi-e frig, mi-e frig şi sete!" „Ia, e bun, se desprinsese o umbră din negură. Eşti iarăşi al nostru, Pygmalion, iarăşi!" „Pygmalion! Care Pygmalion? Unul e Pygmalion? Sau doi? Sau trei Dacă mă gîndesc, mă doare inima... ciudat!" „Vino cu noi, îl trase uşor umbra mai la fereală, să mergem!" „Pygmalionul iubirii — Pygmalionul urii, Pygmalionul creaţiei — Pygmalionul distrugerii, Pygmalionul vieţii — Pygmalionul morţii: confuzie! Şi de la confuzie la nimicire un singur pas", se aşeză slăbit, refuzînd să îi însoţească. „Îţi cerem ajutorul, nu mai avem vreme de pierdut, te aşteptăm să-ţi iei locul în fruntea noastră, şoptiră mai multe glasuri. Ai noştri s-au ascuns în munţi, sînt tot mai numeroşi pe zi ce trece, avem şi arme, am strîns săbii, lănci, topoare, ne-am adunat în jurul pietrelor tale cioplite. Ne lipseşte doar semnalul pornirii la luptă." „Staţi lîngă pietrele mele? Sînt frumoase pietrele mele, aşa e?" „Da ,sînt frumoase, împrumutăm de la ele tăria". „Parcă te îndeamnă la prietenie, la înţelegere, la sinceritate. Privindu-le, devii mai bun, mai drept, mai puternic. Pietrele mele întăresc sufletul!" „În numele lor vom învinge, murmură ceata de umbre, vom sări în gîtlejul duşmanului cînd nici cu gîndul nu va gîndi." „Duşmanul din noi trebuie învins, ăsta e rostul pietrelor mele... mai daţi-mi vin să alung frigul din oase!" „Pygmalion, să ne grăbim, oricînd paznicii pot să ne prindă. Haide cu noi spre o nouă şi măreaţă creaţie: cea a libertăţii, desăvîrşeşte-o, cioplitorule de suflet. Haide cu noi spre o nouă legendă!" „Mi-am înfipt unghiile în lespedea mormîntului ei şi sîngele mi s-a amestecat cu lacrimi, vorbi el cu mintea rătăcită. M-am aruncat din nou asupra stîncilor de granit. Ciocanul şi dalta îmi erau neistovite, zeci de pietre, de-a lungul şi de-a latul insulei, luau forma ei, o formă desăvîrşită, tot mai apropiată perfecţiunii. Tot mai frumoase şi tot mai reci, tot mai de gheaţă! Zadarnic, momentul acela sublim nu a mai fost niciodată atins... o clipă doar, cînd om şi piatră s-au contopit într-o creaţie unică, irepetabilă, o clipă doar pentru întregul unei vieţi! Şi după aceea iarăşi pînda, chinul... nimic altceva decît chinul..." „Pygmalion, ne eşti necesar ca însăşi libertatea. Clipa se pregăteşte acuma, flacăra ei mocneşte. Fii conducătorul, poartă-ne spre victorie! Să le ştergem de pe buze zîmbetul trufaş, să orbim privirile Păstorului lor sacru, să le nimicim legenda, să le facem cioburi simbolurile, praf şi pulbere să se aleagă de ele!" Îi întinseră o sabie: Ţine-o, e a ta!, lasă-ţi ciocanul şi dalta, croieşte o altă legendă cu fierul armei, cu sabia, cu sabia! „Să ucid?" „Îţi poţi salva poporul, salvează-l! Se va naşte o nouă legendă, la fel de sfîntă, oamenii i se vor închina, i se vor ridica altare, vor crede în ea cu toată fiinţa!" „Vor crede?" „Le aduce libertatea!" „Cu ce preţ!" „E preţul sîngelui, sublima jertfă prin moarte spre viaţă. Hai, speranţa unui popor te cheamă!" „Mi-aţi dat o armă, doar atît o armă, se cutremură bătrînul. Cu ea îmi pot ucide duşmanul, fraţele, ori pe mine însumi: crima rămîne tot crimă, iubirea tot iubire? Azvîrl fierul ăsta, unealtă oarbă în mînă de orb. Armele mele sînt cu mult mai puternice, ele se ascund în suflet şi vor înfrunta veacurile. Învăţaţi cum să le mînuiţi! Dacă vreţi să-mi daţi, daţi-mi arma cu care să supunem cel mai mare dintre duşmani — t i m p u l. Luaţi-vă înapoi unealta vărsării de sînge, cu care voi încercaţi să opriţi în loc t i m p u l. Plecaţi!" „Pygmalion, nu ne lăsa, fă-o pentru poporul tău!" „Cum să vă fac să înţelegeţi, cînd eu însumi nu mai înţeleg nimic? Nu mai ştiu, e ceaţă... întrebări şi răspunsuri îmi muşcă din piept, mi-l sfîşie, mă înăbuş, luaţi-mi gheara lor de pe suflet. Cioplitorule, unde ţi-ai dosit dălţile şi ciocanele? Le-ai pierdut, nefericitule! Şi dacă nu le-ai fi pierdut, la ce ţi-ar mai fi folosit? Ce să mai zgîrii munţii?!" „Însoţeşte-ne!" Bătrînul, de neînduplecat. Ceata războinicilor se sfătui în pripă, trebuia să se întoarcă: a doua zi aveau lucruri importante de înfăptuit, a doua zi porneau la luptă şi pe steaguri puseseră femeia din piatră a lui Pygmalion, să triumfe în faţa flamurilor Păstorului sacru. Îşi luară cu părere de rău rămas bun şi noaptea le mistui umbrele. Linişte şi întuneric din miez de noapte... mmn... mmm... mn... Îl căuta pe Pygmalion locotenentul pe chipul căruia fiecare bătălie săpase cîte o cicatrice. „Ce este *deşteptule, nebunule?*" ...mmn ...mnm... „Nu îl certa pe moşneagul ăsta, nu fi supărat pe el, nu mai poate, a îmbătrînit dintr-o dată. Bei? îi întinse burduful cu vin. Bea, e bun! Nu vrei?... Nu-mi lua burduful, dă-mi-l înapoi, mi-e frig... e prima oară că beau!" ...mmn ...nmn... mmmn... „Stai, aşează-te aici, lîngă mine, vreau să îţi spun... Păstorul, Păstorul sacru, Păstorul Care Priveşte Spre Mare..." ...mnm ...mmmn... „Eram tînăr, oho, cu mult mai tînăr... eu l-am cioplit în piatra vîrfului de munte".

VICTOR NICOLAE

Zile

Zile, înălțări, crestele munților,
soarele, geneza patriilor viitorului.
Traversata genune din mările idealurilor,
divinizarea, liman și leagăn Absolutului.

Unduiri, încoronările frunții cu galaxii,
fuziune cu nemărginirea iluminării.
Focul de cuvinte, fecundatele solstiții,
erosul dezlănțuindu-se sub frunza infinirii

Arderi

Arderi, sălcii plingătoare, coame de nori.
Cleștaruri, apele fluviului, soarele.
Unduiri nesfîrșite, zorile visului,
un leagăn de aer și ochiul sacru.

Sunetele stropilor de rouă, cuvintele.
Dinamica stelelor, pădurile, timpul,
colonii mișcătoare, zilele și nopțile.
Idolul visării, floarea de lotus, iubirea.

Țărmul

Țărmul, aur, orizontul prometeic.
Dimineața, vulcanii din gînduri.
Zăpezile, moara, lacrima, cerul,
statorniciri unice și inima un imn.

Buzele în comete heraldizează nume,
joc tandru și rugăciune totodată,
o flacără nestinsă, vidul inexistent,
corp de inorog și limitarea neliniștii.

ION ANGHEL

Scrisoare

lui Lucian Blaga

ia Lancrăm vin azi tinerii poeți
nici eu nu știu pentru a cîta oară
să-ți spună că intrăm în Primăvară
printre aceleași calme dimineți

mirabila-ți sămînță germinînd
crescu și prinse-aicea rădăcină
bătrînii satului și-acum suspină
cînd înspre tine-i poartă cîte-un gînd

sînt tot bogate grînele-n cîmpii
și-aceleași sărbători se mai întîmplă
copiii îți așează flori la tîmplă
să-ți fie somnul plin de poezii

întotdeauna viața naște vieți
pădurile nicicînd n-au timp să moară
chemați de-această calmă Primăvară
la Lancrăm vin azi tinerii poeți...

Rătăcire în lucruri

îi frig singurătății fără mine
cum mi-e frig mie fără poezii
aud cum curge răul înspre bine
și cum se coace somnul în copii

mă rătăcesc în lucruri ca pe-o hartă
și-n dragoste e-atîta de tîrziu
cuvîntul ce-l rostesc e doar o poartă
deschisă celor care nu mai știu

îi frig singurătății fără mine
zadarnic anotimpul îl rechem
nu sînt decît un nume scris cu-aldine
în timp ce tu ești cel mai lung poem...

Primăvară la Teiuș

pe peronul gării din T e i u ș
a sosit prieteni primăvara
parcă văd imensul ei arcuș
căutînd printre salcîmi vioara

ceferiștii-aleargă ca pierduți
manevrînd spre burguri transilvane
trenurile pline cu recruți
ce transportă iarna-n geamantane

perechi de îndrăgostiți ascunși
sărutîndu-se așteaptă seara
pe peronul gării din T e i u ș
am văzut prieteni primăvara...

IOAN VASIU

Studiu pentru un pod peste mare

Iar mi s-a făcut dor.
Veți zice e un joc de copil,
veți zice tinerețea lui o fi rămas
pe undeva pe-aici, prin Transilvania
și iată-l de-abia găsindu-și cuvintele.
De-ar fi doar atît!
strig eu
pe cînd cobor în gara din Cluj
și trec Someșul,
punînd în cutia de poștă 123
această scrisoare,
fără a spune nimănui c-am fost,
c-am plecat la aceeași amiază
spre Bucovina
cea cu lacrimi în ochi.

MARCEL MUREȘEANU

Mereu un sens totalității

eu sînt acel care devoră
dar și un vultur devorat
sfîrșesc mereu spre a deschide
felul de-a fi ce mi s-a dat

exist multiplicînd eternul
în ordinea ce o supun
să mă supună rotunjită
piatra de moară, să adun
mereu un sens totalității
cu nerăbdarea strînsă-n frîu
din fascinație adîncă
să picure vînjosul rîu

jertfindu-mi curiozitatea
sînt cel care devoră-n plin
reverberație captată
prin seceratul meu destin!

Asprimea ca giuvaier

1

ca simplitatea umbrelor să fiu și tot mi-aș alege
pămîntul ca partener de viață și moarte

2

pedepsei căreia m-aș supune fără să scirșnesc este să
iubesc pe veci iubirea și să urăsc de-apururi ura

3

din cornul razei curg îndrăgostiții-cortină de stîncă durerii

4

gările tăiate în două de trecerea trenurilor, în jur
nesomnul meu — singura draperie netrasă

5

fiecare mugure-un sfinx ghemuit pe creangă, deocamdată
povestea e sub cheie-văduvă moștenitoare

6

gura firului de holdă deschisă spre-a-mi absoarbe chipul
de care trage și creanga înmugurită, frigul s-a ascuns
sub beregată să nu-l ajungă apa iar aerul e caleașca de
argint în care-i iubita ce vrea să-mi despice sărutul în
două, ce greu învață litera această lecție!

7

lutul-scheletul literei ce-a înțepit suflarea focului viu

8

sănătatea cîntecului vine de la felul în care lași deschiși
porii lemnului

9

singurătatea-os lustruit pentru a fixa adevărul
la căpătîiul cuvintelor

ION MĂRGINEANU

Peisaj autumnal

Ce abur alunecă și mă pierde
Încă umblînd prin cenușa
Cîmpiei peste care
Numai scoicile drumului sur
Amintesc nebunia copitelor
Marele ropot săgetînd înserarea
Și șuierul coasei pururi flămînd
Tăvălit între turnuri de vamă?
Lemnul s-a copt și-i cîntă
Plecarea secera lunii căzută
Sub brumă rugină așterne amurgul
Grăbit pe o limbă de clopot

Vino iubito, te-apleacă și-ascultă
Dintr-un capăt de soare cum vine
Peste cringuri de fluturi aprinși
Calul meu nechezînd, calul meu.

Doar muzica acestor neliniști

Acum cînd te întorci în grădinile
Marilor întîmplări ale harfei
Descoperi clipoceala toamnei
Ca o gutuie bolnavă.

Nimic despre goana de mînz
Printre trandafirii decapitați
Nimic despre salvatoarele
Poduri ale memoriei
Doar muzica acestor neliniștitoare
Sfere abia atingîndu-se
În după-amiaza de plumb

O, frumoșii tăi sîni înecați sub cuvinte!

ION BELDEANU

Acord tîrziu

1

Ai apărut ca un acord tîrziu
de luth — strunit cu așteptări ascunse —
sub masca unui straniu eremit
ce-și poartă inefabilul pe buze.

Deși aproape, nu pot să te-ajung,
să-ți pipăi urma cuielor din palmă...
prin ce holocaust să te conjur,
să iei, fierbinte, a singelui meu vamă?

2

În calcarul singurătății mă retrag
ca melcii, peste iarnă,
adînc spre cochilie;
întrebările mi le aștern pe prag,
răspunsuri
n-au de unde să mai vie.

De mine prea departe
ca însămi să m-ajung,
scald în tristețe
cornul lunii — ciung!

3

Cumpăna verii
înclinată spre toamnă
rețează țeasta lunii peste grădini pustii...

Știam că-mi ești aproape...
aș vrea să nu mai vii...

4

Singurătatea mea însingerată
albi trandafirii blîndelor paragini;
ochiul e-ntors în așteptare mută.
tristețea toamnei mele
n-are margini!

DESPINA MINCU

ÎNTÎLNIREA

Se plimbă un timp prin fața ușii pe care scria: „Dr. Dinu Alexandru" și mai jos orarul său de consultații. Apoi intră în hol. Acolo așteptau vre-o cîteva persoane. Un bărbat și niște femei. După aceea mai veniră alții. Îi lăsă pe toți să intre în cabinet. In sfîrșit ușa se deschise și cea care ieși ultima din cabinet fu o femeie foarte corpolentă. Atunci auzi, pentru prima oară vocea lui: „Dacă mai e cineva, să intre!"

Privi în jur. Nu mai era nimeni. Și intră.

— Bună ziua! zise ea cu sfială.

— Bună ziua! luați loc, vă rog! îi răspunse medicul fără să-și ridice ochii de pe fișa pacientei care abia ieșise.

Ea însă rămase în picioare în mijlocul cabinetului, privindu-l: „A albit și el. Are și un început de chelie", gîndi ea.

Medicul, isprăvind, puse fișa alături și cu un gest stereotip al mîinii o invită din nou să se așeze. Dar, uitîndu-se la ea încruntă din sprîncene, își îngustă ochii și se ridică brusc de pe scaun:

— Elena!...

Vru să-i vină în întîmpinare dar se opri la colțul biroului. Apoi se lăsă la loc pe scaun ștergîndu-și fruntea cu dosul palmei:

— Elena!... Era cît pe aci să nu te recunosc!... Cu toate că ești, aproape neschimbată!... Ocupă loc, te rog!... la loc!...

— Ea zîmbi șters, făcu doi pași și se așeză strîngîndu-și la piept poșeta mică din piele de șarpe. El continu s-o privească și nu-i venea a crede. Această femeie încărunțită cu mult înainte de vreme, slabă, cu ochii încercănați, cu figura marcată de o suferință ascunsă, cu mersul șovăitor, specific tuturor bolnavilor care treceau prin cabinetul lui, să fie oare chiar ea? Fata aceea mîndră și frumoasă pe care el o iubise cîndva? O iubire ce îl urmărise mereu de-a lungul acestor ani care trecuseră atît de repede și aproape pe neștiute?

Crescuseră în același cartier, el fiind mai în vîrstă decît ea cu vreo patru ani. O întîlnea mereu în drumul său spre casă și nu îi dăduse nici-o importanță. Asta pînă într-o zi cînd i se păru că devenise din cale afară de frumoasă, cu o ținută elegantă, cu un fel mîndru de a-și ține capul, cu un mers apăsat și cu talia mlădiindu-i-se grațios lăsînd impresia că era conștientă de propria ei frumusețe. Avea un păr lung, negru și puțin ondulat care i se revărsa în valuri peste umeri pînă aproape de talie. Și se îndrăgostise brusc de ea. Își amintea cît de mult îi admirase părul acela care acum era înspicat și tăiat scurt. Pe atunci el era un băiat deșirat, blond, cu ochii albaștrii spălăciți ascunși în dosul unor ochelari cu dioptri mari și încă nu avea nici-o situație. Urma medicina. Tatăl său căzuse în război pe cînd el avea doar cîteva luni. Mamă-sa, femeie necăjită, ca să-l poată ține prin școli spăla rufe pe la cine putea. S-a stins însă din viață fără să-l vadă ajuns medic. Îndrăgostit pînă peste cap de frumoasa Elena, și fiind în preajma absolvirii facultății, îndrăznise într-o seară romantică de primăvară, înfrîngîndu-și timiditatea, să-i ceară mîna. Ea însă, nu numai că i-o refuzase cu brutalitate, ci îl mai și jignise. Atitudinea ei atît de brusc schimbată, nu și-a putut-o explica nici atunci și nici mai tîrziu și suferise îngrozitor. Asta pînă într-o zi cînd află cu oarecare stupefacție că se căsătorise cu un reputat pianist care însă era mult mai în vîrstă decît ea. Nu o mai întîlnise. După absolvire, fusese repartizat într-o localitate din Bărăgan unde a rămas cîțiva ani pînă cînd a reușit să ocupe, prin concurs un post de medic psihiatru în capitală. Aici s-a reîntîlnit cu mulți dintre foștii săi colegi de școală sau de facultate. De la ei aflase, fără să vrea, că iubita lui din tinerețe a divorțat, după vreo cîțiva ani de reputatul pianist și că apoi s-ar fi recăsătorit cu un bărbat care ocupa o funcție destul de înaltă în ierarhia socială. Și anii trecură, el rămînînd tot neînsurat, dar cu imaginea frumosului ei chip în suflet. Ani de zile nu mai știuse de ea nimic pînă de curînd cînd aflase că era din nou singură și foarte bolnavă. Acum era aici, în fața lui. Și el o privea emoționat urmărindu-i mișcarea neliniștită a degetelor pe poșeta ce și-o ținea în poală. Tăceau amîndoi. După un timp ea fusese aceea care întrerupse tăcerea:

— Dinule, sînt foarte bolnavă... știu asta... Medicii însă mă mint. În continuu mă mint... Dar tu, în virtutea a ceea ce a fost frumos cîndva între noi, trebuie să-mi spui adevărul. Știu, m-am purtat urît cu tine în seara aceea, dar...

— Lasă asta, spuse el, ca trezit dintr-un vis.

— Știu, continuă ea, că n-am nici un drept să te rog tocmai pe tine să faci asta, adică să-mi spui cam cît aș mai avea de trăit. Am plătit însă foarte spum felul idiot în care m-am purtat cu tine atunci. N-ar avea nici un rost să-ți spun acum de ce a trebuit să iau atunci atitudinea aceea de care apoi m-am căit toată viața. Se vede că așa ne-a fost scris: să nu fim împreună... Știi, Dinule, că dacă am îndrăznit să viu n-am făcut-o pentru mine, ci pentru mama. Cînd se va apropia momentul, aș vrea să plec undeva. Asta pentru ca să nu mă vadă murind. Îi voi spune că plec undeva

într-o delegație, sau la ceva cursuri în străinătate. Așa m-am gîndit să-i spun. Va suporta poate mai ușor despărțirea. Și de aceea te-aș ruga să-mi spui cam cît mai am de trăit...

Vorbea încet, calm, cu pauze lungi. Dar lacrimile nu și le putu reține și cînd isprăvi o înecă plînsul. Își scoase din poșetă batista și, după ce își șterse ochii și se calmă, spuse:

— Iartă-mă, te rog! N-am vrut să fiu melodramatică și iată că... Dar nu mai am nervii de altă dată.

El se ridică de pe scaun, se apropie de ea și o prinse ușor pe la spate de umeri:

— Haide, nu plînge! N-are nici un sens. Ridică-te, mai bine, și vino cu mine la fereastră. E primăvară. E cald și pomii au dat în floare. S-au vino să luăm masa împreună. Am terminat cu consultațiile pe ziua de azi. Mergem undeva la un restaurant, poate la Șosea, poate în altă parte. Unde vrei tu. Da? Știi ce? Ce ar fi să ne ducem la restaurantul acela unde a-ți organizat voi banchetul de absolvire a liceului?... Te așteptasem atunci pînă către ziuă tot plimbîndu-mă pe stradă în sus și în jos. Îți mai aduci aminte? Îți promisesem că te voi conduce acasă. Dar n-am avut norocul. A venit mamă-ta să te ia și eu n-am mai îndrăznit să mă apropii de voi. V-am urmărit însă pînă cînd a-ți intrat în casă. Am stat în stradă privindu-ți geamul luminat. Și cînd lumina s-a stins mi-am văzut de drum... Eram foarte tineri pe atunci...

Ea se ridică de pe scaun.

— Uite, colo după perdea este o oglindă. Piaptănă-te puțin și hai să mergem.

— Dinule ,dar sînt foarte, foarte bolnavă și...

— Nu, nu. Lasă asta. O să discutăm mîine. Acum mergi cu mine. Mîine vii și te duc peste tot unde e nevoie. Mai întîi să facem toate analizele... Deși nu ai nimic grav. Să știi de la mine. Nu e ceea ce îți închipui tu... Ai să vezi... Și acum hai să plecăm!

Lui i se păru că era atît de mică și atît de slăbită. Culoarea tenului ei nu prevestea nimic bun. Ea își scoase din poșetă o pudrieră minusculă și își tamponă puțin nasul și obrajii, scuturâ ușor capul ca să i se așeze părul și se îndreptă încet, cu pași nesiguri spre ușă. Ieșiră amîndoi în hol. Ea se întoarse și zise:

— Dinule, ești foarte drăguț și foarte bun cu mine. Dar, crede-mă, acum nu pot merge cu tine, nu mă simt prea bine. În schimb sînt nespus de fericită că te-am revăzut și că m-ai ascultat. Mai trec eu pe la tine. Poate chiar mîine. La revedere! Și nu te supăra, te rog! mai spuse ea întinzîndu-i, mîna, o mînă umedă, rece și moale.

El i-o sărută și fără să mai stăruie în propunerea lui, se întoarse în cabinet. Se așeză pe scaun. Capul îi era greu de gînduri răvășite pe care nu și le putea aduna și ordona în nici un fel. Văzîndu-și neputința, după un timp se ridică. Își luă pălăria, își aruncă pe umeri pardesiul, ieși în stradă și porni fără nici o țintă. Se pomeni pe niște ulicioare lăturalnice unde liliacul înflorit atîrnînd peste pălimare înmiresma aerul acelei zile de primăvară. De cum ieșise ea din cabinet, știa că n-o să o mai vadă niciodată, și că aceasta fusese ultima lor întîlnire...

IOSEFINA SIMIONESCU

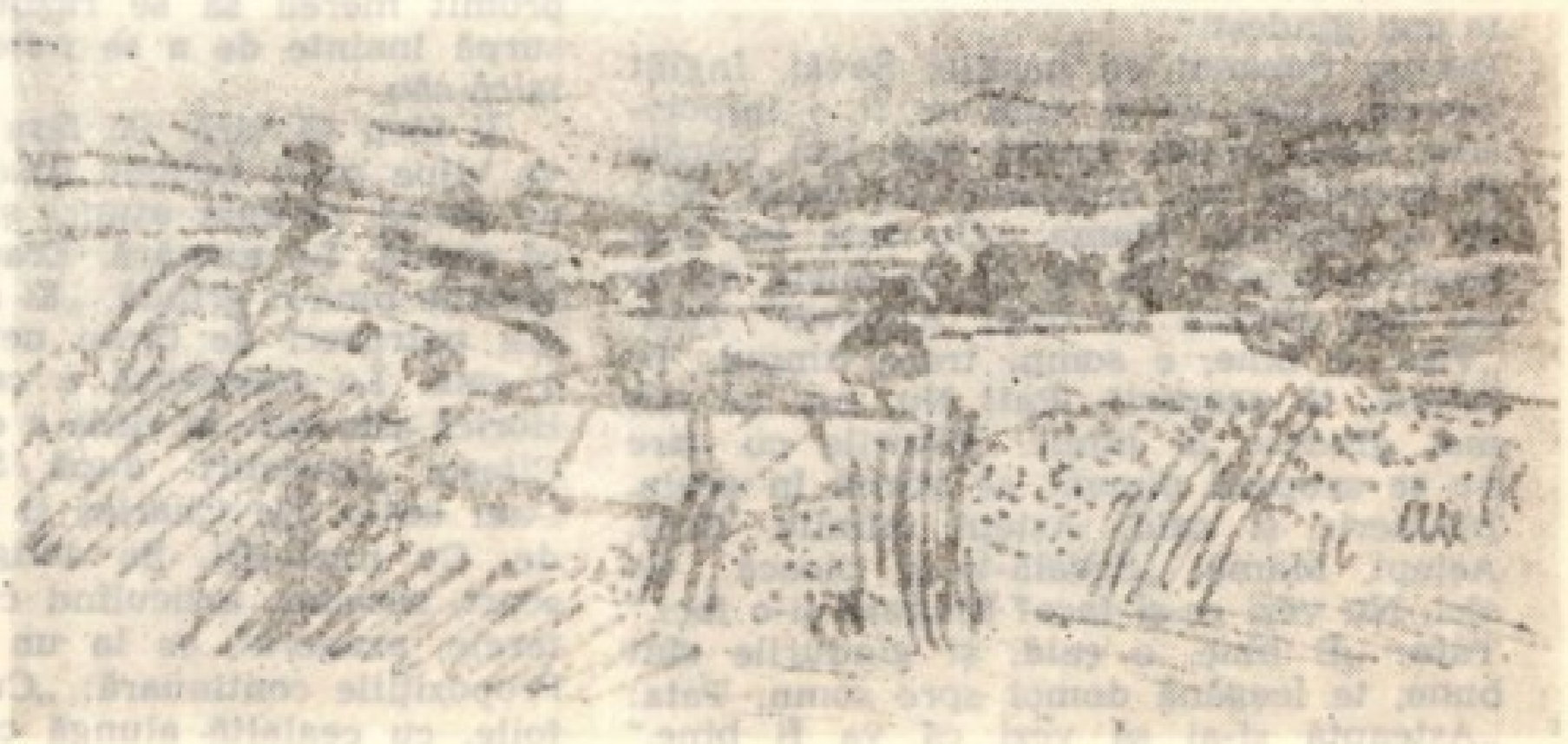

AL. CIUCURENCU: PEISAJ

INSECTAR

În anul acela fuseseră puzderie de cărăbuși și unul îi căuzse în coică, pe cînd frămînta într-o seară pîinea.

Îi simțea ,din ce în ce mai mulți, în serile cînd se întorcea de la facultate, cum se strivesc de parbriz și aproape auzea pocnetul cerat al trupurilor lor sub pneuri. Se încuiase în casă, cu geamurile închise și cu plasă la ușă, ca să scape de năvala lor, și totuși auzea cum, afară și împrejuru-i, odată cu zgomotele nopții, pe care nu le putea opri doar închizînd o ușă ori un geam, foiau cu miile, cu sutele de mii, parcă dinadins, parcă trăgîndu-și puterea din teama ei.

„Miercuri, întîi
N-am putere să mă gîndesc la asta. Îmi privesc gîndurile ca pe niște mîini și înainte de a apuca să le pipăi, se rup. Le amputez, ca și cum ar fi intrat proaspăt în putrefacție. Le retez, și totuși revin. Cu tot soiul de glasuri. Mama: „suferi, suferi estetic, să te vadă toată lumea. Nu ești decît o cerere de a fi compătimită. Îți așezi necazurile pe obraji și în gesturi și lași lumea să le contemple. E și ăsta un mod de a cuceri. Demodat, draga mea, demodat..." Tata: „nu zi la nimeni nimic. Nu fă nimic. Știu că doare, doare al naibii, știu, taci. Ia un somnifer după celălalt. Acum cărțile nu-ți mai pot fi de folos. Bea ceva. Pe urmă totul se subțiază și devine foarte colorat, începe să zvîcnească, pe urmă nu-ți mai pasă decît de tine, care ai devenit ceva greu, de plumb, căzut în afara ta însăți, care trebuie salvat. Faci totul ca să nu se mai învîrtă. Pe urmă dormi. Cînd dormi nu te mai gîndești".
Destup flaconul cu pastile. Șovăi. Înghit repede două, ca și cum ar fi o impuritate, beau multă, multă apă, îmi colcăie în stomacul gol, mistuindu-se. Baltă. Baltă cu oblivon. Mama: „Cu asta tot n-ai rezolvat nimic. De ce nu te miști, de ce nu faci altceva cu tine? Altceva!" Tata: „Vezi, e bine, e somn, trece timpul. Te întinzi, te acoperi". Pat! Nu, nu, nu mă mai gîndesc la nimic. Păturile cu care nu se acoperă nimeni, se atîrnă în geam. Întuneric și cald. Aștept mîinile. Nu-s. Aștept. Mama: „Scoală-te și pleacă de aici. Nu vezi ce-și face? Singură ți-o faci." Tata: „E bine, e cald, și gîndurile sînt bune, te leagănă domol spre somn. Tata: „Așteaptă și-ai să vezi că va fi bine." Mama: „Mîine o să-ți treacă totul. Așa sînteți voi." Tata: „Așteaptă." Mama: „Așteaptă."
Aștept. Mă chinuie somnul ăsta de care nu pot adormi. Îmi treci mîinile pe sub pielea timplelor. Mîinile tale de anul trecut, de care nu-și mai amintesc mîinile tale de anul acesta. Mă anin de ele și încerc să dorm. Nu pot. Nu pot adormi. Pe gînduri roiesc muște. Mari, albastre, zumzăitoare..."
Închise caietul și-și trecu palmele peste frunte. Aștepta să doarmă. Nu știa de ce scrisese. Sărise din pat, iritată, cu un gest uitat de mult, aprinsese lumina și începuse să scrie într-un caiet plin cu numere de telefon, rețete de bucătărie și adrese. Era greu. Era prea greu și se lăsase păgubașă, așa cum se obișnuise să-și lase baltă toate vechile ocupații, înlocuindu-le — treptat — cu așteptarea. Așteptare care, asemeni unei meserii, îi deformase reacțiile. Tresărea violent la orice zgomot, nu părăsea camera cu telefonul aproape deloc, avînd convingerea că numai astfel avea să se întîmple ceva. Așteptarea avea legi. Nu avea voie să citească. Nu avea voie să scrie. Să iasă și să se plimbe nu-și permitea, de teamă să nu se întîmple ceva în absența ei. Trebuia să sune telefonul. De o lună trebuia să sune telefonul sau să-i bată cineva anume la ușă. Nu suna. Nu bătea.

Îi păru rău că scrisese ,atît de rău încît izbucni în lacrimi. Era sigur că acum nu avea să se mai întîmple nimic. Își aminti de opreliștea ce și-o pusese singură odată, demult, cînd mai așteptase, și scrisese cîteva rînduri despre o carte proaspăt citită. Nu se întîmplase nimic. Trebuise să iasă înaintea celui pe care-l așteptase. Se umilise. Amintirea înfrîngerii o făcu să-și muște buzele. „Așa-i, zise din nou maică-sa, dinlăuntru-i, așa-i toată suferința voastră. Sfîșiați batista fără să știți ce faceți, umblați pe străzi abulici sau zăceți și priviți tavanul. Fard. Și dedesubt, un pămînt sănătos, care promit mereu să se răzbune." „Și care se surpă înainte de a se putea mișca", adăugă taică-său.

Îi făcu să tacă. Se lăsa întunericul. Cîteva clipe privi bîrnele casei de peste drum, de parcă de-abia atunci și-ar fi dat seama că există. Le numără. Erau patruzeci, de la temelie pînă-n grindă. „Ei și-au clădit o casă din patruzeci de bîrne netencuite. Înăuntru e cald. La mansadră e camera lui Horică. Horică este elev în clasa a opta. Vecinul meu. Citește „povestiri după Shakespeare". Eu i-am dat-o. De Charles și Mary Lamb. Verde. Cu ilustrații. Se obliga să gîndească scurt, sacadat, articulînd cu buzele mute literele, exagerat, ca la un curs de fonetică. Propozițiile continuară: „Cu o mînă întoarce foile, cu cealaltă alungă cărăbușii. Probabil

stă cu geamul deschis. Arde lumina. N-o să mă obișnuiesc niciodată cu lumina asta puternică."

Bătea cineva. Ca o lentilă, ușa îi concentră brusc, dureros, toate simțurile.

— Nu dormeai, așa-i?

— Nu...

— Ți-am adus cartea.

— Intră...

Se simți vinovată de decepția amară ce-o simțea, văzînd pustiul la ușă în locul celui pe care-l aștepta. Horică își așeză trupul fragil, cu oase de copil pe marginea unui fotoliu, parcă cu grijă să nu se spargă. Acum era gata să facă orice, ca să se răscumpere de resentimentul ce-l simțise.

— Vrei un sirop?

— De vișine ai?

— Am, făcu complice. Deschise barul și alese o sticlă de un roșu fierbinte și transparent. Lumina lămpii de birou se frînse o clipă în lichid ,apoi îi desenă o pată singerie pe braț. Vina pulsă în ea, parcă insuportabilă.

— Nu vrei ceva tare?

— Ai?

— Whisky?

— On the rocks.

— And soda, zise ea, gîndindu-se că totuși trebuia să dilueze băutura pentru nasul părinților lui Horică.

Erau prieteni la cataramă, zicea el, fălindu-se un pic, după ce ea, sistematic, îi învinsese închistarea adolescentină și-l ajutase cu mult tact să depășească faza în care, odată cu primele coșuri, începi să te dezici de tot, într-o iluzie de libertate. Era prea liniștit acum, în comparație cu cei de vîrsta lui. Începea să-și înjghebe o cultură. Descoperea cărțile. Ea îl urmărea fără prea mult interes, cu conștiința că făcuse totul din politețe, dar, poate fără să vrea, participa la creșterea lui.

— Nu mi-a plăcut, zise el sorbind din paharul cubic. E pentru plozi. Mă, Adina, nu se putu abține, tu mă crezi chiar așa de prost?

— Cum adică?

— Tu crezi că de două luni eu citesc numai asta?

— Nu, probabil n-ai avut timp...

— Vax. Am citit Shakespeare.

— Ce vorbești? Tot?

— Aproape...

Îi plăcea mica lui fanfaronadă.

— Îmi dai voie să te verific?

Îl întreba subiectul cîtorva piese și el îi răspunse fără greș, pomenind și personajele secundare care nu figurau în „Povestiri...".

— Ești mare. Da' ce te-a apucat?

Se corectase repede, după exclamația de sinceră admirație, fiindcă el se închista la orice efuziune, așa că atmosfera pe care încerca s-o cultive pentru el era una puțin ironică, puțin aspră, de pretinsă neîncredere, știind că orice contravenea acestor principii îl derutează. Ea nu făcea decît să-i satisfacă orgoliul de animal tînăr, dîndu-i astfel încredere în el însuși. „La vîrsta asta nu are voie să aibă mămici", își spunea ea.

— Naiba știe. Așa mi-a venit mie.

— Să crești mare, spuse ea, bînd'u-și paharul, și odată cu el efectul pastilelor somnifere și speranța somnului.

— Dă-mi altceva.

— Ce?

— Ceva serios.

Zîmbi pe dinlăuntru. Se sculă puțin nesigură, și alese un volum compactat în piele vișinie. Nu știa ce e. Îi plăcuse cum arată.

— Eliot, Essavs, silabisi el, cu un accent înfiorător.

— Iartă-mă, am greșit-o. Nu aia voiam să ți-o dau. E prea grea.

— Nu-i nimic. O s-o citesc pe asta.

— Să-ți dau un dicționar? întrebă ea puțin sigură că o va putea citi cu engleza lui fragmentară.

— Nu. N-am nevoie.

— Am să te rog să-l iei totuși, spuse ea, punîndu-i în brațe un „Oxford Concise". Vine mîine o prietenă care i' vrea împrumut și e cam uitucă. Dar să mi-l aduci peste o săptămînă, că am de tradus.

— O.K., se îmblînzi el, cu convingerea că-i salvase dicționarul. E bun whisky-ul.

— Mai vrei? se hazardă ea.

— Da, spuse el bărbătește.

Soluția deveni mai transparentă decît prima oară.

Se apropie și-i întinse paharul. Se simți apucată o clipă de încheietură, apoi degetele lui alergară de-a lungul antebrațului ei, urmărindu-i venele. Își smulse brațul, vărsînd jumătate din pahar pe covor. Trecură cîteva secunde în tăcere.

— De ce-ai făcut asta?

De fapt, întrebarea era: „Cine te-a învățat să faci asta, și de ce cu mine. În umbră ochii lui ardeau, aprinși de băutură. „N-ar fi trebuit să-i dau să bea."

— Adina... eu...

— Să nu spui o prostie, că-ți dau o palmă!

— ...te iubesc.

Derută totală. Se lăsă moale în fotoliu. Nu se așteptase la asta, pînă în ultimul moment, cînd, prea tîrziu, intuise ce avea să se întîmple. Îl privi. Ardea de rușine și de băutură. Deodată se sculă, drept, puse paharul pe masă și ieși, fără un cuvînt. Auzi ușa trîntindu-se. N-avea să mai vină. Avea s-o pîndească în fiecare zi de la geam, avea s-o urmărească pe stradă, fără să se arate, avea să se chinuie și pe urmă avea s-o uite.

Strînse cărțile și paharele de pe masă. Apa rece din bucătărie îi făcu bine. Își udă

palmele și tîmplele. Apoi spălă paharele, încet, meticulos, le șterse și le puse la loc. Deodată o invadă senzația vagă că se petrecea ceva în preajma ei. Sună telefonul. Închise dulapul, își dădu jos șorțul de bucătărie, își trecu palmele peste păr și intră în cameră.

— Da?

— Adina?

— Doamne, iubitul meu, tu ești?

— N-am putut să te sun mai repede. Dar mîine vin și te iau. Te duc de-acolo... Adina... Adina, m-auzi?

— Nu veni, te rog nu veni.

— Ce s-a întîmplat?

— Nimic. Absolut nimic. Nu mai vreau să vii.

— Bine, dar...

Lăsă receptorul jos, pe masă, intră în baie și-și lăsă capul moale sub jetul de apă al robinetului. Se spălă pe mîini, încet, cu grijă, se șterse, se privi în oglindă. Ochii încercănați de nesomn o speriară. A doua zi avea să meargă la facultate. Avea să se îmbrace foarte elegant. Începu din nou să articuleze cu buzele amorțite: „Acum trebuie să dorm. Trebuie să dorm. Mi-e tare somn. Mîine trebuie să mă îmbrac frumos. Să fiu odihnită."

Privirea îi alunecă prin întuneric dincolo de drum, la geamul mansardei, încă luminat. „Vine noaptea. Trebuie să dorm."

*

Privise uimită cărbușul ce se zbătea de moarte. Vîrîse o furculiță în pasta moale, lipicioasă, și-l pescuise. Avea o aripă încleiată, și încercînd să-și ia zborul se prăbușise din ou, greu, în vasul cu aluat.

CRISTINA TĂTARU

MIRCEA VREMIR: JENIA ARHIPENCO

EXPERTIZA

Era după terminarea schimbului întîi, cu vreo două zile înainte de plată. Bodega era goală.

Filip intră pe ușa larg deschisă, lovind apăsat cu bocancii săi ghintuiți dușumeaua dată cu motorină și se așeză la o masă joasă, cu spatele spre fereastră.

„Fetele" stăteau după tejghea și chicoteau nestingherit, povestindu-și „de-ale lor".

„Fufele astea nu se clătesc deloc, parcă n-aș fi în crișmă, așa se poartă", își zise, izbind cu pălăria de masă.

— Una mare! Ce, n-aveți ochi? se zborși la ele.

— Vine, nea Filipe, vine, răspunse grăbit o blondă mai coaptă, cu fața bucălată, mereu numai zîmbet.

Filip apucă fără nici un chef paharul butucănos și abia de-și muie buzele în licoarea alburie. Nu i se da la băutură că era cătrănit rău de tot. Ieri abatajul lui se prăbușise. Degeaba reușiseră ei azi să-l ridice în timp record că tot pierduseră producția pe două șuturi și scandalul tot scandal rămînea. La sala de apel fusese de dimineață mare tărăboi cu surparea. Pilu de la protecție îi făcuse albie de porci. „Nesătuilor, le spusese, vreți să vă căptușiți podul cu laude, de-o luați razna „cu două labe și-naînte" ca pe vremea stahanoviștilor? Cine v-anvățat pe voi mă, să pușcați fără armare? Noroc că nu v-a-nțepat pe nici unul „coana Varvara" cu manichiura ei delicată, dar pe noroc să nu puneți voi bază, auziți mă?"

Pe Filip îl luase și mai tare-n tăbarcă, dar nu se supărase. Știa că-n cazuri de astea Pilu-și varsă mînia în vorbe grele, dar dacă nu se întîmplă nimic grav, se răcorește pînă la urmă și nu recurge la măsuri prea severe.

Mai mult îi era de Toma că-l luase ca pe-un străin, parcă n-ar fi fost niciodată prieteni și cumnați. „Te știam om așezat, Filipe, da' ți-a cam sărit macazul de-un timp, cum de..." îi spusese, după ce maistrul Gîrbu îl învinuise că din cauza lui aveau acum de tras atîtea ponoase.

Pe Toma-l cunoștea de copil. Erau amîndoi cam de-o seamă, stirpe de mineri vechi, veniți pe Jii din băile moților. Ai lor, deși aveau curți separate, locuiau în aceeași casă. Toma era secretar de partid acum. Îl aleseseră nu numai pentru că era meseriaș de-a-ntîia ci și pentru că vorba lui avea totdeauna o singură față, cea dreaptă, nu ca a altora, lunecoasă și plină de capcane ca potecile pădurilor drumuite doar de sălbăticiuni. Pe el îl aștepta acum, că se-nțeleseseră să se întîlnească aici, la „pierde leafa" și să se lămurească-ntre ei cum devine cu învinuirea lui Gîrbu.

Trecuse deja jumătate de oră de cînd sta singur. Începea să se neliniștească. „Dacă nu vine înseamnă că mi-a dat bilă neagră și m-a trecut pe numele lui „Landras", gîndi.

Landras fusese vierul lui Motoc, vecinul lor din Cocoșvar. Toată ziua se scălda-n noroaie și umbla leandra după scroafele din colonie. Cînd se-ntorcea seara la troacă, întîi o răsturna și numai după aceea mînca lăturile, amestecîndu-le cu pămînt. Era o dihanie pestriță la mațe și agresivă. Nu suferea nici o gujulie pe lîngă el. Pufnea după găini, după rațe și chiar și după pruncii mai mărunței. Odată era cît pe-aci s-o rupă pe Diana, sora lui Toma, pe cînd era un boț de fată, de trei ani doar. Dacă n-ar fi scăpat-o Clara, văduva lui Oarcă, ar fi amestecat-o și pe ea în țărînă. De fapt de la întîmplarea asta i s-a și tras lui Landras sfîrșitul că vecinii cu plozi mai mici atîta l-au cihăit pe Motoc, pîn-a băgat cuțitul în el.

Mai tîrziu, după ce făcuseră amîndoi armata, la logodna lui Filip cu Diana a venit vorba și de Landras. Toma i-a mărturisit atunci că de cîțiva ani are-un carnet în care-i trece pe toți cei de teapa vierului lui Motoc. „Eu cum calcă unul pe bec îl și trec pe listă", îi spusese atunci.

Cînd apăru Toma în ușă, Filip tocmai se hotărîse să plece și se-versuna mai tare la „monopol", sorbindu-l cu înghițituri mari. Nici măcar nu-i zise „noroc", ci se așeză doar în fața lui și-l lovi ușor cu plama, pe umăr.

De data asta, blonda cu fața mereu numai zîmbet aduse două mari, fără ca nimeni să i le comande.

Filip n-avu răbdare să ciocnească, își dădu drumul imediat după ce blonda se îndepărtase de masa lor.

— Iacă dovada, începu, scoțînd de la subsuoară „Cartea de raport". I-am cerut-o lui Suru și-am făcut-o uitată la mine, continuă, trîntind-o de masă și deschizînd-o cu gesturi neîndemînatice, de om cu mîini prea mari, nedeprinse cu mîngîierea hîrtiilor, la ultima filă. Bătu nervos cu degetele-i crăpate peste cea din urmă consemnare. Pudrînd-o cu praf scînteietor de cărbune. Asta-i trăsura de condei a lui Gîrbu, zise, degeaba a-ncercat el să-mi maimuțărească literele. De altfel poți s-o iei și din urmă și-ai să te convingi că pentru schimbul lui Miron n-am scris niciodată nimic în carte fiindcă am încredere că el știe ca și mine cum și ce e de făcut cînd intră la ort, că de aia e el cel mai bun șef de echipă de exploatare.

Toma privea neîncrezător cînd la Filip, cînd la registrul soios, cu antetul întreprinderii pe copertă.

— De-o fi cazul să nu mă credeți, reluă colțuros Filip, să știți c-am să cer expertiză, c-am auzit că sînt și de ăia de știu exact ale cui sînt mizgilelile de pe hîrtoage...

Toma își scoase ochelarii din buzunarul de la piept al salopetei și prinse a cerceta atent fraza aparent aruncată în grabă în raport: „Pentru schimbul doi, front bun de pușcat."

Filip nu-i mai urmări tremurul mărunt al obrazului cărnos și nici jocul vioi al ochilor lui mici, adînc înfipți în găvane. Se surpase în el, rememorînd întîmplarea. „Nu-l credeam pe Gîrbu în stare de-așa măgărie, da uite c-a făcut-o", își zise. „Știa că trebuie armat, dar vorba lui Pilu, s-a lăcomit la laude. Dacă nu s-ar fi întîmplat nimic, ar fi trîmbițat în dreapta și-n stînga că fără el n-am putut de atîta și atîta, dar așa, dac-a ieșit cum a ieșit și putea să iasă și mai prost, ce șia-zis? îl bag pe Filip la apă și fac pe niznaiul... L-am simțit noi bine cu toții că zace ceva-n căpățîna lui, dar decît de astea, mai bine lipsă... Hă, hă, a-ncercat frumos să ne bage în hora proștilor, n-am ce zice..."

Brigada lui Filip se menținea de multă vreme prima pe Vale. Și Gîrbu făcuse parte din ea. Fusese ajutor de miner, băiat tînăr, cu două clase de liceu, „tare-n politică", dar cam chilav la treabă. Îi plăcea cam prea mult somnul. Făcea ce făcea și una două dădea dosul și dormea pe unde apuca. Pînă și cînd îl trimiteau „la ziuă" s-aducă te miri ce, vreun burghiu de probă ori o mînă de buraj, făcea nazuri. Doar cînd erau ședințe, ori întîlniri cu niscaiva ziariști, nu-l întrecea nimeni. Le spunea pe toate mai dihai ca-n cărți și ortacii îl mai trecea cu nevederea de la troc ori de la caramboale, pentru asta. „Mă ziceau ei, ăsta-i făcut pentru muncă subțire, lasă că de tras și de-mpins sîntem destui...", de aceea cînd s-a pus problema ca unul din brigada lor să fie trimis la școala de maiștri au fost cu toții de acord să fie ales Gîrbu.

De cum venise maistru, e drept, nu mai dormea nici în nișă, nici pe coperiș, dar apucase altă meteahnă: vorbea răstit cu oamenii, și se purta numai cu nasul pe sus, de parcă el ar fi inventat mineritul. La început Filip încercase să-i găsească justificări: „Poate așa trebuie să se poarte mai nou șefii, lasă că la mulți nu le strică să mai fie din cînd în cînd scuturați, numai meserie să știe el, cît se cere."

La o dirijare de abataj se dovedise însă că nici pe alea cu meseria nu le prea avea. Greșise la un cubaj estimativ cu vreo două zerouri la tone, și asta după ce fircălise juma din carnetul de pontaj. „Mă, spusese atunci Miron, după ce au rămas numai în de ei abataj, ăsta ne-a tras clapa, numai vorba-i de el..."

Toma terminase demult studiul notiței din Cartea de raport, dar pricepînd frămînările lui Filip, îl lăsa să-și limpezească gîndurile pînă la capăt...

— Acum totul e clar, spuse într-un tîrziu, nu-i nevoie de nici o expertiză, oricine cu discernămînt cît de cît poate să-și dea seama că ți-a imitat scrisul. Gîrbul ăsta se credea singurul deștept de pe lumea asta, dar acum o să i se înfunde, însă eu cînd ți-am spus că te știam om așezat la minte, nu la surparea voastră m-am gîndit...

— Dar la ce Tomo? întrebă Filip, privindu-l contrariat.

— Mă Filipe, ce nu-nțeleg eu la ăștia vechi, de sînteți stîlpii întreprinderii și știți meserie cu caru e că nu vă cunoașteți citeodată interesele și v-alegeți să vă conducă de-al de Gîrbu.

— Zi-i mai pe-nțeles, că nu te pricep.

— Păi a cui e vina c-a ajuns maistru? Nu tu l-ai propus pentru școală? În locul lui putea fi Miron, ori Albu, ori Cordun, că, slavă domnului, nu te poți plînge că duci lipsă-n brigadă de oameni de ispravă, tu însă, și rău e că din păcate, nu numai tu, ți-ai zis cam așa: dacă dau drumul la unul destoinic nu mai am cu cine face planul și nu ne mai pune nimeni atunci prin ziare, pe cînd dacă-l trimit pe ăsta, poate am norocul să vină în locul lui altul mai bun. Să nu zici că nu-i așa, vă cunosc eu pe voi veteranii, judecați oamenii numai după cîți vagoneți de cărbune pot scoate zilnic pe cap și e bine că faceți așa, dar nu ajunge...

Filip se foi în scaun, blocat ca și cum l-ar fi prins Diana cu ocaua mică pe cînd mai întîrzia seara acasă, spunîndu-i c-a băut cu vreun ortac și ieșea la iveală altminteri...

— Mă, spuse încurcat, nu zic eu că n-ai avea dreptate, dar cum să-ți explic, cu Gîrbu a fost totuși altfel... prea ne-a plăcut la toți mierea din vorbele lui. Mă gîndeam că are-n el ceva „stofă" ce se cerea la lumină și că-i păcat să facă lucruri pentru care n-are chemare. Cine s-ar fi așteptat pe atunci să se facă de mirul lumii și să ne tîrască și pe noi în mocirlă?.

Filip dădu și pe-al doilea „monopol" peste cap, își trecu mîna dreaptă prin părul rar și-l privi pe Toma cu sufletul la gură, așteptînd parcă din partea lui să-l elibereze de toate incertitudinile ce-l bîntuiau.

— Și-acum ce spui, cum o scoatem la capăt cu zevzecul, continuă, că de asta te-am chemat aici.

Toma îl bătu protector pe umăr și-i spuse cu convingere:

— Ei, nu te pierde cu firea, o rezolvăm

noi și pe asta cumva, că nimeni nu-i cusut în cuie pe postul pe care-l ocupă, da' am să-ți spun ceva care să vă ajute pe tine și pe ortacii tăi să nu mai aveți asemenea probleme pe viitor.

— Ce anume?

— Fă-ți dragă o listă cu „Landrași". Începi deocamdată cu Gîrbu, pe urmă mai vezi tu... Eu deja l-am încondeiat.

Scoase un carnet cu coperți cenușii din buzunarul de dinăuntru al salopetei și trase cu ochiul spre Filip.

— Iacătă-l, reluă, și-i arătă numele lui Gîrbu, împungîndu-l cu vîrful arătătorului.

Filip rise pentru prima oară în ziua aceea și comandă cu glas tunător, speriindu-le pe „fetele" ce nu-și mai terminaseră poveștile de după tejghea:

— Două mari și-o minerală!

GEORGE HOLOBĂCĂ

MONICA MORARU-FLĂMÂNDU: OFRANDĂ

ORAȘUL

Adevărul adevărat, recunoscut de toată lumea, era acesta: bătrînul oraș cuprins de fierbințeală, trecea de un timp încoace prin chinuitoarele dureri ale facerii. Se înălțau vijelios, în uruitul necontenit al buldozerelor și al uriașelor macarale, noile cartiere de blocuri înalte, din care se revărsau zilnic, în valuri, furnicare întregi de oameni grăbiți să ajungă la celălalt capăt al orașului, pe șantierele marilor uzine, și ele în construcție.

Începuse, așadar, pentru toți locuitorii, de la mic la mare, un nou ev trepidant, chiar dacă inima orașului vechi, trezit din somnul în care se obișnuise de atîta vreme, suferea acum în îmbrățișarea neiertătoare a celui nou.

E drept, de mai multă liniște se bucurau vechiul centru, cu străduțele înguste și clădirile construite în stilul barocului tîrziu. Iar printre ele, domina prin înălțimea ei primăria orașului, în birourile căreia — de ce să n-o spunem — lucrau, fără odihnă, de dimineața pînă seara, numeroșii ei funcționari, aplecați cu multă grijă asupra treburilor obștești.

Se făcuse tîrziu în acea zi de sfîrșit de săptămînă. Tovarășa Elvira, secretara președintelui Consiliului Popular Municipal, mai deschise o dată ușa cabinetului, aruncîndu-și privirea în sala de așteptare. O făcea din obișnuință. Nu de altceva, dar s-ar fi putut să mai fi rămas vreo persoană înscrisă pentru audiență în acea zi. Așa și era! Lîngă fereastră, în picioare, aștepta un om în vîrstă. Părea să fi venit de mai mult timp și să fi cedat altora întîietatea, căutînd parcă în mod intenționat să rămînă ultimul. Hotărît să-l amîne pentru altă zi — vremea era destul de înaintată — tovarășa Elvira îl întrebă totuși dacă e înscris pe listă. Nu primi însă nici un răspuns. Bătrînul o privea absent, în tăcere, ca și cum nu ar fi înțeles întrebarea. Pusă în încurcătură, Elvira fu salvată în ultimul moment de telefon. O chema urgent, la dînsul, tovarășul primar.

— Vă rog, iertați-mă o clipă, spuse ea. Revin îndată, deși nu sînt sigură că vă va putea primi astăzi. Așteptați-mă totuși. Cine știe?...

Bătrînul hotărîse însă altfel.

La ieșirea din primărie Bazil Lascăr, fostul arhitect principal al orașului — căci despre el era vorba — își mai aruncă o dată privirile în urmă. Era obosit acum de

atîta așteptare. Sigur, trecuseră ani și ani de cînd lucra în această clădire, la Serviciul de arhitectură. Pe atunci era o persoană cunoscută. Cei noi veniți n-aveau cum să-l cunoască. Se schimbaseră și cîțiva primari de cînd se pensionase, ne mai punînd la socoteală tovarășele secretare de cabinet. Dar și așa, cu toate că îl întîmpinau acum doar fețe străine, îi făcea totuși mai plăcere să revină ori de cîte ori avea ocazia în frumosul edificiu al primăriei. Era pentru el pasionant să intre în vechea clădire, să umble pe coridoare, să refacă în amintire proiectele la care lucrase și, totodată, să-și retrăiască viața de fiecare zi, petrecută mai mult în fața planurilor de construcție și înfrumusețare ale orașului. Avusese, într-adevăr, în calitatea ce o deținea ,o mare răspundere, aceea de a conduce construcția noilor cartiere. Totuși marea lui pasiune, căreia îi consacra bineînțeles timpul liber, era restaurarea vechilor clădiri de epocă, de care, — pe vremea aceea — nu prea se interesa lumea. Bazil Lascăr era și acum emoționat. Îl impresiona, cînd intra sau ieșea din primărie, eleganta casă a scărilor, cu balustradele ei largi susținute de pilaștrii prizmatici, apoi vitraliile holului, galeria circulară și sălile primului etaj, încadramentele de piatră ale ferestrelor și ușilor. Bazil cunoaștea toate aceste detalii ale interioarelor. Lucrase doar la restaurarea lor, chiar la începutul carierei sale de arhitect.

Cum nu prea mai avea altceva de făcut în oraș, Bazil se hotărî să ajungă cît mai repede acasă. Nu locuia prea departe de centru. Sosind în fața casei, deschise poarta principală și urcă de-a dreptul scara de lemn ce ducea pînă la mansardă. În cameră lucrurile erau așa cum le lăsase. Pe birou se afla scrisoarea. Da! Scrisoarea neterminată, pe care ținea să o trimită neapărat directorului Institutului de proiectări și prin el s-o aducă la cunoștința primarului, așa cum insistase în scris. Se gîndi că e cazul să o termine și să o și expedieze. Ținea cu orice preț ca și primarul să cunoască punctul lui de vedere în materie de poetică urbană. Într-adevăr, cu toată vîrsta lui înaintată, Bazil Lascăr era un aprig apărător al principiilor estetice în materie de urbanism. Făcuse studii îndelungate, pe care le continua și acum, lucrînd pînă noaptea tîrziu în odăița lui de om singuratic. Îl interesa îndeaproape acest capitol deloc neglijabil după părerea sa: poetica peisajului urban. În toate proiectele urmărea felul în care poate fi menținut trecutul în viața noului oraș.

Dar cu gîndurile care îl copleșeau, Bazil Lascăr nu avu răgaz nici măcar să-și scoată paltonul. Pe scară se auziră pașii grăbiți ai celor doi prieteni ai săi veniți să-l viziteze, după obișnuita lor plimbare prin împrejurimile orașului. Asta se întîmpla zilnic cam în jurul aceleiași ore. Intrară pe rînd — Panait Cozmuția, fostul său coleg la Serviciul de ape și Molnár Géza, pe timpuri funcționar la Arhiva Institutului. Și unul și altul erau pasionați susținători ai proiectelor lui Bazil.

— Bine ați venit, îi întîmpină el. Luați loc în fotolii — sînteți de bună seamă osteniți, după excursia voastră de astăzi. Pe unde a-ți umblat? Ați urcat pînă la cabană, sau ați hoinărit pe marginea lacului în parc?

— Nici una, nici alta, îi răspunse Cozmuția. Închipuiește-ți ce ni s-a întîmplat. Te-am căutat de altfel și nu te-am găsit. Am ajuns, cu totul întîmplător la o întrunire a Asociației arhitecților la care au fost de față mulți cetățeni din oraș. Ne-am dus și noi fiindcă l-am întîlnit pe Grigore Comșa — îl știi doar, lucrează acum la Institut în locul meu. Aștepta în fața Casei de cultură. Chiar acolo urma să se țină adunarea, în sala de ședințe. Dragul meu Bazil, să știi că inspirați am fost! Subiectul consfătuirii ne-a emoționat de-a dreptul. Închipuiește-ți, voiau să lămurească Dumnealor, într-o adunare publică, feiul în care va arăta orașul nostru, ca oraș al viitorului. Frate dragă, ceva tot trebuie că se întîmplă de la o vreme încoace, de a devenit atît de actuală această întrebare. Am auzit-o pusă de multă lume din oraș. Vezi, ar fi fost tare bine să fi fost și tu de față. Acum că n-ai fost, o să-ți spunem noi... Să știi că în prezidiu era și Dumneaei, frumoasa Cecilia, dragostea ta de pe vremuri... și unde mai pui că în tot ce a spus — că a luat și dînsa cuvîntul — parcă ai fi vorbit tu. Parcă ți-ar fi știut gîndurile!

— Da, are dreptate Cozmuția, interveni Molnár, — și, să știi — tot frumoasă a rămas. E și mai enigmatică acum...

Bazil dădea semne de nerăbdare.

— Bine, a rămas frumoasă, dar ce a zis? Asta vreau să știu! Mă interesează felul ei de a gîndi acum, mai ales că atunci... mi-a fost, ca subalternă, colaboratoare apropiată.

— Ei, tocmai asta e, interveni Molnár Tot timpul cît a vorbit te-a citat, ridicîndu-te în slăvi. Trebuie să fi fost ceva între voi — rise el scurt, cu un pic de ironie în glas.

— Bine, bine, dar ce a zis? întrebă din nou Bazil, asta vreau să știu.

— Mai întîi trebuie să-ți spunem reluă Cozmuția, că acolo s-au înfruntat mai multe păreri. Tovarășa Cecilia — acum șefa Secției de arhitectură la Consiliul Municipal, după cum bine știi, și-a început intervenția, punîndu-și întrebarea dacă nu cumva, înainte de a afla lumea cum va arăta orașul viitorului — bineînțeles din punct de vedere arhitectonic — n-ar fi mult mai bine să lămurim ce facem astăzi din orașul nostru, ca el să se poată împlini armonios în viitor. Și încă ceva, dragă Bazil; timp de mai bine

de o jumătate de ceas s-a angajat într-o argumentație pătimașă, prezentînd — cum ți-am spus — ideile tale, însoțite de planuri, de schițe sugestive. Ce să-ți mai spunem, ne-a impresionat de-a dreptul!

— De unde oare a fi știut toate astea, se minună; Molnár. Veți fi făcut pe semne, cîndva, lungi plimbări împreună, discutînd despre trecut și, cine știe, poate și despre viitor...

— Lasă omul în pace, interveni Cozmuția, nu-l mai zgîndări. Mai trebuie să-ți adaug că Cecilia așa de frumos ne-a înfățișat planurile tale în ședință, ca și cum s-ar fi plimbat cu noi toți. Ne-a ajutat să privim lucrurile de la mare înălțime. Aveam și așa tot timpul senzația, cînd vorbea, că plutim cu Dumneaei în zbor deasupra orașului și că avem asupra lui o vedere panoramică.

— Măi, o dați tot pe de lături. Ce urmăriți de fapt? Vreți să-mi redeșteptați vechea patimă? Sînteți chiar neserioși. Doar știți cîte nepăceri am avut pe vremuri cînd lucra cu mine. Și Bazil clătină din cap, îngîndurat.

— Părerea mea, zise Cozmuția, este să nu mai lungim vorba. Nu de alta, dar, — din cîte am înțeles, după ce la încheierea dezbaterii am stat mult de vorbă cu Cecilia — te va căuta chiar ea. I-am dat și adresa și numărul tău de telefon.

— Cum s-ar zice, mă părăsiți. Ați trecut pe la mine doar ca să mă întăritați. Ei, fie cum vreți voi! Tot am de terminat o scrisoare. Ne vedem însă mîine, ca de obicei. Nu?

Se înserase de-a binelea. Bazil aprinse luminile și se așeză la masa de lucru. Ciudat! Își aduna cu greu gîndurile. Sigur, îi stăruia acum în minte Cecilia, după ce nu o mai întîlnise atîția ani. Ca acum să apară din nou în fața lui. Era neliniștit. Știa el foarte bine, nu datorită spuselor lui Cozmuția sau înțepăturilor lui Molnár. Era vechea rană, nevindecată.

...Tînără arhitectă, absolventă a Institutului de arhitectură din București, Cecilia fusese trimisă la el, în stagiu. Înaltă, cu părul lung căzut pe umăr, cu umbletul legănat, sigură pe darurile ei tinerești, îl descumpănise din prima clipă. Nu întîmplător urmară lunile lor de apropiere. Își aducea aminte cum — la început — era stăpînit de sentimentul îndoielii; n-ar fi dorit să și-o apropie, și asta nu din sfială, ci mai mult datorită tinereții ei. Dar pînă la urmă apropierea a fost din partea Ceciliei, care simțise, din prima clipă, că are în față un om de încredere ,de care avea nevoie între atîția oameni ce nu-i spuneau nimic. După mai bine de un an, Bazil o ceru în căsătorie. Dar aici lucrurile luară o întorsătură neașteptată. Cecilia îi mărturisi, cu greu, e

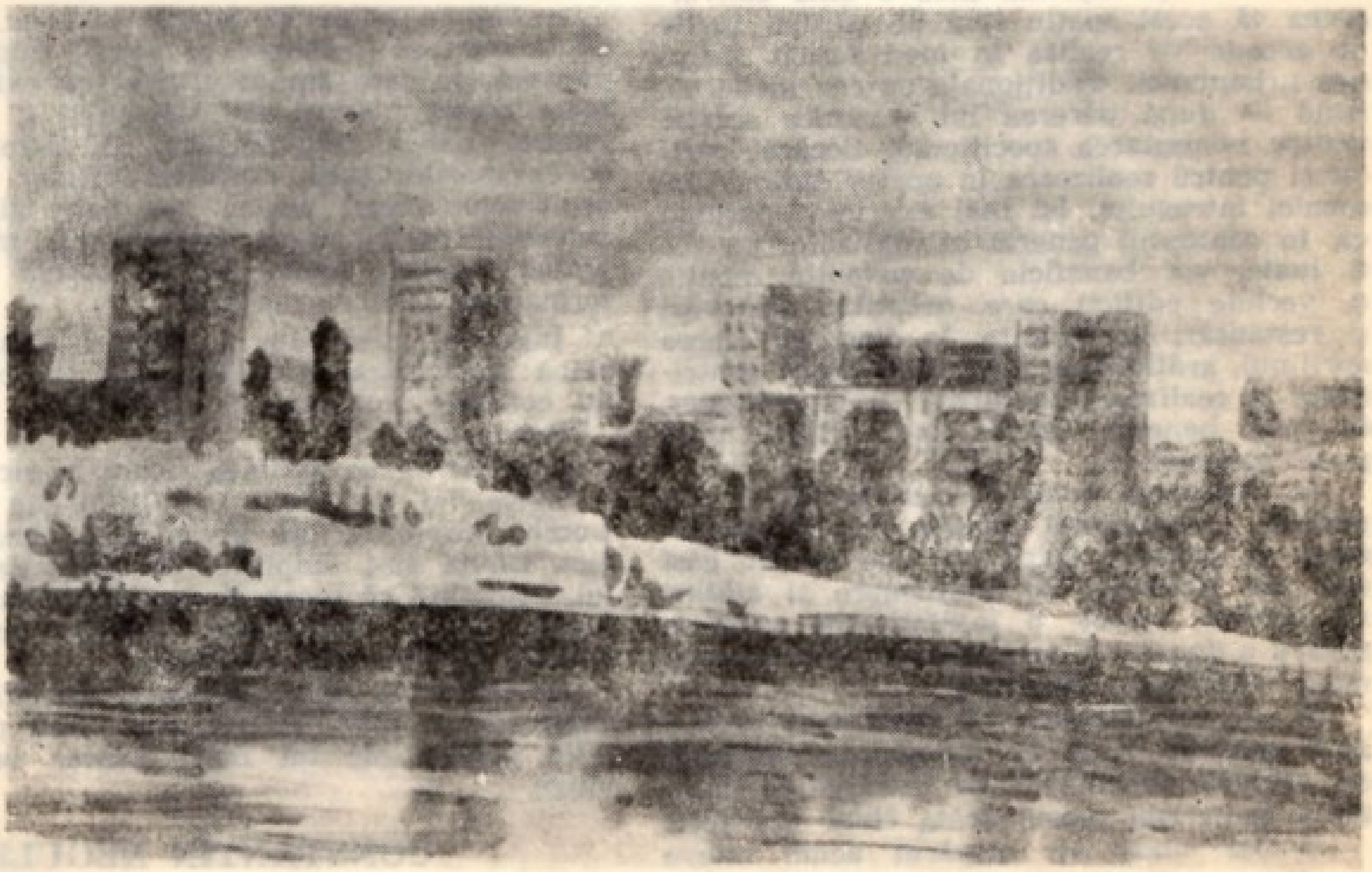

MIRCEA BALAU: PE MALUL LACULUI

adevărat, că e măritată. O căsătorie făcută la începutul studenției, neîmplinită — dar din păcate, zicea ea — nici desfăcută. Bazil, cu felul lui auster de a fi, întrerupse legătura cu Cecilia... o purta în suflet dar evita de atunci orice amestec în viața ei.

L-au ajutat și împrejurările. Nu după multă vreme fu trimis în străinătate, timp de mai mulți ani. La întoarcere, o regăsi împăcată cu soțul.

Privirea lui Bazil, pierdută în gol, căzu din nou pe ultima pagină a scrisorii sale neterminate. Trebuia neapărat s-o termine și să i-o trimită directorului Institutului de proiectări. Se gîndea ca în partea ei finală să-și mai arate o dată dezacordul față de faptul că institutul a lăsat în suspensie, fără răspuns, multe din problemele hotărîtoare pentru dezvoltarea în perspectivă a orașului. Bazil pornea în argumentarea sa de la faptul, bine cunoscut de altfel, că între vechiul oraș și noile cartiere satelit se întindea o zonă largă de case construite la întîmplare, după nevoile și gusturile fiecăruia, multe din ele înghesuite, mărunte și fără nici o personalitate. Propunerea lui, la care ținea foarte mult, și pe care o reluă în concluzie, era ca tocmai în spațiul acesta să fie construite, distanțate unele de altele dar pe direcții radiale, ansambluri de edificii înalte, unite între ele prin arcade de aceeași înălțime. Așa s-ar fi putut realiza — oricît de fantezistă ar fi părut la prima vedere propunerea lui — principiul de temelie, după el, al „Poeticii Urbane", principiul geometric al echilibrului între forme și structuri. Bazil își exprimă încă o dată convingerea că acest spațiu larg de edificii înalte cu arcade va realiza în mod fericit fuziunea urbanisticii tradiționale cu cea modernă, fiind — după părerea lui — unica soluție pentru respectarea specificului fiecărei părți cît și pentru realizarea în același timp a armoniei întregului. Își mai exprimă speranța că, în contextul general al măsurilor ce vor fi luate, vor beneficia de cuvenita atenție și vechile edificii care necesitau renovări și restaurări importante. În fine, își oferea sprijinul, arătîndu-se gata să-și aducă contribuția la realizarea lucrărilor — bine înțeles, în mod benevol. Ajuns aici, Bazil puse punct scrisorii.

În dimineața următoare se grăbi s-o expedieze, recomandat, firește, și cu confirmare de primire. După trei zile numai, găsi sub ușă buletinul de confirmare și alături de buletin, curios, o invitație la primărie pentru a doua zi la orele zece. Invitația purta chiar semnătura primarului.

Și așa se întîmplă că Bazil mai urcă o dată treptele largi cu balustrada susținută de pilaștrii prizmatici. La intrarea în cabinetul secretarei ceasul arăta chiar ora zece.

— Dar unde ați dispărut acum cîteva zile, mult stimate domn, i se adresă tovarășa Elvira. Trebuia să vă introduc la tovarășul primar, dar nu am mai avut pe cine. Acum v-ați întors Dumneavoastră. Din păcate, ați nimerit tocmai cînd așteaptă o delegație. Și chiar pentru ora zece. Veniți mai bine miercurea viitoare la orele de audiență. Vă promit că veți fi introdus primul.

Tocmai în acea clipă intră Cecilia, însoțită de Pantelimon Gruia, directorul Institutului de proiectări.

— Iată-te în sfîrșit, bunul nostru prieten! Bine ai venit! Tovarășul primar ne așteaptă.

Întîlnirea dură mai mult de două ore. Bazil Lascăr avu de astă dată prilejul să-și expună pe larg principiile de poetică urbană, principii care trebuiau să stea, după cum se exprima el, în atenția forurilor municipale. Vorbi mult, fără să-l întrerupă cineva.

La capătul expunerii, primarul îi răspunse cu multă înțelegere, dar pe scurt:

— Cunoaștem, tovarășe Bazil Lascăr proiectele Dumneavoastră. Le-ați expus și în scrisoarea adresată Institutului de proiectări, care ne-a parvenit, așa cum v-ați exprimat dorința. Despre ele ne-a vorbit, e drept, și tovarășa Cecilia, pledînd pentru punctul Dvs. de vedere. Sînt — după cîte îmi dau seama — propuneri extrem de interesante. Le vom înainte forurilor superioare, însoțite de un referat documentat, bine înțeles favorabil. Și... ceea ce pot să vă promit este că vom aștepta împreună răspunsul.

Dumneavoastră, ați mai dori să ne spuneți ceva? — i se adresă primarul Ceciliei.

— Ce aș putea să adaug, zise ea. Doar că trebuie să recunosc și acum, după expunerea pe care am ascultat-o, că există în toate aceste planuri ale viitorului și multă fantezie dar și mult realism. Și tocmai de-aceea merită, cred, tovarășe primar — să proiectăm orașul nostru așa cum gîndește prietenul nostru Bazil Lascăr, mai întîi în lumea visului, pentru ca să putem transforma apoi visul în realitate.

Începînd chiar din a doua zi, Bazil își reluă activitatea, de data asta în calitate de consilier voluntar al primăriei.

Întîlnirile!

Cu Cecilia se întîlnea acum zilnic.

Masa lui de lucru era lipită de a ei. Lucrau împreună ore în șir la același proiect. Căuta să-l amplifice în toate detaliile lui, așteptînd să sosească răspunsul mult așteptat. Și era într-adevăr multă poezie și realism în tot ceea ce făceau.

Se părea — așa cum s-a și dovedit mai tîrziu — că pînă în cele din urmă principiile poetice ale lui Bazil Lascăr vor învinge.

CONSTANTIN NEGULESCU

ROBERT CREELEY

Proza tînărului Flaubert

„Și după aceea a murit
ne mai avînd chef de viață
din amărăciune și tristețe"

Și după aceea a fost lovit de un camion
pe cînd se întorcea de la lucru

și/sau un bolovan
căzîndu-i în spinare
din pricina unor foarte vechi prieteni de familie
notează FINIS cît privește suferințele sale.

Ori face Universitatea
se căsătorește
și abia apoi moare!

Sau poate că nici măcar nu moare
ci numai trăiește pur și simplu
zi după zi, cum se întîmplă mereu

E un om foarte interesant
o persoană deosebit de sensibilă
însă trebuie într-un fel sau altul să moară

De aceea se duce singur pe plajă
se așează și meditează
privind apa din fața-i:

„De ce m-am născut? De ce
trăiesc" ca
într-un cîntec vechi, chéri
și după aceea moare.

Dimineața

Fulger scurt
prin sticla verde

pe masa
de-alături. Aerul clar

înnălbind în lumină
unduire

vara albastră
e-aici.

Noapte

Cînd se duce lumina
și cerul e negru
nimic nu-i de văzut

ziua s-a închis
Asta-i . . .

Fericire

Dacă viața ar fi ușoară
și totul ar merge bine
la ceva ar folosi
și această tristețe.

Dacă aș fi fost fericit
în toate zilele
la ceva ar folosi
oricum.

Loc

Aceasta este o priveliște goală
chiar dacă are lumină
aer, apă,
lume care se plimbă pe străzi

Aici mă simt rău
prea răzleț, prea
închis în mine însumi,
cu dragostea nu dau de capăt.

Am nevoie de înghesuiala de altădată
murdăria, frigul,
infernul de la parter,
dragostea mea alături.

EDMOND JABÈS

*

— Speranța e la pagina următoare. Nu închide cartea!
— Am răsfoit toate paginile cărții fără să găsesc speranța.
— Poate speranța e cartea.

Rătăcire

— Cartea e locul meu. A fost, intotdeauna, locul cuvîntului meu.
— Tu ai trăit dintr-un cuvînt ce ți-a fost, de mai multe ori, smuls.
Cuvîntul meu este chiar acel loc.
— Nu voi mai avea deci cuvînt?
— Nu voi mai avea deci loc?

Pustia

(fragment)

„Cuvîntul de început este cuvîntul pustiei; ah, pustiul cuvîntului nostru", scria reb Aslan
„Nu există loc pentru acela ce pașii îl duc către patrie; ca și cum a te naște nu este decît să te îndrepți către propria naștere

Viitorul meu este originea mea" zicea
„Nu există întoarcere posibilă pentru cine a pătruns în pustie.
Venit de aiurea, auirea îi este zarea îngemănată.
Nisip este întrebarea. Nisip este răspunsul.
Pustiul nostru este fără margini" scria reb Semato.

Ținea puțin nisip în fiecare mînă. „De o parte întrebările, de cealaltă, răspunsurile. Amîndouă au aceeași greutate de pulbere" mai spunea.
Să crezi înseamnă să transformi viitorul în trecutul oricărui act.

Urmînd pustiei

(fragment)

Focul e legat de bogăție cît și de mizerie; de frunză cît și de sămînță; de stea cît și de piatră.
Pustia înspăimîntă focul.
„Cuvîntul Lui care e de foc a fost un cuvînt trecător și fără întindere pentru că pustia l-a oprit să se răspîndească; atunci de ce el răsună încă în univers fiind chiar însuși țipătul vieții?
Pentru că pustia i s-a împotrivit" scria reb Basri.

„Și, lovit de fulgerul lui El, universul, pulbere de aur peste nisip de aur, într-un somn fără sfîrșit se va întinde în pustie.
Așa vom pricepe fără s-o știm că El era moartea" a scris reb Assayas
Și în altă parte: „Ah, nu te încrede în acest Cuvînt divin al vieții pentru că el izvorăște din gîtlejul negru al morții.
Și morții tale se închină.
Viu nu vei avea nimic altceva decît presentimentul cuvîntului Său."
„Aud vocea Sa îndepărtată, spunea reb Toueta. Intru fără împotrivire în moarte"
Toate aceste capete fără gît.
Toate aceste gîturi fără spinări.
Toate aceste spinări fără trunchiuri.
Toate aceste trunchiuri fără plămîni.
Toți acești plămîni fără pîntece.
Toate aceste pîntece fără șolduri.
Toate aceste șolduri fără pulpe.
Toate aceste pulpe fără picioare.
Toate aceste picioare fără pămînt.
Toate aceste cărți fără titluri.

*

Toate aceste titluri fără foi.
Toate aceste pagini fără cuvinte.
Toate aceste cuvinte fără litere.
Toate aceste litere fără cerneală.
Toată această cerneală fără noapte.
Toate aceste nopți fără somn.
. . . . acest somn fără trezie.
. . . această trezie fără soare.

Traducere de **Eugen Uricaru**

GAVRIL GAVRILAȘ: COMPOZIȚIE

Din cele mai frumoase AFORISME

„Din același text un lucru înțeleg copiii, altul maturii și cu totul altceva vîrstnicii". (Terențiu)

*

„Scrisoarea nu roșește". (Cicero)

*

„De la fiecare din noi nu rămîn fapte. Acelea trec. Ci rămîne un sunet, un ecou de armonie în alte suflete". (V. Pârvan)

*

„Frumosul este adevărul bine îmbrăcat". (Paul Morand)

*

„Un soț este o ființă lîngă care te refugiezi cînd ai necazuri, pe care nu le-ai fi avut dacă nu l-ai fi luat de soț". (Colette)

*

„Păstrați-vă dușmanii. Prietenii se vor plictisi să vorbească de voi. Dușmanii niciodată". (Pierre Veber)

*

„Răbdarea este arta de a spera".

*

„Judec farmecul oamenilor după ușurința cu care mă pot exprima în prezența lor". (Nathalie Clifford-Barney)

*

„Să ai conștiința sănătoasă, și vei fi sănătos și trupește". (G. Enescu)

*

„Iubirea are margini numai atunci cînd femeia le găsește". (V. Conta)

*

„Oamenii se împart în două: unii care caută și nu găsesc, alții care găsesc și nu-s mulțumiți". (M. Eminescu)

*

„Judecata decide ceea ce este just; mînia consideră just ceea ce a decis". (Seneca)

*

„Ceea ce importă, este dragostea pentru ființa omenească. Nici gloria, nici nimic altceva nu are importanță. Numai dragostea ne poate salva". (Chagall)

*

„Nu știu dacă încetarea unei plăceri este o veritabilă durere, dar încetarea unei dureri este precis o plăcere". (Jean Mistler)

*

„Prefer o nebunie care să mă înveselească, decît o experiență care să mă întristeze". (Shakespeare)

*

„Ceea ce ne salvează în fața femeilor, pe noi aceștia de-o oarecare vîrstă, este faptul că tinerii nu știu să le spună ce gîndesc, iar noi am învățat să le spunem ce gîndim". (Jules Renard)

*

„Sinceritatea este de sticlă, discreția este de diamant". (A. Maurois)

*

„Este o adevărată artă de a ști cînd și cum să te desprinzi din zi și să intri în noapte, adică în repaos". (Arcadie Percek)

*

„Cred că idealul omului e să țeasă, ca un păianjen, o plasă de iubire, în care să cuprindă cît mai multe persoane". (L. Tolstoi)

*

„Buna educație constă în a concilia marele bine pe care-l gîndiți despre voi cu puținul de bine pe care-l gîndiți despre alții". (Mark Twain)

*

„Femeile inteligente radiază, cele bune încălzesc". (A. Tournier)

*

„Pudoarea stă bine oricui, dar trebuie să știi s-o învingi și niciodată s-o pierzi". (Montesquieu)

*

„Sînt prieteni pe care nu trebuie să-i vezi prea des ca și scrisorile pe care nu trebuie să le deschizi prea repede!" (Pierre Gaxotte)

*

„Iubim totdeauna pe cei ce ne admiră, dar nu iubim întotdeauna pe cei pe care noi îi admirăm". (La Rochefoucauld)

*

„Sînt oameni care observă regulile de onoare, așa cum observă stelele: de foarte departe". (Victor Hugo)

*

„Familia este un loc unde minimum de plăcere și cu maximum de jenă fac casă bună". (Paul Valéry)

*

„Marile averi sînt făcute din infamii; cele mici din găinării". (Henry Becque)

*

„Dacă pe pămîntul acesta ar fi atîtea flori cît poate cuprinde un copil cu ochii, ne-ar fi teamă să mai purtăm atîtea războaie". (J. W. Goethe)

*

„Soarele și moartea nu pot fi privite în față". (La Rochefoucauld)

*

„Cu cît oamenii îmbătrînesc cu atît spiritul lor devine mai suplu, mai cald, dobîndind o înfățișare mai organică. S-ar zice că pentru spirit — timpul este o dimensiune a întineririi". (L. Blaga)

*

„Cărțile au aceiași dușmani ca și omul: focul, umiditatea, timpul și propriul lor conținut". (Paul Valéry)

*

„Războiul este singurul joc în care cele două părți pierd cînd au terminat". (Walter Scott)

*

„Tăcerea este un subiect atît de frumos, încît s-ar putea vorbi despre el ore întregi". (Jules Romains)

*

„Nu odihna și ușurința formează pe oameni, ci oboseala și dificultatea". (Smiles)

*

„Nu e greu să găsești adevărul, e greu să ai dorința de a-l găsi". (N. Iorga)

*

„Talentul se formează în singurătate, caracterul în societate". (Goethe)

*

„Fericirea e ca apa în plasa pescarului: tragi, se umflă; ridici, nu mai e nimic". (Merejkovsky)

*

„Nu destăinui fericirea ta unui om mai puțin fericit decît tine". (Pitagora)

*

VICTOR MUNTEANU: NATURĂ STATICĂ

ION IRIMESCU: MATERNITATE

„Gluma e ca sarea: trebuie s-o întrebuinţezi discret". (Pitagora)

•

„Cred că nu există în viaţă o fericire mai de dorit ca o prietenie lungă şi adevărată". (Maeterlinck)

•

„Dacă te doare trupul cheamă doctorul; dacă te doare sufletul cheamă-ţi prietenul. Vocea dulce a prietenei este leacul cel mai sigur contra suferinţei". (Ménandre)

•

„Torentul zgomotos care coboară din munte se va prăbuşi în prăpastie, dar modesta picătură de rouă este sorbită de soarele care o urcă pînă la stele". (Saadi)

•

„Fii o lampă în odaia ta, dacă nu poţi fi o stea pe cer". (Tupper)

•

„Plictiseala este boala inimilor lipsite de sentiment şi a sufletelor sărace". (Carlyle)

•

„Priviţi albastrul cerului. Iubiţi lumina. Şi oricît de mărginit ar fi peisagiul vostru, nu uitaţi niciodată colţul de cer". (Emerson)

•

„Munceşte în orice oră, cu plată sau nu; gîndeşte-te numai la muncă şi nu vei scăpa de răsplată. Dacă munca ta e delicată sau aspră, dacă semeni grîu sau scrii poeme, să fie numai o muncă cinstită, înfăptuită din inimă şi vei avea o răsplată materială şi morală. Ce-ţi pasă de cîte ori vei fi înfrînt? Tu eşti născut pentru izbîndă. Răsplata unui lucru bine făcut este de a-l fi făcut". (Emerson)

•

„Nopţile petrecute scurtează zilele". (Bacon)

•

„Omul îşi sapă mormîntul cu dinţii". (Seneca)

•

„Timpul fuge peste clipele de plăcere, dar se opreşte îndelung asupra durerilor noastre". (La Sage)

•

„Timpul este singurul remediu al suferinţelor mari". (Schillor)

•

„Rolul suferinţei şi al mizeriei este ca prin ajutorul lor să strîngem acele seminţe ale înţelepciunii, pe care nu le putem înmăţa din cărţi". (Gogol)

•

„Un om poate avea totul, neavînd nimic — şi nimic, — avînd totul..." (M. Eminescu)

Culese şi selectate de **Şt. Blăjan**

DIN AMINTIRILE UNUI TÎNĂR DIPLOMAT LA BERLIN

De la etajul de deasupra camerei mele răzbat prin ferestrele deschise acordurile sprințare ale unui pian însoțind vocea de cristal a unei fete care se îngînă cu ciripitul vesel al vrăbiuțelor din copacii de pe tivul trotuarului. Din trilulările îmbinate pe sublinierile grave ale pianului se desprinde ca o arie de operă o melodie cunoscută. Îi știu linia și textul care, în răcoarea împrospătătoare a dimineții acesteia, îmi readuc în amintire copilăria, cînd, fanfara din orașul meu de la poalele Pripocului, traversa străzile cu aceeași melodie sculînd oamenii din somn și poftindu-i la pădure să sărbătorească împreună venirea primăverii.

E întîi Mai și aici, ca și acolo. Aici însă lipsește fanfara înlocuită acum de glasul nostalgic al tinerei care de la etajul de sus ne anunță pe melodia înveselitoare că: „Der Mai ist gekommen!"

A venit Maiul și aici ca și acolo, a venit acum ca și atunci. Și primăvara a reînviat toate bucuriile, a înmugurit copaci, a renăscut dorurile cu cel mai îmbietor dintre ele, dorul de ducă. O spun toate svonurile coborîte pe razele de soare în odaia mea odată cu poezia textului, cu ofertele de drumeție stimulatoare:

„Lasă-ți grijile uitate acasă
Pleacă-n lumea cea frumoasă" . . .

Oriunde în lume e loc de frumusețe. Chiar și aici în Berlin, dar frumusețea de aici e lipsită de cea pe care o caută sufletul meu invadat de avalanșa amintirilor de la Sebeș cînd, înșirați pe clase plecam cu toată școala la pădure de unde ne întorceam seara, după răsfățul în zburdălnicii, cu toporași și viorele la chipie și-i aduceam mamei un buchet de lăcrămioare, florile ei preferate. Sufletul meu caută o altă frumusețe, caută una care să se îmbine cu tinerețea, căci una fără alta, pentru ziua aceasta crescută din textul evocator al melodiei cîntate de un glas candid cu exultări pe armonii idilice, și-ar pierde sensul de reînviorare pentru inima trecută prea recent prin zbuciumul terifiant al frontului și al bombardamentelor. Și fără multă pregătire, mi-am luat traista și am plecat la drum pentru cele trei zile libere ce le aveam de la serviciu. Dar încotro? Unde altundeva aș fi putut găsi în lumea aceasta frămîntată de război oaza de liniște în care, uitînd toate grijile, să mă pot desfăta în frumusețea peisajului crescut pe un fond de tinerețe, decît la Heidelberg, orașul prin excelență al tinereții, orașul unic al poeziei jubilante a tinereții, oraș muiat în incantațiile unei vieți care o jumătate de mileniu i-a adunat pe tineri la el pentru a se bucura împreună cu ei de farmecul unei naturi înviate și mereu înveselite de cel mai trainic și mai frumos sentiment omenesc: prietenia. Dintre atîția poeți care l-au cîntat, doar unul l-a slăvit în versurile care includ în același timp o semnificație și un destin:

„Heidelberg, oraș divin,
De cinste și renume,
Scăldat de Neckar și de Rin,
Unicul ești pe lume.
Oraș de buni prieteni
De școală și petreceri
De bere și de vin!"

Dar, nu trebuie să te duci neapărat să-l vezi pentru ca să ai întreagă ambianța lui de spontaneitate spirituală. Căci Heidelbergul e în noi toți, în fiecare din noi; e un comprimat de tinerețe romantică, de adolescență jubilantă. Este un extract de emotivitate senină, de sensibilitate pură din care nasc lacrimile de regret, strivite între gene, pentru anii ce s-au dus și nu mai revin. Și-ți trece prin gînd soluția disperării lui Faust de a-și fi cheltuit tinerețea între vrafuri de cărți și stive de eprubete în loc să și-o fi trăit aevea.

Noi însă ne-am trăit-o!... Nu la Heidelberg, e drept, ci aiurea, într-un oraș foarte departe de acesta. Dar la fel de tineresc, debordant odinioară de veselie primaverilă, scăldat, nu de Neckar, nici de Rin, ci de un Someș molcom, strecurat printre dealuri și grădini înmiresmate, lăsat pe pante ondulate stropite cu case străjuite de straturi cu flori. Acolo sub una dintre ferestre un înamorat, exultînd în romantica lumină a unei nopți cu lună și întovărășit de buni săi prieteni, după un festin cu bere și vin, cînta cîndva o serenadă de Flondor sau de Marschner, „Dormi ușor, odorul meu!..."

Nici o asemănare între Clujul meu și Heidelbergul acesta, cu toate că și acela, ca și acesta, e spintecat la mijloc de un riu pe malurile căruia se ridică dealuri năpădite de crînguri și păduri. Clujului îi lipsește un castel asemănător celui din Heidelberg care fusese bătut în 1688 de tunurile generalului francez Geney, după ce, în 1622 alt general, tot francez, Tilly, distrusese întregul oraș avînd însă grijă să nu-i distrugă și crama castelului care adăpostea celebrul butoi de peste 200.000 de litri, lung de 8 metri și lat de 7, și deasupra căruia, pe un postament, o orchestră întreagă delectează și azi consumatorii. Și-i mai lipsesc Clujului birturile străvechi în care studenții perindați pe aici de la 1386 încoace cînd Universitatea și-a deschis porțile își petrec serile după orele de curs și studiu în căutarea adevărului și al sensului adînc al vieții. Îi lipsește și celebritatea făurită Heidelbergului de sutele de generații venite aici să se împărtășească din darurile pe care o cultură proaspăt scăpată din chingile ecclesiastice, le oferea sub nimbul optimist al plăcerii de a trăi, de a te dărui năvalnic poftei de viață, de a-ți deschide inima și libertatea de a o legăna între tandrețe și duioșie, între frenezie și extaz, în sarabanda de cîntece de voie bună cu iz de ironie veselă pentru viața luată prea în serios.

Căci, deși încărcat de evenimente istorice și de nume ilustre, acestea nu ia asigurat perenitatea celebrității. Nimeni nu se gîndește atunci cînd îi aude numele la „Catehismul" lui Melanchton tipărit aici în 1563, sau la „Îndreptarul calvinist" tradus în mai multe limbi, inclusiv în a noastră, și care i-a încurcat pe oameni în sterile dispute teologale; nici la celebrul laborator pus aci, în secolul trecut, la dispoziția nu mai puțin celebrului profesor Bunsen, cel cu analiza spectrală și cu becul de gaz și autor al atîtor alte descoperiri în fizică și în chimie; și nici la actualul institut de cercetări creat pe seama lui Bergius, cel care a scos benzina din cărbune și care luptă acum cînd războiul amenință cu foamea, să scoată unt din coaja de copaci. Nici nouă românilor nu ne sare în amintire dacă nu ni se spune, că aci, în hotelul „Tannhäuser", și-a încheiat zilele Alex. Ioan Cuza, domnitorul Unirii, unde, fără adeziuni wagneriene, se așezase în căutarea unei sănătăți măcinate de atîtea elanuri zdrobite, de atîtea nemulțumiri acumulate, de atîtea ostilități și decepții impuse.

Mai degrabă se insinuează, pentru că se integrează în peisajul euforic al orașului, imaginea prințului fictiv — care putea fi tot atît de bine și real! — Karl Heinz, cel din piesa lui Wilhelm Meyer-Förster, personaj care, student fiind aici în Heidelberg, trăiește o mare și frumoasă iubire, și care revenind după ani nu mai găsește, din tot ce a fost, decît cenușa amintirilor:

„O ierum, ierum, ierum
O quae mutatio rerum . . ."

dîndu-ne, prin revers, sfatul că nu e niciodată bine să te întorci în locul în care cîndva ai fost fericit. Dar ce emoționant ar fi pentru noi românii, de-am găsi încrustat pe zidul presupusei locuințe a presupusului prinț — printre numele unor mari actori ai lumii care i-au interpretat rolul, și pe acela al marelui nostru Tony Bulandra!

Dar pe lîngă imaginea acelui prinț întristat, se implică și imaginea piticului Perkeo, veselul David al castelului, care, torturat de setea lui uriașă, a izbutit să învingă butoiul Goliath golind cu ultima lui răsuflare și ultimul strop de vin din el.

Cîtă deosebire între orașul acesta al tinereții, care trăiește din ea și pentru ea, care nu-și leagă numele de nici o celebritate, deși abundă de celebrități de la care să-și derive reputația. Bayreuth-ul, de pildă, există numai pentru că un mare artist a vrut să-și expună aici credințele artistice. Sau Salzburg, de exemplu, este celebru numai fiindcă Mozart, din pură întîmplare, s-a născut aici, faptul acesta dîndu-i o perenitate altfel nemeritată.

Venit din Augsburg, tatăl lui Leopold, mărunt instrumentist la pupitrul patru de vioară în orchestra episcopului principe de Salzburg, descoperă la timp marea înzestrare a copilului său și intuindu-i viitorul strălucit, nu-l lasă să vegeteze la pupitrul de alături, ci îl scoate în lume, mai întîi la Viena, de unde scrie acasă „toate doamnele sînt îndrăgostite de băiatul meu". Aceasta se petrecea în 1762 cînd Mozart avea doar șase ani. Apoi încep interminabilele sale turnee prin țările Europei și care continuă fără întrerupere pînă la vîrsta de 21 de ani cînd Mozart părăsește definitiv orașul, care nici pînă atunci nu-i fusese decît loc de popas și de scurtă odihnă între peregrinări. Pus sub interdicția de a mai părăsi orașul în care revine la 25 de ani pentru un scurt popas, Mozart scapără de indignare. Cu cererea răcnită în fața episcopului Colloredo, este dat pe ușă afară de cancelarul acestuia, Arco „mit einem Fusstritt im Arsch", cu un picior — să fim iertați! — în cur, după lapidara lipsă de jenă cu care îi scrie acesta tatălui său la Viena, adăugînd: „în bună limbă germană, Salzburg-ul nu mai există pentru mine decît pentru ivirea unui prilej nimerit de a-i da onoratului nostru baron la fel un picior în cur, chiar dacă aceasta ar trebui să se petreacă în public, pe stradă".

Și totuși la Salzburg vin an de an cu miile oaspeții să omagieze amintirea celui dat așa de ireverențios afară din oraș. An

de an i se actualizează prezența în opere și concerte, se depun flori la monumentul din piața care îi poartă numele, se cumpără pliante și ilustrații cu portretul lui, se stă la coadă la bilete la Mozarteum.

Așa dar, în pofida adversității cu care l-a tratat, Salzburgul trăiește din și pentru Mozart numai pentru că un copil minune și-a început viața aci, cu toate că altul, nu mai puțin celebru, care și-a încheiat-o aci s-ar putea considera la fel îndreptățit la reputația orașului și la omagiul posterității. Numai că acest altul nu s-a desfătat nici pe el și nici pe alții în armoniile celeste ale muzicii. Acest altul, pe numele lui complet Teophrastus Bombastus Paracelsus, magician și alchimist, îndeletnicit cu medicina, a alergat de la un pat la altul să vadă cu ce le-ar mai putea fi de folos oamenilor în suferință, dăruind lumii un principiu din care o întreagă știință își trage foloasele. Căci de la el se știe doar că în medicină, ca și în chimie, totul depinde de doză. „Die Dosis macht's!" iată lozinca acestui mare vraci trecut în peregrinările lui și pe la noi prin Transilvania și Valachia, contemporanul lui Luther, chemat prea tîrziu să-l vindece pe revoluționarul Franz von Sickingen, iată formula cu care el a revoluționat medicina! Gurile rele, gata întotdeauna cu țeapa de venin, spun că marea lui descoperire ar datora-o unui prieten morar invadat de șoareci pe care, tratîndu-i cu otravă în doze prea mici, i-a îngrășat de nu-și mai încăpeau prin găuri. Efectul arsenicului salvase atunci șoarecii, cum avea să-l salveze mult mai tîrziu pe uriașul Rasputin cianura pusă în doză mult prea mică pe prăjiturile prințului Felix Iussupof.

Dacă sînt puțini cei ce se duc să citească pe piatra de mormînt: „Aici zace îngropat Philippus Theophrastus, eminentul doctor în medicină, care a vindecat cu altă artă miraculoasă toate acele boli rele precum lepra, podagra, hidropizia și alte boli nevindecabile și care și-a dat toată averea săracilor. În anul 1541 în ziua de 24 septembrie și-a înlocuit viața cu moartea", sînt și mai puțini cei ce știu cîte avataruri a trebuit să îndure în scurta lui viață de 47 de ani, cîtă dușmănie din partea oficialităților medicale ale timpului, care l-au urmărit și alungat de pretutindeni, din Austira în Elveția, de aci în Germania, apoi în Italia și iarăși în Austria, fără să-i poată înfrînge recalcitranța profesională, fără să-i poată diminua credința acestui supranumit „Luther al medicinii", care continua să creadă în lozinca sa emblematică: „Omne donum perfectum a Deo, imperfectum a diabolo!"

Dacă puțini le știu pe toate acestea, aproape nimeni nu știe că tot aci la Salzburg, mai exact în satul de alături, Oberndorf, vicarul Joseph Mohr și învățătorul Gruber au compus împreună la 1818 cîntecul „Stille Nacht, heilige Nacht", cu care, acompaniați de ghitară, pentru că orga bisericii fusese avariată din cauza unei inundații, au încălzit pentru o seară pe sătenii de lîngă Salzburg și de atunci încoace în întreaga lume el a devenit cel mai popular cîntec pentru seara de Crăciun.

Heidelberg și Salzburg. Cîtă deosebire între unul și celălalt! Primul, cu celebritatea legată de viața studențească, în care pasiunea pentru studiu, pentru cultivarea inteligenței, pentru înzestrarea ei cu fondul de cultură chemat să înfrumusețeze viața, și-a găsit alternativa în ambianța anacreontică, idilică, optimistă, fără încruntări sceptice de filosofie acră. Din ambianța aceasta senină, veselă, tinerească, s-a format de-a lungul secolelor pînă și o tradiție cu atribut pentru localnicii întotdeauna bine dispuși, prevenitori și mai cu seamă a fetelor exuberante.

Două orașe, două destine: unul fără patronajul unui anume celebrități, dar celebru prin ceea ce respiră din el, din cei cinci sute de ani de tinerețe zburdalnică consumată în el; celălalt trăindu-și celebritatea doar pentru că un copil de geniu i-a conferit prin naștere dar nu și printr-o viață de bucurii, o reputație.

La Salzburg, unde totul trăiește și se consumă în jurul festivalului de muzică și unde forfota cosmopolită te face adesea să uiți de Mozart în alergătura după satisfacții mondene, îți aduci aminte că la Heidelberg, la ora cînd la Salzburg publicul așteaptă încremenit în fotolii să se ridice bagheta dirijorului, studenții închină de-a valma pocalele într-un iureș eruptiv de veselie, pentru bucuria vieții, pentru plăcerea de a te afla împreună cu alții de seama ta, pentru prietenie, cel mai trainic dintre sentimentele omului, cîntînd pe strofa finală din poezia „bătrînului domn" Goethe:

„Ce oare să zicem de ziua de azi
Nimic decît: ergo bibamus.
O zi nu-i ca alta, iubiți camarazi,
Deci iarăși cu toții: bibamus!
Prin poarta deschisă tovarăși ne vin,
Se-mprăștie norii și ceru-i senin,
Par toate cuprinse de-un farmec divin
Deci iarăși cu toții: bibamus!"

Dar eu, aici, acum sînt singur. Și dorul mă poartă acasă, în țară, unde vreau să-mi regăsesc tinerețea și prietenii de odinioară cu care, în cinstea primăverii să ciocnim paharele ca și altădată în una din grădinile înflorite de la marginea Clujului...

HORIA STANCA

ANOTIMPURI

Munții Apusului în care, de atîtea ori, venim să ne lepădăm de tristețe...

Dumbravă în Munții Apusului, într-un loc unde sfîrșește plaiul și începe, cu o măreață poală, codrul. E un dulce crîmpei de rai, rămas — prin ce minune, oare? — din vremea cînd se zice că el ființa încă pe pămînt. O pajiște calmă, năpădită primăvara de brînduși, vara de albăstrele, nu-mă-uita, romanițe-de-munte, sînziene, bulbușei, împrejmuită în așa fel de brazi încît pare o curte interioară a unei fantastice cetăți, un loc ce ar putea servi drept „Curți ale Dorului". Lipsește doar balconul acela înalt din care, în anume zile de duminică, Dor-împărat, cu capul înconjurat de un nimb auros, să-și binecuvînteze, pe față cu un imens surîs de fericire, supușii...

Va fi existat în lungul șir al strămoșilor mei unul care va fi umblat pe aceleași culmi, dealuri împădurite, pe aceleași colnice pe care, atît de des, în fragede dimineți sau molcome amurguri, îmi nălucesc eu azi ființa. Oftatul prelung al codrilor, șuierul vîntului, răcoarea văilor, ca și tremurul constelațiilor le va fi trăit la fel și el ca și mine, cel de azi, cu adînci înfiorări de suflet, cu aceeași spaimă, poate, ce mă încearcă azi și pe mine, că odată și odată toate acestea n-or să mai fie...

Vine o vreme cînd te plictisești de atîta realitate. Musai să evadezi în ireal. Ca și cînd ai schimba clima...

Există momente, mai ales după ce am stat un timp îndelungat închis într-o încăpere, cînd îmi simt sufletul gol, steril de orice idee. Deseori, în asemenea momente, fac o plimbare pe culmi din care se deschid ochilor largi perspective panoramice. Simt atunci cum, încet-încet situația începe să se schimbe, panoramele ce se deschid nu rămîn doar ale ochiului; sufletul și-le asumă. Cu invizibile antene el captează totul: apropierile ca și depărtările, sunetul vîntului ca și boarea mirosmelor ce el le aduce, foșnetul frunzelor și al ierburilor, zborul funigeilor ca și cel al vulturului, zarea plină de mister în care munții cei îndepărtați se pierd ca într-un abur primordial. Ideile — să le zic halucinații? — încep să se nască, una după alta, una din alta, ademenitoare, debordante, irezistibile...

Zamolxis — timpul frumos. Cerul senin. Zamolxis — zeul strămoșilor, cel alcătuit după firea lor, pe care-l apărau cu săgeți trase în norii ce-i amenințau strălucirea. Zamolxis — zeu al Luminii pe care-l apărau de cei ce voiau să-l întunece.

Gest sublim, unic în toate mitologiile. Zamolxis — zeul nostru! Să-l curățim de rugina cu care alte religii l-au acoperit.

Căsuța mea din Obârșie. Privesc pe geam. Măgura Vinătă mi se impune închizîndu-mi zarea, ca o uriașă spinare de sfinx încremenită într-un gest ce sugerează, parcă, intenția de a se elibera, printr-un gest de zvîrcolire grozavă, de văzduhul și timpul care o apasă. Sub geam rîul curge, sub ghețurile iernii, cu răbufniri încete de parcă subpămîntene ecouri...

Căsuța mea din Obârșie. Noapte de An Nou. Furtună. Geamurile și ușile vibrează intens, zgîlțîite de o vijelie nebună. Zăpada spulberată de vînt s-a ridicat în jurul ei în troiene uriașe. În odaie e cald. Lemne am din belșug. Focul în sobă arde fără ostoi, născînd o muzică dulce, liniștitoare. E al treilea revelion pe care, consecutiv, în fac, de unul singur, în singurătate. Și e bine așa. Zile în șir să nu auzi deloc vorbă omenească, să te îngîni doar cu focul din sobă, cu brazii, cu norii, cu vaierul din văzduhuri. Ce aș putea pofti mai mult?...

Miez de februarie. Sufletului meu însă îi-i dor de primăvară. Visez o primăvară timpurie, spectaculoasă, explosivă, una din acele primăveri ce le-am mai trăit odată, demult, în copilărie, și a cărei imagine s-a statornicit de atunci, în sufletul meu drept imaginea ideală a Primăverii. Sufletul meu va prinde atunci altfel de aripi, pregătindu-se pentru altfel de zboruri...

21 martie. Ieri a nins din belșug dar peste noapte — oare pentru că doream din tot sufletul să se întîmple așa? — totul s-a limpezit încît acum — e ora amiezii — soarele e strălucitor, cald, îmbietor, fraged. Sînd convins că în cîteva săptămîni voi chiar auzi cucul, voi culege ghiocei și brînduși, voi ieși în cîmp cu miei în brațe, apoi, în marginea unui codru, sub un fag bătrîn, voi dormi, pe pămîntul reavăn, un somn plin cu zîne, cu cerbi, cu iezi de căprioară...

Ninge de trei zile și mi se pare că e ca atunci cînd pe pămînt zăpada va fi căzut pentru întîia oară...

Vînt în pădurile Bihariei, trezind în mine dorul plenar al imensităților, foirul elementar al Plîngerii...

Sună în mine un plîns nesfîrșit ca o continuă maree: codrul, marea, stelele întreţin un uriaș concert ce e acel vaier, acea muzică stranie, limbă prin care își vorbesc eternităţile și ale cărei, ecouri se pierd în sufletul meu ca pe cîmpii nesfîrșite...

Platourile Bihariei. Aici, sus, vremea e frumoasă, zeii par a zîmbi iarăși, iar eu respir acea lumină, acel curat văzduh...

În „Tinerețe fără bătrînețe" cele trei surori rugîndu-l pe Făt-Frumos să rămînă cu ele. Biete ființe obosite de prea multă veci-nicie...

Ce stînci înalte, ce vaier înalt prin văzduhuri, ce limpezi ceruri și ce suflet în mine, doamne, — corb vîslind neauzit în nelume...

Buteasa. Sfîrșit de octombrie. O lume stranie, încremenită, fluviu imens de tăcere, clopot fără sunet, lumină fără murmur, nu imagine a Eternităţii ci Eternitatea însăși, în nefiinţa ei cutremurătoare.

Și sufletul meu acolo, corb fără grai, rotindu-se prin văzduh ca prin moarte...

Aprilie. Simt în mine pulsul secret al anotimpului celui nou, zvonul suav al Firii ce se primenește, primenindu-mă, spălîndu-mă de toate păcatele, dezamăgirile și iubirile mele nefericite...

Nimic mai plăcut sufletului meu decît primăvara. Ea, și numai ea, mă face să uit, măcar din cînd în cînd, cît de pieritoare sînt toate...

Nu ţin minte să fi trăit de multă vreme o mai voluptoasă fericire decît aceea de a ţine un miel în brațe...

Avem miei. Îi ţin în brațe și mă simt copil pînă în străfundurile ființei, fericit peste fire, ușurat de toate durerile...

Va veni un timp cînd poesia va fi cu adevărat un apanaj al celor aleși. Peste o mie de ani? Peste două? Tema principală va fi atunci Timpul...

Toamna aceea nemaipomenită, halucinantă, din fastul căreia Geo Bogza mi-a trimis, cîndva, între filele unei scrisori, o frunză...

Umbra lui Blaga, pe care, de cînd nu mai mi-i dragă Cetatea, o urmăresc pe plaiuri, sus, în Biharia...

Deal cu brazi și fagi care mor sub securile tăietorilor. E un adevărat masacru. Fagi bătrîni cad cu zgomotul unor uriașe coloane de templu. Cu fiecare fag doborît sufletul meu cade adînc într-o prăpastie. Cad și ulmii. Și brazii. Și paltinii. Fiecare din ei poate fi un oștean al lui Decebal, un oștean care moare a doua oară. Un codru întreg cade sub prvirile mele fără să fac nimic din ceea ce aș face dacă aș putea.

Mi se jeluiesc codrii, clătinîndu-se, uriași, ca într-un vis al pierzaniei. Le ascult jelania și mă clatin. Eu cui să mă jeluiesc?...

Cînd cade un copac sufletul meu vibrează ca la moartea unui om...

Aprilie. Pe aici primăvara începe să devină îmbietoare. Din zi în zi trebuie să sosească — cine mai știe de unde? — cucul...

Peisaj cu fagi luminaţi de un soare calm, duios, un fel de poală de codru pe sub care iubita mea trece, stîrnind, cu picioare desculțe, mormane de frunze...

Răvaș unui prieten: Pe aici viaţa nu merge întocmai cum ar fi bine. Dar trece și așa. Important e că trăiesc, că pot vedea răsăritul și amurgul Soarelui, că pot privi iarba și florile munţilor, că, uneori, le pot chiar auzi cum cresc, că umbra codrilor și zvonul apelor încă mai există, că norii mai există și ei, că, cu dărnicie, ei ne dăruiesc atîtea din cele posibile și imposibile ale lumii acesteia. Și mă gîndesc că nu e puţin...

Sus, pe Buteasa, s-ascultăm sunetul veciniciei...

Poesia: esenţa unei trăiri, a unui gînd profund, reverberînd în infinite ecouri...

O întîmplare din copilărie: Căzusem dintr-un pod de șură, lovindu-mă cu capul de bolovanii unui zid. Lovitura mă ameţise teribil, ajunsesem în comă. Nici Tata, nici Maica nu mai nutreau speranţe că pot scăpa cu viaţă. Tata, fiind și meșter-tîmplar, mi-a făcut în grabă sicriul. Trei zile am aiurat între viaţă și moarte, după care, deodată, m-am sculat brusc, am cerut mîncare și m-am dus direct la joacă. Tata a pus, bucuros, sicriul pe foc.

Tata a murit fără ca eu să-l fi putut vedea mort, ca pe atîţia alţii. Îndelungă vreme am trăit cu sentimentul că e plecat doar undeva, într-o călătorie lungă din care odată și odată se va întoarce...

Atîtea cîte, în ani tîrzii, ne înfioară ne vin din copilărie: un clopot sunînd în auz ca în păduri departe, un cîntec de greier printre proaspete căpiţe de fîn, trecerea unui nor peste un anume vîrf de deal, o ninsoare

privită îndelung de la o fereastră a casei, razele unui soare blînd pătrunzînd prin geam, într-un anume ceas al amurgului, un susur de izvor, un răsărit de lună, un molcom șuier al vîntului prin cetini, o umbră a unui nor întunecînd, chiar dacă numai pentru cîteva lungi clipe fața unei dumbrăvi, a unui deal, a unui munte...

Dulci miresme ale unei copilării îndepărtate pe care le trăiesc cu voluptatea cu care doar cele aflate sub semnul efemerului pot fi trăite...

Atîta timp cît nu se va putea răspunde la întrebarea: „Cine sîntem și de unde venim?" poesia nu va dispare.

Mesteacănul — un arbore liric.

Trec parcă din moarte în moarte spre a mă regăsi într-o viață a morții, nesfîrșită și etern repetabilă...

Niciodată, în toamnele ce mi-au trecut pînă acum prin singe, n-am căzut atît de adînc în melancolie și niciodată ca acum sufletul meu nu s-a rotit într-un atît de îndelung zbor prin etherul melodios al Bihariei. Dumnezeu însuși plînge aici cu chipul adînc aplecat peste lume...

Fagii și paltinii, ulmii și brazii cei bătrîni îmi sînt aici prietenii. Lor numai cu adevărat mă jeluiesc...

Sufletul meu simte în el o nestăvilită chemare spre obîrșii, spre acele timpuri cînd omul trăia, fără s-o știe, paradisiac. Timpul curge acum pentru mine în sens invers...

Dacă acum m-aș afla într-un oraș aș muri de uritul lumii sale. Aici în munți, însă, toate — durere, mîhnire, singurătate — îmi sînt tonifiante, hrana însăși, de bază, a sufletului...

E aici, pe o culme pierdută în nouri, o stîncă de o albeață neverosimilă. Cînd Soarele răsare razele lui, ca din răsfrîngerile a o mie de uriașe oglinzi, împurpurează pînă departe orizontul. Mi-l imaginez pe Sadoveanu stînd, într-un asemenea răsărit de soare, în vîrful acelei stînci, contemplînd, în nemișcarea sa statuară, muzica veciniciei...

Orașul — părăsit de mine în urma marilor dezamăgiri ce le-am avut cîndva acolo — mi s-a părut încă o dată deșert. Pe străzi, mergînd spre gară, m-am gîndit la clopotele Putnei, la bourul din pustietățile lui Sadoveanu...

Primăvara la Obîrșia Someșului. Umblu în vînt, stau în soare și încerc, fără succes, vigilența păstrăvului. Pîraiele curg pe sub baluri, umflate, pline de nesfîrșite muzici...

Natura întreagă e aici o uriașă orgă al cărei cîntec e Tăcerea...

Există în Biharia un anume pisc din care, dacă privești, poți urmări, în anume zile, fantastica tălăzuire a norilor. Te simți atunci un Demiurg contemplînd lumi în dezintegrarea lor ultimă...

Pentru români codrul este însuși Destinul...

Pe drumul fără întoarcere noi înșine numai ne putem alege mijloacele prin care să ne creăm iluzia că întîrziem la „întîlnirea" finală...

În fața unei flori mă emoționez ca în fața une fete frumoase. Amîndouă îmi umplu sufletul de o tristețe luminoasă...

Apa — starea muzicală a materiei...

Senzația că de acum înainte nu va mai putea fi în lume decît toamnă. O singură, unică și nesfîrșită toamnă. Și o singură zodie — a Tristeții...

Despărțirea e întotdeauna grea atunci cînd ea are loc înainte de a fi avut timp să te plictisești...

Știu în Biharia un ciopor de căprioare pe care-l pot vedea la un anume izvor. Nimic mai emoționant decît să stai, nevăzut, și să te uiți cum un cerb cu cioporul lui se adapă...

Dimineața pe Fața Poienilor: Totul pare atît de nou încît trăiesc senzația că este ca în prima dimineață a Facerii...

Dorul de a reveni în Biharia, unde sufletele noastre să planeze, alăturate, într-un zbor rotitor, deasupra atîtor fermecate tărîmuri...

Uneori am impresia că visez prea mult. În orice caz prea mult pentru un tînăr trăitor spre finele veacului al XX-lea...

Dealul Rășinarilor, un sat ce se pustiiește încetul cu încetul. Rămîn doar cei asemeni brazilor — iubitorii de singurătate...

Codrul ca un imperiu al Plînsului...

Viața întotdeauna mi-am simțit-o ca o peliculă de cinema în continuă derulare dinspre trecut și în care unele scene reamintesc întîmplări, chipuri, peisaje dragi sufletului și care mă fac, lăuntric, fie să surid, fie să lăcrimez...

Sînt ființe în lume pe care trebuie să le disprețuiești, altele față de care e bine să păstrezi o indiferență absolută, foarte rar însă ființe pe care, din îndemnul inimii doar, să le iubești...

TEOFIL RĂCHIȚEANU

Frig în cald

Vot mai des te vizitează de la o vreme
firescul. Cum aceste trupuri întinse la soare
între blocuri, semănînd cu niște ciudate
flori carnivore. Se dăruiesc soarelui într-un
gest aproape indecent de sinceritate,
îți scrutează conturul, apoi, repede,
privirile-și trag înapoi, obosiți. Neștiind
că un lucru iubit trebuie uneori să-l privești
printr-un geam afumat — altminteri
masacrezi
în tine chiar și ce-ai reușit să fereștî
pînă atunci. Asemeni unui luptător oriental
ar trebui să folosești forța loviturii celuilalt
ori să te-nalți din proprii căderi.
De aceea păstrează continuu o cantitate
de frig între lucruri — chiar dacă-i afară
canicula
și animalul te strigă în felurite căi.
Îmbracă-ți haine de iarnă și negre.
Închide-te-n casă cu teamă în suflet
așteptînd liniștit iarna
care e anotimpul experiențelor tale.

SORIN GRECU

Încă nu

Undeva mai dăinuie un vînt
Moara macină ultimul cuvînt.

Zorile se cațără pe creste
un bătrîn și-a spus ultima poveste.

Grîul a mai înflorit o vară
trenul s-a oprit în penultima gară.

Fîntîna a secat cu o singură găleată
la un colț de stradă am părăsit o fată.

Mai bîntuie un vis în noapte
moara mai macină și alte fapte.

La pîndă într-un laborator de suflete

De ce te-ai ascuns în laboratorul
meu de univers?
nu te cunosc și n-am să te știu după mers
ești prea tînără Ines de Castro
să-mi furi o noapte
sufletul arde în retorta adjectivului din
carte.

Ești prea mult învăluită de cuvinte
frazele nu mă lasă să-ți mîngîi
șoldurile împlinite
în zadar te strecori goală la sfîrșit de vers
noaptea ca o gumă din laborator
te-a șters.

AL. FLORIN ȚENE

DORU STOICA: GIOC

Cîntecele dorului

POEZII POPULARE DIN JUDEȚUL CLUJ

PĂDURE CU FRUNZA RARĂ

Pădure cu frunză rară
Alungă-mi dorul afară
Că de cînd ți-i frunza verde
Dorul tot în tine șede.
Pădure, cu frunza lată
Pice bruma, nu te bată,
Pădure cu frunza lungă
Pice bruma, nu te-ajungă.

SUS PE DEALUL ÎNFLORIT

Sus pe dealul înflorit
Găsii dorul adormit
Am păşit prin iarbă-ncet
Dorul să nu îl deştept
Că dacă s-a deştepta
Eu de dor nu pot scăpa.

MÎNDRUȚĂ, FLOARE DE CRIN

Mîndruță, floare de crin,
Spune-mi vremea cînd să vin
Nici prea ziuă să nu fie,
Da' nici noapte prea tîrzie.
Nimenea să nu ne știe,
Numai noi doi să ne știm
Dorul să nu-l răcorim ...

FRUNZĂ VERDE DE CICOARE

Frunză verde de cicoare
Ursitoare, ursitoare
Nu ți-a fost frică de soare
Să mă arzi cu dorul mare?
Nu ți-a fost frică de nor
Să-mi urșești atita dor?
Nu ți-a fost frică de stele,
Să-mi urșești atita jele?

MĂI BĂDIȚĂ SPIC DE GRÎU

Măi bădiță, spic de grîu,
Vrut-aș fi să nu te știu.
Că de cînd te știu pe tine
N-a rămas inimă-n mine.
Puțintică ce-a rămas
De-al tău dor toată s-a ars.
Puțintică ce mai este
De-al tău dor tot se topește.

FRUNZĂ VERDE-AMU SE FACE

Frunză vere-amu se face,
Ce-am iubit mamii nu-i place
Că s-a pus în pat și zace.
Scoală-te mamă din pat
Că ce-am iubit am lăsat;
De cît fără de măicuță,
Mai bine fără drăguță.
Că drăguță-oi mai găsi
Dar mamă pînă-oi trăi.
Drăguță mi-oi mai afla
Dar mamă pînă-i lumea.

CUCULE DE PE CETATE

Cucule de pe cetate
Spune-i mîndrii sănătate
Că de mine n-are parte,
N-are parte că-s departe.
Frunză verde viorea,
Mi se rupe inima
Că nu pot merge la ea.

BUSUIOC CRESCUT ÎN IARBĂ

Busuioc crescut în iarbă,
Mîndra mea care mi-i dragă
Am auzit să-i bolnavă;
Zace-n pat în grădiniță
Cu mîna pe inimuță
Și cu dorul la bădiță.

CÎNTĂ CUCULEȚULE

Cîntă cuculețule
Seara, diminețile,
C-o veni și vremea rea
De-ai cînta și nu-i putea
Că mici-s-or zilele
Și or crește nopțile.
Pentru tine n-o fi bine
Că ți-i duce-n țări străine
Și atunci cîntecul tău
Va trece ca dorul meu.

Culese de **IONEL BULBOACĂ**

ASTEPTAREA

(FRAGMENTE)

Orășelul mic și aproape pustiu în acea dimineață argintie semăna cu o cetate părăsită din care la primele ore nu puteai înțelege mare lucru, se părea că amprentele războiului își mai mențineau acea stare de asediu în care nimeni nu avea posibilitatea să circule în voie decît în orele permise de asediatori. Deși deznădejdea anului trecut — cînd armatele dușmane se concentrau în disperare pe aceste locuri, amărăciunile și grija pentru ceva fi, cînd erau stăpîniți de o frică fără sfîrșit — trecuse, psihoza neagră mai stăpînea sufletele celor ce trăiseră acele vremuri sumbre.

Ca și altădată ceea ce știa că așteaptă demult i se părea nou și totuși cunoscut. Simțea parcă apropierea acelui ceas, îi părea că aude chiar vocea domoală și tropăitul greu al cizmelor cazone înainte de apariția trenului. Trenul întîrzia. Pe peron ieși impiegatul de mișcare, un bărbat înalt, colțuros, cu o mustață neagră lăsată pe oală care, după ce își plimbă privirea de-a lungul trenului, ridică paleta în semn de „liber" mărfarului, semn că personalul are întîrziere neputîndu-se întîlni cu mărfarul decît în gara următoare. Ortensia intră în sala de bilete ducîndu-se ață la tabla din colț pe care se scriau întîrzierile: „Personalul de Brașov are întîrziere cincizeci de minute". Era un anunț făcut tot cu aproximație, în acea perioadă trenurile circulau cu mari întîrzieri. După mirare o cuprinse neliniștea, apoi grija așteptării. În trupul ei tînăr se cuibări un adînc fior ce se răspîndea apoi copleșindu-i toată ființa.

Ada și fratele ei tremurau molcom de fiorul acesta transmis de Ortensia telepatic în carnea lor.

Nu era decît ora 9. În acea zi de august soarele se ridicase mult deasupra orizontului iar lumea umbla foarte puțin pe străzile liniștitului orășel.

Ortensia, acum cu ochii umezi, îndurerată, se așeză pe banca din fața biroului de mișcare, copleșită de necazurile în care se zbătea. Un gînd îi cuprinse întreaga ființă, scoțînd-o din labirintul greutăților. Acest gînd optimist îi cuprinsese întreaga ființă, închipuindu-și toate planurile înfăptuite odată cu sosirea celui de care se legase înainte cu un deceniu cu încredere mare în viitor. Se uita la oameni absentă, așa cum o făcea în special de la terminarea războiului. Într-adevăr, așa cum îi spusese în mai multe rînduri vecina ei, privea lumea cu oarecare rezerve văzînd-o dușmănoasă. Își dăduse seama că această privire îi izvorîse dintr-o mulțumire interioară ce-i zdrobise sentimentul de dragoste față de cei apropiați. Se convinsese că nimeni și niciodată nu-i va înțelege trista-i tinerețe, lipsită de bucurii și-mpovărată de privațiuni și necazuri. Tînără fiind, trăind între oameni, vedea în jurul ei începutul schimbărilor ce încolțeau la numai cîteva luni de la sfîrșitul războiului, conștientă fiind și în același timp avînd sentimentul amar că orice ar face, destinul nu o va scoate din această singurătate și nicicînd nu-și va atinge dorințele tinereții ei. La fiecare vorbă, ochii mari albaștri pătrunzători păreau a sclipi o rază de bucurie dar în adîncul lor erau triști. „Va veni odată și ziua — îi spunea Ada — cînd nu te vei mai duce în gara pustie, cu trenul vînăt și spurcat înfipt pe șine și care nu face altceva decît să-ți frîngă inima și să te adîncească în prăpastie neîmplinirilor noastre". „Frîngerile și despărțirile supreme vin pentru toți, dar vin cînd oamenii sînt pregătiți pentru aceasta, cînd și-au îndeplinit niște îndatoriri".

Tăcea, se refugia în bucătărie cu capul cufundat între palme, suspina, lacrimile îi șiroiau pe obraz: „Doamne ce blestem pe capul meu, ce blestem, aș vrea să se sfîrșească odată, să mă liniștesc".

Mergea zilnic la primăria orașului, poate poate o veni vreo veste, veste rea sau cum o fi, să fie odată. „Se scurge timpul, oare cum îl voi mai putea eu îndura, îmi fac planuri cît am putere să o fac, voi uita așa cum se uită altele sau dimpotrivă, această nenorocire va rămîne să mă însoțească toată viața? Îmi fac iluzii, nu-mi dau seama acum ce va fi, dar ceea ce știu este faptul că pînă în prezent nu mă pot rupe de deznădejde".

Ședea pe bancă privind cu atenție, căutînd să străpungă cu privirea cîmpul de dincolo de linia ferată. În gară era liniște, o liniște apăsătoare, prin fața gării nu umbla nimeni înafara unui copilandru zburdalnic, probabil al unui ceferist, care se juca în nisipul încălzit de soarele dimineții. Dincolo de ușă, pe coridorul rece se auzeau pașii rari ai unui bărbat ce pierzîndu-și răbdarea măsăluia de la un capăt la altul în sala tăcută. Din cînd în cînd se auzeau vorbe frînte, furișîndu-se pe geamul deschis; erau convorbirile la telefon ale impiegatului de mișcare cu gările vecine. Noaptea, Ortensia dormise adînc, trezită de țipătul Adei, căzînd peste ea spaimă și bucurie; era un vis, un vis din care nu a înțeles nimic. Visul îi ridică un vel de sînge în obraz. Rămăsese cu convingerea că acest vis neînțeles îi va aduce o veste care să o liniștească. Sub puterea acelui vis fără înțeles stătu un timp împietrită pe banca din fața gării, cu privirea în gol,

după care se ridică și făcu cîțiva pași de-a lungul liniei. Privi ceasul, mai erau doar șapte minute pînă se sfîrșeau cele cincizeci afișate, ce vesteau întîrzierea trenului. Își întoarse privirea în stînga peste linia ferată. Era un cîmp imens, mărginit cu o perdea groasă de copaci încărcați cu fructe și frunze întunecate, aproape negre. Coroanele le erau ciuntite de proiectilele și bombele ce căzuseră în anii războiului. Micul oraș fusese și el ținta unor bombardamente, clădirea din spatele gării fusese părăsită, gara fiind obiectivul principal, geamurile îi erau sparte, la fel colțul acoperișului.

Ortensia privea acele ceasului de la mînă, în așteptarea intrării trenului, avînd aceeași senzație neplăcută ce o stăpînea de luni de zile cînd privea trenul și din el nu cobora cel pe care-l aștepta.

Cu ochii țintă la vagoanele fleduroase și fără geamuri, Ortensia măsura cu privirea fiecare persoană ce cobora. Avu aceeași ezitare pe care o avea în fiecare zi așteptînd în gară. Cu trenul venise și un invalid. Tresări, prin gînd îi străfulgeră pacostea... Invalidul cu piciorul sting lipsă de la genunchi, bandajat cu un pansament murdar se sprijinea în cîrjele improvizate agățate sub brațele întinse vertical pe lîngă corp. Mîna dreaptă, cît se vedea sub cămașa alb-gălbuie avea pielea arsă și sbîrcită. „Și așa schilod, dar vine acasă", își zise ea în sine. Ochii triști se adînciră pe urma invalidului ce se îndrepta greoi spre oraș. Privi în dreapta și-n stînga cu o ezitare neexplicabilă, de a se alătura vreunui călător, aceeași pe care o avea de luni de zile la fiecare tren ce-l aștepta. Păși în grabă, cu îndoială. Din dreapta, din spatele nucului cu rod bogat, spre care își înălță capul cu o mișcare mecanică, ca și cum ar fi vrut să privească ieșirea din gară, i se părea că vine cineva. Poate nu supraveghease ea bine trenul și-i scăpase cineva fără să-l vadă. Nu era nimeni. Acum, cu inima îndoită, o luă spre casă. Urca ușor dar întins chemată de singura mîngîiere pe care o mai avea, copiii. Palidă, cu respirația greoaie, cu ochii umezi urcă panta ce se sfîrșea lîngă biserica ortodoxă din fața Cazărmii. Traversă orașul nesimțind nici o legătură sufletească nici cu el, nici cu oamenii ce-i întîlnea. Cuprinsă de dorul așteptării, nu-i surîdea, nu o liniștea nimic. Acum se grăbea gîndindu-se la ceea ce o să le spună copiilor în legătură cu întîrzierea. Ortensia avea pentru Ada o dragoste maternă ieșită din comun. Ar fi vrut să fugă, să ajungă cît mai curînd să dea copiilor un ceai cu cornuri calde pe care le luase din chioșcul gării. Dar așa cum a venit, tot așa, gîndul ce o înviorase în acea dimineață a dispărut. Trecuse atîta vreme de cînd se amăgea cu iluzii, iluzii lipsite de adevăr, ea rămăsese una și aceeași care suferea apăsarea grea ca o piatră de moară ce-i copleșea întreaga ființă.

— Desigur, o să mă întrebați de ce am întîrziat? Nu știu... vă rog să mă credeți că nu știu, uite așa învîrtii piața de două ori și abia cînd m-am uitat la soare mi-am dat seama că-i tîrziu.

— Ce-i cu mata? o întrebă Ada așezîndu-se pe dormeza veche din bucătărie. De ce ești cu ochii umezi, iar ai plîns așteptînd trenul în gară. Nu te puteai stăpini să nu mai bați drumul ăsta pînă la gară? Pînă cînd, mamă? zise Ada cu ochii în lacrimi. Puteai să te odihnești cel puțin azi că e sîmbătoare! Iar m-a întrebat tanti de matale și nu am știut să-i spun unde ești. „Da, iară udă peronul cu lacrimi", mi-a zis.

— Of, Ada, dacă ai fi tu în inima mea, m-ai înțelege. Haide, ridică-te să gustăm ceva, e tîrziu.

Vorbele căzură Adei drept pe inimă. Încă înainte cu două ore se hotărîse să-i ceară să nu mai plîngă, văzînd-o cît e de trasă la față și cu ochii adînciți în orbite. Cu cîteva minute înainte o chemase în ajutor și pe vecina pentru a o convinge fără să o supere. Ceea ce hotărîse să facă, trebuia făcut. De acolo de unde începea imposibilul, un singur gînd o putea salva: răbdarea, gîndul dragostei de mamă. Puterile Adei se încordau: „Voi îndura toate necazurile, mă voi face luntre și punte pentru a-mi salva mama care se perpelește frămîntată de această singurătate. Cine știe cît suferă? Au trecut ani de cînd un zîmbet firav nu i-am văzut". Cuvintele mamei îi ridicară iar un val de căldură în obraz și-n același timp rușinea de a-i da sfaturi mamei care te-a crescut. Era sfioasă, dar în același timp nerăbdătoare și sigură că va începe să-i sugereze că aceste suferințe nu-i ajută la nimic. Mai încercase, dar fără rezultat. „Mă certa într-un mod duios, dar mă certa, înțelegeam lucrul acesta și mă rușinam în așa măsură de nu o mai puteam privi în ochi. Dar insistînd și explicîndu-i, mă va înțelege totuși".

Venirea zilnic a unora, despre care afla, nu se știa cum, o înverșuna și mai mult, și o adîncea în deznădejde.

— Haide, ridică-te, insistă Ortensia cu un glas blînd luînd-o de braț. Se apropie timpul prînzului și nu am făcut nimic. Să vedem ce facem pentru masă.

Ada o urmă pe hol pînă în bucătăria cu geamurile larg deschise. Prin geamul deschis mireasma de flori se strecurase împrospătînd aerul stătut al gustului de mîncare. Ada se aștepta oarecum să găsească loc discuției și astfel să simtă o mare ușurare. Ortensia rămase nemișcată lîngă fereasta deschisă, cu privirea pierdută în depărtare.

— Pe cuvîntul meu, aerul ăsta de munte îmi dă o poftă de mîncare extraordinară, zise fetița privind-o strengărește. Haideți să

mîncam ceva. Orice, numai să mîncăm ceva, că și lui Lică îi este foame...

— Da, aveți și voi dreptate, soarele s-a ridicat și vi-e foame... Uite, în sacoșa aia neagră am cumpărat niște cornuri, erau calde, poate s-or fi răcit. Ia și fă și tu un ceai, că doar ești fată mare de-acum.

Ortensia o privi pe Ada, dar ea își lăsă capul în jos și cu ochii ațintiți asupra sacoșei, parcă rușinată de cele spuse de mama ei:

— Ce bine, asta nu are nimic de-a face cu ceea ce mă gîndeam eu. Să mîncăm, zise întorcîndu-și privirea spre ea.

— Mie, pe vremuri, domnișoară, cînd aveam doar zece, unsprezece ani, cum ai tu, mi s-a întîmplat ceva asemănător. Era într-o zi, în simbăta Rusaliilor, zi frumoasă de vară, abia venisem de la școală. Intru în casă și ață la bucătărie, îmi era o foame de lup. Ei bine, bănuiam că ceva nu-i în regulă, și deschid ușa la cameră, mama în pat bolnavă. Cînd m-a văzut mămuca îngrijorată a început să plîngă. Cu ochii în lacrimi, îmi spune: „Ia și fă și tu un borș... m-ai văzut pe mine de atîtea ori, și ce nu știi întreabă-mă. Sînt bolnavă de dimineață și nu-mi pot ține capul sus. Peste puția

TITU DRAGUȚESCU: FLOAREA SOARELUI

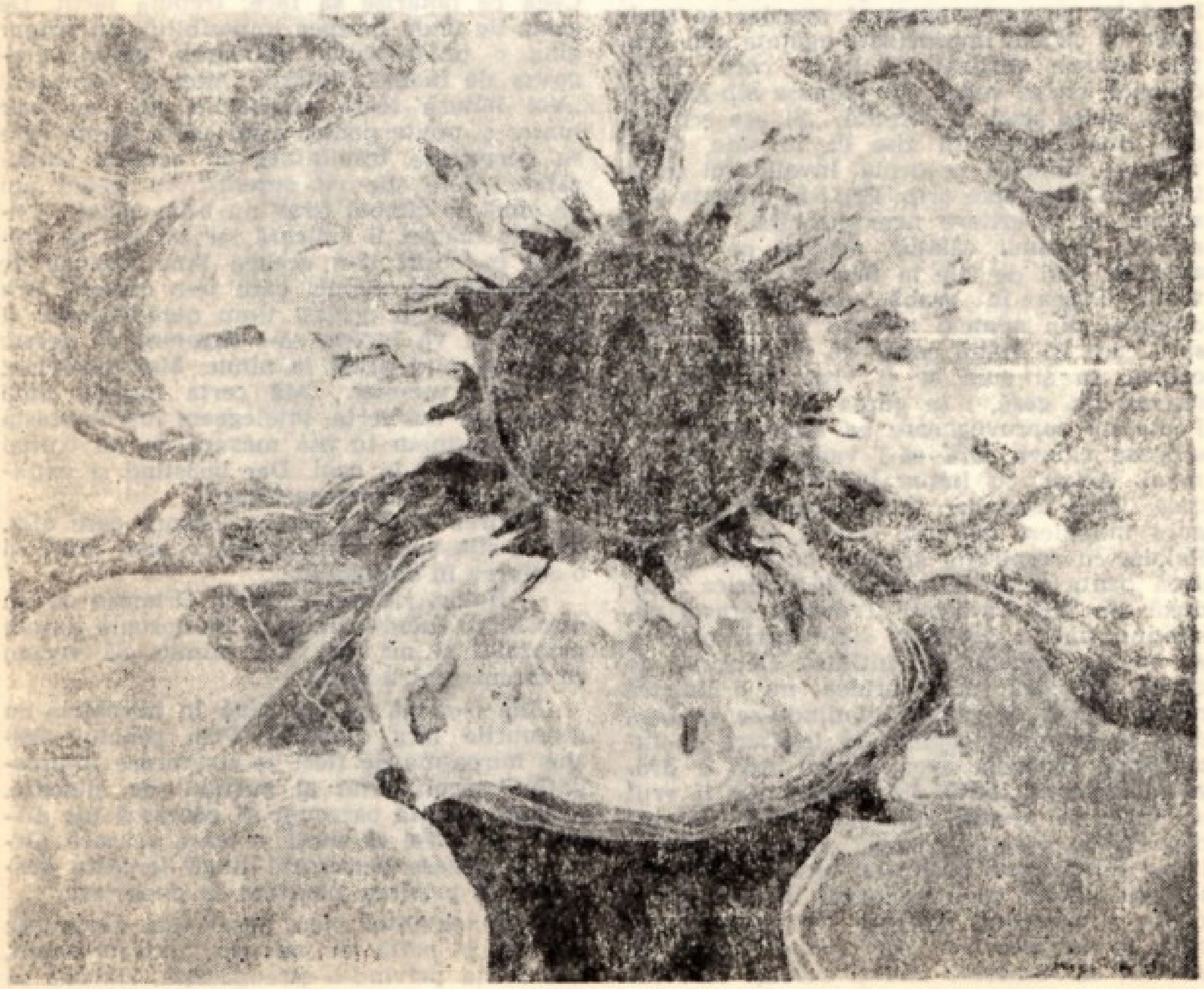

timp vine taică-tu și copiii flămînzi. De azi înainte o să te pun să gătești, unei fete nu-i ajunge în viață să știe numai carte, fetele trebuie să fie și bune gospodine. De fapt, o să începem chiar de astăzi".

Ada asculta cu luare-aminte cele spuse de maică-sa. Ortensia se ridică de pe scaun, și ezitînd, se îndreptă spre ușă, de unde își continuă drumul spre cameră. Se auzi, la început, scîrțîitul ușii, după care intră la Lică.

Vecina urcă scările din spatele casei, greoi la anii ei, în aceeași ținută de lucru, și intră direct în bucătărie.

— Deja am terminat treburile, puțină mișcare nu-mi strică, la vîrsta mea ...

În bucătărie rămase doar Ada.

— Ce faci? Nu a venit maică-ta nici pînă la ora asta?

— Ba da, a venit, e în casă.

Fetița continua lucrul, ca și cînd vecina nu ar fi lîngă ea.

— Să uităm ceea ce am discutat dimineață, acea poveste veche. Nu e cazul acum. Să o lăsăm pentru altă zi, poate am supăra-o mai rău, și nu-i bine să mai punem gaz pe foc, arde el și așa".

În bucătărie se lăsă liniștea.

Se auziră pași pe stradă; fetița privea pe tavan unde o umbră se pierdu în gol. În acea liniște rece Ada privea la plită, așteptînd să fiarbă ceaiul. Deodată se auzi scîrțîitul ușii, după care pașii Ortansei care se apropia, ținînd de mînă pe Lică somnoros și morocănos ca-n fiecare sărbătoare cînd își putea permite să doarmă mai mult.

— Presupun că ai dreptate, zîmbi vecina, făcînd un semn discret spre Ada care punea ceaiul în cești.

Ortensia își aruncă privirea pe brațul ei și pe mîna cu care ținea ibricul de un roșu cărămiziu învelit în aburi fierbinți. Își aplecă apoi capul lîngă al Adei privindu-i toată ființa încordată pentru a nu vărsa ceaiul.

— Știi, murmură ea, că ești o bună bucătăreasă! Nici că mă așteptam.

— Chiar sînt, uite, am uns și cornurile cu unt, și vă invit la masă.

Din cănile pline, fierbinți, se ridicau fuioare subțiri de aburi.

— Tinerețea am socotit-o o grandoare, niciodată nu m-am gîndit la reversul, la cealaltă față a ei.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Noaptea era din ce în ce mai adîncă, mai lungă. Vîntul de toamnă sufla dinspre miazănoapte lovind cu pumnii în geam, îndoia pletele lungi ale sălciilor ce mîngîiau valurile argintii ale rîului care mărginea orașul.

În ușă bătu vecinul Alexa, un om între două vîrste venit nu demult, lăsat la vatră după terminarea războiului.

— Seara bună, Ortensia, zise el reținut, privind la masă pe cei doi copii frumoși pe care îi știa mici cînd plecase la concentrare în 1938, în aceeași zi cu Costea.

Ortensia îi răspunse la binețe și-i întinse un scaun. Din ochii ei albaștri și frumoși mai rămase doar privirea gingașă, irișii se spălăciseră de lacrimile vărsate în anii războiului și se scufundară în orbite.

Am venit să-ți văd copiii care au crescut și zău de-i mai cunoșteam. Dară de Costea mai ai vreo veste?

— Nu. Nu am nimic din patruzeci și unu, și uite că acum e pe sfîrșite, patruzeci și cinci, zise ea moale, înecată de lacrimile ce-i curgeau șiroaie pe obraz.

— Ce să-ți spun, nici eu nu știu nimic, e drept că în ultimul timp nu am fost în aceeași unitate. Era prin ianuarie, o iarnă grea cum nu văzusem demult. Zile întregi viscolul bătuse pusta. Fulgi de mărimea corcodușelor, moi și apoși se năpustau asupra cîmpiei căzînd într-una de parcă se spărsese monstrul negru și scăpau vălătuci albi, uriași, acoperind copaci, case, soldații și tranșeea, frîngînd crengile încărcate de greutatea omătului. O umezeală vîscoasă se așternuse pretutindeni pînă la orizont. Mantalele și vestoanele de pe noi se udaseră și se întăriseră ca o scoarță rigidă. Mîinile ne înghețau pe oțelul brumat al armelor, iar stratul de vaselină devenise vîscos, aspru. Înspre miez de noapte cerul se mai limpezise și dinspre miazănoapte o boare de vînt moderat viscolea, adunînd mormane de zăpadă pe poziție acoperindu-ne tranșeele și locașurile de tragere. Înainte de apariția zorilor, vîntul se mai potoli, vălătucii de nori se răriseră. Spre răsărit, în bătaia rece a stelelor pierdute pe cer, lumina rece și strălucitoare se tîra pe mantia albă de zăpadă.

Se ordonă să eliberăm satul din față. În salturi scurte înotam greoi prin omătul ce trecea de genunchi. Un glonte rătăcit mi-a străpuns mușchil coapsei drepte. Am fost internat în spital la Miskolc. De aici nu mai știu nimic de Costea. După ce m-am vindecat am fost repartizat la altă unitate.

O liniște profundă învălui încăperea amorțită. Ortensia simțea un fior rece ce-i pătrunsese pînă adînc, în inimă.

— De asta nu am știut.

— Nu ești singura, sînt mulți care însă nu s-au întors, ăsta-i războiul! Dar eu zic: nu e bine să-ți îngrădești viața, să te baricadezi în propria-ți chilie, departe de lume.

— Of Alexa, ce știi tu! oftă încă o dată Ortensia, și-și șterse cu batista șiroaiele de lacrimi de pe față. E ușor de zis pentru alții, dar pentru cel ce sufere, cu profunzimi greu de înțeles ...

— Știu că ți-e greu, nu greu, foarte greu, mi-a spus nevastă-mea că doar împreună ați dus greul ...

— Și dacă știi, nu am dreptate?

— Dintr-un punct de vedere ai dreptate, neajunsurile, necazurile, dar nu ai dreptul să te consideri înfrîntă, ești foarte tînără și în același timp ambițioasă, capabilă să-ți refaci viața... Așa cum ai reușit să-ți crești copiii în acești șapte ani, de ghee nă, vei reuși și mai departe... Iartă-mă, Ortensia, dar visurile tinereții se mai pot schimba, se pot canaliza după timp luînd alte direcții decît cele visate.

— Of Alexa, tu știi ceva și-mi ascunzi, zise ea suspinînd din adîncul inimii.

Alexa rămase sprijinit de dulapul din bucătărie. Apa limpede a Oltului fo șnea grăbită undeva jos în spatele gării. O deslușea printre frunzele mișcate de vînt ale nucului din spatele casei. O boare plăpîndă de vînt îl izbi peste față, strecurîndu-se pe geamul deschis o mireasmă plăcută de brad și rășină venită din munții Harghitei, care-l făcu la început să se înfioare, fiind obsedat de balsamul înțepător al exploziilor. Pajiștea de pe malul rîului, sfîrtecată de obuze, părea o arătură neînsămînțată, cu mii de insulițe verzi rămase în urma proiectilelor și bombelor căzute în preajma gării.

Alexa nici n-o auzi sau se făcu că nu dă nici o atenție vorbelor grele, ieșite din adîncul sufletului, însoțite de șiroaie de lacrimi care trecură greoaie prin inima lui. Rămase cu privirea ațintită, departe pe malul apei, prin lumina sfîrtecată de mișcarea frunzelor în bătaia ușoară a vîntului. Ochii lui umezi sclipeau des căutînd să capete timp, să-și formuleze un răspuns fără echivoc la întrebarea femeii. Așa că întîrzia să răspundă, făcîndu-se că vede ceva pe geamul deschis.

— Nu, nu știu nimic Ortensia, dar vreau să te scot din deznădejde, să fii mai optimistă, au și copiii nevoie de alt aer, mai curat în formarea lor. Și pentru că soțul tău este un om cu bunăcuviință o să te înțeleagă trecînd peste realitatea faptelor cînd și-o vedea copiii mari și bine crescuți.

— Nu știu la ce te referi, Alexa... Dar jur că voi rămîne singură și tată și mamă, și-mi voi crește copiii așa cum am zis cînd el a plecat.

Ortensia își făcea tot felul de gînduri. În muțenia prelungită a lui Alexa nu reușea să pătrundă știindu-l vorbăreț și deschis din anii tinereții. Deodată prin corp îi străfulgeră un fior rece, și deodată i se făcu frică. Frică de taina ce nu vrea să i-o spună. Fiindcă auzise și știa și ea că e ceva ce nu-i poate aduce bucurii ci numai necazuri. Nimeni nu îi mai dădea nici o speranță, în mica urbe se înapoiaseră toți cu excepția celor din spitale despre care se știa, iar despre cei dispăruți se comunicase la primărie. De acum în inima ei se înfiripase treptat o imagine unică și inconfundabilă a trupului lui subțire și înalt, a feței lui lungi cu ochi căprui pătrunzători și cu vocea aceea dulce și moicomă.

În colțul din stînga al bucătăriei, Lică se juca preocupat de construcția unei clădiri din cubulețe colorate, enervîndu-se și lovind puternic cu palma cînd nu găsea locul pieselor în zid, împrăștiind pe dușumeaua învechită tot materialul. Căutînd să scape de privirea maică-sii începea să spună cu voce tare tabla înmulțirii cu opt și nouă pe care nu și-o întipărise bine în minte.

— Stai cuminte! îl certa Ortensia. Astîmpără-te odată! zise aruncîndu-și privirea peste umăr, spre Alexa rezemat de dulap și privind pe fereastră.

Femeia rămase cîteva clipe nemișcată, după care se îndreptă spre cuier și luă pantalonașii scurți și maieul copilului.

— Te îmbraci și ieși în curte, la joacă, zise ea cu o voce domoală. Lică trăgea pijamaua jos cu mișcări stîngace și încete.

— Ce limpede e Oltul și curge tot grăbit, zise Alexa.

Ortensia îl privea pe sub sprîncene. Era cam de aceeași vîrstă cu Costea, dar acum încărunțise, devenise închis, posac.

— Te-ai schimbat, Alexa, nu te mai recunosc. Războiul ne-a schimbat pe toți...

Stătură un timp uitîndu-se unul la celălalt. După o vreme, Alexa se desprinse de dulap, oftă adînc și păși încet spre ușă ocolind masa urmărit de ochii umezi ai Ortensiei.

Pînă noaptea tîrziu Ortensia medită la ezitările lui Alexa. „O știi ceva și nu vrea să-mi spună?"

După ce adormi, o chinui un vis obositor. Se trezi cu senzația stranie a sosirii lui Costea. Simțea aproape material pașii lui cu cizme grele, apăsați, și mîna lui noduroasă cu care bătuse în ușă. Îl mai visase în multe rînduri, dar niciodată senzația nu a fost atît de stranie, de obsedantă și, chinuindu-se să iasă din acest labirint ireal în care plutea, încercînd să determine care era adevărul, într-un timp își dădu seama că totul venea de la ezitările lui Alexa care o frămîntaseră pînă noaptea tîrziu. Era o senzație pe care nu o trăise niciodată în cei aproape șapte ani. Ceva ce o lovise în tot corpul și o zdrobise în întreaga ființă. Nici o undă de lumină nu întrevedea în clipa cînd sări ca arsă din somnul ce o hărțuise cu adevăruri imaginare. Închise ochii, ținînd pleoapele strînse, respingînd să privească lumina galbenă a lunii ce se oglindea în fereastră. Erau clipele cele mai triste din viața ei, clipe ce o urmăreau ca o fantomă de multă vreme.

VASILE CAIA

UN SENTIMENT SINCER ȘI PROFUND

Dina trăia acum un sentiment atît de puternic, cum nu-i mai fusese dat să trăiască din penultimul trimestru al ultimului an de liceu, timp în care, la o întrunire tovărășească, avusese fericita ocazie de a-l cunoaște pe cel care avea să devină primul ei soț. S-a măritat cu el în toamna aceluiaș an, la două săptămini după ce a intrat în serviciu și la mai puțin de trei luni după ce căzuse la examenul de admitere la facultate. Bițu nu avea nici el *studii superioare*, în schimb era tehnician dentar, cîștiga destul de bine pentru vechimea lui în specialitate și o scotea foarte des în oraș. Dina avînd astfel prilejul să cunoască multă lume și să descopere o serie întreagă de aspecte ale vieții, despre care habar nu avusese pînă atunci. Totul era așa de frumos și reușise să-și facă prietene și printre colegele de birou. Primul *lor* revelion l-au făcut la munte și primul ei concediu l-a petrecut, împreună cu el, la mare. În anul următor însă, cu toate eforturile depuse în acest sens, Bițu n-a reușit nicicum să facă să fie trecut pe tabelul de concedii în aceiași perioadă în care fusese planificată și ea, adică în primăvară. Iar Dina, la rîndul ei, n-a reușit să-și convingă șefa (o femeie trecută și grasă și care, a aflat între timp Dina, abia acum își făcea liceul, la seral) să-i schimbe data concediului; programarea concediilor fusese între timp aprobată de conducere, așa că nu se mai putea face nimic. Altă soluție nu era decît să-și facă fiecare concediul separat. Așa că au hotărît să plece prin ONT. Prima a plecat Dina; și i-a plăcut foarte mult, iar la întoarcere a regretat cu voce tare că n-a fost și *el* cu *ea*. Pe urmă a plecat Bițu; și după un timp oarecare i-a scris că-i *redă libertatea* și o sfătuia sincer și prietenește să încerce să-și înfrîngă suferința provocată fără îndoială de acest eveniment și să nu ezite să-și *refacă viața*. Dina a suferit pînă aproape de Anul Nou, cînd s-a împăcat cu soarta și s-a dus să-și petreacă revelionul la o prietenă de la serviciu, care lucra la *financiar*. Liviu era un băiat fin, cu o vastă cultură și care venise, ca și ea, singur. Au stat mult de vorbă, au dansat împreună, au băut din aceleași băuturi și au mîncat din același fel de sanviciuri, iar în perioada imediat următoare el a dus-o de două ori la cinematograf și o dată la teatru, la „Adio Charlie", care ei i-a plăcut foarte mult. A descoperit la Liviu, în acest răstimp, un singur defect, și anume acela că nu știa spune bancuri (dar cînd ești pusă în fața situației de a-ți reface viața, un asemenea defect se poate trece ușor cu vederea). Pe urmă, chiar de ziua ei, s-a întîmplat un lucru aproape de necrezut. În timp ce ea se ocupa de musafiri (îl invitase și pe șeful cel nou, cu logodnica lui, o blondă cam grăsuță), buna ei prietenă Clara a început, în mod insistent și nerușinat, să facă conversație cu Liviu, a dansat cu el mai mult decît s-ar fi cuvenit și, culmea, i-a dat să bea tot timpul. Apoi, după ce au plecat toți, Clara a rămas să-i ajute să strîngă paharele, farfuriile și tacîmurile și să le ducă în bucătărie și pe urmă l-a rugat pe *el* s-o conducă acasă, fiindcă nu-i plăcea să meargă singură, noaptea, cu taxiul (citise ea, la rubrica *De la miliția Capitalei*, din *Informația*, despre un caz...). A doua zi dimineața, în timp ce stătea la televizor și vedea respectivul episod al serialului *Daktari*, se întreba cum de Liviu încă nu i-a dat încă nici un semn de viață, pînă la ora aceasta, și se temea să nu i se fi întîmplat ceva, căci Clara i-a dat să bea prea mult și el nu prea obișnuiește... Tocmai atunci a sunat telefonul. De la celălalt capăt al firului a auzit vocea Clarei întrebînd-o ce fel de vin a fost *acela*, fiindcă lui Liviu i-a fost cam rău. Nu, nu i s-a întîmplat nimic grav și dacă ea, Dina, vrea să afle cu exactitate cum se simte acum, dimineața (ea, Clara, era convinsă că se simte foarte bine), i-l poate da la telefon, imediat ce el, Liviu o să iasă din baie. Luînd astfel cunoștință de modul barbar în care îi sînt călcate în picioare, concomitent, două sentimente sincere (adică cel de prietenie față de Clara și cel de dragoste față de Liviu) n-a mai fost în stare să înțeleagă nimic din finalul serialului și nici din emisiunea care a urmat. Și imediat apoi a făcut o comparație între soarta ei și cea a eroinei din filmul văzut numai cu cîteva zile mai înainte, la „*Luceafărul*" (cînd pe ea era să o înece plînsul încă de la jumătatea filmului și, după puțin timp, i-au dat lacrimile și lui Liviu); femeia aceea

din film avusese însă parte de o soartă și mai nemiloasă (pentru moment); ajungînd la această viziune asupra realității, Dina a suferit intens doar pînă duminica următoare și apoi mai puțin intens două săptămîni și jumătate. Iar Liviu a reușit să scape de avîntul sentimental al Clarei abia din data de 15 octombrie, cînd a fost transferat la Brăila.

Mult timp apoi și-a admirat Dina puterea sufletească de care a dat dovadă în fața acestei noi și nemiloase lovituri pe care viața a găsit de cuviință să i-o dea. Dar cum tot răul e spre bine, (are perfectă dreptate secularа înțelepciune populară), Dina a fost impulsionată, cu acest prilej, (avînd și timpul disponibil necesar), să treacă, de urgență, la analizarea unora dintre aspectele realității imediate cu care venea, în mod curent, în contact nemijlocit și să tragă concluziile de rigoare, pe baza cărora a hotărît să adopte, în viitor, atitudini și poziții bine determinate și dinainte stabilite, în fața unor fapte, evenimente și situații (mai mult sau mai puțin complexe) Cum nu a renunțat deloc la traducerea în viață a sincerului și prietenescului sfat pe care i-l dăduse Bițu în acea scrisoare fatală, fiind adică hotărîtă să-și refacă viața, un lucru foarte înțelept ar fi ca în toate împrejurările să aibă grijă să-i țină mai la distanță de prietenele ei pe cei în care va mai investi capital sufletesc (formularea aceasta îi plăcuse nemaipomenit, într-o piesă pe care tocmai în acea perioadă de analiză a realității o văzuse la sala Studio a Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra" sau la „Giulești", nu mai ținea bine minte, fiindcă în aceiași săptămînă luase, prin responsabilul cultural al grupei sindicale, bilete la amîndouă). Fiindcă o altă concluzie la care ajunsese era aceea că Liviu nici nu a fost chiar așa de vinovat; în primul rînd inițiativa aparținuse, în totalitate, Clarei, iar *el*, omul care nu putea să refuze pe nimeni cu nimic, era un sentimental iremediabil — latură a personalității lui pe care Dina a sesizat-o la circa o oră și douăzeci de minute după ce l-a cunoscut, confirmarea venind cu promtitudine în zilele următoare (și chiar această *latură* a impresionat-o în mod deosebit, determinînd-o să-și înfrîngă reținerile pe care le mai avea în seara cînd au fost la „*Adio Charlie*" și pe urmă au cinat la braseria Ambasador). Cu experiența ei de viață limitată totuși la acea dată, Dina n-avea cum să prevadă că exact de la această trăsătură a lui de caracter, frumoasă și lăudabilă, i se va trage o profundă dramă, care n-ar fi exclus s-o *marcheze* pentru tot restul vieții.

Odată cu trecerea timpului, a trecut și Dina de primii treizeci de ani ai vieții ei personale. Dar tot brunetă și cu siluetă a rămas. Și dobîndise o mult mai mare maturitate în felul în care aborda ansamblul relațiilor ei cu realitatea imediată.

Pe Andrei l-a cunoscut într-o seară de miercuri, în jurul orei șapte fără zece minute; amîndoi se grăbeau să ajungă la biroul *împuternicitului*, să-și poată plăti întreținerea, căci la șapte fix acesta sista lucrările. S-au întîlnit apoi vineri, cînd se întorceau de la serviciu, în autobuzul *40* (deși ea venea de obicei cu tramvaiul). El stătea pe al patrulea scaun, pe partea stîngă, a văzut-o, a salutat-o, zîmbindu-i ușor, și i-a cedat locul. Dina a sesizat exact ceea ce era de sesizat, adică amabilitatea duioasă a lui Andrei, prevestitoare de viitoare întîlniri plăcute, dar nu s-a grăbit să-și exteriorizeze, cîtuși de puțin, sentimentele — aflate, oricum, încă într-o fază incipientă. Întîlnirea întîmplătoare, dorită de Dina în forul ei intim, nu s-a lăsat mult așteptată. Fericitul eveniment s-a produs chiar a doua zi, înspre seară, locul de desfășurare fiind raionul de mezeluri și brînzeturi al magazinului cu autoservire de la marele și modernul complex comercial și de deservire din cartier. Ea mai avea numai două persoane în față, așa că i-a luat și lui trei sute de parizer și un borcan de muștar *lute*, de 3,75 lei. Între timp, el a stat la pîine. Și pe urmă a invitat-o la cofetăria din aripa stîngă a *complexului;* au *luat* cîte un *cremeș* și cîte un *îșler* (cremeșul era foarte proaspăt) și au regretat că nu aveau acolo nici turcească și nici filtru, iar *nes*-ul nu le plăcea nici unuia; sifonul, în schimb, era acidulat și rece. Dina, față prevăzătoare, avea întotdeauna acasă cafea și o sticlă de coniac *Tomis* și timp disponibil pentru a-și putea primi cum se cuvine musafirii; era dotată și cu un televizor nou, cu diagonala de 47 cm.; pe cel vechi i-l făcuse cadou surorii ei mai mici, cu prilejul sărbătoririi, în aceiași seară de sîmbătă, a împlinirii mobilizatoarei vîrste de două zeci și cinci de ani și a inaugurării primei ei locuințe personale (separată de cea a restului familiei, adică), atribuită din fondurile statului, prin intermediul spitalului unificat unde era încadrată ca asistentă medicală stagiară.

Invitația la cafea i-a făcut-o imediat ce au traversat strada pe la locul de trecere pentru pietoni de curînd înființat, Andrei a fost foarte plăcut impresionat, a răspuns afirmativ cu amabilitate și au prins liftul foarte repede. S-a șters cu mare atenție pe picioare, ceea ce Gicu nu făcea niciodată. Și fără ezitare a considerat că garsoniera de confort I, în care intra pentru prima dată în această tulburătoare seară de sîmbătă, degaja un aer de liniște, iar de pe balcon se vedea părculețul acela cochet, amenajat prin muncă voluntară de cetățenii cartierului. S-a așezat apoi în fotoliul din dreapta, aranjîndu-și cu grijă dunga pantalonilor și admirînd

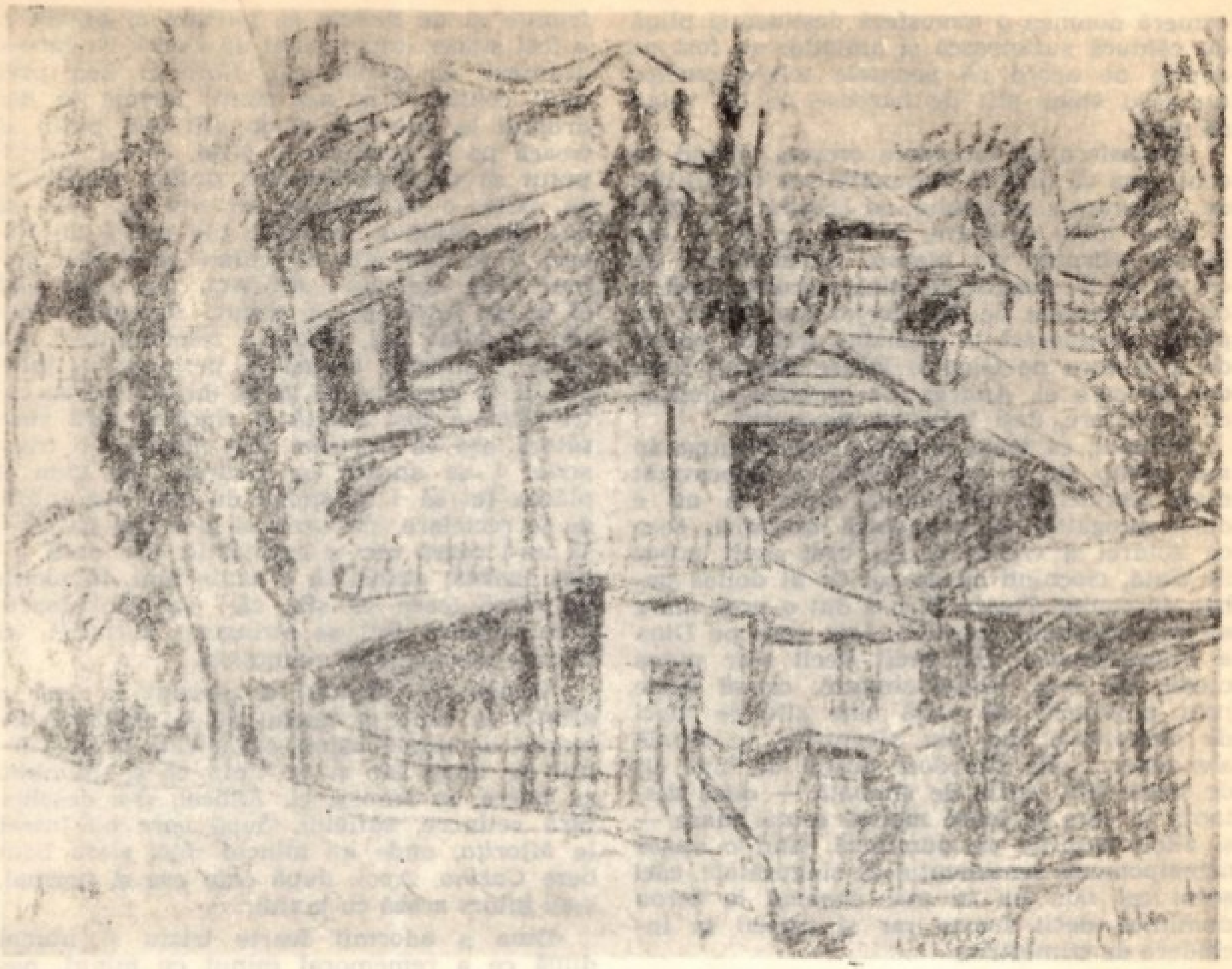

CORIOLAN MUNTEANU: PEISAJ DIN

sincer liliacul din tabloul cu ramă aurie, atîrnat pe peretele dintre ușă și televizor. Dina, foarte atentă, i-a dat scrumiera cumpărată de la *Fondul plastic*, imediat după ce, cu delicatețe, a pus în frigider parizerul și mușt arul lui, alături de salamul *Poiana* și de telemeaua *de douăzeci și unu*, cumpărate pentru ea. El i-a zîmbit și Dina a simțit că-i tremură mîna în timp ce punea în ibric cafeaua și zahărul, tremur ce s-a întețit parcă atunci cînd a măsurat, cu cești uța, apa pentru cafea. (A pus apă fierbinte, de la robinet, ca să fiarbă mai repede și să nu-l lase prea mult singur.)

Dar deși sentimentele ei sincere față de Andrei se amplificau vertiginos, conform atitudinii dinainte hotărîte, n-a dat curs imediat impulsurilor pe care acest ansamblu de sentimente i le transmitea fără încetare. Fuma *Amiral* lungi (țigări pe care ea le aprecia în mod deosebit — tot *Amiral* lungi fuma și contabilul șef) și felul în care a urmărit telejurnalul i-a permis Dinei să-și dea seama că pe fotoliul din dreapta ei stă, fumează și bea din cafeaua făcută după rețeta învățată de la colega ei Ferihal, un om serios și nu unul dintre acei cuceritori lipsiți de sentimente curate. În fața acestui adevăr, a considerat că e bine să-și pună ochelarii ușor fumurii, de —0,50 dioptrii, cu ramă din import, care-i stăteau atît de bine și n-o îmbătrîneau de loc, ci o spiritualizau (după cum o convinsese Marcela, de la *aprovizionare*). A avut apoi imediat prilejul să-i admire vastele cunoștințe, atît datorită comentariilor competente pe care le-a făcut asupra situației din Liban, cît și prin felul în care discuta subiectele *teleenciclopediei*. În

cameră domnea o atmosferă destinsă și plină de căldură sufletească și amîndoi au fost pe deplin de acord că *poantele* telereclamelor nu erau chiar atît de hazoase pe cît voiau să pară.

Atmosfera de încredere creștea văzînd cu ochii, așa că pentru îmbunătățirea condițiilor de vizionare a serialului, cu acordul lui, Dina a stins toate cele trei becuri de 40 w ale lămpii atîrnate de plafon, aprinzîndu-l pe cel de 60 w, mascat de sticla zgrunțuroasă și de ornamentele de fier forjat ale lămpii de perete, cumpărată la chenzina trecută, obiect de artă care pe Gicu îl lăsase absolut rece, dar pe care el, Andrei, l-a apreciat imediat, cu voce tare, deși începuse genericul.

Serialul, ca toate serialele, s-a terminat în mai puțin de o oră și Dina a improvizat niște sanviciuri, cerîndu-și scuze că nu e deloc pregătită să primească musafiri, ceea ce Andrei a crezut și i-a urat mult noroc în viață, ciocnind cu ea cel de al doilea pahar cu coniac *Tomis*. Și n-a dat o prea mare atenție emisiunii sportive, fapt care pe Dina a impresionat-o mai mult decît s-ar putea crede. (El n-ar lăsa-o singură, ca să plece prin provincie, să vadă cine știe ce meci de campionat sau din sferturile de finală ale cupei... Ea știe doar destul de bine cît de triste sînt serile de sîmbătă — dacă distanța la care se joacă meciul e mai mare — și zilele însorite de duminică, cînd o apasă nemaipomenit sentimentul de singurătate, căci șeful cel nou nu le mai cheamă la birou duminica decît foarte rar și numai la închidere de trimestru.)

Programul muzical-distrativ a început promițător, asupra acestei realități căzînd amîndoi de acord, dar pe urmă s-a dovedit a fi unul destul de oarecare și în timp ce cînta Marina Voica a aflat că Andrei e șef de birou, cu perspective de a deveni în curînd șef de serviciu, avînd și studiile și vechimea necesare respectivei încadrări. Dina a recunoscut că ea nu prea avea perspective de avansare și el a încurajat-o să încerce *la fără frecvență*, lucru care nu se poate să nu fie bine apreciat, căci mai are toată viața în față și oricînd se pot produce îmbunătățiri ale organigramei. Apoi, ceea ce bănuia Dina i s-a confirmat, adică și el, deși ezita încă, voia, la urma urmei, să-și refacă viața. Între orele 22.40 și 22,55 Dina i-a vorbit și ea despre loviturile pe care i le-a dat viața. Andrei a înțeles-o pe deplin și a invitat-o, pentru a doua zi, după amiazi, să se plimbe la șosea, ceea ce pe Dina a bucurat-o nespus, fiind la urma urmei și ea o fire romantică. Și prima lor seară s-a încheiat într-un de necontestat climat de stimă și respect reciproc.

Dimineața, în timp ce ștergea praful și scutura hainele de pat, Dina își simțea sufletul plin de o nețărmurită bucurie. Cît de frumos și de delicat se purtase el aseară și a fost sincer impresionat de gustul cu care-și aranjase ea garsoniera, fără să bea prea mult coniac. Nici n-a simțit nevoia să dea drumul la televizor și cu atît mai puțin să treacă pe la prietena ei Nița, căreia n-ar fi putut să nu-i povestească despre Andrei și ea, Nița, o să strîmbe iar din nas și-o să dea din mînă a lehamite (de parcă de Robert a' ei cine știe ce scofală ar fi și-n primul rînd nici nu-i arhitect, așa cum lasă el să se înțeleagă, ci numai desenator tehnic, a aflat ea). Soneria telefonului i s-a părut o muzică divină și pe urmă a început să se pieptene cu grijă, iar scrisoarea către Gicu a fost scurtă și clară și fără șterseturi, așa că n-a mai fost nevoie s-o transcrie. I se adresa cu *George*, așa cum îi plăcea lui să i se spună de cînd s-a întors de la reciclare, și-i scria să n-o mai caute și să nu-i ceară nici o explicație, dar dacă totuși insistă, atunci să o caute luni, în pauza de masă (ceea ce știa că-i va veni foarte greu, fiindcă toți se strîngeau la bufet, să discute meciurile de duminica).

Vestea că *Rapidul* a pierdut la Iași a aflat-o în timp ce ieșeau de la expoziția de bunuri de larg consum, organizată în pavilionul de lîngă lac și în timp ce se plimbau cu barca, în amurg, el, Andrei, și-a deschis, fără reținere, sufletul, după care au intrat la *Miorița*, unde au mîncat mici și-au băut bere *Cazino*. Apoi, după cum era și normal, s-au întors acasă cu taxiul.

Dina a adormit foarte triziu și numai după ce a rememorat minut cu minut, pas cu pas, cuvînt cu cuvînt și gest cu gest, toată acea minunată după amiază de toamnă, în care rochia ei verde pal se asorta atît de bine cu frunzele ruginii cît și cu costumul lui, bej, și cu cravata vișinie cu picățele albe; era atît de fericită încît patru lacrimi mari și total fierbinți i s-au prelins pe obrazul drept, oprindu-se pe fața de pernă, unde au lăsat urme clar vizibile, la a căror vedere a oftat, dar nu prea mult, fiindcă risca să nu mai prindă condica.

La ora 7,55 șeful a plecat la ședința operativă de început de săptămînă, iar Dina a ajuns, înainte de ora nouă și jumătate, la concluzia că odată cu intrarea într-o nouă etapă a vieții ei personale, hotărîtă fiind să nu scape acest prilej de a-și reface viața, va trebui să dea dovadă de multă fermitate, scop în care va face imediat cerere de schimbare a numărului de telefon, iar dacă această măsură organizatorică nu-și va dovedi pe deplin eficiența, va ajunge chiar pînă la un schimb de locuință, iar la chenzină își va cumpăra un halat de casă nou, roz cu flori mari și cu dantelute.

RADU BĂDILĂ

Adunînd din flăcări

Printre astrele-n alunecare
luna se cerne
ca fumul peste lac.
Și este o privire
pe care n-o pot uita,
deși trecea un suflet
peste păcat.

Anotimpurile se-ngemănau.
Mîngîiam frunza-nlăcrimată,
adunînd din flăcări
amintirea sînului!...

Sărutul fugar

Este ora de licăr a stelelor,
iubirea uitată pe frunte
poartă arginturi de lună.
Trecutul adună-n clepsidră
durerea presărată.

Umblam prin vis, peste corole,
sîntii păstrau
aroma fluturilor rătăcitori,
sărutul fugar
din serile celeste.

Și fluturi joacă pe ochi

Legenda — o umbră ce strigă,
amurgul atîrnă în fire
culoarea prizonieră.
Printre luminile de ceară,
brazii poartă coroană de vată.
Fluturi îmi joacă pe ochi
icoana în aroma reîntoarcerii
surîsului inefabil.

ȘTEFAN MIHĂILESCU

La Țebea, la Țebea...

La Țebea, unde-i cerul blond rotat
Și-n zori miroase-a grîu martirizat
Acolo șade lancu nesupus
Dormind cu vatra frunții lui în sus.

La Țebea, unde nimeni n-a uitat
Și fiecare tulnic știe-un sat
Iar noaptea, sub puzderie de crug
Se văd în ceruri urme-adînci de piug

La Țebea, unde rănile mă dor
Cu fiecare frunză și izvor
Acolo, Doamne-al Doinelor să mor,
Să fiu pămînt, ușor, cît mai ușor,
Cum doarme-n floare umbra unui nor...

La Țebea, lîngă lancul Crăișor!

Clujule...

Clujule, cuvînt cît dealul
Ce-l ascund eu după frunte
Te-a născut în vis Ardealul
Din dorința unui munte
Clujule, cuvînt bălai
Ca privirea lui Mihai
Ca magnolia spre zori
Cînd miroase ca din rai
Roua, sub privighetori.
Am iubit și eu în tine
— Cine-acolo n-a iubit? —
Și de-o viață trenul vine
Dimineața-n asfințit...
Clujule, mi-a fost urît
Multă vreme fără zvon
De sub clopotul sfințit
Cu dureri de lilion...
Citeodată, ploaia beată
de lumină din coline,
De la Cluj, din Altădată,
Plînge-n lacrimă la mine...

Ulcior în Haţeg

Ulciorule-nzăuat în smalț de lut
Tu ești un craniu plăsmuit din hume
Din care-arhaici semeni au băut
Izvoruri de la răsărit de lume.

Te-ai odihnit sub dealul cel bătrîn
sfințit în străvezimi de curcubeu
Să am norocul de-a te-atinge eu
Peste milenii ce din tine vin
Și cînd te-am ridicat cu mîini fierbinți
Dezvăluind prin aburi forma-ți plină
S-aud oftatul de străvechi părinți
Izbindu-mi răsuflarea cu lumină
Și licărind pe toarta arcuită
Aceste semne ondulînd, de rîu,
Să le aud, chemare-n lut mocnită
Să beau, cu setea celui încă viu...
Ulciorule, cu sînul neștirbit,
În sfîrcul cărui încă mai adie
Lumina palmei care-a rotunjit
Colina unui gînd din veșnicie
Ținîndu-te în mîini cutremurat
de-a ta căldură omenesc tresar
simțind străbunul duh eliberat
ca sufletul străvechiului olar
iar setea mea și-acum e tot sărut
precum a fost de cînd m-am pomenit
pe-aceste vetre-n care am șezut
întîia oară, lîng-un foc spuzit...
Din tine cei arhaici se nuntiră
sorbind din Apa Vie, cea de leac..
Iar din legendă se adeveriră
Aici, în veacul vecilor de veac!

EUGEN EVU

Vara

Cît de aproape e aripa păsării de mine
și ce arcuri tari o slobozesc în văzduh
trandafirii și-au vîrît degetele în sufletul meu

Sub nucul greoi stînd într-o rînă
e scormonită țărîna cu mîinile goale
răcoarea îmi lunecă pe mînecă
precum un butoi cu apă asvîrlit la rădăcina verii hai hui.

Unde sînt meșterii celor nouă zile și a celorlalte nopții
zeițe desțelenite și uluite
cu apă clocotită îmbăiate
mîncînd mere crude și cunoscînd fericirea
cuvintelor rupte în dinți...

Vechi cîntec despre miel

Capitulezi în fața mielului proaspăt fătat
trăgînd după el o matrice de sînge și paie

Noapte. Singur. Privești în pămînt
De acolo viața ți se deșiră pe chip.
(Îndopat cu amintiri mielul abia născut respiră sînge
în rețelele etanșe ale aortelor).

Lumina din cerul plin cu apă

Lumina din cerul plin cu apă
e limba unei bizare mitologii

o fereastră rotundă deschizi
și cerul continuă să existe pe întuneric.

VALERIU BÂRGĂU

BENE IOSIF: FATĂ CU PORUMBEL

WOODY ALLEN

CUM AM SEDUS-O PE MADAM BOVARY PENTRU 20 $

Kugelmass, profesor de literatură la City College, era la a doua căsătorie și se aprecia drept nenorocit. Daphné Kugelmass era o proastă. El în schimb era, prevăzut cu doi fii idioți, de la Flo, prima sa soție, de necazuri și pensii alimentare.

Își deschise sufletul, într-o zi, doctorului: „Puteam eu să știu că toate o să-mi meargă așa prost? Daphne era fermecătoare. Cine ar fi putut bănui c-o să se umfle ca un balon de plajă? De-acord, avea și ceva bani, ceea ce nu e un motiv suficient pentru a te căsători cu cineva, dar nu e rău avînd în vedere toate necazurile pe care ți le asumi. Înțelegeți ce vreau să spun?"

Kugelmass, deși era chel, era păros ca un urs, în plus, avea și suflet.

„Am nevoie să întîlnesc o altă femeie, continuă el. Îmi trebuie o poveste de dragoste. Deși nu par, sînt un mare sentimental. Am nevoie de tandrețe, simt nevoia să fac curte cuiva. Nu mai sînt tînăr, și atunci, înainte de a fi prea tîrziu, vreau să fac dragoste la Veneția, să flirtez la „21" să schimb priviri languroase la lumina lumînărilor, aflat în preajma unei butelci de vin bun. Înțelegeți ce vreau să spun?"

Dr. Mandel își schimbă poziția în fotoliu și zise „O legătură nu va rezolva nimic. Sînteți prea visător și nu îndeajuns de realist. Problemele sînt cu mult mai profunde.

„Și legătura trebuie să fie învăluită de discreție, continuă Kugelmass. Nu pot risca un al doilea divorț. Daphne ar lua și pielea de pe mine.

„Domnule Kugelmass...

„Ajutați-mă. Am avut un vis noaptea trecută. Mergeam printr-o prerie cu un coșuleț de pic-nic pe care scria „dorințe". Și am observat că fundul coșulețului era spart.

„Domnule Kugelmass, cel mai rău lucru pe care îl puteți face este acest gen de cinema. Aici, nu aveți decît să vă exprimați sentimentele iar noi să ne batem capul împreună. Sînteți în tratament de prea mult timp pentru a ști că nu există miracole. Apoi eu sînt un simplu doctor și nu un vrăjitor.

„„Atunci poate am nevoie de un vrăjitor" murmură Kugelmass sculîndu-se de pe scaun. Astfel își termină terapia. Cîteva săptămîni mai tîrziu, cînd Kugelmass și Daphné se plictiseau de moarte stînd acasă, sună telefonul.

„Răspund eu, zise Kugelmass. ALO?

„Kugelmass? întrebă o voce, Kugelmass, aici Persky.

„Cine?

„Persky. Sau trebuia să zic mai degrabă „Marele Persky"?

„Pardon?

„Am auzit că sînteți în căutarea unui vrăjitor pentru a aduce puțin exotism în viața dvs. Da sau nu?

„Ptiu! suflă Kugelmass. Nu închideți! De unde sunați, d-le Persky?"

A doua zi, la începutul după-amiezii, Kugelmass urcă pe jos 3 etaje într-un imobil șubred din Brooklyn, nu departe de Bushwich. Bîjbîind în penumbra culoarului sfîrși prin a dibui ușa ce o căuta și sună. „Risc să regret totul" gîndi el.

În momentul următor era primit de un omuleț slăbuț, cu obrazul de ceară.

„Dumneata ești Persky cel Mare?" întrebă Kugelmass.

„Marele Persky. Doriți un ceai?

„Nu, vreau dragoste. Vreau o muzică dulce. Vreau pasiune și frumusețe.

„ „Și ceai deloc? Mă mir. În sfîrșit, așezați-vă."

Persky dispăru într-o cameră vecină și Kugelmass auzi un zgomot de mobile în mișcare. Persky a reapărut, împingînd înaintea lui un obiect greu pus pe niște roți scîrțîitoare. Scoase cele cîteva fulare de mătase care-l ascundeau ochilor, și scutură un nor de praf. Era vorba de un cufăr lăcuit destul de prost.

„„Persky, făcu Kugelmass, ce-i cu șmecheria asta?“

„Fiți atent. Este o șmecherie superbă. Am pus-o la punct pentru reuniunea anuală a Fiilor Pithiei, dar lista era completă. Intrați în această mobilă.

„De ce? Vrei să înfigi o grămadă de săbii înăuntru sau ceva asemănător?

„Vedeți undeva săbii?

„Dacă-i o glumă ...

„Într-un anume fel. Acum, iată cum funcționează. Cînd voi pune romanul în cufăr, închideți capacul și bateți de 3 ori. Vă veți găsi îndată în focul acțiunii.

Kugelmass se strîmbă de îndoială.

„Nu poate da greș, afirma Persky. Îmi tai mîna dacă nu reușesc. Notați bine, nu funcționează decît cu un roman, o nuvelă o piesă de teatru, un poem ... vă puteți întîlni cu oricare din femeile create de cei mai buni scriitori din lume sau cu femeia visurilor. Apoi, cînd vă săturați puteți să mă chemați și vă voi readuce aici într-o clipă.

„D-le Persky, sigur n-ați evadat dintr-un azil?

„Vă asigur că ...

Kugelmass rămînea sceptic.

„Vrei să te cred că doar cu acest cufăr pot face asemenea călătorie?

„Dacă plătiți 20 de dolari.“

Kugelmass scoate portofelul:

„Voi crede cînd voi vedea!

Persky înfundă banii în buzunarele pantalonilor, apoi se întoarse spre bibliotecă.

„Atunci, pe cine vreți să seduceți? Scarlett O'Hara? Ofelia? Ana Karenina? Poate o eroină de-a lui Saul Bellow? Ce-ați zice de Lolita? Cu toate că pentru un om de vîrsta dvs. ar fi epuizant!

„O franțuzoaică. Mi-am dorit dintotdeauna o amantă franțuzoaică.

„Nana?

„Nu vreau să fiu iubit pentru bani.

„Ce-ați zice de Natașa din „Război și Pace“?

„Am zis franțuzoaică. Știu bine ce vreau! Și de ce nu Emma Bovary? Îmi pare perfectă.

„Vă aparține, domnule Kugelmass. Chemați-mă cînd v-ați săturat.

Persky aruncă înăuntru o ediție de buzunar a romanului Flaubert.

„Sigur nu e primejdios? întrebă Kugelmass atunci cînd Persky închidea ușa cufărului.

„Fără pericol? Oare ce nu este primejdios în această lume nebună?

Persky bătu de trei ori în cufăr și plecă.

În același moment, apăru în dormitorul lui Charles și Emma Bovary, la Yonville. În fața lui se găsea o femeie splendidă, singură, întoarsă cu spatele, ocupată cu croitoria.

„Mi-e greu să cred, gîndi Kugelmass, sorbind-o din ochi pe fermecătoarea soție a doctorului. E ceva supranatural. Sînt aici. E ea“.

Emma se întoarse, surprinsă.

„Doamne, ce m-am speriat, zise ea, Cine sînteți?

Ea se exprima într-o engleză la fel de perfectă ca traducerea din cartea de buzunar. „Îmi pierd mințile“ gîndea el. Apoi, dîndu-și seama că lui i se adresa, spuse:

„Scuzați-mă. Mă numesc Sidney Kugelmass. Sînt profesor de literatură la Citty College din New York. În partea de sus a orașului ... Eu ... oh, nume sfînt! Emma Bovary îi adresa un suris încurajator și întrebă:

„Ce beți? Un pahar de vin?

„E nemaipomenită“ își spunea Kugelmass. Ce contrast cu trogloditul cu care împarte patul! Încercă deodată dorința de a strînge în brațe această vedenie și să-i spună că e femeia la care a visat toată viața. „Da, o picătură de vin, zise cu o voce răgușită. Alb. Nu, roșu. Dați-mi alb, vă rog“.

„Charles o să lipsească toată ziua“ ... spuse Emma, cu o voce plină de o excitantă implicare. După ce goliră o sticlă, merg la plimbare în lunca normadă cea plină de verdeață.

„Am visat mereu la un misterios străin care să-mi apară dintr-o dată și care poate să mă salveze din această existență monotonă de la țară“ zise Emma strîngîndu-i mîna.

Trecură prin fața unei bisericuțe.

„Îmi place cum te îmbraci, îi șopti ea. N-am văzut nimic asemănător pe aici. E atît ... atît de modern.

„Se cheamă ținută de week-end, zise el pe un ton romantic. Așa scrie pe etichetă ...“.

Deodată, o sărută. Și-au petrecut ceasul urător lungiți sub un copac, șoptindu-și mici nimicuri și spunîndu-și din ochi lucruri a dracului de profunde. Apoi Kugelmass se ridică. Tocmai își amintise că trebuie să se întîlnească cu Daphné la magazinul Bloomingdale's.

„Trebuie să plec, îi spuse. Dar nu te neliniști, voi reveni“.

„„E dorința mea cea mai fierbinte“ — zise Emma.

Îl îmbrățișă cu pasiune și amîndoi urmau să zboare acasă. Prinse obrazul Emmei între mîini și sărutînd-o din nou, strigă:

„O.K. Persky! Sînt așteptat la Bloomingdale's la ora 3 și jumătate“.

Un ușor zgomot și Kugelmass se regăsi în Brooklyn.

„Ei? Am mințit? îl întrebă triumfător Persky?

„Ascultă Persky, cînd pot să mă reîntorc acolo? Mîine?

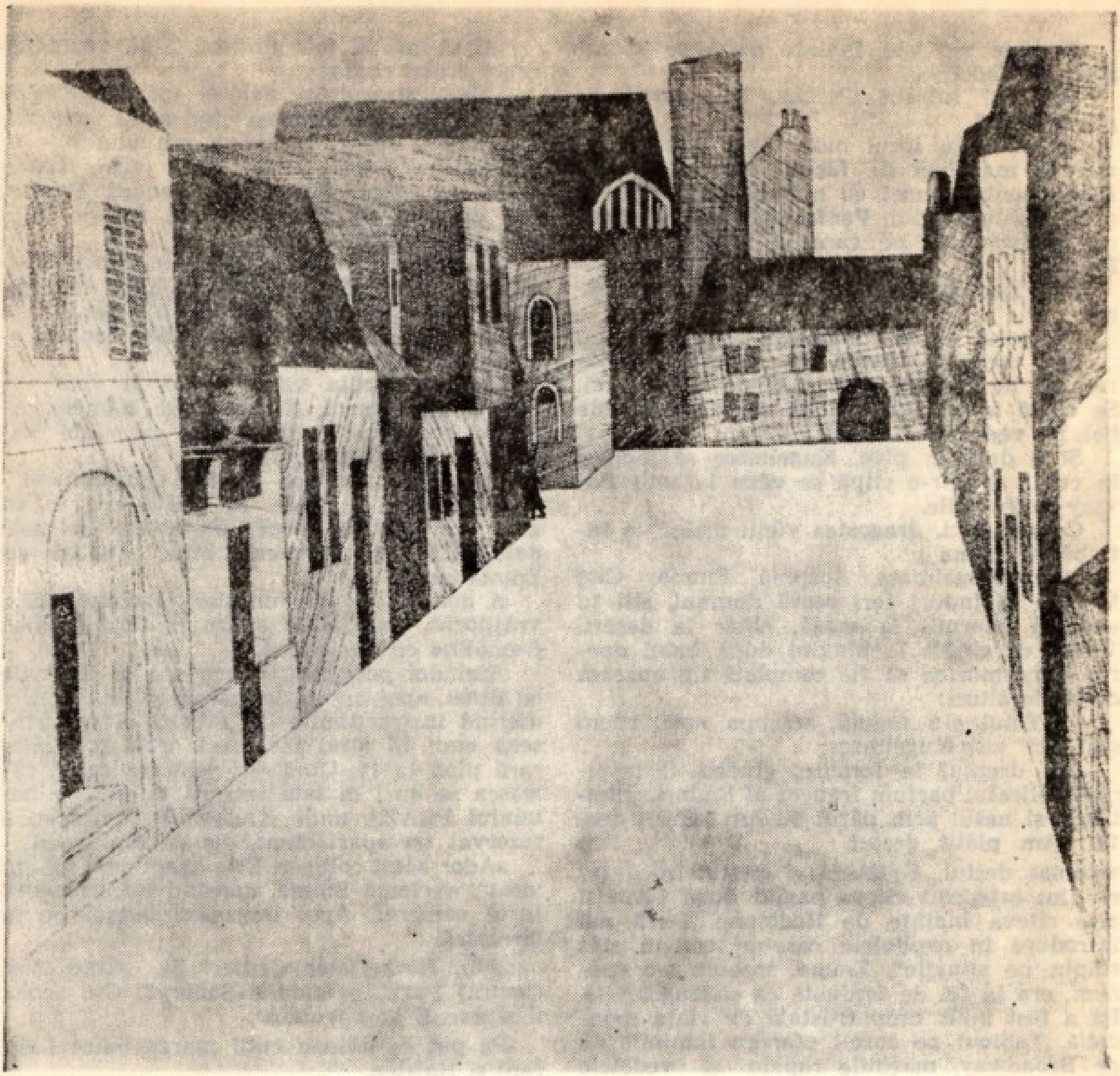

CSEH GUSZTAV: PIAȚA

„La dispoziția dvs. Aduceți doar 20 dolari. Și îndeosebi nu spuneți nimic nimănui.

„Ei asta-i, mă vezi trimițînd un comunicat presei?

Kugelmass opri un taxi și se îndreptă spre centru. Inima îi sălta de bucurie. „Sînt îndrăgostit și dețin un secret fermecător". Era greu să gîndești ca în acel moment studenții din numeroasele săli de curs din Statele Unite își întrebau profesorul:

„ „Cine este personajul de la pagina 100? Cine este acest evreu pleșuv care o sărută pe Mme Bovary? Un profesor din Sioux Falls (Dakota de Sud) suspina și gîndea „Doamne! Puștii ăștia iar au mai pus la cale ceva!"

Daphné Kugelmass se găsea la raionul cu obiecte sanitare la Bloomingdale's cînd sosi și soțul său, cu sufletul la gură.

„De unde vii? se răți ea. Este 4 și jumătate.

„Am fost prins într-un „embouteillage" spuse Kugelmass.

A doua zi, Kugelmass se întorcea să-l vadă pe Persky și cîteva minute mai tîrziu fu reexpediat grație vrăjitoriei la Yonville. Văzîndu-l Emma nu și-a putut stăpîni emoția. Amîndoi și-au petrecut ceasuri întregi rîzînd și povestindu-și unul altuia viața. Înainte de plecarea lui Kugelmass, au făcut dragoste.

Trecură luni. Kugelmass care-i făcea regulat vizite lui Persky, dezvoltă o legătură tandră și pasionantă cu Emma Bovary.

„Ai grijă să mă trimiți în roman înainte de pagina 120 zise într-o zi Kugelmass, vrăjitorului.

Trebuie s-o văd înainte de a se îndrăgosti de Rodolphe.

„De ce? întrebă Persky. Nu sînteţi sigur de dvs.?

„Pune-te în locul meu. Acei băieţi n-au altceva mai bun de făcut decît să flirteze zinele pentru femei cu o frezá á la Helmut şi să încalece calul. Pentru mine nu sînt decît manechinele pe care le vezi în maga-Berger.

Dar, pentru ea, este seducţia la superlativ.

„Şi soţul ei nu bănuieşte nimic?

„Îşi vede de treaba lui. Este un doctoraş de ţară ce se sperie şi de umbra lui. Se culcă la ora 10 cînd ea se pregăteşte de bal. Ne vedem mai tîrziu.

Şi o dată în plus, Kugelmass se închise în cufăr şi într-o clipă se văzu la soţii Bovary în Yonville.

Ce mai faci, dragostea vieţii mele?" o întrebă pe Emma.

„Oh, Kugelmass, suspină Emma. Cîte trebuie să îndur! Ieri seară domnul, ştii tu care, a adormit la masă, chiar la desert. Visam că cinăm la Maxim după balul operei şi ca muzica să fie completă nu auzeam decît sforăituri.

„ „Totul e-n regulă, scumpa mea, acum sînt aici" zise Kugelmass.

Am dreptul la fericire, gîndea el respirînd delicatul parfum francez al Emmei, plimbîndu-şi nasul prin părul ei. Am suferit destul. Am plătit destul. . Am aşteptat destul. E tînără şi nestatornică iar eu sînt începenit cîteva pagini după Leon şi alte cîteva înainte de Rodolphe. Dacă mă introduce în capitolele care-mi convin sînt stăpîn pe situaţie". Emma, trebuie s-o spunem, era la fel de ferdicită ca şi Kugelmass. Ea a fost mult timp frustată de viaţa mondenă. Tabloul pe care-l ofereau luminile de pe Broadway, maşinile rapide şi vedetele Hollywood-ului o exaltare pur şi simplu.

„Mai vorbeşte-mi de Frank Sinatra, îl implora ea, în timp ce treceau prin faţa bisericii abatelui Bournsien.

„Ce să-ţi mai spun? Este o supervedetă. Nimic nu poate să cuprindă gloria sa.

„Nici Oscar-ul? întrebă avid Emma. Aş da orice să obţin şi eu unul.

„Trebuie mai întîi să fii obiectul unui memoriu.

„Ştiu, mi-ai explicat deja. Dar sînt convinsă că am stofă de vedetă. Bineînţeles, ar trebui să iau o oră, două. Poate cu Strasberg. Apoi cu un impresar bun . . .

„Vom vedea, vom vedea. Voi vorbi şi cu Persky".

În acea seară cînd reveni sănătos, voios, voinic în apartamentul lui Persky, Kugelmass îi spuse că Emma ar vrea să facă o vizită la New-York.

„Lasă-mă să mă gîndesc. S-au văzut lucruri şi mai ciudate.

„Unde dracu' îţi petreci tot timpul? Se miră Daphne Kugelmass cînd soţul veni, tîrziu, acasă. Mergi la curve sau unde?

„Evident, sînt genul meu, zise Kugelmass cu umor. Eram cu Leonard Popkin. S-a discutat de agricultură. Îl ştii pe Popkin cînd intră în subiect . . .

„Te găsesc cam ciudat de cîteva săptămîni. Chiar distant. Tu ai uitat că sîmbăta viitoare e ziua de naştere a tatei?

„O nu, nu, zise Kugelmass, îndreptîndu-se spre baie.

„Toată familia va fi acolo. Îi vom vedea şi pe gemeni. Şi pe vărul Hamish. Apropo, încearcă să fii drăguţ cu vărul Hamish, el te iubeşte mult.

„Da, da, gemenii, mormăi Kugelmass.

Se închise în baie. În cîteva ore se va găsi la Yonville lîngă iubita sa. De astă dată dacă totul va merge bine, o va lua pe Emma cu el.

A doua zi, la 3 şi un sfert, Persky refăcu vrăjitoria. Kugelmass apăru în faţa Emmei, fremătînd cu nerăbdare.

Amîndoi petrecură cîteva ore la Yonville cu Binet, apoi urcară în caleaşca familiei. Urmărind instrucţiunile lui Persky ei se strînseră unul în altul închiseră ochii şi numărară pînă la 10. Cînd redeschiseră ochii, caleaşca se opri în faţa intrării laterale a hotelului PLAZA unde Kugelmass, optimist, a rezervat un apartament, dis de dimineaţă.

„Ador acest colţişor. Este exact cum mi-am visat". exclamă Emma, dansînd bucuroasă în jurul camerei. Apoi descoperi oraşul de la fereastră.

„Oh, Rockeffeler Center! Şi, acolo jos, Central Park . . . unde e Schery?, Oh, acolo, îl zăresc. E prea frumos".

Pe pat se găseau cutii marca Saint Laurent şi Halston.

Emma deschise un pachet, trase un pantalon de catifea şi se puse în faţa oglinzii.

„Completul-pantalon vine de la Ralph Laurent, zise Kugelmass. Pari un diamant pe un scrin. Dă-mi o sărutare, dragostea mea.

„N-am fost niciodată mai fericită! îşi zicea Emma, privindu-se în oglindă. Să ieşim! Vreau să văd „Chorus Line" şi muzeul Guggenheim şi pe Jack Nicholson de care mi-ai vorbit atît. Unde rulează filmele sale?

„Nu-mi cred ochilor, zise un profesor de la Stanford. Mai întîi acest ciudat personaj Kugelmass . . . şi acum tocmai ea dispare din din roman! Ei bine, cred că este propriu marilor opere clasice; poţi să le citeşti de o mie de ori şi tot descoperi ceva nou".

În româneşte de **Mihai Barbu**

FRANCISCO DE QUEVEDO Y VILLEGAS

SĂ MORI LA VREME, CĂCI CEA MAI MARE PARTE A MORȚII ESTE VIAȚA ÎNSĂȘI, IAR CEA MAI MICĂ ESTE ULTIMA SUFLARE ȘI TOCMAI ACEASTA ESTE ACEEA CARE ÎȚI DĂ PĂRERI DE RĂU

Prietene, cînd sîngele subțire,
doar dacă-ai febră se mai încălzește
și-n vine-acum deja nu mai zvîcnește,
ci tremură odat' cu-a vîrstei fire,

că fruntea ți-i de nea să nu te mire,
că gura, ani trecînd, se pustiește,
că văzul ți-e-nnoptat și că, orbește,
puterile își pierd orice-nsușire.

Să cauți să întîmpini tot ce-i moarte,
cît mai ești viu, mormîntul ți-l mîngîie,
căci e înțelepciunea de pe urmă.

Eu simt că-n moarte cea mai mare parte
numai plăcere, nebunie-ntîi e
iar viața doar un scurt regret ne-o curmă.

SĂ ȘTII CE AI DE FĂCUT ÎN VIAȚĂ ȘI ÎN MOARTE

Nu vreau să nu pierd ce n-am stăpînit,
ce nu mi-e dat, nici nu rîvnesc să-mi fie,
puțin voi pierde cînd va fi să vie
sfîrșitul de-s actor ori osîndit.

Dorința felul și ea și-a primenit:
de teamă nu pălesc, de bucurie
nu rîd, nu vreau acu-n sfîrșit ca mie
de Parce drumul să-mi mai fie ocolit.

De-acum doresc atît: să nu doresc;
mi-e drag doar ce-i e sufletului drag.
Banii și locul să și-i ia cea moarte.

Nădejdea-de iscoadă o privesc,
aștept să mor cu anul cel pribeag,
zilele m-au adus și-au să mă poarte.

TOTUL ÎN VIAȚA ACEASTA ESTE NUMAI DEȘERTĂCIUNE

După atîtea clipe spulberate
și după nopți atîtea prost dormite,
după atîtea plîngeri iar rostite
și tot la fel suspine-mprăștiate,

după atîtea chinuri meritate,
după atîtea pofte neîmplinite,
după atîtea lacrimi risipite
și tot atîtea lucruri încurcate,

în mîinile-mi pot să se recunoască
rămas-a amăgirea doar, mîrșavă,
și reci nădejdi făr' nici-o chibzuință.

Aflu că-n mulțumirea mea lumească
plătește sufletul fără izbavă
spre a se-alege doar cu pocăință.

MAREA PREFĂCĂTORIE A CELUI RĂU, CARE VREA CA TOȚI CEILALȚI SĂ FIE BUNI CA SĂ-ȘI POATĂ ÎNDEPLINI EL DORINȚELE

Spune-mi, Licino, ai văzut vreodată
vreun om ce-i mulțumit doar cu-un păcat,
cînd umblă slobod cel ce-i vinovat,
dînd pentru el nevinovatul plată?

Păcatul mare mult mai mult desfată
și pe curtean mereu l-a supărat
vreun păcătos mai mare de-a aflat,
vrînd s-aibă el doar strîmbă judecată.

Duhul păcatului și cîinoșie!
Licino, știi și tu cum colcăiește
de-aspide sufletul ambițios!

Și toți cei răi el buni ar vrea să-i fie
cel ce-i puternic, căci fiind rău, rîvnește
doar el să poată fi cel veninos.

TRUFIEI AMBIȚIOASE CARE MEREU RÎVNEȘTE SĂ SE COCOAȚE TOT MAI SUS

Pe nalte culmi stai și te odihnește.
Ori, poate la-nălțime-ai vrea să zbori
și din copite să tot dai prin nori,
să bei lumina chiar de unde crește.

De-ambiție, boală grea, stai și bolește,
căci îți impovărezi și-ți impresori
chiar soarta ta,-n care trăind și mori:
ce, crezi, cumva, că se mai răzgîndește?

Vulturi, care zburînd mai jos se-adună,
sub aripile tale, hăt departe,
își vor hrăni-n căderea ta mînia.

Că mult te-ai încrezut în paza bună!
Crezi că, de ce rîvnești poți să ai parte
cînd, și murind, ți-arăți, poftind, trufia?

MĂREAȚĂ FRUMUSEȚE CU CHIPUL ASCUNS

Dulcea văpaie, aleasă, așa frumoasă,
grăitoare-a dragostei sufletu-o știe
și-o simte inima, c-a fost să fie
el învățat și ea, tot îndoiasă.

Chipul și taine-i, cînd de-un lucru-i pasă,
glasul tăcerii, înțelept, ce mie
cinstiți grăiește-mi despre măreție,
le-a priceput iubirea mea aleasă.

De te cunosc și de te prețuiesc
și să te văd de-avut-am fericirea,
să nu crezi că, privind, te umilesc.

Să te-uit sau să te merit n-am menirea;
nu vreau dacă, iubind, te înjosesc,
să te îndatorez cu ne'njosirea.

DESPRE INTERESATA ÎNTRAJUTORARE ÎN VIAȚA ASTA OMENEASCĂ

Un orb pe un om șchip în circă-l ține;
nu-i milă, viclenia este toată:
nu-i dă, prin ochii lui, orbului plată
cel șchiop? Căci e olog doar pentru sine.

'N-ăst vicleșug, de mă gîndesc mai bine,
și-n ăști doi lumea-i toată adunată:
te-ajut că ai picioare, totodată,
tu, prin ce văd, să iei vrei de la mine.

Eu, ochi, tu-aduci picioare, c-astă lume
e troc, de-ăl cu cîștigul cît mai mare;
necazu-l schimbi tot pe necaz, oricum e:

acum c-o știu, hai, care mai de care,
voi orbii și noi șchiopii, toți anume*
să peticim cu ochi cele picioare.

* Quevedo era șchiop.

PEDRO CALDERÓN DE LA BARCA

De-abia cărunta iarnă, înghețată...

De-abia cărunta iarnă, înghețată
prin neguri muntele îl tăinuiește,
că primăvara-ndată-l înflorește
și el, ce fu-nghețat, falnic se-arată.

Și trece primăvara,-i vară, iată
de-asprimea soarelui că pătimește;
vesela toamnă vine,-i dăruiește
verdeața lui, pe cîmp, roadă bogată.

Toate trăiesc supuse la schimbare:
se-adună zile cu-a lor amăgire,
fac anul, ce lîngă-altul locu-și are.

Sperînd rabdă-orișice dezamăgire
și-un munte, căci de nu, orice-apăsare
a anilor i-ar fi a lui strivire.

Traduceri de **Dumitru Radulian**

LUCIA PISO LADEA: PICTORIȚA

DU FU (712—770)

Tablou cu şoim

Vînt îngheţat pare să iasă
Din mătasea albă a acestui
Înmăiestrit tablou cu şoim!
Se uită pasărea de zici că s-ar zvîrli
Asupra unui iepure înfricoşat
Şi parcă-n ochii ăştia regăsesc
Ceva dintr-o sălbatică maimuţă.
Lanţ şi inel par să te-mbie
Să întinzi o mînă şi să-l liberezi
De pe stinghia unde-i prins.
Aş vrea îndemn să-i dau să se repeadă
La păsările-acelea gureşe, nevolnice —*
Sîngele lor şi penele împrăştiind
Pe iarba dimprejur.

* Exegezele de azi nu exclud o posibilă aluzie la curtenii trîndavi.

Noapte cu lună

*În noaptea asta la Fuchow**
Pesemne-i lună,
Şi ea, acolo, o va fi privind
Pe cînd copiii dorm, lăsînd uitării
Din visul nevinovăţiei lor
Pe tatăl din Changan.
Părul ei negru o fi ud de roua
Acestei nopţi de toamnă, braţele-i
Ca jadul alb, pătrunse-acum de frig.
Vai, cînd? vai, cînd vom fi-mpreună iar
Şi în fereastră stînd, alături,
Cu ochi zvîntaţi la lună să privim?

* Reţinut de trupele generalului rebel An Lu-shan la Changan, poetul scrie acest poem pe cînd soţia sa se afla la Fuchow, azi districtul Fuhsien din provincia Shensi.

Vatră nouă

Cu paie mi-am acoperit coliba
Clădită-n marginea cetăţii,
La cotul riului, pe unde
O preumblată cărăruie
Aleargă-n cîmp. De soare
Mă apără nişte copaci cu umbra.
Vîntul foşneşte-n frunza lor.
Un bambus ce crescu fără sfîrşit
Se leagănă în ceaţă, roua
Din rămuriş îi picură. Ciori vin şi trec,
Bătrînele ducînd cu ele puii.
Zbor rîndunici în căutarea unui
Loc de cuib. Vin prietenii şi-mi spun
*C-aici e ca la casa lui Yan Hsiung**
Dar nu cu toţi mă am
La fel de bine-n vorbă.

* Renumit cărturar din timpul dinastiei Han.

Plîngerea luptei diu Chentao

Din zece laturi ale ţării, cei mai buni
Viteji ai noştri îşi vărsară
În smîrcurile din Chentao sîngele,
Amestecîndu-şi-l cu tot
Noroiul iernii timpurii.
Pustiu i-acuma locul ăst posomorît
Sub cerul limpede şi nici un zvon de luptă.
Dar chiar aici, vreo patruzeci de mii
De-ai noştri vieţile-şi pierdură,
Toţi într-o zi; încît, pe cînd nomazii
Îşi spală sîngele de pe tăişuri
Şi îmbătaţi îşi urlă-n pieţe cîntecele,
Cei din Changan
Spre miazănoapte îşi întorc
Vîrstate-adînc de lacrimi feţele,
Tot mai nădăjduind într-o întoarcere
A oştilor împărăteşti.

* Loc aflat la est de Hsiengyang, în provincia Shensi, unde în anul 756 s-a dat o mare bătălie între armata imperială şi trupele răsculate ale lui An Lu-shan, întărite cu cele provenind din triburile de la frontieră. Armata imperială a suferit mari pierderi.

Cel lipsă

O viaţă-ntreagă pare
Să fi tot trecut
De cînd văzutu-m-am în urmă
Cu Li Bo; păcat că în scrînteală
Să stea ascuns adesea trebuia.
Cuţitu-n gît destui i l-ar fi pus!
Acum îmi pare că eu singur
Mă-nduioşez de

Strălucirea care-atît de viu
Deasupra iese din
Poemele-i o mie.
Tot de furtuni bătut, i-a mai rămas
Doar mîngîierea vinului.
Însingurat cîndva în Munţii Kuang
De gînduri îşi văzu; încărunţit,
S-ar mai putea întoarce pe acolo?

Un vas de porţelan

Ah, porţelan de Tayi, greu şi luminos!
Cei din Chincheng spun că-l aud
Sunînd, cînd e atins, nostalgic
Ca şi jadul. Văd în casa ta
Vase ce-ntrec în limpezime gheaţa şi
Zăpada; în mizera mea colibă
Să am vreo cîteva, ce mult înseamnă
Pentru lustruita-mi sărăcie!

Noapte de toamnă

Noapte de toamnă-n tabără şi doar
Cu un copac vutung tovărăşie
Mi-ncep odihna; luminarea trece
Şi tot n-adorm! O trîmbiţă suspină,
Mai amintind războiul fără capăt.
Minunăţie-i luna de frumoasă,
Treaz singur sînt, s-o văd şi să-mi mai plîng
Înstrăinarea, fără veşti de-acasă.
Cu-atîtea lupte, cine-ar şti pe cînd
Ne va deschide ţara, iarăşi, drumuri?
Fugar am fost de moarte zece ani;
Vechi adăpost îmi dă aici răgaz de pace.

În românește de **Mircea Opriță**

EUGEN GOCAN: PERMANENȚE

Lămîile

Ascultă-mă, poeții laureați
se mișcă numai printre plante
cu nume puțin folosite: buxuși, ligurtri,
acanți.
In ce mă privește, îmi plac străzile ce dau
in ierboasele
șanțuri unde prin bălți
pe jumătate secate apucă băieții
vreun subțiratic țipar:
ulicioarele care urmează buza săpăturilor,
coboară printre pămătufii trestiei
și dau în grădini, printre copacii lămiilor.

Mai bine dacă gîlceava păsărilor
se stinge înghițită de azur;
căci simți mai limpede acel susur
al crengilor prietene în aerul ce-aproape nu
se mișcă;
și înțelesurile acestei miresme
ce nu se desprinde de pămînt
și plouă în piept o neliniștită dulceață.
Aici al înverșunatelor patimi
război tace ca prin minune,
ne revine și nouă sărmanilor aici partea
noastră de bogăție
și e mireasma lămiilor.

Vezi, în tăcerile-acestea în care lucrurile
se lasă și par gata
să-și trădeze taina lor ultimă,
te-aștepți poate
să descoperi vreo greșeală a Naturii,
punctul mort al lumii, veriga ce nu ține,
firul de descurcat care să ne ducă-n sfîrșit
în miezul unui adevăr.
Privirea scotocește împrejur,
mintea cercetează, desparte, potrivește,
în parfumul ce răzbate
pe cînd ziua zăbovește.
Sînt tăcerile-n care se vede
în orice urmă umană ce se depărtează
o Zeitate tulburată.

Dar amăgirea-ncetează și timpul iar
ne-aduce
în orașele zgomotoase unde albastrul
se-arată
doar în bucăți, sus, printre cornișe.
Ploaia ostenește pămîntul apoi; se-îndesește
plictisul iernii prin case,
lumina se face avară — amară și inima.
Cînd, într-o zi, printr-o poartă deschisă
printre copacii din curte
ni se arată galbenul lămîilor;
iar gerul din inimi se desface
și-n piept ne revarsă
cîntecele lor
trîmbițele de aur ale solarității.

(Ossi di sepia, ciclul Movimenti)

Corn englez

Vîntul ce astă seară sună atent
— el amintește o tablă scuturată —
în instrumentul deșilor copaci și mătură
un orizont de-aramă
unde lumina în fîșii se-ntinde
ca zmeele pe cerul care tună
(Nori călători, prea limpezi
regate acolo sus! Întredeschise porți
de Eldoradouri înalte!)
și marea care, solz cu solz,
vînătă,-și schimbă culoarea
aruncă la țărm o trîmbă
de spume sucite;
vîntul ce se naște și moare
în ora ce lentă coboară
sunare-ar în tine astă seară
dezacordat instrument
inimă.

(Ossi di sepia, ciclul Movimenti)

Falset

Esterina, anii cei douăzeci te-amenință,
nor gri-trandafiriu
ce-nicet, încet în el te-nchide,
Înțelegi și nu te temi.
Te vom vedea scufundată
în fum, pe care vîntul
îl sfîșie sau îndeșeșe, violent.
Apoi din valul de cenușă vei ieși
pîrlită ca nicicînd —
întins spre-o aventură-ndepărtată
chipul atent ce pare
arcașa Diana.

Toamne douăzeci urcă,
te-nvăluie plecate primăveri;
iată,-ți răsună ție
o prevestire-n cîmpii elizee.
Un sunet nu te facă
precum ulcica spartă
cînd e lovită;-îți fie,
aș vrea, concertul, inefabil
de clopoței.

Mîinele îndoielnic nu te sperie.
Voioasă te întinzi
pe stînca lucie de sare
să te prăjești la soare.
Îmi amintești șopîrla
fixă pe stînca arsă;
pe tine te pîndește tinerețea

pe ea,-ntins de copil, lațul de iarbă.
Apa e forța care te călește
în apă te găsești și te-nnoiești;
noi te vedem ca pe o algă, o piatră,
sau ca pe o marină creatură
pe care sărătura n-o atacă
ci vine la țărm și mai pură.

Dar ai dreptate tu! Nu tulbura
cu năluciri prezentul ce surîde.
Voioșia-ți privește viitorul
și-un ridicat din umeri
dărîmă-ntăriturile
mîinelui tău obscur.
Tu te ridici și-naintezi pe puntea
subțire, spre viltoarea care urlă:
profilul tău se-ncrustă
pe un fundal de perlă.
Eziți pe scîndura tremurătoare,
dar rîzi, și ca iscată de un vînt
te-arunci în brațele
zeiescului prieten ce te prinde.

Te privim noi, din rasa
rămasă pe pămînt.

(Ossi di seppia, *ciclul* Movimenti)

Vînt și steaguri

Rafala ce-a-înălțat amară aroma
din mare-n ale văilor spirale
și te-a izbit, ți-a răvășit chiar coama
scurt încîlciș față de ceruri pale;

pala mulînd veșmîntu-ți, făr' de veste
și modelîndu-te pe chipul ei,
cum s-a întors, tu nefiind, la-aceste
pietre-n prăpastie-ntinse-acum de stei;

și cum, odată furia beată stinsă,
grădina-și ia șoptita respirare
care te legăna,-n hamac întinsă,
între copaci, în zboruri fără aripi.

Dar vai, de două ori nicicînd n-arată
timpul la fel grăunțele! Scăpare
ni-i; făcînd-o, cu natura de-odată
basmu-ne ar arde-ntr-o străfulgerare.

Țîșnet neîndoit, — și-acum animă
un grup de așezări ce, răsfirate
privirii pe costișa ce se-nclină
de gală în pavoaz sînt îmbrăcate.

Lumea există... Oprește o stupoare
inima ce-n coșmaruri se încrede,
soli ai amurgului; și tot nu crede
că oamenii flămînzi au sărbătoare.

(Ossi di seppia, *ciclul* Altri versi)

„Acum să-ți fie pasul”

Acum să-ți fie pasul
precaut: la un singur tras
cu piatra de-aici, ți se gătește
o mult mai rară scenă.
Poarta cea roasă a unui templu
închisă-i pe vecie.
Lumină mare-i răspîndită
pe pragul ei ierbos.
Și-aici, unde nu are să răsune
pas omenesc, durere de prisos,
veghează,-ntins pe jos și slab, un cîine.
Nu se va mai mișca
în ceasul bănuit zăpușitor.
Peste acoperiș
grandios se-arată un nor.

(Ossi di seppia, *ciclul* Sarcofaghi)

„Nu ne cere cuvîntul”

Nu ne cere cuvîntul ce-ar mărgini-mprejur
sufletul nostru înform, și-n litere de foc
l-ar arăta, lucînd ca în mijloc
de cîmp prăfos șofranul fără nimic în jur.

Ah omul care merge liniștit
cu alții și cu sine amic,

de umbra-i nepăsindu-i cînd canicula
o-ntipărește-n zidul scorojit!

Nu ne cere formula ce lumi poate deschide
cel mult silabe strîmbe, sucite ca un ram.
Atîta doar putem, în vorbe aride,
să-ți spunem: ce nu *sîntem, ce* nu *vrem.*

(Ossi di seppia, *ciclul* Ossi di seppia)

„Floarea soarelui adu-mi-o”

Floarea soarelui adu-mi-o s-o răsădesc
în țărna mea arsă de sărătură,
ca să-și arate toată ziua oglinzii albastrului
ceresc
neliniștea din galbena-i făptură.

Spre limpezîne tind cele întunecate
se epuizează corpurile-n unduire
de culori: acestea-n muzică. Risipirea
e întîmplarea-ntîi între-ntîmplate.

Adu-mi tu planta care ne înclină
unde țîșnesc bălaie transparențe
și-evaporă viața ca esență;
dă-mi floarea soarelui înnebunită de
lumină.

(Ossi di seppia, *ciclul* Ossi di seppia)

„Adesea cu răul vieții”

Adesea cu răul vieții m-am întîlnit
era rîu gîituit ce clocotește,
era o frunză ce se răsucește
uscată, era calul prăvălit.

Bine n-am cunoscut, decît minunea
'ntredeschizînd divina-Indiferență:
era statuia calmă-n somnolență
de-amiazi, norul, și șoimul în înălțimi
zvîrlit.

(Ossi di seppia, *ciclul* Ossi di seppia)

„Ajunsă fericire, pentru tine”

Ajunsă fericire, pentru tine
călcăm tăiș de lamă.
Ești pentru ochi un tremur de lumină,
pentru picior, gheață ce-abia se ține;
cîn'te iubește nu te bage-n seamă.

Dacă ajungi în inimi copleșite
'n tristețe și le-ncingi, ți-e dimineața
tulburătoare, dulce, cum cuiburile-n strea-
șină-lipite.
Însă nimic nu-mpacă mogîldeața
ce mingea printre case și-o trimite.

(Ossi di seppia, *ciclul* Ossi di seppia)

Sfîrșitul copilăriei

Cu vuiet se-adîncea
în arcuita ripă
o mare pulsînd, închisă în brazde
'ncrestată în smocuri de spume.
În fața unei guri
de torent ce se revărsa
unda se-ngălbenea.
Se-nvîrtejeau în larg gheme de alge
și în derivă trunchiuri de copaci.

În scoica primitoare
a plajei
erau numai puține case
cu vechi cărămizi, stacojii,
și rare năpădiri
de tamariscă, palidă
mai mult din ceas în ceas: ostenite făpturi
pierdute-ntr-o oroare de viziuni.
Nu era ușor să le privească
pentru cine citea în acéle
aparențe perfide
muzica sufletului cel neliniștit
ce nu se decide.

Coline pure închideau în jur
mare și case; măslini le-mbrăcau
ici-colo semănați, ca niște turme,
firavi precum un fir de fum pe casă
care-ar pluti
pe fața cerului aprinsă.

Prin pete de păduri de pin și vii
se vedeau grohotișuri
chele și dosuri gheboase
de dealuri: un om
ce-ar fi trecut drept pe un măgăruș
în albastrul spălat era-ncrustat
pe veci — și-n amintire.

Arar ne-ncumetam dincol' de crestele
acelor munți; să-i treacă nu-ndrăznește
memoria obosită.
Știu că drumeaguri alergau pe șanțuri
afundate, prin încîlciș de spini;
duceau la luminiș, sau prin hîrtoape,
și se mai întindeau
spre ascunzișuri mucede, jilave,
acoperite-n umbre și tăceri.
Unul mi-l amintesc, plin de vimire,
în care orice omenesc impuls
apare îngropat
în aură milenară.
Rar răbufnește cîte-o adiere
la pragu-acelei lumi ce ne înmărmurește.

Dar de pe drum de munte ne-ntorceam.
Ducea acesta la un nestatornic
amestec de priveliști neștiute
dar ritmul ce le ține ne scăpa.
Fiece clipă ardea
în clipe viitoare fără urme.
Trăirea era prea nouă întîmplare
ceas după ceas, inima ne bătea.
Legi nu erau
făgaș săpat, sau înfruntare
s-aleagă bucuria de tristețe.
Dar readuși de ulicioare
la casa de pe țărm, închis azi
pentru copilăria uluită
îndată răspundea
la orice zvîcnet al inimii o-ngăduință
dinafară, se-nveșmîntau cu nume
lucrurile, iar lumea noastră avea un centru.

Eram la feciorelnica virstă
cînd norii nu sînt cifre sau simboluri
ci frați frumoși ce se privesc plecînd.
Din altă sămînță ieșită
cu altă limfă hrănită
decît a noastră, slabă, părea natura.
În ea, adăpostul, în ea
extatica privire; ea minunea
la care nu visa, sau poate-abia, s-ajungă
inima-ne-amețită.
Eram la virsta amăgită.

Anii trecut-au scurți ca niște zile,
scufundă orice-ncredere marea prosperă
și lacomă ce lua înfățișarea

'ndoielnică de tamarisce tremurate.
Zori se născură, poate, și o dîră
de lumină pe prag
curat le prevestea precum o apă;
desigur alergarăm
ca să deschidem poarta
scrîșnită pe prundișul din grădină.
Înșelăciunea fu vădită.
Nori grei pe tulburata mare
care fierbea în față, curînd au apărut.
Era în aer așteptarea
unei vijelioase întîmplări.
Îndepărtează și ea țărmul
copilăriei care explorează
o curte însemnată ca pe-o lume!
Ne ajungea cercetătoarea oră.
Murea copilăria într-o horă.

Ah, jocul de-a canibalii-n stufăriș,
mustățile de palmier, culesul
delicios de gloanțe trase!
Fugea virsta frumoasă ca bărcile pe dunga
de mare,-umflate-n pînze.
Sigur privirăm muți în așteptarea
clipitei violente;

și-n calmul prefăcut
pe apele scobite
vînt parcă se stîrni.

(Ossi di seppia, ciclul Meriggi e ombre, I)

Traduceri de **Marian Papahagi**

SREČKO KOSOVEL (1904—1926)

Baladă

In ora tăcută, de toamnă,
sus, peste Karst, cu privirile agere,
trece ca săgeata un sturz.

Nimic nu se vede,
nimic nu se mişcă pe cimp;
el singur
în zbor
deasupra intinderii calme;
şi doar vinătorul
la pîndă...

Un pocnet de armă în pacea deplină!
O aţă subţire de sînge;
şi sturzul rămîne lipit de pămînt
cu trupul inert.

Tragedie pe ocean

VII

Pe apa întunecată, pe apa tăcută
pluteşte-un frumos şi tînăr cadavru;
faţa sa radiază, faţa sa radiază,
şi ca o palidă floare-ntre flori,
deasupra se-nalţă, învolt.

Un tînăr cadavru pluteşte pe apă.

Ah, cît s-a-nălţat, pentru ce s-a-nălţat?
Dus-a oare pînă la capăt
lupta cu sine,
lupta cu alţii,
de nu se scufundă-n adînc?

Dumnezeu încruntat, alunecă-n puţul tenebrelor.

IX

Patru vîslaşi înaintează prin noapte,
înaintează prin noapte, cîntînd îngroziţi,
lovesc cu lopeţile sumbrele valuri
şi gem implorînd: vino, vino, o rege!

Patru vîslaşi înaintează prin noapte:
Veniţi, strigă ei, veniţi-ne-n ajutor;
sau ne salvaţi, făpturi ale Europei,
sau ne vom pierde-n adînc înecaţi!

Dar nici o stea, nici o stea salvatoare,
speranţa pieri din privirile tulburi,
în ele s-aprinde flacăra spaimei
făcîndu-i să-şi vadă mai grabnic sfîrşitul.

Patru vîslaşi înaintează prin noapte,
înaintează prin noapte, cîntînd îngroziţi,
lovesc cu lopeţile, cheamă zadarnic.
Tăcerea şi marea — deasupra leşului lor.

Seară de toamnă spre iarnă

Translucid este aerul, ca aripa
libelulei,
nimicul, cel dinafara timpului, domneşte
în seara de toamnă.

Se mai vede pe stradă un indicator solitar,
se văd afişe roşii ca sîngele,

de-a lungul nopţii — conture de umbră,
de-a lungul nimicului — paşi.

Spaţiul e vid, aerul sec,
ca plumbul de greu, atîrnînd din văzduh;
spiritul liber se-ndoaie ca o răchită;
asemenea sîngelui, apa se scurge pe jgheab.

Translucid este aerul, ca o privire de mort,
ah! de-aş întîlni un om!
Creşte Nimicul din golul lipsit de cuvinte.
Apa picură-n jgheab.

În româneşte de **A. Gurghianu**

TUDOR IONESCU: NOIMA PLECĂRII

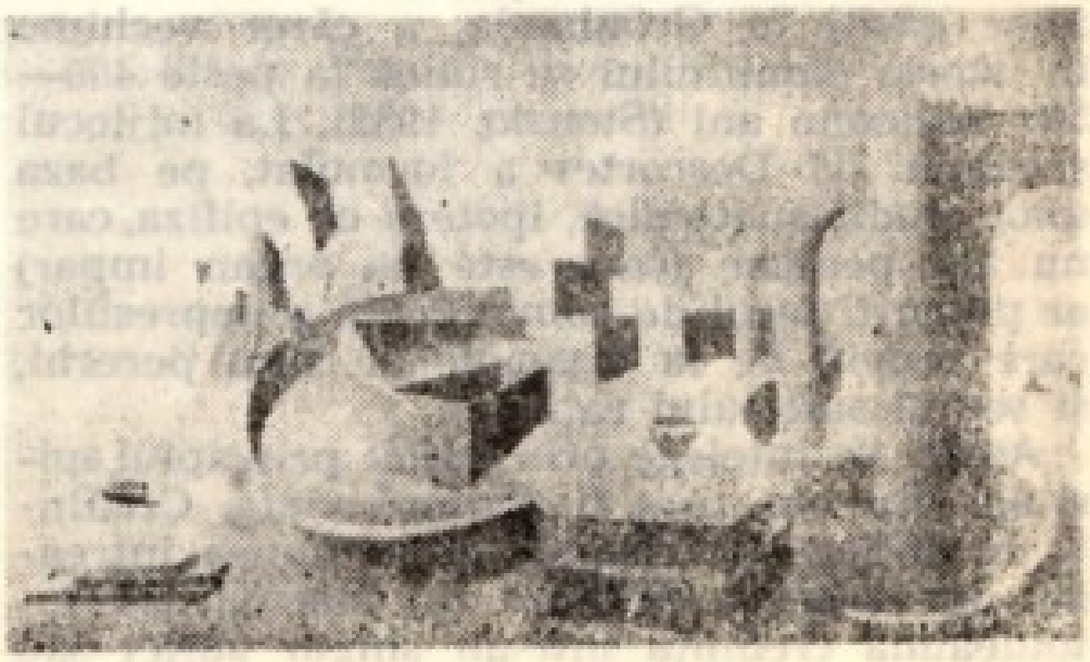

Prof. Dr. med. E. Dodt este directorul Institutului Max-Planck pentru Cercetări Fiziologice și Clinice, W. G. Kerckhoff din Bad Nauheim (Republica Federală Germania). Domnia sa a prezenatt în 1967 la Congresul de Endocrinologie din București, o comunicare despre derivațiile activității bioelectrice a fibrelor nervoase ale epifizei la animalele vertebrate inferioare sensibilă la lumină. În anul 1971, ca participant la Congresul regional de Fiziologie de la Brașov a prezidat Secția de fiziologie oftalmologică. Între Institutul din Bad Nauheim și Institutul de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca există din 1979 o colaborare științifică sprijinită de Societatea Germană de Cercetări științifice și de Academia Republicii Socialiste România. În 1983 Prof. Dodt a fost numit membru de onoare al Societății Române de Fiziologie.

Dr. med. E. DODT

EPIPHYSIS CEREBRI: SEDIUL SUFLETULUI SAU ORGAN DE SIMȚ?

Veche și foarte răspîndită este povestirea lui Homer despre Polifem, fiul cu un singur ochi al lui Poseidon, pe care Ulise, în rătăcirile lui, îl biruie prin viclenie și îl orbește. După Jakob Grimm (1875), care a comparat numeroase mituri la diferite popoare, ce pot fi puse în legătură cu sfera miturilor grecești, ochiul ciclopului corespunde ochiului din frunte al unui zeu cu trei ochi și înseamnă ochiul lumii, soarele. De atunci trioftalmia este simbolul ființei divine. Cu pierderea naturii divine și transformarea în titani muritori, ca la ciclopi, se pierd ochii laterali, păstrîndu-se cel de al treilea ochi, așezat în mijlocul frunții (Easer, 1936). Pe lîngă aceste reprezentări mitologice, care revin mai ales în culturile extremului orient, mai există și alte noțiuni, care își au rădăcina în observarea naturii. Cele dintîi date asupra existenței unui al treilea ochi (ochiul pineal sau ochiul parietal, o răsfrîngere a plafonului creerului intermediar, Epiphysis cerebri se întîlnesc la peștii fosili fără maxilar găsiți în Grönlanda, a căror vechime în istoria pămîntului se ridică la peste 400—500 milioane ani (Stensio, 1932). La mijlocul secolului 17 Descartes a formulat, pe baza unor studii anatomice, ipoteza că epifiza, care nu are pereche (care este un organ impar) ar putea fi locul de convergență a impresiilor care provin de la organele de simț perechi, și sediul sufletului rațional.

Astăzi se înțelege prin suflet principiul spiritual din om, care îi conferă viața. Credința în suflet este răspîndită în lumea întreagă, dar această credință nu însemnează întotdeauna credința într-un singur suflet sau ca și cum acesta ar fi localizat în organe unice. După Hipocrate, viața lăuntrică, multilaterală, a omului (bucurie, bună dispoziție, veselie, supărare, durere, lacrimi) este localizată în creier; egiptenii localizează sufletul în intestin și în ficat, Platon, care a întemeiat în 387 î.e.n. Academia din Atena, lega cunoștințele adevărate numai de gîndire și de matematică. El considera creierul ca sediu al sufletului, pentru motivul că sfera e forma perfectă; unde dar ar putea fi localizat sufletul decît în capul în formă de sferă. Elevul său Aristotel, cel mai mare biolog al lumii vechi, considera inima sursa sîngelui și deci sursa vieții. Conform concepției lui, bazată pe observație, creerul, ca organ al gîndirii și al simțirii, răcorește sîngele inimii. Interpretarea greșită a observațiilor lui mai trăiește încă și astăzi în poezia și în cîntecele populare. Conform concepției lui Leonardo da Vinci, ventriculii laterali ai creerului servesc la legătura senzorială cu ventriculul mijlociu, sediul rațiunii, în timp ce ventriculul posterior este sediul memoriei. Această concepție a dominat pînă la Renaștere. La Torfmoor, la sud de Vadstena în Suedia s-au găsit cranii provenind de la oameni din epoca de piatră, care prezintă o gaură rotundă în calota craniană. După Verner din Heidenstem (1909) aceste trepanații efectuate pe oamenii vii urmăreau să elibereze duhurile demonice. Dacă acceptăm această ipoteză, încă cu 20.000 de ani înainte de Aristotel, nu inima, ci creerul era considerat sediul sufletului. Rampe comunică recent (1957) despre deschiderea celui de al treilea ochi.

Fig. 1. Orbirea lui Kyclop. Pictură murală „Tomba dell Oraco" la Corneto. F. Muller. Die antiken Odyssee-Ilustrationen, Berlin, 1913.

Fig. 2. Basorelief în lemn a pictorului japonez Hokusai Katsushika Leui „Mitsume" cel cu trei ochi i se probează ochelari cu trei lentile.

Ce atitudine are astăzi cercetarea în științele naturii față de concepția lui Descartes cu privire la sediul sufletului în epifiză, cu organ impar? După o perioadă de studii de anatomie comparată, între 1860 și 1960, cercetarea biologică cu orientare funcțională s-a îndreptat în mod explosiv spre acea parte a creerului, pe care Descartes a numit-o, acum 300 de ani, sediul nervos de reunire a ochilor laterali, pînă atunci prea puțin luată în seamă, epifiza considerată de mulți ca fiind un organ rudimentar. Încă acum 100 de ani s-a presupus că epifiza, asemănătoare cu ochiul la vertebratele inferioare, ar putea servi ca organ al simțului pentru lumină, care recepționează stimulul. O indicație a fost observarea schimbării culorii la pești, după îndepărtarea ochilor (von Frisch, 1911) și faptul că diferitele elemente ale epifizei prezintă o structură celulară asemănătoare cu fotoreceptorii retinei (Holmgren, 1918; Steyn, 1959). Dovada decizivă a unei sensibilități directe la lumină a fost produsă de potențialele electrice conduse la alți centrii cerebrali, derivate de la nervul epifizei, dacă aceasta este expusă la lumină (Dodt și Heerd, 1962). De atunci s-o observat la aproape toate vertebratele inferioare (pești, amfibii, reptile), pe lîngă ochii laterali, o epifiză (organ pineal) așezată sub pielea exterioară sau a craniului osos, deasupra regiunii crestetului, care prezintă, la examenul histologic, o structură stratificată, asemănătoare cu cea a retinei și care se comportă, la expunerea la lumină, asemănător cu celulele nervoase și fotosensibile ale ochilor laterali (Dodt, 1973). La unele specii, poziția epifizei se poate recunoaște, dacă se examinează de sus, ca o pată cutanată nepigmentată, mare de cîțiva mm², între ochii laterali. Seamănă cu ochiul mai ales organul parietal diferenrțiat din punct de vedere structural și fiziolofic al unor șopîrle, care prezintă atît o cornee permeabilă al lumină, cu o curbură în formă de lentilă (cristalin), cît și o retină cu celule ganglionare și sensitive stratificate. Acest organ care, la vertebratele inferioare, ajunge pînă la nivelul pielii, are la păsări și mamifere, o structură glandulară și nu mai este direct sensibil la lumină. Totuși, funcția lui este comandată de lumină, întrucît primește impulsuri nervoase de la ochii laterali. Se manifestă aici un principiu de evoluție, în baza căruia organul pineal (epifiza) care, la vertebratele superioare nu mai este accesibil la acțiunea directă a luminii și s-a transformat într-un sistem neuroendocrin, primește impulsuri de comandă de la ochi (Collin, 1976). Funcția organului este ritmizarea, comandată neuroendocrin de către lumină, a proceselor vegetative, care se manifestă în deplasările pigmenților cutanați, modificări ale metabolismului, ale activității motorii și sexuale și ale altor funcții ale corpului (Oksche și Hartwig, 1979). Nu există argumente suficiente pentru a admite că organul parietal ar fi un ochi servind la percepții optice, nici chiar în cazul organului parietal al șopîrlelor, care poate diferența, nu numai luminozitățile, ci și diferitele lungimi de undă (termo-culori). După îndepărtarea organului pineal se produc mai degrabă modificări corporale legate de periodicitatea circadiană a funcțiilor vegetative. Cu toată sensibilitatea

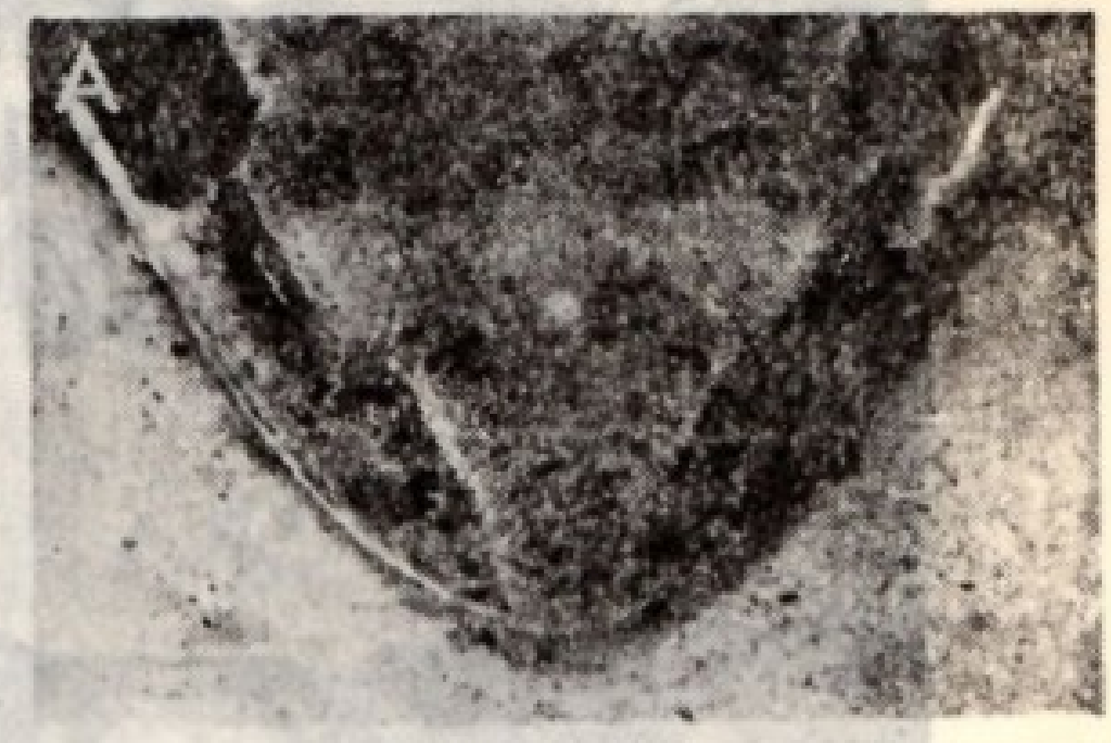

Fig. 3. Partea distală a organului pineal sensibilă la lumină (organul frontal St. O) este situată pe fața externă, a pielii la broască (Rana Temporaria (A). Înregistrarea potențialelor eletcrice din porțiunea situată înafara cutiei craniene a nervului pineal (B). Impulsurile nervoase sînt inhibate de stimularea luminoasă a organului frontal (C).

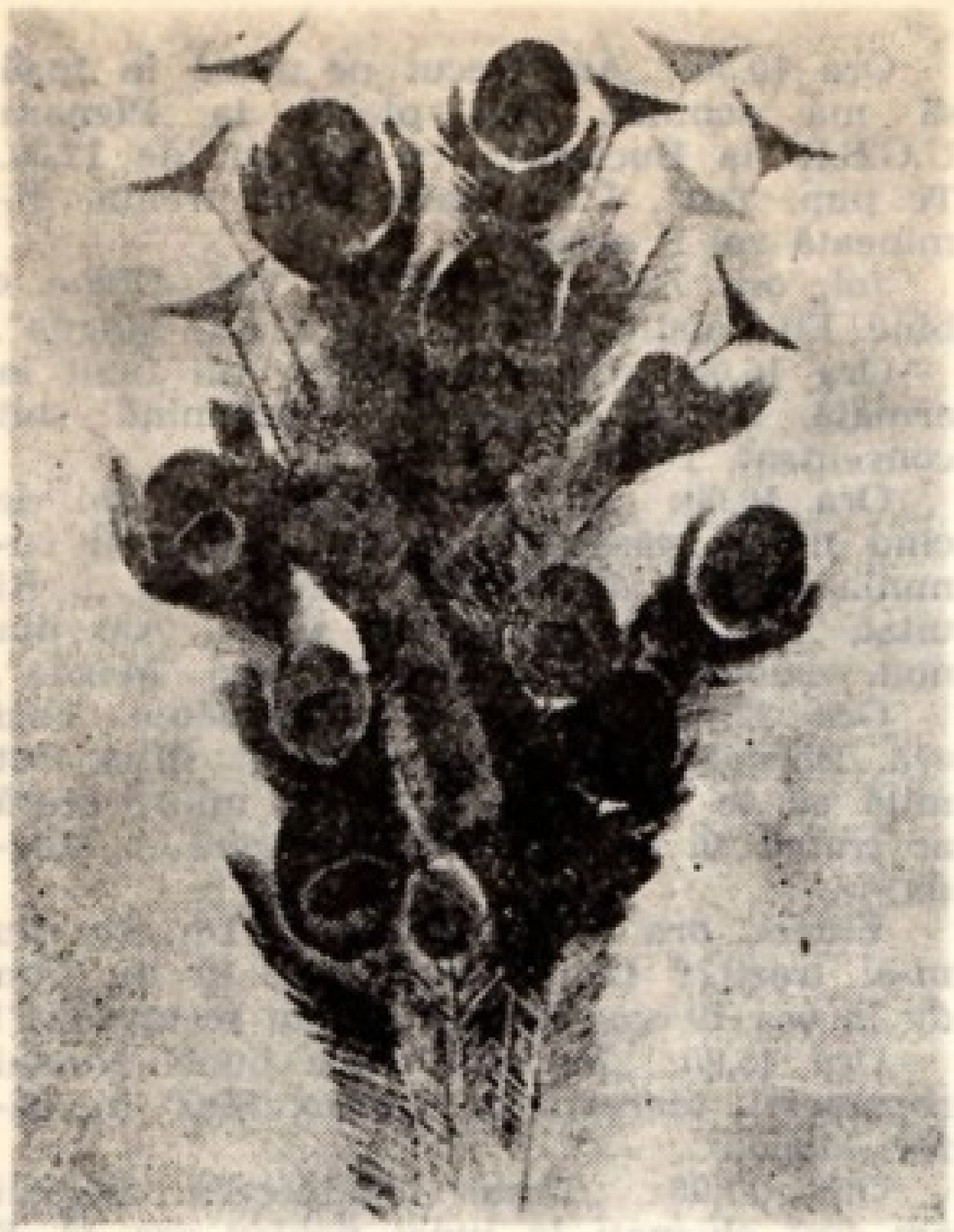

VIOREL MARGINEAN: BUCHET

Trecător prin noapte

A rămas pe aproape
Cu gîndul, printre ciorchini de stele,
Într-o casă adormită, cu fruntea în palme,
Cu visele înșirate mărgele.
Vîrsta și-a lăsat-o prin vecini,
Adunîndu-și rănile,
Să nu dispară în roua trecerii,
Înainte de a-și vedea zările.
Sub cascade de ploi își spală
Viața de așteptări plină,
Și un crîmpei de dor se ține după el,
Să-i poarte desagii de lumină.

AUREL GR. ZEGREANU

---

lui la lumină, funcția acestui organ, care nu mai este astăzi o enigmă, nu este funcția unui ochi, ci a unui supraveghetor care nu permite consumarea excesivă a forțelor corporale. Dacă organul pineal (epifiza) ar fi un al treilea ochi — așa spunea în ironie zoologul Eakin în 1973 — atunci ar fi fost logic ca Descartes să vadă în el vizorul cu ajutorul căruia sufletul se poate feri de diavol. Dar omul nu are un al treilea ochi, iar animalele cu un al treilea ochi nu au, după părerea lui Descartes, suflet. E probabil că la baza concepției lui Descartes, care ne face astăzi să surîdem, se găsește eroarea — foarte răspîndită — de a identifica în limbajul uzual din secolul 17, noțiunea de „suflet" cu noțiunea actuală de „percepție". Ochii sînt în așa fel făcuți de înțeleptul creator încît ei pot percepe razele de lumină, le refractă, le reunesc într-un focar, prind imaginea inversă pe retină; prin intermediul acestei imagini, sufletul elaborează noțiunea respectivă" (Metzger, 1783).

În românește de prof. dr. Ion Baciu

Bibliografie

Collin, J. P.: Colloques internationaux C.N.R.S. No. 266, 1976

Dodt, E.: In: R. Jurng (ed.): Handbook of sensory physiology Bd. VII/3B. Springer Verlag, Heidelberg 1973

Dodt, E., Heerd, E.: J. Neurophysiol. *25*, 405 (1962)

Eakin, R. M.: The third eye. University of California Press, Berkeley 1973

Esser, A A.. M.: Klin. Mbl. Augentheilk. *96*, 242 (1936)

v.Frisch, K.: Pflügers Arch. ges. Physiol. *138*, 319 (1911)

Grimm, J.: Deutsche Mythologie. Dümmler, Berlin, 1875

v. Heidenstam, V.: Svenskarna och deras hövdingar. Bonniers, Stockholm 1909.

Holmgren, N.: Ark. Zool. *11*, 1(1918)

Metzger, J. D.: Grundriss der Physiologie. Hartung, Königsberg 1783

Oksche, A., Hartwig, H. G.: Progr. Brain Res. *52*, 113 (1979)

Rampa, T. L.: Das Drite Auge. Piper, München 1957

Stensiö, E. A.: The cephalaspids of Great Britain. British Museum (Nat. Hist.), London 1932

Steyn, W. Nature *183*, 764 (1959)

O familie model

Soții Magdalena și Tudor Boiangiu au munci de răspundere. De aceea, nici nu-și cresc unicul copil, o fetiță de 8 ani, care a fost lăsată, de îndată ce a făcut primii pași, în grija bunicilor, firește dinspre mamă. Tot biata mamă suportă toate greutățile! Soții Boiangiu muncesc mult, răspund și mai mult, se văd rar și nu se ceartă. Ei spun că sînt o familie model — și nu evită chiar să se laude cu acest lucru. În holul apartamentului lor, pe o măsuță, pe care se află și un telefon, există un caiet cu linii. În acest caiet, soții Boiangiu scriu zilnic, mai exact comunică între ei. Dar mai bine să răsfoim paginile caietului împreună... Încă un amănunt: el se scoală la 5,30 pentru ca înainte de 7 să fie la combinat, ea, doar la 7—7,15, căci ea începe munca abia la 8.

Luni, ora 6,15: „Ai alăturat bani să plătești telefonul. E ultima zi. Trimite femeia de serviciu, de la voi, de la ... Sper să ajung acasă pe la 18—19. Ted.".

Ora 17: „Am plecat la teatru. La ora 18,30 avem vizionare, urmată de discuții, la noua premieră. Nu știu cum îi spune la spectacol. S-ar putea să dureze. Spectacolul trebuie pus, oricum, la punct. Magda!"

Ora 23,10: „Am venit tîrziu, pe la 22,00. Am avut greutăți cu exportul. Te-am așteptat o oră... M-a răzbit somnul. Ai plătit telefonul?"

Ora 23,30: „Am sosit! O să mai avem vizionări la acest spectacol. Nimeni n-a priceput nimic. E o piesă apsurdă. Am plătit telefonul. Magda!".

Marți, ora 6,05: „Ne vedem după-amiază. În mod normal, vin devreme, adică pe la 18. Ted".

Ora 17: „Am trecut pe acasă, m-am schimbat și m-am întors la Combinat. Astă-seară și la noapte verificăm — e o brigadă — cum se desfășoară munca în schimburile 2 și 3. Ted".

Ora 20,00: „Nu-ți fă probleme. Sînt la o serbare, o mică agapă. O tovarășă a ieșit la pensie. Magda".

Miercuri, ora 6,10: „După amiază vin totuși, devreme!! Dă un telefon la mama și întreabă ce face Diana. Ne vedem cel tîrziu la ora 17. Ted, care ...".

Ora 10,30: „Am trecut pe acasă în fugă să mă schimb. Am plecat la Plenara U.G.S.R. la București, cu avionul de 12,30. Te pup. Ted". P.S. „Dacă prind trenul, dimineață voi fi acasă."

Joi, ora 7,45: „Te aștept, Ted. Diana e bine. Fii liniștit. Tu știi ce zi e azi? Magda".

Ora 16,00: „Ce zi e azi??? Am fugit la armată. E joi! Odată pe săptămînă sînt concentrat. Ted".

Ora 18,00: „Azi se împlinesc 11 ani de cînd ne-am căsătorit la sfat. Nunta și cununia la bis, am făcut-o mai tîrziu... Ai uitat, Ted!? O să întîrziu și eu. Am din nou vizionare la teatru. Te pup. Magda".

Ora 22,45: „Am sosit abia acum. Vezi ora. Dormeai cu ziarul pe piept. Mi-a fost milă să te trezesc... Oricum, mîine seară ar trebui să ne vedem!? Pe urmă... Magda!".

Vineri, ora 6,10: „Răutate! De ce nu m-ai trezit?? De ce? Ia bilete la un film de la ora 19 sau mergem la un restaurant?!

Ora 15,00: „Nu sînt filme bune. Numai românești. Mergem la Cazino. Sînt la coafor. Magda".

Ora 17,00: „Toată conducerea fabricii am fost chemați la județ pentru ora 18. E secret! Se pare că-l schimbă pe tov. direc-

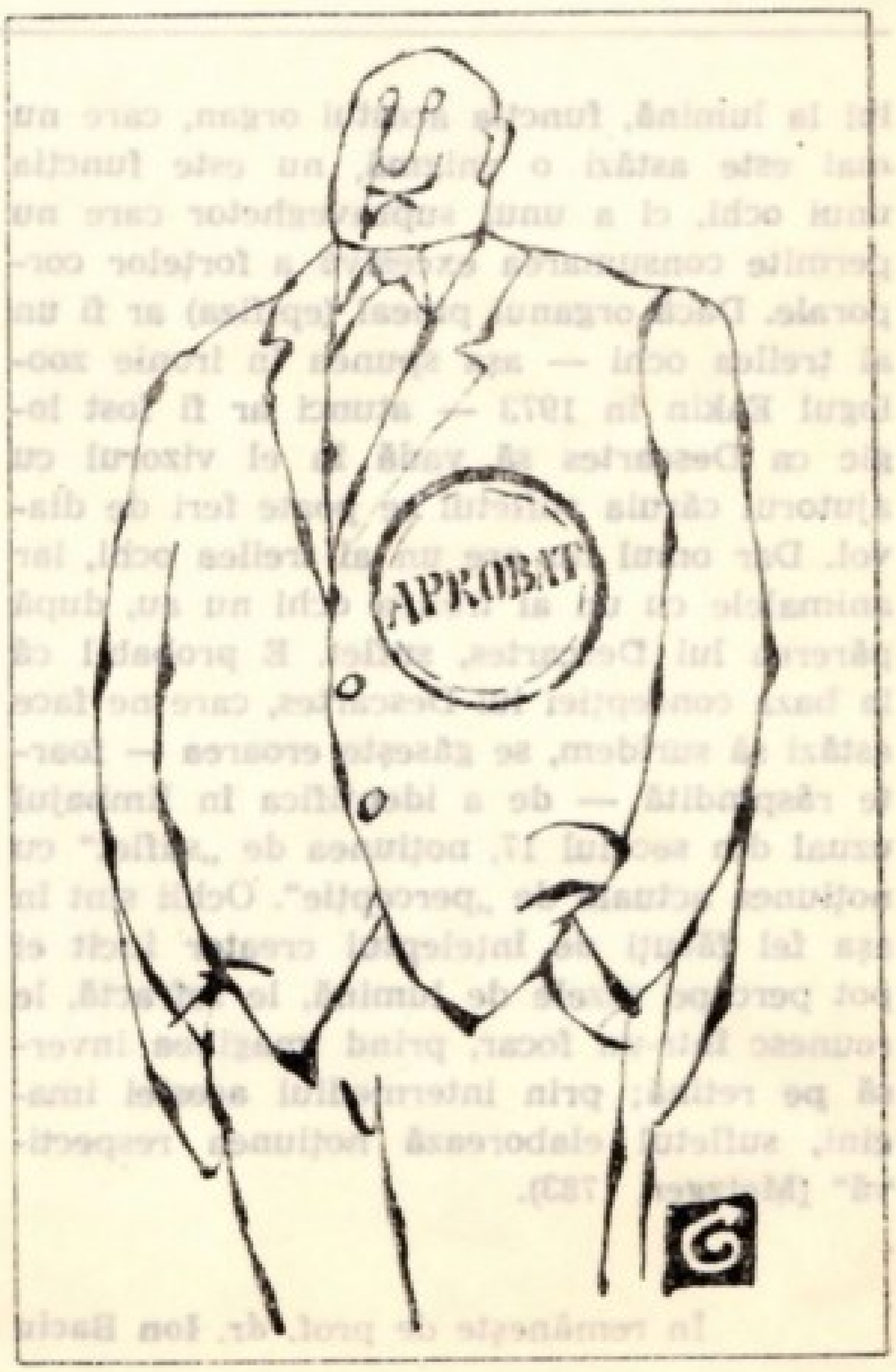

tor. Mergem mîine la restaurant. Am sîmbătă liberă! Nu te supăra. Te pup mult, Ted! Mîine putem merge la pădure!!"

Ora 18,30: „Bine că-l schimbă. A stat destul... De fapt, ne vedem mai tirziu... Magda".

Ora 22,00: „De ciudă m-am culcat. Să nu mă trezești! Am luat un somnifer! Magda!"

Sîmbătă, ora 6,10: „Trebuie să merg la combinat. Se instalează noul director. Vom avea — noi, conducerea — zi liberă săptămîna viitoare. Aseară, pînă la ora 22,45 am stat la județeană. Ieșim mîine la pădure. Ted".

Ora 7,45: „Mîine e duminică, noi avem număr cu soț, nu putem circula, iar eu, cu tovarășele, sîntem la o acțiune de strîns deșeuri prin cartiere. Nu voi fi acasă. Te pup. Magda. P.S. Pe tine nu te-au rotit? Sancționat?"

Ora 17: „Nu m-au sancționat. Nici nu m-au rotit încă! Sînt la dentist. Mă doare măseaua de minte... Am avut o săptămînă grea. Va urma, oricum, una mai ușoară! Ted".

Ora 18: „Te înșeli. Citește în caietul ăsta. Nu strică. Afli și tu cîte ceva. Sînt la un Simpozion „Femeile și pacea lumii" Sper că la ora 21—21,30 să fiu acasă. N-avem apă caldă pînă luni... Cumpără tu pîine. Magda!

Soții Magdalena și Tudor Boiangiu sînt o familie model. Nu se ceartă niciodată. De fapt, nici n-ar avea cînd...

Accidentul

A fost odată, ca niciodată, un om deosebit. Un ales între aleși. Îl chema Vladimir Blîndu. Tăcut, sfios, plecat, el făcea tot ce i se spunea și avea o singură credință: supunerea! Ultima lui zi din viață a fost la fel ca toate celelalte. Atît doar că s-a potrivit să fie, cum spuneam, ultima...

S-a sculat cu două ore mai devreme și a pornit din timp pe jos, de frică să nu întîrzie la serviciu. Ajuns acolo, a salutat scurt și s-a apucat de lucru. Întocmea cu zel niște acte inutile. Dar, fiindcă i se ceruseră, le făcea. Ceilalți colegi mai schimbau o vorbă, mai oftau s-au se întrebau cîte ceva. Blîndu nici nu cîrcnea, nici nu-i auzea. Deodată, se deschise ușa și apăru directorul Protopopescu. Acesta s-a uitat lung prin birou apoi a precizat tăios:

— Aveți un bec de 75! Încălcați dispozițiile în vigoare. Puneți veiozele în funcțiune și stingeți urgent becul mare.

— Am înțeles, spuse Blîndu și deveni palid.

— Am dreptate, Blîndule?

— Aveți perfectă dreptate, tovarășe director!

Blîndu s-a conformat îndată: patru veioze ardeau pe cele patru mese.

— La becul de 75 de wați lucram toți, zise un mustăcios, care avea masa după ușă. Acum ardem patru veioze, ceea ce înseamnă 160 wați...

— Ssst! făcu Blîndu, îngrozit că replica tovarășului său ar putea fi auzită de afară!

— Bine, dar asta e economie? nu se lăsă mustăciosul.

— De ce nu i-ați spus că nu e bine, interveni un bărbat slab și deșirat, că nu e un cîștig, o economie, dimpotrivă?!

— Să-l contrazic pe tovarășul Protopopescu?

— Nu. Să-i spuneți doar adevărul, civilizat, simplu, omenește!

— Nu-mi place... nu e bine... trebuie să ne supunem, se apără Blîndu. Trebuie să ascultăm... să fim receptivi...

— Receptivi, da, dar nu proști, se enervă mustăciosul.

— Gata, gata, să avem răbdare, n-o să țină mult... se ruga Blîndu. Să ne vedem de ale noastre...

Ziua lui începuse prost. Suferea. Spre amiază, în birou intră primarul orașului, venit într-o scurtă vizită la întreprindere. Salută ceremonios, apoi intră și strînse mîinile celor din birou și le oferi țigări.

— Noi sîntem un birou de nefumători, spuse simplu mustăciosul.

— Vă mulțumim, eu mai fumez din cînd în cînd, cîte o țigară bună, interveni înspăimîntat Blîndu și se servi cu o țigară pe care o și aprinse cu stîngăcie. Și trase cu nădejde, ori poate numai cu supunere.

Primarul trecut mai departe în celelalte birouri. Blîndu tuși galben, gata să se sufoce. Și aruncă țigara.

— De ce-ai luat-o șefule? întrebă ironic mustăciosul.

— Să-l refuzăm chiar pe primar?! Eu nu-s obișnuit să spun nu!

— Trebuia să nu iei, nu să spui nu! observă ironic mustăciosul.

După-amiază, în drum spre casă, Blîndu se pomeni apostrofat de un milițian:

— Bravo, tovarășe, arunci pachetul de țigări pe trotuar. Așa țineți dumneavoastră la curățenia orașului nostru?

Roșu ca focul, Blîndu se aplecă și luă pachetul mototolit, pe care nu el ci un tînăr îl aruncase pe trotuar, și-l puse într-un coș de gunoi. Hotărît lucru în ziua aceea totul avea să-i meargă pe dos. Suferea cu atît

mai mult cu cît toată viața se străduise să **nu lasă** din cuvîntul șefilor, să nu greșească. Acasă soția îl luă în primire de cum intră pe ușă:

— Mai lasă și tu costumul ăsta. Tot cu el **ești** și acum cînd e soare!?

Blîndu se uită pe fereastră: era ceață și urît. Dar nu îndrăzni să spună o vorbă. Supărat, refuză și să mănînce. Dar nu apucă bine să respire și i se adresă fiul său:

— Tată, peste o oră, am un simpozion pe școală și nu mă pot duce.

— Nu? se miră părintele. De ce?

— E ziua lui Dan și sînt invitat la el.

— O să mergi ceva mai tîrziu, după simpozion...

— Nu pot! I-am promis, mama lui s-a pregătit, vin și alți băieți. S-ar supăra și tatăl lui, tovarășul...

— Da, da... da... știu, nu mai spune, știu, vorbea îngrijorat Blîndu. Nu e bine să-l supărăm...

— Asta e și părerea mea.

Blîndu se uită deznădăjduit spre soția sa, apoi spre fecior.

— Tată, eu zic să iei vestonul meu și să te duci tu la școală. La poartă o să noteze numărul meu, deci voi fi prezent, pe urmă, poți să pleci.

Femeia avea o privire fermă, copilul una decisă. Blîndu îmbrăcă vestonul și porni spre școală. Pe drum îl accidentă mortal o mașină. Trecuse strada prin loc nemarcat și fără să se asigure. A doua zi, în ziarul local a apărut un articol: „Prea multe accidente de circulație a căror victimă este pietonul copil!".

A fost odată, ca niciodată...

Calul și sareta

Valentin trăia un eveniment deosebit: terminase facultatea și se prezenta la post, în comuna Răzoarele. Rămas stingher pe un peron pustiu, într-o gară veche și mică, străbătută de multă singurătate și de trei plopi plesuvi, medicul se mai uită o dată, cu nostalgie, după trenul care-l abandonase acolo, parcă dinadins. Porni apoi agale, pe un drum albit de praf, spre centrul civic al comunei. Era o toamnă neașteptat de lungă și caldă, omul și natura osteniseră sub capriciul anotimpului și totul căzuse pradă unei letargii fără margini. Pășea cuprins de întrebări și îndoieli, nevenindu-i să creadă că, în locurile acelea, necunoscute lui, atîtpite-n uitare, avea să-și petreacă tinerețea sau, într-un caz mai fericit, doar o parte din ea. Nu era nimeni în ogrăzi, pe ulițe nu se vedeau copiii jucîndu-se, umplînd satul cu larma lor, nici cîinii nu lătrau... Ajunse în mijlocul comunei, unde se afla ceva asemănător unui monument, ceva nedeslușit, devorat de buruieni și de colb. Magazinul universal cu etaj era închis. Bufetul — de asemenea. Urcă scările Consiliului popular cu atenție. Inima îi bătea tare. Trecu prin cîteva încăperi ale unui conac, încăperi mari, cu ziduri groase și reci. Deschise o ușă pe care scria: „Președinte". Un bătrîn, cu mustață gălbuie, stufoasă și pieptar negru, lucrat în casă cu dibăcie și migală — ședea la o masă mare, cu pînză albastră, lîngă o sticlă cu apă minerală. Scria „Borsec" pe sticlă. Bătrînul cu pieptar parcă dormea. Valentin se apropie și-l izbi un miros necruțător de țuică. Bătrînul clipi din ochi neinteresat și rămase nemișcat.

— Bună ziua și sănătate, salută medicul, încercînd să vorbească oarecum pe limba noii sale gazde.

— Asemenea, zise țăranul și goli păhărelul ce se afla pitit în spatele sticlei.

— Tovarășe primar, eu sînt noul dumneavoastră medic. Am fost repartizat aici, la Răzoarele. Dr. Valentin Olaru.

— Nu se prea potrivesc toate cîte le spui dumneata, spuse țăranul fără să se clintească, fără să-i întindă mîna.

— De ce? zîmbi încurcat medicul.

— Ședeți, la noi.

Țăranul luă din dulapul ce se afla în spatele lui un păhărel și-l umplu. După aceea, i-l oferi medicului:

— Bea și dumneata. În loc de pîine și sare. Îți dăm și noi ce avem. Noroc!

— Sănătate!

Medicul gustă țuica. Ardea. Încercă să reia discuția:

— N-am înțeles: ce nu se potrivește din ceea ce am spus?

— Nu-i exact!

— Ba da! Am aici repartizarea!?

— Stai liniștit și nu scoate acte, că nu le pot suferi. Urăsc hîrtiile.

— N-ați fost anunțați?

— Ești prea mic, nepoate, ca să ne anunțe că vii!

— Tovarășe primar...

— Vezi că nu se potrivește, rîse șugubăț țăranul. Eu nu-s primar.

— Dar cine sînteți?

— Un fel de loctiitor.

— Atunci, tot bine am nimerit, încercă să glumească Valentin. Nu era nimeni pe aici... Da' tovarășul primar unde e?

— Pe cîmp.

— La cules?

— Da de unde? M-ai întrebat de primar? zise cu alt glas țăranul și umplu grijuliu paharele.

— Da. De primar! O fi cu cooperatorii...

— E cu niște elevi și cu funcționarii de la oraș. Le spune ce să facă. Bea, fă bine.

— Ce fac? întrebă medicul, zăpăcit, nemulțumit de vorba în doi peri a țăranului.

— Culeg porumbul. Cei de la oraș i-au trimis aici numai pe fumători. Bărbați și femei dintr-o uzină chimică. În prima zi, așa fum or făcut în lan, că oamenii au trimis pompierii, convinși că e un incendiu. Orășenii tăi, nepoate, nu au voie să fumeze în uzină. Aici, întunecă cerul!

— Dar cooperatorii ce fac?

— Repetă un program la căminul cultural. Trece și pe la ei primarul, n-ai grijă.

— De ce repetă tocmai acum?

— Vine iarna! Ne-om duce la cămin, să-i vedem pe ei. Fă bine și bea cu nădejde.

— Aveți cazan?

— Ce cazan? se miră țăranul.

— De țuică!

— Avem. Nu unul, mai multe. Da' dumneata ești doctor de cazane?

— Nu, rîse medicul cu poftă și gustă iar din țuică. Sînt medic uman.

— Da. Umanitate nu știu de-i găsi aici, da' ceva oameni tot am mai rămas.

Țăranul bău îndesat și se strîmbă urît, ca scuturat de friguri. Zise:

— Tare-i, doctore. Tare sănătoasă!

— Nu prea-i bună, se împotrivi medicul, plimbîndu-se nerăbdător prin încăpere, cu paharul în mînă. E bună cu măsură mică...

— Mică? se supără țăranul. Cu măsură mică, de ce s-o mai bei?!

— Ca dezinfectant, pentru poftă de mîncare.

— Măi, nepoate, se înveseli țăranul, după asta îi e păcat să mai mănînci. Și privi paharul în lumina zilei cu și mai mare plăcere.

— Nu-i chiar așa...

— Auzi, la țuică, eu îs medic! Așa că... Știi ce? întoarse vorba pe neașteptate țăranul. Închidem cimitirul!

— De ce? întrebă surprins medicul.

— Păi, dacă tot ai venit dumneata? Nu mai moare nimeni! Sau facem unul mai mare?!

Rîseră amîndoi.

— Aș vrea un pahar cu apă, se rugă Valentin.

— Apă? Ce să faci cu ea?

— Mă arde pe stomac țuica asta...

— Apa nu e bună. E nămoloasă, e sălcie... Nu bea apă! Bei țuică și într-o lună nu mai ai nici o arsură. Fă bine bea și ia loc la noi.

Medicul se așeză în colțul mesei. Îl amuza țăranul pus pe băut și pe glume. Întrebă, dornic să afle cît mai multe lucruri despre comuna în care avea să muncească:

— Care-i starea de sănătate în comună?

— Dacă n-avem țuică, îi bună. Dacă avem — foarte bună.

— Tinerii cam la cîți ani se căsătoresc?

— Nu prea se mai căsătoresc... zise țăranul dus pe gînduri.

— De ce? La țară, obișnuiesc să se însoare devreme, de tineri vreau să zic!

— Noi nu avem tineri.

— Cum așa?

— Dacă ai vedea cum pleacă navetiștii din sat dimineața, care cu trenul, care cu mașini și camioane, te-ai speria. Parcă ar fi alarmă. La noi, în comună, e un fel de hotel: vin oamenii doar să doarmă. Atît.

— Bine, și nu se și însoară?

— Tinerii nu mai dau pe acasă... Ultima nuntă, în comună, a fost acum șase ani.

— Cam mult, se miră Valentin.

— Plea mult. La noi, înmormîntările-s mai dese, doctore!

Privirile lor s-au întîlnit din întîmplare și s-au înfruntat o clipă. În ciuda veseliei și umorului său, observă medicul, țăranul avea o tristețe ciudată, adîncă, în ochi. La fereastră privegheau umbrele după-amiezii. Medicul întrebă, neștiind cum să treacă peste acel moment de descumpănire:

— Pomi fructiferi aveți?

— Sînt. Unii ai noștri, moșteniți din bătrîni, alții plantați de stațiunea experimentală. O experiență. Ele-s la modă.

— Și dau rod bogat?

— Mai nimic, că nu-i bun terenul. În schimb, fac o umbră, vara, de trăbă să te îmbraci.

Valentin rîse, înțelegînd că vicele e și hîtru și băut și că trebuia să-l trateze ca atare. Îl deruta vorba lui: cînd veselă, cînd amară!

— Auzi, nepoate, ăștia nu plantează pruni. Fac o crimă! Nu se gîndesc la generațiile viitoare. Țuica de prune nici n-o s-o mai putem importa. Că n-o să fie de unde.

Se auzea cotcădăcind o găină și liniștea aceea adîncă, de pe altă lume, dispăru și lăsa satul parcă să trăiască. Parcă!

— Medicul unde stă? întrebă Valentin.

— Nu știu...

— Dispensar există?

— Nou, modern, cu patru secții, dar fără locuințe pentru personal.

— Și eu unde o să locuiesc?

— Avem șaretă și cal pentru medic.

— Tot e bine. Dar eu?!

— Să vezi ce cai ai, nepoate! O minune!

— Mă rog, dar...

— Un armăsar lipițan, clasa întîi. Valorează cît două Dacii 1300.

— Bine, și medicul unde stă?

— Deocamdată, avem grajd pentru cal și loc în schemă pentru vizitiu.

— Tovarășe vice-primar, eu vorbesc serios, spuse cu blîndețe Valentin.

— Și eu. Șareta-i nouă-nouță. O să-ți placă...

— Armăsaru' lipițan bea și țuică? se enervă medicul.

— Încă nu. Da' bea silicoticul.

— Cine?

— Vizitiul. Așa-i zicem noi, că are silicoză. A fost miner, acum îi pensionat.

— Nu pricep de ce ați cumpărat un armăsar pentru medic, pentru șareta lui?

— Ai vreo cinci sate. Cînd te cheamă, toamna, iarna, primăvara, cu ce te duci?

— Bine-bine, dar trebuia un lipițan așa scump?

— Aveam fonduri și trebuiau cheltuite.

Băură încruntați, trecînd de la veselie la îngrijorare. Țăranul își mîngîie prelung mustața groasă și spuse:

— Silicoticul, pe vremea cînd era miner, a ajuns să dea un interviu la televiziune. Între altele, o tovarășă, care vorbea cu el la un microfon, l-a întrebat: „Dumneata ce ziare citești?" Voia femeia să arate că un miner citește ziare, că e om cult. Silicoticul, care nu știa că îl filmează și se uita neîncrezător la aparat, a dat cu bita în baltă. „Mie, zice el, cel mai mult îmi place ziarul nost' de la raion". Reportera, n-are de lucru și întreabă iar: „De ce al dumneavoastră, de la raion?" „Apoi îi micuț, tovarășa, zice silicoticul și de la mină pînă acasă, îl fumez tăt".

Cei doi au rîs îndelung. Apoi, vicele a dat pe gît țuica, dintr-odată.

— Nu-mi place, zise Valentin. Beți cam mult și cam fără rost. Iertați-mă.

— Te iert că ești tînăr și neumblat în viață. Să-i vezi pe ăștia cum beau. Te sperii.

— Da', le place?

— Nu. Și ei se strîmbă și încă mai urît ca mine.

— Atunci de ce beau?

— Auzi, cu, dacă mă doare o măsea, ce fac? Mă duc la doctor. Pricepi? Ei unde se duc? La crișmă. Doctorul îmi amorțește falca și-mi scoate măseaua. Ei numa' se amortesc, da' nu scot răul. Ce zici, nepoate? Am fost clar?

— Da, acceptă medicul pus pe gînduri. Se îndoia: oare vicele e beat, ori numai se face?! Întrebă:

— Ceilalți medici unde stau?

— Avem numa' unul și ăla face naveta.

— Lemne de foc sînt?

— Nu prea. Da' iarna ai și sanie în loc de șaretă, doctore. O sanie ușoară, fainâ, comodă. Auzi, ești însurat?

— Nu.

— Ți-a fi cam greu aici. Și nu-i sta nici dumneata!

— Tovarășe vice-primar, ar trebui să mă lămuriți, să mă ajutați să-l găsesc pe primar.

— Și mîine-i o zi! Mai avem o sticlă...

— Nu mai beau...

— Bine faci. In orice lucru, trăbă răbdare. Fain cal ai doctore. Dacă ți-l arăt, te îndrăgostești de el. Nu vrei să-l vezi? Oare o fi în grajd?!

— Ce tot îi dați, tovarășe primar, pardon — vice-primar...

— Măi nepoate, eu nu-s vice-primar. Eu îi țin locul. Stau lîngă telefon. Raportez ce mi se cere.

— Și ce funcție ai?

— N-am. N-am nici una.

— Cum așa?

— A mea s-a desființat. Noroc.

— S-a redus schema?

— Dacă vrei să zici așa, nu-i rău.

— Lucrezi la Consiliu?

— Nu, ți-am spus că raportez doar.

Sună un telefon arhaic cu manivelă. Țăranul ridică receptorul: „Alo, da... da... Ion Avram la telefon. Da! Notați, vă rog: 110 — 60 — 220 — 440. Da! La opt. Da. Să trăiți".

— Ce-a fost asta?

— Graficul de lucru zilnic la arături, culeș, semănat... Totul codificat. Ca la computer. Operativa, cum îi zicem noi, răspunse Avram.

— Înainte ai lucrat la Consiliu? insistă medicul, curios să înțeleagă, cine e omul cu care discuta de o oră.

— Nu. Acum, după cum ți-am mai spus, dau o mînă de ajutor. Țin locul cuiva. Locțiitor!

— Ce-ai făcut, ce-ai lucrat? întrebă și mai curios medicul.

— Înainte am fost țăran.

De data aceasta, medicul luă sticla și umplu paharele. Îi bătea iar inima, cu emoție, ca la început: descoperea o altă viață. Sau viața!?

— Azi îs vesel și am băut cam mult. Poate că ai dreptate, constată țăranul după ce goli paharul.

— O să ne înțelegem, zise medicul și bău țuica, fără să-l mai ardă. Ba i se părea din ce în ce mai bună.

— Da' și eu am dreptate, întoarse iar vorba Avram.

— În ce sens?

— Că beau!

— Ai vreun motiv, bade Avram?

— Unul? Am mai multe.

— Să bem pentru unul din ele!

— Păi să bem!

— Bine, dar eu nu știu pentru ce bem!?

— Sînt bunic. Din nou. Și dublu.

— Dublu? Cum vine asta?

— Un fecior al meu are doi gemeni. Ce frumos sună, da' mie îmi vine să plîng.

— De ce? Felicitări, zise medicul și-l îmbrățișă.

— Gemenii îs fete, se plînse el.

— Foarte bine. Fetele au grijă de părinți.

— Vorba vine...

— Nu mergem pînă la dispensar?

— Ce să facem acolo?

— Să văd și eu gemenele.

— La dispensar?! Păi nu-s aici.

— Nu? Dar unde?

— La Cluj-Napoca. Mi-a dat telefon feciorul.

— Ce face, ce lucrează acolo?

— Nu prea știu... Stă la etajul opt, într-un apartament ca o colivie. El se duce la o fabrică nevasta lui la alta...

— E singurul copil?

— Singur? Cinci am avut, mă nepoate, vorbi cu o imensă amărăciune țăranul. Și am rămas eu și... țuica.

— Soția?!

— Și ea! Cu țuica mă împac bine. Cu nevasta mai puțin bine... Mă mînă mereu...

— Ceilalți copii... abia îndrăzni să întrebe medicul?

— Îs la oraș.

— Toți?!

— Toți. Măcar unul să fi rămas aici... Casa mea îi mare, frumoasă, am patru camere... Da-i pustie. Sara, mai ales, îi tare pustiu... Dacă vrei, poți sta la mine.

— Cu plăcere.

— Nu cer nici bani. În trei camere nu intru numai la Crăciun, la Anul Nou și la Paști. Am și șură și grajd. Goale și ele... Dacă vrei, poți ține armăsarul și șareta la

— Lasă-mă, bade Avrame, spuse medicul. De ce tot îi dai înainte cu armăsarul și cu șareta?

— Dacă ai ști ce cal frumos e! Și ce șaretă!

— Bine, și?

— Vorbeam de niște motive, dacă bine țin minte. Nu?

Avram deschise larg fereastra să intre aer. Ziua murea lin, ca o părere. Cei doi oameni se priveau bănuitori, cu neîncredere, cu îndoieli. Unul ascundea în el o lume, celălalt o descoperea! Țăranul bău temeinic, cu o anume durere, țuica din pahar și vorbi cu o neașteptată politețe:

— Dumneavoastră, tovarășe doctor, aveți un cal și o șaretă. Și pe deasupra și o facultate. Credeți că-i puțin lucru?

Medicul se uită îngrijorat la sticla cu țuică: era aproape goală!

VIOREL CACOVEANU

DESENE DE ION BARBU

SECVENȚE SATIRICE

Deviație spre punctul zero

Vom bea din aceste pocale absint
turnați-mi! licoarea să-mi ardă în vine
prin preajmă prea dulci curtezane presimt
și muzica unor străvechi clavecine
zoriți-i să vină paharnicii mei
cu chiupuri pe care întactă-i pecetea
va fi o libație întoarsă spre zei
prin noi luminații să-și stimpere setea
viața e umbră amară și vis
rostit-a psalmistul de teama prihanei
turnați-mi! decît un steril paradis
mai bine în iad ucenicul satanei
veniți lîngă mine prieteni și beți
uitați cumințenia și smulgeți clipitei
degrabă prisosul attor dulcești
lăsîndu-vă inima pradă ispitei
și hohot de rîsete dezlănțuiți
să faceți fărîme aceste vitraiuri
încît de pe zid unde stau zugrăviți
să cînte străbunii cu sfinții din naiuri
banchetul va fi cel din urmă sabat
cînd umbra îi trece luminii hotarul
pulsația timplei sub osul schimbat
grăbit numără-va invers calendarul
e timpul să umplu acum un potir
cu sîngele meu saturat de blesteme
aștept înspre zori un ciudat musafir
să-l beau și probabil cu el să mă cheme
apoi în pocale mereu din belșug
turnați a licorii sublimă esență
din ciupuri golite clădiți-mi un rug
pe care să rid lîngă voi în absență.

Moartea Menestrelului

Limfatice soboruri sub albele arcade
psalmodiau litanii de doliu prin castel
se stinse într-o noapte la un chiolhan de taină
pe țitera sfărmată duiosul menestrel.

Zadarnic alergară poruncile, niciunde
nu se găsi un altul, atunci un demnitar
cuprins de disperare să-și satisfacă prințul
dăduse fuga pînă în cring la păsărar.

Se dovedise bună ideea, deocamdată
palatul se umpluse de triluri, rînd pe rînd
sub bîrbile stufoase parșivă lingușirea
se prelingea cu ifos viclean adulmecînd.

Sus-zisa zburătoare închisă între gratii
de aur — colivia părea să-i fie cer —
cînta cu nonșalanță perfectă, melodia
se propaga subtilă pierzindu-se-n eter.

Vibrau de rezonanță pereții, iar văzduhul
prea plin de game ample se dilata spontan
și fără insistență insinuări candide
întrețineau climatul acela diafan.

Prevenitori curtenii își disputau favoarea
de-a umple cu semințe panerul de cristal,
plăpînda vietate se îngrășa iar trilul
cerescul tril ajunse refren baritonal.

Cuprinși de presimțire se strînseră bărboșii
la un divan de taină în cring la păsărar
și hotărîră grabnic să schimbe zburătoarea
pe care s-o ridice la rang de demnitar.

Sperau să-i întrețină și prin ambiție rolul
de-a străluci la curte prin cîntece deși
nespusă fu uimirea la primul prînz cînd
biata
cu toată străduința abia de ciripi.

Și sfetnicii o clipă avură viziunea
unui banchet al spaimei format din redingote
cînd izbucni homeric un ris de biruință
căci pricepu și prințul acele două note.

RAMIRO

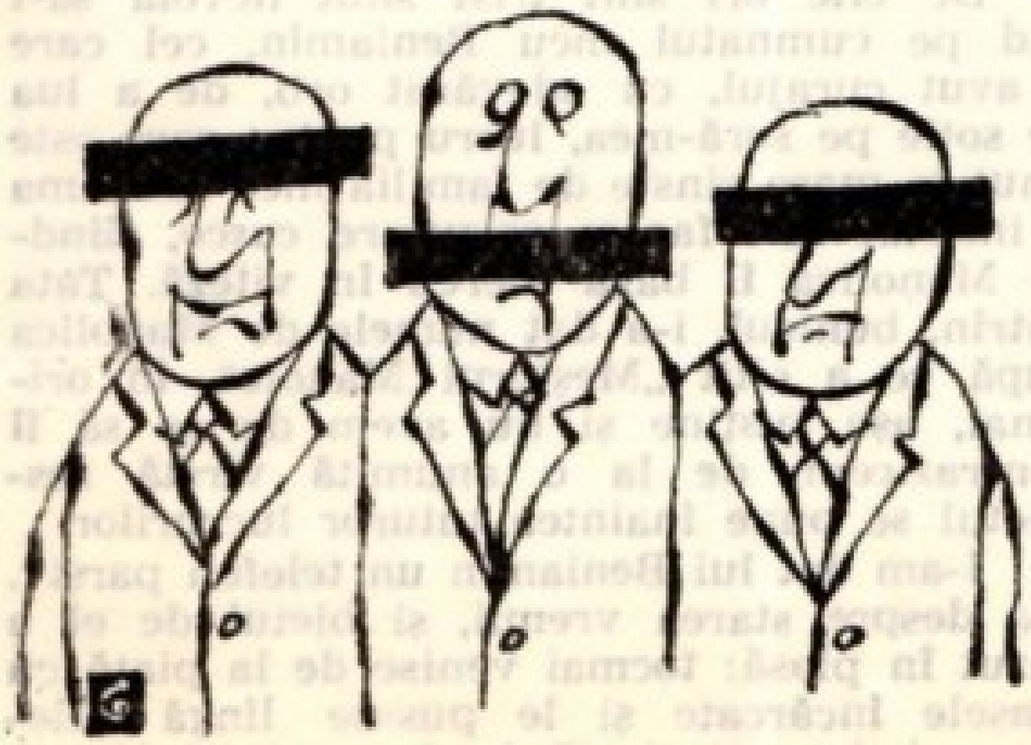

Confesiune

Eu sînt ceea ce se numește un șoricar de bibliotecă: fizicul meu strinește o milă greu ascunsă oricărui radiolog, fiindcă la un consult un asemenea medic mi-a spus după ce mi-am dat maieul jos că nu mai e nevoie să trec în spatele aparatului, că vede tot și fără razele röentgen. M-a întrebat dacă am ascultat buletinul meteo, fiindcă s-a anunțat vînt mare; l-am liniștit fără cuvinte, și ca argument i-am arătat cele două cărămizi ce le port în permanență la mine...

Bucuria mea cea mai mare e să stau în bibliotecă și să citesc manuscrise vechi și noi, să răsfoiesc colecții de reviste să descifrez scrieri de mult uitate: de exemplu, versurile cu rimă. Duminica mi-e mai greu, fiindcă sînt bibliotecile închise, dar îmi găsesc de lucru prin casă, tot citind, întotdeauna pică cîte ceva în fața ochilor; duminica de ieri a fost cam neinteresantă, dar a trecut și ea, fiindcă după ce am epuizat toate cele 6000 de volume din bibliotecă, tona de ziare și reviste, am început să citesc modul de întrebuințare al detergenților, am trecut după aia la modul de deschidere al conservelor, am citit contorul — și am stins repede luminile din camera mare — am citit etichetele de pe cămăși, și înainte de culcare, scrisorile pe care nevastămea le-a primit de la mine în perioada cînd eu eram burlac și ea blondă.

Acum o aștept să vină acasă, să pregătească cina. Dacă nu mănînc, nimic, înseamnă că e jale mare... da, ați ghicit, e suporteră, dar nu una de duzină! E suporterul tip talangă, bască de hîrtie, semințe, voce răgușită, falsă și texte care pot să facă să roșească și un tînăr ajuns la pensionare. Pasiunea pentru fotbal i-am descoperit-o tîrziu, după ce trecusem pe la primărie, dar după o noapte de insomnie în care vorbea în somn și suduia pe un tovarăș în negru, am înțeles și am acceptat destinul. Pentru binele mers al manejului nostru, i-am spus că și eu țin cu echipa ei preferată și o dată pe lună suport supliciul privitului la televizor, cînd se dă fotbal; în rest mă duc în baie și spun că mă doare burta, dar îmi iau și de citit cu mine. Aștept să vină acasă, mi-e foame, dar eu, din cauza ochelarilor, confund plinea cu cuțitul, și mi-ar fi greu să-mi răsfoiesc cărțile mele dragi cu limba.

Altfel, e o femeie cumsecade... pînă în clipa cînd cineva discută de fotbal; dacă se

nimerește un nefericit care nu ține cu echipa ei, e bine să părăsească terenul de conversație, nu de alta, însă ar ajunge la concluzia că știe prea puține despre viață și eternul feminin, gingaș și tulburător.

Mi-am pregătit, pentru orice eventualitate, și un fanion al clubului ei, lingă pat; cum intră încep să-l flutur și să strig „Hai, băieții: hai pe ei!" Chestia asta îi face plăcere, fiindcă atunci îmi dă și mîncare caldă și asta n-am văzut de trei etape, de cînd echipa ei iubită ia bătaie pe unde merge și de la cine apucă...

A spus că vom avea un copil atunci cînd echipa îndrăgită va lua campionatul și cupa; mă rog, eu mai pot să aștept, însă numai un timp, fiindcă după aia poate să câștige și cupa cupelor...

Chestionar simplificat ABCSB

pentru achiziționarea în bune condițiuni a sticlelor și borcanelor

Numele și prenumele

Adresa, scara, etajul, număr de telefon, dacă e cuplat cu cine e cuplat

Locul de muncă. Dacă nu muncește de ce nu muncește, pensionar, ce fel, stagiu militar satisfăcut sau ne, dacă e femeie nu e cazul

Situația familiară, căsătorit, necăs., de ce necăs., cînd are de gînd? soția ce face?

Situația școlară și preșcol., note la purtare, calificativul *tovarășei*.

Copie legalizată de la notariat că sticlele și borcanele sînt proprietate personală; dacă nu sînt borcanele lui cărui grad de rudenie aparțin, act de moștenire, act dotal.

Obs.

Copiii sub 14 ani nu pot vinde sticle numai dacă sînt însoțiți de unul dintre părinți sau susținător legal, cu dovadă că nu o face în timpul 8-ului productiv.

Sticlele de jumătate litru pot fi vîndute și fără buletinul de identitate cu grupa sanguină lipsă. Sticlele de apă minerală se cer însoțite de un certificat medical al celui care vinde, de unde să reiasă ulcer, dispepsii hipostenice, albuminurile simple; pentru albuminurile complexe trebuie și fișa de tratament — nefrite insulare și continentale, pielocistite și persoane cinstite.

Borcanele de 3 litri nu trebuie să aibă pe nimeni înăuntru și să prezinte curățenie și disciplină atît pe dinăuntru cît și afară.

Sticlele de vin de peste 28 butelia (nu se admit vinurile Murfatlar de Vatra Dornei și Ștefănescu) trebuie să păstreze pe fund un eșantion, bine astupat, nu cu ciucalău de porumb, nu se admit ciucalăi că sînt furaj, de asemenea eșantion din orice coniac se află în sticlele de vin.

Pentru sticlele de șampanie trebuie dovadă de retribuție pe ultimele 2—13 luni.

Se anexează și cîte sticle și borcane a vîndut vînzătorul, înainte de a le vinde cumpărătorului de la ICVA, care în fond este tot un vînzător, nu?, cîte a adunat benevol cu mîna sa, dacă le-a predat tot cu mîna către fondul de stat, dacă nu, cînd are de gînd s-o facă; angajament în scris, cînd predă și cît. E bun și fierul vechi.

În pași de vals

De cîte ori sînt trist simt nevoia să-l văd pe cumnatul meu Beniamin, cel care a avut curajul, cu adevărat orb, de a lua de soție pe soră-mea, lucru pentru care este ținut la mare cinste de familia mea și mama a insistat să-i facem asigurare *casco*, fiindcă Manolica îl bagă mereu în viteză. Tata bătrîn, bunicul, i-a dat numele de Manolica după ce a citit „Meșterul Manole", în original, așa susține și nu avem de ce să îl contrazicem, de la o anumită vîrstă respectul se pune înaintea tuturor lucrurilor.

I-am dat lui Beniamin un telefon parșiv, așa despre starea vremii, și bietul de el a căzut în plasă: tocmai venise de la piață cu plasele încărcate și le pusese lîngă telefon... mi-a promis că după ce adună fostele

roșii de pe jos îmi *trinteşte* o vizită, fiindcă avem de povestit.

Nici cînd îi făceam curte jumătății mele (85%, adică, așa sînt proporțiile la noi, după aritmetica ei care îl ignoră pe Lobacevski) nu am așteptat cu atîta nerăbdare venirea bunului meu cumnat. A sosit la fix, așa cum mi-a promis, ne-am salutat și m-am apucat să-l curăț de semințele de roșii din care avea cîteva și pe sprîncene și, odată adus la starea *prebulionară*, ne-am așezat în fața unei sticle zvelte de murfatlar Viile Dejului, conform etichetei. Tristețea care mă apăsa cu cîteva atmosfere (așa sîntem noi, artiștii, ne apucă din te miri ce și ne ține pînă te miri tu însuți) mi s-a risipit cu repeziciune. Iată ce mi-a povestit cumnatu-meu, păcat că nu pot să-i descriu și figura, fiindcă numai fața lui face toate parálele, drept care pot să spun cu mîna pe inimă că și sora mea a fost femeie cu niscaiva curaj la viața ei de adolescentă, dacă l-a lăsat pe Beniamin s-o ducă să-i scoată certificat de căsătorie pe numele lui:

„Ăla mic, Pomponică, un derbedeu de 6 ani care a acumulat toate energiile necheltuite de-a lungul istoriei de către cele două familii a terminat săptămîna trecută grădinița, a *absolvit* grupa mare, după spusele lui.

„Stăteam și așteptam să înceapă repriza a doua a unui meci de fotbal, cafeaua aburea lîngă mine, țigările aveau „tiraj", eram singur acasă și pot să declar sus și tare, fericit. Cît ține fericirea? A intrat Pomponică și s-a făcut mică în fața mea:

— Tăticuțulicuțicule!, (cînd spune așa, urmează ceva grav) vreau să te rog să mă feliciți fiindcă de acum o oră sînt absolvent la zi al grădiniței.

Am dat mîna cu el și, cu aceeași mînă, l-am dat de-o parte din fața televizorului.

— Lasă-l încolo meci, fiul tău vine cu probleme și tu te uiți cum activează copiii de mingi...

— Pomponică, du-te mai... în camera cealaltă, discutăm după meci, am spus eu, destul de calm; avea dreptate micul vampir, asudau băieții de mingi ca niciodată. Numai auturile se executau, e drept, cu finețe și regulamentar.

— Tată, ne-au defalcat sarcinile pentru banchetul de absolvire...

Am ciulit urechile, la modul concret, de la Pomponică te poți aștepta la orice, e mai bine să previi, în cazul lui, decît să constați. La fiu-meu, efectul și cauza se află într-o desăvîrșită bramburească și nu ajută nici logica, nici analiza, nici sinteza. Ajută cureaua.

— Ce banchet, mă?

— S-a hotărît ca noi ăștia *mari* să facem un banchet de absolvire, veniți și voi,

vin și cadrele de la noi, oricum 3 ani de zile ne-au educat...

De astă-dată urechile mi s-au blegit, tot la modul concret.

— Tatăl lui Sergiu se ocupă de tabloul de absolvire, eu trebuie să aduc muzica. Mi-au spus *colegii* că e vai de capul meu, dacă vin cu ceva vechituri. Ne-am cam săturat de ele.

A început să mă furnice pe și sub piele, nevastă-mea, soru-ta, nu era acasă, nu aveam cui cere ajutorul, sau un pahar cu apă fiindcă îi simțeam lipsa. Mi-a adus Pomponică și mi l-a vărsat pe pantaloni. Asta m-a calmat.

— Ce trebuie eu să fac, băiete?

— Să vii acum cu mine, iei casetele de la casetofon și știu eu aici în vecini, un magazin unde se imprimă muzică *țeapănă*.

Mi-am luat haina pe mine, casetele într-o pungă de nailon și hai, la groapa cu furnici!

Am intrat în magazinul ăla, o cămăruță în care trebăluia un lătos voinic. În jur băziiau aparate, cîte două deodată, se răcnea în mai multe limbi. Am început să asud stereo.

— Ce dorește domnu'?

Am arătat spre Pomponică și ăsta, mijind ochii a întrebat simplu:

— Meșterel, ne-ar trebui ceva disco, babacu nu se pricepe. Ai?

„Babacu" a vrut să-i șteargă una chiar acolo, dar nu eram pe teren propriu așa că

am așteptat returul, cînd aveam să fim numai noi acasă.

— Meștere, a glăsuit iar Pomponică, *trage-ne* niște ABBA, ceva formații de pe „coastă", cît ne *coastă?*

Nu m-am putut stăpîni:

— Pomponică, ce-s alea formații de pe coastă?

El, fără să întoarcă capul:

— Coasta Pacificului, San Francisco, etc.

Etc. m-a dat gata, m-am sprijinit de un perete și acolo era o priză deschisă, drept urmare lățosul a șuierat admirativ:

— Știe babacu ceva mișcare turbată!!!

Am ieșit afară, am aprins o țigară, cu filtrul în față și am tras din ea pînă am terminat toată hîrtia aia... creponată care se numea filtru. Pomponică a ieșit după vreun ceas, mîndru și voios nevoie mare, m-a luat de mînă și ne-am dus acasă. Peste trei zile a trebuit să mergem la banchet.

Eu cu Manolica ne-am îmbrăcat frumos, Pomponică a strîmbat din nas, dar n-avea ce face, nici eu, nici soru-ta n-aveam ginși în dotare!

La grădiniță, lume multă, părinți ca și noi, stingheriți, ne-am adunat cu toții în fața tabloului de absolvire unde erau odraslele noastre cu fundițe la gît, aveau și un motto, iar în colț: „la revedere în 1999". Sireac de noi, cît mai e pînă la marginea secolului...

Copiii au cîntat, au spus poezii, au dansat, un pas la dreapta unul la stînga, ne-au felicitat, i-am felicitat, educatoarele ne-au felicitat, fiindcă aveam nevoie de curaj, urmînd să-i preluăm noi din mers, în fine a urmat seara distractivă. Noi, părinții, ne-am retras în cabinetul tovarășei directoare și dumneaei, femeie cumsecade, a scos două sticle de bere!, din care am băut 20 de inși, oameni ce nu depășeam nici unul 30 de ani. De dincolo bubuia o formație de coastă, iar directoarea, roșind, a pus la un picup o placă cu tangouri și am dansat și noi...

Nu știu la ce oră a venit Pomponică, dar l-am lăsat un bilet să nu uite cînd merge la baie, să se țină bine de capac, să nu cadă înăuntru, el fiind tare mic ca aspect fizic."

CORNEL UDREA

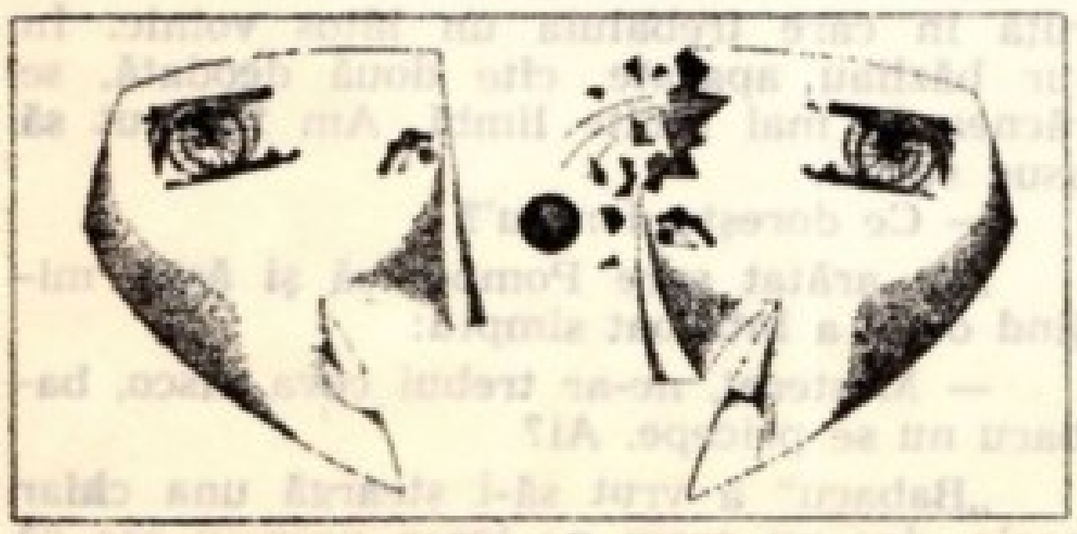

microsoane

DIAGNOSTIC

— Ar trebui să-mi plătiți mașina.

— Eu?

— Dumneavoastră. Nu mi-ați spus dumneavoastră că dacă sparg dimineața un ou și-l sorb crud dintr-un pahar pe nerăsuflate o să am o voce precum, pe vremuri, Caruso?

— Am spus, mi-amintesc. Aveți dreptate.

— Și, pe urmă, nu dumneavoastră m-ați sfătuit să beau trei, iar apoi patru, iar apoi cinci ouă crude în fiecare dimineață?

— Ba da. Mi-amintesc. Aveți dreptate.

— Iar, mai apoi, nu dumneavoastră mi-ați dat ideea să fac rost de-un ou de struț?

— Aveți dreptate. Mi-amintesc.

— Ei, bine, așa am procedat. M-a costat o avere. Adică, aș fi putut să-mi cumpăr cu banii pe care i-am dat pe oul de struț o mașină. L-am spart, l-am băut, zadarnic!

— Cum, zadarnic?

— Adică, nici un fel de voce. Nu vorbesc de Caruso. Nici măcar ca a lui... Dar ce să mai vorbim! Mă înțelegeți? Arunc banii pe fereastră!

— Vă înțeleg, dar n-aveți dreptate. N-a fost nimic în zadar. N-ați aruncat nici un ban pe fereastră. Dimpotrivă: i-ați folosit așa cum trebuia. Aș spune chiar că ați cîștigat. Ba, ați făcut cea mai mare afecere!

— Eu? Ce fel de afacere? Ce-am cîștigat?

— Adevărul:

N-aveți voce!

OBSERVAȚIE

Orice s-ar spune,
avionul merge mult mai repede ca trenul —
constată
cel care merge pe jos.

UIMIRE

Are o memorie extraordinară!
Cu cît trece vremea
cu atît își aduce mai des aminte
că l-am făcut cîndva
idiot.

ȘTAFETĂ

Am să-mi las opera pe seama urmașilor
— își spuse el —
numai că nu poți locui într-o casă cu
acoperișul făcut
de generațiile care vin.

CITADINĂ

Cine-a spus: „După mine, potopul?", se în trebă el, și dădu vreo cinci telefoane, „lapsusul, lapsusul", dar nu-i răspunse nimeni și se hotărî să se ducă la Biblioteca Enciclopedia „am îmbătrînit, m-am ramolit", și își spălă la chiuvetă fața să se reîmprospăteze într-un fel și trînti una: „după mine, potopul". Și răsuci cheia și-o încercă să fie bine închisă, pînă s-o întoarce, abia spre seară. Numai robinetul
l-a uitat deschis.

REȚETĂ

Acum, dacă a murit nu mai avem ce face.
Totuși,
părerea mea e să-i dați la prînz,
înainte de masă,
acest medicament.

PROVERB

Ziua frumoasă se cunoaște de dimineață.
Dar aprecierea
S-o faci
seara.

DEFINIȚIE

Ești om dacă
atunci cînd gîndești
pui în mișcare
și mîna

CAZARE

— Dați-mi vă rog o cameră pentru două persoane. Sînt cu soția.
— Numele dumneavoastră?
— Ionescu Paul.
— Și al soției?
— O clipă. Iertați-mă o clipă. Cum te cheamă, fetițo?

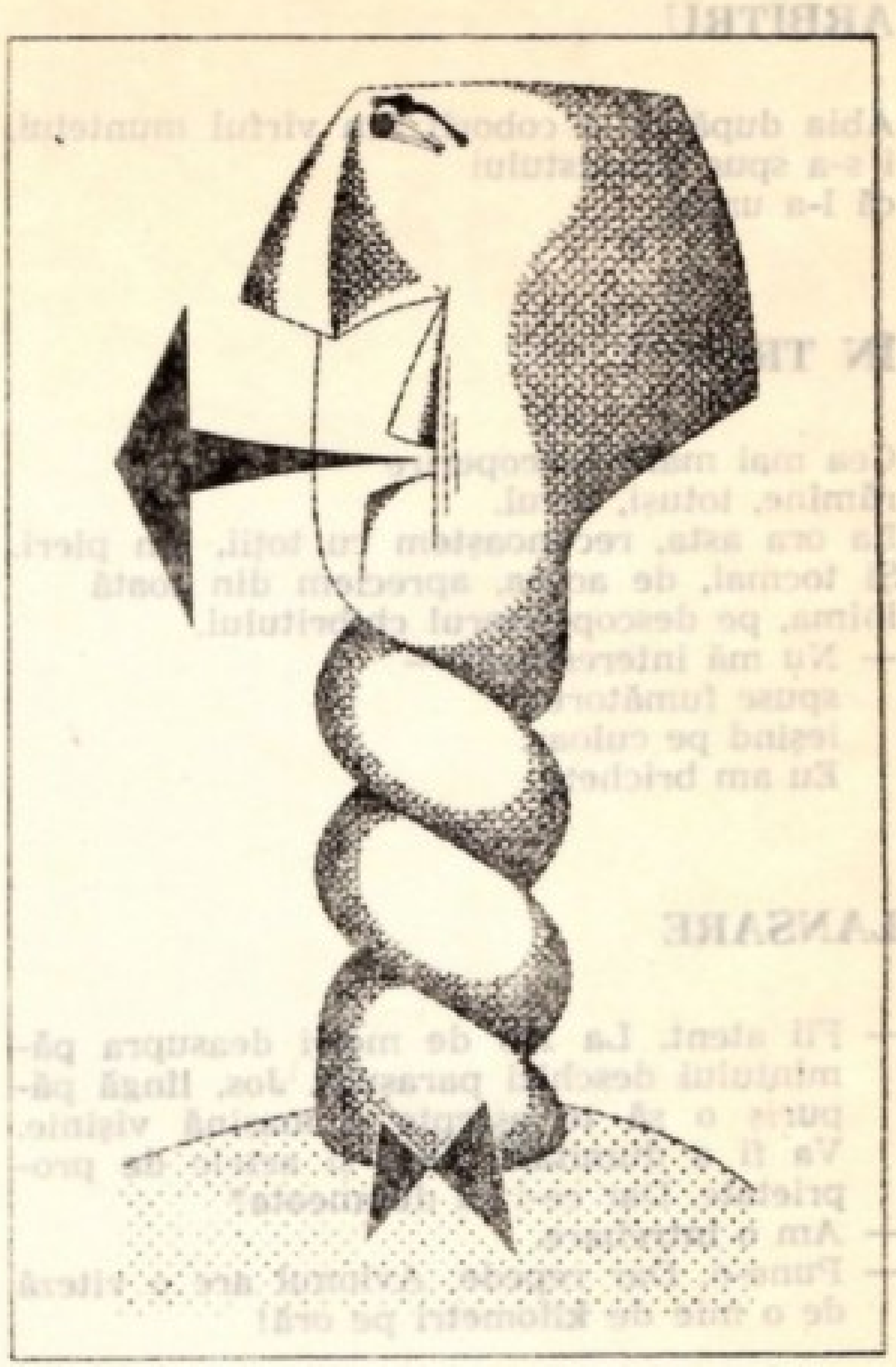

MOMENT

Și iată că s-au întîlnit cei doi îndrăgostiți:
— Tu cît mai ai pînă la pensie?

ÎMPĂCARE

A fost foarte greu să se înțeleagă
și
în cele din urmă
puricii sălbatici
l-au mîncat
pe elefant.

ȘLEFUIRE

Ținînd mult la Brâncuși
el a luat un stîlp de telegraf căzut,
de care nimeni nu mai avea nevoie,
acel stîlp din lemn fiind înlocuit
cu unul din beton.
S-a dus acasă
pe cînd avea douăzeci de ani,
iar peste încă douăzeci
a făcut din el
o scobitoare.

ARBITRU

Abia după ce a coborît din vîrful muntelui,
i s-a spus alpinistului
că l-a urcat.

ÎN TREN

Cea mai mare descoperire
rămîne, totuși, focul.
La ora asta, recunoaștem cu toții, am pieri.
Și tocmai, de aceea, apreciem din toată
inima, pe descoperitorul chibritului.
— Nu mă interesează! —
spuse fumătorul,
ieșind pe culoar.
Eu am brichetă.

LANSARE

— Fii atent. La 200 de metri deasupra pămîntului deschizi parașuta. Jos, lîngă păpuriș o să te aștepte o mașină vișinie. Va fi a dumitale. Uite și actele de proprietate. Dar ce-i cu dumneata?
— Am o întrebare.
— Pune-o. Dar repede. Avionul are o viteză de o mie de kilometri pe oră!
— Cum deschid parașuta?
— Apeși pe primul buton.
— Și dacă nu se deschide?
— Apeși pe cel de-al doilea.
— Și dacă nu se deschide?
— Apeși pe cel de-al treilea.
— Și dacă nu se deschide?
— Imposibil. Asta e butonul de siguranță.
— Și dacă nu se deschide?
— Se deschide, domnule, nu înțelegi?
— Și dacă nu se deschide?

Îndoiala a fost justificată. Parașuta nu s-a deschis nici la primul, nici la cel de al doilea, nici la cel de al treilea buton. Singurul gînd care i-a mai fulgerat prin minte în acele ultime secunde era dacă măcar acolo, în păpuriș, îl aștepta, așa cum i se promisese, mașina aceea vișinie.

METAFORĂ

Un om care iese dintr-o mină
are aurul grîului
care-a răsărit la suprafață.

MODA

N-am văzut
nici un model de pălărie
mai frumos,
mai elegant,
și chiar mai nou,
mereu mai **nou**
ca acela
al florii soarelui.

NU ȘI DAR

Nu toți cei care joacă treatrr
sînt actori.
Dar toți actorii
joacă teatru.
Nu toți cei care au văzut nisipul
au trecut printr-un deșert.
Dar toți cei care au trecut printr-un deșert
au văzut nisipul.
Nu toți cei care beau sînt bețivi.
Dar toți bețivii beau.
Nu tot ce trezește emoție
este artă.
Dar tot ce este artă
trezește emoție.
Nu întotdeauna cel care se scoală de dimineață
ajunge departe
dar întotdeauna cel care ajunge departe
s-a sculat de dimineață
dacă nu chiar nici n-a dormit.

AUTOCRITICA

Să-ți faci morală
în oglindă.

SACUL

— Și ce crezi c-a făcut? A urcat pe-un munte și-a aruncat de-acolo în cea mai adîncă prăpastie toate defectele lumii.
— Dar pe-ale lui? Pe-ale lui de ce nu le-a aruncat?
— N-ar fi reușit decît cu prețul vieții. El era chiar sacul.

PRECOCITATE

— Cîți ani aveți?
— Șase.
— Și sînteți autorul unei invenții?
— Cum să vă conving?
— Cînd v-a venit ideea și, mai ales, cum? Insist fiindcă la vîrsta dumneavoastră... Iertați-mă, v-ascult. Vă rog să-mi povestiți. Luați-o de la capăt. Așa dar...
— Așa dar, acum zece ani...
— Zece? Ați spus c-aveți doar șase.
— Șase ani am de cînd am trimis-o spre aprobare, dar invenția e de acum zece ani.

ANCHETĂ

Hoțul mințea, ascunzîndu-și fapta, era fapta lui și ținea la ea și-o ocrotea, dar fapta, ticăloasa, a ieșit în plină lumină
spunînd adevărul.

WESTERN

Rolul meu pe acest pămînt constă în faptul că în plină tinerețe cineva, unul chior, trebuia să mă jignească iar eu să-l ucid.

După îndeplinirea misiunii m-am retras la o fermă, împreună cu logodinca mea, fericit.

ARGUMENT

Nu înțeleg, povestirea e extrasă din viață, cum să nu fie bună?
Am văzut întîmplarea cu ochii mei, un timp eroii mi-au fost chiar vecini. Știam și ce mîncau la prînz. Le auzeam, prin pereți pînă și sforăitul. Nu era zi să nu ne întîlnim și să-i întreb ce fac? Și dumneata îmi spui mie că povestirea n-are autenticitate? Am fost martor și cînd s-au mutat. De asta am și încheiat-o o dată cu dispariția de după colț
a camionului.

SPECTACOL

La vîrsta cuvenită s-a dus la școală.
De fapt, nu el s-a dus, ci actorul care-l interpreta.
Se presupune că învăța bine matematica, fizica
și chimia. De fapt, nu el învăța ci actorul care-l
interpreta. La 18 ani s-a îndrăgostit de colega de
bancă. De fapt, nu el s-a îndrăgostit, ci actorul
care-l interpreta. La 20 de ani s-a căsătorit, apoi
a divoțat și s-a recăsătorit la 30 de ani. De fapt,
nu el s-a recăsătorit, ci actorul care-l interpreta.
A trăit 68 de ani. Pe urmă a murit. De fapt, nu el
a murit ci actorul care-l interpreta.
Rolul trăiește și astăzi
și este oricînd la dispoziția
altui actor.

VASILE BĂRAN

DESENE DE OCTAVIAN BOUR

Epigrame • Epigrame • Epigrame

Lui Constantin Gheorghe, la volumul de povestiri „Himera"

Pornit-ai hotărît la drum,
În lumea asta efemeră,
Să te impui cu-acest volum.
Ei, asta zic și eu... himeră!

Lui Ion Lăncrănjan, la volumul „Eclipsa de soare"

Scoți volum după volum,
De talent nu prea duci lipsă.
Vrei dovada? Uite-acum:
Alt volum... altă eclipsă!

Lui Valeriu Varvari, la volumul „1100 de zile risipite"

Citindu-ți cartea, măi copile,
Zău că mă cuprinde frica,
Văzînd atît amar de zile
Risipite pe... nimica.

Lui Dan Deșliu, la volumul „Ceva mai greu"

Poți versifica-n neștire
Și să te distrezi mereu,
Dar s-ajungi la nemurire...
Vorba ta: ceva mai greu!

Lui Ioan Grigorescu, la volumul „Lupta cu somnul"

Un alt volum atît de vrednic
Să fi citit habar nu am,
Că are un efect puternic,
De parc-ar fi... diazepam.

Lui Romulus Rusan, la volumul „America ogarului cenușiu"

Ai colindat atîtea state
Cu peisaje colorate
Din continentul ăsta viu...
De ce ogaru-i... cenușiu?!

VASILE LANGA

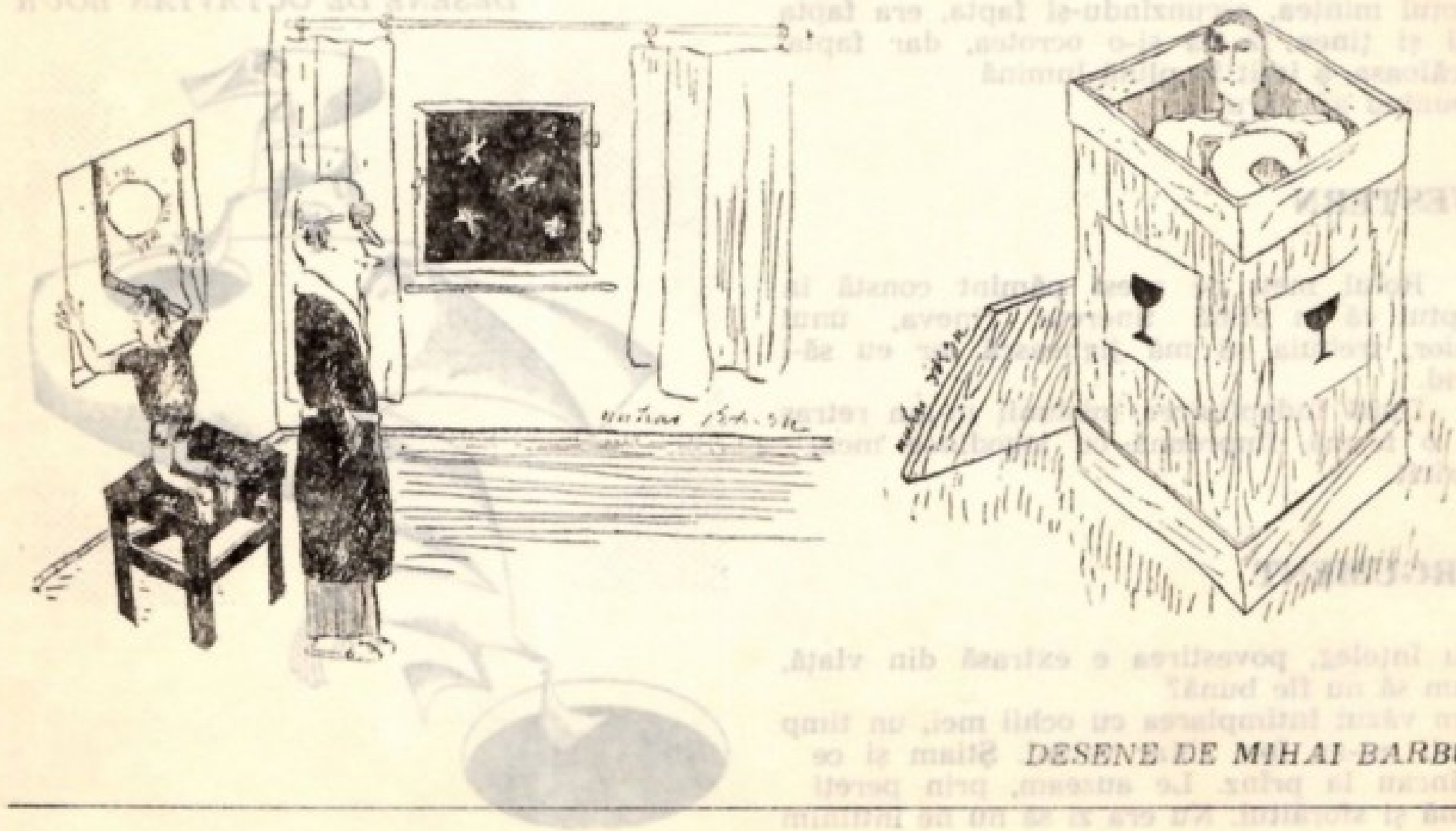

DESENE DE MIHAI BARBU

EDGAR WALLACE

Traducere din limba engleză de

IOANA PĂRĂU

CAPITOLUL UNU

Toți au fost amestecați în această poveste: Dick Allenby, inventator și moștenitor legal; **Jerry Dornford, un** vintură-lume, parazitul **orașului; Mike Hennessey**, aventurier din lumea **teatrului; Mary Lane**, actriță de mîna a doua; **Leo Moran**, bancher și speculant; **Horace Tom Tickler — păcat de el! — a fost amestecat pînă** peste cap, deși **n-a** știut **niciodată despre ce-i** vorba.

D-l Washington Wirth, care dădea serate și-i plăcea să fie lingușit; bătrînul **Hervey Lyne** și răbdătorul **Binny**, care-i împingea căruciorul de invalid, îi pregătea micul dejun și-i scria scrisorile — și **Surefoot Smith.**

Veni o zi în care **Binny**, cititor **perseverent al ziarelor care se ocupau** cu aspectele **mai picante ale cazurilor criminale**, se trezi focarul atenției, **în timp ce** mărturisirile sale erau citite de **milioane** de oameni care nu **auziseră niciodată** de el — ce peripeții minunate!

Seratele **d-lui Washington Wirth** erau ocazii **extrem de greu accesibile** și, într-un fel, selecte. **Invitații** erau aleși cu **grijă** și **nu puteau, după moda vremii, invita la rîndul lor pe alții să-i însoțească**; dar **erau**, după **cum spunea Mary Lane**, „o adunătură ciudată". Ea se ducea fiindcă o ruga **Mike Hennessey** care-i era oarecum simpatic, cu masivitatea și încetineala lui. **Lumea-i spunea „sărmanul Mike"** din cauza falimentelor sale, deși, **pentru** moment, compătimirea nu și-ar fi aflat locul. **Îl găsise pe d-l Washington Wirth, un adevărat patron al teatrului** și al celor ce **ținea** de **teatru**, iar d-l Washington Wirth era foarte bogat.

Pe lîngă toate astea, mai **era** și un om misterios. **În general se credea că locuiește undeva prin centrul Angliei** și că se ocupa **cu industria. Adresa lui din Londra era hotelul Kellner, dar** nu **dormea niciodată** acolo. Secretarul său **dădea telefon** și **reținea** apartamentul **Imperial pentru** o **anumită** zi, iar **în seara zilei respective, cînd cina era pusă** pentru **douăzeci** sau **treizeci** de invitați și **orchestra special angajată își acorda instrumentele**, își **făcea** și **el** apariția, un **bărbat corpolent, cu părul cînepiu** și **cu ochelari** cu ramă de os. **Răuvoitorii** spuneau că **poartă** perucă, **ceea** ce putea fi adevărat sau nu.

Purta haine impecabil croite. Vorbea pițigăiat, cu un ușor falsetto în voce și **avea un fel de a pocni din călcîie** și de a săruta mîna invitatelor, care amintea foarte mult de **manierele bătrînului Continent.**

Invitații erau aleși unul și **unul. Alegea — de fapt Mike alegea în locul lui — plevușca teatrelor: membri ai corului, actrițe de mîna a doua, unul sau doi cîntăreți obscuri.**

Odată Mike a sugerat o petrecere ceva mai strălucitoare. D-l Wirth fu șocat.

— Nu vreau destrăbălare, spuse.

Îi plăcea adulația — și o avea pînă peste cap. Cheltuia cu generozitate, făcea cadouri scumpe; bieți oameni trăind sub spectrul sărăciei — puteau fi iertați pentru atîta slăbiciune.

Nu puteai pătrunde fără invitație la nici una din seratele d-lui Washington Wirth, invitație pe care o primeai sub forma unei mici insigne lunguiețe, care nu se deosebea prea mult de cele pe care le purtau doamnele din Tribuna Regală la Ascot, și pe care era înscris numele invitatului. Cei ce le primeau le purtau neapărat, căci ele aveau și o altă menire: îi dădeau d-lui Wirth posibilitatea să se adreseze fiecărui musafir pe nume.

Mary Lane era perfect conștientă că invitația ei nu se datora importanței propriei sale persoane.

— Presupun că dacă aș fi fost o persoană cu adevărat importantă n-aș fi fost invitată, spuse ea.

Mike zîmbi afectuos:

— Tu ești importantă, Mary — cea mai importantă persoană de aici. Bătrînul a vrut să te cunoască.

— Cine e?

Mike clătină din cap.

— Are la bani cu nemiluita, spuse.

Ea rise. Mary Lane era foarte drăguță cînd rîdea. Era conștientă că Washington Wirth, chiar dacă era prins între gîngurelile pline de atenții ale unei perechi de porumbițe blonde, o urmărea cu coada ochiului.

— Dă o mulțime de petreceri, nu? întrebă ea. Dick Allenby îmi spunea azi că se repetă în fiecare lună. Trebuie să fie bogat, desigur, altfel nu ne-ar ține piesa pe afiș. Vorbind cinstit, Mike, trebuie că pierdem o avere cu Sheridan.

Mike Hennessey își scoase trabucul din gură și privi scrumul.

— Nu pierd nici o avere, spuse el. Apoi pe neașteptate: Bătrînul Hervey Lyne e un prieten de-al tău, Mary?

Ea negă prietenia, cu oarecare insistență chiar.

— Nu, e doar tutorele meu. Dar de ce întrebi?

Mike își puse tacticos trabucul înapoi în gură.

Orchestra atacase un vals. D-l Wirth se învîrtea stîngaci, ținînd la o lungime de braț o cucoană ce era obișnuită să fie ținută mai strîns.

— Mă gîndeam că s-ar putea să existe vreo legătură între voi, spuse el. A fost cămătar, nu-i așa? Așa a făcut avere. D-l Allenby e rudă cu el? Întrebarea era pusă cu un anumit înțeles care-o făcu să roșească.

— Da — îi e nepot. Era puțin descumpănită. De ce?

Mike se uita dincolo de ea, la dansatori.

— Se prefac că se distrează, spuse el. În astă-seară toți vor primi niște portmonee montate în aur — și tu-l vei primi pe al tău.

— Dar de ce mă-ntrebi de d-l Lyne? insistă ea.

— Voiam să știu numai cît de bine îl cunoști pe bătrîn. Nu, nu mi-a împrumutat niciodată bani. El vrea să aibă garanții sigure, iar eu nu i-am putut niciodată oferi așa ceva. Moran e bancherul lui.

Mike era unul din acei oameni derutanți Chicoti.

— Chiar că are haz, Mary. Moran — bancherul lui! Tu nu vezi care-i ironia, eu însă da.

Ea îl cunoștea destul de vag pe Moran. Era un prieten de-al lui Dick Allenby și era, știa și asta, un obișnuit al teatrului, deși nu venea niciodată „în spate", la cabine.

Cînd Mike făcea pe misteriosul era pierdere de timp să încerci să-ți dai seama ce vrea. Ea se uită la ceas.

— Oare se supără foarte tare dacă plec mai devreme? Am promis că mă duc la Legație.

El clătină din cap, o luă ușor de braț și o conduse la locul unde d-l Wirth era plăcut întreținut de trei fete drăguțe care încercau să-i ghicească vîrsta.

— Mica mea prietenă trebuie să plece, d-le Wirth, spuse el. Are repetiție mîine dimineață.

— Înțeleg perfect, spuse gazda.

Cînd zîmbea își dezvăluia dinții albi, egali, pentru care însă nu trebuia să fie recunoscător naturii.

— Înțeleg per-fect. Mai poftiți, domnișoară Mary Lane. Mă întorc din străinătate peste trei săptămîni.

Ea îi luă mîna mare, fără vlagă și i-o strînse. Mike o conduse afară și o ajută să-și îmbrace paltonul.

— Mai am o oră și mă împachetez și eu. Nu rămîn niciodată după ora unu. Era să uit, cadoul am să ți-l aduc la teatru.

Îl simpatiza pe Mike — toată lumea îl simpatiza. Greu găseai vreun actor sau vreo actriță în Londra care să nu fi beneficiat de o jumătate de salar de la el. Știa plînge foarte convingător cînd era ruinat — și era totdeauna ruinat cînd creditorii cu inima de piatră își cereau înapoi ceea ce le datora.

Un suflet adorabil — și total necinstit. Nimeni nu știa ce făcea cu banii pe care-i făcea pierduți păgubind atîția oameni, dar se poate presupune că erau întrebuințați cu folos.

— Nu știu ce-i cu spectacolul ăsta al nostru, spuse el în timp ce o conducea pe culoar, spre lift. Poate că titlul e de vină — Stîncile Destinului — ce-o fi însemnînd oare?

Am văzut afurisitul ăsta de spectacol de patruzeci de ori și tot n-am priceput despre ce-i vorba.

Se uită la el consternată.

— Dar chiar tu ai ales piesa asta! protestă ea.

Mike clătină din cap.

— El a ales-o. Făcu un gest nervos cu degetul mare peste umăr, spre apartamentul d-lui Wirth. Spunea că l-a făcut să se simtă alt om, mai bun, cînd a citit-o. În ce mă privește, n-am simțit nici un imbold sufletesc să merg mai des la sinagogă!

O privi pe Mary cum pleacă, agitîndu-se inutil în jurul ei cu un aer de cloșcă grijulie. Îi plăcea Mary fiindcă era reală într-o lume a irealității. Prima dată cînd ieșise cu ea la cină îi oferise cîteva sugestii privind cea mai rapidă metodă prin care o actriță poate să se înalțe la rangul de star, să-și vadă numele scris cu neon, iar ea îl temperase cu luciditate, reușind totuși să nu-l rănească în orgoliul lui — și cine nu știe că orgoliul unui om gras e nemăsurat.

De atunci, o trecu în altă categorie: categorii de uz personal, din care avea o mulțime; ea era singura femeie din lume care-i plăcea cu adevărat, deși, din cîte se spuneau, de iubit iubea mai multe. Se întoarse agale în atmosfera înfierbîntată a salonului — aici d-l Wirth tocmai împărțea cadourile.

Acesta era într-o stare de exuberanță neobișnuită la el: de obicei bea foarte puțin, dar în astă-seară... Ei, da, pariase să bea el singur o sticlă întreagă de șampanie dacă s-ar fi găsit cineva să-i ghicească vîrsta adevărată, și una din cele trei fete drăguțe chiar ghicise: treizeci și doi.

— Sfinte dumnezeule! exclamă Mike cînd se puse la curent.

Prinse o ocazie favorabilă și își luă patronul deoparte.

— E timpul ca lumea asta să plece, d-le Wirth, spuse el.

D-l Wirth zîmbi prostește; vorbea cu moliciunea pe care le-o dă unora vinul.

— Dlagul meu, dlagul meu băiat! Acum mă simt în stale să mă tîlăsc chiar și pînă la dlagul de Coventry, ca pe vlemuli.

Categoric, ăsta era un cu totul alt domn Wirth. Mike Hennessey intră în alertă. Simțea că e pe cale să piardă o proprietate inestimabilă, care-i aparținuse pînă atunci în exclusivitate. Era ca și cum proprietarul unei mine de aur neștiute de nimeni, de pe urma căreia se alegea cu un profit gras, ar fi arborat un steag mare, fluturînd în vînt, pentru a indica oricui locul.

— Ceva răcoritor, da, zise el agitat, ați avea nevoie de ceva răcoritor. Așteptați puțin aici, bine?

Ieși în fugă afară, îl găsi pe chelnerul-șef și se întoarse de îndată cu o sticluță de culoare albastră. Pe fundul unui pahar gol de vin măsură mai întîi o lingură de granule albe, îl umplu apoi cu apă, după care întinse gazdei băutura înțepătoare, înspumată.

— Beți, zise el.

D-l Wirth se supuse. Se oprea să răsufle printre înghițituri.

Plecase deja și ultimul musafir.

— E mai bine acum? întrebă Mike îngrijorat.

— Perfect, i-o retează celălalt.

Părea dintr-o dată treaz. Mike, în orice caz, era dezamăgit. Nu-și conduse prietenul la mașină, ar fi încălcat regulile. D-l Wirth, înfășurat într-un palton greu, cu gulerul ridicat, cu pălăria trasă șmecherește peste ochi, se îndreptă spre garajul hotelului, i se aduse mașina și cînd era tocmai pe punctul să urce, paznicul se apropie de el:

— Pot să vorbesc ceva cu dumneavoastră, domnule?

D-l Wirth îl măsură cu răceală, urcă în mașină și introduse maneta în viteză.

— Pot să vorbesc...

Mașina demară în trombă. Amărîtul care, încercînd să intre în vorbă, își pusese un picior pe treapta mașinii, căzu trîntit la pămînt. Se ridică și o luă la fugă după mașină, urmărit de rîsetele muncitorilor de la garaj: mașină și urmăritor se topiră în întuneric.

CAPITOLUL DOI

Rămas tot mai departe în spate pierdu urma mașinii pe Oxford Street și începu să rătăcească la întîmplare pe străzi, descurajat. Un fel de atracție instinctivă a casei îi purtă pașii spre Regent's Park. Naylors Crescent era o străduță feritā, aristocratică, ce se ramifica din aleea de centură a parcului. O străduță foarte liniștită, cu case mici dar semețe, cufundate acum în întuneric.

D-l Tickler* — acesta-i era ciudatul nume — se opri în fața casei cu numărul 17 și privi în sus, spre fereastră. Jaluzelele albe erau trase în jos și casa părea lipsită de viață. Stătea cu mîinile înfundate în buzunare, clipind din ochi spre ușa verde pe care-o știa atît de bine, spre cele trei trepte tocite ce coborau pînă-n trotuar, spre șinele de oțel pe care le fixaseră zidarii în ciment, pentru a permite coborîrea unui cărucior de invalid.

Înăuntru se lăfăia bogăția, o avere imensă, incalculabilă, și un bătrîn damblagit, cu un picior în groapă. Afară se aflau sărăcia și ranchiuna, amintirile regulilor aspre de la închisoarea Pentonville, un sentiment al nedreptății. Bătrînul Lyne își avea dormitorul

---

* — enigmă, întrebare neliniștitoare (în engl. fam.)

la primul etaj. Patul îi era așezat între cele două ferestre de la etaj. Fereastra de jos era a biroului în care stătea peste zi. Exista acolo un seif în perete, plin de hîrțoage vechi și inutile. Bătrînul Lyne nu ținea niciodată bani în casă. Toată viața se lăudase cu acest obicei. Unul sau doi spărgători își asumaseră extrem de dificila sarcină să-l dovedească mincinos, dar nu se aleseseră cu nimic care să le răsplătească truda.

Acolo era acum, bătrînul șobolan, dormind în puf, sub păturile lui ușoare ca fulgul, țesute special pentru el, sub plapuma lui de mătase îndesată cu cei mai fin puf, iar aici, afară, se afla el, Horace Tom Tickler, cu un briceag în buzunar.

Dar poate că, afurisitul, nici nu se afla acolo! Asta era o figură veche de-a lui. Să fie plecat cînd toată lumea îl credea în casă, și înăuntru cînd toată lumea îl credea plecat.

Se plimbă în sus și-n jos prin fundătura liniștită timp de aproape o oră, sucind și răsucind în minte o mulțime de planuri, majoritatea irealizabile, apoi se tîrî abătut înapoi spre străzile luminate, pline de mici cafenele. O luă pe o scurtătură, printre garaje, ca să ajungă în piața Portland și avu un noroc nemaipomenit.

Un polițist trecînd printre garajele Baynes auzi un om cîntînd. Era, dacă nu-l înșela auzul, vocea unuia plutind în aburii băuturii, iar vocea venea de sus, de la un mic apartament, unul din numeroasele apartamente construite deasupra garajelor ce se întindeau de o parte și de alta a aleii. Fusese o vreme cînd erau ocupate în exclusivitate de șoferi, dar lumea artistică și aristocratică tăbărise asupra acestor umile locuințe din West End și majoritatea noilor locatari erau oameni care se întorceau tîrziu de la petreceri și cluburi de noapte, cu brațele pline de cadouri festive, unii dintre ei scoțînd zgomote ciudate, deprimante.

Nu era nimic în voce care să indice ceva mai deosebit decît o stare obișnuită de ebrietate. Polițistul ar fi trecut mai departe dacă n-ar fi văzut o siluetă șezînd pe treapta ușii înguste ce ducea spre micul apartament de sus.

Agentul își îndreptă lanterna spre cel așezat și nu văzu nimic care să merite risipa de lumină. Omulețul care rînji în sus spre polițist nu avea, după cum avea să-i spună mai tîrziu acesta sergentului său, „nimic care să te facă să scrii acasă". Avea o față roșcovană, nerasă, și arăta ca vai de el. Gulerul fusese probabil alb cu o săptămînă în urmă; nu purta cravată, iar lenjeria, chiar și la lumina incertă a lanternei, se vedea că e murdară.

— L-auzi? Ridică brusc capul și rînji. E prima dată că i se-ntîmplă. Cherchelit! Ce moacă, băi! Să se cherchelească el. M-a semănat pe drum astă-seară și nu l-am mai prins... dar cu un pic de noroc... L-am auzit din întîmplare... Cherchelit!

— Și dumneata ești cam cherchelit, nu?

Tonul polițistului nu era prietenos.

— Am băut trei pahare de whisky și o bere. Oare un om de lume se îmbată din-tr-atita, te întreb?

Vocea de la etaj se stinse într-un mormăit.

— Vreun prieten de-al dumitale?

Omulețul scuturâ din cap.

— Nu știu. S-ar putea. Asta trebuie să aflu, dacă mi-e prieten sau nu.

Polițistul făcu o mișcare.

— Nu-ți vîrî nasul. Vezi-ți de treabă și nu mai tot da tîrcoale pe-aici. Parcă te știu de undeva. Nu cumva te-am mai văzut la Tribunalul de Poliție din Clerkenwell?

Polițistul acesta era din cei ce se laudă cu memoria lor pentru figurile omenești. De cîte ori avea ocazia spunea că nu putea reține numele, dar nu uita niciodată fețele. Se credea unic și considera însușirea sa ca fiind originală, nu-și dădea seama că era unul din cei patruzeci de milioane de concetățeni care, tot așa, își aminteau fețele și uitau numele.

Omulețul se ridică și ajunse lîngă polițist. Era cam nesigur pe picioare.

— Așa-i. Am încasat nouă luni pentru fraudă.

De fapt, fusese condamnat la o lună de zile pentru ceva pungășie măruntă, dar au și hoții mîndria lor.

Oare un fost condamnat pentru fraudă putea fi arestat numai pe baza unei bănuieli, fiindcă ședea pe pragul unei case cu garaj? Asta era întrebarea cu care-și frămînta agentul mintea. Se uită spre capătul străzii după sergent, dar autoritatea respectivă nu se vedea nicăieri. Îi veni o idee.

— Ce ai în buzunar?

Omulețul întinse mîinile.

— Caută-mă. Hai, dă-i drumul! N-ai dreptul, dar te las.

Altă dilemă pentru polițistul tînăr și încă nesigur pe drepturile și îndatoririle sale.

— Cară-te! Să nu te mai prind pe-aici! ordonă el.

Dacă mărunțelul ar fi protestat ori s-ar fi împotrivit, l-ar fi putut aresta pentru „rezistență", pentru „atitudine refractară", pentru orice. Dar el nu făcu nimic.

— Bine! spuse. Și se îndepărtă.

Polițistul fu tentat să-l cheme înapoi ca să afle identitatea cîntărețului. N-o făcu, în schimb se uită după d-l Tickler pînă ce-l pierdu din ochi.

Era două fără un sfert noaptea. Patrula își continuă rondul pînă la locul în care se întîlnea cu sergentul. Cît despre d-l Tickler, acesta își tîrî pașii prin piața Portland, uitîndu-se la fiecare prag, doar-doar o găsi vreun muc de țigară aruncat de locatari la intrare.

Ce poveste ar ieși dacă ar vinde pontul cui trebuie! Sau dacă ar putea el să-l facă pe cîntăreț să „cînte". Scoți ușor banii — cu șantajul — în caz că banii există! Se opri la o tejghea din piața Oxford și bău o ceașcă de cafea aburindă. Nu era chiar pe geantă, mai avea un pat în care să doarmă și bani de autobuz, dacă mai circulau la ora asta.

Înviorat, o porni pe Regent Street și se întîlni cu singurul om pe care ar fi dorit din tot sufletul să-l evite. Surefoot Smith, un bărbat îndesat, într-un palton strîns încheiat, stătea în umbra vitrinei unui magazin în renovare. Pălăria îi era, ca de obicei, dată pe ceafă; fața rotundă, mai roșie cu ceva decît a d-lui Tickler, era impasibilă. Dacă n-ar fi fost norișorii de fum ce ieșeau periodic din pipa lui mare din lemn de cireș, ai fi putut crede că era o statuie desprinsă din peretele roșu de cărămidă.

— Hei!

Fără nici un chef, Tickler se întoarse. Îl identificase imediat pe tăcutul observator. Îndreptîndu-și umerii și afectînd o oarecare nepăsare în mers, sperase să împiedice ca recunoașterea să devină reciprocă.

Surefoot Smith era unul dintre puținii oameni din lume a căror minte e tot atît de bine organizată ca și un fișier. Nici măcar cel mai mărunt sau mai lipsit de importanță contravenient din cei care-i trecuseră prin mînă nu putea spera la binecuvîntata uitare!

— Ia vino-ncoace!

Tickler veni.

— Ce învîrtești tu pe-aici la ora asta, Tickler? Pui la cale vreo spargere, sau aduci numai bere pentru gașcă? E două noaptea! Ai casă?

— Da, domnule.

— Aha, pe undeva prin West End! Ai devenit științific, te pomenești. Știința-i ruina țării!

Legal, nelegal, își plimbă rapid mîinile de-a lungul persoanei lui Tickler; mărunțelul ridică brațele supus și zîmbi. Nu era un zîmbet frumos, căci avea dinți lipsă și gura mare și strîmbă. Dar era zîmbetul unei virtuți conștiente de sine.

— Șperaclu — nu, pumnal — nu, briceag — nu, pistol — nu! Și Surefoot Smith îi dădu d-lui Tickler drumul.

— Nu, domnule Smith; umblu acum pe căi bune! Mîine îmi caut o slujbă.

— Nu mă face să-mi pierd timpul, băiete, spuse Surefoot cu reproș. Muncă?..., Ai citit și tu undeva despre așa ceva. Mai bine spune cu ce soi de furturi te ocupi în prezent? Șterpeleală? Sau nici de-atîta nu ești în stare?

Tickler îi dădu un răspuns de-a dreptul curajos. Aburii vinului îl mai gîdilau încă.

— Acuma-s și io detectiv, spuse el.

Chiar dacă Surefoot Smith se simți călcat pe nervi, nu se trădă prin nimic.

— Cum ai zis, „defectiv" sau „detectiv"? întrebă el.

Ar mai fi pus el încă multe întrebări, dar în acel moment o lumină de lanternă se aprinse de două ori pe acoperișul clădirii pe care o supraveghea. Într-o clipă strada fu împînzită de siluete în mantale, ce se îndreptau convergent spre clădirea respectivă. Surefoot Smith fu printre primii care ajunseră pe trotuarul celălalt.

O serie de bătăi puternice în ușă îi spuseră d-lui Tickler tot ce vroia să știe. Era o razie — la un tripou, sau chiar mai rău, cine știe. Recunoscător soartei că-l ocolise de astă-dată, își văzu grăbit de drum. În Piccadilly Circus se opri să reflecteze. Era complet treaz de-acum și putea să mediteze calm asupra situației; și cu cît se gîndea mai mult, cu atît mai limpede își dădea seama că lăsase să-i scape ocazia și de data asta.

O coti agale pe strada Piccadilly, cu bărbia în piept, rumegîndu-și gîndurile la bani picați din senin.

CAPITOLUL TREI

Mary Lane aruncă o privire la ceasul de aur garantat pe care-l purta la mînă și i se tăie răsuflarea.

— Patru, dragă!

Mai rămăseseră douăzeci de perechi pe ringul de dans al Clubului Legației. Era o seară festivă și în asemenea ocazii era deschis pînă tîrziu.

— Îmi pare rău că ai avut o seară atît de obositoare.

Lui Dick Allenby nu i se citea pe față nici o părere de rău; iar oboseală — nici atîta. Nu avea nici o umbră sub ochii cenușii, zîmbitori, fața-i bronzată nu era brăzdată de nici o cută. Și totuși nu-și văzuse patul de douăzeci și patru de ore.

— Oricum, ai fost salvarea mea, spuse el și chemă chelnerul. Gîndește-te! Eram singur cuc pînă n-ai venit tu! Cînd ți-am spus că a mai fost și Moran, dar că a plecat, te-ai mințit. Nici dracu' n-a dat pe-aici. Doar Jerry Dornford a încercat să se vîre în petrecerea noastră — și încă mai speră.

Aruncă o privire peste masă spre celălalt capăt al sălii, unde ședea Jerry, îmbrăcat impecabil.

— Abia dacă-l cunosc, spuse ea.

Dick zîmbi.

— El însă vrea să te cunoască mai bine. Dar, în mod cert, este exact persoana care trebuie neapărat evitată. Jerry a lipsit din local toată noaptea — a plecat fix înainte de cină și abia acum s-a întors. Cealaltă petrecere a fost cam plictcoasă, nu-i așa? Caraghioasă figură tipul ăsta, Wirth. Iar Mike Hennessey cam obraznic, să te invite el acolo!

— Ba, Mike e chiar drăguț, protestă ea.

— Mike e un escroc — un escroc simpatic, dar tot escroc! Atîta timp cît el se plimbă liber, e de-a dreptul rușinos ca altcineva să zacă la închisoare.

Ajunseră în stradă și, în timp ce așteptau taxiul, Dick Allenby zări o figură cunoscută.

— Ohoo, domnu' Smith; da' nu-i cam tîrziu să mai patrulați pe străzi?

— Ba-i devreme, zise scurt Surefoot Smith. Își ridică pălăria în fața fetei: 'Mnă seara, domnișoară Lane. Scandalos obicei, cluburile astea de noapte...

— Da! Am o mulțime de obiceiuri proaste! zîmbi ea.

Iată încă un om care îi era simpatic. Mulți erau cei cărora le plăcea de acest Smith, inspector șef la Scotland Yard, dar și mai mulți cei cărora le displăcea profund.

Apăru și taxiul. Ea refuză ca Dick s-o însoțească în continuare și plecă singură.

— Drăguță fată, spuse Surefoot. Deși actrițele nu-mi spun nimic — tocmai vin din Marlborough Street, unde am arestat trei din ele — cel puțin așa își ziceau: actrițe.

— O mică razie?

— O nimica toată, spuse Surefoot trist. Mă așteptam să găsesc regi și am dat numai peste spioni.

— „Pioni", sugeră Dick.

— Mărunței, oricum, spuse Surefoot.

Faptul că-l chema Surefoot* nu era neapărat o dovadă a calităților sale de copoi. Era chiar numele lui de botez. Tatăl său fusese agent de pariuri la cursele de cai și, cu o lună înainte de a se naște copilul, bătrînul domn Smith, convins pînă la obsesie că Surefoot, favoritul de la Derby, de data asta nu va cîștiga, retrase pariul pus pe el — și cîștigă o avere. Dacă Surefoot ar fi cîștigat cursa, bătrînul Smith ar fi fost ruinat. Surefoot pierdu și, în semn de recunoștință, omul își botează băiatul după nenorocosul cabalin.

— Am trecut zilele astea pe la atelierul dumitale și am aruncat o privire la pușca aia pe care ai inventat-o... cu aer comprimat, nu-i așa?

— Într-un fel, zise Dick. Cine ți-a spus de ea?

— Tipul ăla, Dornford. Ce mai măr putred și ăsta! Da' tot nu i-am prins cleanciul... de pușcă vorbesc, Dornford spunea că dacă bagi cartușul și apeși pe trăgaci, se încarcă iar, singură.

— Da. Prin comprimarea aerului.

Dick Allenby n-avea chef la acea oră să discute invenții tehnice.

— Ar trebui s-o vinzi în America, spuse d-l Smith și plescăi din buze. Crimele astea din mașini! continuă apoi. Vreau să spun, să-i duci pe oameni afară din oraș cu mașina și să-i împușți. Ar fi posibil așa ceva la noi? Nici vorbă!

— N-aș fi chiar așa sigur, răspunse Dick clătinînd din cap. Oricum, e aproape patru și jumătate dimineața și la ora asta nu prea-mi arde de discuții criminalistice. Vino mai bine la mine să bem ceva.

Surefoot Smith avu un moment de ezitare.

— Bine! Tot nu mai am parte de somn în noaptea asta. Uite și un taxi.

Taxiul staționa în mijlocul străzii, lîngă un rondou.

Smith fluieră să-l cheme.

— Șoferul e plecat, domnule. Portarul clubului era cel cu informația. Am încercat să-l chem și eu, mai înainte, pentru domnișoara.

— O fi adormit înăuntru, spuse Smith. Și trecu drumul, urmat de Dick. Surefoot scrută prin geamul închis interiorul mașinii, dar nu văzu nimic.

— Nu-i nimeni, spuse el uitîndu-se încă o dată.

Apoi apăsă pe mîner și portiera se deschise. Înăuntru era cineva — un om întins pe podeaua mașinii și cu picioarele urcate pe banchetă.

— O fi beat! spuse Smith.

Aprinse lanterna și-i lumină fața. Fața omului era de nerecunoscut căci fusese împușcat în cap de la mică distanță; dar lui Smith îi ajunse ca să-și dea seama că cel care zăcea acolo inert și mutilat nu era altul decît d-l Horace Tom Tickler.

— Împușcat în mașină! exclamă Surefoot. Dumnezeule mare! Unde ne trezim?... În America?

CAPITOLUL PATRU

În cinci minute o duzină de polițiști apărură în jurul taxiului, ținînd piept mulțimii ce se și adunase, așa cum de obicei se întîmplă la Londra, la orice oră din zi și din noapte. Din fericire, se găsise în Marlborough Street un medic legist, venit acolo pentru un bețiv, și care în cîteva minute ajunse la fața locului.

— Împușcat din imediată apropiere cu o armă de calibru mic, fu primul său verdict după o examinare de rutină.

În scurt timp veni ambulanța și tot ce mai rămăsese din trupul lui Horace Tom Tickler fu ridicat. Un polițist porni motorul taxiului și îl duse la o parcare pentru a fi cercetat mai îndeaproape. I se luase numărul de înmatriculare și Scotland Yard-ul trimisese deja o mașină rapidă să-l găsească pe proprietar, un oarecare Wells, șofer de taxi.

---

* — Surefoot în engl. înseamnă „picior sigur".

Dick Allenby nu fusese invitat în mod special să participe la cercetări, dar se nimerise să stea de vorbă cu Surefoot Smith tocmai în momentele cruciale ale anchetei, așa că se duse cu el pînă la sediul poliției.

Omul fusese împușcat în mașină; găsiseră gaura făcută de glonte în capotă. Corpul, judecă Smith, se prăbușise mai întîi pe podea și numai după aceea picioarele îi fuseseră ridicate pe banchetă. Clasicul stil al bandelor.

— Probabil că mai era încă viu cînd a căzut jos. Și ucigașul a mai tras o dată. Cel de-al doilea glonț l-am găsit jos, pe podeaua mașinii.

— L-ați găsit pe șofer? întrebă Dick.

— E pe drum.

D-l Wells, șoferul, se dovedi a fi un grăsun, alarmat la culme. Povestea lui era simplă. Ajunsese la garajul în care-și ținea mașina, cu puțin înainte de ora două. Dar ușa garajului era închisă și își lăsase mașina afară. Nu era prima dată că proceda astfel, căci omul de serviciu venind la slujbă la ora șase avea timp să l-o pregătească pentru lucru. Putea s-o lase afară fără nici o grijă deoarece foarte rar se întîmpla să se fure taxiuri; sunt atît de ușor de identificat încît hoților obișnuiți de mașini nu le sunt de nici un folos. Garajul său se afla într-o curte de pe Marylebone Road.

În ceea ce-l privea pe Wells, acesta avea un alibi inatacabil deoarece, după ce-și lăsase mașina, se dusese la cel mai apropiat post de poliție ca să predea o umbrelă și un carnețel uitate pe banchetă de vreun client. Obiectele găsite le arătase mai întîi unui polițist care-l văzuse cînd își lăsase mașina în fața garajului, și abia pe urmă le predase la postul de poliție. Curtea cu garajul era complet izolată și, spre deosebire de alte locuri asemănătoare, nelocuită, garajele făcînd parte dintr-o clădire folosită ca depozit de mobilă.

Era ora șapte cînd Dick se întoarse cu mașina la apartamentul său de la Queen's Gate. Ciudat, dar singurul sentiment care-l încerca era cel de ușurare că Mary nu traversase strada pînă la taxi și nu deschisese ușa, așa cum s-ar fi putut întîmpla, ca să facă tocmai ea oribila descoperire. Mașina fusese parcată în fața clubului cu douăzeci de minute înainte de descoperire; șoferul fusese văzut ieșind din mașină și luînd-o pe Air Street.

Prima constatare fu aceea că aparatul de taxat mai era încă în funcție și că pe ceas era înregistrată suma de șaptesprezece șilingi. Ceea ce indică poliției cu aproximație intervalul scurs de la comiterea crimei și pînă la găsirea cadavrului.

În aceeași zi, spre sfîrșitul după-amiezei, Surefoot Smith îl făcu o vizită lui Dick Allenby.

— M-am gîndit că ți-ar place să știi ce progrese am mai făcut, spuse el. Am găsit o sută de bancnote de cîte-o liră în buzunarul individului.

— A lui Tickler?

— De unde știi că-l chema Tickler? Surefoot Smith îl privi bănuitor.

Dick nu răspunse imediat.

— Păi, tocmai asta-i ciudățenia, l-am recunoscut de cum l-am văzut. A fost servitor la unchiul meu.

— Asta nu mi-ai spus-o aseară.

— Aseară nu eram sigur; n-am fost sigur, de fapt, decît atunci cînd l-au ridicat. Nu prea știu eu multe despre afacerile lui unchiu-meu dar, din cîte-am înțeles, omul ăsta fusese dat afară din slujbă pentru furt, acum șase sau șapte ani.

Surefoot dădu din cap.

— Așa-i. Venisem tocmai să-ți spun asta. L-am vizitat azi dimineață pe bătrînul Lyne dar, al naibii să fiu, Scotland Yard-ul nu înseamnă nimic pentru el. Ți-e unchi, nu-i așa? Dădu iar din cap. Felicitări!

— Ei, și ce-a spus? întrebă Dick, curios.

— Dacă-ți închipui că i s-a muiat inima, te asigur că te înșeli. Tot ce și-a putut aminti despre Tickler a fost că fusese un ticălos, ceea ce știam noi și așa. O sută de bancnote de cîte-o liră! Măcar una de cinci să fi fost printre ele, și-ar fi fost mai ușor.

Dădu la o parte catrafusele de pe-un colț de masă și-și făcu loc să șadă.

— Mă întreb cine-o fi tipul care l-a scos la plimbare? Vreun american, pun pariu! Asta e ceea ce mă îngrijorează: știința pătrunzînd în afacerile criminale!

Dick pufni în rîs.

— După d-ta, Surefoot, știința-i de vină pentru orice crimă.

D-l Smith înălță întrebător din sprîncene.

— Ei, da, și vrei să zici că nu-i așa? Cu ce-a venit știința? A venit cu fotografia, ca să aibă falsificatorii spor la lucru; cu avioanele — ca s-o poată șterge hoții cît mai repede din țară; cu mașini — pentru spărgători. Ce scofală cu radioul? Am avut patru cazuri în ultimele șase luni cu tipi care s-au folosit de radio ca să poată jefui mai bine. Ce scofală cu electricitatea? Îi ajută pe spărgători să găurească mai ușor casele de fier! Știință, ce mai!

Dick n-avea impresia că în cazul crimei din taxi ar fi fost vorba de prea multă știință aplicată, și își exprimă această părere:

— Așa ceva puteau face și într-o trăsură cu cai.

— Birjarul nu-și putea lăsa calul de capul lui, veni zdrobitoare replica. Pariez că asta-i numai prima din cele multe care vor urma.

Se întinse și puse mîna pe o cutie lungă de oțel de pe masa de alături.

— Poftim, știință, mai lipsesc criminalii care s-o pună la treabă! O armă care trage fără s-o auzi...

— Azi-noapte s-a tras cu o armă silențioasă? întrebă Dick.

Surefoot Smith se gîndi o clipă, apoi răspunse tot cu o întrebare:

— N-ai o bere?

Bere era, vreo duzină de sticle sub una dintre mese. La Dick veneau mulți musafiri care trebuiau tratați cu ceva înviorător. Surefoot Smith deschise două sticle pe care le bău una după alta. Era un mare băutor de bere, fiind în stare să „radă" la repezeală douăzeci de sticle, fără să i se-ntîmple nimic — susținea chiar că berea îi mărește capacitatea de gîndire.

— Nu! zise el și se șterse la gură cu o batistă mare și roșie; și totuși n-am găsit pe nimeni care să fi auzit împușcăturile. Unde s-au tras? Mașina ar fi putut fi scoasă undeva afară din oraș, la țară. Există o mulțime de locuri izolate în care două împușcături ar trece neobservate sau neauzite. În două ore poți ajunge destul de departe. S-au găsit urme de ploaie pe parbriz și noroi pe roți. La Londra n-a plouat; în schimb a plouat destul în împrejurimi.

Întinse automat mîna sub masă, scoase o a treia și o a patra sticlă și le deschise cu un aer distrat.

— Și ce impresie ți-a făcut distinsa mea rudă?

— Sunteți cumva și prieteni? întrebă Surefoot.

Dick clătină din cap.

— Păi, atunci pot să-ți spun ce cred eu despre el.

D-l Smith îl încondeie pe Hervey Lyne cu niște epitete usturătoare.

— Foarte posibil, fu de acord Dick Allenby, urmărind cum i se evapora berea. Aproape că nici nu vorbim unul cu altul.

— Cu Tickler ăsta — ai avut în urmă cu vreo cinci ani un oarecare schimb de cuvinte, nu-i așa?

Ochii lui Dick se îngustară.

— Ți-a spus asta d-l Lyne?

— Mi-a spus cineva ceva, răspunse evaziv Surefoot.

— L-am dat afară din apartamentul meu, e-adevărat. Venise din partea unchiului meu cu un mesaj destul de jignitor, pe care l-a mai suplimentat și el cu niște observații personale.

Surefoot se dădu jos de pe masă și se scuturâ de praf cu multă grijă.

— Trebuia să mi le spui toate astea aseară, zise el cu reproș. M-ai fi scutit de ceva bătaie de cap.

— Mi-aș fi scutit și eu patru sticle de bere, spuse Dick, ușor enervat.

— Astea cel puțin au fost folosite cum trebuie, spuse Surefoot.

Examină din nou bizara armă cu aer comprimat, o ridică fără nici un efort și o puse la loc.

— Una ca asta ar fi fost exact ce trebuie, zise el.

— Vrei să insinuezi că l-aș fi împușcat eu? Furia lui Dick Allenby creștea.

Surefoot zîmbi.

— Stai, nu te înfierbînta. N-am nimic cu tine, numai cu știința.

— E o armă, sigur că-i o armă, spuse Dick, stăpînindu-și enervarea; dar ideea pe care se bazează... nu știu dacă pentru un cap așa de solid...

— Mulțumesc, mormăi Surefoot.

— ...ideea în sine poate avea o mie de utilizări comerciale. Prin detonarea unui simplu cartuș, sau, mă rog, puțin mai altfel, se creează în interiorul acestei piese metalice o presiune formidabilă, care poate fi folosită la fel de bine și pentru a pune în funcțiune o mașină și pentru a împușca un ocnaș.

— Știai că Tickler a stat la închisoare? întrebă Surefoot aproape nevenindu-i să îndrăznească.

— Sigur că știam! Cred c-a stat chiar de două sau de trei ori, pare-mi-se, dar eu nu știu decît de una, atunci cînd unchiu-meu l-a dat pe mîna tribunalului. În locul d-tale, Surefoot, m-aș duce la Chicago să învăț măcar ceva din metodele poliției de-acolo...

— N-au nici o metodă, îl întrerupse Surefoot ferm. Am studiat problema...

În timp ce se-ndrepta spre Hyde Park, Surefoot Smith își dădu seama că toate celelalte evenimente la ordinea zilei fuseseră eclipsate de crima din taxi. Toate ziarele erau pline de titluri răsunătoare. „Un indiciu important", glăsuia unul dintre ele; îl costă din buzunarul propriu ca să afle că indiciul cu pricina erau cele o sută de lire găsite în buzunarul mortului, fapt ce pînă atunci nu fusese dezvăluit.

Antecedentele lui Wells fuseseră cercetate pe tot parcursul zilei și nici măcar un om a cărui principală dorință ar fi fost să găsească cele mai zdrobitoare probe împotriva lui nu i-ar fi putut găsi cea mai mică pată.

La ora patru Smith trebuia să fie la Scotland Yard, pentru o consfătuire. Îi erau nesuferite consfătuirile astea, unde cei prezenți din jurul tău fumau și își exprimau cele mai năstrușnice păreri asupra unor probleme de care nu aveau habar. Și cu toate acestea, era pentru prima oară după atîția ani cînd ajunse la fix și avu satisfacția să constate că cei patru colegi ai săi erau tot atît de lipsiți de idei ca și el. Știau — și asta nu era ceva nou — că de-acum înainte acest nou tip de crimă avea toate șansele

de a deveni predominant. Ce-i drept, unii desperados din ăștia mai furaseră mașini și pînă acuma, dar se limitaseră la niște mărunte spargeri efectuate în afara orașului.

Și totuși, ceva nou se ivise. Un polițist care patrula prin piața Portland identificase cadavrul ca fiind al unui om cu care stătuse de vorbă în jurul orei două fără un sfert, fapt ce se corela cu ceea ce știa Smith, care pe la orele două îl întîlnise pe Tickler pe Regent Street venind din direcția pieții Portland.

Fapt destul de ciudat, deși curent în practica anchetelor judiciare, polițistul nu pomenise nimic despre bețivul a cărui voce îl interesa atît de mult pe Tickler. Și nici nu făcuse, în raportul său, vreo cît de mică aluzie la acea parte a conversației din care reieșise că acest om avea un dinte împotriva altuia, care, probabil, la rîndul lui, îi răspundea cu aceleași sentimente dușmănoase.

— Nici un element în plus față de ce știam, constată Surefoot, punînd jos raportul. Atîta doar că nu-i adevărat că Tickler a încasat nouă luni; toate condamnările lui au fost mai scurte. Cine l-o fi ucis oare pe amărîtul ăsta mic? N-avea un ban, sau aproape. L-am văzut aplecîndu-se după cîte un chiștoc aruncat pe trotuar, chiar înainte de a ajunge în dreptul meu. Cine l-o fi luat în taxiul furat și de ce?

Grăsanul McEwan se lăsă pe spate în scaunul cam prea mic pentru el și zvîrli o trombă de fum spre tavan.

— Dacă ar exista măcar o bandă, acolo, ai fi ghicit din primul șut cine-a fost, spuse el cu disperare. Dar nici urmă de așa ceva, bande! Iar nenorocitul ăsta nici măcar nu era o „limbă", nu-i așa, Surefoot?

Surefoot clătină din cap. Într-adevăr, Tickler nu fusese așa ceva.

— Atunci de ce naiba să-l fi lichidat? Ai putea să-mi spui?

Cam acesta fusese rezumatul unei ore de discuții. Surefoot coborî în micul său birou, în aceeași stare de totală confuzie. Găsi cîteva scrisori, dintre care una expediată de la Westminster și care sosise chiar în după-amiaza aceea. Plicul era murdar; adresa era mîzgălită de o mînă de analfabet. Rupse plicul și scoase o foaie de hîrtie, ruptă, se vedea, dintr-un caiet ieftin. Cuvintele erău scrise cu creionul:

„Dacă vreți să știți cine l-a ucis pe bietul domn Tickler, mai bine v-ați duce să stați de vorbă cu d-l Leo Moran."

Smith rămase mult timp cu ochii țintă la scrisoare și abia într-un tîrziu zise cu glas tare pentru sine:

— Și de ce nu?

Se adunaseră în definitiv multe lucruri în legătură cu d-l Moran pe care nu ajunsese să le înțeleagă chiar bine.

CAPITOLUL CINCI

Încrederea trebuie aureolată de romantism, după cum și speranța are nevoie de scutul curajului. Mary Lane avea încredere în viitorul ei, avea și curaj pentru a-și susține speranțele de realizare. Altfel, era imună la acel gen de iluzii mari și dezastruoase care nu fac decît să hrănească proiecte trandafirii și amintiri nefericite.

Știa că trebuie să vină o zi cînd va fi acceptată de West End-ul Londrei ca o mare actriță și cînd numele-i va fi scris cu neon la intrarea teatrelor, dar niciodată nu se legănase în visuri deșarte de glorie venită peste noapte, deși, prin firea lucrurilor, gloria este tot atît de subită ca și trecerea de la un somn adînc la trezie. Într-o bună zi publicul acesta adormit va deschide dintr-o dată ochii și își va da seama cine este cu adevărat Mary Lane. Pînă atunci însă, nu știau de existența ei decît vreo cîțiva critici dramatici mereu la pîndă, foarte puțini și aceștia, care, avînd mania „descoperirilor", scrutau neobosiți bolta cerului teatral în nădejdea că vor întui care anume dintre atîtea stele mărunte va străluci nu peste mult (aici analogia astronomică devenea absurdă), va străluci, așadar, ca stea de primă mărime. Uneori făceau într-adevăr „descoperiri", dar mai adesea se acopereau de ridicol, ei știind însă să-și ascundă totdeauna eșecul (și aceasta făcea parte din trucurile meseriei lor) sub masca unei vesele autoironii și a unui perpetuu entuziasm.

În ceea ce o privea pe Mary, ea era numai pe jumătate o „descoperire". Un punct ceva mai luminos din nebuloasa tinerelor actrițe. Dar putea deveni într-o bună zi (se spunea) o foarte mare actriță, dacă ar renunța la obiceiul de a cobori afectat vocea și dacă ar învăța ce să facă cu mîinile cînd e în scenă.

Plină de zel, Mary își dădea toată silința, căci era la vîrsta la care opiniile criticilor dramatici par infailibile. Nu se legăna în vise sterile; nu stătea niciodată trează noaptea ca să-și imagineze vreun regizor surescitat dînd buzna în cabina pe care-o împărțea cu alte fete: „Ești dublura doamnei Fortescue, nu? Ia-ți repede costumul ei; s-a îmbolnăvit."

Nu vedea în fața ochilor coloane de ziar aclamînd entuziast pe tînăra actriță ce-și dobîndise faima peste noapte. Știa că rolurile dublate, pe cît de politicos erau primite, tot pe atît de politicos erau uitate și că o fată devenită celebră peste noapte cade în uitare de sîmbătă pînă luni.

A doua zi dimineață după petrecerea dată de Washington Wirth, avu o mică discuție cu d-l Hervey Lyne asupra alocației personale. Nu fu deloc o conversație plăcută. Dar care

din discuțiile ei cu d-l Lyne fusese vreodată plăcută?

— Dacă te mai ții de scenă, trebuie să te aștepți să mori de foame! mirîi el. Tîmpitul de taică-tău m-a făcut executorul lui testamentar și mi-a dat deplină autoritate. Două sute cincizeci pe an este tot ceea ce ai să primești pînă cînd împlinești douăzeci și cinci de ani. Și cu asta am terminat discuția!

Era foarte nostimă și foarte furioasă, și se stăpînea admirabil.

— Treizeci de mii aduc mai mult de două sute cincizeci pe an! spuse ea.

Bătrînul își ațintì privirea în direcția el: pentru ochii săi miopi ea nu era decît o pată roz-albastră.

— Asta-i tot ce vei primi pînă la douăzeci și cinci de ani — și atunci am să fiu fericit să scap de tine. Și încă ceva, tînără domniță: ești prietenă cu nepotul meu, Richard Allenby?

Ea ridică bărbia.

— Da.

El o amenință cu un deget descărnat.

— Să știi că de la mine nu capătă nimic — fie că mor, fie că trăiesc. Să-ți intre bine-n cap!

Nu se simți destul de stăpînă pe sine ca să-i poată răspunde.

Binny o conduse la ușă, arătîndu-se neobișnuit de prietenos:

— Nu vă necăjiți, domnișoară, spuse el cu voce monotonă, nu-i în apele lui în dimineața asta.

Ea nu răspunse nimic, abia băgîndu-l în seamă pe Binny, care continuă să ofteze adînc și să clatine din cap pînă ce închise ușa în urma ei. Era un sentimental.

Zece minute mai tîrziu vorbea nervoasă la telefon cu Dick Allenby. Simpatia lui era mai suportabilă.

Lumea obișnuia să spună despre Hervey Lyne că ar fi tipul de personaj pe care numai un Dickens l-ar fi putut zugrăvi, ceea ce pentru un cronicar mai modest e descurajant. Era excentric și ca înfățișare și ca obiceiuri: lucru firesc, pentru că era bătrîn și autoritar și păstra o amintire vie a importanței sale de altădată.

Oricine trecea drept „cineva" în Londra împrumutase măcar o dată bani de la Hervey Lyne și cei mai mulți restituiseră suma cu o dobîndă substanțială. Spre deosebire de acel „Chippy" Isaacs de altădată, un gentlemen atît de blînd și de prevenitor în momentele delicate cînd trebuia să-ți ceară o chitanță scrisă de mînă în schimbul banilor pe care ți-i împrumutase, Hervey era aspru, repezit și brutal. Dar era expeditiv. Tinerii de ieri, care ofereau dineuri cu șampanie și pariau mii de lire pe caii lor, se găsiseră uneori în situația de a avea nevoie imediată de bani și atunci se adresau lui Hervey, asta în primul rînd pentru că soarta li se hotărî mai repede decît dacă ar fi apelat la Chippy.

Hervey spunea „NU" sau „DA" și așa rămînea: „nu" sau „da". Puteai intra în salonul lui Hervey din Naylors Crescent ca să ieși fie după cinci minute cu banii de care aveai nevoie, fie după două minute cu convingerea că și dacă ai fi stat două ore, tot nu l-ai fi înduplecat.

Renunță să mai dea bani cu camătă atunci cînd membrii consiliului de administrație ai domeniilor Ducelui de Crewdson îi dădură în judecată și pierdură procesul. Speriat că va pierde el, Hervey suferise atunci șocul vieții lui. De atunci nu mai împrumută decît rar, asemeni unor cartofori care ar mai juca din cînd în cînd — și atunci la mize mici — pentru a retrăi ceva din vechile emoții.

Atitudinea lui față de lume putea fi definită pe scurt astfel: corabia vieții lui plutea suverană pe o mare inertă de dobitoci. Clienții erau pentru el dobitoci, pînă la unul; nu simțise niciodată nici cel mai mic respect pentru vreunul din ei. Dobitoci erau că veneau la el să se împrumute, dobitoci că acceptau dobînzi enorme și oscilante, dobitoci că-i dădeau banii înapoi.

Dick Allenby era un dobitoc și el, un inventator de tinichele și un mucos obraznic care n-avea nici măcar atîta minte cît să vadă pe ce parte-i era unsă pîinea. Mary Lane — o altă dobitoacă, o actriță fandosită, care-și boia obrazul și bițiia din picioare — nu pierdea nici o ocazie pentru a-și plasa această exemplificare neelegantă — pentru un salariu de mizerie. Unul îi era nepot și ar fi putut, de-ar fi avut puțin tact, moșteni un milion; cealaltă, era fiica fostului său partener și ar fi putut avea parte de aceeași moștenire de-ar fi știut să joace teatru și față de el — nici n-ar fi trebuit decît să-l scoată din această inerție și să-l facă să-și modifice testamentul.

Servitorii lui erau dobitoci de-a binelea. Bătrînul Binny, chel, gras, mereu transpirat, care-i împingea căruciorul de invalid prin parc și-i citea pînă adormea, era un dobitoc sadea. Ar fi putut să fie mai generos cu Binny și să-i lase și lui moștenire vreo sută-două, „pentru devotament nestrămutat și rîvnă neîntreruptă", dar Binny lălăia prin casă tot felul de cîntecele religioase și le lălăia fals.

Nu că Binny ar fi jinduit după așa ceva. El era un tip bonom, cu ochii mari și capul complet chel. Puțin cam leneș, ce-i drept, căci soția lui slabă și plîngăreață — care era și bucătăreasă în Naylors Crescent — cu greu îl urnea din pat diminețile. Valet, servitor confidențial, curier, majordom, împingător de cărucior — Binny, treaz sau adormit, valora exact de trei ori simbria pe care-o primea.

Bătrînul Hervey stătea tolănit în fotoliu,

uitîndu-se urît la oul și pîinea prăjită puse în fața lui. Fața-i îngustă, îmbătrînită, exprima nemulțumire. Ochelarii groși, fumurii, îi ascundeau ochii duri, albaștri, care priveau țintă la tavă, în timp ce mintea-i era dusă în altă parte.

— A mai venit nătărăul ăla de detectiv?

— Nu, domnule, zise Binny. Vreți să spuneți, domnul Smith?

— Vreau să spun dobitocul care a venit să pună întrebări în legătură cu tîlharul ăla de Tickler, tună bătrînul, subliniindu-și fiecare propoziție cu o lovitură în masă care făcea să zdrăngăne cestile.

— Adică omul găsit în taxi?...

— Știi tu cine, mîrîi bătrînul. Presupun că unul din ortacii lui de tîlhării l-a și achitat. Asta-i sfîrșitul pe care i-l poți prezice unuia de teapa lui.

Hervey Lyne se cufundă iar în tăcere, încruntat. Se întreba dacă și Binny îl fură. În ultima vreme nota de plată de la băcan i se păruse suspect de umflată, iar explicația lui Binny cum că crescuse costul alimentelor era absolut inacceptabilă. Binny era și el, desigur, unul dintre acei sclavi blajini, mărginiți și umili, care nu s-ar gîndi de două ori înainte de a-și jefui stăpînul. Era timpul să-l schimbe pe Binny. Făcuse o mică aluzie în dimineața asta, și Binny aproape că începuse a se căina cu glas tare.

— Va fi o zi frumoasă azi pentru plimbare, domnule.

Agită pe furiș conținutul ceainicului.

— Tacă-ți gura, i-o reteză bătrînul.

Urmă încă o tăcere lungă, apoi:

— La cît vine individul ăla? întrebă el aspru.

Binny, care turna ceaiul la o măsuță de serviciu, își întoarse capul mare și privi duios spre stăpînul său.

— Ce individ, domnule? Domnișoara a venit la nouă...

Buza subțire a lui Hervey Lyne se răsfrînse cu o furie mută.

— Sigur că a venit, tîmpitule! Dar bancherul?... nu i-ai spus să vină?...

— La zece, domnule... domnul Moran...

— Adă scrisoarea... aia, ad-o odată!

Binny puse ceașca de ceai în fața stăpînului său, scotoci într-un mic teanc de hîrtii de pe un scrin deschis și găsi ceea ce căuta.

— Citește-o odată... dă-i drumul! îl repezi bătrînul. Nu-mi pot bate tot eu capul cu toate.

Nici n-avea să și-l mai bată vreodată. Putea distinge lumina de întuneric; știa după o pată luminoasă unde se afla geamul, putea să urce neajutat cele șaptesprezece trepte pînă la dormitorul său, dar nu mai mult. Putea să se semneze, și nici n-ai fi bănuit că un om mai mult de jumătate orb era autorul acelei înfloriturl.

„Stimate d-le Lyne (citi Binny cu vocea monotonă cu care se învățase să-i citească), am să-mi ofer plăcerea de a vă vizita la ora zece mîine dimineață.

Al dumneavoastră,

Leo Moran"

Hervey zîmbi din nou. „Să-mi ofer plăcerea", he? Vocea-i subțire deveni stridentă. Da' ce crede, că-l chem aici ca să se distreze? Vezi că sună.

Binny dispăru și se întoarse peste cîteva clipe cu musafirul.

— D-l Moran, anunță el.

— Ia loc — ia loc, domnule Moran. Bătrînul făcu o mișcare vagă cu mîna. Oferă-i un scaun, Binny, și-acum pleacă de-aici — auzi? Ieși afară! Și să n-asculți la ușă, naiba să te ia!

Musafirul zîmbi în timp ce ușa se închidea în urma unui Binny nepăsător, neimpresionat, neranchiunos.

— Și-acum, Moran... tu ești bancherul meu.

— Da, domnule Lyne. V-am întrebat dacă mă puteți primi încă de-acum un an, dacă vă amintiți...

— Îmi amintesc... Ursuz: Nu vreau să-i văd la față pe bancheri. Îi țin ca să-mi aibe grijă de bani. Atît. Asta-i treaba ta..., ești plătit pentru asta, generos, nu mă îndoiesc. Ai adus fișa de cont?

Musafirul scoase un plic din buzunar și, deschizîndu-l, scoase două coli împăturate.

— Iată... începu el și scaunul scîrțîi cînd se ridică.

— Nu vreau să le văd — spune-mi numai care-i bilanțul.

— Două sute douăsprezece mii șapte sute șaizeci de lire și cîțiva șilingi.

— Hmmm! „Hmm"-ul fusese un mormăit de satisfacție. Asta include și depunerile la bancă, he? Și acțiunile...?

— Acțiunile se ridică la șase sute treizeci și două de mii de lire.

— Să-ți spun acum ce-avem de vorbit... începu Lyne; apoi bănuitor: Deschide ușa și vezi dacă tipul ascultă.

Musafirul se ridică, deschise ușa și o închise iar.

— Nu-i nimeni, spuse el.

Era ușor amuzat, dar infirmitățile d-lui Lyne îl împiedicau pe acesta să observe faptul.

— Nimeni, da? Bine, Moran, îți spun sincer: mă consider un om extrem de abil. Nu mă laud, e un fapt pe care și tu poți să-l confirmi. N-am încredere în nimeni..., nici măcar în bancheri. Ochii nu-mi mai sunt așa de buni și e cam greu să verific conturile. Dar am o memorie extraordinară. M-am antrenat ca să pot ține minte cifrele și ți-aș fi spus cu aproximație de cîțiva șilingi exact cifrele pe care mi le-ai dat.

Se opri, căutînd prin ochelarii groși în direcția omului care ședea de cealaltă parte a biroului.

— Nu ești speculant sau jucător?

— Nu, domnule Lyne, nu sunt.

Pauză.

— Hmm! Idiotul de Binny îmi citea acum citeva zile povestea unui bancher care a șters-o, luînd cu el o sumă considerabilă de bani. Mărturisesc că nu m-am simțit prea bine. Am mai fost eu jefuit și înainte.

— Nu sunteți prea politicos, domnule Lyne.

— Nici nu încerc să fiu politicos, îl regezi bătrînul. Îți spun numai ce mi s-a-ntîmplat. Am avut un nemernic de servitor, unul Tickler. Ăla care s-a curățat...

Începu o poveste lungă fără cap și fără coadă despre măruntele furtișaguri ale necinstitului său servitor și omul care-și spunea Moran ascultă răbdător. Răsuflă ușurat cînd, după ce strînse mîna slabă și fără vlagă, ușa din Naylors Crescent no. 17 se închise în urma lui.

— Pfui! spuse el. Avea obiceiul să-și exprime gîndurile cu voce tare. N-aș mai vrea să trec prin așa ceva nici pentru o groază de bani.

Binny, chemat din cotloanele lui de clopoțel, veni să constate că musafirul plecase.

— Cum ți se pare? Are o mutră cinstită?

Binny medită profund.

— O față acolo, spuse vag, și bătrînul pufni.

— Strînge astea de la micul dejun. Cine mai vine-n vizită?

Binny se gîndi intens.

— Un om pe nume Dornford, domnule.

— Un domn pe nume Dornford, îl corectă stăpînul său. Îmi datorează bani, deci e un domn. La ce oră?

— Pe la opt, domnule.

Lyne îl concedie dintr-o mișcare.

La trei după-amiază ieși cu un tropăit mărunt și nesigur din salon, învelit în paltonul gros cu pelerină, cu pălăria lui moale pe cap și se lăsă, cu bombăneli, așezat în căruciorul său de invalid, care fu împins cu greutate pînă în stradă; apoi, cu și mai mare greutate, în susul pantei domoale spre parc și spre grădinile particulare în care intrau numai proprietarii din Naylors Crescent și din alte străduțe învecinate. Aici rămînea la umbra unui copac, în timp ce Binny, cocoțat incomod pe un scaun pliant, îi citea cu o voce monotonă întîmplările zilei.

Bătrînul îl întrerupse numai o dată.

— La cît vine domnul Dornford?

— La opt, domnule, spuse Binny.

Lyne dădu din cap și își împinse ochelarii fumurii mai sus pe nas, după care își împreună mîinile înmănușate peste pătura care-i proteja picioarele de adierile întîmplătoare de vînt.

— Să fii acolo cînd vine, m-auzi? Un tip șmecher — periculos. Auzi, Binny?

— Da, domnule.

— Atunci de ce nu răspunzi? Citește mai departe porcăriile alea.

Binny se supuse și continuă cu mari delicii relatarea ultimei crime londoneze. Binny era, în abstract, un mare pasionat al crimelor.

CAPITOLUL ȘASE

Jules Barley merită atenție tocmai fiindcă joacă un rol atît de mic; dar deoarece rolul acesta mic a fost deajuns să trimită un om la spînzurătoare, merită să-l descriem: un tînăr rotofei, cu o față măslinie și cu părul pieptănat cu grijă, întotdeauna îmbrăcat de parcă s-ar fi dus la o nuntă.

Era un fel de atașat la o legație sud-americană, în linii mari un mercenar al diplomației. În țări mai puțin tolerante, i s-ar fi dat pașaportul cu extremă politețe, iar plecarea sa din Southampton ar fi fost urmărită de un detectiv plictisit a cărui treabă e supravegherea îmbarcării excentricilor.

Avea întotdeauna un aer important și absorbit; acum, mai mult ca oricînd, așa cum stătea lîngă geamul mare ce dădea spre strada St. James, ciupindu-și gînditor mustăcioara neagră și vorbind, cu un accent aproape imperceptibil, cu Jerry Dornford.

Toată lumea-l cunoștea și-l simpatiza pe Jerry, al cărui celălalt nume era Gerald. Avea toate calitățile care-l fac pe un pierdevară să fie îndrăgit de cei cu bani. Era, desigur, membru al clubului Snell, ca și Jules. Era, într-adevăr, membru al tuturor cluburilor selecte de gentlemeni. Își plătea cotizația, nu elibera cecuri care nu erau onorate, nu fusese niciodată urmărit în justiție pentru faliment. Un bărbat înalt, ușor aplecat de spate, păr castaniu rărit spre creștet, ochii adînc înfuadați în orbite, care zîmbeau pe o față îngustă, obosită.

Jerry trăise repede. Puțini creditori puteau ține pasul cu el. Fusese mereu complice, iar și iar complice, la cîte ceva, era burlac și locuia într-un mic apartament din strada Half-Moon, unde dădea mici petreceri — foarte mici. Își păstra calitatea de membru al cluburilor selecte de curse — agenții de pariuri trăiau cu speranța că într-o zi își vor încheia socotelile cu el. Avea anumite rude bogate care în mod sigur erau pe moarte, dar nu era tot atît de sigur că își vor lăsa averea dezmățatului fiu a lui Sir George Dornford. Pe de altă parte însă, de ce nu i-ar fi lăsat-o?

Acum avea o disperată nevoie de bani. Jules știa cît de disperată; aveau puține secrete unul față de celălalt. Ori de cîte ori mica reuniune din strada Half-Moon era alcătuită din patru, Jules era al treilea.

— Cum îl cheamă pe individ?

— Hervey Lyne.

— Hervey Lyne? Da, îl știu. Un om ciudat... apoi aducîndu-și aminte: Cînd bunul meu tată era Secretarul Legației, a împrumutat bani de la Lyne. Dar crezusem că s-a retras din afaceri. A fost cămătar, nu-i așa?

Buzele lui Jerry se strîmbară într-un zîmbet răutăcios.

— Financiar, spuse laconic. Da, s-a retras. Îi datoram de ani de zile trei mii; acum s-au făcut patru. Mai era, desigur, o șansă ca văduva să-mi lase o sumă, dar zgripțuroaica a lăsat-o celeilalte ramuri a familiei.

— Și te strînge cu ușa?

Jerry își încleștă fălcile.

— Da, spuse scurt. Mai precis, mă scoate falit în instanță și n-am cum să-l împiedic. Toată viața m-am ferit de Carey Street. Am mai trecut eu prin perioade negre, dar întotdeauna a apărut ceva la țanc.

Urmă o tăcere lungă și apăsătoare. Jules — mai avea un nume, dar nimeni nu și-l amintea — se trăgea și mai des de mustață.

— Două mii... ar stopa acțiunea, nu? Păi, de ce nu? Nimic nu ne împiedică. Nu-ți spun, ca ăia din povestirile de aventuri, să te duci la Statul Major să le furi planurile. Dar vreau ceva, pentru un domn care lucrează pe mîna prietenului tău aici de față. Mie mi se pare o sumă prea mare pentru un lucru atît de mic. Desigur, eu n-am să-i spun asta domnului meu. Dacă el vrea să fie extravagant, iar prietenul meu va profita... atunci, de ce nu?

Jerry Dornford făcu o grimasă de dezgust înspre stradă. Cînd i se cerea să lucreze pentru bani nu uita niciodată că era un gentleman — era cam scîrbos ceea ce i se cerea acum, dar fusese el pus în situații și mai dificile. Recursese, de fapt, la toate soluțiile pentru a ieși basma curată, în afara sinuciderii.

— Oricum, nu sunt chiar atît de sigur că se poate, spuse el.

Doi bărbați intrară în fumoar. Ridică rapid privirea și-i recunoscu pe amîndoi, dar numai unul din ei îl interesa în mod special.

— Asta-i destinul, spuse el.

— Cine-s? întrebă Jules.

Îl știa pe al doilea din ei, care era membru al clubului, dar primul, de vîrstă mijlocie, plinuț, blond, îi era total necunoscut.

— Ala-i bancherul meu. Întîmplător e și bancherul lui Lyne, îl cheamă Moran, așa-i place să-și spună. Cam țărănist.

Jules aruncă o privire rapidă în direcția celor doi, care tocmai se așezau la masă.

— O împușcătură magistrală. L-am văzut cu ochii mei la Bisley. Eram acolo cu unul din generalii noștri, urmărind tragerea.

Își întoarse ochii negri spre Jerry.

— Ei, amice?

Jerry respiră adînc pe nas și clătină din cap.

— Trebuie să mă mai gîndesc, spuse el. E groaznic să faci așa ceva.

— Mai groaznic e să fii declarat falit, amice, spuse Jules cu vocea sa catifelată. Demisia din toate cluburile... Bietul Jerry, cine-ar fi zis? Ajungi în tagma lui Mike Hennessey. Și doar nu vrei așa ceva?

— De ce Mike Hennessey? întrebă Jerry repede, și celălalt rise.

— O simplă asociație de idei. Mergi des la Sheridan, nu? Nu te condamn... foarte drăguță fata.

Dădu din cap.

— Asociație de idei, ai? Și lui Allenby îi place domnișoara. Straniu cum se potrivesc toate, ca piesele unui mozaic. Mai gîndește-te, dragul meu Jerry, și sună-mă în Grosvenor.

Pocni din degete către chelner, își puse inițialele pe un jeton și o luă încet spre ușă, cu Jerry după el. Trebuiau să treacă pe lîngă Moran și pe lîngă prietenul său; cu fața-i jovială, de fanfaron, Moran privi în sus, dădu din cap cu o bună dispoziție nepăsătoare și-l apucă pe Jerry de mînecă.

— Aș vrea să ne întîlnim o dată săptămîna asta, dacă nu ești ocupat, Jerry.

Jerry nu uita niciodată că era membru al clubului Snell și, deci, un gentleman. Nu uita niciodată că d-l Leo Moran era un fel de funcționar de bancă înnobilat, care probabil își desăvîrșise educația pe banii statului; și, știind toate acestea, se simțea ofensat de acel „Jerry". Iritarea-i era sporită și de faptul că știa de ce vrea d-l Moran să-l întîlnească. Era revoltător că nu mai puteai lua masa la clubul tău fără să fii bătut la cap de indivizi din ăștia.

Își trase mîneca prinsă între degetul mare și arătătorul lui Moran.

— Bine, spuse.

Ar fi fost mai dur dacă omul n-ar fi venit ca invitat la club și, mai ales, dacă n-ar fi stat în puterea lui Moran să-i facă neplăceri foarte mari d-lui Gerald Dornford.

În timp ce el și Jules coborau scările, însă...

— Porcul! Cine l-a mai adus și pe ăsta la club? Snell nu mai e de suportat!

Jules, care avea o slăbiciune pentru însușirile rococo ale operei italiene, fredona o arie favorită din Puccini. Zîmbi și clătină din cap.

— E nevoie de tot felul de oameni ca să faci o lume, prietene, spuse el sentențios.

Îndepărtă cu un bobîrnac o scamă imaginară de pe mîneca paltonului impecabil, îl bătu pe Jerry pe braț ca și cum ar fi fost un copil și o luă legănîndu-se pe strada St. James, spre misterioasa-i Legație.

Jerry Dornford şovăi o clipă în loc, apoi se îndreptă încet spre palat. Era la strîmtoare, la mare strîmtoare, şi nu-i va fi deloc uşor să iasă basma curată.

Dînd ascultare unui impuls, chemă un taxi care-l duse pînă aproape de Queen's Gate; acolo se dădu jos, plăti şi o luă mai departe pe jos.

Dick Allenby locuia într-o clădire mare, împărţită în apartamente. Nu aveau portar la intrare, iar ascensorul care-l duse la etajul patru era automat. Bătu la uşa garsonierei lui Dick — garsonieră fusese pe vremuri, înainte ca Dick Allenby s-o transforme în atelier. Nu primi nici un răspuns, apăsă pe clanţă şi intră. Camera era goală. Era clar că fusese de curînd vizitată, căci pe o masă se aflau vreo şase sticle goale de bere, deşi nu se vedea decît o halbă din care se băuse. Dacă l-ar fi cunoscut pe Surefoot Smith, ar fi redus în minte numărul de vizitatori la unul singur.

— Eşti aici, Allenby? strigă el.

Nici un răspuns. Traversă încăperea pînă la masa pe care stătea cutia ciudată de oţel, pe care o ridică. Spre uşurarea sa, constată că poate s-o ducă fără efort. O puse jos şi se duse la uşă. Cheia era pe dinăuntru; o scoase şi o examină atent. Dacă ar fi fost un expert, ar fi avut la el ceară pentru amprentă. În situaţia dată, cunoştinţele sale tehnice îi veniră în ajutor — intenţionase cîndva să devină inginer.

Ascultă atent; nu se auzea liftul. Ştia că Dick avea dormitorul cu un etaj mai sus şi probabil acum era acolo. Dornford făcu la repezeală o schiţă pe dosul unui plic — la repezeală, dar corect. Măsură din ochi lăţimea cheii, notă ceva şi o puse la loc, căci ajunsese pînă la el zgomotul unor paşi care coborau.

Cînd intră, Dick îl găsi uitîndu-se la sticlele goale.

— Bună, Dornford! Nu prea avea un ton binevoitor. Voiai să mă vezi?

Jerry zîmbi.

— Mă plictiseam. M-am gîndit să vin să văd şi eu cum arată un inventator. Apropo, te-am văzut cu o seară în urmă la teatru — drăguţă fată. Cu mine a fost a naibii de aspră, o singură dată cînd am intrat şi eu în vorbă cu ea.

Dick îl privi drept în faţă.

— Şi eu am să fiu al naibii de aspru data viitoare cînd mai intri în vorbă cu ea.

Jerry Dornford chicoti.

— Chiar aşa, hai? Apropo, îi fac o vizită bătrînului diseară. Să-i transmit urările tale călduroase?

— Ar prefera să-i transmiţi ceva mai substanţial, răspunse Dick cu răceală.

Fusese o săgeată trasă la întîmplare, dar nimeri drept la ţintă. Gerald cel imperturbabil tresări.

Ciudat era că pînă atunci Dick Allenby nu-şi dăduse seama cît de mult îi displăcea omului acesta.

— De ce atîta înverşunare din senin? În fond, n-am nimic cu fata asta a ta. Un bibelou nostim: actriţă aşa şi-aşa, dar fată bună. Nu prea se ajunge departe cu teatrul la Londra ...

— Dacă vorbeşti de domnişoara Lane, punem punct discuţiei aici, spuse Dick; apoi, tăios: Ce cauţi aici? Cu înverşunarea ai nimerit-o, dar nu-i chiar aşa din senin, dacă-mi permiţi. Nu-mi amintesc să fi fost niciodată prieteni la cataramă.

— Am fost în acelaşi regiment, bătrîne — camarazi şi toate celelalte, cataramă, spuse Jerry impertinent. Dumnezeule! Parcă nici n-au trecut doişpe ani.

Dick deschise uşa şi rămase nemişcat lîngă ea.

— Eşti nedorit aici. Nu vreau să mai am de-a face cu tine. Dacă te întîlneşti cu unchiul meu diseară, poţi să-i şi spui: va fi un punct în favoarea mea.

Jerry Dornford zîmbi. Avea pielea groasă, deşi era foarte sensibil în alte privinţe, mai neînsemnate.

— Presupun că-l cunoşteai pe Tickler ăsta care-a fost omorît noaptea trecută? începu el.

— N-avem ce discuta despre aşa ceva, spuse Dick.

Ieşi din cameră, îi deschise uşa liftului şi trînti apoi grilajul după el. Se înfurie pe el însuşi după aceea fiindcă îşi pierduse stăpînirea de sine, dar nici nu-şi dădea seama cît îl scotea din sărite Jerry Dornford. Ura concepţia despre viaţă a lui Jerry, filozofia lui, instabilitatea codului său moral. Îşi aminti de extraordinara dexteritate de cartofor a lui Jerry şi de un subaltern care preferase să înfrunte moartea decît consecinţele unei nopţi de joc.

După ce auzi ascensorul oprindu-se la parter, deschise fereastra atelierului să se aerisească — un gest extravagant, dar care exprima exact ceea ce gîndea despre musafirul său.

CAPITOLUL ŞAPTE

Banca era închisă şi d-l Moran plecase cînd veni Surefoot Smith pentru anchetă.

Surefoot cunoştea aproape pe toţi cei care însemnau ceva în Londra. Fără îndoială că mulţi dintre aceştia ar fi rămas profund şocaţi dacă ar fi ştiut ce informaţii complete deţinea asupra vieţii lor personale. Este adevărat că aproape fiecare bărbat sau femeie din orice comunitate civilizată ascunde numai pentru el, sau ea, o faptă reprobabi-

lă. Se poate nici să nu fi încălcat legea, și cu toate astea vinovăția să le apese conștiința; și tocmai cunoașterea acestei psihologii constituie un ajutor neprețuit pentru agenții de urmărire.

Cel mai scurt drum spre Parkview Terrace îi conduse pașii pe la capătul străzii Naylors Crescent. Uitîndu-se în josul străzii, văzu un om venind spre el și se opri. Îl știa pe Binny mare flecar și pasionat de povești și scandaluri, dintre care majoritatea nu aveau nici o bază. În subconștientul său, însă, nu-l putea despărți pe servitorul lui Hervey Lyne de stăpînul lui. Cu ani în urmă, Surefoot Smith fusese șeful poliției din acest cartier și avea, atunci ca și acum, o memorie formidabilă.

— Bună ziua, domnule Smith.

Binny își ridică melonul cu boruri late și avu un moment de ezitare:

— Pot să vă întreb ceva, domnule? Aveți noutăți?

— Spuneai că l-ai cunoscut pe acest Tickler?

Binny clătină din cap.

— O simplă cunoștință. A fost predecesorul meu.

— Eu n-aș folosi acest cuvînt, spuse Surefoot morocănos. Vrei să spui că el avea înainte slujba ta, nu-i așa? Și după ce Binny confirmă din cap: Atunci de ce n-ai spus așa? N-ai lucrat înainte și la Moran?

Binny zîmbi.

— Am lucrat pentru tot felul de domni, spuse el. Am fost valetul Lordului Frenley...

— Nu vreau biografia familiei, spuse Surefoot Smith. Ce fel de om e Moran? Bun — generos? Mînă largă?

Binny medită asupra problemei de parcă toată viața lui ar fi depins de răspuns.

— Era un domn foarte cumsecade. N-am stat la el decît șase luni. Locuiește imediat după colț, înspre parc. De fapt, din grădini se vede casa.

— Un om liniștit? întrebă Surefoot.

— Nu l-am auzit făcînd prea mult zgomot..., începu Binny.

— Cînd spun „liniștit", explică Surefoot Smith cu exasperare, vreau să spun, umblă brambura? Femei, vin și cîntec — știi tu ce vreau să zic. Presupun că ți-a mai spus maică-ta cîte ceva cînd erai tînăr?

— Nu-mi amintesc de mama, spuse Binny. Nu, domnule, nu pot să spun că domnul Moran umbla brambura. Mai dădea petreceri — doamne și domni de la teatru... dar a renunțat după ce și-a pierdut banii.

Ochii lui Surefoot se îngustară.

— Pierdut banii? E funcționar de bancă, nu? Avea bani de pierdut?

— Erau banii lui, domnule. Binny era tulburat și se grăbi să dreagă o impresie greșită: De aceea l-am părăsit. Avea ceva acțiuni la o bancă — nu la a lui; alta — care s-a dus pe copcă. Vreau să spun...

— Nu-mi explica tu mie ce-nseamnă „dus pe copcă". Știu și singur, spuse Surefoot. Dădea petreceri cu actori, cu celebrul zi-i pe nume? Cu băuturi și tot tacimul?

Binny nu-i putea spune nimic. Privea îngrijorat în stînga și-n dreapta, ca și cum ar fi căutat o cale de scăpare.

— Te grăbești? întrebă detectivul.

— Faza cea mare urmează peste zece minute; nu vreau s-o pierd.

Surefoot nu se lăsă impresionat.

— Și-acum despre Tickler. A lucrat vreodată la Moran?

Biny se gîndi și clătină din cap.

— Nu, domnule, cred că lucra la domnul Lyne cînd eu eram la domnul Moran, dar nu sunt sigur. Apoi, ca și cum și-ar fi amintit brusc: Vorbește la radio diseară.

Surefoot rămase trăznit:

— Cine?

— Domnul Moran. Despre economie sau așa ceva. Vorbește deseori despre finanțe și treburi din astea — ține regulat conferințe.

Pe Surefoot Smith nu-l prea interesau conferințele. Mai puse cîteva întrebări în legătură cu nefericitul Tickler și-și văzu apoi de drum.

Parkview Terrace era un cvartal de clădiri aristocratice care suferiseră rușinea de a fi preschimbate în apartamente. Leo Moran locuia la ultimul etaj și, după cum îl informă servitorul pe Surefoot, era acasă. De fapt, se îmbrăca pentru cină. Fu introdus într-un salon mare și elegant, mobilat scump și cu oarecare gust. Două ferestre mari dădeau spre Regent's Park și spre Canal, dar finețea interiorului fu cea care-i reținu atenția lui Surefoot.

Cunoștea situația financiară a directorilor administrativi de bănci; putea spune cu aproximație de cîteva lire ce salar aveau; și era cam surprins să vadă că un director cu un salar fie chiar și de două mii cinci sute de lire, locuia într-un apartament în care intraseră cel puțin opt sute de mii și în care se etala un lux la care oamenii din categoria sa ajung foarte rar.

Un covor persan acoperea toată suprafața camerei; candelabrul de cristal era în mod cert o piesă de mare finețe, un unicat. Mai era și o canapea enormă de piele („cinci sute" notă Smith în cap); într-o casetă de sticlă, iluminată, se aflau cîteva miniaturi splendide, iar în alta, delicate figurine de jad, dintre care unele trebuie că valorau o sumă considerabilă.

Surefoot nu se pricepea la pictură, dar își dădea seama că multe din tablouri erau de valoare.

Pe cînd studia salonul, auzi pași în spatele lui și, cînd se întoarse, îl văzu pe proprietarul apartamentului. D-l Leo Moran era

pe jumătate îmbrăcat de seară și purta un halat de mătase peste cămașă.

— Bună, Smith! Nu prea vii des pe-aici. Ia loc și bea ceva. Sună din clopoțel. Bere, nu?

— Da, bere, spuse Surefoot cu însuflețire. E frumos la dumneata, domnule Moran.

— Nu-i rău, spuse celălalt neglijent. Arătă spre un tablou. Ăla-i un Sisley. Tata a dat trei mii pe el și astăzi valorează probabil șase mii.

— Tatăl dumitale era înstărit, nu-i așa, domnule Moran?

Moran ridică repede ochii spre el.

— Avea bani. Dar de ce întrebi? Doar nu-ți imaginezi că aș fi putut mobila astfel apartamentul cu două mii cinci sute pe an, nu? Ochii-i sclipiră. Sau îți trece prin cap că toate provin din cîștiguri ilicite — bani ciupiți de la bancă?

— Sper, spuse Surefoot grav, că n-o să-mi intre niciodată o asemenea idee în cap.

— Bere, spuse d-l Leo Moran, adresîndu-se omului apărut în prag. Ai venit cu un scop, nu-i așa? Cere?

Surefoot își țuguie buzele gînditor.

— Întreprind o anchetă în legătură cu Tickler ăsta...

— Tipul care a fost ucis. Dacă-l cunosc, vrei să spui? Sigur că da! Tipul era o pacoste. Nu ieșeam niciodată din casă fără să-l găsesc pe marginea trotuarului, vrînd să-mi spună ceva sau să-mi vîndă ceva... n-am aflat niciodată care din două.

Avea un fel de-a vorbi foarte rapid. Smith n-ar fi spus că-i vocea unui domn. Într-adevăr, multe la Leo Moran îi trădau originea sa din popor. Avusese o viață aventuroasă. Era trecut prin multe, lucrase la o mină de cupru în Midlands, avusese vreo duzină de ocupații înainte de a ajunge la finanțe. Un diamant neșlefuit, cu o voce din cînd în cînd neșlefuită; mai adesea însă, suavă, căci avea calmul și prestanța pe care le conferă autoritatea și averea. Uneori vocea i se înăsprea pînă la vulgaritate și atunci grosolănia ieșea și mai mult în evidență. Pe acest ton întrebă:

— Crezi că eu l-am ucis?

Surefoot zîmbi — fie la absurditatea întrebării, fie la apariția unei sticle mari de bere și a halbei, Moran nu-și dădea seama.

— O cunoști pe domnișoara Lane, nu-i așa?

— Vag. Tonul lui Moran era rece.

— Drăguță fată — noroc! Surefoot ridică paharul și-i dădu pe gît conținutul dintr-o sorbitură. Bună bere, pe toți sfinții! Îmi amintesc de vremurile în care puteai găsi cea mai bună bere din lume cu cinci pence halba.

Oftă adînc și încercă să mai stoarcă ceva din sticlă, fără succes.

Moran puse iar mîna pe clopoțel.

— De ce mă întrebi de domnișoara Lane?

— Știam că te interesează teatrul.

— Încă o bere pentru domnul Smith, spuse Moran cînd apăru iar valetul. Ce înțelegi prin teatru?

— Dădeai petreceri pe vremuri, nu-i așa?

Bancherul dădu din cap.

— Cu ani în urmă, în zilele bune. De ce?

— Mă întrebam numai, spuse Smith vag.

Gazda se plimba în sus și-n jos cu mîinile înfundate în buzunarele de mătase ale halatului.

— De ce naiba ai venit, Smith? Nu ești omul care să bată apa-n piuă punînd întrebări tîmpite. Faci vreo legătură între mine și crima asta absurdă — uciderea unui biet șobolan de canal pe care abia dacă-l știam din vedere?

Surefoot clătină din cap:

— E plauzibilă? murmură el.

Apoi sosi berea și îngrijorarea lui Moran păru să se spulbere.

— Păi, cel puțin spune-mi cît de strînsă ar putea fi această legătură — sau nici n-ai venit pentru crimă? Haide, dragul meu, nu mai fi așa de misterios!

Surefoot își șterse mustața, se ridică de pe scaun și-și potrivi cravata oribilă, roz, în fața unei vechi oglinzi venețiene.

— Am să-ți spun cît de strînsă, dar așa, de la om la om, spuse el. Am primit o anonimă. Nici o bătaie de cap să aflăm de la cine. A fost trimisă de proprietăreasă lui Tickler, și se pare că atunci cînd era bine băut, ceea ce se-ntîmpla zilnic, uneori și de două ori pe zi, vorbea cu buna femeie despre dumneata.

— Despre mine! spuse celălalt repede. Dar nici nu mă cunoștea.

— Mulți vorbesc despre alții pe care nici nu-i cunosc, începu Smith. E publicitatea...

— Aiureli! Eu nu sunt o personalitate publică. Sunt un biet directoraș de bancă, și încă unul care urăște problemele financiare și și-ar da averea, dacă ar avea-o, ca să poată lua toate registrele de la bancă să le ardă în Regent's Park, să-i îmbete pe toți funcționarii și să deschidă larg ușa tuturor șarlatanilor din Londra, transformînd toată hardughia într-un club de noapte!

Holbîndu-se la el cu gura căscată, sincer uluit de această confesiune, Smith surprinse pe fața aceea uneori jovială o expresie pe care n-o mai văzuse niciodată: o anumită duritate; iar în voce îi simțea vibrînd o furie ascunsă.

— Aproape m-au dat afară odată fiindcă m-am ținut de speculații, continuă Moran. Sunt un jucător; totdeauna mi-a plăcut să joc. Dacă m-ar fi dat afară atunci, aș fi fost ruinat. A trebuit să mă tîrăsc în patru labe în fața directorilor ca să mă tolereze în sluj-

bă. Conduceam o sucursală din Chalk Farm pe atunci și a trebuit să mă prefac că „Banca de Nord și de Sud" mi se pare sacrosanctă, că directorii sunt niște dumnezei; și ori de cîte ori am încercat să fac niște bani ca să scap din toată afacerea, cursul pe piață scădea...! Pocni din degete. Nu-l prea cunosc pe Tickler. N-am nici cea mai mică idee de ce vorbea despre mine.

Surefoot Smith își plimbă ochii în pălărie.

— Îl cunoști pe d-l Hervey Lyne? întrebă el.

— Da, e un client de-al nostru.

— L-ai văzut în ultimul timp?

O pauză, apoi:

— Nu. Nu l-am văzut de doi ani.

— Oho! spuse Surefoot Smith.

Spusese „Oho" fiindcă nu-i venise altceva în minte.

— Bine, mă duc. Îmi pare rău că te-am deranjat, dar știi și dumneata cum suntem noi ăștia de la Yard.

Îi întinse bancherului o mînă uriașă, dar Moran era atît de cufundat în gînduri încît nici n-o observă.

După ce închise ușa în urma vizitatorului, Moran se întoarse încet în camera sa și se așeză pe marginea patului. Șezu așa multă vreme, în cele din urmă se ridică, apoi, îndreptîndu-se spre un dulap de fier mascat în spatele unui tablou, îl deschise și scoase cîteva documente pe care le examină atent. Erau bilete de tren și de vapor; avea și pașaportul la îndemînă, iar de pașaport era prins cu o bandă elastică un teanc gros de bancnote de zece lire.

Închise la loc dulăpiorul, potrivi tabloul peste el și continuă cu îmbrăcatul. Era destul de tulburat. Vorba aruncată din întîmplare cu privire la Hervey Lyne îl zdruncinase.

CAPITOLUL OPT

Multe aparate de radio erau închise la ora zece în acea seară, în timpul emisiunii „Economia și sistemul nostru bancar", pentru a fi redeschise la zece și cincisprezece, la programul de muzică ușoară transmis de la Manchester.

Binny citi cu voce tare tot programul, pînă ajunse în sfîrșit la emisiunea de la ora 10.

— Moran. Ăsta-i tipul care-a fost la mine ieri? întrebă bătrînul.

— Da, domnule, spuse Binny.

— Sistemele bancare... bah! mîrîi bătrînul Lyne. Nu vreau s-aud. Înțelegi, Binny? — Nu vreau s-aud!

— Da, domnule, spuse Binny.

Cu mîini albe, noduroase, bătrînul bîjbîi pe suprafața mesei pînă găsi ceasul cu repetiție și apăsă de un buton.

— Ora șase. Adă-mi salata.

— M-am întîlnit azi cu polițistul acela, domnule — cu d-l Smith.

— Adă-mi salata!

Salata de pui constituia invariabil meniul la încheierea zilei. Binny îl servea, dar nu făcea nimic cum trebuie. Dacă vorbea, i se spunea să tacă; dacă se cufunda în tăcere, bătrînul Hervey îl ocăra că e prea ursuz.

Strînsese masa, pusese în fața stăpînului o cană cu ceai slab și tocmai voia să-l lase în amorțeala lui, cînd Lyne îl chemă înapoi.

— Ce-i cu Cassari Oils? întrebă el.

Trecuse atîta vreme de cînd Binny nu mai citise nimic despre fluctuația pieței pe-trolului, încît nu-i putu da nici o informație.

— Adu un ziar, dobitocule!

Binny plecă să caute un ziar de seară.

Era obiceiul lui să-i citească din ziare, dimineața și seara, oscilațiile acțiunilor industriale; o treabă plictisitoare, căci banii d-lui Lyne erau investiți în valori de prim ordin, ale unor firme renumite, asigurate, care arareori descriau pe grafic o oscilație de unghi mai mare de treizeci de secunde. Cassari Oils fusese una din greșelile sale. Acțiunile făcuseră parte dintr-un capital asigurat — ezitase multă vreme înainte de a le transfera în acest capital mai stabil. Cei doi ani cît le deținuse fuseseră pentru el o tortură, căci prețurile urcau și coborau ca flacăra unui foc de paie, nestabilizîndu-se pe o perioadă mai lungă de o săptămînă.

Binny reveni cu ziarul și citi pasajul, la care bătrînul răspunse cu un mormăit.

— Dacă ar mai fi crescut, aș fi dat banca în judecată. Bestia aia de Moran m-a sfătuit să le vînd.

— Au crescut, domnule? întrebă Binny curios.

— Vezi-ți de treaba ta! i-o reteză celălalt.

Hervey Lyne stătea adesea punîndu-și întrebări și frămîntîndu-se pe tema acțiunilor Cassari Oils. Acestea constituiau părți sociale ale membrului fondator al societății și nu era ușor nici să ajungi la ele, dar nici să le vinzi. Gîndul că s-ar putea să fi dat cu piciorul unei averi, pe baza sfaturilor unui bancher conservator, și că atunci cînd administrarea unei părți de avere va trece în mîinile lui Mary Lane va avea de dat socoteală — fapt cu totul improbabil — constituia pentru el un coșmar. Chinurile îi fuseseră redeșteptate în ziua aceea de cele citite de Binny în ziarul de dimineață, în legătură cu descoperirea zăcămintelor de petrol din Asia.

În cursul anilor strînsese o mulțime de date asupra zăcămîntului Cassari, majoritatea nu prea îmbucurătoare pentru cei care aveau bani investiți acolo. Îi dădu dispoziție lui

Binny să dezgroape toate articolele și rapoartele, promițîndu-și o seară exasperantă.

Ceasurile opt îi aduseră un musafir, venit fără tragere de inimă și care făcuse repetiții pentru toate scuzele posibile. Avea senzația că, fiind ultimul dintre datornicii bătrînului, era ca un șoricel în ghearele unui motan parșiv care nu ucide de la început; și aici, într-o oarecare măsură, avea dreptate.

Hervey Lyne îl primi cu un rînjet intipărit pe față, o parodie a zîmbetului pe care-l afișase atîția ani de zile în asemenea ocazii.

— Luați loc, domnule Dornford, spuse el cu o voce pițigăiată. Binny, tu ieși afară!

— Binny nu-i aici, domnule Lyne.

— Ascultă la ușă — întotdeauna ascultă. Uitați-vă numai.

Dornford deschise ușa; nici urmă de servitorul astfel calomniat.

— Prin urmare așa! Lyne era din nou bătrînul afacerist, repetînd un discurs care făcea parte dintr-un ritual. Cu banii ăștia... trei mii șapte sute, mi se pare. Aveți de gînd să lichidați astă-seară?

— Din păcate nu pot lichida în seara asta, și nici în multe alte seri, spuse Jerry. De fapt nici nu există vreo perspectivă imediată de lichidare. Am luat măsuri să vă pot da un avans de patru sau cinci sute de lire...

— De la Isaac și Solomon, ai?

Jerry își blestemă prostia. Știa doar că toți cămătarii schimbau zilnic între ei listele celor care le cereau bani.

— Ei, bine, n-o să-i capeți, amice. Trebuie să faci rost de bani să plătești această datorie, sau te dau mîine pe mîna portăreilor.

Jerry se aștepta la așa ceva.

— Dar dacă aș face rost de două mii pînă la sfîrșitul săptămînii? spuse el. Îmi veți lăsa destul timp să găsesc și restul?

Spre propria sa surprindere, glasul îi suna răgușit — imperturbabilul Jerry, care făcuse față cu sînge rece atîtor situații critice, era uimitor de tulburat în aceasta, cea mai critică dintre toate.

— Dacă poți face rost de două mii, poți și de trei mii șapte sute, explodă bătrînul. O săptămînă? Nu ți-aș da nici o zi — și de unde o să iei două mii?

Jerry tuși ca să-și dreagă vocea.

— Un prieten de-al meu...

— Asta din capul locului e o minciună, domnule Gerald Dornford, glăsui odioasa voce. Nu ai nici un prieten; cu toți ai terminat-o. Am să-ți spun eu acum ce-am să fac cu tine. Se aplecă peste masă, cu coatele pe mahonul lustruit, își savura momentul de triumf, redescoperind ceva din vechile senzații ale unei vieți din care-i mai rămăsese doar amintirea. Îți dau termen pînă mîine seară la șase. Banii jos aici — bătu energic în masă — sau te scot la faliment public!

Dacă vederea i-ar fi fost cît de cît mai bună și ar fi văzut expresia apărută pe fața lui Jerry, ar fi amuțit de spaimă. Dar, deși nu văzu nimic, simți efectul cuvintelor sale.

— Înțelegi, nu-i așa?

Parcă dispăruse ceva din inflexiunea de oțel a vocii.

— Înțeleg. Glasul lui Jerry era stins.

— Mîine mi-aduci banii și-ți dau polița. Un minut după ora șase, și o trimit portărelului.

— Dar trebuie să fiți de acord, domnule Lyne — în sfîrșit Jerry își recăpătase șirul cuvintelor — că două mii de lire nu sunt o sumă de lepădat.

— Asta rămîne de văzut, spuse bătrînul dînd din cap. Pînă una-alta, nu mai am nimic de adăugat.

Jerry se ridică; tremura de furie.

— Am eu în schimb ceva de zis, cămătar ramolit și blestemat. Era scuturat din cap pînă-n picioare de mînie. Vampir bătrîn, bestie ce ești! Mă scoți la faliment public, hai?

Hervey Lyne se sculase în picioare, cu mîna descărnată îndreptată spre ușă.

— Ieși afară! Vocea nu-i era decît cu ceva mai tare ca o șoaptă. Vampir... cămătar blestemat, așa? Binny... BINNY!

Binny veni împiedicîndu-se, de jos, din bucătărie.

— Dă-l afară — dă-l de-a dura — cu capul de pereți! țipă bătrînul.

Binny se uită la omul care-l depășea în înălțime cu un cap și doi umeri, și zîmbi șters.

— Ați face mai bine să plecați acum, domnule, zise el în șoaptă, și vă rog să nu dați atenție la ce spun eu.

Apoi mai tare, pe un ton agresiv:

— Ieși afară de-aici, ai înțeles? Deschise cu zgomot ușa de la stradă. Afară!

Își lovi palma cu pumnul și în tot acest timp îl implora din ochi pe musafir să-l ierte pentru impolitețe.

Cînd se întoarse, cămătarul ședea rezemat în scaun, epuizat.

— L-ai lovit? întrebă el slab.

— Dacă l-am lovit, domnule? Aproape mi-am rupt încheietura mîinii.

— Dar lui i-ai rupt mîna sau altceva? mîrîi Hervey, de loc interesat de vătămările pe care le-ar fi putut suferi servitorul.

— Va fi nevoie de doi doctori ca să-l pună pe picioare, spuse Binny.

Buzele subțiri ale bătrînului se răsfrînseră într-un rînjet.

— Am impresia că nici nu l-ai atins, vierme amărît! spuse el.

— Nu m-ați auzit cînd..., începu Binny, jignit.

— Ți-ai pelznit palmele una de alta! Mincinosule și prostule, credeai că n-o să-mi dau seama? Oi fi eu orb, dar urechi am. L-ai

lovit pe spărgătorul de noaptea trecută — sau cînd a fost? Nici nu l-ai auzit!

Binny clipi din ochi neajutorat. Cu două nopți în urmă cineva spărsese un geam din spatele casei și deschisese fereastra. Nu se știa dacă reușise să pătrundă în bucătărie. Bătrînul Hervey, cu somnul lui ușor, auzise zgomotul și venise în capul scărilor ca să strige după Binny, care locuia la subsol, lîngă bucătărie.

— L-ai lovit? L-ai auzit?

— Eu volam să chem poliția, începu Binny. E cel mai indicat lucru în asemenea cazuri...

— Ieși afară, răcni bătrînul. Legea! N-am nevoie să-mi tropăiască toți neciopliții prin casă... ieși afară, mi se face rău cînd te văd!

Binny ieși în grabă.

Timp de aproape două ore după aceea, bătrînul rămase vorbind singur, frîngîndu-și degetele; apoi, cînd ceasul bătu zece, se întoarse spre aparatul de radio de lîngă el și-l deschise. Imediat o voce îi urlă în urechi:

„Înainte de a trece la problema sistemelor bancare ale acestei țări, aș dori să spun cîteva cuvinte despre istoricul băncilor, din cele mai vechi timpuri..."

Hervey Lyne se instală să asculte. Avea auzul, după cum singur spusese, extrem de fin.

CAPITOLUL NOUĂ

Dick Allenby nu spunea niciodată că ar fi logodit, iar inelarul lui Mary Lane nu purta nici un semn al prezumtivului viitor. El aminti în treacăt acest fapt, pe cînd stătea în cabina ei, în pauza dintre ultimele două acte la Stîncile Destinului", și-i vorbea, prin perdeaua în spatele căreia ea se schimba.

— Am să-mi stric reputația, spuse el. Nimic nu dăunează mai mult reputației unui inventator decît să fie cunoscut de supraveghetorii de culise. Acuma mă lasă înăuntru fără probleme.

— Atunci n-ar trebui să vii așa des, spuse ea, ieșind de după perdea și așezîndu-se la masa de toaletă.

— N-o să spun acum că ești pentru mine chiar o chestiune de viață și de moarte, zise Dick, dar nici mult nu lipsește. Ești pentru mine mai de preț decît orice altceva pe lumea asta.

— Chiar și decît arma „Allenby"?

— Ei, na! zise el cu dispreț. Apropo, a venit azi la mine un inginer neamț care mi-a oferit din partea firmei Eckstein — ăștia-s ingineri babani la Essen — zece mii de lire pentru patent.

— Da' ce l-a apucat? întrebă ea obraznic.

— Asta mă-ntreb și eu, spuse Dick aprinzîndu-și o țigară interzisă. Nu, nu era băut — un tip destul de capabil și teribil de ager la minte. Mi-a spus că mă consideră unul din cei mai mari inventatori ai epocii noastre.

— Dragă, dar asta și ești, zise ea.

— Firește că sunt, spuse Dick vanitos. Dar în nemțește chestia suna așa de bine! Sincer să fiu, Mary, nici nu mă gîndeam că drăcia asta valorează atîta.

— Și o vinzi? Întorsese capul spre el.

Dick șovăia.

— Nu-s încă sigur, spuse el. Dar ideea acestei îmbogățiri colosale m-a dus cu gîndul la chestiunea inelarului tău lipsit de inel.

Ea se întoarse spre oglindă și-și tampona ușor fața cu un puf de pudră, clătinînd din cap.

— Am să fiu o actriță celebră, spuse ea.

— Ești o actriță celebră, spuse Dick leneș. Ai smuls o cerere în căsătorie de la un mare geniu.

Ea se întoarse în scaun.

— Știi de ce mi-e groază? întrebă ea.

— În afară de căsătorie, de nimic, aș zice.

— Nu, o singură posibilitate mă îngrozește. Vorbea foarte serios. Și aceea este ca unchiul tău să-mi lase mie toți banii.

El chicoti încet.

— Asta-i o grijă care nu mi-a tulburat niciodată somnul — dar cum de-ți veni așa?

Ea se uită la el, mușcîndu-și gînditoare buza.

— A spus odată ceva în genul ăsta și nu de mult m-am gîndit că tu îi ești atît de nesuferit încît pur și simplu s-ar putea să mi-i lase mie, or asta ar fi groaznic.

El o privi cu ochii mari.

— Pentru Dumnezeu, de ce? întrebă el.

— Atunci ar trebui să mă mărit cu tine, spuse ea.

— Pur și simplu de ciudă?

Ea clătină din cap.

— Nu; dar ar fi groaznic, nu-i așa, Dick?

— Cred că-ți faci probleme degeaba, zise el sec. Bătrînul mai degrabă i-ar lăsa cîinilor. Te-ntîlnești des cu el?

Ea-i povesti de vizita în Naylors Cresceut, dar nu era ceva nou pentru el.

Stăteau așa de vorbă, cînd se auzi o bătaie în ușă. Ea se ridică crezînd că-i băiatul venit s-o cheme în scenă; dar cînd bătaia în ușă se repetă și ea spuse „Intră", Leo Moran fu cel care apăru în ușă.

Îi acordă lui Dick un zîmbet afectat.

— În loc să-ți pierzi vremea pe aici, mai bine-ai sta acasă să asculți discursul meu epocal.

— Ai vorbit la radio, nu-i așa? zîmbi Dick. Se cere să te îmbraci de gală pentru așa ceva?

— Mă duc la un dineu.

De astă dată bătaia în ușă fu urmată de vocea cîntată a băiatului de scenă și Mary se grăbi să iasă. Era bucuroasă că scăpa: fără să știe din ce motiv, nu se simțea în largul ei în prezența d-lui Moran.

— Ai văzut spectacolul? îl întrebă Dick.

Moran dădu din cap.

— Păcatele mele, da, spuse el. E cea mai oribilă piesă din Londra. Mă întreb de ce o mai ține pe afiș bătrînul Mike. Trebuie că are un susținător foarte bogat.

— Ai auzit vreodată de Washington Wirth?

Nimic nu se clinti pe fața lui Moran.

— Nu, n-am auzit niciodată de el. Cine-i . . . vreun american?

— Ceva ieșit din comun, spuse Dick. Făceam o socoteală zilele astea; trebuie să fi pierdut deja zece mii de lire cu piesa asta deși nu are nici un motiv deosebit, după cîte știu, s-o mai țină pe afiș. Mary e singura femeie din distribuție la care merită să te uiți, și ea nu-i o prietenă de-a lui.

— Washington Wirth? Numele mi-e cunoscut. Moran își ridică privirea în tavan, peste capul lui Dick. Am auzit despre el sau i-am văzut numele pe undeva. Apropo, m-am întîlnit astă-seară cu un vechi prieten de-al tău, Surefoot Smith. Erai de față cînd a fost găsit nenorocitul ăla de Tickler, nu-i așa?

Dick aprobă din cap.

— Timpitul, m-a luat de parc'aș fi fost și eu complice.

— Dacă timpitul la care te referi este Surefoot Smith, pot să-ți spun că pe mine m-a tratat de parc'aș fi fost chiar criminalul, spuse Dick.

— L-ai servit cu o bere?

Leo Moran deschise ușa, se uită de-a lungul coridorului pustiu și apoi o închise încet la loc.

— Speram să te întîlnesc aici, Dick. Vreau să te rog ceva.

Dick rînji:

— Nimic nu mi-ar pica mai bine decît să tratez cu refuz un cogeamite bancher, spuse el.

— Nu fi timpit; n-are nimic de-a face cu banii. Numai că . . .

Se opri, părînd să-și aleagă cu foarte mare grijă cuvintele.

— S-ar putea să lipsesc din Londra vreo săptămînă sau două. Sunt hotărît să plec, vreau să mă duc la țară. Mă-ntreb dacă ai putea să-mi ridici scrisorile de-acasă și să le păstrezi pînă mă întorc.

— De ce să nu ți le trimit acolo? întrebă Dick mirat.

Leo Moran clătină din cap impacientat.

— Am eu un motiv anume. Nu vreau să mi se trimită acolo nimic. Servitorul meu își ia concediu, iar apartamentul rămîne în grija Dumnezeu știe cui. Ce zici, dacă-ți trimit cheia, n-ai putea să mai arunci din cînd în cînd o privire pe-acolo?

— Cînd pleci? întrebă Dick.

În privința asta, Moran ocoli un răspuns exact; nu știa dacă obligațiile de la bancă îi vor permite. Era destul de greu să fii șef de birou, deși avea un adjunct foarte capabil care ar fi putut prelua sarcinile în orice moment.

— Eu aș vrea să plec imediat, dar brutele astea din City parcă-s niște sfinți înțepeniți din icoane. Nici n-o să știi cît de sfinți pot fi oamenii pînă ce n-o să ai de-a face cu directorii de bănci, spuse el. Cînd te apropii de ei, poți să te pui în genunchi ori să stai și-n cap, că abia de catadicsesc să te bage-n seamă. Atunci, ne-am înțeles?

— Sigur, spuse Dick. Știi unde să-mi trimiți cheia. Și acum îți cer și eu un mic sfat, dacă tot ești aici.

Îi spuse de oferta ce i se făcuse în schimbul invenției. Nu fu nevoie să-i explice cum funcționează arma, căci Leo o văzuse și o încercase.

— Eu n-aș vinde-o pe de-a-ntregul. Aș prefera să iau jumătate din sumă și să-mi păstrez drepturile de inventator, spuse el după ce Dick își sfîrși povestea. Te-ntorci devreme acasă?

— Aproape imediat, spuse celălalt. Mary e invitată undeva.

— La domnul Wirth? întrebă Moran zîmbind.

— Credeam că n-ai auzit niciodată de el, spuse Dick.

— Mi-am amintit numele în timp ce vorbeam. El e cel care dă seratele astea. Mă ocupam și eu de chestii de-astea într-o vreme, ce mai potcoave de cai morți! Dar dacă tot mergi acasă, vin și eu cu tine să-mi mai reîmprospătez cunoștințele asupra remarcabilei tale invenții.

Leo Moran ar fi fost mult mai agreat dacă n-ar fi pus întotdeauna o doză de sarcasm chiar și în cea mai banală observație. Uneori Dick, care-l simpatiza destul de mult, avea impresia că se abătuse cîndva asupra lui o mare nenorocire; Căci, în ciuda bunei sale dispoziții, observațiile îi erau în general caustice. Și, mergînd amîndoi agale pe Strand, Dick îl iertă de tot pentru acest defect, căci Moran avea de spus o mulțime de lucruri despre Jerry Dornford.

— Asta da, pierde-vară! zicea Moran. N-aș putea spune de ce-l cred așa, pentru că, uite, nu mai departe decît mîine trebuie să ne întîlnim ca să discutăm treburi și afaceri de-ale lui cu banca.

Deși era o seară caldă, se lăsase o ceață care, pe măsură ce taxiul se apropia de parc, devenea tot mai deasă. Dar cînd trecură prin Knightsbridge ceața începu să se ridice.

— De fapt, spuse Dick, mă decizi să fac ceva ce-mi stătuse în minte toată seara să

fac, adică să mă duc acasă și să mă mai uit la pușcă. Ca un prost, am încărcat-o chiar înainte de a pleca de-acasă. Voiam să fac o experiență cu un glonte de nichel, să văd dacă poate perfora o placă de oțel și, idiotul de mine, am lăsat-o încărcată.

Ceața devenise iar atît de densă încît șoferul trebuia să conducă mașina lipită de bordură, și astfel ajunseră la casa în care-și avea Dick atelierul.

Micul ascensor era cufundat în întuneric și nici atunci cînd Dick răsuci comutatorul nu se aprinse vreo lumină. Din mers, el călcă pe ceva ce-i scrîșni sub talpă.

— Ce naiba o fi fost? întrebă Moran iritat.

Dick aprinse un chibrit. Văzu pe jos rămășițele unui bec ce evident fusese deșurubat din lift.

— Ciudat. E cam neglijent portarul nostru, spuse el și apăsă pe butonul care conducea liftul la ultimul etaj. Scoase o cheie și mai avu o surpriză, căci mai era o cheie în broască, atît de înțepenită că nu putea fi răsucită nici într-o parte nici în cealaltă.

Apăsă pe clanță; ușa cedă.

— Cineva se ține de șotii pe-aici, spuse el.

Aprinzînd lumina, înmărmuri fără grai. Masa pe care lăsase el arma era goală. Arma dispăruse.

CAPITOLUL ZECE

În cele din urmă îi reveni glasul.

— Măi, să fie-al ...!

Cine ar fi putut s-o ia? Era uluit, atît de uluit încît uită să se enerveze. Deschizînd ușa, examină cheia și cu ajutorul unui clește puternic, reuși s-o scoată. Era făcută la repezeală, grosolan, prost pilită, dar era clar că se potrivise și servise scopului, căci ușa era deschisă.

Doar cînd necunoscutul încercase să închidă ușa la loc și să-și ia cheia, aceasta nu mai răspunsese la comenzi.

Dick se apropie de locul în care stătuse arma și rămase așa, cu privirea ațintită la masă. Apoi izbucni în rîs.

— Bruta!

— E o mare pierdere pentru tine, nu-i așa? întrebă Moran.

Dick clătină din cap.

— Nu chiar. Toate planurile și specificațiile sunt în mîinile unui fabricant de prototipuri și din fericire am făcut cerere de patent provizoriu asupra caracteristicilor principale încă de acum trei zile.

Se uită fix la Moran.

— Întrebarea este, cine a luat-o?

Apoi, deodată, căscă gura.

— Dacă nu știe să umble cu ea și nu-i atent, ori se împușcă singur, ori pe vreun trecător nevinovat! spuse el. Mă întreb dacă știe cum se descarcă.

Își trase un scaun și se așeză, invitîndu-l și pe musafirul său să șadă.

— Presupun că ar trebui să anunțăm la poliție. Ei, dacă bătrînul Surefoot ar fi la Yard ...

Consultă o agendă și comunică un număr. După îndelungi parlamentări cu o fată bănuitoare de la centrala Scotland Yard-ului, i se dădu legătura cu Smith. În cîteva cuvinte îi explică ce se întîmplase.

— Vin și eu acolo. Mai lipsește ceva?

— Nu ... berea-i neatinsă, spuse Dick.

După ce puse jos receptorul se duse într-o mică debara și aduse tîrînd o ladă de lemn.

— Surefoot se va bucura; detestă știința. Nu face mutra asta, dragule... Surefoot e deștept. Credeam că berea are un efect vătămător asupra oamenilor, dar Surefoot este o uimitoare dovadă a contrariului. Nu-ți place?

— Nu ne leagă o pasiune prea aprinsă, spuse Moran. Își privi ceasul. Dacă nu te superi, te las singur cu necazul tău, Ghinion, ce să-i faci. Cel puțin era asigurată?

— Ai vorbit exact ca un bancher ce ești! spuse Dick. Nu, nu era, Leo, nu mi-am dat seama că sunt un geniu pînă acum — e ca-n romanele de aventuri. Îți închipui ce s-a-ntîmplat? Prietenul nostru a venit aici prin ceață, dar ca să fie absolut sigur că nu-l vede nimeni a luat becul de la lift, astfel că nu-l putea observa nimeni nici la coborîre. Ușa liftului e din zăbrele și dacă ar fi fost lumină l-ar fi putut vedea de la orice etaj, presupunînd că ar fi fost cine să-l vadă. Cred că avea o mașină afară; a pus arma în mașină și a șters-o. Ne-am încrucișat probabil.

— Cine știa că arma se află aici?

Dick se gîndi un timp.

— Mary știa; Jerry Dornfold știa — Dumnezeule!

Leo Moran zîmbi și clătină din cap.

— Jerry n-ar fi în stare, oricum; și nici n-ar ști unde s-o vîndă ...

Se opri brusc.

— L-am văzut ieri la Snell, cu nesuferitul ăla de Jules — tipul bănuit că ar fi fost implicat în sustragerea planurilor franceze de mobilizare.

Dick șovăi, apoi puse mîna pe cartea de telefon, găsi numărul dorit și-l formă. Suna ocupat. Încercă cinci minute mai tîrziu și auzi vocea lui Jerry.

— Alo, Dornford! La tine-i arma mea? întrebă Dick.

— A ta, ce? întrebă Jerry cu o voce egală.

— Mi-a spus cineva că te-a văzut ieșind de la mine astă-seară, cu ceva sub braț.

— Nici nu ți-am văzut blestemata de casă și nici n-am de gînd s-o mai văd după grosolănia ta de azi după-masă.

Clic!

Jerry Dornford îi închisese telefonul.

— Mă întreb, spuse Dick și încruntă din sprîncene în timp ce punea încet receptorul jos. Nu-mi vine să cred că el a făcut-o, deși de la el mă aștept la orice.

— Crezi că putea fi amicul neamț?

— Exclus! De ce să-mi fi oferit mai întîi bani? Mi-ar fi dat un avans chiar azi după-masă, dacă aș fi vrut eu. Nu, mai bine s-o lăsăm în seama bătrînului Surefoot.

— Atunci i-o lași lui de tot, spuse Leo și-și încheie paltonul.

Ajunse la ușă și se întoarse.

— Nu te-ai răzgîndit în privința scrisorilor mele, nu? Totul depinde de ce se va-ntîmpla mîine, cît de repede plec, și primul semn va fi cînd vei primi cheia.

— Unde pleci? întrebă Dick.

Leo clătină din cap.

— Asta-i singurul lucru pe care nu ți-l pot spune.

Șezînd singur, cu ochii țintă la masa goală, Dick Allenby începu abia atunci să realizeze gravitatea pierderii. Dar, deși cam perplex din cauza furtului, ultimul lucru la care s-ar fi așteptat, nu se simțea de fel distrus.

Încercă să dea de Mary prin telefon, dar se răzgîndi. Ar fi însemnat să fie egoist, să-i strice seara. Mai bine s-o ia din nou de la capăt. Lucra la planșetă, la un nou proiect, și deja concepuse o îmbunătățire față de vechiul model, cînd sosi Surefoot.

Ascultă pînă ce Dick îi descrise împrejurările întoarcerii sale acasă; examină cheia și păru mai interesat de urmele lăsate de menghină, urme pe care praful depus le făcea mai vizibile, decît de orice altceva.

— Nu, nu-i ceva ieșit din comun, spuse el după ce Dick îi povesti furtul. Se fură o duzină de invenții pe an... da, vreau să zic, prin spargere. Știu un inventator care lucra pentru o companie și care a lansat o nouă metodă de vînzare a aparatelor de fotografiat: i-au pătruns în casă și i-au furat planurile cu o săptămînă înainte de lansarea pe piață. Știu și alți inventatori care și-au pus polițiști de pază acasă zi și noapte.

Făcu turul camerei și începu să recapituleze datele cunoscute ale problemei.

— Omul care a luat-o era mai înalt decît tine. Arătă spre o masă de lîngă ușă, pe care domnea o oarecare dezordine. A pus arma acolo pînă a meșterit la broască, or masa aceea e mai înaltă decît asta. Purta mănuși: trebuie să fi pus mîna pe cilindrul ăsta, și nu sunt amprente pe el. Cine-a mai fost pe aici în ultima vreme?

Dick îi spuse.

— Domnul Gerald Dornford, așa? Nu cred c-ar avea curajul. Am avut ceva treabă cu el odată; avea un mic tripou în West End. M-aș putea ocupa de el, dar ar însemna să mă leg la cap fără să mă doară. Nu prea cred că merită să-l punem sub observație, spuse Surefoot. Ai de gînd să faci o declarație în presă? Or să scornească o poveste întreagă — „Furtul unei senzaționale invenții".

— N-aveam de gînd să fac așa o prostie.

— Văd că ești om cu scaun la cap, spuse Surefoot.

Privi neajutorat în jur. Dick arătă spre lada cu bere de sub masă.

— Într-un fel, fără să te jignesc, domnule Allenby, îmi pare bine s-o văd dusă. Toate invențiile astea noi vin atît de multe și de repede că nici nu le mai poți ține socoteala.

— Ceea ce-mi amintește, spuse Dick, că era încărcată.

Surefoot nu se arătă prea îngrijorat.

— Dacă va fi împușcat cineva, spuse el calm, vom afla cine a făcut-o.

Era mai puțin interesat de furt decît de uciderea lui Tickler.

— Este o enigmă pentru mine. Nu pot să-nțeleg. Nici nu m-ar durea capul dacă nu s-ar fi comis în taxi. Americanizarea asta a crimei britanice mă îngrijorează. Americanii ăștia au pus mîna pe comerțul cu mașini, au pus mîna și pe comerțul cu unelte; dacă vin încoace și acaparează și afacerile criminale, e de rău.

Se opri brusc, se aplecă și culese ceva de pe jos. Era un nasture de sidef de la o vestă.

— Așa ceva se întîmplă numai în cărți, spuse el întorcîndu-l de pe o față pe alta. Individul era în ținută de seară și ăsta i s-a rupt pe cînd căra arma. Ca indiciu, este la fel de util ca și cel oferit de bătrîna doamnă din orice carte polițistă, care a văzut un bărbat înalt, brunet într-o mașină mare, cenușie.

Se uită atent la nasture.

— Din ăștia găsești la aproape toate magazinele din Londra. Nici nu trebuie să-i cumperi... ți-i dau pe gratis.

Mai cercetă o dată podeaua dar nu găsi nimic nou.

— Îl bag totuși în buzunar, spuse el.

— S-ar putea să fie a lui Leo Moran, spuse Dick, amintindu-și. El purta o vestă albă. Am venit împreună.

Surefoot strîmbă din nas.

— La un grangur ca ăsta! Ar fi fost de diamant sau de safir. Doar e bancher. Nu, ăsta-i nasturele vreunui depunător amărît. Nu m-aș mira să aparțină chiar vreunui datornic. Dar de fapt, ce părere ai de domnul Moran?

Îl privi pe Dick scrutător.

— E un tip cumsecade; mie-mi place, spuse Dick.

— În unele momente mie nu-mi prea place, dar, în general vorbind, hai să zicem că da. Cine-i Sisley?

— Sisley? spuse Dick. Te referi la Alfred Sisley, pictorul?

Smith confirmă din cap.

— A, păi e un impresionist celebru.

— Scump? întrebă Surefoot.

— Foarte, spuse Dick. Picturile lui se vînd cu mii de lire.

Surefoot își frecă nasul cu nervozitate.

— Mă gîndeam eu c-așa-i... De fapt, așa mi-a spus și el. I-ai văzut casa? Arată ca și cum ar fi fost mobilată pentru regina din Saba, aia vestită, egipteanca. Covoare persane, abajururi de cristal.

— Despre apartamentul lui Moran vorbești? Da, e frumos. Dar are și el banii lui.

— Erau ai lui cînd i-a avut, în orice caz, spuse Smith sumbru și plecă lăsînd în urmă această afirmație criptică.

Plecase de la Scotland Yard fără tragere de inimă, căci tocmai se afla, în vizită la Londra, în această perioadă, unul pe nume John Kelly, Comisar-șef adjunct al poliției din Chicago și unul din primii detectivi ai Americii. La începutul serii Surefoot discutase cu el crima din Regent Street.

— Arată întocmai ca o „scoatere la plimbare", spuse Kelly, clătinînd din cap, dar am impresia că genul ăsta de crimă n-o să devină niciodată popular în țară la voi. În primul rînd, nu aveți „personalități" în lumea voastră interlopă și chiar dacă ați avea, poliția și guvernul vostru sunt necruțătoare cu atacurile gangsterești. Mai degrabă-mi mi-roase a crimă „de imitație". Răufăcători aveți și aici destui — dar eu cunosc numai un gangster englez adevărat. I se spunea Len londonezul. Înrăit individ — a răpus șase oameni înainte ca o bandă rivală să se ia după el și să-l pună pe fugă. Era născut în Anglia — dar din cîte-am putut afla n-a stat aici nici măcar cinci ani puși cap la cap.

Len londonezul era un tip „de interior" — se strecura în funcții de încredere și la prima ocazie golea conținutul seifului din birou.

— Pistolar iute de mînă și fără milă, spuse John; și precis nu i-ar fi dat cuiva o sută de lire și să uite să și-o ia înapoi dacă-l împușca.

Acum, că tot ieșise din casă în seara asta cețoasă, Surefoot se hotărî să stea de vorbă și cu un anumit polițist ulituc, și înainte de a pleca de la Yard aranjase să se întîlnească cu el la sediul de poliție de pe Marylebone Road. Îl găsi așteptînd în camera de gardă, mîndru nevoie mare că-și amintise singurul lucru pe care n-ar fi trebuit nici un moment să-l uite.

Surefoot Smith ascultă povestea cu mărunțelul pe care-l găsise șezînd pe treptele unui apartament din Baynes Mews și cu bețivul cîntăreț.

— E caraghios că am uitat tocmai asta... începu polițistul. Dar, în timp ce mă bărbieream azi dimineață, m-am gîndit...

— Nu-i deloc caraghios. Dacă ar fi, aș rîde. Mă vezi pe mine că rîd?

— Nu, domnule, admise polițistul.

— Nu-i caraghios, e tragic. Dacă ai fi fost un iepure din ăia în uniformă, ți-ai fi amintit ce trebuie să raportezi superiorului. Un biet iepuraș inofensiv, cu urechi pleoștite, s-ar fi dus ață la sergentul lui să-i spună: „Așa și așa și așa". Și dacă un iepuraș poate face asta, tu de ce n-ai putea?

Întrebarea nu avea răspuns, mai ales că tînărul polițist, uluit, nu era sigur dacă „iepuraș" are vreun înțeles esoteric deosebit.

— Și te mai lauzi, continuă Surefoot inexorabil, că te-ai gîndit — repet, gîndit — în timp ce te bărbiereai azi-dimineață — că trebuia să spui cuiva despre cele întîmplate. Folosești un aparat de ras cu lamă?

— Da, domnule, spuse polițistul.

— Atunci nu poți să-ți tai gîtul, ceea ce-i păcat, spuse Surefoot. Acum du-mă acolo și nu vorbi decît dacă te întreb. Nu te concediez, fiindcă nu răspund de poliția în uniformă. A fost un timp cînd răspundeam, spuse el cu grijă, dar în zilele acelea sergenții aveau cap.

CAPITOLUL UNSPREZECE

Polițistul, zdrobit, îl conduse la Baynes Mews și arătă spre ușa la care-l văzuse pe Tickler șezînd. Ușa nu cedă la insistențele lui Surefoot, așa că acesta scoase din buzunar o legătură de chei tip, luate de la sediu fără nici o autorizație, și le încercă. În curînd, tot răsucind o cheie, reuși să facă broasca să sară. Deschise ușa, trimise un fascicul de lumină în sus pe scările pline de praf, apoi urcă, gîfîind, pînă sus. Ajunse la un paravan de placaj în care era o ușă. Încercă s-o deschidă și recurse iar la legătura de chei.

Fără mandat, nu avea nici un drept să violeze o casă particulară britanică; dar Surefoot nu ezitase niciodată să încalce legea în interesul justiției sau al curiozității sale.

Se trezi într-o cameră mare, aproape goală, mobilată doar cu un dulap mare, ieftin, o masă, o oglindă mare și un petec de covor. Într-un colț, după paravan, se afla un lavoar. Ciudat, dar nu exista nici un pat, nici măcar o canapea. Pe perete era o gravură veche reprezentînd căsătoria reginei Victoria. Era prinsă într-o ramă de arțar, prăfuită, și atîrna strîmb. D-l Smith, fire ordonată, încercă s-o îndrepte și ceva căzu jos. Era o mă-

nușă albă cu ceva greu înăuntru: se lovi de podea cu un pocnet. O ridică și o puse pe masa de toaletă. Mănușa era din piele de căprioară și conținea o cheie — o cheie de ușă mare, demodată.

Ceea ce era deosebit la această cheie era culoarea: fusese vopsită cu o culoare argintie.

Surefoot privi cheia gînditor. Fusese vopsită de un amator — interiorul capătului care se introducea în broască nu fusese atins; oțelul lucea, evident cheia era des folosită.

O duse sub singurul bec electric ce lumina încăperea, dar nu mai văzu nimic în plus. Băgînd cheia în buzunar, își continuă percheziția fără să mai descopere nimic altceva, pînă găsi dulapul. Ușa părea să facă parte din paravanul de placaj, de aceeași înălțime. Nu avea mîner, iar gaura cheii era atît de mascată în îmbinarea lemnului, încît ar fi putut trece neobservată dacă Surefoot n-ar fi fost un om foarte perseverent.

La început crezu că-i o broască Yale, dar cînd o încercă cu un briceag dădu peste o încuietoare simplă. În dulap se afla un costum de seară complet, cu pălărie de mătase și cu pelerină cu tot. Pe raft se aflau cîteva batiste simple dar foarte fine, șosete, cravate și toate celelalte. Scotoci în buzunare, dar nu dădu de nici un indiciu în privința proprietarului costumului. Nu avea etichetă cu emblema fabricantului în interior, nici măcar nasturii de la pantaloni nu aveau marca imprimată.

Examină cămășile: nici ele nu erau identificabile. Nu mai găsi nimic, în afara unei sticle mari cu un parfum scump și a unei casete încuiate. O forță la lumină și găsi trei peruci, perfect lucrate. Una era învelită într-o țesătură argintie și, ori era nouă, ori fusese recent pieptănată.

— Cam ciudat, nu-i așa? zise Surefoot Smith cu vocea tare.

— Da, domnule, spuse polițistul, care tăcuse pînă atunci.

— Cu mine vorbeam, zise Surefoot cu răceală.

Mai făcu o dată înconjurul camerei, fără să mai adauge nimic la cele aflate deja.

Puse toate lucrurile la loc cum le aflase, cu excepția cheii și a mănușii. În fond, exista o explicație foarte simplă la ceea ce găsise. Omul ar fi putut fi actor. Faptul că Tickler șezuse pe trepte, ascultînd cîntecul său de bețiv, însemna prea puțin și n-ar fi avut nici o greutate în fața juraților.

Pe de altă parte, dacă explicația era atît de simplă, Surefoot Smith se găsea într-o situație destul de delicată. Împotriva sa, ca să spunem adevărul, se puteau aduce multe probe în sprijinul unei eventuale acuzații de violare de domiciliu. Și asta ar putea fi apoi cauza altor neplăceri.

Ieși afară, încuie ușa și o luă tăcut spre piața Portland, urmat de polițist. Și Surefoot Smith nu omise a se gîndi că acesta putea fi martor al acuzării în fața Comisarului.

— Cred că asta-i tot, sergent, spuse el, dar nu te condamn că n-ai raportat la timp. Asemenea lucruri, continuă el, îți ies ușor din minte. De exemplu, cînd am plecat ieri de-acasă am uitat să-mi iau pipa.

Polițistul, politicos, murmură ceva în semn de surpriză. Surefoot se înmuiase și polițistul era destul de inteligent ca să înțeleagă motivul acestei schimbări de atitudine.

— Presupun că nu-i nimic, domnule, că am intrat acolo fără mandat, spuse el. Întreb fiindcă sunt tînăr, nou în funcție...

Surefoot Smith îl privi cu seriozitate.

— Am intrat, spuse, cu un scop precis, fiindcă mi-ai raportat o circumstanță suspectă. Mi-ai spus că ai motive să crezi că ucigașul s-ar putea ascunde în mansarda aceea.

Polițistului i se tăie răsuflarea la această acuzație înfiorătoare și rămase cu gura căscată.

— Așa că, dacă iese rău, urmă Surefoot, amîndoi suntem vîrîți pînă-n gît. Și cuvîntul meu atîrnă mai greu decît al tău. Du-te acasă acum și ține-ți gura — n-o să-ți fie prea greu, de altfel. Nu rezistă tentației de a-l lua peste picior. După cum am văzut, poți să-ți ții gura destul de bine.

Încuie cheia și mănușa albă într-un sertar al biroului său de la Scotland Yard. Nu găsise nimic deosebit la nici unul din aceste obiecte. Surefoot Smith le-ar fi dat bucuros pe o cutie de cartușe ai căror plumbi să fi corespuns exact cu cei extrași din trupul bietului Tickler. În sinea lui, totuși, era mulțumit că exista o legătură între apartamentul din Baynes Mews și uciderea micului borfaș. Hainele de seară descoperite nu însemnau mare lucru; însemna numai că cineva, din motive numai de el știute, avea nevoie de un loc în care să se schimbe fără să meargă acasă. Se mai întîmplă, în West End, la Londra, sau în partea de est a orașului, sau în orice parte a oricărui oraș mare.

Absența patului îl cam nedumerea, dar aici, din nou, găsi explicația că apartamentul era nelocuit. Cu toate acestea, dacă ar fi putut privi în viitor, ar fi știut că se află în posesia unui indiciu cu mult mai prețios decît i-ar fi putut oferi întreaga știință a balisticii.

CAPITOLUL DOISPREZECE

Serata la care participa Mary Lane era plictisitoare. Ea era una din cei zece tineri de față, or tinerii pot fi extrem de plictisi-

tori. Trei fete chicoteau asupra unui secret numai de ele știut și pe parcursul cinei făcură referiri esoterice la o întîmplare pe care n-o înțelegeau decît ele. Tinerii erau insipizi și fără expresie, după cum le e felul. Fu bucuroasă să scape, sub pretextul unui matineu.

Mary locuia într-un apartament de bloc de pe Marylebone Road. Aceste trei cămăruțe cu bucătărioară erau casa și independența ei. Primea arareori vizite, bărbați foarte rar, și niciodată, în nici un caz, nu invita pe cineva noaptea tîrziu. Rămase uimită cînd liftierul îi spuse că un domn tocmai urcase la apartamentul ei.

— Nu, domnișoară, nu l-am mai văzut niciodată. Nu-i domnul Allenby, deși spune că vă cunoaște.

Deschise ușa liftului și o însoți pe culoar. Spre surprinderea ei, dădu cu ochii de Leo Moran, care evident sunase la ușă de mai multe ori și tocmai se întorcea spre ascensor în momentul cînd se întîlniră.

— N-am nici o scuză pentru o oră atît de tîrzie, domnișoară Lane, dar, dacă am să vă explic că este vorba de o chestiune de importanță vitală, sunt sigur că n-o să fiți supărată pe mine. Servitoarea pesemne a adormit.

Mary zîmbi.

— N-am servitoare, spuse ea.

Situația era cam jenantă; ea nu voia să-l invite înăuntru; dar nici pe coridor nu puteau sta de vorbă. Ea alese atunci o cale de mijloc, invitîndu-l înăuntru și lăsînd ușa de la intrare deschisă.

Moran era nervos: vocea, cînd vorbea, îi era uscată; mîna, cînd scoase un plic mare din buzunarul de la piept, îi tremura.

— Nu v-aș fi deranjat de loc, dar am găsit o scrisoare neliniștitoare cînd am ajuns acasă — de la un agent de-al meu.

Ea-l cunoștea pe Moran, deși nu-l considerase niciodată prieten, și încerca un sentiment de neplăcere ori de cîte ori intra nepoftit în cabina ei de la teatru. De cînd își primea alocația personală de la bătrînul Hervey, o ridicase tot prin banca la care lucra Moran.

— Am să fiu sincer cu dumneavoastră, domnișoară Lane, spuse el vorbind repede și nervos. Este o problemă a mea, personală, în sensul că eu personal sunt vinovat. Singurul om care m-ar putea scoate din încurcătură este singurul de care nu vreau să mă apropii — tutorele dumneavoastră, domnul Hervey Lyne.

Că era uluită, ar fi fost puțin spus. Îl considerase întotdeauna pe Moran destul de stăpîn pe sine încît nimic să nu-l poată clătina, și iată-l agitîndu-se și bîlbîindu-se ca un școlar.

— Dacă pot să vă ajut cu ceva, sunt gata s-o fac, spuse ea, întrebîndu-se ce va urma.

— E vorba de niște acțiuni pe care le-am cumpărat în numele unui client al băncii. Domnul Lyne a semnat transferul, dar ceilalți — adică cei cărora li s-au transferat acțiunile — au descoperit că e nevoie ca și numele dumneavoastră să figureze pe transfer, căci ele făcuseră parte, inițial, din stocul de acțiuni moștenit de dumneavoastră. Pot să vă spun, continuă el repede, că prețul stocului este același care era cînd a fost preluat.

— Numele meu — asta-i tot ce doriți? Credeam cel puțin că-i vorba despre ceva de valoare, rise ea.

El puse actul pe masă: era un transfer de acțiuni; mai văzuse ea și înainte astfel de acte. Îi arătă unde să semneze și ea observă deasupra mîzgălitura bătrînului Lyne.

— Ei bine, s-a făcut.

Se vedea că se simțea ușurat.

— E îngrozitor să vin la ora asta. Nici nu vă pot spune cît vă sunt de îndatorat. Ar fi însemnat că plătisem din banii băncii fără a avea autorizația necesară. De asemenea, trebuie să vă mai spun că dacă bătrînul Lyne ar muri mîine, acest transfer ar fi practic lipsit de valoare.

— Și chiar ar putea muri mîine?

El clătină din cap.

— Nu știu; e destul de bătrîn.

Brusc îi întinse mîna.

— Noapte bună și vă mulțumesc încă o dată.

Ea închise ușa în urma lui, se întoarse în bucătărie să-și facă o ceașcă de cacao înainte de culcare și rămase mult timp la masa din bucătărie, sorbind băutura fierbinte și întrebîndu-se dacă era sau nu ceva sinistru în această vizită nocturnă. Dar nu putu ajunge la nici o concluzie. Dacă Hervey Lyne ar muri mîine? După agitația și graba lui Moran, s-ar putea crede că bătrînul era în agonie. Și totuși, ultima dată cînd îl văzuse pe bătrînul Hervey, acesta părea foarte stăpîn pe facultățile sale mintale.

Era la micul dejun, a doua zi dimineață, cînd telefonă Dick Allenby și-o înștiință de dispariția armei. Ea ascultă mai întîi neîncrezătoare și se gîndi că-i o farsă, pînă ce Dick îi spuse și de vizita lui Surefoot Smith.

— Dragul meu..., ce groaznic! zise ea.

— Surefoot spunea că-i mîna providenței. Moran, în schimb, nu spunea nimic.

— A fost și el acolo? întrebă ea repede.

— Da... dar de ce?

Ea șovăia să-i spună. Evident, Moran dorise ca vizita lui la ea să rămînă o chestiune personală, așa încît avea senzația că l-ar fi trădat.

— O, nimic, zise ea. Apoi, după ce se gîndi un moment: Vino pe-aici să-mi povestești.

Ajunse la ea într-o jumătate de oră, excesiv de neimpresionat şi de vesel, după cum judecă ea.

— Nici nu-i atît de grav pe cît pare, spuse el. Dacă a fost furată, aşa cum crede Surefoot, cu gîndul de a vinde patentul, cumpărătorul va fi destul de prevăzător ca să verifice dacă nu figurează în registrele vreunui Birou de Invenţii. Am primit confirmarea din Germania azi dimineaţă că a fost înregistrată acolo.

Fu întrerupt de o bătaie în uşa de la intrare. Ea deschise, lăsînd să intre un al doilea musafir. Nu-i stătea în obicei, îi explică ea lui Dick pe un ton de scuză, să primească vizite atît de devreme, dar Mike Hennessey telefonase ca să întrebe dacă poate veni.

Primul lucru pe care ea-l observă cînd Mike intră în cameră fu stînjeneala lui cînd dădu cu ochii de Dick Allenby. Un suflet de aur era Mike, cu faţa lui mare, cu trăsăturile grosolane şi ochii adormiţi, cu constituţia lui leneşă şi cu mişcările lui încete. Nu părea el niciodată prea sănătos, dar acum arăta de-a dreptul bolnav, şi ea i-o spuse. Mike clătină din cap.

— Am avut o noapte rea, spuse el. Bună dimineaţa, domnule Allenby — nu, vă rog, nu plecaţi, n-am nimic personal; am vrut numai să discut cu domnişoara despre piesa noastră. Iese de pe afiş.

— Mulţumesc cerului că iese, în sfîrşit! spuse Mary recunoscătoare. E cea mai bună veste pe care-am primit-o de luni de zile.

— Pentru mine e una din cele mai rele, mormăi el.

— Şi-a retras domnul Wirth sprijinul?

Era mai aproape de adevăr decît credea. Cecul săptămînal al d-lui Wirth trebuia să sosească în ziua precedentă, nu sosise, şi Mike nu voia să rişte.

— Punem astă-seară anunţul că sîmbătă e ultima reprezentaţie. Noroc că am putut închiria teatrul — îmi pare rău că n-am dat curs ofertei de săptămîna trecută, ieşeam mai bine.

Era şi mai agitat decît fusese Moran; nu-şi putea stăpîni nici mîinile, nici trupul. Se ridică de pe scaun, se duse la fereastră, veni înapoi, se aşeză iar, ca să se scoale din nou peste cîteva clipe.

— Cine-i bătrînul ăsta, Wirth? Cu ce se ocupă? întrebă Dick.

— Nu ştiu. Învîrte ceva afaceri la Coventry. M-am gîndit să dau azi o fugă pînă acolo să-l văd. Problema e că... — atinse el direct miezul problemei — mîine seară e zi de plată şi n-am destui bani în bancă să plătesc artiştii. S-ar putea să-i capăţ azi şi atunci nu-i nici o problemă. Tu eşti cu salariul cel mai mare, Mary; ai încredere în mine pînă săptămîna viitoare, dacă lucrurile merg prost?

Rămase uluită de această întorsătură. În cazurile altor spectacole solvabilitatea lui Mike dăduse mereu naştere unor puternice îndoieli, dar „Stîncile Destinului" fusese sub un patronaj mai distins şi părerea generală era că orice s-ar întîmpla, banii pentru finanţarea lui vor continua să curgă.

— Sigur că da, Mike, spuse ea; dar desigur că domnul Wirth n-a...

— Dat faliment? Nu, nu cred. E un om ciudat, spuse Mike vag.

Nu specifică în ce consta ciudăţenia patronului său, ci lăsă afirmaţia suspendată. Plecarea îi fu la fel de abruptă ca şi toate gesturile de mai-nainte.

— Iată un om destul de bolnav, spuse Dick.

— Vrei să spui că suferă de vreo boală?

— Mentală. Ceva l-a scos din dispoziţie. Presupun că şi numai întîrzierea ceculuibătrînului Wirth ar fi de-ajuns; dar mai e ceva.

Se ridică.

— Vino să luăm masa, o invită el, dar ea refuză din cap.

Lua prînzul acasă; scuza cu matineul îi venise aseară pe moment. Se întreba cîţi şi-o vor aminti de-ar fi să se întoarcă împotriva el.

Dick se duse la Scotland Yard şi trebui să aştepte o jumătate de oră pînă se întoarse Surefoot Smith. Nu avea nici o noutate cît de cît importantă. Se comunicase pe circuit descrierea armei furate.

— Dar asta nu va fi de prea mare folos. E puţin probabil că va fi amanetată sau vîndută la bursa neagră, spuse Surefoot. Apoi brusc: îl cunoşti pe domnul Washington Wirth?

— Am auzit de el.

— L-ai întîlnit vreodată? Dă multe petreceri, nu-i aşa?

Dick zîmbi.

— Pentru mine n-a dat niciodată vreo petrecere, dar mi se pare că-i place solul ăsta de distracţie.

Surefoot dădu din cap.

— Tocmai am trecut pe la hotelul Kellner. Aia nu ştiu nimic despre el, decît că plăteşte cu bani gheaţă. Se foloseşte de hotel de trei ani; închiriază un şir de săli de cîte ori are chef, lăsînd cina şi orchestra pe seama şefului de restaurant; dar asta-i tot ce ştiu despre el — că banii lui sunt bani buni, şi asta-i tot ce vor să ştie, presupun.

— Te interesează? îl întrebă Dick şi-i povesti despre agitaţia lui Mike Hennessey.

Pe Surefoort Smith îl interesa.

— Are o bancă, nu-i aşa? Ei da, ar putea fi unul dintre ipochimenii ăştia din Midland. N-am înţeles niciodată ce-l face pe comercianţii ăştia de grîne şi cărbune să se dea în vînt după teatralîcuri. E o formă de scrînteală care devine tot mai răspîndită.

— Mike o să-ţi spună tot ce vrei să ştii despre asta, sugeră Allenby.

Buzele d-lui Smith se răsfrînseră.

— Mike o să ne spună tot ce vrei şi ce nu vrei, spuse el sarcastic. Asta nu ţi-ar spune nici dacă mîna lui ar avea patru degete, de frică să n-o aduci ca probă de acuzare împotriva lui. Îl ştiu eu pe Mike!

— Oricum, ştie cîte ceva despre Wirth, spuse Dick. I-a finanţat piesa.

Fiindcă nu găsi pe nimeni să ia prînzul cu el se decise să meargă la Snell, care avea toate calităţile unui club bun, cu excepţia unuia sau a doi membri împotriva cărora avea obiecţii personale. Şi cei mai greu de înghiţit erau tocmai primii doi pe care-i văzu la intrarea în restaurant. Gerald Dornford şi Jules îşi aveau măsuţa lîngă fereastră. Jules îl învrednici cu o înclinare a capului, dar Jerry îşi feri privirea într-o parte cînd trecu Dick.

De fapt, de-abia se aşezaseră şi ei cînd sosise Allenby şi, în felul său ascuns, Jules evitase unicul subiect pe care tovarăşul său voia să-l discute. Vorbea de oamenii care treceau pe stradă, recunoscînd fiecare maşină importantă ce trecea; vorbi de conferinţa militară ce avea loc tocmai atunci, despre petrecerea la care fusese cu o seară înainte, despre orice în afară de...

— Ia zi-i, ce-i cu arma asta? spuse Jerry.

— Ce armă?

Jules îl privi fix un moment, apoi se lăsă pe spate şi chicoti.

— Ce bine că ai venit azi! Tocmai voiam să te văd. Planul ăla al meu trebuie lăsat baltă.

— Ce vrei să spui? şuieră Jerry pălind.

— Vreau să spun că şefii mei, de fapt şefii şefilor mei, au hotărît să nu meargă mai departe în această afacere. Vezi tu, am descoperit că toate punctele de importanţă ale armei au fost protejate prin brevete de invenţie, şi asta în special în acele ţări în care invenţia ar putea fi cel mai bine fructificată.

Jerry se uita la el cu gura căscată.

— Vrei să spui că nu-ţi mai trebuie?

Jules dădu din cap.

— Vreau săspun că nu mai e nevoie să-ţi asumi nici un risc. Hai să găsim alte metode de făcut rost de bani...

— La naiba cu alte metode! şuieră Jerry sălbatic. Am arma... am luat-o aseară.

Jules îşi frecă bărbia netedă şi privi gînditor la tovarăşul său.

— Cam peste mînă, spuse el. Ai luat-o de la atelier, nu-i aşa? Păi, nu prea poţi s-o pui înapoi. Te sfătuiesc să ieşi cu maşina afară din Londra şi să-i dai drumul undeva într-un lac adînc. Sau mai bine în Tamisa, undeva între Temple Lock şi Hambleden.

— Adică vrei să-mi spui — vocea lui Jerry era deja răguşită — că am riscat degeaba? Şi-acum?

Jules strînse din umeri.

— Îmi pare rău. Şefii mei...

— La naiba cu şefii tăi! Mi-ai promis clar că dacă pun mîna pe ea îmi dai două mii de lire.

Jules zîmbi.

— Şi acum, dragul meu, îţi spun clar că nu pot să-ţi dau nici două mii de şilingi pe armă! Ghinion. Dacă ai fi pus mîna pe ea cînd ţi-am spus prima dată, treaba ar fi fost rezolvată — şi plătită. Acum e prea tîrziu.

Se aplecă şi-l bătu pe celălalt pe braţ ca pe un copil.

— N-are rost să te porţi prosteşte pentru atîta lucru, spuse el. Hai să găsim altceva, ce zici?

Jerry Dornford era zdrobit. Îl cunoştea pe Hervey Lyne destul de bine ca să-şi dea seama că, dacă ar fi scos cele două mii de lire, bătrînul ar fi înhăţat banii şi i-ar fi prelungit termenul cu cît ar fi cerut el. Hervey nu rezista niciodată la bani lichizi.

Ar fi putut pune mîna pe zîmbăreţul aşa-şi-pe-dincolo din faţa lui şi să-l arunce pe fereastră. Gînduri criminale i se citeau în privirea pe care o cufundă în ochii rotunzi, căprui ai tovarăşului său. Dar Jerry Dornford nu uita niciodată că era un gentleman şi că trebuia, în consecinţă, să rămînă stăpîn pe sine, trăsătura specifică, cea mai cunoscută, a omului bine crescut.

— Ei, n-am ce face, spuse el. Comandă-mi ceva de băut, sunt cam indispus.

Jules cînta la un pian imaginar pe marginea mesei.

— Prietenul nostru Allenby e la a treia masă pe dreapta. N-ar fi o idee bună, sugeră el, să mergi la el şi să-i spui: „A fost bună gluma, nu?"

— Nu fi timpit, îl întrerupse Jerry aspru. M-a sunat aseară să mă întrebe dacă nu-i la mine. A lăsat afacerea în seama poliţiei. Mi-a făcut Smith o vizită azi dimineaţă.

— Aşa! Jules îşi ţuguie buzele. Păcat. Uite-ţi băutura.

Stătură multă vreme la cafea, îl văzură pe Dick Allenby plecînd şi apoi trecînd pe partea cealaltă a străzii St. James.

— Deştept individ, spuse Jules aproape cu entuziasm. Nu mă înghite. Am uitat cum mi-a spus ultima dată cînd am avut o mică discuţie, dar a fost ceva teribil de jignitor. Dar mie-mi place. Îmi plac oamenii deştepţi; nimic nu-l atît de amuzant ca inteligenţa.

Abia plecase Dick de la club că fu chemat la telefon, dar nu mai era de găsit. Era Mary Lane, care avea neapărat nevoie de sfatul lui Dick. Îl sună şi acasă; nu se întorsese. Mai încercă şi la alt club, unde mai mergea după-mesele, dar fără succes.

Completase micile cecuri necesare pentru întreținerea apartamentului, cînd primise straniul mesaj. Sosi printr-un băiat murdar, într-un plic acoperit de urme de degete murdare.

— Un domn bătrîn mi-a spus să-l aduc aici, spuse el cu accentul său strident de mahala.

— Un domn bătrîn? Se uită la adresă; numele și adresa ei erau scrise neglijent și ghici imediat că Hervey Lyne era cel care trimisese scrisoarea.

Băiatul îi povesti cum avusese de dus un pachet la no. 19 și-l văzuse pe bătrîn sprijinit în baston, în prag. Era în halat și avea o scrisoare în mînă. Îl strigase pe băiat, îi dăduse cinci bănuți (trebuie că i s-a strîns inima bătrînului cînd i-a dat din mînă) și-i ordonase să predea scrisoarea imediat.

Ea deschise plicul. Era scrisă cu creionul pe dosul unei hîrtii liniate și acoperite cu cifre bătute la mașină.

„Adu-l negreșit pe Moran la mine azi la ora trei după-amiază. A fost acum două zile, dar nu sunt mulțumit. Adu-l și pe ofițerul de poliție."

Aici era scris un cuvînt deasupra, pe care trebui mai mult să-l ghicească: „Smith".

„Să nu știe Moran sau altcineva de of. de pol."

Biletul era semnat „H.L."

Băiatul nu-i putea spune nimic în plus. L-ar fi sunat pe Hervey Lyne acasă, dar bătrînul avea o aversiune de neînvins față de telefon și nu-și instalase așa ceva niciodată. Se uită la ceas: era trecut de două, și de zece minute bune făcea tentative disperate să dea de Dick.

Pe Surefoot Smith îl cunoștea prea puțin ca să-l abordeze și avea, ca orice femeie, oroare să se adreseze direct poliției. Sună la bancă, la Leo Moran: plecase acasă. Încercă la clubul lui, fără vreun rezultat. Moran își părăsise apartamentul în dimineața aceea, anunțînd că nu intenționa să se întoarcă decît peste două sau trei săptămîni. Plecase învoit. Curios, dar de la bancă nu-i spuseseră acest detaliu; îi spuseseră numai că d-l Moran plecase acasă devreme — o informație complet eronată, descoperi ea atunci cînd primul interlocutor, evident un funcționar oarecare, fu întrerupt de o voce mai autoritară.

— Aici e șeful contabil, domnișoară Lane. Despre d-l Moran întrebați? N-a fost azi pe la bancă.

— A plecat cu învoire, nu-i așa?

— Asta nu mai știu. Știu numai că a făcut o cerere, dar nu cred că a plecat efectiv — de fapt, sunt sigur că n-a plecat. Am deschis azi dimineață toate scrisorile.

Puse receptorul jos, descumpănită; încă mai ședea la fereastră, cugetînd ce era de făcut, cînd, spre bucuria ei, sună telefonul. Era Dick, care se întorsese la clubul Snell să ridice niște scrisori pe care le uitase și căruia i se spusese de telefonul ei.

— Asta-i foarte ciudat, fu comentariul lui cînd auzi de bilet. Încerc să dau de Smith. Cel mai bine pentru tine, îngeraș, e să mă aștepți peste un sfert de oră la stația de metrou din Baker Street. Încerc să-l aduc și pe Smith acolo.

Ajunse în stație cu puțin înainte de trei și trebui să aștepte zece minute pînă apăru un taxi în plină viteză din care sări Dick. Zări silueta masivă a d-lui Smith într-un colț al mașinii și, intrînd, se așeză lîngă el. Dick dădu indicații șoferului și se așeză față-n față cu cei doi.

— Totul este foarte misterios, nu-i așa? spuse el. Să văd scrisoarea.

Ea i-o întinse, el o luă și o întoarse pe partea cealaltă.

— Hehei, asta-i o fișă de cont. Fluieră. Fiuu! Ce mai cifre! S-a dat de gol, pișicherul bătrîn.

Ea nu dăduse atenție cifrelor bătute la mașină, de pe dos.

— Peste două sute de mii bani lichizi și n-sprezece sute de mii în acțiuni. Care-i schema... vreau să spun, de ce-a trimis biletul ăsta? Presupun că n-ai putut da de Moran?

Ea clătină din cap.

Smith cerceta atent scrisoarea.

— E orb? întrebă el.

— Nu mai are mult, spuse Dick. Nu vrea să recunoască, dar nu vede atît cît să te distingă pe tine de mine. Asta-i scrisul lui — am primit o scrisoare grosolană de la el într-una din zilele săptămînii trecute. L-ai găsit pe Moran?

Mary clătină din cap.

— Nimeni nu știe unde-i. N-a fost azi pe la bancă și nici acasă nu-i.

Surefoot împături scrisoarea și i-o dădu fetei înapoi.

— Se pare că pentru moment pe mine nu ține neapărat să mă vadă, și n-ar ține să mă vadă de loc dacă nu-l aducem și pe Moran, spuse el.

Ajunseră în Naylors Crescent și se înțeleseră ca Surefoot să rămînă în mașină pînă vor discuta ei mai întîi cu bătrînul. Dar bătăile lor repetate în ușă rămaseră fără răspuns. Casele din Naylors Crescent erau așezate la o oarecare distanță de trotuar, și de la una învecinată apăru un cap.

— Nu-i nimeni acasă, spuse. Domnul Lyne a ieșit în căruciorului dumnealui acum o oră.

— Unde s-a dus? întrebă Dick.

Omul nu știa să-i spună; dar Mary era mai bine informată.

— Se duc mereu în același loc — în grădinile particulare din parc, spuse ea. E doar la cîteva minute de mers pe jos.

Nu mai era nevoie de taxi; Dick plăti drumul. Era pe punctul de a traversa, cînd o mașină mare, decapotată, țîșni pe lîngă ei, iar Dick întrezări o clipă pe omul de la volan. Era Jerry Dornford. Mașina era veche și zgomotoasă, avu o serie de rateuri chiar în timp ce trecea pe lîngă ei. Încetini puțin, apoi, prinzînd viteză, dispăru din vedere.

— Orice polițist în exercițiul funcțiunii îl poate agăța în baza legii privind liniștea publică, zise Smith.

În curînd zăriră căruciorul. Binny ședea pe micul său taburet instabil, cu un ziar pe genunchi și cu niște ochelari cu ramă aurie pe nasul lui gros. Poarta grădinii era încuiată și trecu o vreme pînă ce Dick reuși să-i atragă atenția. Apoi Binny ridică privirea și veni cu pași mărunți să deschidă poarta și să-i lase înăuntru.

— Cred că doarme, domnule, spuse el, și asta mă cam pune în încurcătură. Dacă încep să-l împing cînd doarme, și se trezește, naiba mă ia! Și trebuie neapărat să fie acasă la trei.

Bătrînul Hervey Lyne ședea cu bărbia în piept și cu ochelarii bine fixați pe nas. Mîinile-i înmănușate strîngeau pătura care-i învelea picioarele. Binny împături ziarul, îl băgă în buzunar, strînse taburetul și-l agăță de un cîrlig de la cărucior.

— Oare să-l trezim?

Mary se apropie.

— Domnule Lyne, spuse ea.

Îl mai strigă o dată, dar nu primi răspuns.

Surefoot Smith, care se ținuse pînă atunci mai la distanță, veni mai aproape. Înconjură căruciorul prin spate, ajunse în față și, aplecîndu-se, descheie paltonul bătrînului. Îl încheie la loc; apoi, spre nedumerirea lui Mary, Surefoot Smith o luă ușor de braț.

— Mai bine v-ați duce acasă pentru vreo oră, iar eu am să trec pe urmă pe la dumneavoastră, spuse el.

Glasul îi era neobișnuit de blînd.

Ea se uită la el și sîngele-i fugi din obraji.

— E mort? reuși ea să sufle.

Surefoot Smith dădu din cap; aproape o împinse spre poartă. După ce ea se îndepărtă, spuse:

— A fost împușcat din spate. Am văzut gaura în palton cînd m-am apropiat. Uitați-vă! Și descheie paltonul.

Dick văzu ceva ce nu era de loc plăcut la vedere.

CAPITOLUL TREISPREZECE

Ambulanța venise și plecase. Patru oameni ședeau în biroul celui mort. Binny era unul; celălalt, în afară de Surefoot Smith și Dick Allenby, era inspectorul de la poliția sectorului.

Smith se întoarse către servitorul pămîntiu la față:

— Să ne spui acum exact ce s-a întîmplat, băiete, zise el.

Binny clătină din cap.

— Nu știu... da'i groaznic, cum să... cum să se ducă el așa...

— I-a făcut cineva vreo vizită?

Binny clătină iar din cap.

— Nimeni, din cîte știu.

— Unde se afla la ora unu?

— În camera lui, domnule, pe scaunul pe care stați dumneavoastră, spuse Binny. Scria ceva... a acoperit cu mîna cînd am intrat. N-am văzut ce era.

— Era probabil scrisoarea către domnișoara Lane, spuse detectivul. Scrie adesea scrisori?

Binny clătină din cap.

— Și cînd scrie totuși, dumneata le duci?

— Nu, domnule, nu totdeauna. Bietu' domnu' Lyne era foarte bănuitor. Nu prea vedea bine și-i intrase în cap că lumea ascultă pe la uși și-i citește scrisorile. Chema pe oricine de pe stradă să ia biletul, cînd avea de trimis vreunul, ceea ce nu se-ntîmpla prea des.

— Cine l-a vizitat în ultimul timp?

— D-l Dornford a venit aseară, domnule. S-au cam certat — pe motiv de bani, mă gîndesc.

— O ceartă mare? întrebă Smith.

Binny aprobă din cap.

— M-a pus să-l dau afară... domnul Lyne m-a pus să-l...

Surefoot își notă ceva.

— Și cine-a mai fost?

Binny afișă o expresie concentrată.

— Domnul Moran, a venit acum două zile.

— Așa e, domnule. Domnul Moran a venit cu afacerile de la bancă, și a mai fost și domnișoara Lane... cred că ăștia-s toți. Nu prea avem multe vizite.

Din nou Smith notă ceva. Folosea un tip nemaiîntîlnit de stenografie, indescifrabil pentru Dick, care, de unde ședea, îi vedea notițele.

— Spune-ne ce s-a întîmplat astăzi. Ieșiți de obicei după-amiaza?

— Da, domnule, dar la prînz domnu' Lyne a spus că azi nu vrea să iasă. De fapt, mi-a spus să n-am grija căruciorului fiindcă așteaptă musafiri la ora trei. Pe la două s-a răzgîndit și mi-a spus că vrea să iasă. L-am împins pînă-n grădinile din parc și m-am așezat să-i citesc un caz...

— Vrei să spui, relatarea unui caz penal?

— Exact, domnule. Îi place să-i citesc despre acțiunile intentate de cămătari împotriva celor care le datorează ceva. A fost un caz azi dimineață...

— A, vrei să spui un caz de la Tribunal... orice fel de caz de fapt?

Binny dădu din cap.

— A spus ceva în parc?

— Nimic, domnule, nimic care să prezinte vreo importanță. Ședea de un sfert de oră, cînd m-a rugat să-i ridic gulerul de la palton; simțea un curent. M-am așezat și i-am citit pînă am crezut c-a adormit.

— N-ai auzit nici un zgomot?

Se gîndi o clipă:

— Da, a fost ceva zgomot, de la o mașină ce trecea.

Pentru moment atît Smith cît și Dick uitaseră de mașina lui Gerald Dornford, și schimbară între ei o privire.

— N-ai auzit ceva ca un fel de împușcătură?

Binny clătină din cap.

— Nimic, în afară de zgomotul de mașină, spuse el.

— A spus domnul Lyne ceva... a gemut, s-a mișcat?

— Nu, domnule.

Surefoot își puse coatele pe masă.

— Uite ce vreau eu să te-ntreb acum, Binny. Cu cît timp înainte de a-l găsi noi pe d-l Lyne l-ai auzit tu vorbind ultima dată?

Binny se gîndi:

— Cam zece minute, domnule. A trecut un îngrijitor și i-a spus bună-ziua, și dacă n-a răspuns m-am gîndit că doarme. Atunci m-am oprit din citit.

— Acum arată-mi ce-i prin casă, spuse Smith ridicîndu-se.

Binny o luă înainte, întîi la bucătărie, de unde trecu într-un dormitor.

Nevastă-sa era plecată la țară, la niște rude, îi spuse lui Surefoot, dar pentru confortul domnului Lyne acest fapt nu conta prea mult, căci oricum el, Binny, făcea toată treaba.

— Ca să vă spun tot adevărul, domnule, soția mea mai bea, spuse el, scuzîndu-se, și-mi pare chiar bine că nu-i acasă.

Bucătăria nu era chiar în cea mai perfectă ordine. Surefoot Smith zări ceva pe dușumea, se aplecă și ridică un ciob triunghiular de sticlă de sub masa de lîngă geam. Examină fereastra și pipăi marginea chituită.

— S-a spart aici un geam?

Binny avu un moment de ezitare.

— Domnul Lyne n-a vrut să se știe nimic despre asta. Cineva a spart geamul și a deschis fereastra, acum două nopți.

— Vreun spărgător?

— Domnul Lyne așa a crezut, că cineva a încercat să intre înăuntru. N-am chemat poliția, fiindcă nu m-a lăsat el, se grăbi Binny să se disculpe.

Urcară la etaj, în camera de la stradă. Exista numai cîte o cameră la fiecare etaj, deși spațiul putea fi împărțit în două prin uși glisante. Camera de sus fusese dormitorul lui Lyne, dar nu avea nimic care să atragă atenția. Inspectorul de sector, cu cei doi oameni ai săi, putea conduce în voia lui percheziția bunurilor și actelor mortului. Surefoot luase cheile din buzunarul bătrînului. Inspectase în treacăt seiful, fără să descopere nimic care să-i rețină atenția.

Se întoarseră în birou. Surefoot Smith rămase multă vreme privind pe fereastră, bătînd darabana cu degetele pe biroul acoperit cu piele. Cînd vorbi, o făcu pe jumătate pentru sine.

— Este aici un american care se-ntoarce mîine la New York și care ne-ar putea spune cîte ceva. Am de gînd să-i cer o consultație.

— Da' cine-i? întrebă Dick curios.

— John Kelly — e șeful poliției din Chicago. Ne-ar putea indica o cale, dar tot așa de bine s-ar putea să nu. Oricum, merită să-ncercăm.

Se uită la ceas.

— Mă întreb dacă sunt vești de la Moran... mă duc să dau o raită pe la apartamentul lui. Mă gîndesc că trebuie să fie cineva acolo.

— Dacă nu, spuse Dick, te pot ajuta eu. Mi-a spus că pleacă și că are de gînd să-mi trimită cheia, ca să-i pot ridica scrisorile. Dacă nu te superi, am să vin cu tine.

Portarul imobilului le dădu o informație surprinzătoare. D-l Moran plecase numai cu o oră în urmă.

— Sunteți sigur? întrebă Dick neîncrezător. N-a plecat încă de dimineață?

Omul era foarte sigur.

— Nu, domnule, a lipsit și înainte de masă, tot timpul, dar n-a plecat definitiv decît pe la trei și jumătate. Sunteți domnul Allenby, nu-i așa? I se adresa lui Dick. Am o scrisoare de trimis pe adresa dumneavoastră.

Intră în cămăruța lui și ieși cu un plic timbrat care conținea cîteva rînduri, scrise evident în grabă, precum și cheia apartamentului.

„Acum plec. Brutele alea m-au refuzat."

— Cine-s brutele? întrebă Surefoot.

Dick zîmbi.

— Presupun că se referă la superiorii lui. Mi-a spus că are de gînd să plece în concediu fie că vor fi de acord, fie că nu.

Odată intrați în apartament, peste tot se puteau vedea semnele unei plecări precipitate. Găsiră, de exemplu, o vestă atîrnînd pe marginea patului, în care era o tabacheră de aur și cam zece lire în bancnote. Evident, Moran își schimbase hainele la repezeală și uitase să-și golească buzunarele. Încă un fapt deosebit, pe care-l remarcară atît Surefoot cît și Dick, era că fereastra ce dădea spre parc rămăsese deschisă.

— Ai observat ceva? întrebă Surefoot.

Dick confirmă din cap și un fior îl trecu pe șira spinării. De unde stătea, prin fereas-

tra deschisă, avea vedere nu numai asupra grădinilor particulare, ci chiar asupra locului în care fusese ucis bătrînul Hervey Lyne.

Surefoot cercetă podeaua lîngă fereastră, dar nu găsi nimic. Trecu în elegantul dormitor a lui Moran şi făcu o inspecţie rapidă. Deschise dulapul şi ceva căzu afară. Avu timp s-o prindă înainte de-a ajunge pe jos. Era o puşcă Lee-Enfield; o a doua la fel era jos în dulap şi, lîngă ea, şase cilindri lungi, negri.

Surefoot desfăcu închizătorul şi mirosi. Duse puşca la fereastră, puse încărcătorul pe pervaz şi privi pe ţeavă. Dacă se trăsese recent cu ea, atunci trebuie să fi fost şi mai recent curăţată, căci nu rămăsese nici o urmă de funingine. Examină şi cealaltă puşcă în acelaşi mod; apoi luă un cilindru.

— Astea ce-s? întrebă el.

Dick se uită atent.

— Amortizoare de sunet, spuse el. Dar Moran se interesează de mult de armele de foc, mai ales de amortizoare. M-a consultat şi pe mine o dată sau de două ori şi tot încearcă să mă lămurească să fac şi eu amortizoare. Nu uita, Smith, că Leo Moran este un pasionat trăgător cu puşca. De fapt, a şi concurat pentru Premiul Regal la Bisley, iar tirul era aproape singura lui distracţie.

— Bună distracţie şi-a găsit, spuse Smith sec.

Căută prin dulap şi prin sertare după cartuşe, dar nu găsi nici unul. Magaziile ambelor arme erau goale. Nu erau nici capse de cartuşe trase, nicăieri prin apartament.

Smith se întoarse la fereastră şi evaluă din ochi distanţa pînă la locul crimei.

— Sub două sute de metri, aprecie el, şi Dick Allenby aprobă.

Moran nu-şi luase şi servitorul cu el. Surefoot îi obţinu adresa de la menajeră şi-i trimise o telegramă să se prezinte imediat.

— Du-te mai bine la domnişoara. O fi făcut deja o criză de isterice.

— Puţin probabil, spuse Dick rece, dar mă duc. Tu unde mergi?

Surefoot zîmbi misterios; deşi, de ce să fi făcut un mister din cea mai evidentă mişcare, era greu de spus.

CAPITOLUL PAISPREZECE

Ghişeele băncii erau închise cînd ajunse el; sună la o uşă laterală şi fu lăsat să intre. Contabilul şi şeful personalului, cu alţi doi sau trei funcţionari, erau ocupaţi. Se întreţinu cu contabilul, în biroul acestuia.

— Nu ştiu nimic despre mişcările domnului Moran, decît că a cerut concediu şi nu i s-a aprobat. Asta o ştiu pentru că scrisoarea de la biroul central n-a venit pentru el personal, ci pentru „director", şi am deschis-o eu. L-am chemat la telefon şi i-am spus; n-a zis decît că nu vine astăzi.

— Aţi raportat asta la biroul central?

Nu, nu se făcuse nici un raport. Nu era ceva ieşit din comun. Directorii de bancă mai obişnuiau să lase afacerile să meargă şi fără ei; şi s-a întîmplat ca superiorii să nu întrebe de el, iar faptul nu fusese menţionat.

— Va fi inclus, desigur, în raportul zilnic, spuse contabilul. Să vă spun sincer, am avut impresia că domnul Moran fusese în City şi-l văzuse personal pe directorul general; aşa că atunci cînd am auzit că pleacă am crezut că-l convinsese să se răzgîndească. S-a întîmplat ceva cu domnul Moran? întrebă el îngrijorat.

— Sper că nu, adică sunt sigur, spuse Smith cu solicitudine prefăcută. Avea afaceri cu dumneavoastră?

— Avea cont la sucursala noastră, dar nu prea mare, explică funcţionarul. A avut nişte neplăceri acum cîţiva ani cu nişte speculaţii şi, firește, presupun că d-l Moran nu-şi administrează fondul principal la noi, nevrînd ca directorii să-i cunoască afacerile. Ca informaţie pentru dumneavoastră numai, vă spun că lucrează cu sucursala Southern Provincial. Ştiu asta fiindcă odată, cînd îi scăzuse cifra de afaceri, a plătit un cec în contul acelei bănci. Pot să vă întreb, domnule Smith, care este motivul acestor întrebări?

În cîteva cuvinte, Surefoot îi spuse de crimă.

— Da, noi administrăm contul d-lui Lyne. Destul de mare — nu chiar cît era înainte — e cămătar şi are mulţi bani nedepuşi.

Smith îşi privi ceasul.

— Nu s-ar putea să am o întrevedere cu unul din directorii de la centrală?

Contabilul se îndoia, dar dădu totuşi un telefon, ca să obţină informaţia că toţi directorii plecaseră acasă.

— Dacă domnul Moran nu apare mîine dimineaţă...

— N-o să apară, spuse Surefoot.

— Ei bine, dacă nu, m-aş bucura să vorbiţi direct cu centrala. Eu n-ar trebui, zău, să vă dau nici un fel de informaţii, nici despre d-l Moran, nici despre vreunul din clienţii noştri. Un moment.

Se duse în spatele unui birou şi se consultă cu un funcţionar. După un timp veni înapoi.

— Vă pot spune, chiar dacă dau de bucluc, că răposatul domn Lyne a ridicat ieri şaizeci de mii de lire de la bancă — adică ne-a parvenit cecul şi a fost onorat aseară. Era un cec la purtător, trecut printr-o bancă din Midlands. Nu vă pot da toate amănuntele, dar nu mă îndoiesc că biroul central vă va da autorizaţia.

Cînd Surefoot se întoarse la Scotland Yard găsi un grup de ofiţeri în birou. Îşi luau ră-

mas bun de la John Kelly, care în noaptea aceea pleca în Statele Unite.

— Îmi pare rău, spuse el, cînd auzi ideea lui Surefoot. Nimic nu mi-ar fi plăcut mai mult decît să iau și eu parte la elucidarea unui caz de omucidere. Am citit în ziare. S-a mai aflat ceva?

Surefoot îi spuse ce aflase la bancă și americanul dădu din cap.

— Decît să o luați pe niște piste greșite, mai bine l-ați căuta pe unul Arthur Ryan, zise el. Știu că-i în Anglia — am să vă trimit niște poze de-ale lui, făcute cînd eram la Chicago. O parte din „cîștiguri" îi picau din manevrarea conturilor de bancă, trecînd banii altuia de la unii la alții. Nici n-ai fi bănuit că e genul de om în stare de așa ceva.

Surefoot fu nevoit să refuze, cu regret, invitația la o cină neoficială de rămas bun. Contabilul șef îl aștepta, puțin impacientat, căci ora lui de masă era întrucîtva mai oficială.

— Va trebui să punem în circulație semnalmentele lui Moran, spuse șeful, dar trebuie s-o facem discret, căci altfel o să ne atragem tot soiul de neplăceri. Faptul că ține acasă două puști nu înseamnă nimic. Și eu îl știu ca trăgător. Din cîte știu, la bancă nu-i nimic în neregulă, și singurul lucru care-l asociază cu crima este biletul bătrînului. Îl aveți cumva la dumneavoastră?

Mary i-l dăduse detectivului, care-l scoase acum din buzunar și-l puse pe masă.

Șeful contabil dădu din cap.

— Faptul că vroia să-l vadă pe Moran din nou... îl văzuse cumva și înainte?

— Cu două zile în urmă, după spusele lui Binny, servitorul, și în urmă cu doi ani, după spusele lui Moran, zise Surefoot încet, iar șeful contabil ridică privirea.

— Moran a spus că nu l-a văzut...

Surefoot aprobă din cap.

— Exact așa a spus. L-am întrebat într-o doară în seara dinaintea crimei cînd l-a văzut ultima oară pe Lyne. Mi-a spus că în urmă cu doi ani. Asta-i absolut sigur. Ei bine, de ce-a spus că nu l-a văzut, cînd de fapt l-a văzut? Și de ce-a scris bătrînul Lyne „Adu-l pe Moran", cerînd neapărat să asiste și un ofițer de poliție? Există o singură explicație: descoperise ceva în legătură cu Moran și avea de gînd ori să-l pună în fața faptului, ori să-l amenințe cu poliția. Moran cere urgent concediu de la bancă și nu i se aprobă. Nu vine la bancă și cred că vom afla, dacă-i întrebăm pe directorii generali, că ei nici nu știu nimic de plecarea lui. Moran avea pe mînă contul bătrînului și dacă ceva nu era în regulă ar fi mers direct la închisoare; probabil că singura persoană în măsură să ne spună că ceva nu era în regulă era Lyne însuși. El moare — cineva bagă un glonte în el — cu o jumătate de oră înainte ca Moran să părăsească Londra, Astea-s circumstanțele, dar au fost condamnați oameni pe baza unor circumstanțe și mai puțin convingătoare. Dacă vreți ceva mai clar decît astea, să-mi spuneți.

Își continuă cercetările toată seara și, cam cu un sfert de oră înainte de a se lăsa cortina — penultima, după cum se dovedi — peste „Stîncile Destinului", trecu pe la teatru. Mike Hennessey plecase acasă: „un om ruinat", după cum îl caracteriză dramatic administratorul său.

— Și-a dat și sufletul pentru piesa asta, domnule Smith... începu administratorul, dar Smith îl reduse la tăcere.

— Nimeni nu poate să-și dea sufletul pentru așa o piesă tîmpită, spuse el. Nu se adresează nici celor inteligenți, nici criticilor de teatru.

Intră pe o ușă de lîngă scenă și o luă de-a lungul unui coridor pînă la cabina lui Mary. Așa cum se aștepta, Dick Allenby era la ea. Arăta obosită; în mod vădit moartea bătrînului Lyne fusese pentru ea un șoc mai mare decît s-ar fi așteptat Dick sau Surefoot Smith.

— A, da, iese piesa de pe afiș; dar cu Mike lucrurile nu stau chiar atît de rău cum s-ar fi așteptat, bietul de el. Cecil a apărut și Mike a putut plăti trupa și, sper, și pe el însuși.

Mary nu știa să-i spună nimic nou despre Hervey Lyne, dar în schimb se dovedi că știa multe despre Leo Moran, cînd începu s-o întrebe. Surefoot ascultă istoria cu vizita de la miezul nopții — asta era ceva nou și pentru Dick.

— Dar, Mary, nu înțeleg. A vrut să semnezi un transfer.

— Ai văzut titlul acțiunilor? întrerupse Surefoot.

Văzuse, dar nu-și mai amintea. Surefoot, care știa multe despre City și avusese în cercetare multe cazuri financiare, fu de părere că acțiunile erau străine. Exista o regulă în legătură cu schimburile de acțiuni străine, și anume că acțiunile nu pot fi transferate de un împuternicit fără aprobarea și semnătura beneficiarilor pentru care lucrează.

— Nu-i nimic ilegal în asta, spuse Surefoot gînditor. Chiar dacă ar fi cumpărat, bătrînul Lyne nu și-ar fi dat semnătura decît în caz că-i ieșea vreun profit.

Surefoot nu mai avu mare lucru de făcut în seara aceea. Actele lui Lyne erau examinate și clasificate, locul crimei era împrejmuit și păzit, o măsură de precauție pe deplin justificată, după cum se văzu la miezul nopții, cînd sosi medicul legist cu raportul.

Hervey Lyne fusese omorît de un glonte care-i trecuse, venind din spate, prin inimă. De fapt, nu se găsise în trup nici un glonte și Surefoot dădu dispoziție ca în zori să fie cercetat fiecare centimetru de pajiște pentru a-l găsi. La ora nouă se afla în City, aștep-

tînd sosirea magnaților băncii. După cum se așteptase, nu i se acordase nici un concediu lui Leo Moran, care figura cu un semn negru în registrele băncii.

— Era un director foarte capabil, foarte popular printre clienții noștri; altfel, mă îndoiesc că l-am mai fi ținut, după povestea cu speculațiile lui la bursă. N-avem nimic concret împotriva lui, excepție făcînd, desigur, acest act de indisciplină.

— Dacă a plecat, înseamnă că a șters-o franțuzește? întrebă Surefoot.

— Exact, spuse directorul general, or asta-i o abatere foarte gravă. Credeam că-i în Devonshire — cel puțin acolo zicea că se duce.

Surefoot zîmbi.

— Nu-i în Devonshire — pot să vă asigur, spuse el. A plecat cu un avion-taxi, care a decolat din Londra la ora patru și douăzeci de minute cu destinația Köln. Un alt avion l-a așteptat acolo să-l ducă la Berlin, de unde i-am pierdut urma.

Directorul general îl privi cu gura căscată. Surefoot avu impresia că pălise.

— La Berlin?

Nu-i venea să creadă. Se vedea cum îi lucrează mintea. Sucursala lui Leo Moran administra conturi substanțiale și un director de sucursală care dispare brusc și în împrejurări dubioase se poate să nu fi plecat cu mîinile goale.

— Nu-mi pot închipui că e ceva necurat. Directorul general era foarte tulburat. Dincolo de faptul că juca la bursă — și, desigur, nu se știe cît de departe poate merge un jucător — era un om foarte cinstit, cu principii solide. Nutrea, știu, visuri de îmbogățire, dar în fond cu toții am trecut prin această fază fără să facem nimic necinstit.

Apăsă pe un buton.

— În orice caz, am să examinez cît mai repede registrele și am să trimit doi dintre cei mai buni inspectori ai noștri. Trebuie să-l înlocuim pe domnul Moran imediat.

Surefoot reușise să ajungă la o cît se poate de exactă descriere a înfățișării lui Moran, dar nu și să procure o fotografie a acestuia. De altfel, Moran nu era greu de identificat: era aproape complet chel, ceea ce, totuși, se putea masca, dacă ar fi avut vreun motiv, cu o perucă...

Surefoot își opri șirul gîndurilor și se încruntă. O perucă! Își aminti de cele trei peruci găsite într-o cămăruță de deasupra garajelor Baynes Mews și-și mai aminti și de numele lui Washington Wirth care locuia în Midlands... Șaizeci de mii de lire ieșiseră din contul lui Lyne în ziua precedentă, printr-o sucursală din Midlands.

Ceru o autorizație specială ca să obțină informații complete privind toate conturile din sucursala lui Moran și, înarmat cu aceasta, se reîntoarse la bancă și-l luă la întrebări pe șeful contabil.

— Întîmplător, cunosc care era situația contului d-lui Lyne pînă acum cîteva zile, spuse el. Din greșeală, a trimis un bilet pe dosul unei fișe de cont.

Scoase biletul din buzunar și contabilul îl examină.

— Am să-l verific, spuse el. Aici nu apar, desigur, cele șaizeci de mii de lire ridicate alaltăieri.

Contabilul lipsi multă vreme, după care se întoarse în micul birou în care avea loc întrevederea și puse fișa de cont pe masă. Lîngă ea atașase o hîrtie pe care scrisese cîteva cifre.

— Această fișă este cu totul inexactă, spuse el. Se pare că-i datată în urmă cu trei zile, dar nu reprezintă în nici un caz contul domnului Lyne. Indică, de exemplu, depuneri în valoare de peste două sute de mii de lire; totalul depunerilor este mai mic de cincizeci de mii — mai exact, patruzeci și opt de mii șapte sute. Majoritatea au fost transferați cu timpul în contul curent, banii lichizi rămași depuși fiind cam cinci mii de lire.

Surefoot fluieră ușor:

— Vreți să spuneți că diferența între situația reală a contului și această fișă este de aproximativ două sute de mii de lire?

Contabilul dădu din cap.

— Din primul moment mi-am dat seama că nu-i în regulă. De fapt, am acordat o atenție deosebită acestui cont și i-am sugerat directorului, d-lui Moran, că ar trebui să-i scrie domnului Lyne, arătîndu-i cît de scăzută îi e balanța bugetară. Cum vă spuneam, nu ne facem noi probleme prea mari cu bugetele cămătarilor, fiindcă foarte adesea aceștia își bagă toți banii de care dispun în credite.

— Și cu acțiunile acestea care-i situația?

— Sunt în regulă, cu excepția a treizeci de mii de lire reprezentînd acțiuni Steel Preferred, vîndute acum patru luni la indicațiile d-lui Lyne. Banii rezultați sunt depuși în alt cont.

— Ați primit vreo scrisoare de la d-l Lyne, ca răspuns la scrisoarea dumneavoastră?

— Ca răspuns la scrisoarea directorului? îl corectă contabilul. Nu, domnule. Oricum, eu n-aș fi văzut-o. Acestea vin direct la d-l Moran, unde probabil o să le și găsiți.

Smith reflectă asupra problemei.

— L-a vizitat domnul Moran pe domnul Lyne marțea trecută pe la zece dimineața?

Contabilul zîmbi.

— Dacă a făcut-o, nu mi-a spus mie. Marțea trecută dimineața? Se gîndi. N-a venit decît la amiază. A spus că a avut o întrevedere, dar cu cine, nu știu. Apoi, foarte serios: Este ceva extrem de grav, nu-i așa, și domnul Moran e implicat? Am să stau la dispoziția dumneavoastră și a băncii cu tot

ajutorul pe care pot să-l dau. Cum spuneam mai înainte, nu știu nimic despre aceste tranzacții. Ați vrea să vedeți contul d-lui Lyne? S-au restituit sume foarte mari de bani în ultimele optsprezece luni, în general prin cecuri la purtător. Asta nu-i ceva neobișnuit la cămătari. De obicei se depun în schimb niște obligațiuni contractuale sau polițe, dar din cîte văd, d-l Lyne n-a procedat niciodată astfel.

Se întoarse cu un registru, pe care Smith îl examină cu un ochi expert. Banii fuseseră ridicați în sume de zece, cincisprezece, douăzeci de mii, invariabil printr-o bancă din Birmingham.

— Numai unul singur din cecurile astea mari s-a plătit unei persoane particulare, spuse funcționarul, întorcînd o pagină și indicînd un nume. Asta cînd domnul Moran era în concediu...

Smith se uită și rămase cu gura căscată. Numele era Washington Wirth.

CAPITOLUL CINCISPREZECE

Rămase multă vreme cu ochii pironiți la acel nume.

— Pot să vorbesc la telefon cu banca lui din Birmingham? întrebă el.

În cîteva minute i se făcu legătura. Directorul băncii din Birmingham îi confirmă ceea ce știa. Nu-l cunoștea pe d-l Washington Wirth, deși îl văzuse o dată într-o cameră de hotel. Cînd d-l Wirth își deschisese contul, era după toate aparențele suferind, fiind nevoit să stea în pat cu storurile trase. Funcționarul șef, adjunct al directorului, stătuse de vorbă cu el și-i luase semnătura, asta fiind singura dată cînd d-l Wirth fusese văzut. Avea un acord prin care putea scoate bani pe bază de cecuri de la alte trei sucursale ale băncii, una în Londra, una la Bristol și o a treia, de care nu se folosise însă niciodată, la Sheffield. Întotdeauna anunța banca din Birmingham printr-o telegramă că urma să scoată bani, cu douăzeci de ore înainte de prezentarea cecului; și deși se manipulau sume uriașe în contul său, în momentul de față creditul era foarte mic.

Surefoot Smith trimise un detectiv la Birmingham, cu cîteva modele de semnături și cu dispoziția de a o aduce pe cea a lui Wirth.

Oricine ar fi fost acest amfitrion al petrecerilor nocturne, el era, în mod precis, omul căruia îi reveneau sume mari de bani din contul lui Hervey Lyne — și deci, posibil, ucigașul său. Îl căută pe Dick și, după ce-l găsi lucrînd la noul său model, îi spuse ce crezu de cuviință din ceea ce descoperise.

— Ești ruda cea mai apropiată și trebuie să știi, spuse el.

Dick rămase trăznit cînd află cîți bani lipseau.

— N-ai trecut cu vederea posibilitatea ca d-l Hervey Lyne să se fi deghizat în d-l Wirth, nu-i așa?

— M-am gîndit și la asta, spuse Surefoot. Faptul că nu se putea mișca decît în cărucior nu înseamnă mare lucru; e unul din cele mai vechi trucuri din lume. Cecurile au fost, fără îndoială, semnate de el. L-am văzut pe ultimul; de fapt, îl am la mine.

Îl scoase din buzunar, întorcîndu-l, văzu pe dos ceva ce nu observase mai înainte — un semn, o mîzgălitură făcută cu creionul. Semnul era cam șters; fusese, evident, făcut cu unul din creioanele acelea tip care, cînd funcționează, cînd nu. Chiar și așa, se încercase, în parte cu succes, să se șteargă scrisul. Cu o lupă, detectivul cercetă mîzgălitura și reuși în curînd să descifreze ceva.

— „...chinezești să nu mai trimiteți". Apoi scrisul se pierdea probabil pe sugativa pe care scrisese bătrînul.

— Ce naiba mai înseamnă și asta? întrebă Smith furios. Fără nici o îndoială că e scrisul lui. Ce-s astea „chinezești"? Și cine a-ncercat să șteargă?

Se scărpină în cap exasperat.

— Ar fi trebuit să-l întreb pe funcționar dacă avea obligațiuni chinezești.

Dick luă prînzul cu Mary Lane și-i spuse tot ce aflase de la detectiv. Cînd îi povesti despre cecul cu scrisul șters de pe dos, auzi o exclamație și o privi uimit. Fata avea ochii mari și gura căscată; rămăsese cu privirea ațintită asupra lui.

— Oo! exclamă ea.

Dick zîmbi.

— Știi ceva despre niscaiva obligațiuni chinezești?

Ea clătină din cap.

— Spune-mi încă o dată totul de la început, dar spune-mi mai încet, fiindcă nu-s prea iute de cap.

El repetă istoria contului fals și a cecurilor fabuloase virate în contul domnului Washington Wirth. De cîte ori nu înțelegea ceva, ea îi cerea explicații, pe care el nu era de fiecare dată în stare să i le dea. Cînd termină, ea oftă și se rezemă de speteaza scaunului. Ochii-i străluceau.

— Pari foarte misterioasă.

Ea dădu din cap.

— Chiar și sunt misterioasă.

— Crezi că știi cine l-a ucis pe nenorocitul de bătrîn?

Ea dădu încet din cap.

— Da; n-aș îndrăzni să-l numesc, dar cred într-adevăr că dețin ceea ce în termenii poliției se cheamă un indiciu. Vezi tu, eu am locuit în casa lui Hervey Lyne cînd eram mică și sunt unele lucruri pe care nu le-am uitat niciodată.

— Să-i spun lui Surefoot să... începu el.

— Nu, nu. Era foarte stăruitoare. Dick, nu-ți dau vole. Dacă mă faci să apar ca o caraghioasă, n-am să ți-o iert niciodată. Ipoteza mea e probabil cu totul fantastică. Am să întreprind singură cîteva cercetări înainte de-a o exprima măcar.

— De fapt, te transformi în detectiv, draga mea, spuse Dick. Apropo, s-a găsit testamentul bietului Lyne. Eu sunt moștenitorul lui. Testamentul e plin de restricții. De exemplu, dacă mă însor cu cineva în afara naționalității și religiei mele, pierd ceva, dacă mă stabilesc în afara Angliei, iar pierd ceva și dacă nu-i îngrijesc bine cîinele mai pierd ceva — cîinele lui a murit acum șaișpe ani, apropo — dar, în general vorbind, e foarte generos și-mi lasă cam patruzeci de mii de lire, fără taxă de moștenire.

— Chiar!

Era uluită de dărnicia bătrînului și sincer ușurată că dintr-un capriciu nu dusese pînă la capăt amenințarea că-l dezmoștenește pe nepotul său nu prea drag.

Surefoot Smith nu află că se găsise testamentul pînă nu ajunse înapoi la birou și, telefonîndu-i după-amiază lui Dick ca să-l felicite, fu dezamăgit să constate că știrea era veche.

— Din moment ce ești parte interesată, mai bine ai veni imediat la Yard. E aici contabilul șef și are ceva de spus care te va interesa.

Dick sosi și-l găsi pe contabil mai degrabă plictisit de decorul sărăcăcios. Evident, mobilierul din birourile Scotland Yard-ului nu-l impresiona. Se foia incomod pe taburetul tare, de bucătărie, care i se oferise. Pe biroul lui Surefoot se aflau cîteva pagini scrise la mașină.

— Asta-i problema, spuse Smith cu emfază, împingînd foile spre Dick să le vadă. Acest domn, d-l ...

— Smith, spuse contabilul.

— Asta-i foarte incomod, spuse Surefoot grav. Nu aveți și un alt nume, ca Huxley sau Montefiore?

— Numai Smith, zîmbi contabilul.

— Foarte incomod într-adevăr, spuse Surefoot. Cei mai mulți Smith își iau alt nume. Acesta-i e numele, continuă el să explice. Prietenul nostru aici de față (evită cu multă grijă să-i spună tizului său pe nume, și nu-l folosi niciodată în timpul discuției ce urmă pentru a-l desemna pe contabil) spune că fișa de cont trimisă domnișoarei Lane n-a fost dactilografiată la bancă sau la vreo mașină de scris a băncii. Mi-a dovedit-o convingător, din punctul meu de vedere, arătîndu-mi mostre de la toate mașinile de scris de la bancă. O treabă bună din punct de vedere teoretic, dar nu văd cum ne-ar putea fi de folos, deoarece dacă, așa cum credem, Moran delapida aceste fonduri, probabil își dactilografia fișele de cont acasă. Formularele nu sunt greu de procurat?

Contabilul clătină din cap.

— Nu, de loc; se tipăresc cu sutele de mii ...

— Pot să și le procure și persoane din afara băncii?

Contabilul credea că-i posibil.

— Atunci asta este, spuse Surefoot; sunteți sigur deci că această fișă de cont nu a fost dactilografiată la banca dumneavoastră?

— Sau la vreo mașină a băncii, spuse contabilul. Toate sucursalele folosesc o ... — pomeni numele unei mărci americane — și întotdeauna același tip de literă, aceeași culoare de panglică, aceleași indigouri. Panglica de aici e roșie; noi folosim întotdeauna neagră. Nu mi-am dat seama pînă nu m-am informat. Tipul de literă e complet diferit.

Sugeră și marca mașinii la care fusese scrisă fișa de cont, și se dovedi ulterior că avusese dreptate.

Surefoot nu-și amintea să fi văzut vreo mașină de scris la Moran acasă. După ce contabilul plecă, îl însoți pe Dick la Parkview Terrace și făcură o percheziție mai amănunțită. Găsiră o mașină de scris portativă, dar nu era în stare de funcționare. Amintindu-și de cămăruța din Baynes Mews, Smith nu fu prea dezamăgit că nu găsea mașina. Era posibil, ba chiar probabil, ca Moran, fiind proprietarul din Baynes Mews, să mai aibă și alte locuri de refugiu. S-ar putea să existe în Londra două sau trei apartamente închiriate sub nume false (cel din Baynes Mews era pe numele Whiteley) și pe care Moran să le folosească în scopurile sale — presupunînd că era vorba într-adevăr de Moran.

— Ai îndoieli? întrebă Dick.

— Sunt plin de îndoieli, spuse Surefoot. Unele din ele am să le elimin cînd îl găsesc pe Jerry Dornford. Îți amintești, după ce am ieșit din Naylors Crescent și ne duceam după bătrîn, Dornford a trecut într-o mașină făcînd un zgomot infernal? Și-ți amintești că a încetinit chiar în dreptul locului în care ședea bătrînul?

— Ei și? spuse Dick, cînd Surefoot se opri.

— Ei și! repetă acesta, indignat de atîta opacitate, nu-i la el pușca aia a ta?

— Dumnezeule! Doar nu crezi că Dornford l-a ucis?

— De ce nu? întrebă celălalt brutal. Îi datora bani lui Lyne și Lyne îl amenința cu justiția dacă nu se achită la scadență, adică fix în ziua crimei. Dacă-i cunoști reputația lui Dornford așa cum i-o cunosc eu, știi că este singurul lucru pe care ținea cu orice preț să-l evite. Se laudă că-i un gentleman, deși taică-său era geambaș de cai, iar mai-că-sa — maică-sa, mai bine să nu vorbim despre ea! Faliment public — asta ar fi în-

semnat să fie alungat din toate cluburile selecte. Un individ ca ăsta ar face orice ca să evite decăderea socială — ăsta-i termenul nu? Mulțumesc foarte mult.

— Și unde-i acum?

— Asta aș vrea și eu să știu, spuse Surefoot sumbru. N-a mai apărut de-atunci, de cînd l-am văzut noi!

CAPITOLUL ȘAISPREZECE

Surefoot Smith era unul din acei oameni care au întotdeauna aerul că nu fac nimic. Era văzut la ore nepotrivite și uneori în locuri nepotrivite din West End. Dădea impresia că se poate lipsi de somn, căci era la fel de posibil să-l întîlnești la patru dimineața ca și la patru după-amiaza.

Avea o vilă la Streatham.

— Este tipul de om, îl categorisise odată Dick Allenby, predestinat să locuiască la o soră căsătorită.

În plus, mai avea o cameră pe Panton Street, în Haymarket, și nu înspre capătul mai elegant al străzii. După toate probabilitățile acesata-i era locuința adevărată, deși vila din Streatham nu era chiar atît de fantomatică pe cît își imaginau colegii lui.

Hoții îl cunoșteau și-l respectau; aristocrației lumii interlope, care constituiau prada lui favorită, îl evitau cu mare grijă, dar nu cu prea mari succese. Era teroarea bandelor de cartofori; escrocii îl urau, căci băgase la răcoare dintre-ai lor mai mulți decît ceilalți ofițeri de la Scotland Yard. Dusese trei oameni la spînzurătoare și regreta amarnic că al patrulea scăpase de știreang din irresponsabilitatea unor juriați sentimentali.

Avea puține plăceri. Berea era mai mult o necesitate decît o distracție; căci cine și-ar putea bate joc de cineva care consumă în cantități mari licoare de malț, necesară bunăstării și prosperității sale somatice, și ar putea considera mai demni de laudă pe cei care, epave din punct de vedere fizic, consumă cantități uriașe de apă de Vichy pentru a-și drege excesele din tinerețe?

În refugiul camerei sale din Panton Street, Surefoot Smith își rezolva problemele în felul său caracteristic. Invariabil, scria cu creionul pe sugativă albă și arareori folosea alt material, în afară de cazul în care trebuia să redacteze vreun raport oficial pentru superiorii lui. Întotdeauna umplea ambele fețe ale sugativei cu un scris pe care nimeni în afara lui nu-l putea citi. Era o stenografie inventată în urmă cu treizeci de ani de către un profesor excentric și singurul care o învățase vreodată temeinic era Surefoot Smith. Nu numai c-o învățase, dar o și perfecționase. Se lăuda că nimeni în lume n-ar putea descifra ce scria el; mulți avuseseră ocazia și încercaseră, căci după ce d-l Smith termina cu sugativa lui, aceasta trecea în mîinile ofițerilor mai tineri pentru a fi folosită potrivit destinației inițiale.

Studie mișcările lui Leo Moran cronologic, atît cît le putea urmări. O parte din preziua crimei fusese elucidată. Moran vorbise la radio, la emisiunea despre finanțe și economie. Surefoot Smith zîmbi unui gînd excentric. N-o să moară fără glorie dacă va fi primul detectiv pe post de autor moral al primei execuții a unui crainic de radio.

După conferință, Moran se dusese la teatrul Sheridan; de acolo — acasă la Dick Allenby. După aceea acasă la el unde-l aștepta o scrisoare — Surefoot Smith îi admisese această circumstanță — care-l trimisese în căutarea lui Mary Lane.

Ce făcuse în dimineața din ziua crimei? Posibil să-l fi sunat contabilul la telefon ca să-i spună că nu i se aprobase concediul. D-l contabil Smith nu amintise de așa ceva, dar în fond exista printre funcționarii de bancă o anumită solidaritate tacită și nu te puteai aștepta, sau erai prost dacă te așteptai, să spună tot în legătură cu colegii lor, chiar dacă aceștia erau suspectați de fraudă și de crimă.

Surefoot Smith mai scăzu și instinctul auto-conservării din cele spuse de contabil. Acesta nu putea fi absolvit de orice vină; reușita fraudei lui Moran s-ar putea datora, și nu în mică măsură, propriei sale neglijențe. Toată lumea are ceva de ascuns — posibil ca nici contabilul să nu facă excepție.

Un lucru era sigur: avionul fusese comandat în ultimul moment. Nu acesta era mijlocul prin care Moran intenționase să părăsească țara.

Ce stoc de acțiuni era acela pentru care fusese el atît de nerăbdător să obțină semnătura lui Mary Lane? Fără o cercetare îndelungată și migăloasă, era puțin probabil să poată răspunde.

Dispariția lui Jerry Dornford era altă problemă. O problemă cu care valetul acestuia din Half Moon Street nu-și bătea capul: d-l Dornford lipsea zile întregi la rînd, dar unde — asta valetul n-ar fi putut spune, fiindcă se pare că d-l Dornford nu avea o fire prea comunicativă. Și dacă valetul emise totuși o părere, o făcu fără menajamente. Era un om fără bani și aproape fără prieteni. Avea unul sau doi care aveau case la țară, dar verificarea lor nu duse la nici un rezultat. Servitorul își aminti numele și adresele unei femei sau două, dar nici ele nu putură dezlega misterul.

Dornford avea un domeniu în Berkshire. O parte erau terenuri agricole care produceau atît cît să plătească dobînda la ipotecă; și dacă nu era privat de dreptul de aminare a ipotecii, era numai fiindcă o vînzare la

licitație ar fi adus numai o parte din banii avansați de creditori. Existase și o casă pe domeniu, dar aceasta fusese vîndută unui club local de golf cu mulți ani în urmă, și tot ce rămînea din averea lui Gerald Dornford erau cam trei sute de acri de pini și mărăcini.

Iată un om care în mod sigur nu-și putea permite două sau trei adrese.

Glontele nu se găsise, deși gazonul fusese îndepărtat, spre disperarea administrației parcului, iar pămîntul, pînă la adîncimea de treizeci de centimetri, trecut prin sită. Rămînea posibilitatea ca traiectoria să fi avut un asemenea unghi încît glontele să fi căzut în șanțul cu apă sau pe malul opus. Totul depindea de unghiul din care se trăsese. Dacă prima teorie a lui Surefoot Smith ar sta în picioare și bătrînul ar fi fost omorît de un glonte tras dintr-o pușcă aflată la etajul casei din Parkview Terrace, glontele s-ar fi găsit la cîțiva metri de locul în care stătuse căruciorul. Dacă ar fi fost tras din mașina lui Dornford, cu greu ar fi trecut prin trup ca să ajungă la canal.

Smith păstra în permanență legătura cu Binny, dar omul nu mai putea da nici o informație în plus. Nu auzise șuieratul glontelui trecînd pe lîngă el, nici vreo pocnitură, și aici avea o scuză perfect rezonabilă, aceea că dacă zgomotul mașinii lui Dornford s-ar fi suprapus peste împușcătură, ar fi acoperit-o în întregime.

Era pe la patru într-o după-amiază de sîmbătă și Surefoot Smith, care-și petrecuse cea mai mare parte din noapte în picioare, se pomeni moțăind în scaun, obicei pe care, din anumite motive, îl considera ca unul din primele semne ale senilității. Se sculă, se spălă pe față la chiuveta din baie și ieși în Haymarket, nu prea sigur în privința drumului pe care s-o ia ori de direcția în care să-și continue cercetările.

Traversă Piccadilly Circus și se opri nehotărît în colțul bulevardului Shaftesbury ca să urmărească un incident de circulație, cînd cineva se izbi de el. Distratul agresor dădu să-și urmeze drumul îngînînd absent o scuză, cînd Surefoot îl agăță de palton cu un deget.

— Ce-i cu tine, Mike?

Avea motive să fie mirat.

În douăzeci și patru de ore înfățișarea lui Mike Hennessey se schimbase radical. Fața mare i se fleșcăise; pungi grele îi atîrnau sub ochi; fața-i nerasă era de un galben bolnăvicios. I se păru lui Surefoot, sau se făcu mai alb la față cînd îl văzu?

— Bună! se bîlbîi el. Păi... uite... nu-i ciudat să vă întîlnesc așa?

— Ce s-a întîmplat, Mike? întrebă Surefoot.

Era obiceiul lui să bănuiască de intenții criminale chiar și pe cei mai nevinovați dintre oameni, și întrebarea în sine era acuzatoare.

— Hă? Nimic. Umblu cam bezmetic, ca-ntr-un vis, astăzi... piesa aia care cade și toate alelalte...

— Te-am sunat toată dimineața. Unde-ai fost?

Mike tresări.

— Pe mine, domnule Smith — Surefoot, bătrîne? Am fost plecat din oraș. Pentru ce?

— N-ai fost de găsit nici acasă, nici la teatru. De ce te-ai dat la fund?

Mike încercă să vorbească, înghiți în sec, apoi zise răgușit:

— Hai să bem ceva undeva. Am multe pe suflet, Surefoot, tare multe.

Era o braserie pe o străduță laterală, lîngă piață, unde nu se servea bere decît după ora șase. Totuși se îndreptară într-acolo, iar chelnerul-șef se repezi spre ei cum îi văzu, cu un zîmbet:

— Doriți să stați liniștiți de vorbă, domnule Smith? Nu-i nevoie să rămîneți aici; parcă-i la morgă. Veniți în biroul directorului.

Biroul directorului nu era de fel biroul directorului, decît cu numele. Era o cameră mică, separată.

— Vă aduc niște ceai, domnule Smith. Dumneavoastră luați o cafea, nu-i așa, domnule Hennessey?

Hennessey, șezînd cu ochii închiși, aprobă din cap.

— Ce-ai pe suflet? întrebă Smith direct. Washington Wirth?

Ochii închiși se deschiseră și se fixară asupra lui.

— Ce? Da. Clipi spre cel ce pusese întrebarea. Cred că.., ei bine, n-o să se mai ocupe de teatru și, normal, asta mă cam neliniștește, fiindcă mi-a fost prieten bun.

Parcă-i venea greu nu numai să vorbească, dar chiar și să respire. Pieptul i se ridica și-i cobora spasmodic, apoi, în sfîrșit:

— De asta ai vrut să mă vezi? întrebă el repezit.

— Exact, de asta am vrut să te văd. Ți-a fost prieten?

— Patron, spuse d-l Hennessey repede. Am avut grijă de el cît a stat în oraș. Nu știam prea multe despre el, decît că avea o groază de mălai — bani vreau să zic.

— Și nu l-ai întrebat niciodată de unde-i are, Mike?

— Normal că nu, răspunse Hennessey, evitîndu-i privirea.

Chelnerul-șef intră în acel moment cu o tavă pe care erau două sticle mari de bere, o sticlă de gin, gheață și un sifon.

— Ceaiul, spuse el ceremonios, apoi puse tava pe masă și-i lăsă singuri.

Pe Surefoot Smith nu-l afecta de loc faptul că încalcă legea.

— Haide acum, Mike, spuse el, nu fără oarecare blîndeţe. Vreau să ştiu exact cine-l Wirth ăsta.

Mike îşi linse buzele uscate.

— Aş vrea să ştiu întîi ce se întîmplă cu mine, spuse el încăpăţînat. Nu că ţi-aş putea spune ceva, Surefoot — nu ceva sigur. Dar gîndeşte-te în ce situaţie m-am pus. Să presupunem că aş fi crezut că-i altcineva şi aş fi spus: „Ascultă — ori mă ajuţi ori încep să pun întrebări."

— Da, să presupunem că l-ai şantajat, îl întrerupse Smith cu brutalitate.

La asta Mike tresări.

— N-a fost şantaj. Nu eram sigur — mă înţelegi? Am încercat un bluf. Am vrut să văd cît de departe va merge. Apoi deodată parcă se prăbuşi şi-şi acoperi faţa cu mîinile mari, încărcate cu inele cu briliante şi începu să suspine. Vai, dumnezeule! E groaznic! gemu el.

Alţii s-ar fi simţit jenaţi; Surefoot Smith era pur şi simplu curios. Îşi puse mîna pe braţul celuilalt.

— Ai vreo legătură cu crima? Asta-i întrebarea.

Mîinile lui Mike căzură cu zgomot pe placa de marmură a mesei. Faţa sa caraghioasă, cu urme de lacrimi, era imaginea însăşi a uluirii.

— Crima?... Ce vrei să spui — ce crimă? Aproape ţipa.

— Crima comisă asupra lui Hervey Lyne. N-ai ştiut?

Omul nu răspunse; era împietrit de groază.

— Lyne... ucis! Cuvintele sunau spart. Era imposibil de crezut că era singurul om din Londra care nu ştia de misterioasa crimă comisă în Regent's Park în ziua precedentă, fiindcă toate ziarele erau pline de relatări. Şi totuşi Surefoot simţi că aşa e.

— Ucis... bătrînul Lyne ucis? Dumnezeule! Nu vorbeşti serios!

— Ba vorbesc cît se poate de serios. Doar nu-ţi închipui că-mi arde de glume.

Mike Hennessey tăcea; cuvintele-i îngheţaseră pe buze. Şedea numai holbîndu-se la detectiv cu nişte ochi din care pierise orice expresie. Mike plîngea uşor, dar avea şi o putere nebănuită de a se controla. Cînd începu să vorbească, vocea-i era perfect stăpînită.

— Asta-i într-adevăr o lovitură. N-am citit ziarele azi dimineaţă.

— A scris în cele de aseară, spuse Surefoot.

Celălalt clătină din cap.

— N-am pus mîna pe un ziar de joi dimineaţă, spuse el. Bătrînul Lyne! Era tutorele domnişoarei Lane, nu-i aşa?

Încerca să cîştige timp — timp să-şi înfrîngă şi ultima slăbiciune şi să-şi adune puterile ca să nu leşine.

— Nu, n-am citit nimic despre asta. Ciudat cum îţi scapă unele ştiri din ziare, nu-i aşa? Am fost atît de preocupat de afacerile teatrului încît mi-am pierdut interesul pentru orice altceva în lume.

— Ce lucrai pentru Wirth?

Glasul lui Surefoot suna rece. Îşi pierduse tonul amical, nici măcar sticla nedeschisă de bere nu-l mai interesa.

— Scoteai bani de la bancă în locul lui?

Mike dădu din cap.

— Da, făceam asta pentru el — sume mari de bani. Mă duceam la banca lui şi apoi aveam întîlnire cu el.

— Unde? întrebă tăios.

— În diferite locuri în gări; cel mai des la hotelul Kellner. De obicei scotea o sumă mare cînd dădea o petrecere, şi eu îl dădeam banii înainte de-a sosi musafirii. Spunea că-i negustor în Midlands, dar să-ţi spun drept, Surefoot, am avut eu îndoielile mele. Totuşi, nu părea un escroc şi în fond mulţi nătărăi se scaldă în bani. De ce să nu fi fost unul din ăştia? Nu-i primul imbecil care-şi bagă banii într-o producţie teatrală şi nu-i nici ultimul, mulţumesc cerului!

— De la care bancă îi scoteai?

Mike îi spuse. Corespundea cu informaţiile pe care le avea deja Surefoot.

— De obicei îmi dădea o scrisoare pentru directorul băncii, în care-l ruga să onoreze cecul. Am fost la Birmingham şi Bristol şi...

— E-n regulă. Smith se lăsă greu peste masă. Cine era... Washington Wirth?

Mike clătină din cap.

— Pe cuvîntul meu că nu ştiu. Să mor aici, pe loc, dacă ştiu. Am luat legătura cu el după ce ştirea despre ultimul meu faliment apăruse în ziare. Mi-a scris ca să-mi comunice cît de rău îi pare ca un om deştept ca mine să dea de necaz şi s-a oferit să mă finanţeze.

— Era scrisă de mînă?

— La maşină. Am scrisoarea pe undeva pe acasă. M-a rugat să-l caut la Kellner. Asta a fost înainte de a începe petrecerile, cînd avea un apartament mai mic. M-am dus. Tot ce ştiam despre el e că purta perucă şi nu era ce părea; dar nu mi-am vîrît niciodată nasul în afacerile lui...

— Asta-i o minciună, spuse Surefoot. Chiar acum mi-ai spus că l-ai şantajat.

— Nu tocmai. Am blufat. Ştiam că nu-i ceea ce vrea să pară; a trebuit să ghicesc cine era în realitate.

Minţea; de asta Surefoot Smith era convins.

— Te-ai gîndit că vei fi la strîmtoare dacă omul ăsta va fi arestat? Am motive să cred că şi-a însuşit bani care nu erau ai lui, ci ai lui Hervey Lyne, şi mai am motive să cred că el l-a ucis pe bătrîn... or, asta-i

crimă. Nu vrei să fii amestecat într-un omor, Mike, nu-i așa?

Fața lui Michael Hennessey era schimonosită de groază. Vorbele izbucniră într-un torent incoerent:

— V-aș ajuta dacă aș putea, domnule Smith... dar cum? Nu-l cunosc pe omul ăsta... jur că nu-l cunosc!

Smith îl privi atent.

— Știi ceva despre Moran?

Gura mare rămase căscată.

— Bancherul? se bîlbîi el.

— Știi ceva despre fișa de cont falsificată trimisă din greșeală domnișoarei Lane?

Pentru o clipă Surefoot crezu că omul va leșina.

— Nu... nimic; îl știu pe Moran..., îl știu și pe Wirth.

Se opri și tăcu o vreme.

— Dacă l-aș găsi pe Wirth..., asta mi-ar schimba situația?

Surefoot se ridică.

— Situația ta rămîne exact aceeași, fie că-l găsești tu, fie că-l găsim noi, spuse el aspru. Nu pari să-ți dai seama în ce te-ai băgat, Mike Hennessey. Un om a fost ucis... doi oameni au fost uciși... probabil de aceeași mînă. Tickler a fost omorît fiindcă știa prea mult. S-ar putea să fie mai bine pentru tine dacă te-aș închide.

Un zîmbet răsări pe fața lui Mike.

— Da' ce-s eu, copil? întrebă el. Își recăpătase sîngele rece. Cum am ieșit eu din mocirlă... ținînd seama de amenințări? Nu-ți face griji din pricina mea, Surefoot.

— Aș mai avea multe să-ți spun, îl întrerupse detectivul, dar așteaptă-mă aici pînă dau un telefon.

O expresie de alarmă se așternu o clipă pe fața lui Mike.

— Stai liniștit; nu te arestez. N-am nevoie de asistență pentru așa ceva.

Exista o cabină telefonică în sala de mese și de acolo sună urgent Scotland Yard-ul.

— Inspectorul-șef Smith la telefon. Să vină doi oameni, din cei mai buni care-s de serviciu, să mă ia de la Bellini. Sunt cu Mike Hennessey, regizorul. Trebuie pus sub urmărire zi și noapte de acum încolo și nu-i permis să faceți nici o greșeală. Auziți?

Auziră și se conformară. Un sfert de oră mai tîrziu, pe cînd Smith și Hennessey ieșeau agale din străduța îngustă spre Piccadilly Circus, doi tineri îi urmăriră, iar cînd Mike chemă un taxi și plecă, un al doilea taxi porni în urmărirea lui.

Mike Hennessey nu se găsea la teatru cînd cortina căzu pentru ultima dată peste „Stîncile destinului" și, deși acest sfîrșit însemna pentru actori căutarea unei alte slujbe, nu fu unul în distribuție care să nu răsufle de ușurare în timp ce se lăsa cortina.

Dick citea ziarul de seară cînd Mary intră în cabină. Povestea asasinării lui Lyne ocupa toată pagina întîi; cuprindea și un interviu cu Binny și unul cu îngrijitorul parcului.

„Îl cunoșteam foarte bine pe d-l Lyne din vedere", spunea James Hawkins, care era îngrijitorul parcului de douăzeci și trei de ani. „Venea întotdeauna în parc după amiezile și de obicei își făcea siesta înainte de a fi dus acasă. Am vorbit o dată sau de două ori cu el, dar nu era un domn care încuraja conversația. Mai mult d-l Binny, servitorul său, ședea și-i citea. L-am văzut pe d-l Binny citind în acea după amiază și m-am dus la el și i-am spus: La ce bun să vă obosiți plăminii? Șeful a adormit. Nici nu m-am gîndit că-i mort! Aceasta-i a două crimă în parcul nostru în ultimii treizeci și cinci de ani".

Dick puse ziarul jos cînd intră fata, și se pregăti să dispară.

— Șezi. Încă nu mă schimb; sunt obosită.

— Ei, ți-ai găsit omul? întrebă el cu dezinvoltură.

Nici un zîmbet nu apăru pe fața ei.

— Cred că da, spuse ea.

— Ai citit ziarul?

— L-am citit... rînd cu rînd..., ce lectură îngrozitoare!

— Ei, și? o provocă el, e Binny sau îngrijitorul parcului? Apoi, dîndu-și seama că insolența sa era cam deplasată, își ceru scuze.

— Nu știu cum se face, dar sunt în stare să discut despre omorul ăsta ca și cum ar fi vorba despre cineva de care nici n-am auzit. Bietul bătrîn nu mă suferea și sunt sigur că dacă ar fi găsit pe cineva care ar fi avut mai bine grijă de avere decît mine, i-ar fi lăsat banii fără să clipească! Apropo, Binny are o teorie a lui. Am stat azi de vorbă el. Înclină să dea vina pe Jerry Dornford; probabil, cred eu, fiindcă nu-l înghite pe Jerry.

— Domnul Smith ți-a vorbit de indiciile pe care le are? întrebă ea.

Era clar că nu dăduse nici o atenție teoriei lui Binny.

— Nu, n-aș putea spune. E cam închis cînd vine vorba de treburile lui.

— Crezi că mie mi-ar spune?

O privi cu uimire.

— Draga mea Mary..., începu el.

— Nu mă drăgăli că fac urît, spuse ea. Crezi că mi-ar spune?

Era foarte serioasă și el schimbă tonul.

— Dacă ar crede că-l poți ajuta, sunt sigur că da, spuse el. A promis că trece pe aici astă-seară să-mi spună ultimele noutăți. Vrei să-l întreb?

— Am să-l întreb chiar eu, zise ea.

Surefoot ajunse foarte tîrziu și foarte burzuluit. Avea și de ce să fie supărat, căci la șapte și jumătate în acea seară un tînăr de-

tectiv spășit îl sunase la telefon ca să-și mărturisească eșecul.

— L-ai scăpat? răcnise Surefoot? Ce-i cu voi?

— Îmi pare rău, domnule, dar trebuie că a știut că-i urmărit, căci s-a topit în stația de metrou din Piccadilly. Numai cît am întors capul și a și dispărut.

— Ți-ai întors ce?! risese Surefoot batjocoritor. Bine; scormoniți prin toată Londra și găsiți-l. Îi știți adresa. Trebuie găsit.

Sosise la Sheridan plin de gînduri amare legate de noua generație de detectivi.

— Toate să le facă alții în locul lor! Se bazează pe știință în loc de proprii lor ochi, spuse, fierbînd de mînie.

— Am aici un detectiv pentru tine.

Dick arătă spre fată și, spre surprinderea lui, Surefoot nu dădu nici un semn de iritare.

— Pot să-ți spun că are mai mult bun simț în degetul mic decît au acei... domni în trupurile lor mătăhăloase și nefolositoare.

O privi gînditor.

— Am de gînd să vă rog ceva, domnule Smith, spuse ea. Vreți să-mi spuneți tot ce știți în legătură cu acest caz? Cred că aș putea să vă ajut.

Din nou Dick Allenby rămase uimit că omul nu lua oferta în glumă. O privi solemn, își deschise gura mare, o închise iar, se scărpină în cap... „Își face numărul", observă Dick în gînd.

— De ce nu? spuse într-un sfîrșit. Vreți să afle și el? Arătă cu capul spre Dick.

Ea șovăi.

— Dacă nu aveți nimic împotrivă. Dacă da, atunci îl rugăm să iasă.

Se îmbrăcase cu hainele de stradă încă înainte de a sosi detectivul și propuse să meargă cu toții la ea acasă. Urcară împreună cu liftul. Apartamentul ei era ultimul pe culoar. O luă înaintea lor și se opri brusc, întorcîndu-se speriată către cei doi.

Ușa era larg deschisă!

— Ați lăsat-o deschisă? întrebă Smith.

Surefoot arătă spre încuietoare; se vedeau urmele unor lovituri puternice, semn că fusese forțată. Zarul atîrna într-un șurub.

O luă el înainte, răsuci comutatoarele fără rezultat.

— E întrerupt curentul de la tabloul de siguranțe. Unde se află?

Ea-i indică locul și după ce meșteri puțin se auzi un declic și se aprinse lumina în hol.

— A proptit ușa după ce a intrat, ca să stea închisă dar n-a putut face la fel la plecare.

Smith ridică de jos două pene mici de lemn.

Ieși din nou pe culoar, la capătul căruia se afla o ușă cu geam de sticlă care dădea spre scara de incendiu. O încercă și, așa cum se aștepta, o găsi deschisă. O scară de fier ducea spre întunericul de dedesubt. Trimise după liftier, care nu putea da nici un indiciu folositor. Sîmbătă seara majoritatea locatarilor, spuse el, erau plecați și, din cîte-și amintea, nu fuseseră vizitatori străini.

Surefoot intră în apartament, văzu o ușă deschisă și pătrunse în dormitorul lui Mary. Domnea o învălmășeală de nedescris; toate sertarele, de la toate birouirile, fuseseră scoase și deșertate pe pat, iar conținutul sortat în grabă. La fel era și în sufragerie, unde micul birou pe care-l încuiase ea la plecare fusese forțat și lucrurile stăteau răvășite pe masă.

Mary contempla consternată scena devastării, dar fu plăcut surprinsă cînd văzu că o casetă mică pe care o ținea într-un sertar și care fusese și ea forțată, mai conținea bijuteriile pe care le lăsase acolo. Valorau peste patru sute de lire, îi spuse detectivului.

— Atunci de ce naiba au venit? întrebă tot ea.

Ulterior Smith văzu că și coșul de gunoi din bucătărie fusese răsturnat și scormonit. Descoperi un indiciu prețios: un ceas din bucătărie căzuse pe jos și se oprise la unsprezece și un sfert.

— Acum mai puțin de o oră — phii!

Surefoot fluieră ușor. Al dracului de grăbit mai era. Acum spune-mi cine știe unde stai — vreau să spun cine a mai fost aici înainte? Fără prietenele tale, spune-mi bărbați.

Ea îi enumeră pe scurt.

— Mike Hennessey a fost aici, nu-i așa? Des? Am văzut toate camerele, nu?

— În afară de baie, spuse ea.

Deschise ușa pomenitei încăperi, aprinse lumina și intră. Intrusul fusese și aici; chiuveta era pe jumătate umplută cu apă.

— Oho! Ce-i asta?

Ochii lui Smith se îngustară.

La înălțimea chiuvetei, puțin în dreapta, se vedea o urmă roșie pe peretele îmbrăcat în faianță. Detectivul puse mîna; era încă umedă. Privi spre pardoseala de mozaic. Nu se vedea nimic, dar pe marginea albă a vănii urma apărea din nou.

În spatele ușii era un cîrlig pentru haine și acolo se vedea încă o urmă.

— Aici a intrat întîi, spuse Surefoot încet. A trebuit să se spele pe mîini și în timp ce răsucea robinetul, mîneca s-a atins de perete. Avea sînge și pe ea dar nu și-a dat seama. Și-a scos haina și a aruncat-o pe marginea vănii. Apoi s-a răzgîndit și și-a agățat-o în cîrlig.

— Sînge?

Mary privea ca hipnotizată la pata aceea înfiorătoare.

— Credeți că s-a lovit cînd a intrat?

— Nu, am fi găsit urme în hol. În plus, sticla de la ușa de pe culoar nu-i spartă — mă întreb de unde a avut cheie.

Surefoot cîntări rapid toate variantele.

— Mă dau bătut, spuse el.

Surefoot Smith intră în bucătărie pentru a reexamina ceasul. Nu credea în coincidențe căci văzuse de prea multe ori ceasuri oprite intenționat și nu mai lua în serios ora indicată. Dar cercetarea atentă îndepărtă orice urmă de îndoială; ceasul nu era oprit, mai ticăia; zdruncinătura scoase acul ce lega arătătoarele din lăcașul lui și nici măcar un ceasornicar n-ar fi putut face asta.

Mary îl urmase în bucătărie și-l urmărise în tăcere cît timp durase examinarea.

— Acum îmi spuneți? întrebă ea calm.

— Despre...?

— Mi-ați promis că o să-mi spuneți ce-ați descoperit în legătură cu uciderea lui Lyne.

El se cocoță pe marginea mesei din bucătărie și-i spuse pe scurt tot ce știa.

E puțin spus că Dick rămase cu gura căscată. Socotea că toți detectivii din Scotland Yard sunt reticența întruchipată. Surefoot Smith era cunoscut ca „mut" și iată-l vorbind degajat cu fata; dacă era cît de cît jenat, cauza inhibiției era Dick însuși.

Mary Lane ședea cu mîinile împreunate în poală. Se încruntă.

— Nu vă simțiți bine? întrebă Surefoot îngrijorat.

Apoi își dădu probabil seama cu coada ochiului de mirarea lui Dick, căci îl privi amenințător.

— Crezi că mă port prostește, domnule Allenby? Scoate-ți ideea din cap; n-o fac niciodată. Toate femeile au exact mintea pe care ar trebui s-o aibă orice detectiv și pe care n-o are. Nici urmă de știință — nu că sunt nepoliticois, domnișoară Lane — numai bun simț. Înțelegeți?

Se adresă din nou fetei. Ea clătină din cap.

— Nu prea, spuse ea. Știu de ce mi-au pătruns în apartament, desigur.

Surefoot Smith dădu din cap.

— Dar nu înțelegeți cum au ajuns să creadă că-i aici.

Dick interveni.

— Îmi permiteți să fiu greu de cap, întrebă el politicos, și să vă întreb despre ce-i vorba? Nu știau că-i aici, ce, cine?

— Fisa de cont, spuse Mary, fără să ridice ochii, și din nou Smith dădu din cap, cu un rînjet larg.

— Cred că pentru asta au venit, deși nu-mi dau seama de unde știau.

Surefoot chicoti.

— Eu sunt deșteptul de la care a transpirat vestea, zise el. I-am spus azi după-masă lui Mike Hennessey că vi s-a trimis o fișă de cont. Nu i-am mai spus că se află în buzunarul meu și aș fi putut să-l scutesc de o groază de timp și bătaie de cap. Mare păcat!

Își trecu nervos mîna prin păr și se dădu jos de pe masă.

— Petele alea de sînge... arată rău, spuse el și ieși agale din încăpere îndreptîndu-se spre baie, cu cei doi pe urmele lui. Aici e mîneca — aici mîna, dar prea șters ca să se poată lua amprente. Omul care a venit aici nu era rănit și probabil nu știa că are urme de sînge. Uitați-vă la robinet.

Le arătă; se vedea o pată clară de sînge pe capul unuia din robinete.

Surefoot Smith scoase lanterna și începu să cerceteze coridorul. Nu găsi nimic să-i dea vreun indiciu; dar cînd ieși pe scara de incendiu și cercetă și ușa, găsi încă două urme de sînge, una pe balustrada de metal și una chiar sub geamul de sticlă al ușii.

— Am să mă folosesc de telefonul dumneavoastră, spuse el și după cîteva minute vorbea degajat cu Scotland Yard-ul.

Trebuiau puse sub supraveghere toate gările; trebuiau înștiințate toate porturile și aeroporturile.

— Nu că ar încerca să iasă din țară. E ciudat cît de rar o fac, explică el fetei.

Oferta de a trimite un om să stea de pază la ușă fu respinsă imediat, dar el insistă pe un asemenea ton încît ea își dădu seama că ar fi fost pierdere de vreme să stăruie cu refuzul.

În drumul lui spre casă intră pe la locuința bătrînului Lyne ca să stea de vorbă cu Binny. Bravul om era în pat cînd bătu la ușă și opuse o rezistență considerabilă și destul de scuzabilă insistențelor detectivului de a deschide ușa. Nu lăsase nici un planton în preajma casei: Surefoot se mulțumise să ducă toate documentele la Scotland Yard pentru o cercetare mai atentă și să sigileze dormitorul și biroul.

Binny îl conduse jos în bucătărie, strînse jarul ce mai rămăsese din micul foc și mai puse lemne căci noaptea era cam rece.

— Mă întrebam cine bate... mi-a sărit inima din loc, se scuză el în timp ce-l introduse pe vizitator într-o cămăruță. Presupun, domnule Smith — glasul părea nerăbdător — că bătrînul domn nu mi-a lăsat nimic? Am auzit că ați găsit testamentul — nu vă supărați dar n-am să mă necăjesc dacă n-a făcut-o. Nu era omul care să se ocupe prea mult de servitori; spunea că nici nu-i place să-i aibă în jur. Totuși nu se știe niciodată...

— N-am citit testamentul cu atenție, spuse Surefoot, dar nu-mi amintesc să-ți fi văzut numele.

Binny oftă.

— Visul vieții mele a fost că cineva o să moară și-o să-mi lase un milion, spuse el patetic. L-am servit bine — îi găteam, îi pregăteam patul, îi făceam de toate.

Detectivul îi întinse un pachet de țigări ieftine și, tot oftînd, Binny își luă una și o aprinse.

— Numai într-un fel mă poți ajuta, spuse Smith. Îți amintești să fi venit Moran pe aici?

Binny aprobă din cap.

— Știi de ce a venit?

Omul ezită o clipă.

— Nu știu, domnule, dar mă gîndesc că era ceva în legătură cu situația contului. Domnul Lyne era un domn foarte ciudat; nu voia să vadă pe nimeni, iar cînd voia, se purta cam urît.

— S-a purtat urît cu domnul Moran?

Binny șovăi.

— Păi, n-aș vrea să divulg secrete, domnule Smith, dar din cîte am auzit s-a cam răstit la el.

— Ai ascultat, ai!

— Nu era nevoie să asculți, domnule. Arătă spre tavan. Biroul e deasupra. Nu se aude ce se vorbește, dar cînd se ridică vocea, așa cum făcea domnul Lyne, se aude.

— Îl cunoști pe Moran?

Binny dădu din cap.

— Îl cunoști bine?

— Foarte bine, domnule. Am lucrat la dînsul...

— Da, îmi amintesc.

Surefoot Smith își mușcă gînditor buza de jos.

— Ți-a spus ceva după ce a stat de vorbă cu bătrînul?

Din nou Binny ezită.

— N-aș vrea să pricinuiesc cuiva vreun necaz...

— Necazul cu tine, Binny, e că nu poți spune „da" sau „nu". Ți-a spus sau nu?

— Da, domnule, mi-a spus. Se vedea că Binny era supărat. Tocmai aduceam o scrisoare sosită prin poștă cînd a ieșit. Și acum, domnule Smith, am să vă spun adevărul. Mi-a spus un lucru ciudat — m-a rugat să nu spun la nimeni că a fost aici și mi-a strecurat o liră. Acum v-am spus tot ce știu. M-am gîndit că-i cam ciudat — dar, să-mi fie iertat, nu era primul care m-a rugat să păstrez tăcerea asupra faptului că-l vizitase pe domnul Lyne.

— Îmi închipui că nu.

Pe o măsuță lîngă perete se afla un pachețel învelit nu prea strîns în hîrtie. Surefoot Smith era dăruit cu un simț foarte fin al mirosului; putea deosebi cele mai asemănătoare și insesizabile mirosuri. Dar chitul nu făcea parte dintre acestea; avea un miros puternic și, pentru Surefoot Smith, neplăcut. Arătă spre pachet.

— Chit?

Binny îl privi surprins.

— Da, domnule.

— Ai reparat ferestrele? Surefoot ridică ochii.

— Nu, domnule, alea le-a făcut geamgiul. Am spart azi dimineață geamul de la bucătărie. N-am vrut să chem pe nimeni, așa că l-am reparat eu.

— Necazul în casa asta e că se sparg mereu geamurile, spuse Surefoot Smith. De ce n-ai raportat la poliție încercarea de pătrundere în casă — Aa, îmi amintesc, n-a vrut domnul Lyne.

După ce ieși afară, întreprinse pe întuneric o examinare a locului mai atentă decît cea făcută la lumina zilei. Își dădu osteneala să se deplaseze pînă în spatele casei, pe aleea îngustă, și aici își dădu seama cît de ușor i-ar fi fost unui spărgător să pătrundă înăuntru. Spatele casei nu era protejat, ca majoritatea celor învecinate, de un garaj, iar ușa și fereastra erau accesibile oricui ar fi sărit gardul sau ar fi forțat portița de la curtea din dos. Să fi fost o întîmplare această încercare de efracție în casa lui Lyne chiar în noaptea...?

Surefoot Smith se încruntă. Trebuie să fi fost noaptea în care a fost ucis Tickler. Exista oare o legătură între cele două evenimente?

Se întoarse la Scotland Yard pentru a primi rapoartele și află că cercetările sale nu duseseră la nici un rezultat. La Berlin nu se știa nimic de Leo Moran și nu era absolut nici o veste despre Gerald Dornford.

Deschise seiful din colțul cămărușei sale, scoase mănușa și cheia de argint și le puse pe masă. Cheia asta îl intriga. Ce motiv să fi avut proprietarul ei s-o vopsească atît de tare și totuși atît de neglijent? Orice tinichigiu ar fi făcut-o mai bine.

Mănușa nu-i spunea nimic. Scoase din sertarul mare de la birou o foaie albă de sugativă și începu să aștearnă pe ea din nou datele problemei.

Tickler fusese omorît; bătrînul Lyne fusese omorît, probabil de aceeași mînă, deși nu era nimic care să lege cele două crime. Leo Moran era, în fond, un fugar, un om care ar fi putut fi acuzat prima facie de crimă. Dispariția sa coincisese nu numai cu moartea lui Lyne ci și cu descoperirea faptului că depunerile sale de la bancă fuseseră mult subțiate.

Se afla oare la Berlin? Cineva se dovedise deosebit de preocupat de găsirea fișei de cont, se pretase chiar la spargerea apartamentului lui Mary Lane pentru obținerea ei — dar cine? Un om cel puțin știa, sau credea că știe, că fișa se afla în apartamentul lui Mary și acest om era Michael Hennessey.

Comportarea lui Mike din acea după masă îi trădase conștiința vinovată. Cunoștea, în orice caz, adevărata identitate a lui Washington Wirth. Domnul pe nume Washington Wirth era un criminal, poate chiar de două ori la rînd.

În fraze disparate Surefoot își notă concluziile pe măsură ce ajungea la ele; tăie una și puse alta în loc, elaboră o propoziție cu stenografia sa misterioasă, pentru a tăia apoi peste semnele sucite, luînd-o iar de la început. Un cerculeț care o reprezenta pe Mary, altul pentru Dick Allenby, altul pentru Gerald Dornford, un al patrulea pentru Leo Moran. În josul paginii desenă încă un cerculeț pentru Lyne. Cum se legau? Care era relația între cele patru cercuri de sus și cel de-al cincilea?

Între ele plasă un O mare pentru Michael Hennessey. Michael îl atingea pe Washington Wirth, o atingea pe Mary Lane și, posibil, pe Moran. Tăie peste această ultimă concluzie și reîncepu.

Gerald Dornford îl atingea pe Dick Allenby. Putea trage o linie dreaptă de la Dick Allenby la cel omorît — o linie care nu trecea prin nici un intermediar.

După o vreme obosi, zvîrli creionul și se lăsă pe spate gemînd. Tocmai întindea mîna după cheie, cînd se stinse lumina. Nu era nimic prea surprinzător și neașteptat în asta: becul ardea cam galben de două sau trei zile și fără îndoială că trebuia înlocuit. Surefoot Smith, ca un gentleman, ceruse un bec nou, iar magazionerul, și mai gentleman, îi ignorase cererea. Fără veste, becul se arsese.

Surefoot se ridică să sune, cînd văzu ceva ce-l țintui locului. În întuneric cheia străfucea ca un foc verde. Îi văzu mînerul și fiecare curbură. Și acum înțelese de ce avea o culoare atît de stranie — fusese dată cu o vopsea luminiscentă.

O luă și o întoarse pe partea cealaltă. Aceasta era ștearsă, abia dacă se vedea, căci nu absorbise, mai înainte raze de lumină.

Surefoot ieși pe coridor, chemă un sergent și puțin mai tîrziu se găsi un bec de schimb. Cercetă cheia cu mai multă atenție acum, notîndu-și din cînd în cînd cîte ceva pe foaia de sugativă deja plină.

Întrezărea o rază de lumină în toată această afacere, dar foarte vagă încă. Apoi sună telefonul; ridică receptorul și ascultă; apoi chemă pe sergentul de serviciu de la intrare.

— Dacă-l vezi pe d-l Allenby trimite-l sus.

Se uită la ceas era douăsprezece și douăzeci și se întrebă ce vînt putea să aducă pe Dick la Scotland Yard la o asemenea oră. Poate că i s-a găsit arma.

— Mă întrebam dacă ești aici, spuse Dick în timp ce intra în birou închizînd ușa după el. Ar fi trebuit să dau un telefon, dar m-am temut că n-au să-mi dea legătura cu tine.

— Ce s-a întîmplat, întrebă Surefoot curios.

Dick zîmbi.

— Nu s-a întîmplat nimic deosebit, atîta doar că am fost chemat la telefon — sau mai bine zis Mary a fost chemată de menajera lui Hennessey pentru informații în legătură cu domnul.

— N-a ajuns acasă? întrebă Smith repede.

— Nu era așteptat acasă, spuse Dick. Doamna dădea telefon din gara Waterloo; se afla acolo de la ora nouă cu niște geamantane de-ale lui Mike. El urma să plece pe continent cu trenul de Hâvre și stabiliseră ca ea să-i aducă bagajele. L-a așteptat pînă la miezul nopții, s-a alarmat și a dat telefon la cîțiva cunoscuți de-ai lui Michael, printre care și Mary. Din fericire, tocmai era să plec de la ea cînd a sunat telefonul.

— Ai fost la el acasă?

Dick clătină din cap.

— Nu era nevoie. Avea un apartament mobilat pe strada Doughty; și-a plătit chiria și a închis totul astă-seară. E clar că a plecat în grabă. N-a început să împacheteze decît azi după-masă.

— După ce s-a întîlnit cu mine, spuse Surefoot. Se scărpină la bărbie. Ciudat. Nu prea înțeleg dorința lui de a fugi — de fapt n-ar fi ajuns mai departe de Southampton; am alertat deja toate porturile.

— L-ai fi arestat? întrebă Dick cu uimire.

— Nu se pune problema arestării, prietene, spuse Surefoot obosit. Nu-i nevoie să-i arestezi pe toți cei care vrei să-i împiedici să părăsească Anglia. Se pot găsi pașapoarte în neregulă, timbrul pus cu capul în jos — există o duzină de procedee de a păstra banii în țară.

— Hennessey știa asta?

— Nu înțeleg, spuse el încet. Sunt convins că nu știa. De asta nu înțeleg ce l-a împiedicat să ia trenul.

Se auzi o bătaie în ușă și un bărbat plăcut la înfățișare, în care Dick recunoscu pe inspectorul-șef, intră.

— Poliția din Buckinghamshire are un caz pe placul tău, Surefoot, spuse el. O adevărată crimă în stilul bandelor americane.

Surefoot se trezi brusc din amorțeală.

— O crimă americană, ei? Ce fel?

— Li se zice „scoateri la plimbare", nu-l așa? Cineva l-a scos pe un amărît la plimbare, l-a împușcat de la mică distanță și l-a zvîrlit pe trotuar.

— Unde s-a întîmplat asta?

— Pe derivația Colnbrook, aproape de Slough. A trecut pe-acolo o mașină mai mare ale cărei faruri au luminat omul întins pe trotuar, iar șoferul a raportat la poliție. Nu trecuse o jumătate de oră de cînd fusese omorît, cînd a ajuns poliția.

— Semnalmentele? întrebă Surefoot.

— Un bărbat corpolent de vreo patruzeci și cinci de ani, spuse celălalt, cu o cravată verde la gît...

— Asta-i cravata pe care-o purta Mike Hennessey azi după-masă.

CAPITOLUL ŞAPTESPREZECE

Mike Hennessey arăta, în moarte, foarte liniştit, aproape impunător; foarte uşor de recunoscut. Surefoot Smith ieşi din mica clădire funebră şi aşteptă pînă sergentul răsuci cheia în uşă.

Dick îl aştepta la sediu. Avusese parte de destule orori pentru o singură noapte şi nu se dusese la identificare.

— E Mike într-adevăr, spuse Surefoot. Crima a fost comisă la zece şi şaptesprezece, acolo sau prin împrejurimi. Am dedus ora exactă de la maşina mare care a descoperit cadavrul şi de la un motociclist care locuieşte în sat şi care a raportat la poliţie că a văzut o limuzină mică staţionînd pe partea pe care s-a găsit victima. Din cele două relatări reiese că timpul se situează între zece şi cincisprezece şi zece şi douăzeci şi ţinînd seama că maşina mare n-a depăşit nici o altă maşină pe derivaţia Colnbrook, timpul exact se fixează la zece şi şaptesprezece. Maşina ucigaşului ar fi putut întoarce luînd-o înapoi. Putea şi să treacă înainte prin satul Colnbrook, evitînd derivaţia şi înclin să cred că aşa s-a întîmplat. Şi acum, prietene, spuse el serios, îţi dai seama că acesta-i omul care a vizitat apartamentul domnişoarei tale? Trebuie să fi fost plin de sînge pe haină fără să-şi dea seama de acest fapt pînă n-a atins cu mîneca peretele din baie. Şi-a scos haina, s-a spălat pe mîini şi cam asta-i tot.

— Dar nu se poate ca vreun proprietar de garaje să nu identifice maşina dacă s-a pierdut atîta sînge! Interiorul trebuie să arate ca un abator.

Surefoot dădu din cap.

— O, da, o să găsim maşina precis. Au fost furate trei în seara trecută, care corespund descrierii. Am trecut pe la Yard şi am aflat că una din ele a fost găsită abandonată în parcul Sussex.

O maşină rapidă a poliţiei îi duse înapoi la Paddington şi presupunerile lui Surefoot se adeveriră. Maşina abandonată era cea folosită de ucigaş. Se găsiră destule indicii înfloritoare că omul îşi găsise moartea în interiorul întunecos — indicii de altă natură nu existau.

— Vom lua amprentele de pe volan, deşi d-l Wirth a purtat mănuşi.

— Asta-l exclude pe Moran, nu-i aşa? spuse Dick.

Surefoot zîmbi.

— Unde-i Moran? În Germania, spunem noi — la fel de bine poate fi şi la Londra. Poţi ajunge în Germania în cîteva ore şi să te întorci şi mai repede. S-ar putea ca Moran să nu fi plecat de loc.

— Dar de ce?

Dick Allenby era nedumerit, chiar preocupat de primejdia ce o ameninţa Mary Lane şi o spuse. Spre consternarea lui, Surefoot se declară de acord.

— Cred că n-ar trebui să mai stea în apartamentul acela. S-ar putea să mai deţină nişte probe şi acum că a început să şi le exprime ea ar putea deveni un pericol pentru prietenul nostru.

Îl însoţi pe Smith la secţia de poliţie la care fusese dusă maşina şi găsi acolo binecunoscuta animaţie impersonală. Era plin de fotografii, experţi în ridicarea amprentelor, mecanici care examinau vitezometrul. Proprietarul maşinii, găsit şi adus la secţie, era un tip metodic: ştia exact kilometrajul cu care lăsase maşina, iar această informaţie fu de un mare ajutor.

Lui Dick Allenby i se părea că-şi petrecuse ultimele două săptămîni examinînd maşini pline de sînge prin curţile secţiilor de poliţie. Scena la care asista avea ceva familiar; becurile de lumină crudă atîrnînd pe cabluri, detectivii cercetînd interiorul centimetru cu centimetru.

Era plin de sînge şi pe banchetă şi pe jos; o urmă şi pe maneta de viteză. Unul din detectivi scoase o perină de la locul şoferului...

— Ohoo! exclamă el şi, uitîndu-se peste umărul lui, Dick văzu o tabacheră plată de argint, care-i fu înmînată lui Surefoot.

Smith o deschise. Era goală. În interior se vedea o inscripţie, destul de uşor de citit la lumina becului.

„Lui Leo Moran, de la colegii de la banca Willesden."

Surefoot o întoarse pe toate feţele. Era o tabacheră veche; avea două adîncituri, dar era bine lustruită şi ori era foarte des folosită ori fusese recent curăţată. Surefoot o ţinu uşor cu o foaie de hîrtie şi o înveli cu grijă.

— S-ar putea să găsim pe ea ceva amprente, deşi puţin probabil, spuse el. Cam curios — ce să caute sub pernă?

— S-ar putea s-o fi pus acolo şi să fi uitat de ea cu totul.

Surefoot clătină din cap.

— Nu-i maşina lui, am verificat. Cum îţi spuneam, e curios.

Nu mai vorbi nimic un timp.

— Lăsasem să se înţeleagă că fişa de cont se află la domnişoara. D-l Hennessey a transmis informaţia în timpul „plimbării", sau înainte. Ucigaşul şi-a încheiat conturile cu Hennessey — apropo, Mike trebuia să meargă cu maşina la Southampton pentru a prinde vaporul. Maşina a oprit la o staţie de benzină de la capătul şoselei Great West; Hennessey s-a dat jos şi a telefonat acasă — probabil a vorbit cu menajera să-i trimită bagajele. Criminalul s-a descotorosit de Hennessey cît de repede a putut, s-a grăbit înapoi în oraş

și a pătruns în apartamentul lui Mary Lane. E clar că individul mai fusese acolo și cunoștea locul.

— Și Moran cunoștea locul sugeră Dick.

Surefoot ezită.

— El sau altul, tot una-i, spuse el. Căuta fișa de cont. Nu putea să știe că are sînge pe haină, pînă n-a intrat în baie unde, ori s-a văzut în oglindă, ori a văzut pata pe perete. Și-ți mai spun ceva: tipul a stat un timp în America. Ce părere ai de această deducție?

— Cum naiba știi și asta?

— Nu știu, spuse celălalt calm; deducție — cu alte cuvinte, pe ghicite. E o crimă banditească tipică totuși — să scoți pe cineva la plimbare și să-l arunci afară din mașină după ce l-ai împușcat. Nimeni nu pare să fi auzit împușcătura, dar dacă totuși au auzit ceva au crezut că-i o motocicletă. Doar trec ca vîntul pe aici.

Îl conduse pe Dick acasă cu mașina; era deosebit de vorbăreț.

— Hennessey a fost virit în afacerea asta de la început. Știa cine-i Wirth, știa că Wirth falsifica cecuri și a profitat de avantajul acestui fapt pentru a-l santaja pe celălalt. Apoi spuse brusc: Am de gînd să-i arăt domnișoarei Lane cheia și cecul.

Era pentru prima oară că Dick auzea de cheie.

Pe cînd Surefoot Smith ajunse la Scotland Yard tot ce aparținuse victimei fusese adunat și pus pe masa lui. Se aflau acolo un carnețel, cîteva foi de hîrtie răzlețe, cam douăzeci de lire în bancnote, un ceas, un inel de chei, dar nimic care să furnizeze vreo indicație — în afara absenței unei sume mai mari de bani. Evident, Hennessey n-avea de gînd să facă saltul pe continent cu un capital de douăzeci de lire. Surefoot se gîndi că ucigașul, profitînd de precedeanta descoperire a banilor în buzunarul lui Tickler, îl ușurase de ceea ce ar fi putut fi dovezi incriminatoare.

Se uită peste hîrtii. Una din ele era o pagină ruptă dintr-un mers al trenurilor, cu semne în dreptul anumitor trenuri. Surefoot ghici că planul lui Hennessey era să ajungă la Viena.

A doua hîrtie era cea mai interesantă. Era o pagină ruptă din carnet și conținea cîteva cifre. Surefoot avea o memorie remarcabilă și recunoscu de îndată că cifrele reprezentau conturile ce apăruseră în fișă. Se vedea că hîrtia circulase prin mai multe mîini.

Smith era nedumerit. De ce-și dăduse Hennessey osteneala să scrie cifrele astea cu creionul și să le păstreze. Știa evident de fișa de cont, foarte posibil că el o și ticluise; dar trebuie să fi avut și alte date, nu numai bucățica asta de hîrtie. Dacă fișa de cont era o invenție, și fără îndoială că așa era, nu mai avea rost să păstreze hîrtia. Ori omul a inventat cifrele pe moment, ori avea un registru cu falsurile și cu suma globală care ar fi trebuit înscrisă în contul bătrînului Lyne.

Dimineața următoare, devreme, Smith îi telefonă lui Mary Lane, care avusese o noapte agitată. N-o ajutase cu nimic faptul că știa că se află un sergent la ușă, unul la scara de incendiu și unul care patrula prin fața casei.

— Veniți pe-aici, neapărat, spuse ea și se liniști cînd află că vine, căci avea nevoie urgentă de sfatul lui.

Dimineața nu adusese nimic nou pentru Surefoot. Cercetările sale nu duseseră la nici un rezultat. Percheziția la apartamentul lui Mike nu-i furnizase nici un indiciu cît de cît valoros. Nu găsi nici un act sau document; un carnet vechi de cecuri îi arăta doar că în urmă cu trei ani Hennessey trăise de azi pe mîine.

Era cam descurajat cînd ajunse la apartamentul lui Mary.

— Se pare că trebuie să recurgem la știință, spuse el trist în timp ce scotea un pachețel din buzunar și-l punea pe masă. Poate că dumneavoastră ne puteți da exact informația care ne trebuie.

Desfăcu punga de plastic și scoase cheia. Apoi din notesul său scoase un cec și-l puse pe masă. Ea examină cu atenție semnele scrise cu creionul și pe jumătate șterse și dădu din cap.

— Asta-i scrisul domnului Lyne, spuse ea. Cred că v-am spus că am locuit acolo la el cînd eram mai mică; de fapt aveam grijă de gospodărie și încă foarte bine. Era greu cu el.

— În ce sens? întrebă Surefoot.

Ea șovăi.

— Păi, în multe sensuri — din punctul de vedere al gospodăriei, vreau să spun. De exemplu avea aceiași furnizori de peste patruzeci de ani, deși într-una se certa cu ei și discuta sumele pe care li le datora.

Apoi se uită la cheie, întorcînd-o în mînă pe toate părțile.

— Credeți că ar fi un semn de lăudăroșenie din partea mea dacă v-aș spune că am impresia că l-aș putea găsi pe cel care l-a ucis pe domnul Lyne?

— Cred că ar fi o prostie din partea dumneavoastră dacă ați încerca s-o faceți pe cont propriu, spuse Smith direct. Asta nu se joacă.

Ea dădu din cap.

— Îmi dau seama. Îmi dați o săptămînă să mă conving?

— Nu credeți că ar fi mai bine să-mi împărtășiți acuma bănuielile dumneavoastră?

Ea clătină din cap.

— Nu; s-ar putea să mă fac de rîs și, în mod firesc, aș vrea să evit acest lucru.

Smith își țuguie buzele groase.

— Astea nu le puteți păstra..., începu el.

— N-am nevoie de ele, spuse ea repede. Vreți să spuneți cecul și cheia? Vă cer mult dacă vă rog să-mi dați o dublură a cheii? Dacă găsesc broasca în care se potrivește vă dau un telefon.

O privi surprins.

— Credeți că puteți găsi ușa?

Ea dădu din cap. Surefoot Smith oftă.

— Asta ar însemna să procedăm ca-n romane, spuse el, și nu-mi place cum se procedează în romane. E romantic și lucrurile romantice îmi fac greață. Dar am s-o fac pentru dumneavoastră, domnișoară.

Două zile mai tîrziu primi o cheie nouă și strălucitoare, fără să bănuiască nici un moment că zi și noapte pe urmele ei se afla unul din cei trei polițiști, ale căror instrucțiuni, primite de la Surefoot Smith, fuseseră laconice și nu prea încurajatoare.

— Fiți cu ochii pe ea. Dacă vă scapă, șansele voastre de avansare sunt practic nule.

A treia zi după uciderea lui Mike Hennessey acțiunile Cassari Oils se mișcară. Timp de cinci ani oscilaseră între o liră și trei șilingi și o liră și șapte șilingi, iar acum valoarea stocului se ridica la patruzeci de lire. Cîmpul era situat în Asia și produsese doar atîta petrol cît să împiedice compania să dea faliment, dar nu suficient pentru a aduce acțiunile la valoarea lor normală.

Mary citi titlul incendiar de pe pagina economică: „Senzaționala creștere a acțiunilor Cassari Oils" și își aminti deodată de fișa de transfer. Îi telefonă lui Surefoot Smith.

— Acelea sunt acțiunile pe care i le-ai transferat lui Moran, nu-i așa? Interesant. La cît se ridicau aseară? N-am citit ziarul.

Săriseră de la 25 de șilingi la 95 peste noapte. Cînd Surefoot Smith dădu un telefon în City rămase perplex cînd află că valoarea era de treizeci de lire și că era în continuă creștere.

Se duse, cu mașina, la un birou din strada Old Broad care-i furniza informații și detalii asupra fenomenelor financiare și află motivul creșterii acțiunilor de la un funcționar neimplicat în afacere.

— Au dat de un zăcămînt de petrol acum trei luni și sapă noi puțuri. Se pare că rezervele sunt inepuizabile, dar au reușit să țină secret pînă au curățat piața de acțiunile fluctuante. Se pare că vor urca la o sută de lire și vă sfătuiesc să vă aventurați puțin și dumneavoastră. Nu încape îndoială că s-a găsit petrol acolo.

Surefoot Smith nu făcuse așa ceva în viața lui, afară de cazurile cînd pusese cîte un bănuț pe cîte un cal la curse, pe care-l alegea la întîmplare dintr-o listă.

— Cine se află în spatele afacerii? întrebă el.

Funcționarul clătină din cap.

— Mi-aș strîmba gura dacă aș încerca să le pronunț numele. Sunt majoritatea turci — Efendi așa și Pașa nu-știu-cum. Îi găsiți în Anuarul de Bursă. Sunt destul de mulți; majoritatea milionari. O, nu, nu-s numai niște nume fictive pe hîrtie; sunt tot atît de reali ca Banca Angliei, și asta nu-i o manevră de piață. N-au birou la Londra; agenții lor sunt Jolman și Joyce.

Direct la biroul d-lor Jolman și Joyce se duse Surefoot Smith. Îl găsi de-a dreptul asediat. Își trimise cartea de vizită și fu introdus în biroul d-lui Joyce, partenerul mai vîrstnic.

— Nu vă pot spune mai mult decît scrie în ziare, domnule Smith. Nu există multe acțiuni pe piață — tocmai i-am spus unui prieten care credea că prinsese pe dumnezeu de picior că o să se ardă. Singurul care deține un stoc mai mare este unul pe nume Moran — Leo Moran.

CAPITOLUL OPTSPREZECE

Leo Moran! Nu era ceva nou pentru Surefoot Smith că acesta se interesa de acțiuni, pe lîngă cele pe care le luase de la Mary. Moran era șmecher; aceasta-i era reputația și la bancă și printre prieteni. Din cîte își putuse da seama Surefoot și din ce știa el însuși, omul era în stare de acțiuni donquijotești, generoase, dar, în general, împingea șmecheria puțin dincolo de limita admisă de lege. Ar fi putut fi ucigaș; că falsificator, se gîndea Surefoot, era în mod sigur. Constanta caracterului său era un egoism imens. Era burlac, nu avea rude și nu-l interesa mai nimic în afară de tir și teatru.

Dar ăsta era un joc extrem de periculos — Cassari Oils. Înainte de a ieși din birourile de la bursă, descoperi că Moran era, în orice caz în scripte, milionar. Un singur aspect îl nedumerea: deși Moran cumpărase constant, iar operațiunile lui coincideau cu anii în care se produseseră fraudele, nu cheltuise sume prea mari, în mod cert numai un mic procent din banii pe care-i cîștiga. Avea probabil și alte interese, dar pentru moment acestea erau greu de depistat.

Smith se întoarse acasă, lîngă Haymarket și spre uimirea sa văzu că-l așteaptă cineva la intrare.

— Nu aștept nici de două minute, spuse Mary. Am vorbit cu adjunctul dumneavoastră de la Scotland Yard și mi-a spus că s-ar putea să fiți acasă.

Descuie ușa și o invită într-o cameră de zi aflată în dezordine.

— Ei, ați găsit ceva?

Ea clătină din cap și zîmbi cu mîhnire.

— Din păcate mă lovesc tot timpul numai scrupulele mele, spuse ea și se așează pe un scaun pe care i-l oferise el.

— Renunțați deci?

Ea șovăi.

— Nu.

Făcuse un efort să spună „nu", căci se trezise în dimineața aceea cu o senzație de apăsare în minte și își dăduse seama de greutățile care o copleșeau. Fusese pe punctul să trimită o scrisoare penitentă lui Surefoot, împreună cu cheia, dar încrederea — deși nu prea multă — îi revenise odată cu micul dejun și se hotărîse să nu renunțe, ceea ce, din partea ei, era un act de curaj.

— Îmi dau seama la ce m-am angajat, mărturisi ea. Nu-i ușor să fii detectiv nu-i așa? Mai ales cînd nu te pricepi.

Surefoot zîmbi.

— Arta de a fi detectiv constă în a nu ști nimic, spuse el profetic. Ce știți dumneavoastră? Dacă știți ceva mai puțin decît mine, înseamnă că nici n-ați auzit de crimă. Pe de altă parte, s-ar putea să știți mult mai mult.

— Sunteți ironic acum.

El clătină din cap.

— Nu cunosc acest cuvînt, domnișoară Lane. Ce vreți să știți?

Ea-și consultă un carnețel scos din buzunar.

— Puteți să-mi dați o listă cu cecurile încasate și cu datele respective? Mă interesează mai ales data. Dacă ipoteza mea e corectă, ele poartă data de șaptesprezece ale lunii.

Surefoot se rezemă în scaun privind-o fix.

— Asta-i cam științific, spuse el puțin supărat și ea rise.

— Nu, e mai mult o poveste de groază, plină de mistere. Dar serios, aș vrea să știu.

El trase telefonul mai aproape și formă un număr.

— Ciudat, dar nu mi-a trecut prin cap să verific data, spuse el.

Iar ea simți că era iritat că dăduse dovadă de neglijență în această privință și se amuză în sinea ei.

— Vedeți, domnișoară Lane, continuă el, dacă aș fi la Yard v-aș putea da pe loc... alo!

Prinsese legătura cu banca. Trecu cîtva timp pînă ce contabilul, cu care ajunse în final să vorbească, reuși să-i dea datele.

Cecurile erau emise la 17 aprilie, 17 februarie, 17 decembrie, 17 mai anul trecut — Surefoot își notă vreo duzină de date. Punînd receptorul în furcă, împinse hîrtia spre fată.

— M-am gîndit eu! Ochii-i străluceau. Toate pe data de 17.

— Minunat! spuse Surefoot. Acum îmi spuneți și ce înseamnă?

Ea dădu din cap.

— Am să vă spun peste o săptămînă. Am de gînd să întreprind niște cercetări. Un singur lucru voiam să-l discut cu dumneavoastră, domnule Smith. Vocea-i tremura. Poate e numai o impresie, dar mi se pare că sunt urmărită îndeaproape. Sunt sigură că m-a urmărit ieri un bărbat. L-am pierdut din vedere pe Oxford Street; mă uitam la o vitrină pe Regent Street cînd l-am zărit din nou. Nu prea plăcut la înfățișare, cu o mustață blondă.

Surefoot Smith zîmbi.

— E sergentul-detectiv Mason. Nici eu nu cred că are o înfățișare prea plăcută.

— Detectiv?! exclamă ea.

Surefoot dădu din cap.

— E firesc, dragă domnișoară, să am mare grijă de dumneavoastră. E bine să știți că sunteți urmărită, nu fiindcă sunteți suspectă ci fiindcă, pentru moment, vă aflați sub protecție.

Ea lăsă să-i scape un oftat.

— Nici nu știți cît de ușurată sunt. Începuse să mă calce pe nervi. De fapt, cred că ar fi trebuit nici să nu vin pentru atîta lucru.

— Ce-i cu data de șaptesprezece? întrebă Surefoot. Nu credeți că ar fi mai înțelept să-mi spuneți încotro se îndreaptă presupunerile dumneavoastră?

Ea clătină din cap.

— Mai păstrez puțin misterul, deși sunt destul de slabă, spuse ea.

În mod cert misterul îl irita pe Dick Allenby, care nu putea fi niciodată sigur dacă o găsește acasă sau nu. Avu o discuție cu Surefoot și-i ceru ajutorul.

Se va expune la tot felul de pericole, se plînse Dick. E clar că omul ăsta nu se dă-n lături de la nimic. S-ar putea încă să mai creadă că fișa de cont se mai află la ea.

— Te-ai întîlnit azi cu ea?

Surefoot deschise cu dexteritate o sticlă de bere. Ședea pe o masă din atelierul lui Dick.

— Da, m-am întîlnit. Vrea să i-l împrumut pe Binny.

— Să i-l împrumuți pe Binny? repetă detectivul. Asta ce mai înseamnă?

— Păi, acum e în serviciul meu. Zice că vrea să se informeze asupra unei mai vechi servitoare de-a lui Hervey Lyne, care locuiește în Newcastle sub un nume fals. Ea vrea ca Binny să se ducă și să identifice femeia. Am vorbit cu Binny și își amintește de ea. A plecat la puțin timp de la venirea lui. Era destul de în vîrstă. Se pare că avea un fiu desfrînat, cu o fire nu tocmai blîndă. Binny nu-și amintește de el, numai Mary. Bătrîna, care trebuie să aibă către nouăzeci de ani, locuiește în nord și Mary vrea ca Binny să se ducă să verifice dacă nu face vreo confuzie.

Surefoot Smith îl privi încruntat.

— Mie nu mi-a spus nimic. Binny lucrează la tine acum? Mi se pare că-i casa ta. Ce-ai de gînd să faci cu ea?

— O vînd, spuse Dick prompt. De fapt, am și primit o ofertă.

Se auzi o bătaie în ușă; intendentul îi aduse lui Dick o telegramă. Surefoot îl privi cum o deschide și rămîne cu gura căscată. Fără un cuvînt i-o întinse lui Smith. Fusese trimisă de la Sunningdale, iar conținutul era următorul:

„Patentul de pușcă raportat furat! Armă corespunzînd semnalmentelor găsită la Toyne Copse într-o groapă sub trupul unui bărbat presupus a fi G. Dornford din strada Half Moon. Vă rugăm să vă prezentați imediat la secția de poliție din Sunningdale pentru identificarea proprietății".

CAPITOLUL NOUĂSPREZECE

El și Surefoot se duseră împreună în Berkshire. Nu-i fu greu să recunoască teaca ruginită de oțel, ce fusese odată o piesă delicată din mecanism. Îl lăsă pe Surefoot Smith să purceadă la cealaltă identificare, mult mai înfiorătoare.

Surefoot se întoarse după ce făcuse turul locului în care se găsise corpul și obținu și alte informații edificatoare. Mașina lui Jerry Dornford a fost descoperită la mai puțin de o sută de metri de locul în care murise. Se vedea că mașina fusese scoasă afară din drum și ascunsă după un mic pîlc de copaci.

— E proprietatea lui Dornford și nu cred că va fi greu să reconstituim accidentul care l-a trecut pe linie moartă, spuse Surefoot. Avea un ziar de seară în mașină; poartă data zilei în care a murit bătrînul Lyne.

— Săracul de el! Cum a fost omorît — sau a fost o moarte naturală? întrebă Dick.

Surefoot clătină din cap.

— Accident. Arma era încărcată, nu-i așa? Ei, s-o desfaci în bucățele și să-mi spui dacă mai e încărcată. Înclin să cred că nu. Dornford a furat pușca: nu încape nici un dubiu asupra acestui fapt. Ori s-a speriat, ori n-a putut s-o vîndă și s-a hotărît să iasă din oraș și s-o îngroape. Firesc, a ales un teren care era proprietatea lui. A luat o cazma cu el — am găsit-o. Cînd l-au găsit era în cămașă. Se vede că a săpat groapa și era pe punctul de a așeza arma cînd aceasta s-a descărcat. Glontele i-a trecut prin cap; l-am găsit în trunchiul unui pin ce se afla pe traiectorie. În buzunar i-am găsit o cerere de împrumut către Stelby, care era unul din agenții bătrînului Lyne. Am mai găsit niște însemnări care o să-i provoace destule neplăceri unuia pe nume Jules, cînd o să dăm de el.

— Aici te pot ajuta, spuse Dick, care-l cunoștea și nu-l agrea pe fățarnicul tînăr.

Se întoarseră în oraș seara tîrziu; Surefoot era deprimat.

— Totdeauna m-am gîndit că Dornford are ceva legătură cu crima și l-am notat ca suspect. Dar e destul de evident că n-a putut fi el făptașul, doar dacă n-au fost două gloanțe pe țeavă sau dacă nu cumva a înțeles mecanismul de funcționare.

Dick porni noaptea în căutarea lui Mary ca să-i spună noutatea. Nu-i plăcuse niciodată Gerald Dornford, dar avusese momente în care i se păruse că fata nu-i împărtășește sentimentele față de el, deși era nedrept cu ea în această privință. Instinctele unei femei sunt mai puternice decît ale unui bărbat și ea-l plasase definitiv pe Jerry în categoria oamenilor ce trebuiau evitați.

Ea nu ajunse acasă decît tîrziu, după cum descoperi el după ce sunase de multe ori la rînd, iar dinăuntru îi răspunse o voce veselă.

— Am avut o zi grozavă, Dick, și am să-i fac o surpriză prietenului nostru mîine — nu, nu mîine, poimîine. Încercă să-i împărtășească delicat vestea în legătură cu Jerry și se bosumflă puțin cînd văzu că vestea senzațională nu avu nici un efect.

— Am citit în ziarele de seară. Bietul om! spuse ea.

Dick Allenby petrecu o noapte agitată. Își făcea griji pentru fată, gîndindu-se la riscurile pe care și le asuma. Cînd o sună dimineața, era deja plecată, dar cînd se întîlni cu Surefoot, acesta îi risipi mult din temeri.

— Am pus pe cel mai abil urmăritor al Scotland Yard-ului s-o păzească zi și noapte; nu trebuie să-ți faci griji. Apoi, curios: Nu ți-a spus ce urmărește? Tot ce-am putut afla de la oamenii mei e că bate mahalalele Londrei și face o mulțime de cumpărături.

— Cumpărături? întrebă Dick incredul. Ce fel de cumpărături?

— Murături în cea mai mare parte, spuse Surefoot Smith, deși a luat și șuncă și și-a pierdut o oră prin City alaltăieri să cumpere ceai. E științifică.

Dacă ar fi să spunem adevărul, d-l Smith își înăbușea foarte greu iritarea față de misterioasa lui colaboratoare. Ura misterul.

Mary depășise puțin limita cercului în care-și desfășura investigațiile. Plecase devreme la Maidstone și-și petrecuse cea mai mare parte a dimineții stînd de vorbă cu un pantofar de țară, un domn senil și limbut, cu memorie slabă și un sistem imposibil de ținere a evidenței. Se întoarse la Londra pe la cinci, obosită; dar o baie fierbinte și un repaus de două ore o înviorară. Se simțea

vioaie și proaspătă cînd își luă pardesiul și ieși din nou.

Era ora zece; cerul era acoperit și începuse o ploaie măruntă cînd făcu semn unui taxi care o duse la King's Cross. Îl găsi pe neconsolatul Binny așteptînd-o pe peron. Deși noaptea era caldă purta palton și fular și parcă era întruchiparea suferinței și solitudinii cînd se apropie de el. Detectivul care o urmărea îi văzu stînd de vorbă și se amuză căci i se comunicase motivul acestei călătorii spre nord a servitorului lui Lyne.

Dacă el se amuza, în schimb Binny era sceptic.

— Nu cred c-am s-o recunosc, domnișoară. Oamenii se mai schimbă, mai ales cei în vîrstă. N-a mai stat decît trei săptămini după ce am preluat eu serviciul.

— Dar totuși ai să-ți dai seama dacă-i ea, insistă fata.

El șovăia.

— Cred că da. Trebuie să vă spun, domnișoară, că nu-mi place să călătoresc noaptea. Am avut odată un accident de tren și nu mi-am revenit cu nervii de atunci. Și cu moartea bietului domn Lyne și cu toți reporterii ăștia pe capul meu, am ajuns în așa hal că nu mai știu unde mi-e capul și unde picioarele.

Ea îi întrerupse văicăreala ca să-i repete instrucțiunile.

— Te duci la casa aceea și ceri să vorbești cu d-na Morris — ăsta-i numele pe care și l-a luat, poate fiindcă fiul ei îi cauza tot felul de neplăceri...

— Copii ispășind pentru păcatele părinților am mai auzit; dar părinți să ispășească pentru păcatele copiilor... e ceva nou.

— Dacă-i doamna Laxby îmi trimiți o telegramă, dar trebuie să fii absolut sigur că ea este. Ai fotografia pe care ți-am dat-o?

Dădu din cap nefericit.

— O am. Dar asta nu-i treaba poliției domnișoară?

— Haide, Binny, spuse ea cu asprime, trebuie să faci ce ți se spune. Ți-am luat bilet la vagonul de dormit, așa că vei călători foarte confortabil.

— O să mă scoale la patru dimineața, se tîngui Binny; apoi dîndu-și seama că mersese cam prea departe cu cineva care avea atîta autoritate, adăugă pe un ton mai vioi: Bine, domnișoară, lăsați pe mine; am să vă trimit o telegramă.

Ea părăsi peronul cu cîteva minute înainte de plecarea trenului și luă un alt taxi. Detectivul care o urmărea era convins că se întoarce acasă și se mulțumi să dea instrucțiuni șoferului să urmărească taxiul din față. Șoferii de taxi nu sunt neapărat și buni detectivi și pînă cînd din taxiul urmărit, oprit în fața unui hotel-pensiune din Bloomsbury, nu coborî un bătrînel, nu-și dădu seama că pierduse urma; o luă repede înapoi spre apartamentul ei.

Ea nu se întorsese și, îmbrobonit de sudoare, începu să bată străzile prin jur, înainte de a raporta eșecul intransigentului său superior.

Era unsprezece și un sfert cînd văzu fata mergînd repede în direcția opusă celei a taxiului său. O recunoscu pe Mary, sări din taxi, plăti șoferului și se luă după ea pe jos, prin ploaie.

CAPITOLUL DOUĂZECI

Fără să știe că fusese urmărită, Mary Lane ajunse la destinație. Se afla într-o curticică pavată, în care se simțea un ușor iz neplăcut de la o ladă de gunoi neridicată de o săptămînă. Înainta prudent, pas cu pas, luminîndu-și calea cu o lanternă mică, scoasă din poșetă. În fundul curții se afla o ușă mică, iar alături, un geam.

Se opri un timp în prag, ciulind urechea. Inima-i bătea mai repede; și, curios, dar își pierduse suflul. Hotărîrea de azi dimineață de a abandona aceste investigații ridicole îi reveni și mai puternic. Era absurd și cam teatral — își spunea — să continue cu excursiile astea pe un tărîm în care ea nu avea loc. Treburile polițiste erau, chiar și în faza lor elementară, treburi pentru bărbați.

Liniștea nopții, sentimentul de izolare totală, întunericul și monotonia accentuate de căderea ploii, toate acestea îi sporeau nervozitatea.

Scoase din poșetă dublura cheii pe care i-o dăduse Surefoot și, găsind broasca introduse cheia. Teoria sa se va confirma sau infirma acum.

Un moment, cum încerca să răsucească cheia, se păreа că se înșelase și se simți aproape recunoscătoare soartei. Apoi, schimbînd ușor poziția, o simți cum se întoarce și încuietoarea sări cu un declic zgomotos!

Tremura; dintr-o dată genunchii păreau că nu-i mai pot susține greutatea corpului; respirația îi deveni dureros de grea. Ajunsă în acest punct ar fi trebuit să se întoarcă de unde venise, dar spiritul de aventură tresări ușor în ea și deschise ușa. Se deschise fără nici un sunet și fata scrută întunericul cu teamă. Să intre? Rațiunea îi spunea „Nu!" dar rațiunea putea fi lașitatea feminină — teamă de întuneric și de nălucile care bîntuie întunericul.

Deschise ușa mai larg și făcu un pas înăuntru. Plimbă fasciculul de lumină jur împrejur și nu văzu nimic.

Apoi din întuneric se auzi un sunet care-i îngheță sîngele în vine — plînsul scîncit al unei femei.

De groază i se făcu părul măciucă; credea c-o să leşine. Venea de undeva de la picioarele ei şi totuşi parcă de undeva din faţă, ca şi cum ar fi fost două sunete distincte.

Raza de lumină pe care-o îndrepta înainte tremura, aşa că nu văzu mai nimic. Îşi sprijini braţul de perete şi văzu ceva ce semăna cu o uşă de dulap. Ss strecură spre ea şi ascultă.

Da, sunetul venea de aici şi de dedesubt. Era intrarea la o pivniţă. Încercă uşa de la dulap; era încuiată. Apoi o cuprinse o teamă inexplicabilă, mai mare decit pînă acum — că o pîndeşte un pericol, de aproape, de foarte aproape; o ameninţare dincolo de puterea ei de înţelegere.

Se întoarse şi rămase impietrită de groază. Uşa se închidea încet. Făcu un salt înainte şi-i prinse marginea, dar cineva o apăsa şi acel cineva se afla în încăpere, stătuse în spatele uşii deschise tot timpul de cînd intrase ea.

Deschise buzele să ţipe, dar o mînă mare o apăsă pe gură, o alta o înşfăcă de umăr şi-o trase violent înapoi, în timp ce uşa se închidea cu o bufnitură.

— Vai, domnişoară Lane, cum aţi putut?

Tonul afectat, vocea în falset, cu rafinamentul ei artificial, erau inconfudabile. Auzise această voce la hotelul Kellner, unde-l întîlnise pe d-l Washington Wirth. Se luptă cu disperare, dar bărbatul o ţinea fără nici un fel de dificultate.

— Pot să-ţi sugerez, tînăra şi scumpa mea prietenă, să stai liniştită ca să mă scuteşti de necesitatea de a-ţi cresta drăgălaşul grumaz?

În spatele acestei politeţi prefăcute a vocii se afla o ameninţare teribilă, semnificativ de sinceră. Îl cunoştea acum: ar fi ucis-o cu aceeaşi mustrare de cuget cu care ar fi ucis un iepure. Ori, cum nu era deloc indicat să-şi ducă pînă la capăt ameninţarea, singura ei speranţă de salvare stătea în isteţime.

Cu un geamăt se lăsă moale în braţele lui şi acest gest îl găsi atît de nepregătit încît aproape o scăpă şi fu gata să cadă cu ea, căci greutatea ei îl dezechilibră. Stîngaci, o întinse pe pardoseala de ciment.

Îi auzi exclamaţia de ciudă şi apoi un zornăit de chei. Deschidea uşa de la dulap.

Fără zgomot ea se ridică şi pipăi clanţa. O apăsă încet şi într-o secundă smuci uşa în lături luînd-o la fugă prin curte. Era prea tîrziu s-o oprească şi ea se afla deja în strada pustie cînd îşi reveni din surpriză. Cîteva minute mai tîrziu ajunse la strada principală; zări în faţă doi poliţişti şi prima pornire fu să se ducă la ei să le povestească tot. Ezită; or s-o creadă nebună şi pe lîngă asta...

— Bună, domnişoară Lane! Ce spaimă mi-aţi tras!

Era detectivul care o urmărise toată seara şi nu-şi ascunse uşurarea.

— Unde naiba aţi fost? Eu sunt Stenford de la Scotland Yard. Domnul Smith mi-a spus că ştiţi că vă urmăresc.

Îi venea să-i sară de gît de recunoştinţă... fu îngrozită să descopere că devenise isterică. Îi spuse tot dintr-o răsuflare; omul o ascultă nevenindu-i să creadă.

— Aveţi cheia?

Clătină din cap; o lăsase în uşă.

— Vă conduc acasă, domnişoară Lane apoi am să-i raportez domnului Smith.

Era un detectiv tînăr, plin de zel şi abia o lăsă la uşa apartamentului ei că se şi repezi înapoi să întreprindă cercetări pe cont propriu înainte de a-i raporta tot lui Surefoot Smith.

Mary îşi făcu un ceai şi se aşeză să se calmeze înainte de a se băga în pat. Apartamentul părea teribil de pustiu. Zgomotele obişnuite, proprii totuşi blocurilor, o făceau să tresară. Îşi dădu seama că nu va putea dormi decît în alte condiţii, care să nu-i pună nervii la încercare şi tocmai se întindea după telefon cînd acesta sună strigent — atît de neaşteptat încît tresări.

Era vocea lui Surefoot Smith, grăbită şi îngrijorată.

— Dumneavoastră sunteţi, Domnişoară Lane? Ascultaţi... şi faceţi imediat ce vă spun! Duceţi-vă la uşă şi puneţi-i zăvorul. Nu deschideţi la nimeni pînă vin eu... sosesc în zece minute.

— Dar...

— Faceţi cum v-am spus!

Auzi declicul receptorului pus în furcă. O cuprinse panica. Surefoot n-ar fi fost atît de alarmat dacă situaţia n-ar fi fost într-adevăr gravă.

Se duse în hol. Era întuneric. Ştia că lăsase o lumină aprinsă. Dînd curs orbeşte unui îmbold, fugi înapoi în camera pe care o părăsise şi trînti uşa, după care trase zăvorul. Simţi imediat o presiune puternică de partea cealaltă a uşii, greutatea corpului unui bărbat. Nu avea nici o armă în cameră — nimic în afară de o foarfecă.

Buf!

Uşa se clătina. Unul din panouri se umflă. Se întoarse repede şi stinse lumina.

— Am un pistol şi trag dacă nu plecil strigă ea.

Tăcere. Deschise larg fereastra. Va trebui să-şi joace rolul perfect ori să moară.

— Domnule Smith! Dumneavoastră sunteţi? Veniţi pe scara de incendiu! Ţipa.

Din nou uşa se clătină şi avu o inspiraţie. Puse mîna pe telefon.

— Poliţia vă rog — spuneţi-le că un om pe nume Moran încearcă să intre la mine în cameră — Leo Moran — vă rog să ţineţi

minte numele în caz că se întîmplă ceva.

Lăsă receptorul și se strecură spre ușă. Auzi pași furișîndu-se în hol; sunetul se auzi tot mai slab pînă încetă.

Mary Lane se prăbuși pe podea, dar de data asta nu era nimic teatral în leșinul ei. Se auziră bătăi disperate în ușă și vocea lui Dick o făcu să se ridice clătinîndu-se în picioare. Trase zăvorul pentru a-i lăsa înăuntru, pe el și pe detectiv. Abia începu să le povestească tot că leșină din nou.

— Cheamă o infirmieră mai bine, spuse Surefoot. Phii! Nici nu mă mai așteptam s-o găsesc în viață.

Dick, agitat, preocupat de tamponarea feței albe a fetei, nici nu se interesă cum aflase Surefoot de pericolul în care fusese fata. Ajutorul d-lui Smith îl găsise la club și cei doi ajunseseră deodată.

— Am primit un telefon de la cel care-o urmărea, cu povestea pe care ea i-o spusese. I-am spus să se întoarcă direct la ea acasă și să nu se miște de acolo pînă nu vin eu. Cam la o jumătate de oră flețul îmi dă telefon să-mi spună că a percheziționat locul și că n-a găsit nimic. Mai poți să zici ceva?! Apoi s-a întrerupt legătura, așa că am sunat-o pe domnișoara Lane — ar fi trebuit să sun la cel mai apropiat post de poliție, dar am calculat că ajung eu înaintea lor. Te-a găsit sergentul la club?

Mary deschise ochii și cîteva minute mai tîrziu ședea în capul oaselor, albă și tulburată, dar destul de calmă ca să povestească. Toată noaptea polițiștii de la Scotland Yard trecură prin sită Londra și mahalalele în căutarea omului, „Poate fi însoțit de o femeie" suna ordinul oficial și urma o descriere a perechii căutate.

La sfatul lui Surefoot, Mary se mută la un hotel. Era o pensiune liniștită lîngă Haymarket. Surefoot se gîndea că acum cînd aflase taina lui Washington Wirth fata nu mai era în pericol. Ar fi putut-o ucide pentru a se feri de identificare, dar acum că vorbise nu mai prezenta o amenințare pentru securitatea sa.

— Sper, în orice caz, spuse ea amărîtă. Ca detectiv am dat greș.

Surefoot pufni.

— Nu mă pricep să fac complimente, spuse el. Dincolo de faptul că l-ați găsit pe omul nostru și l-ați demascat și pe lîngă ceea ce aș numi împrejurarea că ați descoperit cum se obțineau falsurile, ați fost complet inutilă!

În seara aventurii fetei Surefoot trimisese o cablogramă prietenului său din New York cerînd detalii asupra gangsterului care se plimba liber prin Anglia. Merse și mai departe și aranjă ca poliția din New York să trimită o fotografie la Scotland Yard. O descriere ar fi fost suficientă. Nu se putea greși. În ziua în care sosi fotografia, Surefoot trecuse pe la directorii băncii lui Moran. Se făcuse o revizie foarte atentă a conturilor dar nu se mai descoperise nici o delapidare.

Tocmai voia să plece cînd directorul general, care-i prezentase situația, observă:

— Apropo, cred că știți că serviciul lui Moran la bancă a fost întrerupt cînd a fost în America. A stat acolo trei sau patru ani. Avem motive să credem că s-a ocupat de speculații — nu ne-a dat niciodată amănunte.

— Asta-i ciudat, spuse Surefoot.

Nu explică în ce consta ciudățenia.

— Are interese mari la Cassarț Oils, care au înregistrat o creștere atît de spectaculoasă, spuse directorul. Am descoperit acest lucru numai cu cîteva zile în urmă.

— Știam de mult, spuse Surefoot întunecat, și mai pot să vă spun ceva: a cîștigat aproape un milion cu acțiunile astea.

Omul înălță din sprîncene.

— Deci nu era nevoie să fie necinstit?

— N-a fost niciodată, spuse Surefoot, criptic.

În aceste zile Dick Allenby era ocupat. Ca moștenitor principal al unchiului său avea multe de făcut. Răposatul Hervey Lyne avusese ceva afaceri în Franța, care trebuiau lichidate. Dick luă feribotul de după amiază spre Paris.

Între Ashford și Dover avusese loc o deraiere cu o zi înainte, iar trenurile de persoane erau dirijate pe o singură linie. Nu se întîrzia prea mult prin această metodă de dirijare a circulației, atît doar că trenul trebuia oprit într-o gară mică lîngă Sandling Junction.

Trenul trase încet în gară și se opri. Mai era un tren care aștepta să plece în direcție opusă. Cînd se dădu semnalul de plecare Dick își întoarse capul într-o doară, gest aproape reflex la pasageri, și privi spre călătorii din celălalt tren.

Vagonul Pullman trecea ca un melc. Dispăru din raza vizuală ca să urmeze alt vagon și în ultimul compartiment de la capătul vagonului ședea un bărbat citind ziarul. Cînd trenurile trecură unul pe lîngă altul puse ziarul jos și întoarse capul. Era Leo Moran!

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI UNU

Leo Moran!

Era imposibil să mai acționeze în vreun fel. Trenul prindea viteză și se oprea doar la Dover. Trebuie să-i spună lui Surefoot. Ar putea da un telefon la Londra, dar se îndoia că va avea timp fără să piardă vaporul. Din fericire, cînd ajunse în gara portului Dover și la bariera la care se verificau

pașapoartele, recunoscu un agent de la Scotland Yard care examina pe toți pasagerii care plecau. Lui îi explică urgența misiunii.

— N-a intrat prin acest port, spuse detectivul, clătinind din cap. Trenul pe care l-ați văzut făcea legătura cu linia Boulogne—Folkestone. Am de mult o descriere amănunțită a domnului Moran, ca și cei de la Folkestone de altfel — nu înțeleg cum l-au scăpat.

Smith nu se afla în birou cînd sosi mesajul telefonic, dar i se transmise imediat. Fură trimiși agenții la gară să întîmpine trenul, dar la sosire nu era nici urmă de Moran. Ulterior Surefoot află că un bărbat coborîse în gara South Bromley, ducîndu-și singur bagajul care consta într-o valiză ușoară, și se îndreptase spre stația de taxiuri.

În mod vădit acționase pe baza unui impuls de moment, căci atunci cînd, noaptea tîrziu, fu interogat șoferul de taxi, se află că Moran fusese condus la altă gară, aflată la cîțiva kilometri de Bromley, de unde luase un alt tren spre Londra.

O descindere la apartamentul său rămase fără rezultat. Portarul nu-l văzuse. Surefoot ceru legătura cu Parisul și vorbi cu Dick.

— La tine-s cheile apartamentului, nu-i așa?

— Dumnezeule! Da, le-am uitat. Sunt în atelier. Roag-o pe menajeră. O să le găsești...

Smith era mai puțin nerăbdător să găsească cheile cît era să stabilească faptul că Leo Moran nu se întorsese. Va trece inevitabil pe la Dick să-și ia cheile și gîndindu-se la acest lucru Smith puse apartamentul lui Dick Allenby sub observație. Dar Moran nu apăru. Ori știa că este căutat și avea motive să se țină deoparte, ori avea altă locuință prin Londra de care poliția nu știa nimic.

Cealaltă investigație întreprinsă de Surefoot se dovedea și mai infructuoasă. Pe moment, totuși, se concentra asupra lui Moran. Toate registrele de la toate hotelurile din Londra fură cercetate cu atenție.

Mary Lane nu știa nimic de descoperirea făcută și, cînd Surefoot Smith se întîlni seara cu ea, nu făcu nici o referință la omul pe care-l văzuse Dick Allenby. Își făcuse obicei să treacă pe la ea o dată sau de două ori pe zi căci deși nu o păștea vreun pericol iminent și motivele pentru care ar fi putut fi amenințată dispăruseră acum că ucigașul lui Hervey Lyne fusese identificat, nu-și asuma nici un risc. Oameni care puteau ucide cu atîta cruzime ca „d-l Washington Wirth" erau capabili de nelegiuiri și mai mari.

Hotelul lui Mary era un bloc vechi situat în inima West End-ului, într-una din cele mai plăcute și liniștite zone. Mobila era în stil victorian, iar instalațiile cam rudimentare. Ca o concesie făcută progresului, vechiul proprietar instalase sobe cu gaz în dormitoare — de asemenea fusese ultimul hotel din Londra în care se introduse curentul electric.

Servitorii erau bătrîni și înceți; proprietarul încă mai considera telefonul un deranj nejustificat al ambianței domestice. Exista un singur aparat, și acela în dotarea biroului.

Erau însă și avantaje, după cum avea să constate Mary. Era liniște; noaptea se putea dormi. Rar veneau străini; majoritatea care locuiau acolo erau din cei care schimbau la intervale mari de timp hotelul, dar care de ani de zile se obișnuiseră în acest loc. Camera ei era plăcută și luminoasă; dădea spre stradă și avea avantajul unui balcon îngust care se întindea pe toată lungimea clădirii — mai mult un avantaj teoretic, căci nu se întîmpla nimic pe acea stradă liniștită care să facă simțită nevoia unui balcon.

D-l Smith veni în seara următoare și nu avu noroc. Dacă ar fi venit cu cîteva minute mai devreme ar fi urcat pe urmele unei siluete îndesate care se opri în capul scărilor pînă ce băiatul de hotel deschise ușa vecină cu cea a camerei lui Mary și-l pofti pe Leo Moran să intre în camera pe care-o închiriase. Nu se trecuse cu numele de Leo Moran în registru, dar avea motive să n-o facă. Era d-l John Moore din Birmingham.

Comandă în cameră o cină ușoară și după ce fu adusă și apoi masa debarasată, închise ușa camerei, deschise o servietă din care scoase niște acte și un bloc de hîrtie și se cufundă în lucru.

Nu exista în acest hotel nimic făcut de mîntuială; pereții erau groși; altminteri l-ar fi auzit pe Surrefoot Smith lansîndu-se în cele mai năstrușnice teorii cu privire la o anumită persoană urmărită de poliție.

Vizita lui Surefoot nu fu prea lungă, și după cum îi era obiceiul, fata se apucă să citească o oră. Nervii îi erau destinși; trecuse peste șocul acelei nopți îngrozitoare. Îl rugase pe Surefoot s-o lase să se întoarcă în apartamentul ei.

— Vă mai țin o săptămînă aici, spuse el clătinînd din cap. S-ar putea să greșesc, dar am impresia că am să lichidez afacerea asta pînă atunci.

— Dar acum că l-am recunoscut și că poliția l-a difuzat numele și semnalmentele nu văd de ce mi-ar mai face vreun rău, protestă ea. Sunt absolut sigură că n-a fost vorba de răzbunare ci de autoconservare...

— Nu poți fi sigur de nimic cu individul ăsta, întrerupse Smith. Trebuie să recunoașteți că nu-i chiar în toate mințile.

— El este cel despre care vorbea detectivul american? întrebă ea curioasă.

Surefoot Smith confirmă din cap.

— Da, a stat acolo timp de cîțiva ani și s-a înhăitat cu niște bande foarte periculoase. Lucru serios e că și în acea perioadă îl fascinase teatrul. Obișnuia să ofere cu înfrigurare serate pentru oamenii de teatru și chiar a apărut el însuși pe scenă, de-și n-a prea avut succes. Din ce-a cîștigat în urma jafurilor a finanțat cîteva companii rutiere — garantat că-i același om.

Mary se cam săturase de restricțiile ce-i fuseseră impuse; nu-i plăcea regula „de-vreme-în-pat" pe care i-o prescrise doctorul. Stătea în pat, foarte trează, auzi bătînd de zece, apoi unsprezece și nu fu mai aproape de somn ca atunci cînd se băgase în pat.

Puțin înainte de miezul nopții ațipi căci nu-și aminti bătaia de ora douăsprezece. Trebuie să fi zăcut așa, între somn și trezie cam o oră cînd ceva o trezi de-a binelea. O cuprinse un fior și-și trase hainele pe umeri, în aceeași clipă încordîndu-și toate simțurile.

Ușa de sticlă, pe care o închisese doar cu clanța, era larg deschisă; un curent de aer rece se strecura în cameră, a cărei ușă era pe jumătate deschisă. O închisese pe dinăuntru — își amintea foarte clar.

Cum stătea lîngă pat o siluetă apăru în prag, conturată de lumina slabă de pe culoar. O secundă rămase împietrită de frică și uluire. Apoi recunoscu silueta îndesată și, cuprinsă de groaza morții, scoase un țipăt.

Omul păși înapoi și dispăru. Fata se năpusti spre ușă, o trînti și răsuci cheia în broască. Aprinzînd lumina, trase clopoțelul de multe ori, închise și zăvori ușa de sticlă și se așeză tremurînd pînă auzi o bătaie în ușă și vocea portarului de noapte, singurul servitor zdravăn la trup din tot hotelul.

Trăgîndu-și halatul pe ea, îi deschise ușa și-i spuse ce s-a întîmplat. Pe fața lui se citea neîncrederea. N-o spuse, dar ea își dădu seama că el credea că visase.

— Un bărbat, domnișoară? Nimeni n-a trecut pe lîngă mine. Stau jos în hol de la zece.

— Nu mai e vreo cale de ieșire?

Se gîndi o clipă.

— Ar fi putut-o lua pe scara de serviciu. Aflu eu. Ați pierdut ceva?

Ea clătină din cap.

— Nu știu, spuse impacientată. Îl chemați, vă rog, pe inspectorul-șef Smith de la Scotland Yard? Spuneți-i că vreau să-l văl... că e foarte, foarte important.

Se întoarse în cameră, încuie ușa și nu mai ieși pînă nu auzi vocea liniștitoare a lui Surefoot însoțind bătaia în ușă. Deschise ușa recunoscătoare și el intră.

Înainte de a o lăsa să deschidă gura, chemă portarul care-l condusese sus.

— Pe undeva iese gaz din greu, spuse el.

— Am observat, domnule.

Portarul se duse adulmecînd pe culoar și se întoarse.

— Din camera de alături vine, domnule.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI DOI

Surefoot îngenunche și-și apropie fața de podea. Mirosul de gaz era copleșitor. Încercă clanța. Ușa era închisă pe dinăuntru. Bătăile repetate rămaseră fără răspuns. Dîndu-se înapoi, se aruncă în ușă cu toată greutatea corpului. O trosnitură și se întinse cît era de lung în cameră. Era atît de saturată de gaz că aproape se asfixie și ieși clătinîndu-se pe picioare. Intrînd în camera fetei, muie un prosop în apă și punîndu-l pe față traversă camera alăturată în fugă și deschise larg fereastra. Apoi, îndreptîndu-și atenția spre omul întins pe pat, îl înconjură cu o mînă și-l trîri în culoar.

Omul mai respira. Aruncă o privire spre fața congestionată și de uluire aproape îi scăpă din brațe. Leo Moran!

În acest timp hotelul se animase. Un doctor, care locuia la același etaj, ieși în pijama și pardesiu și acordă primul ajutor, după care Surefoot se întoarse în cameră.

Aprinse lumina. Gazul mai sisîia încă din arzătorul din sobă și-l închise înainte de a deschide mai larg fereastra. Acum observă preparativele minuțioase pentru această tragedie, căreia puțin îi lipsise pentru a fi dusă pînă la capăt. Toate marginile ferestrelor erau lipite cu leucoplast. Îl găsi și peste gaura cheii, iar spațiul dintre podea și ușa de la baie fusese astupat cu un prosop. Lîngă pat se afla un pahar de whisky cu sifon, golit pe jumătate. Evident Moran scrisese ceva. Surefoot ridică o scrisoare neterminată. Văzu că era adresată directorului general al băncii la care lucrase.

„Stimate domnule...

M-am întors la Londra și din motive pe care am să vi le explic locuiesc sub un alt nume la acest hotel. Explicația pe care am să v-o ofer cred că va satisface..."

Aici scrisul se termina cu o mîzgăliturăă, ca și cum Moran ar fi fost deodată copleșit.

Mai era pe masă și o coală ministerială bătută la mașină, dar Surefoot nu se uită la ea imediat.

Privi în jur: primul lucru care-i sări în ochi fu ușa larg deschisă a dulapului, iar pe jos, în dulap, se vedeau două urme de pantofi, încă umede și pline de noroi. Cineva stătuse ascuns acolo. Afară plouase cu găleata urmele erau încă umede.

Ieși afară și constată că Moran fusese transportat în altă cameră, unde doctorul și portarul se apucaseră să-i facă respirație ar-

tificială. Întorcindu-se în camera lui Moran, își aminti de foaia bătută la mașină care se afla deasupra celorlalte hîrtii și o luă în mînă. Nici nu se apucă bine de citit că rămase cu gura căscată și se lăsă greu într-un fotoliu; această pagină era o mărturisire.

„Eu, Leopold Moran, sunt pe punctul de a-mi lua adio de la viață și, înainte de aceasta, vreau să fac mărturisiri complete în legătură cu omorîrea a trei persoane. Primul dintre ei este un bărbat pe nume Tickler.

Într-un fel sau altul descoperise că eu delapidam banca. Mă șantaja de cîteva luni. Știa că sub numele de Washington Wirth dădeam petreceri și m-a urmărit pînă la o cameră de deasupra unui garaj unde-mi schimbam hainele și unde mă ascundeam din cînd în cînd. A venit acolo în cameră și mi-a cerut o mie de lire. I-am dat o sută în bancnote și apoi l-am convins să mă lase să-l duc în West End cu un taxi ce staționa pe stradă. În timp ce se urca în mașină l-am împușcat am închis ușa și l-am dus pe Regent Street unde am lăsat taxiul lîngă bordură.

În ziua următoare am avut o întrevedere cu Hervey Lyne. Devenise bănuitor. Îi imitasem semnătura pentru a scoate mari sume de bani și cînd, la cererea lui, m-am dus la el, știam că jocul se sfîrșise. Încercasem să-l mituiesc pe Binny — servitorul său — să mă ajute să nu afle bătrînul, dar Binny ori e prea cinstit ori prea prostănac și nu m-a ascultat. Binny este unul din cei mai corecți oameni din cîți am cunoscut. Cred că se poartă prosteste față de el însuși, dar n-ai ce să-i faci.

Știam că Hervey Lyne avea obiceiul să meargă în parcul Regent în fiecare după-amiază și întotdeauna într-un loc în care-l puteam vedea. În după-amiaza în chestiune, dîndu-mi seama că sfîrșitul e aproape, l-am împușcat de la fereastră, cu o pușcă la care am atașat un amortizor. Ceea ce mi-a ușurat sarcina a fost o mașină ce-a trecut cu zgomot chiar în acel timp. După aceea am trimis un om în Germania, sub numele meu, iar eu am rămas în Anglia.

Mi-era teamă de Hennessey, care mă șantaja și el și a trebuit să-l reduc la tăcere. L-am dus cu mașina la țară și l-am omorît pe derivația Colnbrook. Înainte de a muri mi-a spus că fișa de cont se află la domnișoara Lane. În noaptea aceea am intrat la ea în casă și am căutat-o, dar n-am găsit nimic.

Toate cele de mai sus sunt adevărate. M-am săturat de viață și o părăsesc fără nici un regret."

Era semnată „Leo Moran".

Surefoot citi mărturisirea cu atenție și începu să caute prin cameră după galoși. Nu era nici urmă de ei.

O găsi pe Mary Lane în camera ei, complet îmbrăcată.

— Nu i-ați văzut fața celui care a încercat să intre în camera dumneavoastră?

Ea clătină din cap.

— L-ați recunoscut în vreun fel sau altul?

Ea crede că da și i-o spune.

După socoteala sa, exista un interval de un sfert de oră între apariția omului și sosirea lui Surefoot: destul ca Moran să se încuie în cameră. Tocmai se gîndea la asta cînd văzu pe jos ceva care strălucea. Se aplecă și ridică o cheie. Se afla foarte aproape de fereastra deschisă. Întorcîndu-se în camera lui Moran smulse leucoplastul de pe gaura cheii, introduse cheia și răsuci. Nu mai avea acum nici o îndoială.

Moran era încă inconștient, deși doctorul afirma că se află în afară de orice pericol. Surefoot trimisese după doi agenți și, lăsîndu-l pe bancher în grija lor, se întoarse la Yard.

La unu noaptea trei șefi de la Scotland Yard fură sculați din pat și chemați la cartierul general. Acestora le arătă Surefoot mărturisirea.

— E clar ca bună ziua, spuse șeful său direct. De îndată ce-și revine bagă-l la Cannon Row și dă-l pe mîna procuraturii.

Surefoot nu zise nimic pentru moment, dar mai examină o dată foaia.

— N-a fost dactilografiată în cameră, nu-i așa? întrebă el. Poate că există și mașini de scris invizibile, dar eu n-am văzut niciodată vreuna. Și nu exista nici o mașină de scris în cameră. Iar ușa era încuiată pe dinăuntru și cheia era pe jos în camera domnișoarei Lane. Și leucoplastul de pe geam era lipit în exterior, nu în interior. Asta a fost o mică greșeală din partea cuiva.

Bagă mîna în buzunar și scoase o sticluță cu un lichid chihlimbariu.

— Asta-i whiskyul pe care l-am găsit în paharul de pe masa de lucru — vreau o analiză.

— Cum era Moran îmbrăcat cînd l-ai găsit? întrebă unul din inspectorii-șefi.

— Avea toate hainele pe el: — pînă și pantofii, spuse Surefoot. Și încă mai mult, era întins cu picioarele pe perină — asta nu-i poziția pe care aș alege-o eu ca să mă sinucid. Totul e cam ciudat și misterios, și științific, dar pe mine unul, nu mă impresionează.

Inspectorul-șef pufni.

— Nimic nu te impresionează pe tine, Surefoot, în afară de o bere bună. Ce propui?

Surefoot se gîndi un timp, după care zise:

— Moran a lipsit toată seara — recepționerul l-a văzut urcînd cu o oră înainte de a fi descoperit. I s-a trimis whisky și apă minerală în cameră — whisky într-un pa-

har, iar sticla de sifon neîncepută — cu o oră înainte de dispozițiile sale. M-am uitat prin hîrtiile pe care le-am găsit pe masă și dacă un lucru e sigur, acela e că n-avea nici cea mai mică intenție să se sinucidă. S-a întors să cumpere un stoc de acțiuni Cassari Oils și să deschidă un birou al companiei la Londra. N-a vrut să se afle că s-a întors — i-ar fi răsturnat planurile de cumpărare a acțiunilor pe care le dorea. Toate informațiile astea le-am găsit într-o scrisoare adresată unui turc din Istambul. Mi-am permis so deschid. Și intenționa să meargă mîine la directorul general al băncii — ori asta nu prea miroase a intenție de sinucidere.

— Ei și? întrebară toți trei în cor cînd se opri.

— N-a încercat de fel să se sinucidă. Cineva i-a pătruns în lipsă în cameră — n-a fost greu căci există două camere goale cu deschidere spre balcon — și după ce a pus un somnifer în băutură s-a ascuns în dulap. Cînd drogul și-a făcut efectul, a ieșit și l-a ridicat pe Moran de jos ca să-l așeze-n pat. Apoi a astupat toate orificiile camerei și a deschis gazul. Apoi a ieșit în balcon pe geam, l-a lipit și pe acesta, și a ieșit prin camera domnișoarei Lane — a confundat-o probabil cu o cameră neocupată prin care intrase. Trebuie că a scăpat cheia și se întorcea după ea cînd domnișoara Lane a țipat.

— Cum a ieșit din hotel fără să-l vadă portarul de noapte?

Surefoot le zîmbi compătimitor.

— Există trei căi de ieșire, dar cel mai ușor e pe scara de serviciu și prin bucătărie. Este de obicei o persoană de serviciu la cafele, dar e ușor de evitat.

Sublinie cu unghia cîteva rînduri din mărturisire.

— Observați ce caracterizare îi face lui Binny. Asta a fost o mare prostie... și un copil și-ar da seama că numai Binny ar fi putut-o scrie.

— Binny... servitorul!?

Surefoot aprobă din cap.

— Mai are cîteva nume, spuse el. Unul din ele e Washington Wirth. Asta-i criminalul!

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI TREI

Șeful poliției se uita cu umirie la Surefoot.

— Binny? La servitorul lui Lyne te referi? întrebă superiorul în grad.

— Da, la el mă refer, spuse Surefoot calm.

Scoteci în buzunarul de la piept și găsi un plic din care scoase o cablogramă lungă și o fotografie ștearsă.

— Astea au venit din America, explică el. E fotografia individului — London Len e unul din numele sale — pe care-l caută polițiile din New York și Chicago. A făcut parte din trei bande de gangsteri și doar norocul l-a ajutat să scape cu viață. Ascultați numai.

Își puse ochelarii pe nasul mare și citi textul transcris al cablogramei.

„Acest om vorbește cu un pronunțat accent britanic. Se crede că a fost de meserie valet, iar modul său de a opera este de a se introduce într-o familie bogată pentru a pîndi prilejul de a delăpida în stil mare. A mai lucrat și în contrabanda de alcool, este amestecat în uciderea lui Eddie McGean și este suspectat de multe alte crime."

Întoarse fotografia așa ca s-o vadă inspectorii.

— Nu-i prea frumușel. A fost făcută la sediul poliției din New York. Dacă nu-l cunoașteți pe Binny, vă spun eu că ăsta-i tipul! Chiar și cel mai bun prieten al său ar fi nevoit să-l recunoască.

Inspectorul șef Knowles examină fotografia și fluieră ușor.

— Îl cunosc. L-am văzut în ziua în care l-ai adus la Yard pentru interogatoriu. De ce l-o fi ucis pe bătrîn?

— Fiindcă i-a falsificat semnătura. Domnișoara Lane a fost cea care ne-a pus pe urmele lui, deși am fost un fleț că n-am observat și eu. Toate falsurile erau comise în data de șaptesprezece ale lunii și ea știa, căci locuise în casă, că asta-i data la care se făceau plățile la furnizori. Avea obiceiul de a scrie pe dos tot felul de mesaje nu prea amabile. Cel pe care l-am descifrat era: „Destul cu o... chinezești". Domnișoara Lane știa că bătrînul trăia cu impresia că negustorii nu fac altceva decît să-l înșele. Credea că i se trimit numai ouă chinezești sau de import. Și pentru a-l pune la punct pe cel care-i furniza ouăle și untul, îi scria cîte ceva pe spatele cecului ori de cîte ori l-l trimitea. Așa proceda cu toți — domnișoara Lane îi cunoștea pe majoritatea: cizmari, croitori, negustori de tot felul. Și știi ce i-au spus ei?

Surefoot se aplecă peste masă și vorbi rar, bătînd cu degetul în tăblie pentru a accentua fiecare cuvînt.

— I-au spus că de doi sau trei ani încoace Lyne nu mai plătea în cecuri — ci în bani gheață! Binny fie trecea pe la fiecare, fie trimitea banii prin poștă. Știți ce înseamnă asta? Înseamnă că Lyne își pierdea vederea și că cecurile pe care le semna erau cecuri ce intrau în buzunarul personal al lui Binny. Și ceea ce i-a ușurat lui Binny treaba — ăsta-i adevăratul său nume, dacă tot veni vorba — a fost faptul că bătrînul n-ar fi admis niciodată că-l lăsa vederea și, în orgoliul său, pretindea că citește la fel de bine ca oricare altul. Nu-i era greu lui Binny, în data de șaptesprezece ale lunii,

să-i pună stăpînului cecurile sub nas spunîndu-i că sunt pentru negustori, cînd în realitate suma corectă era completată cu creionul. Am văzut multe din ele și, sub microscop, se văd urmele de creion cu sumele originale. Erau ușor de șters după ce aveau pe ele semnătura și de completat apoi cu suma de care avea Binny nevoie.

— A mirosit Binny ceva, căci a urmărit-o pe domnișoara Lane care s-a salvat prefăcîndu-se a crede că-i Moran. Astfel și-a salvat probabil viața. Cînd Binny a auzit-o spunînd la telefon că Moran încearcă să intre în cameră a crezut că o să scape bine mersi. Dacă ar fi avut un strop de minte și-ar fi dat seama că toate cercetările duceau spre el, nu spre Moran! Dar așa-i cu ei — dacă criminalii ar fi deștepți n-ar mai ajunge la spînzurătoare.

Inspectorul șef împinse fotografia peste masă.

— Unde s-a comis crima — a lui Lyne, vreau să spun?

Surefoot clătină din cap.

— Asta mă întreb și eu. E posibil, desigur, că a tras chiar în momentul în care a trecut mașina lui Dornford. „Mărturisirea" prin care voia să arunce totul în spatele lui Moran — ce găgăuță să-l laude atîta pe Binny — aproape că ne sugerează că așa stau lucrurile. Toate celelalte crime mărturisite în scrisoare au fost comise de Binny așa cum a povestit.

Surefoot se întoarse la hotel să-l vadă pe Moran. Mai erau multe aspecte ale acestui caz ce trebuiau elucidate.

Moartea lui Mike Hennessey îl nedumerea. Dacă directorul îl șantaja pe Binny, ar fi fost explicabil. Dar ce putea ști Mike Hennessey decît că servitorul din timpul zilei era magnificul Washington Wirth noaptea? Și de ce să-l șantajeze pe omul care-l finanța cu atîta generozitate?

Exista un motiv întemeiat pentru uciderea lui Hennessey: de asta era sigur.

Înainte de a pleca de la Yard Surefoot strînse plasa în jurul omului urmărit. Binny nu fusese văzut din noaptea în care Mary Lane îl trimisese la Newcastle într-o pretinsă călătorie pentru a putea încerca cheia în ușa cămării din casa lui Hervey Lyne.

Cheia luminiscentă încetase să mai fie un mister. Uneori d-l Washington Wirth se întorcea de la aceste petreceri puțin prea bine dispus. Trebuia să-și schimbe hainele în camera de deasupra garajului și o dată sau de două ori, schimbîndu-se, își uitase cheia. Poate că, fiind un tip metodic, avea obiceiul să pună cheia pe masă. A vopsit-o cu o culoare fosforescentă ca s-o vadă și după ce stinge lumina, doar avea nevoie de ea pentru a putea pătrunde în casa lui Lyne. În noaptea uciderii lui Tickler își uitase cheia și a fost nevoit să spargă geamul pentru a intra în casă — asta-i teoria lui Mary. A recunoscut cheia: pe vremea cînd era copilă, o văzuse în fiecare zi. L-a trimis pe Binny în nord pentru a avea timp să-și verifice teoria. Era cît pe ce să plătească cu viața, căci nici Binny nu-i chiar bătut în cap; s-a dat jos din tren și s-a întors înaintea ei la bîrlog.

Detectivul îl găsi pe Moran treaz, dar foarte dărîmat, căci efectele intoxicației cu gaz nu sunt de loc plăcute. Tot ce-i spuse lui Surefoot confirmă ceea ce inteligentul ofițer aflase deja din examinarea atentă a corespondenței sale.

Surefoot îi arătă „mărturisirea" și omul uluit, ascultă pasaje din ea.

— Crimă! spuse Moran cu dispreț. Ce prostii! Cine a fost ucis?

După ce Surefoot îi spuse, exclamă:

— Hervey Lyne! Dumnezeule mare! Ce oribil! Cînd s-a întîmplat?

— În ziua în care ai plecat, spuse Surefoot.

Moran se încruntă.

— Dar l-am văzut în ziua aceea de la fereastră. Ședea în parc sub copac — cînd spun „copac" mă gîndesc la copacul care-i ținea întotdeauna umbră. L-am văzut acolo de zeci de ori. Binny îi citea.

— La ce oră a fost asta? întrebă Surefoot repede.

Moran se gîndi o vreme, apoi dădu o oră aproximativă.

— Trebuie să fi fost cu zece minute înainte de a-l fi găsit mort. Era prea departe ca să-ți dai seama dacă vorbea, nu-i așa?

Moran dădu din cap.

— Cînd l-am văzut eu, Binny îi citea.

Iată niște date extrem de revelatoare și neașteptate. Moran era probabil singurul om care urmărise micul grup în ultimele clipe ale lui Hervey Lyne.

— Unde ședea — Binny, adică?

— Unde ședea de obicei, spuse Leo Moran imediat. Cu fața spre bătrîn, în dreptul picioarelor acestuia. I-am urmărit o vreme.

— L-ai văzut cumva pe Binny trecînd în spatele căruciorului?

Celălalt ezită.

— Da... îmi amintesc acum. A înconjurat căruciorul. Îmi amintesc că m-am gîndit la jucătorii de cărți care înconjoară scaunul ca să aibă noroc.

— N-ai mai văzut nimic... n-ai mai auzit nimic?

Moran făcu ochii mari.

— Doar nu-l bănuiești pe Binny?

Surefoot dădu din cap.

— Nu-i vorba de bănuială, e o certitudine.

Din nou bolnavul își scormoni mintea.

— Sunt sigur că nu greșesc cînd spun că a înconjurat scaunul. N-am auzit nimic — te referi la vreo împușcătură? Nu, n-am au-

zit așa ceva, nici nu l-am văzut pe Binny făcînd ceva suspect.

Surefoot se uită iar peste „mărturisire".

— Îl cunoști pe Binny?

— Puțin. A lucrat la mine; l-am dat afară pentru furt. Am pierdut cîteva obiecte de preț.

Smith viri mîna în buzunar și scoase tabachera de argint găsită sub perna mașinii în care fusese condus Mike Hennessey la moarte.

Bancherul întinse mîna cu nerăbdare.

— Dumnezeule, da! Aș fi dat o avere pe ea. E unul din lucrurile furate. Cum ai pus mîna pe ea?

Văzînd starea în care se găsea Moran, Surefoot nu găsi de cuviință să-i mai povestească și cealaltă grozăvie ce i se pusese în circă.

— Bănuiam că așa-i, spuse el băgînd tabachera în buzunar. Se vede că-i veche și nu-i din acelea pe care să le uiți în mașină. A și fost lustruită cu această ocazie.

— Care ocazie? întrebă, dar detectivul ocoli răspunsul.

Moran îi povesti propriile sale aventuri.

— Am fost un prost să plec așa de grăbit, mărturisi el, dar m-am înfuriat pe directorii care mi-au refuzat concediul. Era esențial să mă aflu în Istambul cînd se reconstituia comitetul de conducere al companiei Cassari. Am interese mari acolo. Acum este una din cele mai bogate companii din lume. Și, apropo, domnișoara Lane este foarte bogată; acțiunile pe care le-am cumpărat de la ea n-au putut fi transferate pe numele meu, sub jurisdicția turcă, fără încă o semnătură. Legal, am drept asupra lor; moral, nu; așa că stocul pe care mi l-a transferat ea, îl înapoiez la prețul cu care l-am luat. Ceea ce înseamnă că ea are mai mulți bani decît poate cheltui într-o viață întreagă. Zîmbi. Și eu la fel, de fapt, adăugă el.

Nu mai era nimic de aflat de la Moran și Smith îl lăsă să doarmă ca să-i treacă durerea insuportabilă de cap. Primise un telefon de la Scotland Yard prin care i se anunță că Dick se întorcea de la Paris cu avionul. Ajunsese în Anglia în zori și găsise o mașină de poliție așteptîndu-l să-l ducă la Regent's Park.

Cînd ajunse în Naylor's Crescent îl văzu pe Surefoot Smith așteptîndu-l în fața casei împreună cu trei ofițeri în uniformă.

— Îmi pare rău că te-am adus înapoi, dar trebuie să mai percheziționez o dată casa și e mai bine să fii de față.

— L-ai găsit pe Moran? întrebă Dick nerăbdător. Ai primit mesajul meu telefonic?

Surefoot dădu din cap.

— I-ai spus ceva de Binny?

— Mi-a spus Binny destule despre el însuși, spuse Surefoot încruntat. N-am stat de vorbă cu „domnul", dar a lăsat un document extrem de edificator.

Dick deschise ușa casei și intrară. Deși stătuse doar puțin timp neocupată, avea un iz de pustiu și paraginā. Biroul lui Hervey Lyne fusese dereticat după percheziția detectivului. Fiecare colțișor fusese cercetat, pînă și scîndurile de parchet și țiglele din cămin fuseseră îndepărtate de polițiști în efortul lor zadarnic de a găsi un indiciu. Era puțin probabil că vor mai găsi ceva în acest apartament.

Intrară în bucătărie, unde se consumase neplăcuta aventură a lui Mary Lane. Smith vizitase locul la o oră sau două după fuga lui Mary, trecuse prin ușa de dulap și coborîse în pivnița de cărbuni. Patul pliant pe care-l găsise prima dată dispăruse.

— Lucrul cel mai ciudat în legătură cu Binny este soția lui, spuse Surefoot. De ce să se lege, sau să se lase legat de o bețivă amărîtă, nu pot să înțeleg. Trebuie că a ascuns-o pe undeva în noaptea în care a venit pe-aici domnișoara Lane și mai bine să nu aflu pe unde-i acum.

Dick își exprimase părerea asupra acestei chestiuni. Considera foarte probabil faptul că femeia nu era de loc soția lui Binny. Hervey Lyne căuta întotdeauna servitori soț și soție. Pentru a obține slujba Binny s-ar fi dedat și la închirierea unei femei. Această teorie era sprijinită și de faptul că „d-na Binny" ocupa o cămăruță separată. Era puțin probabil să fi constituit o amenințare pentru ucigaș. Din spusele negustorilor, era mai întotdeauna beată, astfel că Binny se ocupa și de gătit.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI PATRU

Căruciorul de invalid în care fusese găsit mort bătrînul ocupa un loc sub scară și, spre surprinderea lui Dick, detectivul dădu dispoziție să fie dus în camera din față. Surefoot avusese tot timpul senzația neplăcută că nu se ocupase îndeajuns de cărucior. Ceea ce aflase în ultimele zile făcea obligatorie încă o examinare.

Chiar în fața ușii biroului se afla o nișă, în peretele coridorului, și acum constată că aceasta era construită cu un scop precis. În mod vădit Lyne avea obiceiul să intre în birou cu căruciorul. Pe canatul ușii, la înălțimea osiei roții, se vedeau mai multe zgîrieturi și adînciturī, unde osia atinsese lemnul. Dacă n-ar fi fost nișa ar fi fost greu de scos și de băgat căruciorul în birou. Surefoot așează un agent în cărucior și-l scoase de probă în stradă. Lățimea vehiculului era numai cu cîțiva centimetri mai mică decît deschiderea ușii de la intrare și găsi și aici urmele osiei.

Fără ajutor împinse căruciorul în stradă. Roţile se potriveau exact în micile şine pe care Lyne le montase în acest scop. Panta era atît de lină încît era uşor de împins căruciorul înapoi în casă.

Experienţa nu-i dezvălui mare lucru. În ziua crimei cercetase vehiculul centimetru cu centimetru. Dădu ordin să fie pus la locul lui, unde fusese găsit, şi-şi continuă cercetările prin casă.

— Ce te-aştepţi să găseşti? întrebă Dick.

— Pe Binny veni laconic răspunsul. Tipul ăsta nu-i prost. Are o ascunzătoare pe undeva şi tare aş vrea să ştiu pe unde s-o caut. Se uită la ceas. Mă întreb dacă am s-o pot convinge pe domnişoara Lane să vină pînă aici.

Dick Allenby luă un taxi pînă la hotel, îndoindu-se că după emoţiile din noaptea trecută ea se va simţi în stare sau va mai dori să revină în această casă lugubră.

O găsi în salon şi nu se vedea pe ea nici o urmă a încordării la care fusese supusă. Prima ei întrebare fu despre Binny.

— Nu, nu l-am găsit, spuse Dick. Vocea-i tremura. Încep să mă tem foarte tare pentru tine, Mary. Tipul ăsta nu se dă-n lături de la nimic.

Ea clătină din cap.

— Nu cred c-o să mă mai necăjească, spuse ea. D-l Smith are dreptate: Binny nu riscă nimic fără vreun scop anume. Atîta timp cît a crezut că poate smulge de la mine fişa de cont sau să mă împiedice să vorbesc despre cele ce aflasem în legătură cu cecurile, cred că am fost într-o primejdie teribilă.

— Cum de a aflat că întreprinzi cercetări de una singură?

— Şi-a dat seama cînd l-am trimis în nord, spuse ea. A fost un plan cam nesăbuit, nu-i aşa? I-am subestimat capacităţile şi probabil că m-a urmărit cînd am trecut pe la toţi negustorii. Mi se pare că l-am văzut o dată. Era în ziua în care m-am dus la Maidstone.

Nu manifestă nici o reţinere la ideea lui Dick de a-l însoţi înapoi la casa din Naylovs Crescent. Pe drum el îi spuse că-l văzuse pe Leo Moran noaptea trecută şi că acesta era în afară de orice pericol. Fuseseră momente în care doctorii se îndoiau că-şi va mai reveni.

Ajunseră la casă. Surefoot se afla în curticica din spate. Îl urmă pe Dick în jos pe treptele ce duceau la bucătărie. Avu un fior căci îşi aminti de vizita ei nocturnă în acest apartament sinistru. Chiar şi acum, la lumina zilei, stăruia o atmosferă neplăcută datorată, recunoscu acest fapt, mai degrabă imaginaţiei ei decît amintirii. Iată uşa de la „dulap", larg deschisă acum, şi uşiţa în care încercase dublura cheii de argint. Bucătăria şi cămara de alături păreau teribil de mici. Îşi dădu seama că această impresie se datora faptului că amintirile ei în legătura cu casa aparţineau copilăriei, cînd camerele mici par mari şi piesele joase de mobilier neobişnuit de înalte.

Surefoot intră pe cînd ea se uita în jur şi salută din cap.

— Vă amintiţi de asta, domnişoară Lane?

— Da. Arătă spre bucătăria dinăuntru, ce arăta foarte curată cu şirul de faianţă albă pe perete. Asta-i nouă, spuse ea şi intră.

Locul o intriga; îi scăpa ceva şi deşi îşi răscolea mintea nu putea să-şi dea seama ce anume. Ceva la cameră, aşa cum îi păstrase ea amintirea, lipsea. Nu spuse nimic gîndindu-se că memoria îi joacă o festă — aşa cum se mai întîmplă.

— Ştiţi ce-i ăsta? întrebă Smith.

Îl găsise într-un sertar din bucătărie: un instrument ciudat ca o seringă de grădină, doar că avea o ventuză în vîrf.

— E o pompă de vid, explică Smith.

Umezi marginile ventuzei, o apăsă pe masă şi ridicînd pistonul, ridică masa cu totul.

— Ce-i cu asta? Aţi mai văzut-o pînă acum?

Ea clătină din cap.

Surefoot mai găsise şi alte lucruri: o tinichea cu vopsea verde închis şi o masă compactă de substanţă întărită, învelită în hîrtie cerată.

— Chit, explică el. L-am văzut cînd am mai fost aici. Ştiţi la ce a folosit?

Îi făcu semn şi ea-l urmă într-un pasaj întunecos. Becul aprins lumina foarte slab, dar Surefoot scoase o lanternă puternică din buzunar. Se duse pînă la uşă, se aplecă şi, trimiţînd fascicolul de lumină înăuntrul uşii groase, spuse:

— Vedeţi aici... şi aici?

Observă acum o adîncitură rotundă.

— A fost umplută cu chit şi vopsită. Am crezut că-i o gaură a fibrei lemnului pînă am început să scot chitul.

— Şi ce-i? întrebă ea curioasă.

— E urma lăsată de un glonte, spuse Smith încet. Glontele care l-a ucis pe Hervey Lyne. A fost împuşcat în acest pasaj.

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI CINCI

— Pînă aici totul se bazează pe deducţie, spuse Surefoot, dar este genul de deducţie pentru care aş pune pariu cu oricine şi asta spune mult; nu-mi place să pierd niciodată. Binny ştia de cîtăva vreme că bătrînul îi suspectează şi lucrurile luaseră o întorsătură gravă. Trebuia să facă ceva şi încă repede. Bătrînul avea bănuieli legate de contul său de la bancă. Nu l-a suspectat pe Binny, căci atunci n-ar fi trimis după Moran. Lyne ura bancherii şi nu se vedea cu ei de-

cît dacă nu avea încotro. Cînd Binny primi ordin să trimită după directorul de bancă, se văzu prins în capcană. Un singur lucru îi rămăsese de făcut și anume să pună pe cineva să joace rolul directorului de bancă și acesta a fost...

— Mike Hennessey! spuse Dick.

Surefoot dădu din cap.

— N-am nici un dubiu asupra acestui fapt, spuse el. Cînd am percheziționat hainele lui Hennessey am găsit aceleași cifre ca și în fișă. Asta nu putea să însemne decît că Binny i le dăduse și că Mike trebuia să și le întipărească în minte în caz că bătrînul îl întreba. E clar că hîrtia a circulat mult. Era murdară și fusese îndoită și răsîndoită.

Se aflau în bucătărie și, spre norocul lui, Surefoot găsi o foaie de sugativă, pe care o puse pe masă și pe care își elaboră teoria în timp ce vorbea.

— Moran n-a fost niciodată anunțat sau chemat. Numai printr-o coincidență nu se afla la birou în timpul întrevederii. Se consulta de fapt cu agenții de la Cassari Oils. La timpul stabilit Mike a venit. Hervey Lyne nu-l văzuse niciodată pe directorul băncii și chiar dacă l-ar fi văzut nu l-ar fi recunoscut, fiind aproape orb. Trebuie să fi spus sau să fi făcut ceva care l-a nemulțumit pe bătrîn. Lyne era foarte viclean. Una din pasiunile lui era să-și imagineze cum ar putea fi înșelat și se poate să fi avut unele bănuieli că persoana din fața lui nu era Moran; și s-ar putea să-l fi auzit pe adevăratul Moran la radio în seara aceea.

— N-o să știm niciodată ce i-a transformat bănuiala în certitudine. S-ar putea să fi fost ceva auzit din bucătărie: se întîmpla uneori ca Binny și pretinsa lui nevastă să se certe îngrozitor — asta am aflat de la servitorii din vecini. A pus mîna pe primul petec de hîrtie — s-a nimerit să fie chiar fișa de cont — și a scris mesajul către dumneavoastră. Înclină capul spre Mary. Nu cred că mai încape vreo îndoială că era sigur că cel ce venise la el nu era Moran și că-l bănuia pe Binny de a fi capul răutăților, iată de ce a cerut ca poliția să fie de față. Binny a aflat. Dacă bătrînul l-a acuzat în față sau i-a spus ceva n-o să știm decît dacă Binny va spune adevărul înainte de a fi spînzurat.

Binny și-a făcut planul pe loc. După ce l-a îmbrăcat pe bătrîn de plimbare a trecut în spatele lui și l-a împușcat cu un pistol automat — apoi a scos glontele din ușă. Posibil să nu fi intenționat să-l scoată, dar cînd a văzut că sîngerarea e foarte mică și că rana nu se vedea, s-a hotărît să-și asume riscul. Ochelarii fumurii pe care îi purta d-l Lyne îi ascundeau bine ochii. De obicei era pe jumătate adormit cînd ieșeau în parc. Binny a trecut cu bine. Chiar a rugat un polițist să oprească circulația ca să poată traversa cu căruciorul.

Surefoot Smith oftă și clătină din cap în semn de prefăcută admirație.

— Gîndiți-vă numai! Ăla mort în cărucior, iar Binny citindu-i imperturbabil știrile.

— Există vreo posibilitate ca Binny să părăsească Anglia? întrebă Dick.

Surefoot își frecă nasul gînditor.

— Teoretic — nu; dar omul ăsta e un actor de teatru..., fără nici o aluzie la dumneavoastră, domnișoară Lane. Nu prea cred în deghizarea criminalilor, dar acesta nu-i un criminal de rînd. În acest moment se află în Londra, locuind probabil într-un apartament închiriat sub alt nume. O fi avînd vreo trei sau patru. E tipul de om care-și pregătește cu grijă plecarea. Are la el o groază de bani, arme automate și, așteptîndu-l în față, știreangul. N-o să fie ușor.

— Nu-l înțeleg, spuse Dick clătinînd din cap. De ce atîtea serate teatrale? De ce d-l Washington Wirth?

— Avea nevoie de un renume și de o înfățișare. Am să-ți povestesc într-o zi ce-i cu petrecerile astea. Nu invita niciodată pe cine trebuie, cu tot respectul ce vi-l port, domnișoară Lane. Voia ca femeile să poarte bijuterii de mii de lire. A lucrat în stilul ăsta și la Chicago: a dat o petrecere și le-a confiscat pe toate, dar la Londra n-a ținut, n-a atras niciodată lume prea bogată. Și trebuie să aveți în vedere și vanitatea, îi plăcea să aibă o oarecare faimă chiar și printre oameni mai mărunți, din nou cu tot respectul pentru dumneavoastră, domnișoară.

Luă pompa de vid și o studie.

— Aș vrea să știu la ce folosește. O iau cu mine.

O puse în buzunar. Ieșiră după ce încuiară toate ușile. Dick și fata se-ndreptară spre hotel, iar neobositul domn Smith spre apartamentul său din Haymarket.

O oră se scurse în casă. Nici un sunet, nici o mișcare, pînă cînd o fișie lungă de zid cu cărămizi aparente începu să se deschidă ca o ușă și Binny, purtînd pantofi cu talpă de cauciuc, pătrunse precaut în bucătărie, cu pistolul în mînă. Ascultă, se furișă repede și fără zgomot în coridor, apoi din cameră în cameră, înainte de a se întoarce la ușa de la intrare ca să pună zăvorul. Întorcîndu-se în bucătărie, puse pistolul pe masă și-și trecu mîna peste fața nebărbierită. Fața lui respingătoare se boți într-un zîmbet de loc plăcut la vedere.

— Vanitate, hai? spuse el.

Fusese singurul lucru care-l înfuriase, din cîte spusese detectivul.

Binny stătea lîngă masă, cu capul inform cufundat în gînduri, cu degetele jucîndu-se mecanic cu automatul cu țeavă lungă ce-i stătea la îndemînă.

Vanitate! Asta-l jignise. Îl ura pe Surefoot Smith; de cînd îl văzuse prima dată recu-

noscuse în acest bărbat încet, greoi și cu o față nu prea inteligentă o amenințare la adresa propriei sale siguranțe și vieți. Și acesta îl jignise dincolo de orice scuză. Orice s-ar fi putut spune despre acest om neobișnuit, dar dragostea sa față de teatru era adevărată. Întovărășirea cu oamenii scenei îi era la fel de necesară ca și aerul pe care-l respira. Primele sale delapidări fuseseră făcute cu scopul de a finanța o piesă ce rezistase doar o săptămînă. El însuși nu era un actor prost. Va avea nevoie de toată dibăcia și inteligența de care era în stare ca să scape din plasa ce se strînsese în jurul lui. Se întoarse prin ușa îngustă într-o cămăruță ce era mai mică decît o celulă de închisoare.

Era îngustă și lungă. Pe jos se afla salteaua pe care dormise, iar la picioarele „patului" o măsuță sub care erau două valize. Scoase una și o descuie. Deasupra era un plic cu trei pașapoarte, pe care le duse în bucătărie. Își luă un scaun, se așeză și îl cercetă atent pe fiecare în parte. Își chibzuise bine planurile. Pașapoartele erau pe niște nume de care Surefoot Smith nu auzise niciodată și nu exista nici o asemănare între el și cele trei fotografii de pe pașapoarte. Prins de unul din ele cu un elastic era un pachețel cu bilete de călătorie. Un set era pentru Olanda, altul pentru Italia. Își putea schimba identitatea de trei ori pe parcursul călătoriei.

Dintr-un buzunar umflat de la pantaloni scoase un teanc gros de bancnote: franceze, engleze, germane. Mai scoase unul din buzunarul de la haină, apoi un al treilea și al patrulea pînă se strînse pe masă o grămadă mare de bani.

Timp de un sfert de oră rămase contemplîndu-și gînditor averea apoi, întorcîndu-se în ascunzătoare, scoase de acolo o oglindă și o trusă de bărbierit și începu să se pregătească cu grijă.

Fardurile grase, obișnuite, oricît de convingătoare ar părea pe scenă, n-ar avea nici o valoare la lumina zilei. Turnă niște suc de anatto într-un castron, îl diluă și-și tamponă cu grijă fața, folosindu-se de o oglindă măritoare.

Cea mai mare parte a următoarelor două ore și-o petrecu cu aranjarea feței și capului; apoi, dezbrăcîndu-se la piele, începu să se îmbrace, după ce în prealabil își puse banii în săculețe pe care le legase în jurul taliei cu o centură. Conținutul celor două valize nu-l mai interesa, căci îl cercetase cu o zi înainte. Nu-și putea permite să aibă alte bagaje în afară de cele două automate și cele șase săculețe pe care și le prinsese în jurul trupului.

Alese ora prînzului, și asta după o îndelungată observație a străzii de la fereastra biroului. L-ar putea vedea cineva, dar mai probabil era că toți erau ocupați cu servitul mesei și era și ora la care negustorii nu umblau, singurul risc fiind ca Surefoot Smith să fi lăsat pe cineva de pază afară.

Trase zăvorul de la intrare, apăsă pe clanță și păși afară. În timp ce pășea în stradă văzu ceva ce-i încleștă fălcile. O femeie șleampătă trecea cu un pas nesigur pe partea opusă a străzii. O recunoscu pe jalnica sa tovarășă din ultimii patru ani, pe bețiva pe jumătate nebună cu care împărțise bucătăria. Nu-l recunoscu și nu avea importanță dacă Surefoot o găsea sau nu. Binny o dăduse afară cu o zi înainte, cu dispoziția să se întoarcă la Wiltshire, de unde o luase, și cu destui bani să-i ajungă pe un an.

Se tîri mai departe, uitîndu-se din cînd în cînd în spate să verifice dacă nu-i urmărit. Nu risca să ia autobuzul. Un taxi ar fi fost la fel de periculos, iar conducerea unei mașini sub noua sa înfățișare ar fi însemnat să atragă atenția.

Pe Finchley Street se aflau niște clădiri la parterul cărora erau prăvălii. Deasupra acestora se aflau cîteva apartamente ocupate de proprietarii lor, aparținînd claselor de mijloc. Colțul, însă, era rezervat birourilor și avea un ascensor fără însoțitor.

Binny intră neinterpelat pe culoarul îngust, apăsă pe buton și urcă la etajul trei. În fața liftului, într-un colț, era o ușă pe care scria: „Noul Sindicat Teatral". Descuie ușa și intră. Biroul consta dintr-o cameră nu prea mare cu un vestibul. Era mobilată simplu și părea foarte rar folosită. În afara unui pupitru și a unei mese, nimic nu-i mai trăda aspectul de birou de afaceri.

Puse zăvorul la ușă, își scoase paltonul și se așeză pe scaunul comod. Într-unul din sertare se afla un ibric, pe care-l umplu în vestibul. Își făcu o cafea și aceasta, împreună cu niște biscuiți dintr-o cutie, constitui prînzul.

Fuga va fi simplă. Bagajul său se afla de fapt pe strada Liverpool. Totul era simplu, și totuși...

Binny ar fi putut scrie o carte întreagă despre psihologia criminalilor. Era un ucigaș cu sînge rece, calculat, care nu comitea greșelile stupide ale celorlalți criminali. Mare păcat că făcuse greșeala să se întoarcă după cheie și atrăsese atenția fetei. Altfel, Leo Moran ar fi fost mort și n-ar mai fi existat nici o dovadă că mărturisirea, pe care Binny o dactilografiase cu atîta sîrguință, nu era adevărată punct cu punct.

Plănuise totul atît de bine: intenționase să lase cheia pe dinăuntrul ușii încuiate, dar o pusese în buzunar și o uitase acolo. O mică scăpare care-i dăduse peste cap planul artistic conceput. Rațiunea, care-i determinase toate mișcările, îi spunea să se strecoare afară din Londra în liniște la noapte și să se încredințeze simțului său înnăscut al siguranței. Dar ceva, ce face parte din structura tuturor minților criminale, striga după spec-

taculos. Ar fi fost un tur de forță să părăsească Londra cu o ispravă de pomină care i-ar fi adus numele pe buzele tuturor. În închipuirea sa vedea deja titlurile din ziare. „SUREFOOT SMITH MORT ȘI ASASINUL SCAPĂ!" „SURLEFOOT SMITH, MARELE VINĂTOR DE UCIGAȘI, A FOST EL ÎNSUȘI VÎNAT!" Fantasticele posibilități îl prinseră în mreje. Mintea începu să-i lucreze, nu spre evadare, ci spre satisfacerea foamei de senzațional, și nu-și dădu seama că acuzația de vanitate care-l ofensase atîta se justifica cu fiecare pas pe care-l făcea mintea sa înspre răzbunare.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI ȘASE

Dick Allenby și Mary luau prînzul la Carlton și vorbeau de lucruri care în mod normal ar fi absorbit-o.

— Nu mă asculți, o acuză el și ea tresări.

— Nu? Se simțea vinovată. Dragul meu, mă gîndeam la altceva. Ce urît din partea mea, să-ți fac o astfel de mărturisire! Nu cred că a mai existat vreo fată care să asculte o propunere în căsătorie cu mintea la o bucătărie veche și mizerabilă dintr-o nenorocită de casă.

El rîse.

— Dacă ți-ai putea muta gîndurile de la scarbăda realitate la perspective mai idilice aș fi un om extrem de fericit. Apoi continuă curios: Te referi la casa lui Hervey Lyne? Ce te frămîntă?

— Bucătăria, spuse ea prompt. Era ceva acolo, Dick — nu știu ce — ceva ce-mi scapă și asta mă neliniștește. Îmi amintesc vag că bietul bătrîn mi-a spus că și-a reconstruit bucătăria. Îmi amintesc cum îmi spunea ce om minunat e Binny, fiindcă supraveghea construcția și-l scutea de cheltuială. Își sprijini bărbia într-un deget. Era un bufet, spuse ea gînditoare. Desigur, ăsta a dispărut. Și o chiuvetă oribilă de ceramică brună și...

Se opri brusc fixîndu-l cu ochii larg deschiși:

— Cămara! spuse ea cu sufletul la gură. Sigur că asta era! Era o cămară și o ușă în perete ce ducea la ea. Ce s-a întîmplat cu cămara?

El clătină neputincios din cap.

— Nu m-au prea interesat cămările, începu el, dar ea-i reteză imediat ironia.

— Nu-ți amintești că domnul Surefoot Smith spunea cînd am plecat că era sigur că Binny are o ascunzătoare pe undeva? Sunt sigură că-i acolo — la dreapta cum intri.

Dick Allenby rîse.

— La dreapta cum intri în bucătărie se află un zid solid de cărămidă, spuse el, dar ea clătină din cap.

— Sunt sigură că se află ceva în spatele lui. Acum îmi amintesc, cînd am intrat în curte să încerc cheia am observat că în exterior nu era nimic schimbat. Trebuie să existe un spațiu acolo, Dick, providența e de partea noastră.

Se uită spre intrare. Surefoot Smith era acolo, foarte nefericit. Îi prinse privirea și dădu din cap. Se vedea că nu pe ea o căuta, căci continuă să caute cu privirea prin sală. Îi prinse din nou privirea și ea îi făcu semn să se apropie. Înaintă împotriva voinței sale.

— Nu l-ați văzut pe Locțiitorul de Comisar, nu-i așa? Trebuia să iau prînzul cu el... el plătește. A spus ora unu jumate. Își privi ceasul. E aproape două. Apropo, am găsit-o pe soția lui Binny; unul din oamenii noștri a prins-o pe stradă, dar n-are nimic de spus.

— Am descoperit ascunzătoarea! Mary lăsă să-i scape pe neașteptate vestea și Surefoot Smith intră imediat în alertă.

— A lui Binny? întrebă el repede. În casă, vreți să spuneți?

Ea îi expuse dintr-o răsuflare teoria sa. El se plesni peste genunchi.

— Aveți dreptate, păi sigur — pompa de vid. Mă întrebam la ce folosește. Dacă acolo se afla o ușă — și n-a fost greu să facă o ușă în cărămidă aparentă — nu putea să aibă o clanță, nu-i așa? Singurul mod de a o deschide era să lipească ventuza de suprafața cărămizii și să tragă. Am pompa la Yard, iar comisarul poate să aștepte.

Ieși din sală și o jumătate de oră mai tîrziu casa lui Hervey Lyne era înconjurată. Surefoot intră în hol cu pistolul în mînă, se duse repede în bucătărie și cercetă peretele. Nici urmă de ușă. Lipi pompa de suprafața netedă și trase dar, spre necazul său, nu se întîmplă nimic. Puterea a doi agenți nu urni ușa. Mută pompa din loc în loc și la a cincea încercare fu răsplătit. La o mișcare ușoară o cărămidă ieși din zid. Glisa pe o șină de oțel și căzu înainte, dezvăluind o deschidere lunguiață.

Băgă mîna și pipăi o clanță de oțel pe care o apăsă. Ușa se deschise și se pomeni în ascunzătoarea lui Binny. Grămada de haine în dezordine, oglinda de bărbierit aruncată pe pat, vorbeau de la sine. Găsi un indiciu mai prețios, totuși, în castronul din chiuvetă. Încă mai era galben de la vopseaua de anatto pe care o folosise Binny.

Surefoot Smith se uită mult timp la castron, apoi spuse:

— Am impresia că vom avea mult de furcă.

Surefoot Smith răscoli în grabă printre hainele și lucrurile din valize, dar nu găsi nimic care să-i indice intențiile lui Binny. Un singur lucru era sigur: fusese acolo în ascunzătoare și auzise tot ce se discutase în dimineața aceea. Smith închise ușa și ascul-

tă ce se vorbește în bucătărie și, deși nu prinse chiar fiecare cuvînt, își dădu seama că Binny auzise destul.

Urmele de anatto din castron erau un indiciu foarte slab și probabil inutil. Îl puneai pe urmele unui bărbat cu fața palidă și asta putea sau nu putea fi un ajutor. Fugarul nu mai lăsase nimic în urmă. Surefoot făcu o percheziție amănunțită, tîrîndu-se în patru labe cu ochii la mozaicul de pe jos, după vreun fir de păr fals. Se aștepta de la acest asasin nebun după teatru la o deghizare spectaculoasă, dar din căutările sale nu află nimic care să-i dezvăluie în ce ar putea consta această deghizare.

Singurul lucru lăsat în urmă de Binny ce putea constitui dovadă incriminatoare era încărcătorul sigilat al unui automat și, fiindcă acesta n-ar fi putut fi uitat din neglijență, detectivul presupuse că încărcătorul fusese lăsat deoarece individul mai avea destule la el.

O altă descoperire, care, într-o altă fază, ar fi fost neprețuită, fu o mănușă albă murdară, evident perechea celei pe care Surefoot o găsise în camera d-lui Washington Wirth.

— Nu poți să știi niciodată, spuse Surefoot, înmînîndu-i mănușa subalternului său. Juraților li se întunecă mintea uneori, iar un lucru mărunt ca ăsta i-ar putea convinge — păstreaz-o.

Cămara servise, evident, pentru dormit Deși patul se afla pe jos, iar în rest era goală, Binny găsise adesea în acest loc un refugiu foarte potrivit. Foarte puțină lumină pătrundea prin ferestruica de sub tavan și se părea că o ținea mai mult închisă; era acoperită cu o bucată de mușama.

Înainte de a pleca, Surefoot încercă să împacheteze hainele în valiză. Văzu, așa cum se așteptase, că una era de ajuns. Și-și dădu seama că unele din ele fuseseră purtate recent de Binny, iar concluzia la care ajunse fu că una din valize conținuse hainele cu care se deghizase Binny cînd părăsise casa.

Își trimise oamenii să întrebe vecinii, dar nimeni nu-l văzuse pe Binny plecînd — își alesese bine ora. Mai tîrziu extinse cercul celor întrebați, dar și de data asta fără succes.

Îi găsi pe Mary Lane și pe logodnicul ei așteptînd răbdători în holul de la Carlton și le raportă descoperirile făcute.

— De mi-ar fi venit mai repede în minte! spuse ea dezamăgită. Zîmbetul lui Surefoot Smith nu era cu totul lipsit de haz.

— Atunci ori dumneavoastră, ori eu, ori noi toți am fi fost morți, spuse el, sumbru. Individul are la el un arsenal întreg și memoria dumneavoastră defectuoasă ne-a scutit probabil de multe neplăceri.

— Credeți că se afla acolo?

El dădu din cap.

— Nu există nici o îndoială asupra acestui fapt.

— O să scape atunci? întrebă Dick.

Surefoot își frecă nervos bărbia.

— Mă întreb dacă asta ar fi bine sau rău, spuse el. S-ar putea să încerce să plece astăzi... toate porturile sunt păzite și fiecare pasager va fi cercetat. Numai un prunc ar putea părăsi coastele diseară — și o să-l percheziționăm pînă și pe el.

Își trase scaunul mai aproape de masă și se aplecă înainte, coborînd vocea.

— Dragă domnișoară, spuse el, și era foarte serios, știți ce fac șobolanii cînd sunt prinși în colț — mușcă! Dacă omul ăsta nu va putea ieși din Anglia în nici un fel, se va întoarce la sursa tuturor necazurilor sale. Eu sunt una, dar dumneavoastră sunteți încă una. Știți unde mi-ar place să vă pun?

Ea clătină din cap, incapabilă să rostească vreun cuvînt. Era șocată, puțin speriată, dacă ar fi fost s-o mărturisească. Binny îi stătea pe nervi, mai mult decît ar fi vrut să admită. Își simți inima bătînd mai repede și cînd deschise gura parcă nu mai avea suflu.

— Credeți într-adevăr? Apoi, silindu-se să zîmbească. Unde m-ați pune?

— La închisoarea Holloway. Nu glumesc. E cel mai sigur loc din Londra pentru o femeie nemăritată care locuiește prin hoteluri și apartamente, și dacă aș găsi un motiv să vă țin acolo șapte zile aș face-o.

— Doar nu vorbești serios! spuse Dick, tulburat.

Surefoot dădu din cap.

— În viața mea n-am fost mai serios. S-ar putea să iasă din țară; eu nu cred că-i posibil. Dacă domnișoara Lane nu și-ar fi amintit de cămară nu mi-aș lua atîtea precauții. Porțile de ieșire din Anglia sunt încuiate și zăvorîte, numai dacă nu are vreo barcă cu motor pe undeva pe Coasta de Est, și părerea mea e că n-are.

Apoi, întrebă brusc:

— Unde o să dormiți la noapte?

Mary clătină din cap.

— Nu știu. Cred că la hotel.

— Acolo nu se poate. Era cît se poate de ferm. Știu un loc unde ați putea sta. Nu-i confortul de la hotel, dar veți avea un pat bun și siguranță. Exista un nou sediu de poliție în nord-vestul Londrei, cu locuințe la etaj, iar una din acestea era ocupată de o femeie al cărei soț, sergent, plecase în Canada după un fugar.

— O cunosc pe femeie; e genul cumsecade și vă va da un pat, dacă nu aveți nimic împotrivă să dormiți acolo.

Fu de acord, foarte supusă. De fapt, se simțea ușurată că se găsise o soluție atît de simplă.

Surefoot Smith poseda un al șaselea simț, al primejdiei. Se ocupase de multe cazuri de

asasinate, de zeci de oameni care n-ar fi șovăit să-l ucidă dacă ar fi avut prilejul. Cunoscuse oameni vicleni și cîțiva criminali inteligenți, dar Binny era ceva ieșit din comun. Era un asasin pentru care viața omenească nu avea nici o importanță. Pentru el crima nu era un mijloc disperat — făcea parte din metodele sale obișnuite.

La Scotland Yard avu loc o lungă consfătuire și în toată țara fură trimise instrucțiuni noi și urgente, insistîndu-se asupra pericolului pe care-l reprezenta cel urmărit. De obicei poliția britanică nu poartă arme de foc, dar în acest caz, sunau mesajele către zeci de șefi pașnici de poliție, ar fi însemnat sinucidere curată a-l acosta pe cel urmărit fără ca polițistul în cauză să fi fost pregătit să tragă.

Scotland Yard-ul deține o evidență a tuturor vaselor care pleacă și nici din Liverpool, nici din Greenock nu era nici o plecare în următoarele treizeci și șase de ore.

Calea de scăpare a lui Binny trebuia să fie continentul. Detașamente puternice ale CID-ului (Criminal Investigation Department) fură trimise să întărească punctele Harwich, Southampton, plus cele două porturi la Canalul Mineții și aeroporturile. Și totuși, după ce toate aceste măsuri fură luate, Surefoot Smith încerca un vag sentiment de neliniște și zădărnicie. Binny se afla în Londra și era mult prea deștept ca să se gîndească măcar la plecare, decît dacă nu știa că ascunzătoarea sa fusese descoperită. Nu exista nici un motiv, în fond, să știe. Era puțin probabil să aibă un asociat.

La ora cinci Surefoot făcu o descoperire exasperantă: se plimba prin Whitehall cînd văzu titlul din ziar: „ASCUNZĂTOAREA SECRETĂ A ASASINULUI URMĂRIT". Cumpără un ziar și văzu pe prima pagină, bătător la ochi, un paragraf care începea: „Camera secretă din casa Hervey Lyne". Surefoot înjură domol și citi mai departe:

„În această după-amiază, inspectorul Smith de la Scotland Yard, însoțit de cîțiva din oamenii săi, a mai făcut o descindere la casa lui Hervey Lyne — victima crimei din Regent's Park. Poliția a înconjurat locul. Se pare că în urma investigațiilor s-a descoperit și s-a pătruns într-o cămăruță, și există certe dovezi că aceasta a folosit drept ascunzătoare servitorului Binny, pe care poliția îl caută..."

Surefoot Smith nu citi mai departe. Ar fi fost pierdere de vreme să încerce să afle cine divulgase informațiile presei. Probabil careva din agenții tineri care luaseră parte la percheziție fusese nerăbdător să transmită această veste senzațională. Sancționarea acestei indiscreții era o chestiune care mai putea să aștepte. Între timp Binny putuse să afle, dacă citea ziarele.

Ciudat, dar Binny nu citise ziarele și se hotărîse de fapt în ce direcție să acționeze.

La ora opt seara Surefoot trecu pe la hotelul lui Mary Lane și o conduse la camera simplă, dar extrem de confortabilă pe care i-o pregătise.

Discută cu inspectorul de serviciu, dar nu ceru pază specială. Fata era în siguranță. Binny ar putea avea îndrăzneala să se arate pe stradă, dar în mod sigur că nu va intra într-un sediu de poliție.

La nouă și jumătate seara Surefoot se întoarse la Scotland Yard să citească rapoartele sosite. Trenul spre continent fusese „periat" cu grijă. Nici urmă de Binny sau de cineva care ar fi putut fi Binny. Fiecare pașaport fusese cercetat în parte înainte de a se da semnalul de plecare și, ca o măsură de precauție în plus, peronul fusese golit de cei care-și conduceau prietenii la tren, pînă cînd ofițerul îi dăduse șefului de gară „Liber!"

La fel se întîmplase și la gara Waterloo, unde poliția urmărea trenurile spre Hâvre. Era prea devreme pentru vești de la porturi.

Binny era un șofer de primă mînă. Puțin probabil că ar fi încercat să iasă din Londra cu trenul, dacă intenționa s-o facă.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI ȘAPTE

Detectivul plecă de la Yard la cîteva minute după ora unsprezece și, cotind la stînga, o luă spre Blackfriars. Pentru Surefoot Smith lunga panglică de asfalt ce se-ntindea, neîntreruptă de la Scotland Yard la Savoy Hill, constituia o adevărată grădină a meditației. La sediu, cineva cu imaginația bogată o botezase „Bulevardul Cugetării". Vara sau iarna, pe ploaie sau pe vreme bună, Surefoot Smith găsea aici soluția la toate problemele sale. Mulți crminali și pungași fuseseră trimiși la spînzurătoare sau aruncați în temniță, întîmplări banale își dezvăluiseră adevărata și sinistra lor semnificație și, pe de altă parte, bărbați și femei aparent vinovați își aflaseră dreptatea în cursul recreației nocturne a lui Surefoot Smith.

Erau puțini trecători la ora aceea din noapte. Perechile de îndrăgostiți, dintr-un anume motiv, curios, alegeau trotuarul celălalt, mai bine luminat. Din cînd în cînd mai trecea cîte o mașină sau un vagabond își mai tîrșîia picioarele pe marginea trotuarului căutînd vreun muc de țigară rătăcit.

Lîngă una din intrările la Embankment Gardens se afla o limuzină trasă la bordură. Aruncînd o privire înăuntru, mai mult din obișnuință decît din curiozitate, Surefoot zări

fața unei femei ce ședea pe bancheta din spate, și-și continuă plimbarea.

Păși înainte, răsucind în minte chestiunea privitoare la Binny. Greul fusese rezolvat; rămînea de rezolvat problema periculoasă și delicată a arestării. Era neliniștit, ceea ce nu-i stătea în obicei. Surefoot Smith era un mare visător. Își imagina cele mai fantastice ipoteze și pentru că dădea friu liber gîndurilor mult mai mult și mai departe decît colegii săi, avea succese mai mari decît ei. Căci imaginația scotea pregnant în relief ipotezele banale și tocmai pe aceste ipoteze banale se bazează majoritatea detectivilor.

La Savoy Hill făcu stînga împrejur și se-ndreptă agale spre Yard. Acum trebuiau să sosească deja rapoartele de pe coastă, deși era cam devreme, în afară de cel din Southampton, unde se dublase paza. Un pachebot pe linia America—Germania care era așteptat în port la noapte, lua pasageri pentru Hamburg și acest fapt necesitase trimiterea a încă unui detașament de control în port.

Văzu mașina încă stînd la marginea carosabilului. Probabil că doamna îl trimisese undeva pe șofer și îl aștepta în mașină. În timp ce se apropia, văzu că femeia stă lîngă portiera deschisă a mașinii — o doamnă între două vîrste, presupuse el după formele durdulii.

Spre surprinderea sa, i se adresă cu o voce pițigăiată:

— Vă rog, domnule, care n-ați putea chema un polițist?

O cerere mai mult decît neobișnuită pentru unul din șefii Scotland Yard-ului.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Surefoot Smith.

Ea se dădu la o parte de lîngă ușă.

— Șoferul meu, spuse ea. S-a întors beat și nu-l pot scoate din mașină.

Un șofer beat este o ofensă pentru orice brav polițist. Surefoot deschise portiera și-și vîrî capul înăuntru.

Nu văzu nimic, nu auzi nimic, nu simți nimic. Toate simțurile ce-l legau de viață se stinseră ca o lumînare.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI OPT

Capul îl durea îngrozitor. Încercă să-și miște mîinile și constată că mișcările-i erau împiedicate. Mult timp nu-și dădu seama de ce.

Mașina rula cu viteză mare, mult peste viteza legală. Nici o lumină. După zgomotul roților ghici că se afla pe un drum nou construit. Ciudat că acest fapt i se păru atît de important. Nu-și putea aminti nimic, nu știa nimic, decît că zăcea ghemuit pe fundul unei mașini care înainta rapid și lin. Apoi încetă să mai gîndească și fu recunoscător leșinului care-l scăpă de pulsațiile din cap.

Mașina se hurduca acum pe o suprafață denivelată. De asta se trezise. Privi în sus, încercă să se ridice, își pipăi cu băgare de seamă încheieturile și recunoscu forma cătușelor — ale lui însuși; purta întotdeauna, fără autorizație, o pereche în buzunarul de la haină. Fără autorizație pentru că nu erau din cele folosite de obicei — erau cătușe americane, mult mai ușor de pus — o apăsare pe încheietura mîinii și „D"-ul sărea și se prindea solid.

Cineva îi pusese cătușe. Cineva îi legase picioarele cu un fular. Îl simțea, dar nu ajungea la nod. Apoi își aminti de femeia din mașină și de șoferul beat care nu se afla acolo.

Mașina se hurduca dureros. Părea să treacă peste o arătură sau, în cel mai bun caz, peste urme de căruță. Erau acestea din urmă, după cum văzu cînd se opri mașina.

Puțin mai tîrziu se deschise portiera; zări silueta „femeii" și știu exact cine era „ea".

La cîșiva metri mai încolo se afla o căsuță mică, una din acele cutiuțe monstruoase de cărămidă roșie care desfigurează peisajul.

Fu apucat de guler și zvîrlit în drum, unde căzu pe genunchi.

— Scoală-te, mă..., șuieră o voce și ceea ce urmă nu era de loc potrivit pentru urechi mai delicate.

Fu pe jumătate tîrît, pe jumătate împins spre căsuță; ușa fu dată în lături și fu aruncat în întunericul dinăuntru. Mirosea a tencuială proaspătă, a gips și a lemn nou. Presupuse că nu era mobilată. Așteptă un timp. Ușa fu încuiată pe dinăuntru și el fu din nou împins înainte spre o cameră atît de întunecată încît își dădu seama că ferestrele erau astupate. Căzu pe jos. Se miră că putuse să umble cît de cît așa cum era, cu picioarele legate cu fularul de mătase.

În timp ce zăcea așa, se auzi clinchetul sticlei unei lămpi cu petrol și în curînd camera se lumină de la flacăra blîndă de kerosen. Singurele piese de mobilă din cameră erau două canapele, un scaun și o masă de bucătărie; nici un semn de curent electric! Așa cum se așteptase, ferestrele erau acoperite de obloane de lemn. Nu existau nici perdele, nici draperii, iar masa nu era acoperită cu nimic.

Capturatorul său își trase un scaun, se așeză cu mîinile pe genunchi și-ncepu să-l studieze.

Surefoot n-ar fi recunoscut-o niciodată pe această bătrînă cu fața galbenă, cu perucă cenușie și pelton lung, de blană. Peruca stătea acum într-o parte — îi dădea o înfățișare comică, dar înfiorătoare. Era sensibil la ridicol, își scoase peruca și pălăria dintr-o

mișcare și apăru și mai grotesc așa, cu chelie și cu fața galbenă.

— Te-am prins, spuse Binny cu glas uscat.

Rînjea, dar nu era nici urmă de veselie în zîmbetul său.

— Domnul Surefoot Smith nu-i de loc sigur pe picioare la urma urmei.

Gluma păru să-l amuze; apoi, conștient parcă de atitudinea cerută de situație, își luă tonul dulceag și afectat care aparținuse lui Washington Wirth.

— Am construit locșorul ăsta cu doi ani în urmă. M-am gîndit că o să-mi folosească odată, dar n-am mai fost de mult pe-aici. Plec din țară. Poate că vrei să-l cumperi, domnule Smith? E un refugiu excelent pentru un domn pensionat care dorește să aibă liniște, iar dumneata o să ai foarte multă liniște.

Din buzunar scoase un automat și-l puse pe masă, lîngă el. Apoi se aplecă, îl ridică pe Surefoot și-l așeză într-un colț al camerei. Lăsîndu-se pe vine, desfăcu fularul de mătase ce alunecase pe glezne și smulse pantofii detectivului, aruncîndu-i într-un alt colț al camerei. Șovăi o clipă, apoi îi descheie lui Surefoot gulerul.

— Nu ești rănit, dragă domnule Smith, observă el. O măciucă de cauciuc aplicată la ceafă nu ucide. Este, recunosc, foarte neplăcută. A fost odată un polițai în Cincinnati care a încercat metoda pe mine. Abia după două luni m-am simțit destul de bine ca să-l împușc. Nu știai de micul meu refugiu?

Gura lui Surefoot se uscase, capul îi vuia, dar nu simțea nici urmă de frică, deși își dădea seama că se afla într-o situație disperată.

— Ba da, știam, Binny, spuse el. Locul ăsta e cam la o sută de metri de drumul de Bath, lîngă Taplow. Ai cumpărat terenul acum patru ani și ai dat trei sute cincizeci de lire pe el.

Pentru o clipă Binny își pierdu stăpînirea de sine.

— Casa asta a fost percheziționată săptămîna trecută de oamenii mei — și acum se află sub observația poliției din Buckinghamshire. Mai ai o căsuță asemănătoare în Wiltshire.

— Aa, chiar?

Binny era complet luat de pe picioare. Era năucit. Surefoot îl văzu și profită în continuare de avantajul său.

— Ce rost are să te porți ca un prost? Nu deținem nici o dovadă care să te acuze de crimă. Singura probă e că ai falsificat cecurile lui Hervey Lyne. În cel mai rău caz ici șapte ani.

Din nou pusese degetul pe una din marile întrebări care-l obsedau pe individ.

— Mai poți încasa un an și jumătate pentru ce faci acum, spuse Surefoot, dar ce-i un an la urma urmei? Dă-mi niște apă. Lasă apa să curgă: era cam plină de rugină săptămîna trecută. Găsești în bufet o cană de aluminiu.

Instinctul de supunere e mai puternic decît instinctul de comandă. Binny ieși și se întoarse cu cana de aluminiu, pe care o apropie de buzele detectivului.

— Acum scoate-mi cătușele astea și putem sta de vorbă. De ce nu l-ai adus aici pe Mike Hennessey în loc să... Își dădu seama de enorma greșeală de îndată ce-i scăpară cuvintele din gură.

Binny se dădu înapoi cu un mîrîit.

— Nu mă urmăriți pentru crimă, ai? Mă, copoi mincinos! Îți arăt eu ție!

Întinse mîna spre arma de pe masă. O luă și o cercetă cu atenție.

— Întotdeauna am vrut să-ți arăt unde-o să sfîrșești, Smith... începu el.

— Ți s-a împlinit dorința, spuse Surefoot calm. Dar ai face bine să lucrezi mai repede.

— O să lucrez destul de repede, replică celălalt încruntat.

Își strecură pistolul în buzunar, luă fularul și legă la loc picioarele prizonierului.

Apoi își scoase mantoul de blană și se descotorosi de straiele femeiești. Dintr-un cufăr de teatru, recuperă un costum vechi, pe care-l îmbrăcă.

Surefoot Smith îl urmărea cu interes.

— Văd că ai ceva treabă grea de făcut, spuse el.

— Destul de grea, răspunse celălalt și adăugă semnificativ: Pămîntul e destul de moale pe-aici. N-ajungi la lut decît după ce ai săpat vreo trei metri.

Se așteptase să-l îngrozească pe captivul său și rămase dezamăgit.

— De ce nu m-ai lăsa pe mine s-o fac? spuse Smith. Ești gras și nu prea în formă. Ar fi o plăcere pentru mine să-mi sap mormîntul.

Pentru o clipă Binny păru să reflecteze asupra propunerii.

— Nu, o fac eu, spuse el, gras sau nu.

— De ce să-ți faci de lucru? Glasul lui Surefoot suna de-a dreptul voios. De îndată ce vor observa lipsa mea mă vor căuta fie aici, fie în Wiltshire. Din cîte înțeleg, scopul tău e să nu lași nici o urmă. Nu ești încă sigur dacă te putem condamna pentru omor, nu-i așa? Dar dacă omori un ofițer de poliție, poți fi sigur că o să fii spînzurat. Fiecare om din Scotland Yard se va da peste cap ca să găsească o dovadă împotriva ta. Oameni care dorm acum în paturile lor vor fi gata să jure că te-au văzut cum îmi dădeai în cap.

Calomnia fără rușine cea mai bună poliție din lume.

— S-ar putea să scapi cu Hennessey, continuă Surefoot, și cu bătrînul Lyne, și cu Tickler, dar cu mine nu scapi. Or să vină să răstoarne terenul, metru cu metru, ori dacă îmi amintesc bine e acoperit de iarbă

și dacă nu faci o implantare artistică de gazon or să mă găsească, iar asta pentru tine va insemna sfirșitul.

Binny se opri la ușă și întoarse capul cu un rinjet hidos.

— Am mai cunoscut eu un sticlete care vorbea ca tine, dar a vorbit într-una pînă a ajuns în iad, pricepi?

Ieși și închise ușa în urma lui.

Surefoot Smith rămase așezat, gîndind intens. Făcu un efort să rupă singura legătură dintre cele două cătușe. Era o operație dureroasă, probabil imposibilă. Trăgîndu-și picioarele către el și despărțind genunchii, ajungea la nodul întreit al fularului de mătase. Era greu, dar reuși să slăbească un nod și lucra la al doilea cînd îl auzi pe celălalt întorcîndu-se de-a lungul coridorului de scînduri.

Binny își dădea seama că treaba sa era mai grea decît își imaginase. Fața-i era umedă de transpirație. Scotoci prin cufăr, scoase o sticlă de whisky și trase o înghițitură zdravănă.

— Ce-ți lipsește, curajul sau puterea? întrebă Surefoot.

— O să vezi tu, mîrîi celălalt, privind cu răutate spre cel neajutorat.

Țevile celor două automate se vedeau prin buzunarele pantalonilor. Surefoot le privi îndelung.

Binny se îndrepta deja spre ușă cînd îl străbătu un gînd și se întoarse să examineze nodurile fularului.

— Aha! Ai și desfăcut unul, ai? Mai vedem noi.

Și din nou scotoci prin cufăr și găsi o frînghie. O trecu peste legătura dintre cătușe și înnodă solid frînghia pe după gîtul detectivului, așa încît mîinile-i erau trase aproape de bărbie.

— Ce caraghios arăți — ca și cum te-ai ruga! observă Binny. Nu te țin mult așa.

Cu această promisiune ieși din încăpere.

Răstignit astfel, neajutorat, Surefoot auzea zgomotul mașinilor ce treceau. Se afla, știa, cam la o sută de metri de șoseaua principală, dar era o șosea pe care, zi și noapte, circulația era neîntreruptă.

Posibilitatea ca poliția din Buckinghamshire să caute aici era foarte îndepărtată, doar dacă cineva de la Scotland Yard n-ar fi avut o undă de inspirație să spună că acesta era locul cel mai potrivit pentru a aduce un prizonier. Dar la Scotland Yard poate nici nu i s-a observat lipsa. Era un om excentric: cînd se ocupa de un caz mai important lipsea zile întregi de la sediu, lăsîndu-și șefii să spumege. Căutarea nu va începe decît după ce Binny va fi de mult ieșit din țară.

Urmări cu ochii flacăra lămpii de petrol: fusese lăsată prea mare și sticla era afumată într-o parte.

Binny voia să plece; nu va lăsa nici o urmă. Nici omorul nu-l va săvîrși în casă.

Trecu o jumătate de oră, o oră, apoi auzi pașii grei ai omului venind după el și știu că i se apropie ceasul.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI NOUĂ

La Scotland Yard se observă că Surefoot Smith lipsea, în sensul că rapoartele negative ce i se duseseră în birou nu fuseseră citite și adnotate. Faptul că erau negative l-ar fi îndreptățit pe ofițerul de serviciu să accepte situația, dacă n-ar fi apărut alt tînăr ofițer, deosebit de conștiincios, care raportase la sediul din Cannon Row, ce făcea parte din Scotland Yard, că o limuzină albastră, condusă de o femeie, n-a oprit la semnal în intersecția dintre Westminster Bridge și Embankment și că a luat-o pe partea interzisă. Încercase s-o oprească, dar văzînd că nu reușește, i-a luat numărul.

În mod normal, o astfel de încălcare a regulilor de circulație ar fi fost rezolvată a doua zi, dar în timp ce-și scria raportul, un membru al Parlamentului veni să depună plîngere pentru dispariția unei limuzine albastre din fața clubului său din Pall Mall. O parcase la bordură, împotriva regulilor, și fusese martor ocular al furtului.

— Era un bărbat deghizat în femeie, fu concluzia sa uluitoare.

— Ce vă face să credeți asta, domnule? întrebă inspectorul de serviciu.

— Cînd a intrat înăuntru s-a lovit de capotă și i-a zburat pălăria. Era un bărbat chel cu o față galbenă, ca a unuia care suferă de icter.

Inspectorul sări în sus. Toată Anglia era pe urmele unui bărbat chel cu fața icterică și, cîteva clipe mai tîrziu, firele telegrafelor zumzăiau.

Încă o dată informația pornise de la un agent de circulație și, încă o dată, graba lui Binny de a ieși cît mai repede din Londra îl trădase. Lîngă Heston, scăpase ca prin minune de o coliziune cu un autobuz și mașina derapase. Agentul trecuse strada ca să ceară permisul de circulație al șoferului căruia i se oprise mașina. Văzuse clar că era o femeie corpolentă dar înainte de a o întreba ceva, motorul pornise și mașina o luase din loc. Asta trebuie să se fi întîmplat în timpul celui de-al doilea leșin a lui Surefoot.

De abia după o oră și jumătate sosiră toate rapoartele de la agenții de circulație. În acest timp un apel „urgent" la post a lui Surefoot rămase fără nici un rezultat. Mai mult chiar, lăsase pe biroul său de la Scotland Yard, cîteva pagini neterminate de notițe.

Surefoot nu-și lăsa niciodată, în nici o împrejurare, notițele pe masă; un alt fapt semnificativ era că nu-i dăduse cheia de la birou sergentului de la intrare, obicei pe care-l respecta cu sfințenie, oricît de grăbit ar fi fost.

Obiceiul său de a se plimba era cunoscut de toată lumea. Fusese văzut mergînd spre Savoy Hill. Polițistul de acolo îl văzuse și întorcîndu-se. Apoi cineva își aminti de o limuzină albastră staționată pe marginea străzii.

Pe cînd toate aceste informații erau puse cap la cap, toți inspectorii din Scotland Yard fuseseră convocați la ordinele șefului adus în grabă de acasă.

— S-ar putea să se îndrepte spre coastă. Dar mai probabil e că se îndreaptă spre una din casele lui. Sunați la telefon polițiile din Buckinghamshire și Salisbury și, pentru a fi absolut siguri, trimiteți imediat mașini de patrulare spre ambele locuri.

Unul din primii interogați a fost Dick Allenby. Se știa că-i unul din prietenii lui Surefoot, iar Surefoot era un povestitor notoriu, căruia nimic nu-i plăcea mai mult decît să stea pînă la trei dimineața într-o companie simpatică și prietenoasă. Sosirea lui Allenby la Yard coincise cu plecarea primei mașini spre Salisbury.

— S-ar putea să alergăm după cai verzi pe pereți, spuse inspectorul-șef, s-ar putea foarte bine ca Surefoot să apară într-un sfert de oră, dar nu vreau să-mi asum riscuri inutile.

— Dar pe el nu-l duce nimeni de nas, spuse Dick disprețuitor.

Șeful clătină din cap.

— Nu știu, zău. Tipul ăsta are o experiență foarte bogată din America și n-ar fi primul pe care-l duce la plimbare.

De un singur lucru era sigur — că sub amenințare cu arma Surefoot n-ar fi intrat niciodată în mașină.

Se uită la ceas; era unu și jumătate și clătină din cap.

— De-ar trece odată noaptea asta, zise el.

Și această remarcă îl făcu și pe Dick să simtă toată teama care-i încerca pe ceilalți.

Surefoot Smith avea la dispoziție mai puțin de o jumătate de minut ca să se gîndească și să se hotărască asupra unuia dintr-o duzină de planuri — majoritatea impracticabile — care i se învirteau în minte.

Ușa se deschise încet și Binny intră. Își șterse fruntea cu o batistă mare scoasă din buzunar și se așeză.

— O să vii cu mine la o mică plimbare, prietene, spuse el pe un ton glumeț.

Luă sticla de pe masă, dădu pe gît o dușcă bună, apoi se șterse la gură. Se aplecă și deznodă fularul de la picioarele lui Surefoot, apoi frînghia, după care-l smuci în picioare.

Surefoot Smith se ridică clătinîndu-se. Capul îi vîjîia, dar natura îngrozitoare a momentului îl făcu imediat să-și revină. Binny stătea lîngă ușă, cu degetul pe trăgaci. La capătul țevii fixase ceva de forma unui ou, de care Surefoot nu mai văzuse niciodată și se pomeni minunîndu-se în ce fel Dick Allenby, care se ocupa de amortizoare și care susținuse de atîtea ori că la automate nu se puteau atașa amortizoare, ar fi împăcat ciudățenia aceea cu teoriile sale.

Surefoot se îndreptă spre masă și-și odihni mîinile încătușate pe suprafața de scîndură.

— Îți faci rugăciunea sau ceva de felul ăsta? îl ironiză Binny.

— Nu vrei să știe nimeni că am fost aici nu-i așa? Nu vrei să lași nici o urmă, de aceea nu mă omori aici înăuntru?

— Cam asta-i ideea, spuse celălalt vesel

— Dacă ar veni vreo sută de oameni în direcția asta și ar face cercetări ți-ar cam strica planurile, nu-i așa?

— Ce vrei să spui? întrebă.

Făcu un pas către prizonier, cînd Surefoot ridică lampa și o zvîrli în cufărul deschis. Se auzi cum sticla se face țăndări, o pîlpîire, apoi o flacără uriașă izbucni către tavan.

Binny rămase pironit locului și în clipa următoare Surefoot se și aruncase asupra lui. Se năpusti, cu mîinile încleștate, direct spre fața lui Binny. Acesta se aplecă și lovitura nu-și atinse ținta. Ceva explodă în fața detectivului; simți arsura prafului și auzi glontele tras înfingîndu-se în perete.

Lovi din nou, sforțîndu-se să ajungă cu cătușele de oțel la cap. Binny se răsuci într-o parte, dar nu scăpă de tot de impactul loviturii. Pistolul îi căzu din mînă pe jos.

Încăperea era acum într-o mare de flăcări; focul pătrunsese dincolo de tencuiala subțire și scîndurile ardeau ca hîrtia. Atmosfera era încărcată de fumul înțepător, iar dogoarea devenise insuportabilă.

Din nou Surefoot lovi și din nou Binny se eschivă. Surefoot dăduse cu piciorul pistolului — îl trimisese în flăcările ce se înălțau din cufărul acoperit cu pînză. Ușa se deschise și Binny țîșni afară, încercînd s-o închidă în urma lui, dar umerii lui Smith erau deja acolo. Smulgînd ușa larg, se năpusti pe culoar, spre asasin.

Singura speranță era să se țină aproape de el. Binny mai avea un pistol, îl scoase pe jumătate, cînd Surefoot îl țintui de peretele fierbinte și, proptindu-se bine în picioare, se apăsă cu toată puterea ca să-l zdrobească acolo. În această poziție era imposibil să-l lovească. În semiîntuneric îl văzu pe Binny întinzîndu-se spre ușa principală și-i tîrî mai aproape pentru a-i ușura mișcările. Cînd ușa fu dată în lături și curentul de aer năvăli înăuntru șuierul focului se transformă

în vuiet; flăcările izbucniră ca niște steaguri roșii și galbene bătute de vînt.

Binny încerca să se smulgă din mîinile ce-l țineau de tricou; făcea tentative disperate să-și scoată cel de-al doilea pistol. Respirația i se auzea ca un șuierat ascuțit; era înspăimîntat, își pierduse și ultimul dram de curaj. Se zvîrcolea disperat ca să scape de apăsarea celui ce i se vîrîse în coaste și, în sfîrșit, printr-un efort supraomenesc, reuși și se năpusti afară pe ușă, cu Surefoot pe urmele lui. Își scosese deja pistolul și trase. Detectivul se aruncă peste el și-l doborî. Dar acesta din urmă se ridică imediat și fugi spre spatele casei.

Flăcările ieșeau prin acoperiș. Toată întinderea, pe o rază de o sută de metri, era luminată ca ziua. Surefoot, așa cum era, cu cătușele la mîini, se repezi după el; apoi deodată Binny se întoarse și de data asta ochi cu precizie. Surefoot Smith știu că nu mai are nici o scăpare. Omul care-i ținea era un ucigaș profesionist și se afla doar la zece pași de el.

În disperare de cauză făcu un salt înainte. Picioarele-i zburară în aer și căzu, căzu...

Auzi împușcătura, se întrebă tulburat dacă asta era moartea și fu trezit la realitatea că încă se mai afla în viață de impactul trupului său cu fundul gropii în care căzuse. Își dădu seama dintr-o dată ce se întîmplase: Binny lucrase toată noaptea la pregătirea acestei ascunzători a crimei, și care se transformase în salvarea lui Surefoot.

Se ridică în picioare, lovit și zgîriat, auzi o a doua împușcătură și privi în sus. Se auzi o a treia și a patra. O voce autoritară soma pe cineva. Apoi își auzi numele chemat și strigă. O față se aplecă peste marginea gropii. Era sergentul său. Îl scoaseră afară.

— N-o să scape, spuse inspectorul căruia Surefoot îi pusese cu sufletul la gură întrebarea.

— Pe unde a luat-o și unde-i mașina?

Era epuizat, îl dureau toate, din cap pînă-n picioare, era lovit și zgîriat tot, dar deocamdată nici nu se gîndea la asta.

— Căutați-mi în buzunarul de la pantaloni; cred că a lăsat cheia de la cătușe.

Le descuiară și Smith și le scoase, frecîndu-și încheieturile rănite.

— I-ați găsit mașina?

Limuzina lui Binny nu fusese depistată. Ultima dată Surefoot o văzuse în fața intrării căsuței, dar într-una din absențele sale Binny o ascunsese. Exista un garaj mic, lipit de casă, un șopron, de fapt — dar acesta era gol.

La lumina focului căutară urmele roților. Treceau peste pajiște pe la stînga casei și trebuie să fi trecut chiar pe unde Binny săpase mormîntul. De aici încolo, erau greu de urmărit, dar era clar că traversau cîmpul în direcția în care o luase și omul. Un sfert de oră mai tîrziu găsiră urme clare care indicau că mașina fusese oprită pe un drumeag lateral. Poarta era larg deschisă și urmele erau foarte vizibile în pămîntul moale și umed. Nu se întorsese la șoseaua principală și o luase pe drumul de Cookham, unde circulația era ca și inexistentă la această oră din noapte, iar șansele de a fi văzut, practic nule.

Singuraticul polițist de serviciu din Cookham văzuse o mașină trecînd, dar nu-l observase pe șofer. Cotise spre podul cu taxare, dar la această oră poarta era lăsată deschisă. Poliția din Bourne End văzuse trecînd cîteva mașini, fără să le acorde însă vreo atenție. Ar fi putut-o lua pe drumul de Oxford, trecînd peste calea ferată, sau pe malul rîului, spre Marlow.

Surefoot Smith respinse propunerea de a se duce acasă ca să se odihnească, lăsînd urmărirea pe seama Brigadei Mobile și a poliției din Buckinghamshire; o respinse vehement și cu înjurături.

— Individul nu poate ajunge departe, așa cum e îmbrăcat — cu tricou și pantaloni — i-am rupt aproape toată cămașa. O să răpească pe cineva, sau o să jefuiască vreo casă pentru a-și procura niște haine. Cred că vă dați seama cu cine aveți de-a face, nu? E versat în metodele banditești. Nu se va da în lături să ucidă — nu avem de-a face cu un criminal britanic obișnuit.

Nu trebuiră să aștepte mult ca să se convingă de acest lucru. Hotărîndu-se să aleagă drumul de Marlow, care oferea mai multe posibilități acestui disperat, întîlniră un polițist ce împingea o bicicletă. Ploua cu găleata și gluga și pelerina îi șiroiau de apă.

— A trecut o mașină albastră acum cinci minute, spuse el.

Mașina poliției o luă înainte cu viteză. Aproape de Marlow găsiră vehicolul căutat; era gol.

La trei noaptea o mașină trecînd pe drumul de Oxford fu oprită de un polițist, care stătea în mijlocul drumului cu brațele întinse. La volan se afla un fermier înstărit din Oxford. Acesta, enervat de oprire, era hotărît să reacționeze grosolan.

— Îmi pare rău că vă deranjez, zise agentul, dar căutăm un criminal fugit și aș vrea să mă duceți în partea cealaltă a High Wycombe-ului.

Fermierul, destul de intrigat, acceptă cu plăcere, poate și cu interes, pomenindu-se participant la o urmărire, iar polițistul se așeză pe bancheta incomodă din spate. Mașina porni cu viteză prin Wycombe.

— Vă spun eu unde să mă lăsați, spuse agentul.

De partea cealaltă a High Wycombe-ului se află o bifurcație, ce duce spre Princes Risborough.

— Luați-o pe-aici, spuse agentul.

Șoferul protestă — trebuia să se întoarcă la Oxford.

— Ia-o pe aici, spuse agentul de poliție și ceva rece atinse ceafa fermierului.

— Fă cum ți se spune.

Glasul polițistului era categoric. Pistolul din mîna sa murdară era mai mult decît grăitor. Fermierul era cît pe ce să sară în sus de uluire. Nu-i lipsea curajul, dar era neînarmat.

— Ce urmăriți? întrebă el. Încă nu bănuia că cel din spate era altceva decît polițist. Nu-i permis să faceți așa ceva.

— Scoate-ți din căpățînă că aș fi sticlete, spuse Binny. Omul ale cărui haine-s pe mine zace într-un șanț cu bostanul crăpat. Mergi pe unde-ți spun eu și scutește-mă de discuții.

Șoferul întoarse mașina în direcția indicată. O luară pe un drum nou care mai avea o porțiune în construcție. Se vedeau semnalizatoare roșii și lanterna unui paznic. Fermierul își dădu vag seama că omul din spatele lui era asasinul căutat și îl trecură fiori reci pe șira spinării.

Se aflau într-un ținut care și ziua în amiaza mare era destul de neumblat. Acum era cufundat în tăcere. Tot timpul Binny se uita cînd la stînga cînd la dreapta, căutînd un loc corespunzător intențiilor sale. În curînd trecură pe lîngă o clădire de lemn ce arăta ca un hambar și ordonă șoferului să oprească și să întoarcă. Era o poartă deschisă și intrară cu mașina.

— Oprește aici, spuse Binny. Deschise portiera mașinii. Acum dă-te jos.

Scoase lanterna care făcuse parte din echipamentul nefericitului polițist și îndreptă lumina spre ușa hambarului. Nu era încuiată nici cu lacăt și nici cu zăvor. Deschise ușa cu o mînă, cu cealaltă ținîndu-și prizonierul sub amenințarea armei.

— Intră, spuse el și intră după el.

O jumătate de oră mai tîrziu ieși din nou, purtînd costumul de tweed al fermierului și scurta impermeabilă cu guler înalt a acestuia. Ascultă o clipă la ușă înainte de a o închide, se urcă în mașină și o luă pe drum înapoi. Mai exista încă pericolul de a fi oprit. Un om singur la volanul unei mașini era suspect, orice fel de haine ar fi purtat, iar soluția pe care o găsise era doar o măsură temporară.

Dacă ar da peste unul din camioanele care circulă între Londra și provincie ar fi mult mai bine. Aceste camioane de legătură circulau cu doi sau trei oameni. Poate avea noroc.

Era sigur că va fi reperat dacă se îndepărta de Londra. În cele cîteva ore care-i rămăseseră pînă dimineața, trebuia să ajungă cumva înapoi la Londra. Avea trei ascunzători acolo; să le fi găsit poliția pe toate?

Trecu prin Aylesbury fără nici un incident. Cunoștea perfect locurile și intenționa să ajungă la șoseaua de Nord pentru a intra în Londra din acea direcție.

În timp ce trecea printr-un sat un polițist ieși din umbră și ridică brațul. O clipă Binny șovăi; primul său impuls fu să nu oprească, dar nu era sigur ce localitate urma și erau șanse ca, dacă nu oprea, să dea peste un „baraj" la cîțiva kilometri mai încolo.

Binny studiase cu grijă situația poliției. Știa că poliția va închide Londra într-un cerc de baraje și că în orice moment se putea aștepta să vadă un camion de-a curmezișul drumului. Știa și de fișiile de pînză prevăzute cu ghimpi întinse pe șosea, cu urmări dezastruoase pentru cei care nu opreau.

Ridică piciorul de pe accelerator și opri.

— Permisul de conducere, spuse agentul de poliție.

Binny îngheță. Îi luase victimei toate lucrurile ce le avusese asupra lui, dar permisul de conducere nu se afla printre ele. Șoferii au obiceiul de a purta acest act important într-o despărțitură la bordul mașinii. Dacă nu era acolo...

Își scoase pe furiș pistolul din buzunar și-l așeză lîngă el înainte de a căuta în despărțitură. Inima-i sări în piept cînd degetele pipăiră forma cunoscută a permisului. Îl înmînă polițistului care examină actul la lumina lanternei.

— E Dornby sau Domby? întrebă agentul.

— Dornby, spuse Binny prompt.

Putea fi oricare. Agentul îi înapoie permisul fără nici un cuvînt.

— N-ați văzut pe nimeni cu o limuzină albastră, nu-i așa — un om în tricou și pantaloni?

Binny chicoti.

— Păi n-aș fi în stare să disting nici culoarea mașinii, cum să mai văd și ce poartă șoferul? De ce? Căutați pe cineva?

— S-a comis o crimă, spuse polițistul vag. Nu știu prea exact de ce s-a emis ordinul de „Opriți și rețineți". Noapte bună, domnule Dornby.

Binny își continuă drumul. Polițistul nu privise la fața galbenă, dar următorul s-ar putea s-o facă. Erau destui șmecheri din ăștia la Scotland Yard, decise el, mirîndu-se cum de anunțaseră deja posturile de poliție așa de îndepărtate.

Se uită la permis. Numele era John Henry Dornby, din Wellfield Farm. Îl memoră, băgă permisul în buzunar și merse mai departe.

Ajunsese într-un punct în care putea ocoli satele, căci se apropia de Șoseaua de Nord, unde instalaseră probabil cele mai eficiente baraje, mai ales că intra în zona poliției capitalei.

Ajunse în sfîrșit la șoseaua lungă, ce șerpuiește din Londra prin Doncaster spre nord. Încotro s-o ia, la stînga sau la dreapta? Asta era întrebarea.

Ieși în șosea ca printr-un defileu cu maluri înalte. Se afla lîngă o curbă a șoselei. Auzi motorul unei mașini, văzu lumina farurilor și vira brusc la stînga.

Mașina ce venea de după colț se ținea strîns pe stînga drumului. Șoferul observă mașina lui Binny aproape prea tîrziu ca să evite ciocnirea. Trase puternic spre dreapta, mașina derapă pe șoseaua alunecoasă, se învirti pe loc, și lovind cu o roată un stîlp de telegraf, rămase pe jumătate suspendată pe marginea șanțului.

Binny opri pentru a evita o a doua ciocnire, căci mașina avariată se afla chiar în fața lui și numai apăsînd frîna cu toată puterea reuși să-și oprească mașina la cîțiva centimetri de cealaltă. Auzi șoferul strigînd, portiera fu dată în lături și o femeie ieși pe bîjbîite în lumina farurilor.

Binny se holba, nevenindu-i să-și creadă ochilor. Femeia ce stătea în bătaia ploii era Mary Lane!

CAPITOLUL TREIZECI

Starea de siguranță poate fi obositoare, mai ales cînd se asociază cu o saltea cu noduri, într-o cameră prost aerisită. Soția sergentului îi dăduse cea de a doua cameră „bună", care era, după cele mai multe standard, destul de confortabilă. Mary se simțea zdrobită de oboseală cînd stinse lumina, dar cînd puse capul pe perină toată oboseala și somnul se topiră. Stătu întinsă o jumătate de oră, numărînd în gînd oi, făcînd liste de cumpărături, inventînd povești, dar devenea tot mai trează. După un timp se sculă, aprinse lumina și-și trase capotul pe ea.

Se gîndea că numai sculîndu-se îi va reveni somnul, dar greșise. O cuprinse dorul după camerele plăcute de la hotel și începu să se îmbrace. Va găsi ușor o scuză pentru soția sergentului, care ieșise în seara aceea, urmînd să se întoarcă după miezul nopții. Nu exista telefon în apartament, dar știa că nu avea decît să coboare la inspectorul de serviciu pentru a intra în legătură cu Surefoot Smith.

Se simțea îngrozitor de nerecunoscătoare, dar, în fond, de la început nu fusese ea prea entuziasmată de acest refugiu. Pericolul ce-l reprezenta Binny era probabil exagerat — chiar Surefoot îi spusese că ea nu mai prezenta interes pentru individ, acum că totul ieșise la iveală.

Scrise în fugă un bilețel gazdei — care conținea mai multe scuze neîntemeiate pentru extravaganța ei decît era nevoie — își îmbrăcă pardesiul și coborî în camera de gardă.

Inspectorul cu care făcuse cunoștință plecase să treacă în revistă patrulele. Se vedea că nu se accentuase prea mult în fața sergentului de serviciu necesitatea de a păzi cu atenție musafira, căci acesta ascultă politicos explicațiile ei în legătură cu plecarea la hotel, pînă pomeni de numele lui Surefoot Smith. Aici deveni foarte atent.

— Nu-i la Yard, domnișoară. De fapt, s-a întîmplat ceva acolo. Am primit un ordin special să-l căutăm.

Ea făcu ochii mari de uimire.

— Să-l căutați? Apoi, repede: A dispărut?

Sergentul își aminti că rezerva e prima îndatorire a unui polițist și deveni evaziv.

— Are vreo legătură cu Binny? insistă ea.

— Ei, bine, da. Șovăi înainte de a se arăta mai comunicativ. E omul căutat pentru crima bătrînului din Regent's Park. Da, la Yard circulă ideea că Binny l-a răpit și l-a dus undeva. Cam bizară idee, că un asasin ar putea răpi un inspector al CID-ului, dar asta e!

Ea simți, fără să-și dea seama, eterna, deși cordială, rivalitate dintre cele două branșe ale poliției londoneze, cea în uniformă și cea în civil.

— Cum să fi putut ademeni un inspector? Pare o prostie, nu-i așa? Eu personal cred că-s numai vorbe, dar ce să-i faci! îi căutăm pe amîndoi.

Îl rugă să cheme un taxi, și din nou nu se arătă prea dispus. Sergenții de serviciu la sediile de poliție n-au timp să caute taxiuri pentru musafiri, dar se vedea că ea e prietenă cu Surefoot Smith și marcă un punct în favoarea ei; telefonă la o stație de taxiuri și cinci minute mai tîrziu mașina gonea cu ea prin ploaie, spre Scotland Yard.

Ajunse chiar cînd mașinile brigăzii mobile porneau în căutarea lui Surefoot și îl descusu pe Inspectorul-Șef. Îi dădu puține informații și multe sfaturi paterne de a merge la culcare. Era clar că nu știa nimic de planurile lui Surefoot de a o proteja și se pomeni într-o situație delicată cînd ea-l rugă s-o lase să stea la Scotland Yard pînă sosea vreo veste.

— Nu mi-aș face griji să fiu în locul dumneavoastră, domnișoară Lane, spuse el. Am instalat baraje de poliție pe toate drumurile, pe o rază de treizeci de kilometri în jurul Londrei și sunt sigur că Surefoot o să apară. E un tip cam ciudat și nu m-aș mira să-l văd intrînd pe ușă în orice clipă.

Cu toate acestea, ea era hotărîtă să rămînă și fu condusă în biroul lui Surefoot.

Era o încăpere liniștită și acum, că primele impresii trecuseră, își dădu seama cît era de obosită și ce prostie făcuse să-și lase patul, fie el și incomod.

Ședea la birou, cu capul în palme, se pomeni moțăind, apoi trecu în neplăcuta stare de semiconștiență, vecină cu somnul.

Se trezi sărind în picioare cînd intră Inspectorul-Șef.

— Domnișoară, puteți merge acasă, spuse el. L-am găsit pe Surefoot; din cîte am înțeles, nu-i rănit grav.

Îi relată pe scurt ce se întîmplase.

— Binny a scăpat. Teoria lui Surefoot e că se îndreaptă spre nord. V-ați întrebat vreodată de ce toți fugarii se îndreaptă spre nord? E un fapt — cel puțin, aproape un fapt. Acum duceți-vă acasă, domnișoară Lane și am să trimit un agent la hotel cu ultimele vești.

— Se întoarce la Londra? întrebă ea. La domnul Smith mă refer?

Șeful zîmbi.

— Dacă ar avea minte s-ar duce direct la un sanatoriu. Nu. Am instalat un fel de baraj principal lîngă Welwyn. Inspectorul-șef Roose se ocupă de asta și Surefoot va trece pe acolo să vadă cum stau lucrurile. E-n regulă — prietenul dumneavoastră, domnul Allenby, e cu el.

Îi chemă un taxi și ea se duse la hotel. Trebuie să fi dormit vreo două ore, observă ea cînd trecu pe lîngă Big Ben și auzi bătînd ora două. Era mai trează ca oricînd în noaptea aceea.

Recepționerul îi căută corespondența, cînd ea-l opri.

— Pot să închiriez o mașină de undeva? întrebă ea.

O privi mirat.

— Da, domnișoară. Vreți una în noaptea asta?

Ea șovăia. Șeful spusese că Dick și Surefoot erau la Welwyn, dar nu indicase locul exact. La început se gîndi că se instalaseră la sediul poliției locale — în mintea ei noțiunea de baraj era cam confuză. Dar va găsi ea destui polițiști pe șosea, mașini oprite, ca s-o îndrume spre locul în care se aflau cei doi.

De ce să se fi pornit așa, nu știa nici ea prea bine. Era, poate, din dorința de a se afla și ea „acolo", aproape de evenimentele cruciale de care viața ei era legată atît de strîns, să vadă cu ochii ei finalul povestirii în care și ea fusese un personaj. Putea găsi o mulțime de scuze; dar nici una n-ar fi rezistat rațiunii.

— Da, căutați-mi o mașină. Să vină cît de repede.

Își luă cheia de la cameră și urcă; portarul veni curînd în urma ei, aducînd cafeaua pe care-o făcuse el însuși, căci noaptea nu era numai paznic ci și bucătar.

Leo Moran fusese mutat în casa lui, îi spuse el, dar îi povesti mai ales, cu oarecare mîndrie, de reporterii ce „veneau și plecau" de cînd se aflase de cazul bancherului gazat.

Abia avu timp să-și bea cafeaua că mașina și trase la intrare; se îmbrăcă mai călduros, coborî și dădu instrucțiuni șoferului.

În timp ce mașina ieșea din Londra în plin cîmp, Binny și fuga lui dobîndiseră în mintea ei o nouă semnificație. Nu-i părea rău pentru el. Dacă era puțin speriată, nu era din pricina lui, ci la gîndul mecanismelor ce le declanșase cu mintea ei. În momentul în care auzise de notița mîzgălită pe dosul ceculuI, rezolvase misterul delapidărilor lui Binny, iar cînd auzise că toate falsurile purtau data de șaptesprezece ale lunii — ziua fixă în care bătrînul își plătea cumpărăturile — avusese certitudinea.

Și acum, fiindcă ea își amintise forma și aspectul cheii de la ușa bucătăriei, fiindcă făcuse legătura dintre cecuri și cheie, optsprezece mii de polițiști din Londra îl căutau pe acest bărbat cu chelie. Asta era înfricoșător: nu Binny și amenințarea lui, ci spectacolul acestor roți ce se învîrteau ca să zdrobească un răufăcător.

Pentru Mary Lane, Binny reprezenta atît un individ cît o forță. Se gîndi că mașina rula cu viteză prea periculoasă pe asfaltul umed. O dată simți o derapare și se prinse strîns de mînerul de la portieră.

Nu putea fi la mai mult de cîțiva kilometri de Welwyn cînd, după o curbă, văzu o mașină intrînd în șosea chiar în fața lor și îngheță, căci își dădu seama că la viteza aceea era practic imposibil să evite coliziunea. Mașina lor vîră și se învîrti ametitor; simți o bufnitură și fu azvîrlită violent în genunchi în timp ce mașina se răsturnă pe o parte.

Se întinse pînă la ușă și, apăsînd-o cu toată puterea, o deschise și ieși poticnindu-se pe șoseaua umedă. Șoferul stătea deja lîngă capotă, uitîndu-se prostește la mașină.

— Îmi pare foarte rău, domnișoară, spuse el răgușit. Va trebui să telefonez în oraș după altă mașină. Poate că domnul acesta o să vă ducă pînă la Welwyn.

Cea de-a doua mașină, din cauza căreia avusese loc accidentul, se afla în spatele lor. Mary păși înspre ea în timp ce șoferul se dădea jos. Avea gulerul ridicat și nu-i distingea fața.

— Un accident? întrebă el aspru.

Șoferul ei se apropie.

— Vreți să ne duceți pînă la Welwyn? întrebă el. Aripa stîngă din față e făcută praf la mine.

— Mai bine așteptați lîngă mașină. O duc pe domnișoara; e la numai cîțiva kilometri, spuse celălalt. Veniți, domnișoară, urcați. Vă las în oraș și trimit o echipă de depanare.

Acest aranjament părea să-i convingă șoferului, iar Mary îl urmă pe celălalt și urcă în mașină fără nici un presentiment. Acesta înconjură mașina pe la spate și se urcă lîngă ea, la volan. Nici acum nu-i vedea fața; gulerul era tot ridicat. În timp ce pornea motorul și mașina se urni, i se păru că-l aude

zizind și se întrebă ce-o fi găsind atît de distractiv în această situație.

— Sunteți foarte amabil că mă duceți, spuse ea. Cred că accidentul s-a produs din vina noastră.

El nu răspunse imediat, dar într-un sfîrșit spuse sentențios:

— Accidentele au loc fie că vrem sau nu.

Rulară pe șosea două sau trei sute de metri cînd, brusc, mașina vră la stînga. Ea cunoștea în mare pe unde se află Welwyn, știa oricum îndeajuns ca să-și dea seama că se îndepărtau de oraș.

— N-ați greșit cumva drumul? întrebă.

— Nu. Răspunsul fu scurt și repezit, dar nu trezi în ea decît un sentiment de antipatie.

Din al doilea drum cotiră într-un al treilea, un drumeag îngust ce mergea paralel cu șoseaua. Mărginea vreun domeniu particular; pe o parte se distingeau copaci înalți și un gard de sîrmă separa proprietatea de drum. Mașina încetini și cînd ajunseră în dreptul porții albe se opriră. Șoferul întoarse mașina ca să poată cerceta poarta la lumina farurilor și văzu că aceasta abia se ținea. Fără ezitare smuci mașina înainte, spărgînd un far, iar poarta se făcu țăndări.

În față se întindea o alee cu pietriș și mașina se avîntă pe ea cu viteză.

— Unde mergem?

Fetei i se strînse inima; și, simțind primejdia, începu să tremure din cap pînă-n picioare.

Binny nu răspunse pînă nu parcurseră cam o sută de metri. Descoperi un spațiu între copaci, la dreapta, intră cu mașina pe-acolo și mai înaintă cincizeci de metri. Apoi opri.

— Ce înseamnă toate astea? întrebă ea.

— Sunteți o domnișoară deosebit de încîntătoare, o duduie dulce. Încîntat să vă reîntîlnesc în împrejurări atît de romantice.

Cum auzi vocea aceea mieroasă, afectată, simți că leșină. Binny! Grozăvia descoperirii îi fu dezvăluită cu toată forța cînd el continuă.

— Prietenă cu domnul Allenby — logodnică, nu-i așa? Și prietenă cu dragul meu prieten, Surefoot Smith.

Ea se întinse după mînerul portierei și încercă să se ridice, dar fu azvîrlită înapoi.

— Am avut mai multe planuri cu dumneata. Primul a fost că n-o să mă oprească nimeni văzîndu-mă cu o femeie. Apoi mi-am dat seama că sunt prea optimist. Al doilea a fost că mi-ai putea fi de mare folos. Și al treilea, dulcea mea păpușă, că dacă o să fie la ce-i mai rău — nu te spînzură decît o dată, orice ai face. Nu că o să mă spînzure, continuă el repede. Sunt prea deștept pentru ei. Acum o să ieșim să vedem pe unde ne aflăm.

Se aplecă peste ea, deschise ușa și, prinzînd-o de braț, o scoase din mașină.

Înainte de a pleca de la hotel recepționerul îi înmînase un teanc de scrisori. Și le înfundase în buzunar, iar acum, în timp ce ieșea din mașină, își aminti de ele. Scoase una din buzunar și o lăsă să cadă pe jos.

Binny păstrase lanterna de la polițist și cu ajutorul ei își luminară drumul prin plantație.

— O să găsiți altă mașină.

Sporovăia glumeț și, în groaza ei, mai găsi timp să se mire cît de repede putea să treacă individul în pielea lui Washington Wirth. Era grotesc, incredibil, ca un vis urît.

— Sunt un om cu resurse inepuizabile, continuă el, fără să-i slăbească strînsoarea brațului. O sută de ani o să se vorbească de Binny, așa cum se vorbește azi de Jack Sheppard. Și ce-i și mai grozav e că-mi voi sfîrși zilele ca un membru respectabil al societății. Posibil să devin consilier municipal sau primar al unui oraș colonial — o perspectivă ademenitoare și un rol care mi s-ar potrivi!

În acest punct ea lăsă să-i scape cea de-a treia scrisoare. Trebuia să-și calculeze bine urmele; numărul scrisorilor nu era infinit. O lăsă pe a patra în timp ce începeau să traverseze un colț de arătură.

În tot acest timp el își continua flecăreala fără noimă.

— Nu trebuie să ai nici o teamă, drăguță. N-o să ți se întîmple nimic — pentru moment. Cît timp vei fi în viață și eu voi fi în viață! Ești ostatică — parcă ăsta-i cuvîntul, nu-i așa?

Ea nu răspunse. Primul moment de panică trecuse. Acum putea doar să speculeze asupra a ceea ce se va întîmpla în final, cînd acest disperat se va vedea prins în colț și ea va fi la cheremul lui.

În fața lor se contura pe cerul nopții silueta unei case impunătoare. Ajunseră la o pajiște împrejmuită cu gard de fier și, mergînd pe lîngă el, dădură de o poartă deschisă spre o curte pavată.

O dată sau de două ori el își întrerupsese monologul. Se oprise să asculte. Era o noapte extrem de liniștită; uruitul îndepărtat al trenurilor, zumzetul mașinilor ce treceau pe autostradă răzbăteau pînă la ei cu claritate. Părea mulțumit, căci nu făcu nici un comentariu. Acum, cînd să intre în curtea pietruită, se opri din nou să asculte, întorcînd capul. O clipă — numai o fracțiune de secundă — zări o scăpărare de lumină, care apoi dispăru. Părea să vină dinspre plantația de unde veniseră. Lăsase farurile de la mașină aprinse — asta să fi fost? Se deplasă cîțiva pași la dreapta și la stînga, dar nu mai văzu lumina.

Acum îi trecu prin minte că s-ar putea să fie paznici de vînătoare prin pădure. Tre-

buie să fi fost un fel de adăpost pentru vînat, partea de jos a gardului consta dintr-o plasă de sîrmă.

Nu-i dădu drumul fetei nici o clipă. Ea simți tensiunea momentului și-și ținu respirația. Apoi, fără o vorbă, o conduse în curte și ea observă că acum se folosea cu precauție de lanternă. Se vedeau acolo și niște grajduri; două din jumătățile de uși erau larg deschise și atîrnau în balamalele rupte. Nu mai era nevoie să cerceteze mai departe; casa de care țineau grajdurile nu era locuită.

Ajunseră la ceea ce evident era o ușă de bucătărie și găsiră un anunț mic, pătat de ploi.

„Cheile sunt la D-l Thurlow, Welwyn"

În spatele casei, la nivelul solului, se afla o fereastră înaltă, Binny viri țeava pistolului între cele două batante, bîjbîi după încuietoare și deschise.

— Intră..., începu el și în acea clipă fu prins într-un cerc orbitor de lumină.

De undeva din curte o lumină puternică era îndreptată asupra lui și o voce pe care o ura strigă:

— Nu mișca, Binny!

Era Surefoot Smith.

O secundă rămase paralizat, cu mîna încleștată pe brațul fetei. Deodată o trase în fața lui, înconjurîndu-i talia cu un braț.

— Dacă vă apropiați, trag, spuse el și ea simți țeava rece a pistolului alunecîndu-i pe gît.

— Ce rost are să te porți ca un prost, Binny? Glasul lui Surefoot era de-a dreptul mîngîietor.

Nu-l vedea în bătaia luminii pe care o ținea, el sau altcineva.

— Înfruntă-ți judecata ca un bărbat. Șansele tale de a fi condamnat sau nu, sunt egale.

— Egale, ai? mîrîi Binny. Nu se prinde, Smith. Ia-ți oamenii și spălați putina. Dați-mi o oră și v-o las pe micuța asta fără să-i fac nici un rău. Apropiați-vă numai și-i zbor creierii — atunci o să aveți de ce mă condamna. Șansele n-or să mai fie egale.

Urmă o tăcere mai lungă și fata îi auzi discutînd cu voce joasă.

— Bine, spuse Surefoot într-un sfîrșit. Îți dau o oră, dar mi-o dai pe față acum, pe loc.

Binny rise răgușit.

— Da' ce-s eu, copil? O s-o las cînd mă văd în siguranță. Întoarceți-vă de unde-ați venit și...

Asta fu tot ce-a mai spus. Omul care se strecurase tăcut în spatele lui îl pocni fulgerător cu măciuca de cauciuc. Fata avu doar timpul să se smulgă înainte ca el să se facă ghem și să se prăbușească.

Șoferul mașinii avariate avusese noroc. Abia dispăru Binny că apăru o altă mașină și șoferul se rugă să-l ducă la Welwyn. La mai puțin de un kilometru dădură peste un baraj de poliție și-și istorisi pățania. Dăduse informații prețioase, căci văzuse luminile mașinii lui Binny îndepărtîndu-se de șosea.

— Practic n-ați fost slăbiți din vedere din momentul în care ați ajuns la plantație, spuse Surefoot. Poarta făcută zob l-a dat de gol și și-a lăsat și farurile aprinse. A fost ușor, chiar și fără scrisorile pe care le-ați lăsat în urmă. Foarte științific, dar n-am avut nevoie de ele.

Arestarea și condamnarea lui Binny avură asupra lui Surefoot Smith un efect demoralizant. În ziua în care acest ucigaș de anvergură fu urcat pe eșafodul închisorii Pentonville, Surefoot își încălcă regula sa de o viață, refuză orice fel de bere și bău alcool tare. Căci, după cum îi explică el lui Dick Allenby:

— Dacă există vreo zi în care să mă îmbăt — apoi asta e!

Traducere de *IOANA PĂRĂU*

(Urmare din pag. 68)

pe scară. Trei șiruri de douăsprezece trepte. Sau poate, vor urca fără să facă zgomot. Ca să-l surprindă. Ca pisicile cînd se apropie de șoareci.

Lumina bolnavă aruncă o dîră cenușie pe cer. Dincolo de geam, de acoperișul din față, în ploaie, ardezia parcă e oțel muiat.

Se întoarce la fotoliu, îl trage lîngă ușă. Ca să audă mai bine. În mîini, revolverul este ud, și el.

Parcă...? Da... Pași. Ușori. Este numai unul, cu siguranță, și se apropie în vîrful picioarelor.

Primul palier... Acum, urcă cel de al doilea.

Aproape că nu se aude. Nu în gură, revolverul. Este prea rece. Aici, lîngă breteaua stîngă, unde bate puternic.

Al doilea palier... Nu trebuie să simți mare lucru. Încă patru trepte. Pașii devin tot mai lenți. Polițaiul ezită, poate.

Ultima treaptă înainte de camera lui, cea care geme întotdeauna cînd pui piciorul pe ea.

Apasă pe trăgaci, dispare într-un hău negru și roșu.

În fața ușii, cade ceva, se sparge. Ușori, iuți, pașii coboară scara, pînă jos. Și fetița portăresei este albă ca varul cînd ajunge în gheretă:

— Mamă, Mamă! Domnul Wattelet a tras! Da, un foc de pușcă! Și am scăpat sticla cu lapte. Și s-a spart!

BERNARD GOORDEN

TRENUL DE HAMELN

Un grup de bărbaţi bărboşi, îmbrăcaţi în haine vechi, se apropie de Zéjus ca să-l ajute la mers.

— Nu cunoşteam această zonă verde — declară Zéjus cînd putu să vorbească şi să descopere conglomeratul înghesuit de locuinţe înspre care îl conduceau.

În ciuda aspectului său foarte sărăcăcios, zona era încă bine decorată: se mai găseau pe acolo vrăbii şi insuliţe de muşchi şi de licheni. O delimitau două străduţe ca nişte „s"-uri desfăşurate de-o parte şi de alta a unui pod pe care fusese înălţată, în chip de steag, o uriaşă cheie sol confecţionată din sîrmă ghimpată sustrasă din depozitele de materiale ce jalonau întregul zid. I se spuse că locul se numeşte Fra Diaviolons. Era o mahala care îi adăpostea pe toţi violoniştii fără venituri. Acest cartier neobişnuit luase, dealtfel, forma unei viori şi se menţinea la o distanţă oarecare de Zid datorită unor băltoace şi unei căi ferate ce desena, pe o porţiune notabilă a traseului, conturul instrumentului. Era format din sectoare diversificate conform acelor părţi ale viorii pe care le evocau. De aceea unii locuiau la coadă, alţii la căluş iar alţii la cuiele de întins coarde, aproape de fluierul concretizat de trenuri.

Îl duseră într-o cabană mică, zidită din cutii de conserve şi aşezată în cuiul lui Re. Geamurile dădeau spre unul din sectoarele cele mai decorate, situate mai jos, la nivelul clapei, cu ai cărui locuitori se întreţineau legături cotidiene, deoarece era vorba de asistentele sociale. Ele veniseră spre a studia situaţia rezervaţiilor de concentrare, iar cum această situaţie era dintre cele mai particulare... Pentru a se afla în preajmă şi pentru a-i înţelege atmosfera, luară hotărîrea să-şi făurească, în apropiere, propria lor mahala.

— Le preocupă problemele noastre de parcă ar fi fost trimise de către Înstăriţii ce vor să-i supravegheze pe Neînstăriţii plecaţi în campanie de partea aceasta a Zidului. Dar pînă la urmă au îmbrăţişat cauza noastră şi s-au trezit şi ele marginalizate. Sînt drăguţe, dar nu înţeleg mare lucru din muzică.

În încăperea unde i-au amenajat un coltişor, erau şase violonişti care, asemeni oricărui locuitor din Fra Diaviolons, aveau mîinile deformate de artrita degetelor, datorată — cel puţin aşa pretindeau ei — lipsei de exerciţiu, căci nimeni din Fra Diaviolons nu poseda o vioară.

Aproape la toate casele predomina rozul, datorat autopompelor care, de fiecare dată cînd se curăţau zonele înstărite, treceau prin Fra Diaviolons ca să efectueze cîteva manevre de represalii şi stropeau invariabil faţadele şi locuitorii cu produse chimice. În zadar rugaseră, în mai multe rînduri, autorităţile comunale să nu-i mai ude pe ei, care nu erau întru nimic amestecaţi în luptele acelea şi în traficul de influenţă: într-adevăr, apa le oxida pereţii şi accentua procesele reumatice şi artritice de care sufereau. Considerau că şi-au plătit din plin datoria faţă de Societatea Sifilizată căreia au ajuns să-i fie subordonaţi cu preţul unei simple artrite: daraua făcea cît şi ocaua; alţii au fost pe punctul să sucombe în era bourreaucraţiei*... Au sfîrşit deci prin a renunţa să se mai plîngă şi să lupte, căci singurul rezultat era doar raidul unei comisii de anchetă ce săpa stîlpii precari ai domiciliilor pentru a răscoli prin fundaţiile subversive, vopsea fiecăruia degetele de două sau de trei ori şi le întindea pentru ca amprentele digitale să se marcheze cît mai bine — ceea ce era o adevărată tortură pentru oamenii afectaţi de artrită — şi le mai aplica şi alte divertismente bourreaucratice.

În noaptea aceea Zéjus nu putu să doarmă din cauza durerilor ascuţite care îi brăzdau picioarele, a pereţilor metalici scrîşnind precum carcasa unui vapor atunci cînd vîntul atinge o anumită intensitate, a obiectelor eteroclite atîrnînd şi ciocnindu-se între ele: instrumente muzicale cu forme artritice confecţionate din cutii de conserve, ornamente din aceeaşi textură, partituri elaborate pe bază de cratiţe, de buloane, de şuruburi, de cuie şi de alte obiecte neidentificate. Dar mai ales amintirile fură cele care îl împiedicară să închidă ochii.

Îi reveneau în minte fragmente de fraze. Cînd îl reformaseră din garda naţională, instructorul îl întrebase: „Ştii să manevrezi o mitralieră, un obuz de calibrul X, să prepari un cocktail Smith, să practici acupunctura electrică (pentru provocarea artritei)?..."

---

* calambur rezultat prin compunerea acestui cuvînt din *bourreau* = călău şi sufixul *-craţie*, în locul cuvîntului birocraţie (Nota trad.).

„Nu." „Să risipești o manifestație de studenți, să spargi o grevă de muncitori sindicaliști, să arunci în aer un mănunchi de agricutori ieșiți pe cîmp, să detonezi cu plastic căile de comunicație internaționale, să plasezi posturi de ascultare telefonică, să interceptezi corespondența, să o descifrezi cînd este codificată, să operezi jafuri în asociații fără scop lucrativ?..." „Nu." „În cazul acesta nu ești decît un artist, copt pentru vioară!" Trebuie precizat faptul că Înstăriții, care nu constituiau nici măcar un procent din populația planetară, fuseseră nevoiți, pentru a-și apăra integritatea teritorială, să construiască Zidul ideologic, un zid de lamentări de fapt, care se întindea de la Ierusalim la Merlin. Ei se adăposteau în spatele lui spre nord, sprijinindu-se pe un sistem bourreaucratic. Deoarece aveau prejudecăți mai mult decît aparente, îi parcurgeau „sistematic" pe toți inadaptații, pe non-sifilizați, în rezervații de concentrare de-a lungul Zidului, în sudul planetei. Zéjus își amintea reflecția unui poliționar: „Eu personal cred că vioara, de exemplu, este un instrument antinatural, un fel de sistem alchimic inventat de opozanții omului puternic al regimului nostru de decorați pentru a ajunge, prin stăpînirea progresivă a tehnicii, la înțelegerea absolutului." Vrînd să îl scoată din funcție, înainte de a-l expulza de cealaltă parte a Zidului îl duseră deci la bourreaucratul de gardă pentru a-l supune la o acupunctură electrică. Înstăriții se temeau cel mai tare de muzică, deoarece, la fel ca și Natura, după cum se știe, ea îmblînzește moravurile. Făcînd, prin urmare, din artiști niște artritici, sperau să neutralizeze efectul instrumentelor cu coarde, mai populare, se pare. Dar Zéjus își sustrase mîinile de la tratament și o șterse. În fața Zidului căzu, însă, pe mîna paznicilor de drum. Credea că ajunsese deja pe un „limes agricolae". Îl atinse un nor de gaz sculpat de unul dintre vehicule... Cîinii polițiști, care nu deschideau decît un ochi pentru a privi, dar care în rest erau cîini normali, îl adulmecară și, negăsindu-i nici un miros specific, îl lăsară să traverseze zona controlată de trupe; din cauza fumului, ele nu văzură nimic. Acesta puse automat în funcție mecanismul hidraulic al vehiculelor care începură să stropească totul, fără deosebire. Fugi cum putu, tîrîndu-se cu greu spre Libertate, cu picioarele pline de ghimpi...

În zori, Zéjus era incapabil să se scoale, într-atît îl dureau picioarele. Abia le-o spuse tovarășilor săi, că o asistentă socială, înaintată în vîrstă, pătrunse în cameră și îl examină.

— Starea dumitale nu-mi spune nimic bun, diagnostică ea. Examenul morfologic demonstrează că ai fost stropit de cel puțin cinci jeturi.

Luă o pensă de depilat și începu să extragă gloanțele aproape invizibile, confecționate dintr-o substanță plastică și care, în soluție, fuseseră aproape total absorbite de sînge, constituind astfel sursa durerilor.

— Din păcate sînt insensibile la razele Roentgen și nedetectabile în cazul unei eventuale radiografii, adăugă ea; și deoarece se dezintegrează îndată ce sînt atinse de vreun instrument cu care încercăm să le extragem, nu vom dispune de dovezi. În orice caz, nu dispera, băiete. Peste trei zile o să fii pe picioare.

Cu ajutorul cîrjelor furnizate de asistența socială, Zéjus își petrecu convalescența parcurgînd mahalaua, din zona cuiului de întins coarde pînă la coadă. Existau și zone fără artritici, în care violoniștii pensionari, afectați de arterioscleroză, își dădeau sfaturi frumoase, dar inutile, în privința vieții și evenimentelor acesteia. Făcu cunoștință cu decanul locuitorilor din Fra Diaviolons, căruia îi împărtăși proiectul său. Decanul era singurul care studia zece ore pe zi, deși datorită măsurilor de precauție luate de Înstăriți, nu avea nici el vioară. Cînd intră Zéjus, tocmai se consacra exercițiilor, dar se întrerupse pentru a-l întîmpina.

— Într-o zi, îi spuse după ce se informă asupra situației, ne vom redobîndi libertatea de a cînta și ne vom integra într-o lume nouă. Pînă atunci nu trebuie să ne lăsăm doborîți, ci să continuăm să exersăm zilnic ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Acestea fiind zise, marele maestru se întoarse la scările de terțe și la o vioară imaginară care îl obliga măcar să adopte atitudinile de circumstanță, manifestîndu-și astfel o bună condiție fizică.

Zéjus se cunoscu și cu un violonist de renume, deșelat, a cărui rotulă fusese zdrobită de o grenadă cu gaz. Nici el nu avea instrument, dar folosindu-se de mediul înconjurător reuși să smulgă sunete, asemenea celor de vioară, dintr-o frunză de portocal răsucită în mod adecvat. Deși fusese expulzat din cealaltă parte a Zidului pentru că voise să fondeze, cu toate formalitățile uzuale, sindicatul violoniștilor deșelați, tot se mai străduia. Îi povesti lui Zéjus că cerșea pe la colțul străzilor, cîntînd din frunză — un fel de îndeletnicire de contopist — ca să strîngă cîteva monede pentru a dobîndi, în ultimă instanță, o vioară la negru. Dar trecuseră deja vreo zece ani de cînd dura jocul: de cîte ori își adunase suma necesară, taxele cu care Înstăriții grevau totul dublau prețul viorii. De aceea, continuînd să sară într-un picior, pentru a se deplasa, își menținea mereu buna dispoziție, simțul umorului și capacitatea de muncă, căci și dacă nu avea fructe, portocalul îi furniza în mod regulat mormane de frunze din care reușea să scoată sunete din ce în

ce mai armonioase. Pe scurt, chiar dacă nu era cîtuși de puțin bogat, bătrînul invalid era fericit în felul lui. Emoționat, Zéjus se reîntoarse la gazdele sale. Reflectase mult și chibzuit: deținea soluția victoriei, fie și locale, asupra nedreptății. Mai rămînea doar să o transpună în muzică.

Chiar dacă muzica nu constituia, așa după cum s-ar fi crezut, temelia vieții locuitorilor din Fra Diaviolons, aceștia o foloseau totuși ca pe o formă de tranziție, un cod sau o constituție, îndrăgită de toți în mod egal. În ea găseau împlinirea a ceea ce s-a numit odinioară centre de îndrumare a atelierelor populare, unde sub impulsul comitetelor de cartier înflorea creativitatea meseriașilor așa-zis „defavorizate din punct de vedere cultural". Își găsiseră un echilibru, care trecea neobservat, asemeni libertății de care se bucurau: fiecare putea să facă ceea ce dorea, asta părea să fie regula, descoperind astfel numeroase forme de fericire. Tot așa cum își construiseră propriile instrumente, adaptate artritei, începură — instigați de Zéjus — să-și compună propria muzică prin care își savurau scumpa lor libertate, atît de cumplită pentru alții. Nu recurgeau la pentagramă în compoziții, dar nici n-o disprețuiau, iar unii compozitori, cei mai puțin vîrstnici și mai îndrăzneți, o foloseau uneori ca să creeze o muzică de avangardă. Fiecare muzician își adnota, așa cum înțelegea, schema muzicală aleasă pentru a fi executată, servindu-se de tot felul de simboluri, de desene, de numere, de bile, de cuie, de potcoave. Acestea din urmă puteau fi reconvertite și în instrumente, în funcție de acorduri. Prinși cu toții în această îndeletnicire, erau muzicieni și public în același timp, eliberîndu-se astfel atît de prezența neofiților, cît și de adeziunea necuviincioasă a fanaticilor. Repetau pe strada principală, de fapt o grădină ca toate străzile din Fra Diaviolons, astfel încît puteau recurge uneori, în momentele de mare inspirație, la știuleți sau la dovleci pentru a produce efecte sonore care să le alimenteze spiritele avide. Cu toate că respectaseră diviziunea clasică a timbrelor, instrumentele le erau fabricate din materialele cele mai variate: bidoane de benzină, cioburi de sticlă, bucăți din pompe de apă, carcase de bombe cu gaze lacrimogene, beneficiind și de participarea cîinilor și a pisicilor, a vrăbiilor, a tăunilor, a tuburilor de pastă de dinți, a tablourilor de bord și a pieselor de schimb ale automobilelor, incluzînd decupaje din ziare folosite drept texte pentru cantate și madrigale, cizme și clopoței, ca să nu-i citățm decît pe participanții cei mai obișnuiți ai acestor concerte-promenadă. Un instrument foarte important, cel mai costisitor, în caz că ar fi trebuit să-l cumpere, era trenul cu orar sincronic care trecea prin apropiere și era astfel inclus în compoziții. Avioanele și elicopterele de la frontieră, foarte apreciate de către artritici, nu putuseră fi niciodată integrate deoarece nu aveau un orar regulat, din pricina stării de asediu și a capriciilor ei neprevăzute. Vegetarieni fără convingere, însă nelipsiți de o oarecare vocație, locuitorii din Fra Diaviolons nu disprețuiau carnea de vită cînd se întîmpla să ajungă la ea, după care intestinele intrau în dotarea instrumentelor cu coarde. Ținînd cont de felul cum își foloseau timpul, repetau cu o relativă regularitate. Uneori confundau ziua cu noaptea, după anotimpuri, și se întîmpla să exerseze dimineața devreme. În astfel de ocazii, lucrul cel mai spectaculos era trecerea neprevăzută a trenurilor, al căror zgomot dădea naștere la efecte neașteptate și îi umplea de fericire pe violoniști.

Dat fiind că interesele generale nu erau decît interese generale, nimeni nu trebuia să ia în considerare organizarea politică din „limes agricolae", sau să acționeze în numele ei, decît în caz de pedeapsă, singurul în vigoare în Fra Diaviolons. Dacă în timpul unei repetiții — de fapt repetițiile erau concerte — cineva acorda un instrument în maniera clasică, era considerat în mod automat primarul rezervației pentru ziua respectivă. În această calitate trebuia să se ocupe de drumuri și de gunoaie, de asistentele sociale, sau să-l întrebe pe fiecare ce mai face, încasînd astfel o serie de jigniri: strănuturi însoțite de un „doar n-ai să crezi că cineva anume... îmi produce alergie", ori răspunsuri de tipul „eu nu mă bag unde nu-mi fierbe oala", căci timp de cîteva ore, pînă cînd își ispășea pedeapsa, devenea insul cel mai plicticos din Fra Diaviolons. Fiecare o pățise cel puțin o dată, muzicienii nefiind nici ei infailibili.

Văzînd în proiectul lui Zéjus, oricît ar fi fost el de riscant, ocazia de a da un mare concert excepțional, fideli simbiozei lor cu Natura și arhitectura, își confecționară o mașinărie muzicală foarte complicată din tevăriile și cutiile de conserve extrase dintr-un tren deraiat. Era un instrument de suflat. Structura sa complexă conținea și un tub mic prin care se putea sufla. Singura pro-

ION SASU: MARINĂ

blemă aparentă — și o numim aparentă pentru că este însăși particularitatea ce dă frumusețea și eficacitatea acestui instrument — e că trebuie să sufli în el cu multe ore înainte de concert pentru ca să iasă sunetul, după ce parcurgea un periplu inimaginabil. Întreaga artă era să sufli în el exact cînd trebuie pentru ca sunetul să iasă la momentul potrivit și să satisfacă exigențele partiturii. Toate acestea erau înscrise în rețeta născocită de Zéjus spre a-și duce la bun sfîrșit mica bătălie locală.

Muzicienii-spectatori își instalară orchestra în mijlocul celei mai mari grădini de zarzavaturi ca să atace *Concertul pentru două rînduri de mașini și gaze lacrimogene*, codificare acordată operației de către promotorul său. Rîndurile se îngroșară cu numeroși copii care umflau baloane uriașe spre a le sparge sau a lăsa aerul să iasă cu zgomot, producînd astfel sunete și vibrații cu adevărat demne de Pinochet. Cei mai mulți dintre copii erau rodul acelor asistente sociale care se deciseseră să cunoască mai profund problemele violoniștilor artritici, împărtășindu-le existența. Erau copii normali, neatinși de artrită sau de alt tip de deformații cauzate de profesiunea mamelor lor.

Concertul debutase înaintea orei prevăzute, prin cîntatul cocoșilor și eșapamentele desfundate ale vehiculelor ce treceau de cealaltă parte a Zidului. Se suflase din ajun în instrumentul conceput special pentru această ocazie, iar sunetele străbăteau deja căile complicate și meandrele acustice construite din țevile de încălzire ale vagoanelor de cale ferată. Un grup era însărcinat cu manevrarea instrumentelor fabricate din chei de tip Yale și din tuburi de medicamente tranchilizante, recuperate de pe unul dintre numeroasele depozite de murdării ce delimitau zona Înstăriților. Pe Zéjus îl preocupa influența eventuală a petelor solare în stare să altereze uneori proiectele oamenilor, care, așa precum se știe, sînt niște creaturi solare. În acel moment se percepură o serie de explozii antrenînd rezonanțe asurzitoare la nivelul Yalelor, al celor trei mii de flacoane goale de tranchilizante și al cîrligelor din sîrmă ghimpată, atîrnate de pereții bătînd în roz ai caselor. Se înălță apoi o coloană de fum și izbucniră, cu o fracțiune de secundă înaintea celor prevăzute de Zéjus în partitură, rafale de mitralieră urmate de explozii de grenade cu gaze lacrimogene. Aceste improvizații avură un oarecare efect asupra asistentelor sociale, care făcuseră deja cunoștință cu noutățile muzicale.

Un camion încărcat cu busturi de politicieni căzuți în dizgrație sosi să le arunce în mlaștină. Se distingeau de asemenea discursuri, urmăriri, șenile de tancuri... Se executa partea a doua a concertului. Fumul grenadelor se îmbina cu rotocoalele ieșite din mașini și uzine. Orchestra ataca un aranjament gen sediu pentru bourreaucrați, după care urma amețitorul instrument feroviar, fără acompaniament instrumental propriu-zis, dar amplificat pentru a-i combate pe aceștia cu propriile lor arme.

În diferite puncte ale Zidului, apărură niște indivizi ciudați, înarmați cu ace electrice, cu revolvere, cu unelte de război care împrăștiau o lumină intensă, cu chei de deschis conserve, cu tirbușoane și alte instrumente de tortură. Pe măsură ce artriticii se exaltau bourreaucrații își îngroșau rîndurile: năvăleau, disperați, umplînd aproape cele patru puncte cardinale, ținîndu-și în mînă inseparabilele mijloace de subzistență. Deși puteau încasa gaze lacrimogene și descărcări de acupunctură electrică, entuziasmați, copiii agitau ramuri de portocal. Îngreunați de uneltele muncii lor, mergînd în șir indian ca oile lui Panurge, bourreaucrații se înfundau în trenul care pleca spre Hameln, celebrul lagăr de concentrare a muzicienilor... Disprețuind mizilicul din Fra Diaviolons, se lăsară îmbarcați ca un singur om și conduși de locomotiva pe care Zéjus o dirija ca un maestru. Ispitiți de farmecul fluierului feroviar, se cufundau într-un fel de extaz... În acel tren, moartea le va fi blîndă... Zéjus făcu să deraieze trenul, lăsîndu-l să se prăbușească în josul căii ferate, într-o zonă de nisipuri mișcătoare. Înainte ca supraviețuitorii să-și fi revenit din surpriză, neputînd, dintr-un exces de conștiință profesională, să se hotărască să-și abandoneze instrumentele de lucru, pieriră cu toții înecați ca niște șobolani. Muzica trenului, împreună cu cea a Naturii, le îmblînziseră definitiv moravurile. Trebuiau să se reîntoarcă, sub formă de cadavre, și să se descompună în pămîntul de răsadniță pe care se putea apoi semăna gazonul. Vrăbiile vor îndrăzni din nou să ciripească pe cele două părți ale Zidului... Linia spre Hameln va fi din nou linia vieții. Această victorie cîștigată de un om și un tren nu constituia decît un episod din îndelungata luptă de eliberare a majorității oprimate de o minoritate, separați de un Zid...

Problema suprapopulării fusese rezolvată într-un mod neașteptat: zgîrie-norii fiind limitați de suprafața pămînturilor, se luă hotărîrea să se atîrne tîrîie-nori tentaculari, pornind de la suprafața, mai vastă, a cerurilor.

Pradă îndoielilor, Zéjus, rămas în istorie sub numele de „curățitorul din Hameln", începu atunci să cînte cu arcușul său invizibil melodia regretului. În preajmă, un bătrîn violonist era tocmai pe cale să-și mănînce vioara și își lingea buzele; trebuie, însă, să spunem că era confecționată dintr-o lubeniță golită pe jumătate.

În românește de **Yvonne Goga**

ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ CLUJ, Municipiul Cluj-Napoca, Cd. nr. 452/1984

1985

Lino Aldani, 53; Woody Allen, 219; Ion Anghel, 181; J. J. Arreola, 51; Ion Baciu, 232; Balla Zsófia, 92; Raymond E. Banks, 36; Mihai Barbu, 219; Pedro Calderón de la Barca, 224; Horia Bădescu, 17; Radu Bădilă, 213; Vasile Băran, 246; Valeriu Bârgău; 218; Ion Beldeanu, 183; Beke Sándor, 139, 169; Şt. Blăjan, 197; Rolf Bossert, 164; Ray Bradbury, 24; Frederic Brown, 18; Petre Bucşa, 117, 171; Sorina Bulat, 24; Virgil Bulat, 119; Ionel Bulboacă, 207; Viorel Cacoveanu, 236; Vasile Caia, 208; Mihai Cantuniari, 158; Al. Căprariu, 94; John Cheever, 128; Gabriel Cojocaru, 88; Henri Cornelius, 67; Julio Cortázar, 104; Robert Creeley, 195; Dan Damaschin, 102; E. Dodt, 232; Alexandru Dohi, 88; Ştefan Aug. Doinaş, 157; Arthur Conan Doyle, 140; Constantin Dumitrescu, 9; Egyed Péter, 169; Eugen Evu, 218; Victor Felea, 100; Du Fu, 225; Constantin Georgescu, 95; Mircea Ghiţulescu, 80; Yvonne Goga, 324; Bernard Goorden, 324; Sorin Grecu, 206; Aurel Gurghianu, 133, 231; William Hope Hodgson, 29; George Holobâcă, 189; Vasile Igna, 18; Negoiţă Irimie, 14; Astrid Ivask, 127; M. R. James, 45; Edmond Jabes, 195; Jancsik Pál, 138; Kazimierz Jurczak, 111; Tadeusz Kantor, 111; Harry Kemelman, 121; Strecko Kosovel, 231; Vasile Langa, 250; Létay Lajos, 15; Jacques-Gerard Linze, 75; Ion Lungu, 120; Ion Mărgineanu, 182; Daniela Melancu, 121; Virgil Mihaiu, 118, Teohar Mihadaş, 16, 93; Ştefan Mihăilescu, 217; C. C. Buricea-Mlinarcic, 41; Despina Mincu, 183; Nicolae Mocanu, 29, 45; Alma Maria Moldovan, 104; Molnár Lajos, 137; Eugenio Montale, 227; Jean Muno, 69; Marcel Mureşeanu, 182; Ion Muşlea, 182; Constantin Negulescu, 191; Victor Nicolae, 174; Virgil Nistor, 174; Aurel Ordeanu, 166; Doina Opriţă, 53; Mircea Opriţă, 89, 226; Thomas Owen, 65; Lucia Papahagi, 227; Marian Papahagi, 227; Viorel Păltineanu, 51; Ioana Părău, 251; Radica Lascu Pop, 67, 69, 75; Ecaterina Popa, 159; Emil Pintea, 172; Adrian Popescu, 101; Nicolae Prelipceanu, 101; Dumitru Radulian, 224; Ramiro, 242; Teofil Răchiţeanu, 12, 203; Aurel Rău, 135; Miron Scorobete, 15; Robert Silverberg, 41; Iosefina Simionescu, 184; Irina Simu, 127; Horia Stanca, 200; Virgil Stanciu, 36, 128; Cristina Tătaru, 186; Al. Florin Ţene, 206; Cornel Udrea, 243; Eugen Uricaru, 196; Ioan Vasiu, 181; Francisco de Quevedo y Villegas, 223; Richard Wagner, 164; Edgar Wallace, 251; Grigore Zanc, 77; Octavian G. Zegreanu, 120.

Lei 25,–